

ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ
ΘΗΡΙΑΚΑ
ΚΑΙ ΑΛΕΞΙΦΑΡΜΑΚΑ

NICANDRI
THERIACA ET ALEXIPHARMACA.

IOANNES GORRHAEVS
LATINIS VERSIBVS REDDIDIT
ITALICIS VERO
QVI NVNC PRIMVM IN LVCEM PRODEVNT
ANT. MAR. SALVINIVS.
ACCEDVNT
Variantes Codicum Lectiones, Selectae Adnotationes,
ET GRAECA EVTECNI SOPHISTAE METAPHRASIS
Ex Codicibus Mediceae, & Vindobon. Bibliothecae
Descripta Ac Nondum Edita
CVRANTE
ANG. MAR. BANDINIO I. V. D.
S. C. M. REGIO MEDICEAE BIBLIOTHECAE
ET PVB. MARVCELLIANAE PRAEFECTO.

MUSEO
FISICA
STORIA
FIRENZE

FLORENTIAE EX OFFICINA MOVCKIANA.

CIↃ. IↃ. CC. LXIIII.

ALL' ILLVSTRISSIMO SIGNORE

IL SIG. FRANCESCO MARVCELLI

PATRIZIO FIORENTINO.

E' Molto tempo, ILLVSTRISSIMO SIGNORE, che io andava meco penſando di rendervi qualche pubblica teſtimonianza, ed un eterno ſegnale

di quella ſincera eſtimazione, che del nobiliſſimo animo Voſtro mi anno fatto concepire le rare virtudi, ed eccelſe prerogative, che in Voi mirabilmente riſplendono. Quindi è che avendo io di verſioni, e di ſcelte notizie arricchiti i due Poemi del Greco Poeta NICANDRO, mi è ſembrata queſta un' occaſione molto propizia per ſoddisfare in parte all' ardente mio deſiderio, di fargli comparire alla pubblica luce ſotto i Voſtri favorevoli auſpici.

Poichè eſſendo Voi naturalmente propenſo con una ſagacità di mente mirabile alla cognizione non ſolo de' più gravi, e riguardevoli ſtudi, ma della buona ed utile poeſia; e nutrendo altresì un amore inſaziabile verſo quelle arti, che più neceſſarie ſembrano alla umana conſervazione, ſpero che godere-

fete non poco, perchè io abbia reſo paleſe il valore di queſto celebre antico Poeta, che à con indicibile utilità, e leggiadria trattata la materia de' Veleni, a' quali pur troppo l' umana vita ſoggiace; col mentovare inſieme gli antidoti loro. Aggiungaſi a tutto ciò l' eſſere ſtata da me traſcritta la toſcana verſione del celebratiſſimo Antonio Maria Salvini da' ſuoi medeſimi originali manoſcritti, i quali eſiſtono nella Voſtra pubblica Biblioteca; che ad onta del tempo divoratore, manterrà ſempre viva la memoria del ſuo celebre fondatore Abate Franceſco, Antenato di Vs. ILLVSTRISSIMA, e di tanti altri valentuomini, che fino da' più remoti tempi à prodotti la nobiliſſima Voſtra Famiglia nella Repubblica Sacra, e Civile.

Ac-

LETTERA

Accettate adunque, ILLVSTRISSIMO SIGNORE, il preſente dono con quella ſerena fronte, con cui vi degnate di ricevere l' autore, e di ſeco trattenervi nel magnifico Voſtro Palazzo, ove le opere de' più rari Dipintori, una ſcelta Voſtra privata Biblioteca, e molte medaglie, e monete da Voi con molto ſtudio raccolte ſi ammirano; mentre intanto augurandovi dal Cielo una lunga, e proſpera vita per ſollievo delle lettere, e delle arti, col più profondo riſpetto mi ſoſcrivo

Di VS. Illuſtriſs.

Firenze 15. Maggio 1764.

Vmiliſs. Obbl. Servidore
ANGELO MARIA BANDINI.

AL DISCRETO LETTORE

Angelo Maria Bandini.

TI promiſi, amico Lettore, nella Prefazione al Callimaco *da me pubblicato nell' anno decorſo di darti in appreſſo una bella ſerie di Poeti Claſſici Greci, da me di verſioni, di note, e di varie lezioni adornati. Eccoti adunque in queſt' anno i due leggiadri Poemetti di* Nicandro *ſopra i Veleni, e i Contravveleni, da me con molta diligenza corretti, ed illuſtrati. Atteſa la rarità de' medeſimi, cadde in mente al celebre Giovanni Pottero, come ſi ricava dalla Prefazione da eſſo premeſſa alla Aleſſandra di Licofrone, impreſſa in Oxford nell' anno* 1702. *in fogl. di procurarne una nuova corretta edizione. Ma non avendo egli potuto trovare di Nicandro alcun Codice manoſcritto, ne depoſe il penſiero, e tutto alli ſtudi Eccleſiaſtici ſi dedicò, a me laſciando la gloria di darlo nuovamente alle ſtampe.*

L' autore della elegantiſſima traduzione in verſi Latini, e delle note, che in piè di ciaſchedun Poemetto ſi leggono, è l' inſigne Medico Parigino Giovanni Gorreo, il quale nell' anno 1557. *pubblicò in quarto a Parigi colle belliſſime ſtampe del Morello la corretta rariſſima edizione di queſto illuſtre Poeta; che io potei acquiſtare dall' eredità del fu Dottore Antonio Cocchi di ſempre glorioſa memoria. Quella poi in verſi Toſcani è ſta-*

ta

ta da me accuratamente traſcritta dall' originale del gran Salvini, aſſicurandoti non eſſere piccolo il tedio, e la fatica nel rintracciare il giuſto ſenſo delle di lui traduzioni, e per la difficultà del carattere, e perchè non cominciava i verſi da capo, e perchè molte volte vi framiſchiava ciò che di mano in mano gli cadeva nella fantaſia. Le varie lezioni che occorrono in piè di pagina ſono ſtate da me eſtratte da due ottimi manoſcritti, uno de' quali di cattivo carattere diſtinto colla lettera M. *cartaceo in quarto ſi conſerva nella Libreria Laurenziana Pluteo XXXII. Cod. XVI. L' altro pure in carta notato colla lettera* R. *eſiſte nella Biblioteca Riccardiana K. II. in quarto n. XVIII. e fu prima poſſeduto da Giano Laſcari, indi da Vgolino Martelli Veſcovo di Glandeva. In queſto ſecondo Codice, oltre al teſto di Nicandro, ſi legge il Greco Scoliaſte già pubblicato nella mentovata edizione del Gorreo, e che io averei quivi inſerito, ſe non mi foſſi riſoluto di darti in quel cambio la Metafraſi Greca inedita di Eutecnio Sofiſta, della quale ti parlerò a ſuo luogo.*

Godi intanto, amico Lettore, delle noſtre nuove fatiche, e ſappi, che tengo già in ordine per la ſtampa, di Arato Soleſe i Fenomeni, ovvero le Apparenze, il leggiadro poemetto di Muſeo ſopra gli amori di Ero, e di Leandro, di Coluto Tebano il Rapimento di Elena, di Trifiodoro Egizio la Preſa di Troia, di Teognide Megareſe le Sentenze Elegiache con i Verſi d'Oro di Pittagora, ed il Poema Ammonitorio di Focilide; e vivi felice.

DE NICANDRO
ET ILLIVS AETATE.

Eius Theriaca, & in haec ſcholia Graeca quae exſtant, tum Scholiaſtae varii deperditi. Alexipharmaca, & duplicia ſcholia edita, Eutecniique inedita Paraphraſis. Epigramma Nicandri in Otbryadem. Scripta deperdita Nicandri. Variae editiones, & interpretationes.

I.

NICANDER Damnaei, ut ipſe auctor eſt, Xenophanis vero, ut Suidas habet filius, Grammaticus, Medicus, & Poëta inclytus fuit. Patria paſſim a veteribus dicitur Colophonius, etiam in veteri Epigrammate lib. 1. Anthologiae c. 39. in Medicos p. 85. quo Colophon, quae eſt Ioniae Civitas, celebratur eo potiſſimum nomine, quod duo inſignia lumina protulerit, Homerum, & Nicandrum. Equidem ſcriptor Graecus vitae Nicandri teſtatur Dionyſium Phaſelitem in libro de Poëſi Antimachi, cuius imitator & ζηλωτὴς Nicander fuit, tradidiſſe, quod Aetolus genere fuerit. At idem Dionyſius in libro de Poëtis retulit, Nicandrum a maioribus ſuis hereditate accepiſſe Sacerdotium Apollinis Cla-

rii, qui lucum, & fanum habuit, non procul Colophone. Oppidum quoque fuiſſe Clarum, quod video eruditiſſimum Cellarium addubitare T. II. Notitiae orbis antiqui p. 77. docere videtur Nicander in extremo Theriacon, ita de ſe loquens :

...τὸν ἔθρεψε Κλάρου νιφόεντα πολίχνη.

Ceterum in Aetolia quoque verſatum, vitae auctor ait patuiſſe ex eius de Aetolia commentariis, quibus non modo res Aetolorum, ſed quoque ſitum regionis, plantaſque, quas illa profert, diligentiſſime deſcripſerat. Floruit temporibus Attali Pergami Regis, qui ſceptrum tenuit ab Olymp. CLV $\frac{2}{3}$ ad CLX $\frac{3}{4}$. Huic librum inſcripſit, unum ex iis, qui perierunt, adloquutuſque Regem eſt his verſibus :

Τευθρανίδης, ὃς κλῆρον ἀεὶ πατρώϊον ἔσχεις
Κέκλυθι· μηδ' ἄμνηστον ἀπ' ὄατος ὔμνον ἐρύξῃς
Ἄττα λ', ἐπεὶ σέο ῥίζαν ἐπέκλυον Ἡρακλῆος
Εἰσέτι Λυσιακῆς τε περίφρονος, ᾗ Πελοπηΐς
Ἱππόδαμεια φύτευσεν, ὅτ' Ἄπιδος ἤρατο τιμῆ.

Facile ex hoc temporum diſcrimine Scriptor Graecus (1) Vitae Arati ſub Ptolemaeo Lago ac Philadelpho clari Poëtae refellit fabulam, quam non-

(1) In Vranologio Petavii pag. 149. edit. Amſt.

nonnulli pridem temere tradiderunt, quaſi aequales ambo vixiſſent Aratus, & Nicander apud Antigonum Macedoniae Regem, & hic, Arato, qui Medicus fuerit, praecepiſſet, ut Phaenomena caeleſtia ſcriberet, Nicandro contra Aſtrologo, & rei Medicae imperito, iniunxiſſet ſcribenda Theriaca, & Alexipharmaca. Tam parum credibilis eſt haec fabula, totaque commentitia, ut ne Gyraldo quidem velim adſentiri, qui ex ea, Nicandrum quemdam a Poëta noſtro diverſum, Arati aequalem Aſtrologum colligit. Neque ſcriptori Graeco vitae Theocriti per Aldum edito credo, aequales fuiſſe ſub Ptolemaeo Philadelpho Aratum, Callimachum, Nicandrum. Hoc ſaltem eſt certiſſimum, diu poſteriorem Arato Nicandrum noſtrum fuiſſe, & in Georgicis quidem, ut docet Cicero, non autem in ceteris ſuis monumentis res a ſcientia ſua, & ſtudio alienas litteris tradidiſſe. Effigies Nicandri, qui Medicis a Plinio plus ſimplici vice accenſetur, inter Medicos occurrit altera manu tenens librum, altera ſerpenti adrepenti medicamen obvertens, in vetuſtiſſimo Codice MS. Dioſcoridis Bibliothecae Auguſtiſſimi Imperatoris, ex quo dedit illam Lambecius T. II. Comment. p. 596. & e Lambecio Neſſelius Par. III. p. 7. & Gronovius in Theſauro Antiquitatum Graecar. T. III. litt. hh.

II. Ex ſcriptis Nicandri duo tantum haec Poëmata heroica ſuperſunt, quamquam Poëmata negat eſſe Plutarchus (1), quia licet verſibus ſcripta ſint, nihil tamen fingunt more Poëtarum. Vnum eſt ΘΗΡΙΑΚΑ (2), ſive *de beſtiis venenatis & adverſus illas remediis*, ad Hermeſianactem amicum ſuum. Hoc ſine ratione Nicandro abiudicare auſus fuit Scholiaſtes ineditus Dionyſii Thracis, in loco, quem deſcripſit Fabricius Bibl. Graec. lib. II. c. 8. §. 11. Tribuunt enim Theriaca Nicandro, praeter veterum codicum fidem, ſcriptores antiqui, Strabo lib. XVII. p. 641. Galenus de Theriaca ad Piſonem T. II. p. 461. ubi verſum 150. cum ſeq. adducit; Athenaeus, Plutarchus, Apuleius in Apologia, Artemidorus II. 13. Epiphanius, aliique quamplurimi. Metaphraſin Θηριακῶν Nicandri iambis Graecis MCCCLXX. ſcripſerat Marianus quidam ſub Anaſtaſio Imp. teſte Suida. Hodie *Graeca Scholia* in iſtud Nicandri carmen exſtant incerto auctore, antiqua tamen, & docta, quae forte legit auctor Ety-

(1) Plutarch. de audiendis Poëtis p. 16. ἐκ ἴσμεν δὲ ἄμυθον οὐδὲ ἀψευδῆ ποίησιν. Τὰ δ' Ἐμπεδοκλέους ἔστιν ἢ Παρμενίδου ἢ Θηριακὰ Νικάνδρου ἢ γνωμολογίαι Θεόγνιδος λόγοι εἰσὶ, κεχρημένοι πᾶσι ποιητικῆς ὥσπερ ὄχημα τὸν ὄγκον ἢ τὸ μέτρον, ἵνα τὸ πιθανὸν διαφύγωσιν.

(2) Galenus IV. Epidem. T. V. p. 525. edit. Baſil. καλεῖται δὲ Ἀλεξιφάρμακα μὲν ὅσα τοῖς δηλητηρίοις ἀντίκειται. Θηριακὰ δὲ, ὅσα τὰς τῶν θηρίων ἰάσεις δηλοῖ.

Etymologici Magni in ἀτίζων, quum ait: οὕτως εὗρον ἐν ὑπομνήματι Νικάνδρου ἐν Θηριακοῖς. Multi autem Nicandrum olim, & hoc potiſſimum Poëma, interpretati ſunt Grammatici. Stephanus Byzantinus in κορώπη, quum verba e Nicandri Theriacis v. 613. protuliſſet, ſubiungit: οἱ δὲ ὑπομνηματίσαντες αὐτὸν Θέων καὶ Πλούταρχος καὶ Δημήτριος ὁ Φαληρεύς φασι, &c. Plutarchum intelligit Chaeroneum, inter cuius ſcripta Lamprias memorat εἰς τὰ Νικάνδρου Θηριακά. Sed Demetrius utique iunior aliquis intelligendus, quia celebris ille Demetrius Phalereus, Nicandro, ut notum eſt, antiquior fuit, unde vocabulum *Phalerei* ab aliena manu in Stephani codices inrepſiſſe ſuſpicabatur Ionſius p. 210. Demetrium vero Medicum, Galeni aequalem, & M. Aurelii Imp. Archiatrum reſpici exiſtimaverim, cuius meminit ille c. 12. de Theriaca ad Piſonem, & lib. 1. de Antidotis c. 1. vel Demetrium Chlorum, qui in Scholiis Graecis ſubinde adlegatur. Porro iam animadverſum eſt a doctiſsimo Holſtenio, ea, quae ex Grammaticis illis Stephanus dicto loco profert, in Scholiis, quae habemus non reperiri. Pamphili Grammatici Ariſtarchei εἰς τὰ Νικάνδρου ἀνεξήγητα Suidas memorat in πάμφ. *Diphilum* Laodicenſem ἐν τοῖς περὶ τῶν Νικάνδρου Θηριακῶν adlegat Scholiaſtes Theocriti

Idyll. x. Athenaeus VII. pag. 314. Iſaacium Tzetzen Nicandri interpretem Ambroſius Calepinus in dictionario, ubi agit de locuſtis; quod Geſnero mirum merito viſum. Eutecnii (alii Eutechnium, vel Euthenium male ſcribunt) Sophiſtae Paraphraſis inedita Theriacorum, & Alexipharmacorum Nicandri latet in Bibliotheca Imperatoris, teſte Lambecio lib. II. Commentar. p. 566. & 594. Latet etiam in Bibliothecis Galliae, ut notat Labbeus in Bibl. nov. MS. p. 123. & 386. At icones inſectorum venenatorum, quae deſcribit Nicander ex codice Bibl. Caeſareae cum interpretatione exhibuit Lambecius lib. VI. pag. 294. ſeq. & poſt Lambecium Neſſelius in Catalogo MSS. Bibl. Caeſareae parte III. poſt paginam octavam.

III. Alterum Poëma heroicum Nicandri, quod habemus, inſcribitur ΑΛΕΞΙΦΑΡΜΑΚΑ, *de remediis adverſus venena*, non ictu vel morſu beſtiae inflicta; de illis enim Theriaca agunt, ſed per cibum, vel potum hauſta, ad Protagoram Cyzicenum. In haec praeter Eutecnii paraphraſin ineditam, de qua iam dixi, *duplicia ſcholia Graeca* exſtant ſaepius vulgata, breviora altera, altera prolixiora, incertis auctoribus: quamquam Michaël Nicander, ubi ſcriptores in Gnomologia Stobaeana adlegatos recenſet p. 11. laudat Athenaeum,

Scho-

Scholiorum Graecorum in Alexipharmaca Nicandri auctorem.

Epigramma in Othryadem ſub Nicandri nomine, incertum an noſtri, occurrit in Anthologia lib. III. c. 5. p. 299. Legitur & alius verſiculus Nicandri in eadem Anthologia lib. I. p. 125. ſed quem petitum ex Theriacis v. 767. iam obſervavit Io. Brodaeus.

IV. Scripta Nicandri deperdita.

Αἰτωλικά. Etymol. M. in ἀστέλιγκα. Tzetzes ad Lycophronem: ſcriptor Graecus vitae Nicandri, tum Nicandri, & Apollonii Scholiaſtes, qui tertium librum adlegat. Tertium etiam librum Athenaeus VII. p. 296. Primum ibidem, & XI. p. 377. & Harpocratio in θύσιον, & Macrobius v. 20.

Ex Nicandri Βοιωτιακῷ binos verſus hexametros profert Athenaeus VII. p. 329.

Γεωργικά. Suid. Laudat & Euſtathius, & Schol. Ariſtophanis & ſaepe Athenaeus. Cicero autem I. de Oratore: *De rebus ruſticis*, inquit, *Nicander homo ab agro remotiſſimus poëtica quadam facultate, non ruſtica, ſcripſit praeclare.*

Γλῶσσαι. Euſtathius, Scholiaſtes Ariſtophanis, Athenaeus VII. p. 288. Νίκανδρος ὁ ἑποποιὸς ἐν τρίτῳ γλωσσῶν.

Ἑτεροιουμένων (ita legendum, non ἑταιροιουμένων viderunt viri docti Rutgerſius II. 18. Var. Lect. Ionſius p. 183. Harduinus ad Plin. T. I. p. 122. Voſſius IV. 14. de Hiſt. Gr.) libri V. Suid. Primum Stephanus Byzantinus in ἀπαλάθεια. Quartum adlegat Antoninus Liberalis c. 12. & Athenaeus VII. p. 305. Reſpicit hoc opus Antoninus Liberalis cap. 35. & Tzetzes ad Lycophronem. Laudat & Schol. Apollonii ad lib. I. v. 47. Athenaeus III. p. 82.

Εὐρωπείας, ſive περὶ Εὐρώπης librum II. adlegat Schol. Apollonii IV. 7. Confer Rutgerſium II. 18. Var. Lect. Voſſium p. 474. de Hiſt. Graecis. Librum V. laudat Stephanus in ἄθως.

Ἡμίαμβοι. Schol. Nicandri.

Θηβαϊκῶν librum III. laudat Schol. Nicandri. Reſpicit Plutarchus de Herodoti malignitate.

Θρακικὰ Nicandrum ſcripſiſſe ſuſpicatur Ionſius ex loco Scholiaſtis Apollonii lib. I. v. 29. ſed non eſt neceſſe, quum Thraciae urbis Zonae in alio meminiſſe opere Nicander potuerit.

Ἰάτεων συναγωγή. Suid. Neſcio unde hauſerit doctiſſimus Bartholinus quod p. 100. de Medicis Poëtis adfirmat, hoc Nicandri opus ſcriptum fuiſſe verſibus ſenariis.

Κολοφωνιακῶν librum III. Athenaeus VII. p. 296. XIII. p. 569. librum VI. Harpocratio in πάνδημος.

Me-

Μελιτσουργικά. Athenaeus II. p. 68.

Νύμφιοι. Schol. Nicandri.

Οἰταϊκῶν librum I. Schol. Apollonii I. 50. librum II. Athenaeus VII. p. 282. & IX. p. 411.

Nicandrum ἐν Ὀφιακῷ laudat Schol. Nicandri. Suidas in πάμφιλος ait Grammaticum hunc ſcripſiſſe εἰς τὰ Νικάνδρου ἀνεξήγητα, καὶ τὰ καλούμενα Ὀπικά. Quo in loco Ὀφιονικὰ legit Lambec. II. de Bibl. Vindob. p. 541. ſuſpicatus Nicandrum fuiſſe auctorem illorum Ὀφιονικῶν, quae ſub commentitii *Conchlacis* nomine edita memorat, & explodit Galenus lib. VI. de ſimplic. Medic. T. II. p. 68. ſeq.

Nicander ἐν ἕκτῳ περιπετειῶν. Athen. XIII. p. 906. Ionſius p. 153. legit περὶ πετειγῶν.

Περὶ ποιητῶν. Parthenius Erotic. c. 4. περὶ τῶν ἐν Κολοφῶνι ποιητῶν Schol. Nicandri. In hoc libro Nicander Homerum Colophoniis adſeruit, ut ex vita Homeri, & illa, quam Plutarcho tribuunt, & illa, quam Allatius edidit, obſervat Ionſius.

Προγνωστικῶν Hippocratis Metaphraſis carmine heroico. Suid.

Σικελία. Schol. Nicandri. Librum X. Steph. in ζάγκλη.

Τάκινθος. Schol. Nicandri.

Τύπος. Schol. Nicandri.

Περὶ χρησηρίων πάντων libros III. Suid. Male Lonicerus, libros V.

V. Ni-

V. Nicandri editiones Graecae.

Prodierunt Theriaca, & Alexipharmaca Venetiis primum ex Aldi officina A. 1499. fol. una cum Scholiis Graecis margini ſtatim adſcriptis ad calcem Dioſcoridis.

Deinde recuſa ſunt ab eodem Aldo ibidem, cum Graecis Scholiis, & ἐξηγήτει ϛαθμῶν, μέτρων, σημείων καὶ χαρακτήρων A. 1523. 4. & a Io. Sotere, & Coloniae A. 1530. 4.

Denique ſine Scholiis, ſed perquam nitide & emendate inter Poëtas Principes H. Stephani Pariſ. 1566. fol.

Latinae, & Graeco-Latinae.

Latina proſa, & Nicandrum, & Scholiorum ſelecta tranſtulit Ioannes Lonicerus, cuius verſio vidit lucem Coloniae 1531. 4.

Carmine Latino Alexipharmaca pariter & Theriaca non infeliciter (etſi paullo licentius quandoque) reddidit Euricius Cordus Medicus Marpurgenſis ac Poëta, inter cuius Poëmata ab Henrico Meibomio collecta legitur Helmſtad. 1614. 8. Prodierat antea ſeparatim Francof. 1532. 8.

Ioannes quoque Gorrhaeus Medicus Pariſienſis metaphraſi poëtica eleganti donavit Nicandrum, cum

cum qua editus eſt Graece & Latine Pariſ. 1557. 4. apud Morellum, additis etiam Graecis Scholiis antiquis, & Gorrhaei notis. Alexipharmaca cum eiuſdem Gorrhaei verſione & notis prodierant A. 1549. 8. Exſtat praeterea Nicander Graece & Latine cum Loniceri verſione in corpore Poëtarum Graecorum, quod a Iacobo Lectio editum eſt, Genevae 1606. fol.

Ottonem Brunsfelſium in Iatrii ſui Medicaminum lib. IV. veluti Epitomen retuliſſe totius Nicandri, notavit Geſnerus in Bibliotheca.

Gallicae.

Verſibus Gallicis Nicandrum complexus eſt Iacobus Grevinus (1), quem nec Latino, utut nitido interpreti Gorrhaeo, nec Graecis ipſis cedere elegantia ſcripſit Thuanus ad A. 1570. Prodiit Grevini interpretatio una cum duobus eius libris de venenis, & antidotis Antwerpiae apud Chriſtoph. Plantinum. A. 1567. 4.

Italicae.

Ant. Mar. Salvinius, aeterni nominis vir, Nicandrum Italicis verſibus reddidit, quos ex autographo diligentiſſime deſcriptos noſtrae huic editioni ſubiicimus.

ΓΕ-

(1) Vide de hoc Grevino & eius ſcriptis Verderii Bibl. Gallicam p. 604. ſeq.

ΓΕΝΟΣ ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ.

ΝΙΚΑΝΔΡΟΝ τὸν ποιητὴν, Διονύσιος ὁ Φασιλήτης, ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀντιμάχου ποιήσεως, Αἰτωλὸν εἶναί φησι τὸ γένος· ἐν δὲ τῷ περὶ ποιητῶν, ἱερέα φησὶν αὐτὸν τοῦ Κλαρίου Ἀπόλλωνος, ἐκ προγόνων τὴν ἱερωσύνην δεξάμενον. καὶ αὐτὸς δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐν τῷ τέλει τῆς βίβλου φησὶ,

...τὸν ἔθρεψε Κλάρου νιφόεσσα πολίχνη.

Κλάρος δὲ τόπος ἐστὶν Ἀπόλλωνος ἱερός· υἱὸν δέ φησιν αὐτὸν Δαμναίου, οὕτω λέγων,

Αἰνέσσεις υἷῆα πολυμνήστοιο Δαμναίου.

χρό-

χρόνῳ δὲ ἐγένετο κατὰ τὸν Ἀττάλον, τελευταῖον ἄρξαντα Περγάμου, ὃς κατελύθη ὑπὸ Ῥωμαίων, ᾧ προσφωνεῖ λέγων οὕτως,

Τευθρανίδης, ὃς κλῆρον ἀεὶ πατρώϊον ἴσχεις,
Κέκλυθι· μηδ' ἄμμιγτον ἀπ' οὔατος ὕμνον ἐρύξῃς
Ἀττάλ'· ἐπεὶ σέο ῥίζαν ἐπέκλυον Ἡρακλῆος
Εἰσέτι Λυσιακῆς τε περίφρονος, ἣν Πελοπηΐς
Ἱπποδάμεια φύτευσεν, ὅτ' Ἄπιδος ἤρατο τιμήν.

διέτριψε δὲ ἐν Αἰτωλίᾳ τοὺς πλείονας χρόνους, ὡς φανερὸν ἐκ τῶν περὶ Αἰτωλίας συγγραμμάτων, καὶ τῆς ἄλλης ποιήσεως, ποταμῶν τε τῶν περὶ Αἰτωλίαν καὶ τόπων ἐκεῖσέ τε καὶ ἄλλων διαφόρων διηγήσεως, ἔτι δὲ καὶ φυτῶν ἰδιότητος.

ΕΚ ΤΩΝ ΣΟΥΙΔΑ.

Νίκανδρος, Ξενοφάνους, Κολοφώνιος, κατὰ δέ τινας Αἰτωλός· ἅμα γραμματικός τε καὶ ποιητὴς, καὶ ἰατρὸς, γεγονὼς κατὰ τὸν νέον Ἀττάλον, ἤγουν τὸν τελευταῖον, τὸν Γαλατονίκην, ὃν Ῥωμαῖοι κατέλυσαν. Ἔγραψε Θηριακὰ, Ἀλεξιφάρμακα, Γεωργικὰ, Ἑταιρειουμέ-

μένων βιβλία πέντε, Γάτεων συναγωγὴν, Προγνωστικὰ δι' ἐπῶν· μεταπέφρασαι δὲ ἐκ των Ἱπποκράτους προγνωστικῶν. Περὶ χρηστηρίων πάντων βιβλία τρία, καὶ ἄλλα πλεῖστα ἐπικῶς.

ΕΙΣ ΝΙΚΑΝΔΡΟΝ.

Καὶ Κολοφὼν ἀρίδηλος ἐνὶ πτολίεσσι τέτυκται,
Δοιοὺς θρεψαμένη παῖδας ἀριστονόους·
Πρωτοτόκον μὲν Ὅμηρον, ἀτὰρ Νίκανδρον ἔπειτα,
Ἀμφοτέρους μούσαις οὐρανίῃσι φίλους.

ΑΔΗΛΟΝ.

Φάρμακα πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρὰ
Νίκανδρος κατέλεξεν, ἐπισταμένος περὶ πάντων
Ἀνθρώπων. ἦ γὰρ παιήονός ἐστι γενέθλης.

ADR. TVRNEBI

In Clariſſimum Medicum

D. IOAN. GORRHAEVM

NICANDRI THERIACON INTERPRETEM

EPIGRAMMA.

Vipereo quae tu vulgas adverſa veneno
Carmina, Romani compta nitore ſoni:
Iurat Apollo deus vatum, Latiaeque camoenae,
Eſſe ex Albanis haec tibi nata iugis.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΝΙΚΑΝΔΡΟΝ καὶ Γορ῾ραῖον.

Πολλὰ τεῦ, Νίκανδρε μάκαρ, παρεθήκαο βίβλῳ
Μείλιχα τῆς πιυτῆς φάρμακ᾽ ἀκεστορίης,
Ἰοβόλοις δακετοῖσιν ἀλέξια, τοῖσι Γοραῖος
Πάντοφος Αὐσονίων γῆρυν ἐπημφίεσεν.
Ὅ" φθόνον οὐλόμενον καὶ βασκανίην ἀλεγεινὴν
Ἄ"λκαρ ἰητρεύσει, συκόφαντίν τ᾽ ὀλοὴν,
Οὐδὲ σὺ, οὐδέ κεν αὐτὸς ἰήϊος εὕροι Ἀπόλλων·
Τῶν κρείσσων πάσης δημὸς ἔφυ παλάμης.

I. ANT.

I. ANT. BAIFIVS

IO. GORRHAEO PARISIENSI MEDICO

NICANDRI ΘΗΡΙΑΚΩΝ

INTERPRETI.

O duplex decus, & Goraee vatum,
Et horum quibus eſt datum mederi,
Aegrotoſque homines levare morbis!
Artes quem medicas docetque cantus,
Qui dux Aoniae praeit choreae,
Tam docte ſimul & laborioſe,
Tinctis Aonio lepore Muſis,
Nicandri exprimis elegans poëma;
Quod Phoebi Clarius canens ſacerdos
Serpentum docuit fugare noxam,
Vt mens haereat, ille tu-ne pluris
Deberes fieri, auctor ille Graius,
An tu qui aemula das Latina Graecis.

NI-

ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ

ΘΗΡΙΑΚΑ

NICANDRI

THERIACA

OVVERO

DEGLI ANIMALI VELENOSI.

ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ

ΘΗΡΙΑΚΑ.

Ρ'ΕΙΑ κέ τοι [1] μορφάς τε, σίνη τ' ὀλοφώϊα θήρων
Α'προϊδῆ τύψαντα, λύσιν θ' ἑτεραλκέα, κήδεις
Φίλ' Ε'ρμησιάναξ πολέων [2] κυδίστατε παώων,
Ε''μπεδα φωνήσαιμι. σὲ δ' ἂν πολυεργὸς ἀροτρεὺς
Βουκαῖός τ' ἀλέγοι, καὶ ὀροιτύπος, εὖτε κἀθ' ὕλην
Η'' καὶ ἀροτρεύοντι βάλῃ ἐπὶ λοιγὸν ὀδόντα,
Τοῖα παραφραθέντος [3] ἀλεξητήρια νούτων.
Α'λλ' ἤτοι κακοεργὰ φαλάγγια, σὺν καὶ ἀνίγρους
Ε'ρπηστὰς, ἔχιάς τε, καὶ ἄχθεα μυρία γαίης
Τιτήνων ἐνέπουσιν ἀφ' αἵματος, εἰ ἐτεόν περ

Α'σ-

[1] Mutilus eſt in Codice Mediceo liber, & incipit a verſ. 61. Πολλὴ, κ. λ. Riccardianus καίτοι. [2] R. πολλῶν. [3] R. περιφραθέντος.

LE TERIACHE

OVVERO

DEGLI ANIMALI VELENOSI.

IO di buon grado a te degli Animali
Le varie guiſe, e le mortali offeſe

D' im-

NICANDRI

THERIACA.

ET varias formas, & diro dente ferarum
Incautos morſus, tum quo medicamine noxam
Depellas, reliquis maior mihi ſanguine iunctis
Care Hermeſianax, facili tibi carmine dicam.
Te modo, ſive metunt, aut terram vomere verſant,
Seu ligna exſcindunt, percuſſi dente maligno
Agricolae obſervent haec amuleta docentem.
Serpentes [1] ſaevos, taetroque phalangia [2] morſu,
Vipereumque genus, terraeque incommoda mille,
Titanum fama eſt fuſo exſiliiſſe cruore,

Ve-

D' improvveduta ſubita ferita,
E de' rimedi la vittrice poſſa,
Caro Ermeſianatte, di parenti
Molti, ed amici più pregiando, e degno,
Diſpiegherò con franco ſtil ſicuro.
Te l' aratore faticante, in pregio
Avrà, e 'l bifolco, e quei, che taglia al monte,
Quando pel boſco, o a lui, che arando vanne,
Il dente micidial fitto avran ſopra,
Che tali medicine avrai ben ſcorte.
I triſti ragni, e i doloroſi ſerpi,
Che per l' aſciutto van guizzando in terra,
Le vipere, e del ſuol ben mille incarchi
Noioſi, e grevi, dicono del ſangue

Α'στραῖος μυχάτοιο μελιστήεντος ἐν ὄχθαις
Η'σίοδος κατέλεξε παρ' ὕδατι Περμησσοῖο.
Τὸν δὲ χαλαζήεντα κόρη Τιτηνὶς ἀνῆκε
Σκορπίον ἐκ κέντροιο τεθηγμένον, ἦμος ἐπέχρα
Βοιωτῷ τεύχουσα κακὸν μόρον Ω'αρίωνι,
Α'χράντων ὅτε χερσὶ θεῆς ἐδράξατο πέπλων.
Αὐτὰρ ὅ γε στιβαροῖο κατὰ σφυρὸν ἤλασεν ἴχνευς
Σκορπίος ἀπροϊδὴς, ὀλίγῳ ὑπὸ λαῖτ λοχήσας [1].
Τοῦ δὲ τέρας περίσημον ἐν ἄστρασιν ἀπλανὲς αὖτως,
Οἷα κυνηλατέοντος ἀειδελον ἐστήρικται.

Α'λλὰ σύ γε σταθμοῦ τε καὶ αὐλίου ἕρπετὰ φύγδιν
Ρ'ηϊδίως ἐκ πάντα διώξεαι, ἢ ἀπ' ἐρίπνης,
Η'ὲ καὶ αὐτοπόνοιο χαμευνάδος, ἦμος ἀν' ἀγρους
Φεύγων αὐαλέος θέρεος πυρόεσσαν ἀϋτμὴν,
Α'ΐθριος ἐν καλάμῃ στορέσας ἀκρέσπερος εὕδῃς,
Η" καὶ ἀν' ὑλήεντα παρὲκ λόφον, ἢ ἀνὰ βήσσης
Ε'σχατιὴν, ὅθι πλεῖστα κινώπετα βόσκεται ὕλην,

Δρυ-

[1] R. τυχήσας.

Di Titani, ſe il ver cantò l' Aſcreo
Eſiodo alle ſpiagge d' Elicona
Là preſſo l' acque di Permeſſo: e fuore
La vergine Titanide produſſe
Scorpion grandinoſo, in pungiglione
Affilato, allorchè Oarione
Beoto n' aſſalì di mala morte;
Poich' ei con mano preſi della Dea
Aveva i manti immacolati, e puri.
Or queſto ſcorpion ratto il ferìo
Sotto il calcagno della forte pianta,

Po-

Vera Meliſſaeo [3] *ſi quondam Aſcraeus* [4] *in antro*
Heſiodus cecinit Permeſſi ad flumnis undas.
At vero algiſicum Titania virgo creavit
Scorpion [5], *armatum ſtimulo caudaque tremendum,*
Boeoto poenas ex Oarione repoſcens,
Sacram auſo manibus veſtem temerare Dianae.
Qui latitans parvi caeco ſub fornice ſaxi,
Duram improviſo violavit vulnere caicem.
Cuius ob id tamquam venantis, in aſtra relatum
Sidus [6], *& immotum magno fulgore coruſcat.*
Sed cuncta [7] *e ſtabulo longe ſeptiſque fugabis,*
Si libet aut ima lectum conſternere terra,
Sive alto pendere loco, quum Sirius agros
Vrit, & ardorem, ſtipula proiectus inani,
Declinans, dormis dum temperet [8] *aëra veſper,*
Seu prope frondoſum tumulum, ſeu valle ſub ima,
Multus ubi ſilvas, atque horrida paſcitur anguis

Ar-

Poſto in aguato ſotto picciol ſaſſo;
Di cui un ſegno non errante, inſigne
Tralle ſtelle così a piantar venne,
Non iſcorto da lui, che a caccia intende.
Dall' abituro or tu, e dal ſoggiorno
Le ſerpi in fuga agevolmente tutte
Ne caccerai, o dal dirupo, o pure
Dal letto in terra per ſe ſteſſo fatto;
Allorachè fuggendo per li campi,
Arſo, d' eſtate la focoſa vampa,
Al ſereno mettendo e paglia, e foglia,
Tu dormirai in ſull' eſtrema ſera,
O alle falde di ſelvoſo colle,
O in fondo d' una valle, ove animali
Moltiſſimi ſtrifciando, la boſcaglia

Δρυμοὺς καὶ λαστιῶνας, ἀμορβαίους τε χαράδρας·
Καί τε παρὲξ λιστρωτὸν ἄλωα δρόμον, ἠδ' ἵνα ποίη
Πρῶτα κυϊσκομένη σκιάει χλοάοντας ἰάμνους.
Τῆμος, ὅτ' αὐαλέων φολίδων ἀπεδύσατο γῆρας
Μῶλυς ἐπιστείχων, ὅτε φωλεὸν εἴαρι φεύγων
Ὄμμασιν ἀμβλώσσει· μαράθρου [1] δέ ἑ νήχυτος ὄρπηξ
Βοσκηθεὶς, ὠκύν τε καὶ αὐγήεντα τίθησι.

Θιμβρὶω [2] δ' ἐξελάσεις ὄφεων ἐπιλαβέα κῆρα,
Καπνείων ἐλάφοιο πολυγλώχινα κεραίην,
Ἄλλοτε δ' ἀζαλέην καίων ἐγγαγγίδα πέτρην,
Ἤν οὐδὲ κρατεροῖο πυρὸς περικαίνυται ὁρμή·
Ἐν δὲ πολυστιχιδέος βλήτρου πυρὶ βάλλεο χαίτην.
Ἣ σύ γε καχρυόεσσαν ἐλῶν περιθαλπέα ῥίζην [3],
Καρδάμῳ ἀμμίζας ἰσοελκεῖ. μίσγε δ' ἔνοδμον
Ζορκὸς ἐνὶ πλάστιγγι νέον κέρας ἀσκελὲς ἰσταὰς,
Καί τε μελανθίου βαρυαέος, ἄλλοτε θείου,
Ἄλλοτε δ' ἀτφάλτοιο φέρων ἰσοελκέα μοῖραν.
Ἣ σύ γε θρῄσσαν ἐνὶ φλέξας πυρὶ λᾶαν,

Ἣ

[1] R. μαλάθρω. [2] R. θιβρὴν. [3] R. ῥίζαν.

Paſcon, le macchie, e i tenebroſi foſſi;
O in giro d' aia ben ſpianato e liſcio,
O dove l' erba tenerella, freſca,
Adombra pullulando i verdi andari.
Quando il vecchiume delle ſecche ſquame
Spoglia la biſcia, camminando appena;
E fuggendo il covil, la primavera,
Negli occhi à morta, abbacinata viſta;
Ed infuſa, e paſciuta di finocchio

Ra

Arbuſta & dumos, & foſſas luce carentes:
Seu te ampla aequato ſpatio tenet area, molli
Sive iaces, campos ubi primum contegit, herba,
Quando ſenectutem, & ſqualentia tergora ſerpens
Exuit egreſſus latebris, & corpore tardus
Luminibuſque gravis conquirit vere marathrum,
Quo vigor atque acies redeant in lumina paſto.
Nam potes [9] *ardentes peſtes depellere, cervi*
Ramoſo ſi vis ſuffire cubilia cornu,
Aut flammis etiam petram mandare gagatis [10]
Arentem, rapido quae non conſumitur igne,
Multifidaeve comas filicis [11] *accendere flamma.*
Acrem quin etiam radicem canchry [12] *ferentem*
Delige, & aequali naſturcia lance remiſcens
Vrito, vel iuvenis ſimul arida cornua damae
In trutina ſtatues, paribuſque melanthion addes
Ponderibus, vel ſulphur olens, atrumve bitumen.
Threicium [13] *pariter Vulcano trade lapillum,*

Qui

Rappa, la rende alluminata, e ſnella.
Fugherai delle ſerpi l' oltraggioſa
Cocente parca, di quelle, ch' an molte
Punte, corna di cervio, con fumacchio;
Talor di ganga arida pietra ardendo,
Cui non doma nè men gagliardo fuoco;
Metti ſul fuoco la partita felce,
O tu di ramerin prendendo calda
Radice, col naſturzio meſcolando
In ugual doſe, l' odorato meſcola
Nella lance peſando, di cervetto
Nuovo corno indurito; e di nigella
D' orrendo fiato, ed or di ſolfo, ed ora
Di bitume portando egual porzione,
O la Tracia bruciando in fuoco pietra,

Ἣ θ' ὕδατι βρεχθεῖσα τελάστεται, ἔτβετε δ' αὐτὼ
Τυτθὸν ὅτ' ὀδμήσηται ἐπιῤῥνθέντος ἐλαίου.
Τὴν ἀπὸ Θρηϊκίου νομέες ποταμοῖο φέρονται,
Ὃν πόντον καλέουσι, τόθι Θρήϊκες ἀμορβοὶ
Κρειοφάγοι μήλοισιν ἀεργηλοῖσιν ἕπονται.
Ναὶ μὴν καὶ βαρύοδμος ἐπὶ φλογὶ μοιρηθεῖσα
Χαλβάνη, ἄκνηστίς τε, καὶ ἡ πριόεσσι τομαίη
Κέδρος πουλυόδουσι καταψηχθεῖσα γενείοις,
Εὖ φλογιῇ καπνηλὸν ἄγει καὶ φύξιμον ὀδμήν.
Τοῖς δὴ χήραμα κοῖλα καὶ ὑληωρέας εὐνὰς
Κεινώσεις, δαπέδῳ δὲ πεσὼν ὕπνοιο κορέσσῃ.
Εἰ δὲ τὰ μὲν καμάτου ἐπιδεύεται, ἄγχι δέ τοι νὺξ
Αὐλιν ἄγει [1], κοίτου δὲ λιλαίεαι ἔργον ἀνύσσας [2],
Τῆμος δὴ ποταμοῖο πολυῤῥαγέος κατὰ δίνας
Τ' ὀρηλὴν καλάμινθον ὀπάζεο χαιτήεσσαν·
Πολλὴ γὰρ λιβάδι [3] παραέξεται, ἀμφί τε χείλη
Ἔρτεται, ἀγραύλοισιν ἀγαλλομένη [4] ποταμοῖσιν.
Ἣ σύ γ' ὑποσορέσαιο, λύγον πολυανθέα κόψας,

Ἣ

[1] R. ἄγοι. [2] R. ἀνύσαι. [3] M. λιβάσιν. [4] M. ἀγραύλοις ἐναγαλλομένη.

Che bagnata dall' acqua folgoreggia,
E ſpegneſi, allorchè pur una ſtilla
D' olio ſpruzzato ſopra, ella n' odori;
Cui recano i paſtor dal Tracio fiume,
Che chiaman Ponto, ove i guardiani Traci,
Che le tenere carni van mangiando,
Dietro ſen vanno all' ozioſe gregge.
E così ancor di groſſo orrendo odore
Il galbano partito ſovra 'l fuoco,

L' ac-

Qui lymphis madidus flamma collucet, at idem
Protinus affuſo flammam reſtinguit olivo.
Illum carnivori, pecudes dum rure ſequuntur,
Paſtores ad nos primum vexere repertum
Flumine Threicio, quem Pontum nomine dicunt.
Quin & galbaneos ferulae ſuccendere odores,
Et iuvat urticam, tum ferrae pectine aheno
Deraſam cedrum: late haec ſuffimina fundit,
Et procul exagitat taetro nidore chelydros.
Sic ſpelaea illi fugient, latebriſque recedent,
Tuque ſolo recubans placido ſatiabere ſomno.
Si gravis [14] hic labor eſt, & nox iam proxima ſuadet
Feſſa opere exacto gratae dare membra quieti,
Inſignem foliis calaminthem ad fluminis oras
Veſtiga rapidi: liquidis uberrima creſcit
Illa locis, & aquae magna dulcedine capta
Luxuriat ramis, fluvioſque & littera cingit.
Viticis aut longae ſectis molire cubile

Cau-

L' acneſtide, e di cedro ſegatura,
Dalle maſcelle a molti denti uſcita,
Infiamma, porta odor fummeo, fugace.
Con queſte coſe voterai i cavi
Buchi, e i covili di ſelvoſo monte,
E ti trarrai, al ſuol buttato, il ſonno.
Che ſe tai coſe di procaccio an d' uopo,
E la notte a quartiere ti coſtrigne,
E dopo le faccende il letto brami;
Tò calamento acquatico chiomante,
Che in copia allato all' umido proviene,
E ſulle rive arrugiadato creſce,
Lieto delle vezzoſe aure di fiumi.
O tu tagliando vimine fiorito,

O po-

Ἡ πόλιον βαρύοδμον, ὃ δὴ ῥίγιστον ὄδωδεν.
Ὡς δ' αὕτως ἐχίειον, ὀριγανόεσσά τε χαίτη,
Ναὶ μὰ ἀβροτόνοιο, τό, τ' ἄγριον οὔρεσι θάλλει
Ἀργεννὴν ὑπὸ βῆσσαν [1], ἢ ἑρπύλλοιο νομαίου,
Ὅς τε φιλόζωος νοτερὴν ἐπιβόσκεται αἶαν,
Ῥιζοβόλοις [2] λασίοισιν ἀεὶ φύλλοισι κατηρής.
Φράζεσθαι δ' ἐπέοικε χαμαιζήλοιο κονύζης,
Ἄγνου τε βρύα λευκὰ, καὶ ἐμπρίσντ' ὀνόγυρον.
Αὔτως τετρήχοντα [3] ταμὼν ἀπὸ κλήματα σίδης,
Ἠὲ καὶ ἀσφοδέλοιο νέον πολυαιξέα μόσχον,
Στρύχνον τε, σκύρα τ' ἐχθρὰ, τά τ' εἴαρι σίνατο βούτῃσιν,
Ἦμος ὅταν σκιρόωσι [4] βόες καυλεῖα φαγοῦσαι.
Ναὶ μὴν πευκεδάνοιο βαρυπνόου, οὔτε καὶ ὀδμὴ
Θηρὶ' ἀποστεύει τε καὶ ἀντιόωντα διώκει.
Καὶ τὰ μὲν εἰκαίῃ παρὰ θῦ καὶ ἀγραυλείῃ κοίτῃ,
Ἀλλὰ δὲ φωλειοῖσι τάδ' ἐμφράξαιο χελείαις.
Εἴγε μὲν ἐς τεῦχος κεραμήϊον, ἠὲ καὶ ὅλπην,

Κε-

[1] M. πέζαν. [2] M. ῥιζοβόλος. [3] M. τετρήγοντα.
[4] M. σκυρόωσι.

O polio, che grave, e orrendo odora.
E così l' echico, e 'l crin del regamo,
Dell' abrotono ancora, che pe' monti
Salvatico germoglia in bianchi fondi,
E di quel che ſerpeggia, ſermollino,
Che paſce il molle ſuol, vago di vita,
Che ſue radici quinci e quindi ficca,
Che ognor d' irſute foglie è ricoperto.
E' dicevole ancor tenere a mente
Della conizza, che per terra vanne,

Dell'

Caudicibus, poliive [15] *olidis inſternere ramis.*
Carpe echium pariter, vel origanon, abrotonique [16]
Agreſtem ſobolem, quae montis valle ſub ima
Candicat, & ramos ſerpylli [17] *inquire per arva*
Serpentis, quod humo natum uda repit, ageuſque
Radices foliis, multa propagine vivit.
Candentes agni [18] *flores, humiliſque conyzae*
Luſtra oculis fruticem, ſpiniſque onogyron [19] *acutis.*
Aſpera puniceae pariter lege germina mali,
Et viridem aſphodelum longa cervice [20] *decorum,*
Strychnumque & duris ſcyra [21] *deteſtanda bubulcis,*
In venerem paſtu rapientia vere iuvencas.
Necnon peucedanum, cuius gravis aëra compleus
Pellit odor colubros, hominumque occurſibus arcet.
Haec ſtrato raptim per agros compone cubili,
Sed partem curvis [22] *etiam ſuperiniice luſtris.*
Sin cedri [23] *baccas figlino vaſe, vel olla*

Tri-

Dell' agno-caſto i bei rampolli bianchi,
E l' onogiro, che qual ſega ſtraccia;
E di tagliare in ſimigliante guiſa
Di melagrano gli ſpinoſi tralci,
E d' asfodelo il giovane vegnente
Rigoglioſo germoglio, e ancor lo ſtricno,
E gli odioſi ſciri, che al bifolco
La primavera portan noia, quando
Van le vacche in amor, che ne mangiaro.
Del peucedano ancor grave-ſpirante,
Di cui l' odore gli animali caccia,
E gli perſegue, ſe gli vanno incontro,
E parte poni al fatto a caſo letto
Alla campagna, e parte ancor ne tura
Con eſſi le lor tane, e i lor covili.
O in un coccio di terra, o pure in urna

Tri-

Κεδρίδας ἐνθρύπτων λιπόεις [1] εὐήρεα γῦα,
Ἢ καὶ πευκεδάνοιο βαρυπνόου, ἄλλοτ' ὀρείου
Αὖα καταψήχοιο λίπει ἐνὶ φύλλα κονύζης·
Αὖτως δ' ἀλθήεντ' ἐλελίσφακον [2], ἐν δέ τε ῥίζαν
Σιλφίου, ἣν κνηςῆρι [3] κατατρίψειαν ὀδόντες,
Πολλάκι καὶ βροτέων σιάλων ὑποέτρεσαν ὀδμήν.
Εἰ δὲ σύ γε τρίψας [4] ὀλίγῳ ἐν [5] βάμματι κάμπην
Κηπείλιν [6] δροσόεσσαν, ἐπὶ χλωρηίδα νώτῳ,
Ἢ ἐ καὶ ἀγριάδος μαλάχης ἐγκύμονα καρπὸν
Γῦα πέριξ λιπάσειας, ἀναίμακτός κεν ἰαύοις.
Ψήχεο δ' ἐν ςέρνῳ προβαλὼν μυλόεντι θυείης
Ἐσθλῇ ἀβροτόνοιο [7] δύω κομόωντας ὀράμνους
Καρδάμῳ ἀμμίγδην· ὀδελοῦ δέ οἱ αἴσιον ὁλκὴν [8].
Ἐν δὲ χεροπλήθει [9] καρπὸν νεοθηλέα δαύκου
Λειαίνειν τριπτῆρι· τὰ δὲ τροχοειδέα πλάσσων,
Τέρσαι ὑποσκιόεντι βαλιὼν ἀνεμώδεϊ χώρῳ.
Αὖα δ' ἐν ὅλπῃ θρύπτε, καὶ αὐτίκα γῦα λιπαίνοις.

Εἰ

[1] M. R. λιπόοις. [2] M. ἐμελίσφακον. R. ἀλθήεντα μελίσφακον. [3] M. χρηςῆρι. [4] M. R. τρίψαις. [5] R. ἐνί. [6] M R. κηπαίην. [7] M. ἐν μεβ' ἁβροτόνοιο. R. ἐν μένθ' ἁβροτ. [8] M. R. αἴσιος ὁλκή. [9] M. R. χεροπληθῇ.

Tritatovi del cedro il frutto, n' ungi
Le bene adatte membra, o in altra guisa
Del montanar peucedano putente
Pesta in olio, le foglie di conizza
Secche, e sì l' elelisfaco salubre;
E la barba di silfio con gli denti
Di grattugia, tritata, e sminuzzata.
Sovente ancor delle salive umane

Pa-

Triveris, atque agiles humore perunxeris artus,
Peucedanive comas gravis, aut ſilveſtris olivo [24]
Caeſariem arentem libet intriviſſe conyzae,
Aut quas peſtiferi morſus fert ſalvia vindex,
Detritam aut lima [25] *radicem laſeris addas,*
[*Saepe etiam humanae terrentur odore ſalivae*]
Sive oleo intuſam, quae roſcida degit in hortis
Erucam [26]*, viridi maculatam terga colore,*
Aut malvae agreſtis cymam cauleſque tenellos
Artubus obducas, duces ſine vulnere noctem.
Et pilae [27] *in gremio factae de marmore binos*
Nobilis abrotoni frondentes intere ramos.
Queis admiſce obolum pendentia cardama, & una
Quantum dextra capit pertunde recentia dauci
Semina piſtillo, & formati rite per orbes
Paſtilli vento expoſita ſiccentur in umbra.
Hos in vaſe teras, mox obline membra liquatis.

Sin

Paventano l' odore; e ſe tu anco
Peſtando in poca bollitura, eruca
Ortenſe, rugiadoſa, verde il doſso,
O pregna boccia di ſelvaggia malva,
Le membra t' unterai intorno intorno,
Dormirai incruento; di mortaro
Gittando dentro al macinoſo petto
Rami chiomanti due di buono abrotono,
Peſtali, rimeſtati con naſturzio,
Di peſo convenente, quanto un obolo,
E con un, che la mano empia, peſtello,
Liſciar di dauco il freſco frutto, e parte
Rotellette formando, a raſciugare
All' ombra metti in luogo al vento eſpoſto,
Spolverizzale aſciutte nell' utello,
E impiaſtrane così toſto le membra.

Che

Εἴ γε μὲν ἐν [1] τριόδοιο μεμιγμένα κνώδαλα χύτρῳ
Ζωὰ νέον θορνύντα καὶ ἔντορα [3] τοιάδε βάλλοις,
Δήεις ἀλομένησιν ἀλεξητήριον ἄταις [4].
Ἐν μὲν γὰρ μυελοῖο νεοσφαγέως ἐλάφοιο
Δραχμαῶν τρίφατον δεκάδος καταβάλλεο βρῖθος·
Ἐν δὲ τρίτην μοῖραν ῥοδέου χοὸς, ᾧ γε [5] θυωροὶ
Πρώτην μεσσατίην τε πολύθριπτον καλέουσιν·
Ἰσόμορον δ' ὠμοῖο χέειν ἀργῆτος ἐλαίου,
Τετράμορον κηροῖο [6]. τὰ δ' ἐν περιηγέϊ γάϛρῃ
Θάλπε κατασπέρχων, ἕως τ' [7] ἂν περὶ σάρκες ἀκάνθης
Μελδόμεναι θρύπτωνται. ἔπειτα δὲ λάζεο τυκτῷ
Εὐεργῆ λάκτιν, τὰ δὲ μυρία πάντα ταράσσειν
Συμφύρδην ὀφίεσσιν [8], ἐκὰς δ' ἀπόερσον ἀκάνθας·
Καὶ γὰρ ταῖς κακοεργὸς ὁμῶς ἐνιτέτροφεν ἰός·
Γῦρα δὲ πάντα λίπαζε καὶ εἰς ὁδὸν, ἢ ἐπὶ κεῖτον,
Ἢ ὅταν αὐαλέου θέρεος μεθ' ἁλωΐα [9] ἔργα
Ζωσάμενος θρίναξι βαθὺν διακρίνεαι ἄντλον.

Ε'

[1] M. ἐκ. R. ἐς [2] R. χύτρᾳ. [3] M. R. ἔνθρονα. [4] Deeſt integer hic verſus in M. [5] M. τε. [6] R. κηρῷ. [7] M. εὖ τ'. [8] M. δ' ὀφίεσσιν, [9] M. μεταλωΐα.

Che ſe della contrada metterai
In pentola animali meſcolati
Sì fatti, vivi, viſpi, che ſu montino;
Real rimedio a triſte ſorti ai trovo,
Poichè metti di cervio di novello
Vcciſo del midollo tre cotanti
Di dieci dramme in peſo, e d' un roſato
Coe poni ancor giù la terza parte,
Che quelli, che aſſiſtono agli altari,

Chia-

Sin autem [28] *e triviis miſtos, dum uruntur amore,*
In veneremque ruunt, angues concluſeris olla;
Diſces quo valeas medicamine tollere peſtes.
His vero cervi, quam cingunt oſſa, medullae
Haud veteris iunges terdenas pondere drachmas,
Congii [29] *& addatur rhodini* [30] *pars tertia, primum*
Quem vocat & medium unguentarius & polytripton.
Par pondus crudi [31] *purique accedat olivi,*
Et cerae quadrans [32]*: haec amplo vaſe coquantur*
Confuſa, e ſpinis donec caro tabida circum
Concuſſu exciderit facili: mox accipe factum
Affabre cochlear, cumque ipſis anguibus una
Cuncta teras, ſed enim ſpinas auferre memento,
Ingenitum his quoniam ſidit crudele venenum.
Hoc ſeu dormis, iterve facis, circumline corpus,
Seu poſt demeſſas fruges aeſtate calenti
Succinctus, furca ſegetum purgabis acervos.

Sin

Chiaman primier, mezzano, ultimo ſtillo;
E ſpargi egual d' olio onfangino parte,
Candido, crudo; e quattro poi di cera
Parti, e tutto ne cuoci in ben rotonda
Graſta, menando; finchè della ſpina
Le carni conſumate ſien disfatte;
Poi piglia un ben formato menatoio,
E queſte cento coſe tutte sbatti
In combutto co' ſerpi, e butta via
Le ſpine, poichè in queſte vien nodrito
Il malvagio veleno, e doloroſo.
Vnta tutte le membra, o in viaggio,
O a letto; o pur quando alle faccende
Di battitura, dell' arſiccia ſtate,
Accinto, co' forconi la profonda
Meſſe ſtendi ſull' aia, e la ravvii.

Che

Εἰ δέ που ἐν δακέεσσιν ἀφαρμάκτῳ χροΐ κύρσῃς
Ἀ"κμηνος σίτων [1], ὅτε δὴ κακὸν ἄνδρας ἄπτει,
Αἶψά κεν ἡμετέρῃσιν ἐρωήσειας ἐφετμαῖς.
Τῶν ἤτοι θήλεια παλίγκοτος ἀντομένοισι,
Δάγματι πλειοτέρη, καὶ [2] ὀλκαίην ἐπὶ σειρήν.
Τοὔνεκα καὶ θανάτοιο θοώτερος ἵξεται αἶσα.
Ἀλλ' ἤτοι θέρεος βλαβερὸν δάκος ἐξαλέασθαι,
Πληϊάδων φάτιας δεδοκημένος, αἳ δ' ὑπὸ ταύρου
Ὀλκαίην ψαίρουσαι, ὀλίζονες φορέονται·
Η" ὅτε [3] σὺν τέκνοισι θερειομένοισιν ἀβρωσκὴς
Φωλειοῦ λοχάδην ὑπὸ γωλεὰ δίψας ἰαύει·
Η" ὅτε δὴ λίπτῃσι μεθ' ὃν [4] νομὸν, ἢ ἐπὶ κοῖτον
Ἐκ νομοῦ ὑπνώσσουσα [5] κίῃ κεκορημένη ὕλης.
Μὴ σύ γ' ἐνὶ τριόδοισι τύχοις, ὅτε δῆγμα πεφυζὼς
Περκνὸς ἔχις θύῃσι τυπὴν ψολόεντος ἐχίδνης,
Ἠνίκα θορνυμένου ἔχιος, θολερῷ κυνόδοντι

Θου-

[1] M. ἀκμηνοσίτων. [2] M. δήχματι πλειοτέρη δὲ καὶ. R. δὲ καί. [3] Deſunt in M. duo verſus, ἢ ὅτε σὺν, κ. λ. & φωλειὸ λοχάδην, κ. λ. [4] M. ἢ ὅτι λίπῃσιν μεθ' εἷν. [5] M. R. ὑπνώσσα.

Che ſe t' avvieni con non unto corpo
In aſpidi, o in ſerpenti aſpri mordaci,
Non eſſendoti ancora sdigiunato,
Allor che il male gli uomini danneggia,
Toſto a' noſtri precetti correrai:
De' quai certo la femmina sdegnoſa
Con quelli, che le vengono all' incontro,
E' più piena di morſo, e nella coda;
Però verranne più veloce morte.

Di

Sin nullo [33] *occurras ſerpentibus unguine tutus,*
Atque cibi vacuus, gravis eſt quum noxa ferarum,
Vitabis morſus, animo haec praecepta recondens.
Femina [34] *praecipiti ante omnes agitata furore*
Occurrit, rictu patulo, caudaque tumente.
Inde ferit fati multo graviore periclo.
Et vitare [35] *feras debes aeſtate nocentes,*
Pleiadum obſervans ortus, quae corpore Tauri
Extremo adfixae, non omnes aethera tranant:
Aut ubi [36] *cum pullis per aprica iacentibus antra*
Dormit in inſidiis ſitiens [37] *impaſtaque ſerpens:*
Aut avida ad paſtum properat, vel lumina ſomno
Condens, a paſtu petit exſaturata cubile.
Heu triviis [38] *abſiſte, metu dum vipera livens*
Effugit atroces furibundae coniugis iras,
Turgida dum ſecum coëunti mordicus haeret,

Et

Di ſtate or fuggi l' oltraggioſo ſerpe,
L' apparir delle Pleiadi ſervando,
Che ſpazzando la coda, ſotto al Tauro,
Si portano minori; o allor che dorme
Co' figliuoli ſcaldati dalla ſtate,
Digiuna, ſotto cavità di tana,
La dipſade, in aguato ivi acquattata;
O quando va bramoſa a ſua paſtura,
O dalla ſua paſtura al letto torna,
Di ſonno piena, e ſazia di boſcaglia.
Tu non ti fare allor ne' trivii incontro,
Quando fuggendo il morſo, e la ferita,
Il bruno viperello ſe ne corre,
Di cinerizia fulminante vipera,
Allor che al viperello montatore
Con canin dente torbido attaccata

Θουρὰς ὀδὰξ ἐμφῦσα κάρηνα ἀπέκοψεν ὁμεύνου.
Οἱ δὲ πατρὸς λώβην μετεκίαθον αὐτίκα τυτθοὶ [1]
Γεινόμενοι ἐχιῆες, ἐπεὶ διὰ μητρὸς ἀραιὴν
Γαστέρ' ἀναβρώσαντες ἀμήτορες ἐξεγένοντο.
Οἵη γὰρ βαρύθει ὑπὸ κύματι. τοὶ δὲ καθ' ὕλην
Ὠοτόκοι ὄφιες λεπυρλῷ θάλπουσι γενέθλην.
Μηδ' ὅτε ῥικνῆεν [2] φολίδων ἀπὸ γῆρας ἀμέρσας
Ἄψ ἀναφοιτήσῃ νεαρῇ γε κεχαρμένος ἥβῃ [3].
Ἦ ὁπότε σκαρθμοὺς ἐλάφων ὀχεῆσιν ἀλύξας,
Ἀνδρὸς ἐνισκήψῃ [4] χολόων θυμοφθόρον ἰόν.
Ἔσχα γὰρ δολιχοῖσι κινωπισαῖς κοτέουσι
Νεβροτόκοι καὶ ζόρκες· ἀνιχνεύουσι δὲ πάντα [5]
Τρόχμαλά θ', αἱμασιάς τε, καὶ εἰλυοὺς ἐρέοντες,
Σμερδαλέῃ μυκτῆρος ἐπισπέρχοντες ἀϋτμῇ.
Ναὶ μὴν καὶ νιφόεσσα φέρει δυσπαίπαλος Ὄθρυς
Φοινὰ δάκη, κοίλη τε φάραγξ, καὶ τρηχέες ἄγμοι,
Καὶ λέπας ὑλῆεν, τόθι δίψιος ἐμβατέει σήψ.

Χροι-

[1] R. τυτθόν. [2] M. ῥυκνῆεν. [3] M. R. ἀναφοιτήσει νεαρῇ κεχαρημένος ἥβῃ. [4] R. ἐνισκήψει, ita corr. in M. [5] M: πάντη.

La fiera, il capo tronca al ſuo conſorte.
Del padre il danno poi ricattan toſto
I pargoletti nati viperini,
Che rodendo il ſottil materno ventre,
Scappanne fuori, e naſcon ſenza madre;
Poichè ſola s' aggrava di pregnezza,
Che l' altre per lo boſco ſerpi ovipare
Covano razza, che da gulcio ſpunta.
Nè quando via levando delle ſquame

La

Et dente impuro reſcindit colla mariti.
At poenas [39] *repetunt natae pro caede paterna*
Viperulae ultrices, perque inteſtina [40] *parentis*
Roſa alvo emergunt in lucem matre carentes.
Sola etenim fetu gravida eſt [41] *: quum cetera in altis*
Ovipara excludant teſtacea pignora ſilvis.
Nec quum [42] *depoſita ſquamis horrente ſenecta*
Progreditur laetus iuvenili tergore ſerpens:
Aut ubi cervorum vitans ſpiramina, luſtris
Exſilit, inque hominem vibrat letale venenum.
Nam valde longis labentes orbibus angues
Oderunt capreae & cervi: perque aſpera ſaxa
Veſtigant, ſepeſque hirtas rimantur & antra,
Et flatu exagitant naris, mirabile dictu.
Quin & [43] *ſerpentes atros nimboſus & aſper*
Othrys habet, valleſque cavae, abruptaeque ſalebrae,
Et ſilvis iuga denſa, ubi Seps ſitibundus oberrat.

Qui

La rugoſa vecchiezza, indietro torna
Allegro della nuova giovinezza:
O allora, che ſchivate le ſnellezze
De' cervi nelle tane, ſovra l' uomo
Scagli ſtizzito il ſuo mortal veleno:
Ch' an ſovra modo i lunghi ſerpi a ſdegno
I cervi, i daini, e le ſelvagge capre,
E rintracciano tutte ricercando
Moricce, e ſiepi, e ſotterranei giri,
Coll' orrido del naſo odor fiutando.
Certo l' Otri nevoſo, borraſcoſo
Mena ſerpenti micidiai, la cava
Valle, e i dirupi diſcoſceſi ed aſpri,
E lo ſcoglio ſelvoſo, ove ne monta
Il ſitibondo Sepe. E' nel colore,

Χροιὴν δ' ἀλλόφατόν τε, καὶ ὃ μίαν οἰαδὸν ἴσχει,
Αἰὲν ἐειδόμενος χώρῳ ἵνα χηραμὰ τεύχῃ [1].
Τῶν οἱ μὲν λίθακάς τε καὶ ἔρμακας ἐνναίοντες,
Παυρότεροι τραχεῖς [2] τε καὶ ἔμπυροι· οὔ κεν ἐκείνων [3]
Ἀνδράσι δῆγμα πέλει μεταμώνιον, ἀλλὰ κακηθές.
Ἄλλος δ' αὖ κόχλοισι δομὴν ἐνδάλλεται αἴης,
Ἄλλῳ δ' ἐγχλοάουσα λεπὶς περιμήκεα κύκλον
Ποικίλον αἰόλλει· πολέες δ' ἀμάθοισι μιγέντες
Σπείρῃ λεπρύνονται ἀλινδόμενοι ψαμάθοισι.

Φράζεο δ' αὐαλέαις μὲν ἐπὶ φρικτὴν φολίδεσσιν
Ἀσπίδα φοινήεσσαν, ἀμυδρότατον δάκος ἄλλων.
Τῇ μὲν γάρ τε κέλευθος ὁμῶς κατ' ἐναντίον ἕρπει
Ἀτραπὸν ὁλκαίην δολιχῷ μηρύγματι γαστρός [4].
Ἣ καὶ σμερδαλέον μὲν ἔχει δέμας· ἐν δὲ κελεύθῳ
Νωχελὲς ἐξ ὁλκοῖο φέρει βάρος· ὑπναλέοις δὲ
Αἰὲν ἐπιλλίζουσα φαείνεται ἐνδυκὲς ὄσσοις.
Ἀλλ' ὅταν ἢ δοῦπον νέον οὔασιν, ἠέ τιν' αὐδὴν
Ἀθρήσῃ, νωθρὸν μὲν ἀπὸ ῥέθεος βάλεν ὕπνον,
Ὁλκῷ δὲ τροχόωσαν [5] ἄλων εἰλίξατο γαίῃ,

Σμερ-

[1] M. τεύχει. [2] M. R. τρηχεῖς. [3] R. οὐκ ἔτι κείνων.
[4] Deeſt in M. verſus, ἀτραπὸν, κ. λ. [5] M. R. τροχόεσσαν.

Diverſo, nè poſſiede un ſolamente,
Sempre al luogo ſimile, u' fa la tana.
De' quai quelli, che i ſaſſi, e le macie
Abitan, ſon minori, aſpri, focoſi.
Di loro il morſo non è all' uomo indarno,
Ma maligno; a' terreſtri nicchi l' uno,
Del corpo nella fabbrica è ſimile;
A un altro, verde ſcoglio il lungo intorno
Cerchio dipigne; e molti nell' arena

Me-

Qui cute diverſa, numquam unicolore, videtur
Aſſimilis ſemper ſedi, quam legit in arvis.
Rupibus [44] & lapidum parvi ſtabulantur acervis
Aſperi & ardentes, quorum haud impune viator
Immiti tulerit crudelia vulnera morſu.
Ille refert cochleas terreſtres: ille virentes
Indutus ſquamas immenſa volumina torquet,
Atque ſinus ducit varios: candore notantur
Permulti, & mediis fuſi volvuntur arenis.
Funeſtam [45] & ſquamis arentibus aſpida diram
Obſerva, qua non monſtrum eſt ignavius [46] ullum.
Illa viam recta [47] repens inſiſtit, & alvum
Longam adverſa trahens, directo tramite fertur.
Terrificum viſu corpus, quod tarda per ipſum
Volvit iter tractu pigro: ſemperque putatur
Nictans [48] clauſa gravi concedere lumina ſomno.
At ſimulac vocem vigilantibus auribus hauſit,
Aut ſtrepitum ſenſit, torpenti excuſſa veterno
Contortum corpus ſinuoſum verſat in orbem,

Hor-

Meſcolati imbianchiſcon nelle code.
Mira in aride ſcaglie ſpaventoſo
Aſpido micidial, tra gli altri ſerpi
Scuriſſimo; ch' a quello tuttavia
Il cammino a contrario ne ſerpeggia
Vn ſentiero di ſtraſcico di coda,
Del ventre con un lungo attorcimento.
Queſto à terribil corpo, e nel cammino
Tardo dal tratto porta il peſo, e ſempre
Sembra inchinar con ſonnacchioſe luci.
Ma quando o rumor nuovo, o alcuna voce
Negli orecchi raccolga, allor dal corpo
Toſto diſcaccia l' accidioſo ſonno,
E un' aia tonda in terra fa girando,

Σμερδαλέον δ' ἀνὰ μέσσα κάρη πεφρικὸς ἀείρει.
Τῆς ἤτοι μῆκος μὲν, ὃ κύντατον ἔτρεφεν αἶα,
Ὀργυιῇ μετρητὸν, ἄταρ περιβάλλεται εὖρος
Ὅσσον τ' αἰγανέην [1] δορατοξόος ἤνυσε τέκτων
Εἰς ἐνοπὴν ταύρων [2] τε, βαρυφθόγγων τε λεόντων.
Χροιὴ δ' ἄλλοτε μὲν ψαφαροῖς ἐπιδέδρομε νώτοις,
Ἄλλοτε μειλινόεσσα, καὶ αἰόλος, ἄλλοτε τεφρή·
Πολλάκι δ' αἰθαλόεσσα μελαινομένη ὑπὸ βώλῳ
Αἰθιόπων, οἵην τε πολύσομος [3] εἰς ἅλα Νεῖλος
Πλησάμενος κατέχευεν ἄσιν, πρήτυψε δὲ πόντῳ.
Δοιοὶ δ' ἐν σκυνίοισιν ὑπερφαίνουσι μετώπου
Οἷα τίλοι, τὸ δ' ἔνερθεν ὑπαιφοινίσσεται ὄμμα
Πολλὸν ὑπὸ σπείρης. ψαφαρὸς δ' ἀναπίμπλαται [4] αὐχὴν
Ἄκριτα ποιφύσσοντος, ὅτ' ἀντομένοισιν ὁδίταις
Ἄϊδα προσμάξηται, ἐπιζαμενὲς κοτέουσα.
Τῆς ἤτοι πίσυρες κοῖλοι ὑπένερθεν ὀδόντες
Ἀγκύλοι ἐν γναθμοῖς δολιχήρεες ἐρρίζωνται

I'o-

[1] R. αἰγανέης. [2] M. R. κάπρων. [3] R. πολύσονος.
[4] M. ἀναπίμπραται.

E ſpaventata la tremenda teſta
Porta nel mezzo, il lungo della quale,
Che la terra nutrì il peggior del mondo,
Da un' orgia è miſurabile; ma il largo,
Quanto zagaglia, abbraccia, cui lanciero
Artefice conduſſe a finimento
Per battaglia di tori, e di lioni,
Ch' anno profondo ſpaventevol ſuono.

Cor-

Horridaque in medio dirum caput exerit alte.
Longa [49] *quidem eſt ulnae ſpatio, quo pectus in illis*
Haud videas natum terris, ſed lata tumeſcit
Quantum fabrili tornatum baſtile dolabra
Taurorum ad pugnam truculentorumque leonum.
Illa [50] *cute interdum obſcura, interisve colore*
Fraxineove nitet, maculis quandoque notatur,
Aut fuliginea eſt perſaepe, ſimillima nigro
Aethiopum limo, vaſto quem murmure Nilus
Volvit, & in pelagus ſeptena per oſtia fundit.
Huic [51] *ſumma veluti tubercula fronte gemella*
A ciliis exſtant, ſinibusque rubentia ſubter
Lumina conduntur; quum vero incanduit ira,
Et letum minitans venientibus obvia, ſaevit,
Squalida colla [52] *tument, & lato ſibilat ore.*
Quattuor [53] *illi intus dentes curvique cavique*
Et longi maxillae altis radicibus haerent.

Hi

Corre il colore or ſull' arſicce ſpalle,
Or verde, e vaio, ed ora cenerino,
Or bruno, come il bolo d' Etiopia,
E qual pattume il gemebondo Nilo
Sboccando in mare, colla piena verſa.
Due ſulle ciglia ſpuntan nella fronte
Quai calli, e l' occhio vien vermiglio ſotto,
Molto dentro la ſpira, e ſi riempie
La ſquallida cervice a diſmiſura
Sbuffando, quando morte a' paſſeggieri,
Che incontra, aſperge duramente irato.
Di ſotto, quattro ſuoi denti incavati
Curvi nelle maſcelle, in ordin lungo
Radicati ſi ſtanno, ed iſchierati,

Ἰοδόκοι· μύχατος δὲ χιτὼν ὑμένεσσι [1] καλύπτει,
Ἔνθεν ἀμείλικτον γυίοις ἐνερεύγεται ἰόν.
Ἐχθρῶν που τέρα κεῖνα καρήασιν ἐμπελάσειε [2].
Σαρκὶ γὰρ οὔτέ τι δῆγμα φαείνεται, οὔτε δυσαλθὲς
Οἶδος ἐπιφλέγεται· καμάτου δ' ἄτερ ὄλλυται ἀνὴρ,
Τύπνῳλὸν δ' ἐπὶ νῶκαρ ἄγει βιότοιο τελευτήν.
Ἰχνεύμων δ' ἄρα μοῦνος ἀκήριος ἀσπίδος ὁρμὴν,
Ἣ μὲν ὅτ' ἐς μόθον εἶσιν, ἀλεύεται, ἠδ' ὅτε λυγρὰ
Θαλπούσης ὄφιος κηροτρόφου [3] ὠεὰ γαίῃ
Πάντα διεσκήνιψε, καὶ ἐξ ὑμένων ἐτίναξε
Δαρδάπτων [4], ὀλοοῖς δὲ συνερράθαγησεν ὀδοῦσι [5].
Μορφὴ δ' ἰχνεύταο κινωπέτου, οἷον ἀμυδρῆς
Ἰκτιδος, ἥτ' ὄρνισι κατοικιδίῃσιν ὄλεθρον
Μαίεται, ἐξ ὕπνοιο καθαρπάζουσα πετεύρων [6],
Ἔνθα λέχος τεύχονται ἐπ' ἴκριον, ἢ καὶ ἀφαυρὰ
Τέκνα τιθαιβώσσουσιν ὑπὸ πλευρῇτι θέρουσαι.
Ἀλλ' ὅταν Αἰγύπτοιο παρὰ θρυόεντας ἰάμνους

Ἀσπί-

[1] M. ὑμενίεσσι. [2] M. R. ἐμπελάσειαν. [3] M. κηριτρόφω.
[4] Desunt in M. usque ad versum 260. qui inc. ἤτοι, κ. λ.
[5] R. συνερραγάθησεν ὀδοῦσιν. [6] R. πετάυρων.

Ripieni di veleno, ed una in fondo
Tunica gli ricuopre di membrane;
Crudo quindi velen rutta alle membra.
Degl' inimici vadian sulle teste
Questi prodigii; che nè morso alcuno
Sulla carne n' appare, nè tumore
Insanabil s' infiamma; e senza pena
L' uomo si muore, e grave sonnolenza
Il termine del vivere n' arreca.

Ben

Hi virus capiunt, tunica ſuper undique tecti,
Indomitum, quod & inde virûm iaculatur in artus.
Hoſtibus occurrant tam ſaeva pericula noſtris.
Nulla [54] *cute inflicti veſtigia vulneris, ardor*
Atque tumor nullus, ſenſusve in morte doloris [55],
Membra gravi tantum pereunt torpentia ſomno.
Solus [56] *at Ichneumon innoxius aſpidis ictus*
Declinat tantos, ſeu quum movet aſpera bella,
Seu quum, fatiferis dum partubus incubat anguis,
Omnia diſpergit per humum, tuniciſque ſoluta
Devorat, atque oris magno terit ova fragore.
Muſtelae hic parvae, vero quam nomine dicunt
Ictida [57], *perſimilis, quae villae in corte volucres*
Somno irretitas tabulata per ardua rimans,
Dum recubant, tepidoque fovent ſub pectore pullos,
E nidis raptas ſcelerata fraude trucidat.
Aſt ubi [58] *in Aegypti iuncetis cum aſpide pugnam*

In-

Ben l' Icneumone ſolo ſenza danno,
Dell' aſpide l' aſſalto ſcanſa, o quando
Viene a battaglia, o quando della ſerpe,
Che morte rallevando, le triſte uova
Cova, tutte per terra le diſperge,
E le ſmembrana lacerando, e sbruffa
Co' ſuoi diſtruggitor denti ſchiacciandole.
Dell' animale cacciator la forma
Qual di ſcura faina, ch' agli uccelli
Caſalinghi la morte va tracciando,
Rubandoli dal ſonno, da' piuoli,
E da' palchetti, u' poſano a pollaio,
O nutricano i debili pulcini
Sotto le loro coſtole ſcaldandoli.
Or quando dell' Egitto tra le verdi

Al-

Α᾽σπίσι μῶλον ἄγητιν ἀθέσφατον εἰλικοέσσαις,
Αὐτίχ᾽ ὁ μὲν ποταμόνδε καθήλατο [1], τύψε δὲ κώλοις
Τάρταρον ἰλυόεσσαν, ἄφαρ δ᾽ ἐφορύξατο γῦα [2]
Πηλῷ ἀλινδηθεὶς ὀλίγον δέμας, εἰσόκε λάχνην
Σείριος ἀζήνῃ, τεύξῃ δ᾽ ἄγναμπτον ὀδόντι.
Τῆμος δ᾽ ἠὲ κάρη λιχμήρεος ἑρπηςᾶο
Σμερδαλέης ἔβρωξεν [3] ἐπάλμενος, ἠὲ καὶ οὐρῆς
Ἁρπάξας, βρυόεντος ἔσω ποταμοῖο κύλισσεν.
Εὖ δ᾽ ἂν ἐχιδνήεσσαν ἴδοις πολυδερκέα μορφήν,
Ἄλλοτε μὲν δολιχὴν, ὅτε παυράδα, τοῖον ἀέξῃ
Εὐρώπη τ᾽ Ἀσίη τε, τάδ᾽ οὐκ ἐπιείκελα δήεις.
Ἤτοι ἀν᾽ Εὐρώπην μὲν ὀλίζονα, καί θ᾽ ὑπὲρ ἄκραν
Ῥώθωνας, κεραοί τε καὶ ἀργίλιπες τελέθουσιν·
Οἱ μὲν ὑπὸ Σκείρωνος ὄρη, Παμμῳνιά [4] τ᾽ αἶπη,
Ῥυπαῖον, Κόρακός τε πάγον, πολιόν τ᾽ Ἀσέληνον.
Ἀσὶς δ᾽ ὀργυόεντα [5], καὶ ἐς πλέον ἑρπετὰ βόσκει,
Οἷα περὶ τριχὺν Βουκάρτερον, ἢ καὶ ἐρυμνὸς
Αἰγαγέης [6] πρηὼν, καὶ Κέρκαφος ἐντὸς ἐέργει.

Τῶν

[1] R. καθήλατο. [2] R. γαῖα. [3] R. ἔβρυξεν. [4] R. Παμβώνιά. [5] R. ἀργυόεντα. [6] R. αἰσαγέης.

Alberete, indicibile battaglia
Agli aſpidi girevoli ne porta,
Queſto repente giù nel fiume ſalta,
E va battendo il tartaro motoſo,
E le membra di ſubito s᾽ intride,
Rivoltando nel fango il picciol corpo,
Finchè la mota ne raſciughi il ſole,
E ben reſiſta al dente. Allora il capo
Del leccante terribile ſerpente,

O di

Inſtaurat , magnoque parat decernere bello ,
Se ſubito in fluvium ſaltu dedit , & quatit artus
Gurgite caenoſo , corpuſque per atra volutum
Conſpurcat foedatque luto , dum Sirius ardens
Loricam faciat , quae dentes perſerat uncos [59] .
Inde ſerae caput erodit lambentis in imas
Inſiliens fauces , aut in muſcoſa fluenta
Praecipitat cauda raptam , mergitque ſub undis .
Tu modo vipeream ſpeciem , variaſque figuras
Adſpice , longa illa eſt , brevis haec , diſcrimine tanto
Fert Aſia atque Europa , pareſque haud videris uſquam .
Namque per Europam curtae [60] *, queis tubera ſummis*
Naribus exſiſtunt , albaeque [61] *& cornua geſtant .*
Haec Scironia ſaxa colunt , Pammoniaque alta ,
Rhypaeum , Coraciſque pagum , canumque Aſelenum .
Aſt Aſia unam aut plus ſurgentes paſcit in ulnam [62] *,*
Quales ſaxoſum Bucarteron , Aegageeſque
Culmina celſa tenent , & Cercaphus educat ingens .

La-

O di botto divora , o per la coda
Prendendolo , lo sdrucciola nel fiume .
Ben ſcorgerai varia viperea forma
Lunga allor , quando picciola , sì creſce .
In Aſia , e Europa lor non trovi eguali ;
Per l' Europa minori , ed anno punte
Sopra le nari , e ſon cornute , e bianche .
Queſte ſotto gli monti di Scirone ,
Ed i Pammonii colli , ed il Riſeo ,
E di Corace il poggio , e l' Aſeleno
Candido per le nevi . L' Aſia poi
Serpi paſce a miſura d' orgia , ed oltre ,
Quali intorno al Bucartero ſcoſceſo ,
O d' Egagea la ripida montagna ,
O il Cercaſo nel ſuo giro riſerra .

Di

Τῶν ἤτοι βρεχμοὶ μὲν ἐπὶ πλάτος, ἠδ' ὑπὲρ ἄκρον
Οὐλαῖον σπείρης κολοβῷ ἐπελίσσεται ὑρλῷ
Ἀργαλέαις φρίσσουσαν ἐπηετανὸν φολίδεσσι·
Νωθεῖ δ' ἔνθα καὶ ἔνθα διὰ δρυμὰ νίσσεται ὁλκῷ.
Πᾶς δέ τοι ὀξυκάρηνος ἰδεῖν ἔχις, ἄλλοτε μῆκος
Μάσσων, ἄλλοτε παῦρος· ἀκιδνότερος δὲ κατ' εὖρος
Νηδύος, ἡ δὲ μύουρος ἐφολκαίῃ τετάνυσται,
Ἶσος μὲν πεδανὴ δολιχοῦ ὑπὸ πείρασιν ὁλκοῦ,
Ἶσος δ' ἐκ φολίδων τετριμμένη. αὐτὰρ ἐνωπῆς
Γλήνεα [1] φοινίσσει τεθωμένος, ὀξὺ δὲ δικρῆ
Γλώσσῃ λιχμάζων νέατον σκολύπτεται ὑρήν.
Κωκυτὸν δ' ἐχιναῖον ἐπικλείουσιν ὀδῖται.
Τοῦ μὲν ὑπὲρ κυνόδοντε δύο χροΐ τεκμαίρονται [2]
Ἰὸν ἐρευγόμενοι· πλέονες δέ τοι αἰὲν ἐχίδνης.
Οὐλῳ γὰρ [3] σομίῳ ἐμφύεται· [4] ἀμφὶ δὲ σαρκὶ
Ῥεῖά κεν εὐρυνθέντας ἐπιφράσαιο [5] χαλινούς.
Τῆς καὶ ἀτὸ πληγῆς φέρεται [6] λίπει ἴκελος ἰχὼρ,

Α"λ-

[1] R. γλήνια. [2] R. τερμαίρονται. [3] R. δὲ. [4] R. ἐμφαίνεται. [5] R. ἐπιφράσσαιο. [6] R. φαίνεται.

Di queſti ſon le teſte larghe, ed ampie,
E ſull' eſtremo tratto della ſpira,
Mozza coda divincolan, tutta aſpra
Ed arricciata di gravoſe ſcaglie;
E con ſtraſcico lento per li boſchi
Di quà, di là, di giù, di sù ſen vanno.
Ogni è a veder vipero aguzzo in capo,
Or di maggiore, or di minor lunghezza;
E peggiore del ventre nell' ampiezza,

O moz-

Latior [63] *eſt harum vertex, tractuque ſupremo*
Corporis exiguae non longa volumina caudae,
Squamarum ſerie aſſidua nexuque rigentis,
Et piger inceſſus dumeta per hirta vagantum.
At mas [64] *hic longus, brevis ille, ſed omnis acuto*
Vertice conſpicuus, gracilique adſtrictior alvo.
Cauda quoque in nodos ſenſim tenuata minores
Porrigitur, longo pendens de corpore parva
Squamiſque attritis: quod ſi furor aggerat iras,
Lumina rubra micant, & linguis ora biſulcis
Lambens, extremum caudae finem aſperat imae.
Vipereum proprio Cocytum [65] *nomine dicunt.*
Huic gemini apparent dentes in carne venenum
Fundentes: verubus ſed femina pluribus atrox.
Ore etenim toto mordens illa haeret, & icta
In cute gingivae lato ſignantur hiatu.
Pingui inde haud diſpar ſanies emanat olivo,

San-

O mozzicoda ſtendene lo ſtraſcico,
Forſe anguſta di lungo tratto ſotto
A' termini, e da ſquame forſe attrita.
Or della viſta le pupille arroſſa
Infuriato, e preſtamente in doppia
Lingua lambendo torce ultima coda.
I paſſeggieri il chiamano vipereo
Cocito; di coſtui canini denti
Due, dalla pelle terminati ſono,
Velen ruttanti. Ognor più n' à la vipera;
Poichè colla mortal boccuccia attaccaſi,
E d' intorno alla carne agevolmente
Tu dilatate avviſerai le briglie:
Dalla di cui ferita sì ſi porta
Vmidità, che raſſomiglia al graſſo,

Ta-

Ἄλλοτε δ' αἱματόεις, ποτὲ δ' ἄχρους. οἱ δ' ἐπί οἱ σὰρξ [1]
Πολλάκι μὲν χλοάουσα βαρεῖ ἀναδέδρομεν [2] οἴδει,
Ἄλλοτε φοινίσσουσα, τότ' εἴδεται ἄντα πελιδνή·
Ἄλλοτε δ' ὑδατόεν κυέει βάρος. αἱ δὲ θαμιναὶ
Πομφόλυγες τὼς ἔν γε πυρὶ [3] φλύκταιναι ἀραιαὶ
Οἷα πυρικμήτοιο χροὸς πλαδόωσιν ὕπερθεν [4]·
Σητεδόνες δέ οἱ ἀμφὶς ἐπίδρομοι, αἱ μὲν ἄτερθεν,
Αἱ δὲ κατὰ πλαγὴν ἰοειδέα λοιγὸν [5] ἰεῖσαι.
Πᾶν δ' ἐπί οἱ δριμεῖα δέμας καταβόσκεται ἄτη
Ὀξέα [6] πυρπολέουσα. κατ' ἀτφάραγον δέ τε λυγμοὶ [7]
Κίονά τε ξυνιόντες ἐπασσύτεροι κλονέουσιν.
Ἀμφὶ καὶ ἰλίγγοις δέμας ἄχθεται· αἶψα δὲ γήρις [8]
Ἀδρανίη βαρύθουσα, καὶ ἰξύϊ μέρμερος ἵζει.
Ἐν δὲ κάρῃ σκοτόεν βάρος ἵσταται. αὐτὰρ ὁ κάμνων
Ἄλλοτε μὲν δίψῃ φάρυγα ξηραίνεται αὖον·
Πολλάκι δ' ἐξ ὀνύχων ἴσχει κρύος, ἀμφὶ δὲ γήρις [9]
Χειμερίῃ ζαλόωσα [10] πέριξ βέβριθε χάλαζα.

Πολ-

[1] R. ὄχρους. ἡ δ' ἐπίοι σάρξ. [2] R. ἀναδέδρομεν. [3] R. πομφόλυγές τ' ὡσεί τε πυρί. [4] R. ὕπερθε. [5] R. ἰὸν. [6] R. ὀξίως. [7] R. λυγμὸν. [8] R. γέν (sic). [9] R. γέν. [10] R. δαλίωσα.

Talor ſanguigna, ed ora ſcolorita;
E appreſſo queſto la carne ſovente
Livida, grave ſuſcita tumore
Talor vermiglio, ed or raſſembra bigio;
Talor è pregno d' acquidoſo pondo,
E le bolle frequenti in queſta guiſa,
Quali ſonagli, che ſi fan nell' acqua,
Bugge veſciche, in fuoco qual di corpo
Scottato, rilevate ſon di ſopra;

E le

Sanguinea interdum vel pallida, tum caro [66] *ſeſe*
Attollens viridi rubrove infecta colore,
Aut livente, gravem dat magna mole tumorem.
Hic modo turget aqua plenus, bullaeque frequentes,
Quales ignis edax ambuſto in corpore tollit,
Erumpunt ſparſim, foedoque humore redundant.
Putria [67] *mox plagam circumſtant ulcera, & ipſam*
Depaſcunt, ſanie tetroque fluentia tabo.
Flagrat [68] *& ardenti corpus conſumitur igni.*
Et denſo crebri ſingultus [69] *agmine guttur*
Concutiunt, ſonituſque cient, per colla ruentes.
Membra [70] *rotant caeca vertigine, robore nullo*
Stant lumbi, magnoque artus languore fatiſcunt.
Caligat premiturque caput gravitate, ſitiſque [71]
Interdum fauces arentes aſpera torret:
Saepe rigent ungues, atque aeger corpore toto
Horreſcit, gelido ceu grandinis obrutus imbre.

Sae-

E le marce d' intorno ſu correnti,
Alcune fuori, ed altre dalla piaga
Schizzando il negro velenoſo umore.
Paſcene il corpo tutto agra ſciagura,
Mettendo fiamma rapida cocente.
Per la gola, e per l' ugola ſinghiozzi
Sconturbano, venendo un dopo l' altro;
E il corpo noiato è dalle vertigini;
E toſto nelle membra languidezza
Grave, e ſul fianco è l' inquietezza aſſiſa:
E nella teſta ſta ſcura gravezza.
Ora il malato tal fiata à ſecco
L' arſiccio gorgozzule dalla ſete,
E fin dall' ugne à ſpeſſo rigoroſo
Freddo, e alle parti intorno intorno ingroſſa
Tempeſtoſa iemal fredda gragnuola.

Speſ-

Πολλάκι δ' αὖ χολόεντας ἀπήρυγε νηδύος ὄγκους
Ὠχραίνων δέμας ἀμφίς. ὁ δὲ νοτέων [1] περὶ γυίοις [2]
Ψυχρότερος νιφετοῖο βολῆς περιχεύεται ἱδρώς.
Χροιὴν δ' ἄλλοτε μὲν μολίβου ζοφοειδέος ἴσχει·
Ἄλλοτε δ' ἠερόεντα, τότ' ἄνθεσιν [3] εἴσατο χαλκοῦ.
Εὖ δ' ἂν καὶ δολόεντα μάθοις ἐπιόντα κεράσκην,
Ἠὔτ' ἔχιν· τῷ γάρ τε δομὴν ἰνδάλλεται ἴσην.
Ἦτοι ὁ μὲν κολός ἐσιν [4], ὁ δ' αὖ κεράεσσι πεποιθὼς,
Ἄλλοτε μὲν πισύρεσσι [5], τότ' ἐν [6] δοιοῖσι κεράσκης· [7]
Χροιῇ δ' ἐν ψαφαρῇ λεπρύνεται· ἐν δ' ἀμάθοισιν
Ἢ καὶ ἀματροχιῇσι παρὰ σίβον [8] ἐνδυκὲς αὔει.
Τῶν ἤτοι σπείρῃσιν ὁ μὲν θοὸς ἀντία θύνει
Ἀτραπὸν ἰθεῖαν δολιχῷ μηρύγματι γαστρός.
Αὐτὰρ ὅ γε σκαιὸς μεσάτῳ ἐπαλίνδεται ὁλκῷ,
Οἷμον ὁδοιπλανέων σκολιὴν τετρηχότι νώτῳ,
Τράμπις ὁλκαίης ἀκάτῳ [9] ἶσος, ἥτε δι' ἅλμης
Πλευρὸν ὅλον βάπτουσα κακοσαθέοντος ἀήτευ [10],

Εἰς

[1] R. ὁ δ' αὖ νοτίων. [2] R. γεν. [3] R. ἠρέισσαν τ' ἄνθεσιν.
[4] M. κίλος εἰσίν. [5] R. πισύροισι. [6] M. τότε δ' ἐν.
[7] R. κεράσκην. [8] R. σίχων. [9] M. καμάτῳ. [10] M. R. ἀήτεω.

Speſso del ventre le bilioſe moli
Rutta, nel corpo intorno impallidendo;
E grondando, alle parti, più di fiocco
Di neve ſudor ſpargeſi gelato.
Colore or à di tenebroſo piombo:
Ora ſcuro, ſembiante a fior di rame.
Bene ancor tu l' aſſalitor Ceraſte
Doloſo, qual la vipera ſaprai;
Ch' egual del corpo a lei à la ſtruttura.

Ce-

Saepe etiam [72] *in ſtomacho collectos vilis acervos*
Pallidus ore vomit : ſudor fluit undique rivis
Frigidior nivibus , quas cael nubila fundunt .
Nigricat in cutis , plumbi modo fuſca colore :
Caerulea interdum eſt , aerisve ſimillima flori .
Nunc facile [73] *agnoſcas inſtructum fraude Ceraſtem .*
Viperea hic forma eſt , & imagine cretus eadem .
Sed tamen haec mutila eſt , is fretus ſaepe quaternis
Cornibus , aut binis , atque hoc diſcrimine notus .
Albeſcit ſqualore color , ſulciſque rotarum
Conditus ipſe viae medias iacet inter arenas .
Quumque adverſa [74] *, trahens ingentes vipera gyros*
Et recta , pariter librato corpore , ſerpat ,
Ille viam , dorſo & ſquamis crepitantibus [75] *aſper ,*
Oblique ingreditur , recto de tramite cedens :
Haud ſecus ac navis , rapido quae flamine venti
In latus inclinans , demerſaque paene ſub undis ,

In

Ceraſte è or di quattro , or di due corna ;
L' un ſenza , e l' altro è ſulle corna franco .
S' aſſottiglia in bruciato colorito ,
E nell' arena continuamente ,
O pur nelle rotaie ivi lungo
La peſta della ſtrada ſi ripoſa .
Di queſti certamente colle ſpire
L' un veloce all' incontro ſe ne corre
Per ſentier dritto coll' attorto ventre .
L' altro ſiniſtro , a mezzo collo ſtraſcico
Si rigira vagando per la via
A traverſo così coll' aſpro doſſo :
Di legno mercantil ſimile a ſchifo ,
Che per lo ſalſo flutto ſommergendo
Tutta una banda , all' oſtinato ſoffio ,
Al vento cede a forza , ributtato

Εἰς ἄνεμον βεβίηται ἀπόκρουσος λιβὸς οὔρῳ [1]. 270
Τοῦ μὲν, ὅταν βρύξηται, ἀεικέλιον περὶ νύγμα [2]
Ἤλῳ ἐειδόμενον τυλόεν πέλει· αἱ δὲ πελιδναὶ
Φλύκταιναι, πέμφιξιν ἐειδόμεναι ὑετοῖο,
Δῆγμα πέριξ πλάζονται, ἀμυδρώεσσαι [3] ἐς ὠπήν.
Ἤτοι ἀφαυρότερον τελέει πόνον· ἐννέα δ' αὐγὰς 275
Ἠελίου μογέων ἐπιόσσεται, οἷσι κεράστης
Οὐλόμενον κακοεργὸν ἐνιχραύσει [4] κυνόδοντα.
Διπλοῖς δ' ἐν βουβῶσι καὶ ἰγνύσιν ἀσκελὲς αὖτως
Μόχθος ἐνιτρέφεται, πελιὸς δέ τοι [5] ἐμφέρεται χρώς·
Τῶν δέ τε καμνόντων ὀλίγος περὶ ἄψεα θυμὸς 280
Λείπεται ἐκ καμάτοιο, μόλις [6] γε μὲν ἔκφυγον αἶσαν.
Σῆμα δέ τοι δάκεος αἱμορῥόου [7] αὐτίκ' ἐνίσπω [8],
Οἷς τε κατ' εἰλυθμοὺς πετρώδεας ἐνδυκὲς αὖει [9],
Τριχῷ [10] ὑπάρπεζον [11] θαλάμην ὀλιγήρεα τεύχων,
Ἔνθ' εἰλυθμὸν ἔχεσκεν, ἐπεί τ' ἐκορέσσατο [12] φορβῆς. 285
Μήκη [13] μὲν ποδὸς ἶχνος ἰσάζεται, αὐτὰρ ἐπ' εὖρος

Τέ-

[1] R. αὔρῃ. [2] M. νύχμα. [3] M. R. ἀμυδρήεσσαι. [4] M. ἐνιχραύσῃ. [5] M. πολιὸς δὲ οἱ. R. οἱ. [6] M. μόγις. [7] M. αἱμορῥόῃ, ita corr. in R. [8] R. ἐν ἵππῳ. [9] αἰεὶ. [10] M. R. τριχὼν. [11] M. R. ὑπέρπεζον. [12] R. ἔπειτα κορέσσατο. [13] M. R. μήκει.

Dalla voga terribil di libeccio.
Di queſto quando il diſoneſto morſo
S' aggrava intorno, a chiodo ſimigliante,
Callolo viene, e poſole bigicce,
A campanei di pioggia ſomiglianti,
Alla morſura van vagando intorno,
Scure in viſta. Certo à più corto affanno;

E no-

In ventos agitur, flatuque repellitur Euri.
Si dentem [76] *impreſſit, mox vulnere durus in ipſo*
Clavi inſtar callus, tum plurima puſtula circum
Liveſcit, fugiens obſcuro lumina viſu,
Par levibus bullis pluvio naſcentibus imbre.
Nec tamen [77] *excruciat magni vis ulla doloris,*
Sed ſuperat, nono dum ſol radiaverit ortu,
Impegit diro cui vulnera dente Ceraſtes.
Inſidet inguinibus geminis, & vexat acerbus
Genva labor, propriumque cutis livente colorem
Mutat, & aerumnis tandem compage ſoluta
Deficiens animo, vix ſe miſer eripit Orco.
Iam quibus [78] *agnoſcas Haemorrhoon accipe ſigna.*
Ille ſibi ſedem ſaxoſis ſemper in antris
Figit, & exiguo ſtratus duroque cubili,
E paſtu campis rediens ſatur, otia ducit.
Aequalis menſura pedi eſt, & in arcta reductum

Sen-

E nove rai di ſole travagliando
Scorgerà quegli poſcia, in cui Ceraſta
Fitto avrà il triſto maladetto dente.
Nelle doppie anguinaie, e coſcie ognora
La pena ſi fomenta ed il travaglio,
E la carne appariſce tutta livida:
Ed alle membra degl' infermi intorno
Poca dal patimento reſta vita,
E a gran fatica ſcampano la morte.
D' Emorroo ſerpe il ſegno or narrerotti,
Che dorme ognor per le ſaſſoſe buche,
Formando liſcio murato abituro,
Ove s' avvolge poi, ch' à aſſai paſciuto.
L' orma d' un piè pareggia per lo lungo,
Ma per l' ampio è ſottile, e à poca coda,

Τέθρυπται [1] μύουρος ἀπὸ φλογέοιο καρήνου.
Ἄλλοτε μὲν χροιῇ ψολόεις, ὁτὲ δ' ἔμπαλιν αἰθός.
Δειρὴν δ' ἐσφήκωται ἄλις· πεδανὴ δέ οἱ οὐρὴ
Ζαχρειὲς θλιφθεῖσα κατομφάλιος τετάνυσαι.
Τοῦ μὲν ὑπὲρ νιφόεντα κεράατα δοιὰ μετώπῳ
Ἔγκειται, πάρνοψι φάη λογάδας τε προσεικής.
Σμερδαλέον δ' ἐπί οἱ λάμυρον πέφρικε κάρηνον.
Δοχμὰ δ' ἐπισκάζων ὀλίγον δέμας, οἷα κεράσης,
Μέσσου ὄγ' ἐκ νώτου βαιὸν πλόον αἰὲν ὀκέλλει,
Γαίῃ ὑποθλίβων νηδύν· φολίσιν δὲ καὶ οἴμῳ
Παῦρον ὑποψοφέων, καλάμης χύσιν οἷα διέρπει [2].
Νύγματι δ' ἀρχομένῳ μὲν ἐπιτρέχει ἄχροον εἶδος [3]
Κυάνεον· κραδίην δὲ κακὸν περιτέτροφεν ἄλγος·
Γαστὴρ δ' ὑδατόεσσα διέσσυτο· νυκτὶ δὲ πρώτῃ
Αἷμα δι' ἐκ ῥινῶν τε καὶ αὐχένος ἠδὲ καὶ ὤτων
Πηδύεται, χολόεντι νέον πεφορυγμένον ἰῷ.
Οὖρα δὲ φοινίσσοντα κατέδραμεν· αἱ δ' ὑπὸ γυίοις
Ὠτει-

[1] M. τέτρυπται. [2] M. δ' ἐφέρπει. [3] M. ἄχρονον (corr. ἄχροον) οἶδος. R. ἄχροον (corr. ἄχρονον) οἶδος.

Dalla fiammante teſta. Or nel colore
E' sfavillante, ed ora appare bruno.
Nella cervice è ben denſo, e ferrato;
Ma la coda ſottile ſenza poſa
Divincolata ſtendeſi al bellico.
Di queſto ſulla fronte due nevoſe
Corna ſon collocate; nelle luci,
E ne' bianchi di quelle, ſomigliante
A ſalvatiche pecchie, od' a locuſte.

E or-

Senſim a flammato [79] *tenuatur vertice corpus.*
Splendidus interdum color eſt, contrave peruſtus.
Stringitur anguſto collo, compreſſaque cauda
Sparſa ſolo, media multum gracileſcit ab alvo.
Cornua [80] *bina gerit ſublimi candida fronte,*
Lucentes ſimilis orbes oculoſque locuſtae.
Terrificum ſquamiſque rigens caput horret, & ipſe
Exiguum corpus curvi de more Ceraſtae
Obliquans, medio dorſo breve promovet agmen,
Ventre ſolum radens, ſquamiſque ſonorus in ipſo
Dat ſtrepitum exilem greſſu, ceu ſtramina calcans.
Protinus [81] *incuſſo caro vulnere foeda colorem*
Caeruleum ducit, dolor eſt in corde, citatur
Praeliquidus venter, primaque in nocte [82] *per aures,*
Per colla [83] *& nares viroſa bile remiſtus*
Sanguineus ſcaturit riviſque effunditur humor.
Inde urina rubet: per corpus denique totum

Vl-

E orrendo ſopra, mobil capo rizzaſi;
E a traverſo ſtraſcicando il piccolo
Corpo, come il Ceraſte, in navicare
Breve, da mezzo il doſſo ognora ſdrucciola
La pancia ſtropicciando ſulla terra,
E colle ſquame, e col cammino un poco
Rumoreggiando par, che fraſche paſſi.
Al morſo, nel principio, corre ſopra
Cerulea forma, ſcolorita; e il cuore
Conſuma reo dolore intorno intorno,
Il ventre acquoſo sì ne va ſaltando,
E nella prima notte di pel naſo,
E collo, e orecchi il ſangue ne zampilla,
Col velen bilioſo ora imbrattato,
E l' orine ne ſcorrono ſanguigne.

Ὠτειλαὶ ῥήγνυνται, ἐπειγόμεναι χροὸς ἄζῃ.
Μή ποτέ τοι θήλει' αἱμορρόῃς ἰὸν ἐνείῃ.
Τῆς γὰρ ὀδαξαμένης [1], τὰ μὲν ἀθρόα πίμπρηται ὕλα,
Ῥιζόθεν ἐξ ὀνύχων δὲ κατείβεται ἀσαγὲς αἷμα·
Οἱ δὲ φόνῳ μυδόωντες ἀναπρίουσιν [2] ὀδόντες.
Εἴ γ' ἔτυμον, Τροίηθεν ἰοῦσ' ἐχαλέψατο φύλλοις [3]
Αἴ'ν' Ἑλένη [4], ὅτε νῆα πολύσροιβον περὶ [5] Νεῖλον
Ἔσησαν, βορέαο κακὴν προφυγόντες ὁμοκλήν·
Ἧμος ἀναψύχοντα κυβερνητῆρα Κάνωβον
Θώνιος ἐν ψαμάθοισιν [6] ἀθρήσατο. τύψε γὰρ αὐτὸν
Αὐχέν' ἀποβλιβεῖσα [7], καὶ ἐν βαρὺν ἤρυγεν ἰὸν
Αἱμοροΐς θήλεια, κακὸν δέ οἱ ἔχραε κοῖτον [8].
Τοῦ δ' [9] Ἑλένη μέσον ὀλκὸν ἀνέκλασε [10]. θραῦσε δ' ἀκάνθου [11]
Δεσμὰ πέριξ νωταῖα, ῥάχις δ' ἐξέδραμε γύων.
Ἔξοθεν αἱμορόοι σκολιοπλανέες τε κεράσαι
Οἷοι χωλεύουσι κακηπελίῃ βαρυθέντες.

Εὖ

[1] M. δεξαμένης. [2] M. ἀναπλείουσιν, ita corr. in R. [3] M. φύλοις. [4] M. αἰνελέη. R. αἰνελένη. [5] M. R. παρὰ. [6] M. R. ψαμάθοις. [7] M. ἀποθλιφθεῖσα. [8] R. κοίτην. [9] M. R. τῶν δ'. [10] M. R. ἐνέκλασε. [11] M. R. ἀκάνθης.

Sotto le membra ſcoppiano le piaghe
Del corpo ſpinte da ſqualore orrendo.
A te non mai la femmina Emorroide
Ficchi dentro il velen; poich' addentando,
Tutte ſi brucian le gengive, e 'l ſangue
Dirotto ſtilla fin di fondo all' ugna;
E di ſtrage putenti i denti, ſegano.
S' è ver, la ſciagurata Elena airoſſi

Col-

Vlcera rupta patent, & agit cutis arida rimas.
Sed cave [84] *ne membris Haemorrhois aſpera virus*
Affundat morſu: totis furit ignea labes
Gingivis, ungues ſumma ab radice cruorem
Stillant, & ſtridunt rorantes ſanguine dentes.
Huic Helene [85]*, Troiá, ſi vera eſt fama, revertens,*
Quum pelago claſſem rapidis Aquilonibus actam
Vix tandem undoſi Nili ſtatuiſſet in oris,
Navarchi interitu graviter ſuccenſa Canobi,
Quem mox ut feſſas revocantem in littore vires
Thonius [86] *adſpexit, preſſus cervice, venenum*
Artubus adſperſit, duro ſtravitque cubili,
Abrupit medium corpus, connexaque dorſi
Vertibula, & ſpinae nodos, & vincla reſolvit.
Ex illo Haemorrhi elumbes, tortique Ceraſtae
Ceu claudi incedunt, poenas pro fraude luentes.

Nunc

Colla razza, partitaſi di Troia;
Allorachè la nave intorno al Nilo,
Che molti fa giri, e rigir fermaro,
Fuggendo ria di Borea minaccia;
Quando il nocchier Canobo rinfreſcanteſi,
La Tonia ne ſcorſe in ſull' arena,
Poichè da lui premuta ſovra 'l collo
Lo morſe, e 'l grave vomitò veleno
L' Emorroide femmina, e un mal letto
Gli preparò. Or Elena di quella
Ruppe nel mezzo il filo delle reni,
E della ſpina gli omerali nodi
Schiacciò, e dalle membra uſcì la ſchiena.
Onde gl' Emoroi, e quei che obliqui vagano
Ceraſti, ſoli vanno zoppicando
Dalla rea baſtonata caricati.

Εὖ δ' ἂν σηπεδόνος γνοίης δέμας. ἀλλ' ὁ μὲν εἶδει
Λιμορόῳ σύμμορφος, ἀτὰρ σίβον ἀντί' ὀκέλλει,
Καὶ κεράων δέμας ἔμπλην ἄμμορον· ἡ δέ νυ χροιὴ
Οἵη περ δαπίδος λασίης περιδέδρομε [1] τέρφει.
Κράτι δ' ἐμβαρύθει· ἐλάχεια δὲ φαίνεται οὐρὴ
Ἐσσυμένη· [2] σκολιὴν γὰρ ὁμῶς ἐπιτείνεται ἄκρην.
Τῆς δ' ἤτοι ὁλοὸν καὶ ἐπώδυνον ἕπλετο ἕλκος
Σηπεδόνος. νέμεται μέγας ἠδ' [3] ὁλοφώϊος ἰὸς
Πᾶν δέμας· αὐαλέῃ δὲ περὶ χροΐ καρφομένη θρὶξ
Σκίδναται ὡς γήρεια καταψυχθέντος [4] ἀκάνθης.
Ἐκ μὲν γὰρ κεφαλῆς τε καὶ ὀφρύος ἀνδρὶ τυπέντι
Ῥαίνονται [5], βλεφάρων δὲ μέλαιν' ἐξέφθιτο λάχνη.
Ἄψεα δὲ τροχόεντα [6] ἐπισίζουσι μὲν ἀλφοὶ
Λευκαί τ' ἀργινόεσσαν ἐπ' ἄρ σεύονται [7] ἔφηλιν.
Ναὶ μὴν διψάδος εἶδος ὁμώσεται αἰὲν ἐχίδνῃ
Παυροτέρῃ· θανάτου δὲ θοώτερος ἵζεται αἶσα
Οἷσιν ἐνισκήψῃ [8] βλοσυρὸν δάκος, ἤτοι ἀρχιὴ

Αἰὲν

[1] M. R. λαοίῳ ἐπιδέδρομε. [2] M. R. ἐσσυμένης. [3] M. R. νέμεται δὲ μέλας. [4] M. λήρεια καταψηχθέντος. R. δ' ὡς γήρεια (corr. λήρεια) κατ... [5] M. R. ῥαίονται. [6] M. R. τροχόεντες. [7] M. R. ἐπισσεύονται. [8] M. ἐνιχρίμψῃ.

Della Sepedon ben conoſcerai
Le fattezze, poich' ei conforme è in viſta
All' Emoroo; ma ſguiſcia per diritto,
E il corpo è al contrario ſenza corna,
E il color corre intorno, qual d' irſuto
Tappeto; è groſſa nella teſta; corta
Appar la coda, che ſi vibra in fretta,
Che tende tuttavia l' obliqua punta.

Or

Nunc tibi [87] *Sepedonos clare noteſcet imago.*
Hic forma Haemorrho ſimilis, ſed corpore greſſum
Dirigit adverſo: frons nullo turgida cornu,
Et cutis in morem villoſi picta tapetis.
Mole caput magnum, ſed cauda apparet eunti
Exigua, in multos quod flexam torqueat orbes.
Letifer huic [88] *morſus, plenuſque doloris acerbi:*
Et corpus totum labes inimica veneni
Paſcitur, & ſicca pilus e cute decidit omnis,
Vt marcente leves pappi labuntur acantho.
Namque ſuperciliis, & glabro vertice crines,
Palpebriſque fluunt accepto vulnere villi.
Articulos teretes vitiligo [89] *ſignat, & albam*
Artubus inducit leuce deformis ephelin.
At vero [90] *Dipſas parvae ſub imagine nota*
Viperulae, ſed quem rabido violaverit ore,
Fata cito eripiunt, & cauda adſtrictior atrum

In-

Or di queſta Sepedone, o Putredine,
Mortale è la ferita, e doloroſa.
Paſce negro, e mortifero veleno
Il corpo tutto; e ſecchi i crini intorno
Al magro corpo ſi ſparpaglian, quali
Di ſpin ſeccato vecchi fiocchi erranti,
Che dal capo, e dal ciglio all' uomo morſo
Sſpruzzanſi; e ſe ne va dalle palpebre,
Morta, pelata, la lanugin negra,
E le membra girevoli puntate
Sono di bianche macchie, e bianca efelide.
Di Dipſade la ſpezie certamente
Sempre ſarà ſimile a viperetta,
Ed a color verrà più preſta morte,
Cui colpirà il fulmineo orrido ſerpe.
La rada coda, ch' è ognor nericcia,

Sì

Αἰὲν ὑποζοφόωσα μελαίνεται ἄκροθεν οὐρή.
Δήγματι δ' ἐμφλέγεται [1] κραδίη [2] πρόπαν· ἀμφὶ δὲ καύσῳ
Χείλε' [3] ὑπ' ἀζαλέης ἀζαίνεται [4] ἄβροχα δίψης.
Αὐτὰρ ὅγ' ἠύτε ταῦρος ὑπὲρ ποταμοῖο νενευκὼς
Χανδὸν, ἀμέτρητον δέχεται ποτὸν, εἰσόκε νηδὺς
Ὀμφαλὸν ἐκρήξειε, χέει [5] δ' ὑπεραχθέα φόρτον.
Ὠγύγιος δ' ἄρα μῦθος ἐν αἰζηοῖσι φορεῖται,
Ὡς ὁπότ' οὐρανὸν ἔσχε Κρόνου πρεσβύτατος υἱὸς [6],
Νειμάμενος κασίεσσιν ἑκὰς περικυδέας ἀρχὰς
Ἰδμοσύνῃ, νεότητα γέρας πόρεν ἠμερίοισι
Κυδαίνων· δὴ γάρ ῥα πυρὸς λαϊστὸρ ἔνιπτον.
Ἄφρονες οὐ μὲν τῆς δὲ [7] κακοφραδίης ἀπόναντο.
Νωθεῖ γὰρ κάμνοντες ἀμορβεύοντο λεπάργῳ [8]
Δῶρα. πολύσκαρθμος δὲ κεκαυμένος αὐχένα δίψῃ
Ῥώετο [9]. γωλειοῖσι [10] δ' ἰδὼν ὁλκήρεα θῆρα
Οὐλοὸν, ἐλλιτάνευε κακῇ ἐπαλαλκέμεν ἄτῃ

Σαί-

[1] M. δάχματι δ' ἐνφλέγεται. [2] R. κραδίην. [3] M. R. χείλη.
[4] M. αὐαίνεται. [5] M. χίῃ, ita corr. in R. [6] M. R. πρεσβίσατον αἷμα. [7] M. R. γε. [8] M. λεπάργῳ κάμνοντες ἀμορβεύοντο. [9] R. ῥύετο. [10] M. R. φωλειοῖσι.

Sì nell' eſtremità diventa nera.
Dal morſo brucia il cuore affatto affatto,
E con ardente incendioſa febbre,
L' aſciutte labbra dall' arſiccia ſete
Vengonſi ad arſicciare, ed a ſeccarſi.
Or ei, qual toro ſovra il fiume inchino,
Smiſurata bevanda ne tracanna,
Finchè la pancia l' umbilico rompa,
E 'l pondo ſparga, che ne ſovrappeſa.

Ogi-

Induit extremis nodis obſcura colorem .
Cor totum [91] *a morſu flamma aeſtuat ; arida cauſo*
Vruntur , nulloque madent humore labella .
Ipſe autem e fluvio , magno ceu taurus hiatu
Pronus aquas potat , dum rupto abdomine venter
Diſſiliat , ponduſque ſolo profundat iniquum .
Priſca inter [92] *iuvenes narratur fabula , caelum*
Quum maior natu pulſo genitore teneret
Iuppiter , & fratres regnorum in parte locaſſet ,
Munere magnifico viridis donaſſe iuventae
Mortales , iam tum damnantes furta Promethei [93] *;*
Nec tamen hoc umquam ſtolidos potuiſſe potiri .
Impoſuere gravi tam praeſtans munus aſello
Deſeſſi , ille ſitim ſicco , dum vadit onuſtus ,
Gutture collegit , ſtantemque ad luſtra ferocem
Anguem oravit , opem quo rebus ferret egenis .

Quum-

Ogigio conto tra i garzon ſi porta ,
Che quando di Saturno il maggior figlio
Ebbe il ciel , con ſaper diviſi avendo
Lungi a' fratelli , i ben illuſtri imperi ,
Lieto , onorando gli uomin giornalieri ,
Per regalo diè lor la giovinezza ,
Che dinunziato avean del fuoco il ladro ;
Stolti ! nè goder già del reo conſiglio .
Perchè ſu un tardo bricco , od aſinello ,
Stracchi poſaro il dono , ſeguitandolo .
Egli , arſo il collo dalla ſete , molto
Saltando ſi ſcotea : in certe pozze
Scorgendo un animal che va ſtriſciando ,
Mortifero , pregollo ſcongiurando
A dare aita a ſua triſta ſciagura ,
Luſingando , e la coda dimenando .

Or

Σαίνων. αὐτὰρ ὁ βρῖθος ὃ δή ῥ' ἀνεδέξατο νώτοις
Ἤϊτεεν ἄφρονα δῶρον· ὁ δ' οὐκ ἀπαμήνατο χρειῇ [1].
Ἐξότε γηραλέον μὲν ἀπὸ φλοὸν ἕρπετα βάλλει
Οἰκήρη, θνητοὺς δὲ κακὸν περὶ γῆρας ὀπάζει.
Νοῦσον δ' ἀργαλέην βρωμήτορος οὐλομένη θὴρ
Δέξατο, καί τε τυπῇσιν ἀμυδροτέρῃσιν ἰάπτει.
Νῦν δ' ἄγε χερσύδροιο καὶ ἀσπίδος εἴρεο μορφὰς
Ἰσαίας· πληγῇ δὲ κακήθεα σήματ' ὁμαρτεῖ.
Πᾶσα γὰρ αὐαλέη ῥινὸς περὶ σάρκα μυσαχθὴς
Νειόθι πιτναμένη [2], μυδόεν τεκμήρατο νύγμα [3],
Σηπεδόσι φλιδόωσα· τὰ δ' ἄλγεα φῶτα δαμάζει
Μυρία πυρπολέοντα· θοῶς δ' ἐπὶ γῆρα χέονται
Πρηδόνες, ἄλλοθεν ἄλλαι ἐπημοιβοὶ κλονέουσαι.
Οἷς δήτοι τὸ πρὶν μὲν ἐπὶ βροχθώδεϊ λίμνῃ
Ἄσπειστον βατράχοισι φέρει κότον. ἀλλ' ὅταν ὕδωρ
Σείριος ἀζήνῃσι, τρύγῃ δ' ἐνὶ [4] πυθμένι λίμνης,
Καὶ τόθ' ὅγ' ἐν χέρσῳ τελέθει ψαφαρός τε καὶ ἄχρους [5],
Θάλπων ἠελίῳ βλοσυρὸν δέμας· ἐν δὲ κελεύθοις

Γλώσ-

[1] M. R. χρειοῖ. [2] M. πιτνομένη. [3] M. νύχμα. [4] M. ἐν. [5] M. R. ἄχρος.

Or quello, il carco, che ſul tergo preſo
Avea, chieſe allo ſtolido in regalo,
Ed egli per biſogno non negollo:
E d' allora le ſerpi il vecchio ſcoglio
Buttano, e gli uomin rea vecchiezza preme;
E preſe l' animale velenoſo
La dura malattia di quel ragghiante,
E con morſi più deboli n' offende.
Or di Cherſidro, e d' Aſpido le pari
Sembianze cerca: ſeguono la piaga

Se-

Quumque hic mercedem pandi geſtamina dorſi
Poſceret, oppreſſus caſu non abnuit amens.
Inde feri ſenium ſerpentes pubere tergo
Commutant, homineſque premit grandaeva ſenectus,
Et triſtem ex illo morbum, rabiemque rudentis
Traxerunt, diroque truces dant vulnera dente.
Nunc age [94] *Cherſydrum diſcas, cui forma tremendae*
Aſpidis, & morſus atrocia ſigna [95] *maligni.*
Sicca cutis taetrum redolens, diſtentaque ab imo,
Et rimis, putri concepto humore, debiſcens,
Viroſos prodit morſus, miſerumque dolores
Igniti abſumunt hominem, ſubitaeque vagantur,
Et toto alternis diſcurrunt corpore flammae.
Ille colens [96] *primum liquentia ſtagna, perenni*
Exercet ranas odio, ſed Sirius omnem
Vt bibit humorem, ſupereſtque in gurgite limus,
Exſilit in ſiccum, ſqualenſque & decolor artus
Sole fovet taetros, & linguis ſibila vibrans

Ari-

Segni maligni, ch' alla carne intorno
Tutta ſecca la pelle, puzzolente,
Fin di fondo caſcante, la morſura
Putente dà a veder, ſchizzando marcia;
E infiniti l' uom domano dolori
Incendianti, e preſtamente ſopra
Le membra ſi diffondono cocciuole,
Di quà di là a vicenda raggirando.
Ei pria nella palude pantanoſa
Mortal rancor contra i ranocchi porta;
Ma quando l' acqua Sirio raſciuga,
E ſta la feccia in fondo del padule,
Allora è in terra ſcolorito, e ſqualido,
Scaldando al Sol lo ſpaventoſo corpo,
E nelle vie sbuffando con la lingua,

Pa-

Γλώσσῃ ποιφύγδην νέμεται δηψήρεας ὄγμους [1].
Τὸν δὲ μέτ' ἀμφίσβαιναν ὀλίζονα καὶ μινύθουσαν
Δήεις ἀμφικάρηνον, ἀεὶ γλήναισιν ἀμυδρήν.
Ἀμβλὺ γὰρ ἀμφοτέρωθ' ἀμφιπρονένευκε [2] γένειον
Νόσφιν ἀπ' ἀλλήλων· χροιὴ γε μὲν ἠΰτε γαίης,
Ῥωμαλέον [3] φορέουσα περισιγὲς αἰόλον ἔρφος.
Τλωὶ μὲν, ὅθ' ἁδρύνηται, ὀροιτύπτοιο [4] βατῆρα [5]
Κόψαντες ῥάδικα πολυστερέος κοτίνοιο,
Δέρματος ἐσκύλευσαν, ὅτε [6] πρώτιστα πέφυνται,
Πρόσθε βοῆς τέττιγος ἐαρτέρου· ἡ δ' ὀνίνησι
Ῥινῷ δυσπαθέοντας, ὅτ' ἐν παλάμῃσιν ἀεργοὶ
Μάλκαι ἐπιπροθέωσιν [7] ὑπὸ κρυμοῖο δαμέντων,
Ἠδ' ὁπόταν ξανάᾳ νεύρων [8] κεχαλασμένα δεσμά.
Δήεις καὶ σκυτάλην ἐναλίγκιον ἀμφισβαίνῃ
Εἶδος, ἀτὰρ πάχετός τε καὶ οὐτιδανωὶ ἐπὶ σειρὴν
Πάσσον'. ἐπεὶ σκυτάλης μὲν ὅσον σμίνοιο [9] τέτυκται
Στειλειῆς πάχετος. τῆς δ' ἑλμινθος πέλει ὄγκος,

Ἡὲ

[1] M. ἔκμους. [2] M. R. ἀμφοτέρωθεν ἐπιπρονένευκε.
[3] M. R. ῥωγαλέον. [4] M. R. ὀροιτύποι οἷα. [5] M. βοτῆρα.
[6] M. R. ὅτι. [7] M. R. ἐπιπροθέωσιν. [8] M. R. νεύρων ξανάᾳ. [9] M. R. σμινύοιο.

Paſce aſſetati ſolchi. Dietro a queſto
Troverai l' Anfisbena poca, e corta,
Di due teſte, con ſcure ognor pupille,
Ch' ottuſo quinci, e quindi giù dechina
Innanzi, il mento, l' un dall' altro lungi.
Il color, qual di terra; e ſtoriata
Macchiata porta poderoſa pelle.
Queſta quando è creſciuta, e fatta groſſa,

Quei

Arida pulvereos paſcit virgulta per agros.
Nunc caput [97] *in geminum vergentem corpore parvo*
Noſce Amphisbaenam, cui languent luminis orbes
Protenſis utrinque genis ſpatioque relicto
Diſiunctis, hebetes: illam cutis aemula terrae,
Et robuſta tegit, variiſque interlita guttis.
Hanc, ubi [98] *ſpeluncis primum proceſſit, adultam*
Lignator rapiens, ramo ſilveſtris olivae
Exciſo, ante novae teretiſmata verna cicadae,
Tergore direpto ſpoliat; ſic pluribus illa
Pelle ſua prodeſt, Boreae quum flamine ſegnes
Obriguere manus, & victae frigore torpent,
Aut laxa molles nervi compage laborant.
Et Scytalen [99] *illi forma ſpectabis eamdem,*
Sed quae Amphisbaenae vel cauda vincere poſſit
Craſſitiem exili: capulis par namque ligonum
Eſt Scytale: illa autem lumbrici mole rotundi,

At-

Quei che tagliano i legni alla montagna
Tagliando mazza di ſelvaggio ulivo,
Che molte appreſta a' giuocator corone,
Spoglian del cuoio, allor di freſco uccisa,
Avanti il canto là di primavera
Della cicala; e giova a quel che pate
Nella pelle, allorchè le ſcoppiature
Nelle palme, o gli ozioſi pedignoni
Vengon ſuſo, di quei dal freddo domi;
E quando i nervi intirizziti ſnoda.
La Scitala tu ancora troverai
Simile nel ſembiante all' Anfisbena;
Ma di groſſezza, e nella poca coda
Più pingue; la groſſezza della Scitala
E' giuſto come un manico di vanga;
E la mole di quella è qual lombrico,

O pur

Ἠὲ καὶ ἔντερα γῆς, οἷα τρέφει ὄμβριμος [1] αἶα.
Οὐ γὰρ ὅτ' ἂν χαράδρεια λίπῃ καὶ ῥωγάδα πέτρην
Ἦρος ἀεξομένου, ὁπόθ' ἑρπετὰ γαῖα φαείνει,
Ἀκρεμόνος μαράθοιο χυτὸν περιβόσκεται ἔρνος,
Εὖτ' ἂν ἀπ' [2] ἠελίοιο περὶ φλόον ἄψεα βάλλῃ,
Ἀλλ' ἥ γ' ἀρπέζαις [3] τε καὶ ἐν νεμέεσσι πεσοῦσα
Φωλείει [4] βαθύυπνος, ἀπ' εἰκαίης δὲ βοτεῖται
Γαίης, οὐδ' ἀπὸ δίψος ἀλέξεται ἱεμένη περ.

Τεκμαίρου δ' ὀλίγον μὲν, ἀτὰρ προφερέστατον ἄλλων
Ἑρπηστῶν βασιλῆα. τὸ μὲν δέμας ὀξυκάρηνος
Ξανθὸς, ἐπὶ τρία δῶρα φέρων μῆκός τε καὶ ἰθύν.
Οὐκ ἄρα δὴ κείνου σπειραχθέα κνώδαλα γαίης
Ἰϋγὴν μίμνουσιν, ὅτ' ἐς νομὸν, ἠὲ καὶ ὕλην,
Ἠὲ καὶ ἀρδηθμοῖο μεσημβρινὸν ἀΐξαντος
Μείρονται, φύξῃ δὲ παλιντροπέες φορέονται.
Τύμματι δ' ἐπρήσθη φωτὸς δέμας. αἱ δ' ἀπὸ γῄων
Σάρκες ἀποῤῥείουσι [5] πελιδναί τε ζοφεραί τε.
Οὐδέ τις, ἀδ' οἰωνὸς ὑπὲρ νέκυν ἴχνια τείνας,

Ai-

[1] M. R. ὄῤῥιμος. [2] M. R. ὑπ'. [3] M. ἄρ πείζαις.
[4] M. R. φωλεύει. [5] M. R. ἀποῤῥαίουσι.

O pur minuge della terra, quali
Ella innaffiata dalla pioggia nutre.
Che non allor, che il foſſo laſcia, o 'l buco,
Al venir ſu di primavera, quando
Scuopre la terra gli animai che ſtriſciano,
Paſce di rappa di finocchio, fuſto
Giù verſato, allorchè dal ſol le membra
Gettan la ſcorza: ma a piè del monte
E ne' paſchi abbattutaſi, s' intana

In

Atque inteſtini , quod terra erumpit ab alma .
Vere [100] *novo campis quum ſerpens exit apertis ,*
Et rupes linquens caveaſque per arva vagatur ,
Non haec florentis carpit virgulta marathri
Exuviis puber poſitis , renitenſque iuventa ,
Sed per convalles , denſiſque in ſaltibus alto
Vincta latet ſomno : tellus ibi pabula large
Sufficit , unda ſiti non quaeritur ulla levandae .
Contemplator [101] *item exiguum , ſed robore cunctis*
Praeſtantem regem , cui vertice corpus acuto
Atque color rutilus , menſura moduſque tripalmis .
Non quiſquam illius terrentia ſibila ſerpens
Pertulerit , cunctos late ſeu prata capeſſunt ,
Sive ſitim medio properant compeſcere ſole ,
Summovet , atque fugae cogit dare terga timentes .
In membra [102] *a morſu flammae graſſantur , & atrae*
Liventeſque fluunt putri de corpore carnes .
Non aquila , aut vultur , non quae nigra crocitat ales
Nun-

In cupo ſonno , e cibaſi di quella
Terra , u' di mano in mano ſi ritrova ,
Nè ſi trarrà di ber pure il deſio .
Nota , piccolo sì , ma più ſovrano
Degli altri ſerpi il Re : di capo aguzzo ,
Roſſo tre palmi per lo lungo , e a dritto .
Adunque non di quello il fiſchio attendono
Carchi di coda i ſerpi della terra ,
Quando a paſtura , o ſelva vanno , o pure
Braman ruſcel , quando al meriggio move ;
Ma a fuga indietro ritornando portanſi .
Dell' uomo il corpo al morſo ſuo s' incende ,
E dalle membra caſcano le carni
Livide , e nere ; e ben niun , niuno
Augello è che diſtenda le ſue piante

Αἰγυπτιοὶ, γῦπές τε, κόραξ τ' ὀμβρήρεα κρώζων,
Οὐδὲ μὲν ὅσσα τε φῦλ' ὀνομάζεται οὔρεσι θηρῶν
Δαίνυνται, τοῖσίν περ ἀϋτμένα δεινὸν ἐφείη.
Εἰ δ' ὁλοὴ βούβρωσις ἀϊδρείηφι πελάσσει [1],
Αὐτῷ οἱ θάνατός τε καὶ ὠκέα μοῖρα τέτυκται.
Κῆρα δέ τοι δρυΐνοο πιφάσκει· τόνδε [2] χέλυδρον
Ἐξέτεροι καλέουσιν, ὁ δ' ἐν δρυσὶν οἰκία τεύχας,
Ἤ ὄγε που φηγοῖσιν ὀρεσκεύει περὶ βήσσας.
Τ'' δρὸν μιν καλέουσι, μετεξέτεροι δὲ χέλυδρον,
Οἵ τε βρύα προλιπὼν καὶ ἕλος καὶ ὁμήθεα λίμνῃ,
Ἀγρώσσων λειμῶσι μολουρίδας ἢ βατραχῖδας,
Στέρχεται ἐκ μύωπος ἀήθεα δέγμενος ὁρμῇ.
Ἔνθα κατὰ πρέμνον κοίλης ἀπεδύσατο [3] φηγοῦ
Οἰξὺς ἁλείς, κοῖτον δὲ βαθεῖ ἐνεδείματο θάμνῳ·
Αἰθαλόεις μὲν νῶτα, κάρη γε μὲν ἀρτεδὲς αὖτως
Τ'' δρῳ ἐϊσκόμενον· τὸ δ' ἀπὸ χροὸς ἐχθρὸν ἄηται,
Οἷον ὅτε πλαδόωντα περὶ σκύλα καὶ δέρη ἵππων
Γναμπτόμενοι μυδόωσιν ὑπ' ἀρβήλοισι [4] λάθαργοι·
Ἤ'τοι

[1] M. πελάσσοι. [2] M. R. πιφαύσκει. τόν τε. [3] M. R. ὑπεδύσατο. [4] M. ὑπὲρ ζήλοισι.

Sovra 'l morto, o avoltoi, o quel che pioggia
Annunzia gracidando, negro corvo,
Nè quante razze mai ſon per li monti
Nominate di fiere, quel divorano;
A' quai gittato viene orrendo odore.
Che ſe dannoſa ſconſigliata fame
S' accoſta, ivi a lei morte, e preſta è Parca.
Odi del Driino, o Quercin ſerpe il fato.
Altri il chiaman Chelidro: ei nelle querce
Fa-

Nuncia venturae pluviae, non turba ferarum
Cetera per ſilvas, auſit guſtare cadaver,
Quod ſemel inſultans impuro adflaverit ore.
Sin veſana fames ignaram huc vertere morſus
Compulerit, ſubita certaque in morte tenetur.
Iam Dryinae [103] *auſculta peſtes, qui ſaepe cavatis*
Roboris in truncis rimoſa cubilia ponit,
Aut latitat veteris ſuffoſſo cortice fagi.
Hydrum alii hunc vocitant, alii dixere Chelydrum.
Ipſe lacus poſtquam ſolitos algaſque paluſtres
Liquit, & in pratis ranas volucreſque locuſtas
Venatur, rapidi mucrone petitus aſili
Effugit, & praeceps veloci ſagina ſaltu
Antra ſubit, truncique cava ſe condit in alvo.
Illi [104] *nigra cutis, vertexque ſimillimus Hydro,*
Et pariter latus: taetrum ſed corpus odorem
Non aliter ſpirat, quam qui naſcuntur equorum
Tergore de putri vermes, ſcalproque ſecantur.

Si

Facendo la ſua ſtanza, ovver ne' faggi,
Intorno a cupe grotte montaneggia.
Idro il chiamano gli uni, altri Chelidro,
Che abbandonando l' alighe, e lo ſtagno,
E la palude ſua accoſtumata,
Cacciando grilli in prati, anzi che rane
Studiaſi, dal tafano diſuſata
Voga prendendo: or nel pedal di cavo
Faggio s' immerge toſto rannicchiato,
E ſi fa il letto nel profondo legno.
Fulvo nel dorſo, e teſta così piatta
Sembiante all' Idro; e un cotal triſto ſpira
Dal corpo, come quando intorno a ſpoglie,
O pelli ſcorticate di cavalli,
Sotto la raſpa, i limbei conci putono.

Ἤτοι ὅτ' [1] ἐν κώληπος ἢ ἐν ποδὸς ἴχνεϊ τύψῃ,
Χρωτὸς ἀποπνιγόεσσα κεδαιομένη φέρετ' ὀδμή.
Τοῦδ' ἤτοι περὶ τύμμα, μέλαν κορθύεται οἶδος.
Ἐν δὲ νόον πεδόωσιν ἀλυσθαίνοντος ἀνίαι
Ἐχθόμεναι· χροιὴ δὲ μόγῳ αὐαίνεται ἀνδρὸς,
Ῥῖνοὶ δὲ πλαδόωσιν ἐπὶ χροΐ. τοῖά μιν ἰὸς
Ὀξὺς ἀεὶ νεμέθων ἐπιβόσκεται, ἀμφὶ καὶ ἀχλὺς
Ὄσσε καταπρύπτουσα κακοσαθέοντα δαμάζει.
Οἱ δέ τε μυκάουσι [2], περιπνιγέες τε πέλονται,
Οὖρα δ' ἀπέσυπται· τοὶ δ' ἔμπαλιν αὖ ὑπνόωντες [3]
Ῥέγκουσιν, λυγμοῖσι βαρυνόμενοι θαμέεσσιν,
Ἢ ἀπερευγόμενοι ἔμετον χολοειδέα δειρῆς,
Ἄλλοτε δ' αἱματόεντα· κακὴ δ' ἐπιδίψιος ἄτη
Ἐσχατιῇ μογέουσι τρόμον κατεχεύατο γίνυς.
Φράζεο δὲ χλοάοντα δαεὶς κύκνόν τε δράκοντα,
Οὓν ποτε Παιήων λασίῃ ἐνιθρέψατο [4] φηγῷ,
Πηλίῳ ἐν νιφόεντι [5] Πελεθρόνιον κατὰ βῆσσαν.
Ἤτοι ὁ γ' ἄγραυλός γε [6] ἐείδεται· ἐν δὲ γενείῳ

Τρί-

[1] M.R. ὅγ'. [2] M. R. μηκάζουσι. [3] M. R. τότε δ' ἔμπαλιν ὑπνωόντες. [4] R. ἐνεθρέψατο. [5] M. δρυφόεντι. [6] M.R. ἄγλαυρος μὲν.

Quando del piè la pianta, o il tallon punga,
Dal corpo, ſoffocante odor ſi ſparge.
Levaſi alla puntura un tumor nero.
Prendono il ſenno dello sbigottito,
E ſmaniante da i dolor, nimiche
Serpi, e il color dell' uom ſecca la pena:
Marciſce tutta ſul corpo la pelle.
Così il veleno acuto ognor ſerpendo
Mangia, e nebbia coprendo intorno gli occhi,

Vc-

Si talum [105] *aut ſummae preſſit veſtigia calcis ,*
Halitus inde gravis circum vitalia fuſus
Angit , & in nigros aſſurgit plaga tumores .
Infeſti languentem animum maeſtumque dolores
Exagitant , aret crudeli vulnere corpus
Foetentem vibrans animam . depaſcitur artus
Virus edax , lateque ſimul contagia ſerpunt ,
Et denſa inſtabiles caligo involvit ocellos .
Balatus [106] *edunt alii , ſtrictiſque premuntur*
Faucibus , urinae reſtant , bos ſtertere contra
Perfuſos ſomno videas , concuſſaque crebro
Ilia ſingultu , vomituſque per ora citatos
Sanguinis aut bilis : tandem ſitiente veneno
Diffuſus per membra tremor languentia currit .
Nec vero auratum [107] *, caelique nitore Draconem*
Tranſierim , quem fago aluit Phoebeia proles [108]
Valle Pelethronia , gelidumque ad Pelion , anguem
Praeſtanti forma [109] *, cui dentes agmine iuncti*

Ter-

Vccide l' uomo , che non truova poſa .
Mugghiano quelli , e reſtano affogati ,
Si ſerrano l' orine ; altri allo 'ncontro
Ronfian , gravati da ſinghiozzi ſpeſſi ,
Ora ruttando bilioſo vomito ,
Ed or ſanguigno ; e ſulle travagliate
Membra all' eſtremo , ſitibonda triſta
Calamitade il tremito diffonde .
Imparando or avverti il verdeggiante ,
E ceruleo Dragon , cui già Eſculapio
Nodrì in fronzuto faggio , ſul nevoſo
Pelio , alla falda Peletronia florida .
Certo , lieto , e ſelvaggio egli ne moſtra .
Nel mento d' ambi i lati ſon ſchierati

Τρίσιχοι ἑκάτερθε περισιχόωσιν ὀδόντες.
Πίονα δ' ἐν σκυνίοισιν ὑπόθματα. νέρθε δὲ πώγων
Ε"πλεθ' [1] ὑπ' ἀνθερεῶνα χολοιβάφος. ὃ μὲν ὅ γ' αὔτως
Ε'γχρίψας [2] ἤλγυνε, καὶ ἢν ἔκπαγλα χαλεφθῇ [3]
Βληχρὸν γάρ μυὸς οἷα νυχιβόρου [4] ἐν χροὶ νύγμα [5]
Εἴδεται, αἱμαχθέντος ὑποκραντῆρος [6] ἀραιοῦ.
Τῷ μέν τ' ἔκπαγλον κοτέων βασιλήϊος ὄρνις
Αἰετὸς ἐκ παλαχῆς ἐπαέξεται, ἀντία δ' ἐχθρὴ
Δῆριν ἄγει γενύεσσιν, ὅταν βλώσκοντα [7] καθ' ὕλην
Δέρκηται· πάσας γὰρ ὅ γ' ἠρήμωσε καλιὰς,
Αὔτως ὀρνίθων τε τόκον, κτίλα τ' ὠιὰ βρύκων.
Αὐτὰρ ὅτου καὶ ῥῆνα καὶ ἠνεμόεντα λαγωὸν
Ρεῖα δράκων ἤμερσε νέον μάρψαντος ὄνυξι,
Θάμνου ὑπαΐξας· ὁ δ' ἀλεύεται· ἀμφὶ δὲ δαιτὸς
Μάρναθ'. ἱπτάμενον δὲ πέριξ ἀτέλεσα διώκει
Σπειρηθεὶς [8], καὶ λοξὸν ὑποδρὰξ ὄμμασι λεύσσων [9].
Εἴ γε μὲν Ἡφαίστοιο χαλαίποδος ἐν πτυχὶ νήσου
Βή-

[1] M. αἰὰ. R. αἰὲν. [2] M. R. ἐγχρίμψας. [3] M. R. χολωθῇ.
[4] M. μυχηβόρῳ, corr. [5] M. νύχμα. [6] M. ὑπὸ χραντῆρος.
[7] M. ὅτ' ἀμβλώσκοντα. [8] M. πειρηθὶς. [9] M. λεύσων.

Denti a tre ſchiere ; pingui ſon le grotte
De' ſopraccigli , ed è alle fauci ſotto
Barba di color giallo , e verde tinta.
Pur non così ficcando il dente , affligge ,
Benchè ſtupendamente egli ſi crucci ;
Che nella pelle il morſo , qual di topo
Nottivoro , raſſembra fiacco , e poco ,
Inſanguinato ſolo il ſottil dente.
Con lui forte ſdegnata , augel reale ,

L' A-

Tergemino, malis utraque ex parte cohaerent.
Magna [110] *ſuperciliis conduntur lumina craſſis,*
Barbaque [111] *rugoſo promittitur aurea mento.*
Ille vel [112] *attollens iras frendenſque dolorem*
Non dederit tantum; ſpectatur dente puſillo
Vulnus hebes, muriſque patet non amplius ictu.
Armiger hunc [113] *contra primo Iovis ales ab ortu*
Aſpera bella movet, roſtroque inſeuſa recurvo
Inſtat, ubi mediis gradientem adſpexerit agris.
Ille domos ſiquidem nidoſque propagine dulci
Vaſtat, & ova vorans, orbata cubilia linquit.
Quin & ovem leporemque citum per inania raptum
E dumo inſiliens, aquilae mox eripit ungue.
Illa fugit, certant de praeda: hinc inde volantem
Inſequitur fruſtra ſinuoſa volumina ducens,
Suſpicienſque oculis abeuntem in ſidera torvis.
Hibernam [114] *ſi quando Samum, claramque ruina*
Mul-

L' Aquila da natura ſi nodriſce,
E col roſtro gli porta aperta guerra,
Quando gir per la ſelva lo ravviſa;
Ch' ei così tutti i nidi ne diſerta,
E degli uccelli il parto, e le manſe uova
Schiacciando: ed anco pecora da quella,
E lepre, che ne corre a par del vento,
Che avea di freſco con gli artigli preſa,
Involа il Drago agevolmente, ſotto
Da una macchia ſcappando: ella ſi ſcherme;
Ei per la menſa pugnano; e volando
Quella all' intorno, in van la caccia, in ſue
Spire ravvolto, e con fuggiaſche luci
E bieche riguardandola a traverſo.
Se dell' iſola andrai tu nella falda
Di Vulcan zoppicante, o pure a Samo

Βήσεαι, ἠὲ Σάμον δυσχείμερον, αἴ τ' ἐνὶ κόλπῳ
Θρηϊκίῳ βέβληνται [1], ἑκὰς Ῥησκυνθίδος Ἥρης,
Ἔβρος ἵνα Ζωναῖά τ' ὄρη χιόνεσσι φάληρα,
Καὶ δρύες Οἰαγρίδαο, τόθι Ζηρύνθιον ἄντρον,
Δήεις κεγχρήναο [3] δολιχὸν τέρας, ὅν τε λέοντα
Αἰόλον αὐδάξαντο περίσκιπτον φολίδεσσι.
Τοῦ πάχετος μηκός τε πολύστροφον. αἶψα δὲ σαρκὶ
Πυθεδόνας κατέχευε δυσαλθέας. αἱ δ' ἐπὶ γύοις
Ἰοβόροι βόσκονται· ἀεὶ δ' ὑπὸ νηδύσιν ὕδρῳ
Ἄλγεσιν ἐμβαρύθουσα κατὰ [4] μέσον ὀμφαλὸν ἴζει.
Ἤτοι ὅτ' ἠελίοιο θερειτάτη ἵσταται ἀκτὶς,
Οὔρεα μαιμώσσων ἐπινίσσεται ὀκρυόεντα [5],
Αἵματος ἰσχανόων, καὶ ἐπὶ κτίλα μῆλα [6] δοκεύων
Ἢ [7] Σάου ἠὲ Μοσύχλου, ὅτ' ἀμφ' ἐλάταισι [8] μακεδναῖς
Ἄγραυλοι ψύχωσι, λελοιπότες ἔργα νομήων [9].
Μὴ σύ γε θαρσαλέος περ ἐὼν θέλε βήμεναι ἄντίω
Μαινομένου, μὴ δή σε καταφλέξῃ [10], καὶ ἀνάγκῃ

Πάν-

[1] R. ἔβληται. [2] R. ῥατα... [3] M R. κεγχρίνεω. [4] R. μέσον κατὰ. [5] M. ἐπινείσσεται ὀρκιόεντα. [6] vacat μῆλα in M. [7] M. ἠὲ. [8] M. ἐλάτῃσι. [9] R. νομάων. [10] M. καταφλέξῃ, corr. καταπλέξῃ.

Borraſcoſa, e a quelle, che nel golfo
Tracio fondate ſon, dalla Reſcintide
Giunone lungi; u' l' Ebro, u' la Zonea
Serra, per nevi candida, e le querce
D' Eagride, ove l' antro di Zerinto;
Troverai del Cencrene, o Migliaruolo,
Il lungo moſtro, cui Lione vaio
Appellan, punteggiato nelle ſcaglie,

Di

Mulciberi ſi Lemnon adis , quae proxima Thracum
Litoribus , Innone procul Rheſcynthide diſtant ,
Hebrus ubi & niveo Zonaei vertice montes ,
Atque altae Oeagridae quercus , Zerynthiaque antra ,
Horrenda invenies Cenchrenem mole , colonι
Quem vocitant varium ſquamis punctiſque Leonem .
Corporis [115] haud unus monſtro modus . Omnia late
Occupat , & nulla medicabilis arte putredo
Membra cito peredit , gravidoque in ventre dolorem
Semper agens , alvi nodum premit improbus hydrops .
Ille ubi [116] ſol radiis terras ferventibus urit ,
Ecce ſubit clivos nemoroſique aſpera montis ,
Sanguinis impense ſitiens , pecudeſque Moſycli
Atque Sai petit inſidiis , dum frigora paſtor
Abiete ſub patula ſecurus , & otia captat .
Te nulla [117] irato coram fiducia ſiſtat
Tollentique minas , ne flammas corpore toto

Spar-

Di cui il groſſo , e il lungo è d' aſſai giri .
Sulla carne repente egli ne ſparge
Putredini incurabili ; e le membra ,
Membrivori ne paſcono ; e l' idrope
Sotto al ventre , aggravando co' dolori ,
All' umbilico ſiede in mezzo . Ei , quando
Del ſol più fitto , e più eſtivo è il raggio ,
Va ricercando i poggi forti ed aſpri ,
Bramando ſangue , ed attendendo al varco ,
Di Sao , o di Moſiclo i graſſi greggi ;
Allorchè degli abeti lunghi all' ombra
Prendon freſco i villani , le faccende
Di paſtori laſſando . Non tu allora
Benchè animoſo voler gire incontro
Al furiante , che non t' abbracciaſſe ,
Con forza da pertutto flagellando

Πάντοθι μασίζων ὠρῇ [1] δέμας, ἐν δὲ καὶ αἷμα
Λαιφάζῃ [2] κληῖδας ἀναῤῥήξας ἑκάτερθεν.
Φεῦγε δ' ἀεὶ σκολιήν τ' οὐκ ἰθέαν [3] ἀτραπὸν ἴλλων,
Δεγμὸς ἀναῤῥώων θηρὸς δρόμον [4]. ἦ γὰρ ὁ δεσμοῖς [5]
Βλάπτεται ἐν καμπτῇσι [6] πολυῤῥέπτοισιν [7] ἀκάνθου [8],
Ἰθεῖαν δ' ὤκιστος ἐπιδρομάδιν στίβον ἕρπει.
Τοῖος Θρηϊκίῃσιν ὄφις νήσοισι πελάζει.

Ἔνθα καὶ ὑτιδανῷ περ ἀπεχθέα βρύγματ' ἔασιν
Ἀσκαλάβου. τὸν μέν τ' ἐρέει φάτις οὔνεκ' ἀχαιὴ
Δημήτηρ ἔβλαψεν, ὅθ' ἅψεα σίνατο παιδὸς
Καλλίχορον περὶ [9] φρεῖαρ, ὅτ' ἐν Κελεοῖο θεράπναις
Ἀρχαίῃ Μετάνειρα θεὴν δείδεκτο περίφρων.
Ἀλλά γε μὴν ἄβλαπτα κινώπετα [10] βόσκεται ὕλην
Δρυμοὺς καὶ λασιῶνας ἀμορβαίους τε χαράδρας,
Οὓς ἔλοπας [11] λίβυάς τε, πολυστεφέας τε μυάγρους
Φράζονται, σύν τ' ὅσσοι ἀκοντίαι, ἠδὲ μόλυβροι,

Καὶ

[1] M. ὠρὴν. [2] M. λαιφάξῃ. [3] M. R. σκολιήν τε καὶ ὐ μίαν. [4] M. R. πάτον. [5] M. ἐδασμὸς. [6] M. καμπῃ-σι. R. γναμπτοῖσι. [7] M. πολυῤρέπτῃσιν corr. [8] M.R. ἀ-κάνθης. [9] M. R. παρὰ. [10] M. κυνώπετα. [11] M. ἔλο-πάς τε.

Il corpo colla coda, e ne ſucchiaſſe
Lambendo il ſangue, rotte quinci, e quindi
Le vene giogolari, e le clavicole.
Fuggi ognor, torto, e non diritto calle
Confondendo, ed obliquo della belva
Rompendo il corſo; poichè viene offeſa
Da' flefſibili nodi della ſpina,

E rat-

Spargat , & implexum connexis undique nodis
Verberet , ac rupto fugat thorace cruorem .
At fuge , non recta , sed obliquo tramite currens ,
Scinde viam , & fruſtrare ferae compendia : nectunt
Spinea vincla moras , haeretque offenſa ſalebris ,
Quum recto planoque ruat rapidiſſima campo ,
Talis Threiciis effert ſe tractibus anguis .
Hic & vilis agit crudeles Stellio [118] *morſus .*
Illum quare Ceres quondam violarit Achaea
Fama refert , quando puerilia membra reſolvit
Callicborum ad puteum , pia quum Metanira ſenexque
Hoſpitio Celei divam excepiſſet amici .
Praeterea [119] *& ſilvas haud noxia turba ferarum*
Paſcitur & dumos atque obſita luſtra tenebris .
Has elopes [120] *, libyaſque* [121] *coronatoſque myagros* [122]
Appellant , iaculos [123] *etiam , miteſque moluros ,*

Qui-

E rattiſſima va per la diritta .
Tal uſa ſerpe l' iſole di Tracia ,
U' ſono del minuto ancora Aſcalabo
Gli odioſi ruggiti ; di cui dice
Antica fama , che l' addolorata
Cerere offeſe , allorachè le membra
Del figliuolo guaſtava intorno al pozzo
Di Belluogo , allorchè nelle Terapne
Di Celeo , la vecchia Metanira
La Dea con amore ricevette .
Or la ſelva innocenti paſcon angui ,
E boſchi , e macchie , e tenebroſi foſſi ;
Ch' Elopi , o frali , e Libii , e liſtati
Miagri , o cacciator di moſche appellano ;
E con queſti , gli Aconzii , o ſaettini ,
E i Moluri , ovver di tarda coda ;

E i

Καὶ ἔτι [1] που τυφλῶπες ἀπήμαντοι φορέονται.
Τῶν μὲν ἐγὼ θρόνα πάντα [2] καὶ ἀλθηστήρια [3] νούσων,
Φύλλα τε, ῥιζότομόν τε διείσομαι ἀνδράσιν ὥρην,
Πάντα διαμπερέως καὶ ἀπηλεγὲς, οἵσιν ἀρήγων
Ἀλθήσῃ νούσοιο καταστέρχουσαν ἀνίην.
Τὰς μὲν ἔτι βλύζοντι [4] φόνῳ περιαλγέϊ ποίας
Δρέψασθαι νεόκμητα, τὸ γὰρ προφερέστατον ἄλλων,
Χώρῳ ἵνα κνῶπες θαλερὴν βόσκονται ἀν' ὕλην.
Πρώτην μὲν Χείρωνος ἐπαλθέα ῥίζαν ἐλέσθαι
Κενταύρου Κρονίδαο φερώνυμον, ἣν ποτε Χείρων
Πηλίῳ ἐν νιφόεντι κιχὼν ἐφράσσατο δειρῇ.
Τῆς μὲν ἀμαρακόεσσα χυτὴ περιδέδρομε χαίτη·
Ἄνθεα δὲ χρύσεια φαείνεται, ἠδ' ὑπὲρ αἴης
Ῥίζα, καὶ εὐ βυθόωσα Πελεθρόνιον νάπος ἴσχει.
Ἣν σὺ καὶ αὐαλέην, ὁτὲ δ' ἔγχλοον ὅλμῳ ἀράξας
Φυρσάμενος κοτύλην πιέειν μενοεικέος οἴνης.
Παντὶ γὰρ ἄρκιός ἐστι, τό μιν πανάκειον ἔπουσιν [5].

Ἦτοι

[1] M. ἠδέ τε. R. ἠδ' ἔτι. [2] deeſt πάντα in R. [3] M. R. ἀλθεσήρια. [4] M. R. βλύουτι. [5] R. ἔπυσι.

E i Tiflopi anco, o ciecolini ſenza
Danno ſi portan. Di coſtoro io tutti
I fiori, e medicine d' infertadi,
E foglie, ed a tagliar radiche acconcia
Diſpiegherò agli uomin la ſtagione;
Il tutto per l' appunto, e con franchezza;
Onde aita porgendo curerai
Di malattia precipitoſo affanno.
Queſte alla ſtrage freſca ancor, cocente,
Erbe cogli novelle (ch' è ben queſto

So-

Quique errant nulla typhlopes [124] *peſte nocentes.*
Aſt ego [125] *iam flores pictos, horumque medelas*
Morborum, & folia, & radicibus apta legendis
Tempora, quo poſſis graſſanti occurrere peſti,
Expediam, facili complectens omnia verſu.
Principio in ſilvis, ubi ſaevae paſcua carpunt
Laeta ferae, ſtillat dum plaga cruore, recentes
Herbas carpe, ſolent tales praeſtare vetuſtis.
Radicem [126] *ante omnes Chironis nomine claram*
Centauri legito, quam primum Pelio in alto
Phyllirides Chiron longa cervice notavit.
Ambit amaracino folio coma pendula caulem,
Auratique micant flores, radixque ſuperne
Sparſa Pelethronio ſaltu, per ſumma vagatur.
Hanc tu vel ſiccam, vel pila tunde virentem,
Et vini cotyla miſtam largire meraci.
Subvenit haec cunctis, & ob id Panacea vocatur.

Aut

Sovrano ſoprattutto) in quello ſteſſo
Luogo, u' paſcon le belve la boſcaglia.
Pria di Chiron prendi la medicante
Radice, del Centauro, di Saturno
Figlio, portante il nome, cui Chirone
Già ſul colle nevoſo ritrovando
Di Pelio, moſtrò: di cui la chioma
A amaraco ſimil, ſparſa va intorno.
I fiori appaion ranci; e ſulla terra
La radica, e non molto profondata
Tiene il fiorito Peletronio giogo:
Cui tu anco ſecca, e or verde nel mortaro
Peſtando, ed intridendo, bevi ciotola
Di grata vigna; ch' ella è buona a tutto;
Che però ne la dicon Panacea.

An-

Η"τοι ἀριστολόχεια παλίσκιος [1] ἐνδατέοιτο,
Φύλλά τε κισσήεντα περικλυμένοιο φέρουσα.
Α"νθεα δ' ὑσγίνῳ ἐνερεύθεται. ἡ δέ οἱ ὀδμὴ
Σκίδναται ἐμβαρύθουσα· μέσον δ' ὡς ἀχράδα καρπὸν
Μυρτάδος ἐξ ὄχνης ἐπιόψεαι, ἢ σύ γε βάκχης.
Ρ'ίζα δὲ θηλυτερὴς μὲν ἐπιστρογγύλλεται ὄγκῳ·
Α"ρτενι δ' αὖ δολιχή τε καὶ ἀμπύγονος βάθος ἴσχει.
Πύξου δὲ χροιῇ προσαλίγκιος ὠρικίοιο.
Τὴν ἤτοι ἔχιός τε καὶ αἰνοπλῆγος ἐχίδνης
Ἀγρεύσεις [2] ὄφελος περιώσιον. ἔνθεν ἀπορρὼξ
Δραχμαῖα μίσγοιο [3] ποτῷ ἐνὶ κιρράδος οἴνης.
Ναὶ μὴν καὶ τριόφυλλον ὀπάζεο κνωψὶν ἀρωγὴν,
Ἢ ἑ που ἐν τρήχοντι πάγῳ, ἢ ἀποσφάγι βήσσῃ·
Τὴν ἤτοι μινυανθὲς, ὁ δὲ τριπέτηλον ἐνίσπει [4],
Χαίτην μὲν λωτῷ, ῥυτῇ γε μὲν εἴκελον ὀδμήν·
Η"τοι ὅτ' ἄνθεα πάντα καὶ ἐκ πτίλα ποικίλα τεύχῃ [5],
Οἷόν τ' ἀσφάλτου ἀπερύγεται· ἔνθα κολούσας
Σπέρμαθ' ὅσον κύμβοιο τραπεζήεντος ἐλέσθαι,

Καρ-

[1] M. πολύσκιος. [2] R. ἀγρεύσειν. [3] M. R. δραχμαίη μίσγοιτο. [4] M. ἐνίσποι. R. ἐνίσπῃ, corr. ut M. [5] M. χεύει. R. χεύῃ.

Anco ariſtolochia ombroſa partaſi,
Che di periclimeno l' ederacee
Foglie porta, ed i fior tinti in violaceo.
A lei l' odor ſi diſſipa gravoſo;
E 'l frutto in mezzo, qual ſelvaggia pera,
Vedrai di pero mirteo, o pur di bacco.
La barba in mole è tonda della femmina;
Al maſchio è lunga, e tien profonditade;

Sem-

Aut umbroſa [127] *coleus & ariſtolochia terenda,*
Illa periclymeni foliis, hederaeque propinquis,
Floribus byſgino [128] *rubris, & odore moleſto,*
In medio cuius fructum pendere pyraſtri
Myrtea [129] *qualem fert ochne vel baccha, videbis.*
Femina tuberibus radicum nixa rotundis
Germinat, at maribus longae, cubitoque ſub alma
Defoſſae terra; buxi color intus utrique.
Haud temere invenias medicamen morſibus illum
Vipereis prodeſſe magis, ſi fruſtula drachmae
Pondere flaventi libeat miſcere falerno.
Nec minus [130] *has contra peſtes decerpe triphyllon,*
Seu iuga celſa tenet, ſeu per declivia ſurgit.
Hic minyanthes [131]*, at ille vocat tripetelon; agreſti*
Crine refert lotum, rutaeque offundit odorem;
Quum vero totos floreſque comaſque decoras
Extulit, aſphalto fragrat gravis: inde revellens
Semina quanta capit vinaria cymba, tereuſque

Omnia

Sembiante nel colore a Oricio boſſo.
Ben del vipero queſta, e della vipera,
Che gravi piaghe fa, rintraccerai
Medicina divina; indi un pezzetto
D' una dramma ſi meſcoli, in bevanda
Di cirrea negra vigna. Anco il trifoglio
Prendi, alle ſerpi aita, o in aſpro colle,
O in dirupata valle; altri, miniante,
O di piccolo fiore; altri, tripetelo,
O di tre foglie nomala; ſembiante
Nel crine a loto, e nell' odore a ruta;
E quando fia de' fior vaia, e pelata,
Butta un odore come di bitume.
Prendi ſemi indi, ch' un bicchier ſe n' empia,

Pe-

Καρδόπῳ ἐντρίψας, πιέειν ὀφίεσσιν ἀρωγήν.
Νῦν δ' ἄγε τοι ἐπίμικτα νόσων ἀλκτήρια λέξω[1].
Θριναχίην μὲν ῥίζαν ἔλευ γυαλθέα[2] θάψου
Μίξας[3], ἐν δὲ σπέρμα χυτὸν λευκανθέος ἄγνου,
Νῆριν, πηγανίόν τε περιβρυὲς, ἐν δέ τε θύμβρης
Δρεψάμενος βλαστὸν χαμαιευνάδος, ἢ τε καθ' ὕλην,
Οἵας θ'[4] ἑρπύλλοιο περιῤῥακῖδας[5] ἀέξει.
Ἄγρει δ' ἀσφοδέλοιο διανθέος ἄλλοτε ῥίζαν,
Ἄλλοτε καὶ καυλεῖον ὑπέρτερον ἀνθερίκοιο,
Πολλάκι δ' αὖ[6] καὶ σπέρμα, ὅτου[7] λοβὸς ἀμφὶς ἀέξει,
Ἠὲ καὶ ἑλξίνην, τήν τε κλύβατιν καλέουσιν,
Ὕδατι[8] τερπομένην καὶ ἀειθάλλουσαν ἰάμνοις.
Πῖνε δέ γ' ἐντρίψας[9], κοτυληῤῥύτου ὄξος ἀφύτσων,
Ἢ οἴνου[10]· ῥέα δ' αὖτε καὶ ὕδατι κῆρας ἀλύξεις[11].
Ἐσθλὴν δ' ἀλκιβίου ἔχιος περιφράζεο ῥίζαν,
Τῆς καὶ ἀκανθοβόλος μὲν ἀεὶ περιτέτροφε χαίτη,
Λείρια δ' ὡς ἴα τοῖα περιστρέφει, ἡ δὲ βαθεῖα

Καὶ

[1] M. διίξω. [2] M. γυιαλκέα, corr. γυιαλθέα. [3] M. R. σμώξας. [4] M. νιέα δ'. [5] M. περὶ ῥάδικας. R. περιῤῥαδικας. [6] M. R. ἐν. [7] M. R. τότε. [8] M. R. ὕδασι. [9] M. R. πῖνε δ' ἐνιτρίψας. [10] R. οἴνης. [11] M. ἀλύξοις.

Peſtando in cavo arneſe, bei in rimedio
A' ſerpenti. Or via ſu; ora dironne
Le compoſte de' mali medicine.
La trinacia, ovver ſicula radice
Del tapſo prendi, che le membra ſana,
Miſchiando, e ſeme che ſi ſparge, d' agno
Biancofiorito, e neride, e rutetta
Cioccuta; e sì di timbra, che per terra

Gia-

Omnia piſtillo, potu medicabere virus.
Nunc age [132] *miſta canam tantas pellentia peſtes.*
Radicem inprimis thapſi compone ſalubrem
Trinacrii, atque alba lectum de vitice ſemen,
Nerinque [133]*, & late ducentem germina rutam.*
Surculus addatur thymbrae, quae gaudet in agris
Sparſa ſolo ſimiles ſerpyllo effundere ramos.
Tu quoque florentis [134] *radicem velle rotundam*
Aſphodeli, aut tollentem alte faſtigia caulem,
Vel quae diſtincto clauduntur ſemina ſolle.
Atque etiam helxinen, clybatin plerique vocarunt.
Gaudet aquis, & fronde iugi per culta vireſcit.
Cuncta tere, & cotyla vini aut mordentis aceti
Miſta bibas: potes & lymphis avertere peſtem.
Alcibii [135] *radicem echii pariter lege, ſemper*
Aſpera caeſaries cui ſpinis horret acutis,
Purpurei circum flores, radixque profunda

Et

Giace, cogliendo germe, entro lo poni;
Che per la ſelva, qual di ſermollino,
Serpeggianti ramucci alleva, e creſce.
D' asfodelo fiorito or ponvi radica,
E 'l calamo or maggiore dell' anterico,
E ſpeſſo il ſeme, cui l' invoglio creſce;
O l' elſina, che chiamano clibatide,
Che d' acqua gode, e verdeggiante è ſempre,
Bevi tritando in cotila d' aceto
Infuſa, o vino; agevolmente poi
Anco coll' acqua ſchiverai 'l deſtino.
La buona avviſa radica dell' echi,
O vipera d' Alcibio; di cui
La chioma ingroſſa ognor, buttante ſpine;
I fiori, quai viole, intorno gira;
E la profonda, e lunga per diſotto

Καὶ ῥαδινὴ ὑπένερθεν ἀέξεται οὔδεϊ ῥίζα.
Τὸν μὲν ἔχις βουβῶνος ὑπὲρ νεάτοιο χαράξας,
Ἄντρῳ [1] ἐνυπνώοντα χυτῆς περὶ [2] τέλσον ἀλωῆς,
Εἶθαρ ἀπέπνευσε κάματον [3] βίη, αὐτὰρ ὁ γαίης
Ῥίζαν ἐρυσσάμενος, τὸ μὲν ἔρκεϊ θρύψεν ὀδόντων
Θηλάζων, τὸ δὲ πέσκος ἑῷ τάχα κάββαλεν [4] ἕλκει.
Ἦ μὴν καὶ πρασίοιο χλοανθέος ἔρνεα κόψας [5],
Χραισμήσαις [6] ὀφίεσσι, πιὼν ἀργῆτι σὺν οἴνῳ.
Ἤτε καὶ ἀσφόργοιο κατείρυσεν οὔθατα μόσχου
Πρωτογόνου, στέργει δὲ περισφαραγεῦσα γάλακτι,
Τὴν ἤτοι μελίφυλλον ἐπικλείουσι βοτῆρες,
Οἱ δὲ μελίτταιναν [7]· τῆς γὰρ περὶ φύλλα μέλισσαι
Ὀδμῇ θελγόμεναι μέλιτος ῥοιζηδὸν ἵενται.
Ἠὲ σύ γ' ἐγκεφάλοιο πέριξ μήνιγγας ἀραιὰς
Ὄρνιθος λάζοιο καθοικίδος· ἄλλοτ' ὀμόρξεις [8]
Ψῆγμα πολύκνημον [9] καὶ ὀρείγανον [10], ἢ ἀπὸ κάπρου
Ἤπατος ἀκρότατον κέρσας λοβὸν, ὅς τε τραπέζης

Ἐκ

[1] M. R. ἄντλῳ. [2] M. παρὰ. [3] M. R. ἀνέπνευσεν καμάτου. [4] M. R. ἑῷ ἐνικάββαλεν. [5] M. R. ἔρνος ἐλόψας. [6] M. χραισμήσῃς. [7] M. μελίκταιναν. [8] M. ἄλλοθ' ὁμόρξαις. R. ὁμόρξεις. [9] M. R. πολυκνήμου. [10] ὀρήγανον.

Creſce barba nel ſuol. Vipera, quello
Ferendo, ſovra l' anguinaia eſtrema,
Dormente in antro preſſo un' aia ſpaſa,
Tantoſto reſpirò dal duolo a forza,
Svegliendo della terra la radice,
Franſela nella chiuſa delli denti
Poppando, e toſto ſulla ſua ferita
Gittò la buccia: e del fiorito verde

Pra-

Et gracilis terram ſeſe dimittit in imam.
Alcibio, ſomnum dum ſtratus iniret in antro,
Areae ad extremum, percuſſerat inguina morſu
Vipera, & extemplo conflaverat atra dolorem:
Ille ſolo vulſam radicem mandit, & omnem
Exſuxit, crudumque obduxit magmate vulnus.
Quin & marrubii [136] *viridantia germina tundens*
Profueris, ſi miſta mero ſimul hauſeris albo.
Tum ſoboli infenſam, dum mammas fugit inanes,
Compoſitis odiis quae replet lacte iuvencam,
Agreſtes meliphyllon eam dixere bubulci,
Sive melittaenam, quod captae mellis odore
Stridere apes circum ſoleant, & ſidere ramis,
Quaeque cohortalis gallinae parva cerebrum
Membrana [137] *involvit, necnon quandoque legenda*
Fruſta polycnemique & origanon, aut cape ſummam
Aprugni fibram iecoris, quae nata trapeza [138]

Ver-

Praſio i germi tagliando, gioverai
A' ſerpenti, bevendo nel vin bianco.
Ei della vitelletta diſamante,
Che partorite abbia le prime rede,
Trae giù le poppe, e le ama poi, di latte
Sbonzolando. Or appellanla i paſtori
O melifillo, o melictena: l' api
Amano le ſue foglie, a lei ronzando,
Allettate di miele dall' odore.
O le membrane tu rade del celabro
Di caſalinga prendine gallina.
Aſciutterai lo pſegma or d' aſſai gambe,
O di porco cignal l' eſtremo lobo
Del fegato toſando, che ne naſce
Dalla trapeza, o menſa; e tende giuſo

Ἐκφυέται [1], νεύει δὲ χολῆς σχεδὸν ἠδὲ πυλάων.
Καὶ τὰ μὲν ἂν [2] σύμμικτα πιεῖν δόθι, ἄνδιχα [3] κόψας
Ὄξεος, ἢ οἴνης· πλεῖον δ' ἄκος ἔψεται οἴνης.
Ἐν δὲ φόβην ἐρύσασθαι ἀειθαλέος κυπαρίσσου
Ἐς ποτὸν, ἢ πάνακες, ἢ κάστορος οὐλοὸν ὄρχιν,
Ἢ ἵππου, τὸν Νεῖλος ὑπὲρ Σάϊν αἰθαλόεσσαν [4]
Βόσκει, ἀρούρῃσιν δὲ κακὴν ἐπιβάλλεται ἅρπην,
Ὅς τε καὶ ἐκ [5] ποταμοῖο λιπὼν ζάλον εἰλυόεντα [6],
Χιλοὶ ὅτε χλοάουσι, νέον δ' ἀπεχεύατο ποίην,
Τόσσον ἐπιξείβων λείπει βυθὸν, ὁσσάτιόν περ
Ἐκνέμεται γενύεσσι παλίσσυτον ὄγμον ἐλαύνων.
Τοῦ μὲν ἄπο προταμὼν δραχμῆς [7] βάρος ἰσοφαρίζειν,
Ὑδατι δ' ἂν γ' ἐπίσαιο κύτει ἐν ἀολλέα [8] κόψας.
Μηδὲ σύ γ' ἀβροτόνου ἐπιλήθεο, μηδέ τε [9] δάφνης
Καρπὸν ἀραιοτέρης, μάλα δ' ἂν καὶ ἀμάρακος εἴη
Χραισμήεις πρασιῆς τε καὶ ἀνδήροισι χλοάζων.
Ἐν δὲ τίθει τάμισον σκίνακος νεαροῖο λαγωοῦ,

Ἢ

[1] M. R. ἐμφύεται. [2] M. R. ἄρ. [3] M. R. πιεῖν, ἢ ἄνδιχα.
[4] M. ὑδατέεσσαν. [5] M. ἐγ. [6] M. R. ἰλυόεντα. [7] M. δραγμῆς. [8] M. R. δ' ἐνπίσαιο κύτει ἐναολλέα. [9] M. R. τι.

Preſſo 'l fiele, e le porte; e queſte coſe
Meſcolate dà a ber, tagliando in due,
Dell' aceto, e del vin; ma fia maggiore
Il rimedio del vino; e traggi dentro
Il crine del cipreſſo ſempre verde,
Nel liquore, o 'l panace, od il teſticolo
Mortale del caſtoro, o di cavallo,
Cui il Nilo paſce, oltre alla negra Sai;

E ſul-

Vergitur ad bilis follem, portiſque propinquat.
Haec tuſa & miſto diluta bibantur aceto,
Aut vino, virtus ſed longe maxima vino.
Et folium [39] *viridis potu concede cupreſſi,*
Aut panaces, miſerum vel caſtoris accipe teſtem,
Aut paſcentis equi per Nili magna Saitae
Flumina, & ore malo terrae quoque farra metentis.
Qui fluvio egrediens & turpis gurgite caeni
Dum floret ſeges, atque herbam mutavit ariſtis,
Procedit quantum ſatis eſt ut laeta capeſſat
Pabula, & in fluctus poſſit remeare relictos.
Ex illo reſeca quod drachmae pondus adaequet,
Et cuncta affuſis in pila contere lymphis.
Nec vero abrotoni, fructuſve oblivio lauri
Te capiat tenuis [140], *confert & amaracus areas* [41]
Hortorum complens, & ripas fronde virenti.
His rapidi leporis, timidive coagula damae,

Vel

E ſulle terre mala falce getta;
Che del fiume laſſando la tempeſta
Motoſa, allorchè ſpigano i frumenti,
E di novello ſparſer giuſo l' erba,
Tanto il ſuol calpeſtando laſſa l' onde,
Quanto colle maſcella ei dipaſcendo
Vanne tornando per la ſteſſa via.
Taglia di queſto, quanto d' una dramma
Pareggi il peſo, e tutte queſte coſe
In acqua infuſe, in cavo arneſe peſtale.
Nè obbliar l' abrotono, o di quello
Lauro, ch' à più ſottil la foglia, il frutto.
E l' amaraco aſſai giovevol ſia,
In ſpartimenti, e in ripe verdeggiante.
Ponvi di giovin ſnella lepre il gaglio,

Η" προκὸς, ἢ [1] νεβροῖο πάροιθ' ἀπολύματα κόψας,
Η" ἐλάφου νηδὺν, τὴν δὴ [2] κοιλέουσιν ἐχῖνον,
Α"λλοι δ' ἐγκατόεντα κεκρύφαλον. ὧν ἀπερύσας [3]
Δραχμάων ὅσσον τε δύω καταβάλλεο μοίρας
Τέτρασιν ἐν κυάθοις μέθυος πολιοῦ ἀπομίξας [4].
Μηδὲ σέ γε χρίσμη πολίου λάθοι, ἠὲ κέδροιο,
Α"ρκευθος, σφαίρη τε [5] θερειλεχέος πλατάνοιο,
Σπέρματα βουπλεύρου τε καὶ Ἰδαίης κυπαρίσσου,
Η'ὲ καὶ ἐξ ἐλάφοιο ταμὼν πηρῖνα θοραίην.
Πάντα γὰρ ἀλθήσει, καὶ ἀθέσφατον ἐκ μόγον ὤσει.
Τῷ δὲ μετεξετέρῳ θανάτου φύξιν τε καὶ ἀλκὴν
Φράζεο, πουλυβάτειαν [6] ἑλὼν τροχαλῷ [7] ἐνὶ [8] λίγδῳ
Σώχειν, ἐν δέ τέ οἱ κοτύλην πτισάνοιο χέασθαι,
Ε'ν δὲ δύω κυάθοισι παλαισαγέως [9] οἴνοιο,
Ε'ν δὲ καὶ ἀργέσαο λίπεος ἰσόμοιρον ἐλαίου.
Φύρσας δὲ πληγῇσι χολοιβόρον ἰὸν ἐρύξεις.
Α"γρει δ' ἐξάμορον κοτύλης εὐώδεα πίσσαν,

Καὶ

[1] M. R. ἠὲ. [2] M. R. τὸ μὲν ἄρ. [3] M. R. ἀπερύσσας. [4] M. ἐπιμίξας. [5] M. R. σφαῖραί τε. [6] M. R. κολλυβάτειαν. [7] R. τροχαλῇ. [8] M. R. δ' ἐνὶ. [9] M. R. παλαισχγίος.

Di daino, o cervetto gli eſcrementi
Pria troncati, o cervin ventre, che echino
Chiamano, ed altri, rete d' inteſtini;
De' quai traendo gitta giù di dramme
Quanto due parti, meſcolando in quattro
Ciati di liquor canuto, e bianco.
Nè il giovame ti sfugga del canuto,

O ce-

Vel capreae admiſce , ſed ſaecibus ante revulſis .
Aut cervi ventrem , quem multi nomine echinum [142]
Reticulumque vocant , alto ſub ventre latentem .
Exempta haec praebe drachmarum pondere binum
Antiqui cyathis temeti miſta quaternis .
Sed nec opem polii , vel cedri , iuniperumve [143]
Ignora , & pilulam platani ne ſpreveris amplae ,
Bupleuri quoque ſemen , & Idaeae cypariſſi ,
Aut genitalem etiam cervi reſcindere penem .
Nam cuncta auxilio ſubeunt , ſuperantque laborem .
Nunc alias artes , alias nunc diſce fugandae
Mortis opes , pilaeque cavo tere pulybateam ,
Heminam [144] *adfundens ptiſanae , geminoſque falerni*
Adiungens cyathos priſco iam conſule nati ,
Et pinguis tantum ſucci qui fluxit oliva .
Haec confuſa trahent rodentem e vulnere bilem .
Quin elidae largire picis ſeſcunciam [145] *, & una*

In-

O cedro arceuto , e coccola di platano ,
Che di ſue foglie fa la ſtate il letto :
Di bupleuro , e d' Ideo cipreſſo i ſemi ,
O ſeminal ſchizzante cervin ſcroto .
Gioverà tutto , e caccerà il gran duolo .
Poſcia un' altra di morte , e fuga , e ſchermo
Sappi , prendendo la polibatea ,
In ritondo mortar peſtala , e dentro
Di ptiſano una cotila tu ſpargi ,
E due bicchier di vin d' antica ſtilla ,
E parte egual di graſſo d' olio candido ;
E impiaſtrando , il velen divoratore ,
Qual fiele , corroſivo vieterai
Alle piaghe . Raccogli l' odorata
Pece , la ſeſta parte d' una cotila ;

Καὶ χλοερῆς νάρθηκος ἀπαὶ μέσου [1] ἧτρον ὀλόψας [2], 595
Ἡ'ὲ καὶ ἱππείου μαράθου πολυκυξέα [3] ῥίζαν,
Κεδρίσιν ἐντρίψας ἐλεοθρέπτου τε σελίνου
Σπέρματα, μεσωθὲν δὲ χάδοι βάθος ὀξυβάφοιο.
Ἔ"νθα καὶ ἱππείου γε ταμὼν [4] σπερμεῖα σελίνου,
Δραχμάων δὲ δύο σμύρνης ἐχεπευκέος ἄχθη, 600
Ἐν δ' ἀθερειγενέος [5] καρπὸν κέρσαιο κυμίνου
Στήσας, ἢ ἐχίδνην τε [6] καὶ ἄσατον ἀμφικυκήσας.
Πῖνε δὲ μιξάμενος κυάθῳ τρὶς ἀφύξιμον οἴνου [7],
Νάρδου τ' εὐσαθέος [8] δραχμηΐον ἄχθος ἐλέσθαι,
Σύν τε [9] καὶ ὀκταπόδην ποταμῷ [10] ἀποσυληθέντα 605
Καρκίνον ἐνθρύψαιο νεοβδάλτοιο γάλακτος,
Ἰῆρίν θ' ἣν ἔθρεψε Δρίλων καὶ Νάρονος ὄχθη [11],
Σιδονίου Κάδμοιο θεμείλιον Ἁρμονίης τε,
Ἔ"νθα δύω δαπλῆτε [12] νομὸν εἰβουσι δράκοντε.
Λάζεο δ' ἀνθεμόεσσαν ἄφαρ τανύφυλλον ἐρείκην [13], 610
Ἣ'ν τε μελισσαῖος περιβόσκεται οὐλαμὸς ἕρπων.
Καὶ μυρίκης λάζοιο νέον πανακαρπέα θάμνον,

Μάν-

[1] M. R. ἀπὸ μίσου. [2] R. ἧτορ ἐλέψας, corr. [3] M πολυαξία. [4] M. R. ἱππείου προταμών. [5] M. R. ἐν δὲ θερειγενίος. [6] M. ἠὲ χύλην τε. R. ἠὲ χύδην τε. [7] M. R. οἴνην. [8] R. εὐσαχίος. [9] M. R. σὺν δὲ. [10] M. R. ποταμᾶ. [11] M. R. ὄχθαι. [12] M. R. δασπλῆτε. [13] M. ἐρίκην.

E d' una verde ferula dal mezzo
Il midollo ſguſciando, e del finocchio
Cavallino la radica ben groſſa
Nelle cedrie tritando, e di paluſtre
Apio i ſemi; e pieno fondo il cappia
D' acetabolo, u' dell' equeſtre ancora
Apio tagliando i ſemi, e di due dramme

Peſi

Internam viridis ferulae concede medullam,
Aut magnas grandis radices hippomarathri
Intritas cedri baccis, apiique paluſtris
Semina: oxybaphi [146] *plenus modus omnibus eſto.*
Adde illis apii conciſum ſemen equini [147],
Et piceam [148] *drachmae geminato pondere myrrhae,*
Spicatique ſimul fructum decerpe cumini
Appenſum, nullo vel pondere corpus echidnae
Confundas, cyathiſque meri tribus ebibe miſta.
Tum nardi [149] *drachmam pulcra nitentis ariſta*
Accipe, & octipedem raptum de flumine cancrum
Lacte novo terito, tum natam Naronis irin
Marginibus, quaque Illyricis Drilo perfluit agris,
Armoniaeque & Sidonii fundamina Cadmi,
Paſcua ubi gemini ſerpunt per rura dracones.
Quin & florentem prompte frondentis ericae
Tolle comam, hanc paſcunt volitantque examina circum.
Protinus & ſterilis myrices virgulta legantur,

Fa-

Peſi di mirra amara, e di paglioſo
Comino frutto toſane peſando,
E echidna, e aſtato ivi intridendo,
E l' afiſſimo, bevi tre fiate
Nel vino meſcolando, e di ſpigoſo
Nardo prendi una doſe d' una dramma:
Ed inſieme l' ottipede dal fiume
Predato granchio, trita in freſco latte;
E l' iri, cui nutrì Drilone, e ripa
Di Narone, la ſede del Sidonio
Cadmo, e dell' Armonia; u' due feroci
La paſtura calpeſtano dragoni.
La fiorita fogliuta erica piglia,
Cui paſce ſerpeggiando apeſca ſchiera;
E di mirica prendi il giovin ſterile

Ar-

Μάντιν ἐνὶ ζώοισι γεράσμιον. ᾗ ἐν Ἀπόλλων
Μαντοσύνας Κορυπαῖος [1] ἐθήκατο, καὶ θέμιν ἀνδρῶν.
Μίξ δὲ κονυζῆεν φυτὸν ἔγχλοον, ἠδὲ καὶ ἀκτῆς
Καυλοὺς ἠεμόεντας, ἰδὲ πτερὰ πολλὰ καὶ ἄνθη
Σαμψύχου, κύτισόν τε καὶ εὐγλαγέας θυμαλῖδας [2].
Πάντα δὲ λίγδῳ θρύπτε, καὶ ἐν σκαφίδεσσι δοχαίαις
Φαρμάσσων μέθυ κεῖνο χοὸς δεκάτῃ ἐνὶ μοίρᾳ [3].
Ἀλλ' ἤτοι γερύνων καναχοὶ [4] περὶ ἄλλα τοκῆες
Βάτραχοι ἐν χύτρῃσι καθεψηθέντες ἄριστοι
Βάμματι. πολλάκι δ' ἦπαρ ἐνὶ σχεδίῃ ποθὲν οἴνῃ
Ἢ αὐτοῦ σίνταο κάρη κακὸν, ἄλλοτε νύμφαις
Ἐμπισθὲν, τοτὲ δ' οἴνου ἐνὶ σαγόνεσσιν, ἀρήξει.
Μὴ σύ γ' ἐλιχρύσοιο λιπεῖν πολυδεύκεος ἄνθω [5],
Κόρκορον ἠμυόεντα, παναίκτειόν τε κονίλην,
Ἢν τε καὶ Ἡράκλειον ὀρείγανον [6] ἀμφενέπουσι.
Σὺν καὶ ὄνου πεταλειον ὀρείγανον, αὖά τε θύμβρης
Στρομβεῖα ψώχοιο κακῆς ἐμφόρβια νούτου.

Α"-

[1] M. R. κοροπαῖος. [2] M. R. τιθυμάλλης. [3] M. R. μοίρῃ.
[4] R. καναχὸν. [5] M. R. ἄνθης. [6] M. R. καὶ ὀρίγανον.

Arbuſto, venerabil tra' viventi
Vate, in cui Apollo Coripeo
Temi d' uomini poſe, e vaticini.
Miſchia l' erboſa pianta di conizza,
E i fuſti preſto ſu vegnenti d' acta,
Ed ale molte, e fiori di ſanſuco,
E 'l citiſo, e le ben lattee timalidi.
Tutto peſta in mortaro, e in ampi vaſi
Medicando quel vin, di coe un decimo.

Ma

Fatidicum [150] *vatum numen, quo reddere ſortes*
Et reſponſa dedit fari Corypaeus Apollo.
His olidae virides ramos adiunge conyzae,
Sambucumque levem, floreſque comaſque frequentes
Sampſuci, cytiſumque & lactoſas thymalidas.
Haec terito, & teſta, vino diluta capaci
Excipito, decies [151] *capiat quod congius unus.*
Et gerynon [152] *etiam querulos in vaſe parentes*
Palladio in primis iuvat incoxiſſe liquori.
Saepe iecur vino quod ſors tibi cumque pararit,
Aut caput exitiale ferae [153]*, ſeu fluminis unda,*
Sive mero epotum peſtem diſcuſſit acerbam.
Sed nec helichryſus dulcis, non corcorus abſit
Fronde iacens humili, non panactea conila [154]*,*
Quam quidam Heraclion origanon indigitarunt,
Quodque aſini paſcuntur origanon, & tere thymbrae
Sicca ſimul capitella gravem exſtirpantia morbum.

Par-

Ma oltre all' altre, delle ranocchielle
Gli ſtrepitanti genitor ranocchi
In pentole leſſati, ottimi ſono
In guazzetto. Sovente in ſcherio vino,
O vogli dire di Corfù, il fegato,
O della ſteſſa offenditrice Vipera
Il capo, ora bevuto colle linfe,
Ora in gocce di vin, fia giovamento.
Nè la fior d' elicriſo, ch' è aſſai dolce,
Laſſar indietro, e il grumoloſo corcoro,
E la conila panacea, cui dicono
Anco origano Erculeo; ed in uno,
L' origano onofillo, o foglia d' aſino:
E le coccole ſecche della timbra
Tu ſpiana, e liſcia, di malvagio morbo

Pa-

Ἄγρει μὴν [1] ὀλίγαις μηκωνίσι ῥάμνον ἐΐσην
Ἑρσομένην, ἀργῆτι δ' ἀεὶ περιτέτροφεν ἄνθει [2].
Τὴν ἤτοι φιλέταιριν ἐπίκλησιν καλέουσιν
Ἀνέρες, οἳ Τμώλοιο παραὶ Γύγαό τε σῆμα
Παρθένιον ναίουσι λέπας, τόθι κλέζος [3] ἀέργοὶ
Ἵπποι χιλεύουσι, καὶ ἀντολαὶ εἰσὶ Καΰστρου.
Νῦν δ' ἄγε τοι ῥίζας ἐρέω ὀφίεσσιν ἀρωγούς·
Ἔνθα δύω ἐχίεια πιφάσκεο [4]. τῆς δὲ τὸ μέν που
Ἀγχούσῃ προσέοικεν ἀκανθῆεν πεταλείῳ· [5]
Παῦρον ἐπεὶ τυτθόν τε καὶ ἐν χθονὶ πυθμένα τείνει.
Ἡ δ' ἑτέρη πετάλοισι καὶ ἐν καλύκεσσι θάλεια
Ὑψηλὴ, ὀλίγῳ δὲ πέριξ πορφύρεται ἄνθει·
Βλάσῃ δ' ὡς ἔχιος, σφεδανὸν δ' ἐφύπερθε κάρηνον.
Τῶν μὲν ἀπ' ἀνδρακάδα [6] προταμὼν ἰσήρεα χραισμεῖν [7]
Ἢ σφέλᾳ [8], ἢ ὄλμῳ [9] κεάσας, ἢ ῥωγάδι πέτρῃ.
Ἡ δὲ σύ γ' ἠρύγγοιο καὶ ἀλθήεντος ἀκάνθου
Ῥίζαν λειήναιο, φέροις δ' ἰσορρεπὲς [10] ἄχθος

Ἀμ-

[1] M. R. μὰν. [2] M. R ἄνθη. [3] M. R. κίλβιν. [4] M. R. πιφαύσκεο. [5] M. R. πεταλιον. [6] M. ἅπαν δρακάδα. [7] M.R. χραίσμη. [8] M.R.σφίλλᾳ. [9] M. ὄγμῳ. [10] R. ἰσορροπὲς.

Paſcitrici. Or via ſu il ramno eguale
A' piccoli papaveri, imbagnato,
Ed in candido fiore ognora sboccia:
Fileteride queſta, o compagnevole
Per ſoprannome appellan gli uomin, quelli,
Che di Gige là preſſo al monumento
Tengon di Tmolo la Partenia ſcorza.
Ivi il clezo cavalli ſcioperati
Succiano, alle ſorgenti di Caiſtro.

Le

Parva etiam [155] *pingui referente papavera rhamno*
Vtere, quam circum flos cano veſtit amictu
Candidior, Philetaerin eam cognomine dicunt
Qui Tmolum Gygiſque colunt monumenta, iugumque
Parthenii, pecori paſtus ubi Clezus equino
Praebet, & effuſi ſe pandunt ora Cayſtri.
Nunc age [156] *radices adverſas anguibus audi,*
Quas inter duplex echium ſpectabis, acutis
Vnum horreus ſpinis, anchuſae fronde, nec alta
Defoſſum terra, tenui radice brevique.
Aſt aliud calyce, & folio maiore, puſillo
Purpureoque viret redimitum flore, ſuperne
Vipereum geſtans adſtricto [57] *vertice ſemen.*
Amborum aequalis ſectorum portio confert
Lignoſa in pila, ſaxove intrita cavato.
Ipſam etiam eryngi, longamque ſalubris [158] *acanthi*
Radicem, paribus trutinae ſed lancibus ambas

In-

Le barbe ora dirò buone a' ſerpenti:
Quindi due echiei, o viperani,
Avviſa: d' uno la ſpinoſa foglia
L' anculà raſſomiglia, poichè corto,
E picciolo nel ſuol fondo diſtende;
L' altro in foglie, ed in bocce germogliando
Alto, di poco fior roſſeggia intorno,
Ed il fuſto è qual d' echi, ovver di vipera,
E di ſopra ſerrata, ed aſpra teſta.
Di queſta una viril porzione eguale
Tagliando, cura; in vaſo, od in mortaro
Partendo, o in rotta pietra. O tu d' eringo,
E di medico acanto la radice
Spiana, ed unguento fanne, e d' amboduo
Portane peſo d' un egual momento,

E d'

Λ'μφοῖν καὶ χλώθοντος ἐν ἀρπέζαισιν [1] ἐρίνου.
Λάζεο δ' εὐκνήμοιο [2] κόμην βρίθουσαν ὀρείης,
Καὶ σπέρμα Νεμεαῖον ἀειφύλλοιο σελίνου,
Σὺν δὲ καὶ ἀννήσοιο τὸ διπλοῦν [3] ἄχθος, ἀείρας
Ρ'ίζαις ὁλκήεσσαν ὑπὸ πλάστιγγα πεσοῦσαν.
Καὶ τὰ μὲν ὀργάζοιο [4], κῆ εἰν ἑνὶ τεύχεϊ μίξας,
Α''λλοτε μέν τ' ἐχίων ὀλοὸν σίνος, ἄλλοτε τύμμα
Σκορπιόεν, τά τε δήγματ' ἐπαλθήσαιο φάλαγγος [5],
Τριπλόον ἐνθρύπτων ὀδελοῦ [6] βάρος ἔνδοθεν οἴνης.
Φράζεο δ' αἰγλήεντα χαμαίλεον ἠδὲ ὀρεινόν· [7]
Δηοὶ δ' ἀμφὶς ἔασσιν. [8] ὁ μὲν ζοφοείδελος ὠπὴν
Η''ϊκται σκολύμῳ, τροχέην δ' ἀπεχεύατο χαίτην,
Ρ'ίζα δέ οἱ βριαρής τε [9] καὶ αἴθαλος· ἡ δ' ὑπὸ κνημοῖς
Σκαιοῖς ἐντελέθει φυξήλιος ἐν νεμέεσσι.
Τὸν δ' ἕτερον δήεις αἰεὶ πεταλοισιν ἀγαυρὸν,
Μέσση δ' ἐν κεφαλῇ [10] φύεται πεδόεσσα μολοβρή·
Ρ'ίζα δ' ὑπαργήεσσα, μελίζωρος δὲ πάσασθαι.

Τῶν

[1] M. R. ἀμφοῖν χλώθοντος ἐναρπέζαισιν. [2] M. ἀκνήμοιο. [3] M. R. διπλόον. [4] R. ἐργάζοιο [5] M. φάλαγγας. [6] M. ὀβελῶ. [7] M. R. ἠδὲ καὶ ὀρφνὸν. [8] M. R. δοιοὶ δ' ἀμφὶς ἔασιν. [9] M. R. βριαρή τε. [10] M. R. κεφαλῇ.

E d' erino, che a piè de' monti erbeggia.
Della ramoſa montanina eucnemo
La grave chioma prendi; e 'l Nemeeo
Seme dell' apio, che non perde foglia;
E d' aniſo con queſti un doppio peſo
Colle radici ſollevando ſotto
La caduta bilancia ponderante.
Queſte coſe manipola, meſcendo

An-

Intere , & in madidis qui vallibus exit , erinum [159] .
Accipe & eucnemi folium ſilveſtris , & ipſum
Iunge apii ſemen Nemeaeum [160] *fronde perennis .*
Adde & aniceti duplum , ſurſumque reducas
Depreſſam primum radicum pondere lancem .
Haec ſecum miſcens , teſtaque ſubacta reponens ,
Vipereas peſtes prompte medicaberis , & quas
Scorpius inflixit plagas , dirive phalanges ,
Si libeat ternos obolos [161] *mollire Lyaeo .*
Montanum [162] *diſcerne , notaque chamaeleon alba :*
Nam venit ambiguus ; fuſco niger ille colore ,
Nec ſcolymo abſimilis , diffundit caule rotundam
Caeſariem , craſſa nixus radice nigraque ,
Et ſolem vitans rigidis in ſaltibus exit .
Hic folio laetus tumet aſperiore , caputque
Seſſile demittit medio de pectore natum ,
Albaque mellito radix condita ſapore eſt .

Sed

Anco in un ſolo arneſe : or delle Vipere
La mortifera offeſa , or la puntura
Dello Scorpione , ed or del velenoſo
Ragno , o Falange il morſo ſanerai ,
Tre oboli mettendone nel vino .
Il raggiante n' avviſa , ed il montano
Cameleo , e due in tutto ſono : quello
In viſta tenebroſo , è ſimigliante
Allo ſcolimo , o cardo ; e la rotonda
Chioma ne ſparge ; e la radice è a lui
Stupenda , e negra ; e queſta ſotto i colli
Manchi ſi ſta , fuggendo il ſol ne' paſchi .
L' altro ognor troverai di foglie gaio :
In mezzo al capo ſpicca l' umil piana
Barba bianchiccia , e del ſapor di mulſo .

Il

Των δὴ κυάνεον μὲν ἀναίνεο· τῆς δ' ἀπὸ φάρτος
Δραχμαῖον ποταμοῖο πιεῖν, ὑδάτεσσι ταράξας.
Ἄλλην δ' Ἀλκιβίοιο φερώνυμον αἴρεο ποίην,
Δράγμα [1] χερὸς πλήσσας [2], παύρῳ δ' ἐν [3] νέκταρι πίνοις.
Τὴν μὲν ἐπὶ σκοπέλοισι Φαλακραίοισιν ἑπακτὴρ
Κρύμνης ἀμπεδίον καὶ ἀνὰ γράσον, ἠδ' ἵνα θ' ἵππου
Λειμῶνες, σκυλάκεσσιν ἀμυκλαίῃσι [4] κελεύων,
Κυζηθμὸν κυνὸς οὖλον ἐπώρινε [5] θυμολέοντος·
Οἵς τε μεταλλεύων αἰγὸς ῥόθον ἐν σίβῳ ὕλης,
Καυθῷ ἐν [6] ῥαντῆρι τυπὴν ἀνεδέξατ' ἐχίδνης.
Καὶ τὴν μὲν κλάγξας ἀφεκὰς βάλε. ῥεῖα δὲ ποίης
Φύλλα κατέβρυξεν, καὶ ἀλεύατο φοινὸν ὄλεθρον.
Λάζεο δ' ἔγχλοα φλοιὸν ἐλαιήεντα κρότωνος
Συμμίγδην πεταλοισι μελισσοβότοιο δασείης·
Ἢ ἐὰ καὶ ἠελίοιο τροπαῖς ἰσώνυμον ἔρνος,
Ἢ θ' Ὑπερονίδαο παλιστρέπτοιο κελεύθους
Τεκμαίρει γλυκυκοῖσιν ἴσον πεταλοισιν ἐλαίης.

Αὖ-

[1] M. δράχμα. [2] M. R. πλήσαι. [3] M. R. ἐνὶ. [4] M. R. ἀμυκλαίοισι. [5] M. R. ἐπήϊε. [6] M. R. ἐνὶ.

Il ceaneo tra lor non adoprare;
Una parte di queſto, d' una dramma
Bevi, di fiume intorbidando in acqua.
Togli un' altr' erba, che d' Alcibio porta
Il nome, quanto cape in una mano,
E in poco nettar ne la beverai.
Su i monti Calvi, o Falacrei queſta
Il cacciatore, o in pian di Crimna, o in Graſo,
O alle prata del Cavallo, a cagne
Amiclee comandando, ritrovoe

Pel

Sed nigrum moneo fugias, pondoque reciſam
Alterius drachmam fluviali dilue lympha.
Eſt alia Alcibii [163] *cognomine planta, maniplum*
Cuius in exiguo propina nectare tuſum.
Hanc Phalacrae [164] *in ſcopulis reperit venator, apertis*
Dum Crymnes ſpatiatur agris, Graſumque, ſacrique
Prata pererrat Equi, canibuſque celeumate vires
Addit Amyclaeis, acuitque latratibus iras.
Nam capreae dum caeca canis veſtigia luſtrat,
Vipereo morſu lacrimoſum laeſus ad hirquum,
Viperam ubi excuſſit clamans, exilia mandit
Germina, ſic mortem fatumque avertit acerbum.
Pinguia [165] *quinetiam dentur virgulta ricini,*
Miſta meliſſoboti [166] *foliis, hirtoque capillo.*
Aut cui ſumma dedit ſolis converſio [167] *nomen*
Herba, revertentis praedicere guara meatus
Titanis, glaucarum oleae de more comarum.

Et

Pel guattir triſto dell' ardito cane;
Che caprio nella peſta della ſelva
Braccando, morſo il muſo ebbe da vipera
Dell' occhio preſſo all' angol lagrimale,
E lei, urlando gittò da ſe lungi,
E agevolmente: le foglie dell' erba
Mangiò, e ſchifò la doloroſa morte.
Piglia l' erboſa, ed oleaginoſa,
O eleatica ſcorza del crotone,
Della meliſſofillo irſuta inſieme
Colle foglie in combutto; o quella pianta,
Ch' al girare del ſole à eguale il nome;
Che dell' Iperionide retrogrado
Le vie n' accenna al pari delle glauche
Frondi d' ulivo; e così la radice

Αὖτως δὴ ῥίζαν κοτυληδόνος, ἥτ' ἀνακρυμὼν [1]
Ῥηγνυμένων ὀλοφυγδὰ [2] διήφυτε ποσσὶ [3] χίμετλα.
Δή ποτε δ' ἢ βλωθροῖο πυρίτιδος ἔγχλοα φύλλα,
Ἢ σκολοπενδρείοιο φέρειν ἀπὸ καυλὸν ἀμήτας.
Ἄγρει καὶ πάνακες Φλεγυήϊον, ἄρρατε [4] πρῶτος
Παιήων Μέλανος ποταμοῦ παρὰ χείλος ἄμερσεν,
Ἀμφιτρυωνιάδαο [5] θέρων Ἰφικλέος ἔρνος [6],
Εὖτε σὺν Ἡρακλῆϊ κακὴν ἐπυράκτεεν ὕδρην.
Εἰ δὲ σύ γε σκύλακας γαλέης ἢ μητέρα λαιδρὴ
Ἀγρεύσεις [7] πρόσπαιον, ἀποσκύλαιο δὲ λάχνην,
Καρφαλέου καθύπερθε πυρὸς σελάοντος ἀϋτμῆς.
Τῆς δ' ἐξ ἔγκατα πάντα βαλὼν καὶ ἀφόρδια γαστρὸς,
Φύρσον ἁλὸς θείοιο καὶ ἠελίου δίχα τέρσον,
Μή τι [8] ἐνισκήλῃ νεαρὸν σκίναρ ὠκὺς ἀΐξας.
Ἀλλ' ὁπόταν χρειώ σε κατεμπάζῃ μογέοντα,
Σῶχε διακνῆσι σκελετὸν δάκος, οἷά τ' ἀφαυρὸν [9]
Σίλφιον, ἢ σροφάλιγγα περιξηροῖο γάλακτος

Οἰ-

[1] M. ἀνὰ κρυμὲν. [2] M. ὀλοφυδνὰ. [3] M. πᾶσι. [4] R. ὄρ (reliquum verſus eſt in lacuna) [5] M. ἀμφιτρυωνίδαο. [6] M. R. ἔλκος. [7] M. R. ἀγρεύσαις. [8] M. τοι. [9] M. ἀφαυρὼν.

Della cotiledone, che de' piedi,
Che ſcoppiano del freddo pel rigore,
Le crepature, e i pedignon del tutto
Eſauriſce, e ben riſalda, e ſana.
E del pilatro ancor tenero, lungo,
L' erboſe foglie; o di ſcolopendrea
Recar, ſegando il fuſto: inoltre il panace
Flegieo, cui primier Peane colle
Lungo il labbro colà del fiume Melane,

Dell'

Et radix pariter cotyledonis , illa tumores [168]
Diſcutit in talis glaciali frigore ruptos .
Creſcentis viridem nonnumquam carpe pyrethri [169]
Caeſariem , aut meſſum ſcolopendri porrige caulem .
Necnon & Panaces Phlegyaeum [170] *ſume repertum*
Phoebigenae , primumque Melae quod nactus ad oras ,
Amphitryoniadae ſobolem ſervavit Iphicli ,
Quum comes Alcidae diram dedit ignibus hydram .
Si tibi muſtelae [171] *catulos , ipſamve rapacem*
Venari matrem curae eſt , hanc vellere [172] *primum*
Exſpolia , flammiſque pilos ardentibus ure .
Inde inteſtinis vacuum illuvieque cadaver ,
Et ſale conditum molli ſiccabis in umbra ,
Ne caro ferventi tabeſcat ſole tenella .
Quumque malum virus poſcet medicaminis uſum ,
Vt laſer tenerum [173] *, vel lactis dura coacti*
Pondera , membra ferae cultello arentia rade ,

Et

Dell' Anfitrioniade Ificleo
Curando il germe , quando in un con Ercole
La mala idra diſtruſſene col fuoco .
O ſe tu i catellini della donnola ,
O la sfacciata rapitrice madre
Chiapperai freſca , e ſpoglierai la pelle ,
Di chiara fiamma ſovra arido fummo ,
Di lei gittando gl' inteſtini tutti
Via , e del ventre gli eſcrementi , ſpargi
Di ſal divino , e ſenza ſole aſtergi ;
Ch' ei rapido movendo non ſeccaſſe
Il freſco corpo novellino , e tenero .
Ma quando niciſtà te travagliato
Stimola , tu grattugia il ſecco vermo ,
Quale il fragile ſilfio , o di ſeccato
Latte forma , grattandolo ſul vino .

Οἴνῳ ἐπικνήθων . τὸ δέ τοι προφερέστατον ἄλλων
Ἐσσεῖται· πάσας γὰρ ὁμῶς ἀπὸ κῆρας ἀλύξεις [1].
Πεύθεο δ' εἰναλίης χέλυος κρατέουσαν ἀρωγὴν
Δήγματος εἶλαρ ἔμεν δολιχῶν ὅσα φῶτας ἀνηροὺς [2]
Ἑρπετὰ σίνονται· τὸ δέ τοι μέγ' ἀλέξιμον εἴη .
Ἤτοι ὅταν βροτολοιγὸν ὑπὲρ πόντοιο χελώνην
Αἰγιαλῶν [3] ἐρύσωσιν ἐτὶ ξερὸν ἀσπαλιῆες ,
Τήνδ' ἀνακυπώσας , κεφαλῆς ἀπὸ θυμὸν ἀράξαι
Μαυλίδι χαλκείῃ , βλοσυρὸν δ' ἐξ αἷμα χέασθαι
Ἐν κεράμῳ νεοκμῆτι καμινόθεν . [4] ἐκ δὲ πελιδνὸν
Οὖρον ἀπηθῆσαι πλαδόωντ' εὐεργέϊ μάκτρῃ [5].
Ἧς ἔπι δὴ τέρσαιο διαδρυφὲς αἷμα κεάσας [6] ,
Δραχμάων πισύρων μίσγων βάρος. ἐκ [7] δὲ κυμίνου
Δοιὰς ἀγροτέροιο , καὶ ἐκ ταμίσοιο λαγωῦ
Τετράμορον δραχμῇσι δύω καθάβαλλεο βρῖθος .
Ἔνθεν ἀποτμήγων , πιέειν δραχμαῖον ἐν οἴνῃ .
Καὶ τάδε μέν τ' ὀφίεσσιν ἀλεξητήρια δήεις .

Ἔρ-

[1] R. ἀλύξῃς. [2] M. R. ἀνιγρὸς. [3] M. αἰγιαλὸν. [4] M. πιλιδνόθεν. [5] R. πλαδόων εὐαργεῖ ϛάκτρῃ corr. μάκτρῃ. M. πλαδάων εὐαργίϊ ϛάκτρῃ. [6] M. R. κεάσσας. [7] M. R. ἐν.

Queſto miglior ti fia più d' altro aſſai ,
Che inſieme tutti ſchiverai i deſtini .
Odi della Teſtuggine marina
La vincitrice aita , a toglier via
La morſura de' lunghi , quanti gli uomini
Egri , ſerpenti offendono ; e a te fia
Ciò grande potentiſſima difeſa .
Or quando la galana omicidiale

So-

Et confunde mero : non hoc praeſtantius ullum
Omnigenas poterit depellere corpore peſtes .
Nunc age [174] *, opem & medicas teſtudinis accipe vires*
Aequoreae , ſi quando virum truculentior anguis
Laeſerit , auxilium ſceleratis morſibus ingens .
Hanc ubi damnoſam pelago piſcator ab alto
Traxit , & in ſiccam reti ſubduxit arenam ,
Protinus invertens reſupinae exſtantia ferro
Colla ſeca , taetrumque novis infunde cruorem
Fictilibus , memor inde ſerum quod diffluet omne ,
Atque redundantem ſaniem tranſmittere colo .
Quumque ibi ſiccaris concretum in fruſta , quaternis
Sanguinis in drachmis binas adiunge cumini
Agreſtis , leporique exempta coagula drachmae
Pondere dimidiae , quodque unam pendeat ipſa
Detractum maſſa : lenaeo combibe miti .
Haec tibi ſint morſus , haec amuleta ferarum .

Nunc

Sovra 'l mare trarran da' lidi in ſecco
I peſcadori , quella rivoltando
Col capo , l' alma con coltel di ferro
Ne caccia fuore , e 'l negro ſangue verſa
Di terra in vaſo , di novello uſcito
Dalla fornace , e lavorato or ora ;
Ed il livido freſco fiero ſcola
In mortara di pietra ben formata ,
Sovra cui ſeccherai , battendo il ſangue
Stritolato , di quattro dramme il peſo
Meſcolando , e due altre di comino
Selvaggio , e sì del caglio della lepre
Un quarto a dramme due , caccia di peſo .
Quindi tagliando , a ber dà in vino dramma ;
E queſte a i ſerpi medicine avrai .

Ἔργα δέ τοι σίνταο περιφραζέσθω φάλαγγος,
Σήματά τ' ἐν βρυγμοῖσιν· ἐπεὶ ῥ'[2] ὁ μὲν αἰθαλόεις ῥὼξ
Κέκληται, πισσῆεν, ἐπασσύτερος[3] ποσὶν ἕρπων.
Γαστέρι δ' ἐν μεσάτῃ ὀλοοῖς ἔσκληκεν ὀδοῦσι.
Τοῦ δὲ καὶ ἐγχρίμψαντος, ἀνουτήτῳ ἴκελος χρὼς
Μίμνει ὁμῶς· τὰ δ' ἔνερθε φάγη ὑποφοινήσσονται[4]·
Φρίκῃ δ'[5] ἐν ῥέθεϊ σκηρίπτεται. αὐτίκα δὲ χρὼς
Μέζεά τ' ἀνδρὸς ὕπερθε τιταίνεται, ἠδέ[6] τε καυλὸς
Φύρματι μυδαλέος προϊάπτεται. ἰσχία δ' αὖτως
Μάλκῃ ἐνισκήπτουσα[7] κατήριπεν ἔγχματα[8] γούνων.
Ἀστέριον δέφιν[9] ἄλλο πιφάσκεο. τοῦ[10] δ' ἐπὶ νώτῳ
Λιγνωταὶ[11] στίλβουσι, διαυγέες ἐν χροΐ ῥάβδοι.
Βρύξαντος δ' αἰθηλος ἐπέδραμεν ἀνέρι φρίκη.
Ἐν δὲ κάρος κεφαλῇ, γούνων δέ γ'[12] ὑπέκλασε δεσμά.
Κυάνεον δέ τοι ἄλλο πεδήορον ἀμφὶς ἀΐσσει
Λαχνῆεν. δεινὸν δὲ φέρει καὶ ἐπὶ χροΐ νύγμα[13],
Οὐ

[1] M. R. περιφράζοιμι. [2] deeſt ῥ' in R. [3] M. ἐπασσύτερον. R. ἐπασσυτέροις. [4] M. R. ὑποφοινίσσονται. [5] deeſt δ' in M. & R. [6] R. ἐν δέ. [7] M. ἐνισχήμπτυσα. [8] M. R. ἔχματα. [9] R. δ' ὄφιν. [10] M. R. πιφαύσκετο. τεῦ. [11] M. R. λιγνωταὶ. [12] M. R. δέ θ'. [13] M. νύχμα.

Del Ragno velenoſo or mira l' opre,
Ed i ſegnali ne' rugghianti morſi:
Perchè quel nero, Granel d' uva appellaſi,
Del color della pece, con iſpeſſi
Piè rampicando; e nel bel mezzo al ventre
Staffi interito con mortali denti.
Ora queſto attaccatoſi, la carne
Rimane tuttavia qual non ferita;

Ma

Nunc attende [175] *notas & vulnera dira Phalangis*
Peſtiferi. Piceo diſtinguitur ille colore,
Qui Rhox [176] *nomen habet, pedibuſque frequentibus: alvo*
Os illi in media, duro exitiabile dente.
Si morſum impreſſit, veſtigia nulla cruenti
Vulneris, ardeſcunt ſubtus perfuſa rubore
Lumina, membra rigor quatit, extemploque pudendum,
Et corpus ſurſum convellitur, arrigit [177] *ipſe*
Semine ſordeſcens penis, coxaeque premuntur
Frigore, genua labant laxatis languida vinclis.
At vero Aſterion [178] *dorſi fulgore coruſcum*
Virgatis ſplendet maculis; alboque relucet:
Mox rigor a morſu pertentat membra, caputque
Dente ſoporatur, collapſaque genua ſatiſcunt.
Caeruleus graditur [179] *pedibus ſublimior alter,*
Villoque hirſutus: dant triſtia funera morſus,

Si

Ma le luci di ſotto ſi fan roſſe:
Vien brivido alle membra; e toſto il corpo,
E le coſe dell' uom ſi tendon ſuſo;
E 'l fuſto dalla bozzima bagnato
S' infracida; ed il rigido ribrezzo
Saltato, e rificcatoſi ne' fianchi,
I ritegni ruina de' ginocchi.
Aſterio, o Stellario, un altro avviſa,
Di cui ſul doſſo in graſſe liſte ſplendono
Vergole traſparenti nella carne;
E mordendo, improvviſo ſovra l' uomo
Corre ribrezzo, e tremito di membra,
Ed accapacciamento, e ſonno in teſta,
E i legami ſoffrange de' ginocchi.
Cianeo, o ceruleo un altro Ragno,
Da terra ſollevato, intorno move
Peloſo, e grave reca al corpo il morſo,

Ο'ν τινα γυώσει [1]. κραδίη δέ οἱ ἐν βάρος ἴσχει.
Νὺξ δὲ περὶ κροτάφοις· ἔμετον δ' ἐξήρυγε δειρῆς
Λυγὸν [2] ἀραχνήεντα· νέμει δέ οἱ ἐγγὺς ὄλεθρον.
Ἀγρώστης γε μὲν ἄλλος, ὃ δὴ λύκου εἴσατο μορφῇ [3]
Μυιάων ὀλετῆρος, ὀπιπτεύει [4] δὲ μελίσσας,
Ψῆνας, μύωπάς τε, καὶ ὅσσ' ἐπὶ δεσμὸν ἵκηται.
Ἄκμητον δ' ἐπὶ τύμμα φέρει μεταμώνιον ἀνδρί.
Ἄλλό γε μὴν δύσδηρι, τὸ δὲ σφηκεῖον ἔπουσι,
Πυρσὸν ἄλις σφηκὶ πανλίγκιον [5] ὠμοβορῇϊ,
Ὅς δὴ θαρσαλέην γενεὴν ἐκμάσσεται ἵππου.
Ἵπποι γὰρ σφηκῶν γένεσις, ταῦροι δὲ μελισσῶν,
Σκήνεσι πυθομένοισι λυκοσπάδες ἐξεγένοντο.
Τοῦ δὲ καὶ αὐτήσαντος ἐπικρατερὸν [6] θέει οἶδος,
Νοῦσοί τ' ἐξέτεραι, μετὰ γούνασιν ἄλλοτε παλμὸς,
Ἄλλοτε δ' ἀδρανίη· μινύθοντα δὲ τόνδε δαμάζει
Ἐσχάτιον κακοεργὸν, ἄγον παυστήριον ὕπνον.
Εἰ δ' ἄγε μυρμήκειον, ὃ δὴ μύρμηξιν ἔϊκται,
Δειρῇ μὲν πυρόεν, ἄζῃ γε μὲν εἴσατο μορφήν [7].

Πάν-

[1] M. R. γυιώσῃ. [2] M. R. λοιγὸν. [3] M. μορφὴν. [4] M. ἐπιπεύει. [5] M. R. προσαλίγκιον. [6] M. R. ἐπὶ ηρατερὸν. [7] R. μορφῇ.

Cui pugnerà, e 'l cuore a lui tien pondo;
Notte alle tempia, e vomito da fuore,
Peſtilenza, e ſinghiozzo ragnoloſo,
E ne comparte a lui vicin la morte.
Agroſte è un altro, ch' à muſo di lupo,
Diſtruggitor di moſche; e attende al varco
Zenzale, api, tafani, e quanti mai
Vengono nella rete; ma puntura

Sen-

Si quemquam oppreſſit, luctantur corda dolore,
Tempora caligant, & qualis aranea, lentus
Ore redit vomitus, propereque in fata vocantur.
Eſt etiam Agroſtes [180], *cui nuſcas fraude necantis*
Forma lupi: hic culices & apes explorat, & oeſtris
Collocat inſidias, contextaque retia ponit,
Sed facilis nullo vaneſcit plaga dolore.
Eſt & Sphecion veſpae cognomine, vulgus
Dysderi [181] *appellat, rufum, veſpaeque feroci*
Adſimile, audaces animos quae praeſtat avorum.
Namque ut apes tauro veniunt, ſic putribus acres
Carnibus alipedum veſpae naſcuntur equorum.
Si ferit, ecce tumor circumſtat vulnera magnus,
Tum varii emergunt morbi, vel genva tremiſcunt,
Vel reſoluta labant, defectis robore tamdem
Obrepit ſomnus, requies & meta laborum.
Formicae obſerva parilem Myrmecion [182], *illi*
Flava quidem cervix, reliquum fuliginis atrae

Cor-

Senza dolore, e vana all' uom ne porta.
Ecci un altro, Diſderi nominato,
Cui Sfeceo, o Veſpaio ancora dicono,
Giallo, a veſpa crudivora ſimile,
Che ritrae del caval la fiera ſtirpe;
Poichè i cavalli generan le veſpe,
Le pecchie i tori; nate ſcappan fuori
Da carogne, da lupi disbranate.
Sorge, ferendo lui, duro tumore,
Ed altre malattie nelle ginocchia;
Ora palpitamento, ora fralezza;
E l' uomo ſcemo delle forze uccide,
Con triſto, eſtremo, giù poſante ſonno.
Or ecco il Mirmeceo, o Formicaio,
Perchè a formiche, ragno, s' aſſimiglia.

Nel

Πάντοθεν ἀστερόεντι περιστιγὲς εὐρεῖ νώτῳ.
Αἰθαλέη δ' ἐπὶ τυτθὸν ἀείρεται αὐχένα κόρση,
Ἄλγεα δὲ προτέροισιν ἴσα κνώπεσσι πελάζει.

Χειροδρόποι δ' ἵνα φῶτες ἄτερ δρεπάνοιο λέγονται
Ὄσπρια χεδροπά τ' ἄλλα μεσοχλόου ἐντὸς ἀρούρης,
Ἐνθάδ' ἐπασσύτερα φλογερῇ εἰλημένα ῥοιῇ
Ἴκελα [2] κανθαρίδεσσι φαλάγγια τυτθὰ δίενται.
Τοῦ μὲν ὁμῶς ἔμμοχθον ἀεὶ περὶ δῆγμα χέονται
Φλύκταιναι· κραδίη δὲ παραπλάζουσα μέμηνε,
Γλῶσσα δ' ἄτακτα λέλακε [3], παρέστραπται δὲ καὶ ὄτσε.

Φράζεο δ' Αἰγύπτοιο τά τε τρέφει οὐλοὸς αἶα
Κνώδαλα, φαλαίνῃ [4] ἐναλίγκια, τὴν περὶ λύχνους
Ἀκρόνυχος δειπνητὸς ἀπήλασε παιφάσσουσαν [5].
Στέγνα δέ οἱ πτερὰ καὶ οὐκ [6] ἔγχλοα [7] τοῖα κονίλης,
Ἢ καὶ ἀπὸ σπληδοῖο φαείνεται, ὅς τις ἐπαύρῃ.
Τῷ ἴκελος [8] περσεῖος [9] ὑποτρέφεται πετάλοισι.
Τοῦ καὶ σμερδαλέον νεύει κάρη αἰὲν ὑποδρὰξ

E'-

[1] M. R. εἰλυμένα. [2] M R. ἵκελα, sed in M. corr. [3] M. R. λέλικε.
[4] M. φαλλαίνῃ. [5] M. R. δειπνητὸς ἐπήλασε παιφάσσοντας
[6] M. R. πτερὰ πάντα κῇ. [7] R. ἔγχολα. [8] M. ἵκελον.
[9] R. περσῆος.

Nel collo è roſſo, e nero nel ſembiante,
Trapuntato nel doſſo, ampio, ſtellato.
Poco s' erge ſul collo il nero capo.
Dolori eguali a' primi ragni appreſta.
Ov' uomini, che ammannan ſenza falce
Civaie, ed altro che ſi coglie a mano,
Per entro la campagna, mezzo in erba;
Quivi frequenti, di color di fuoco,
Quai canterelle, ſtan piccioli ragni.

Di

Corpus habet ſpeciem, ſtellatis undique guttis
Terga micant, nigrumque caput cervicibus exſtat.
Huic primis morſuſque dolorque phalangibus idem.
Agricolam [183], *ſi quando manu Cerealia carpit*
Semina, & e terra ſine falce legumina vellit,
Parva petunt caeco depreſſa phalangia morſu:
Cantharidum his forma eſt, rutilique coloris amictus.
Mox hinc inde frequens accepto vulnere bullat
Puſtula, & inſanum vexat dementia pectus.
Fanda nefanda refert, perverſaque lumina torquet.
Nunc quas Aegypti gignit plaga noxia peſtes
Contemplare, quibus phalaenae [184] *forma, rubentem*
Quam circum lychnos abigunt qui veſpere coenant.
Deuſa ala, viridique orbata humore; conilae [185]
Aut ſicci in morem cineris, ſi tangere tentes.
Arbore non diſpar degit Perſeide [186] *peſtis,*
Cui caput edurum [187] *mutat, torvumque tuetur,*
Et

Di queſti tuttavia intorno al morſo
Doloroſo, ſi ſpargono cocciuole;
E 'l cuore ne vagella, e ne delira,
E la lingua a ſpropoſito favella,
E le luci ſi torcono, e ſtralunanſi.
Quegli animali inſetti dì, che nutre
Il terreno mortifero d' Egitto,
A farfalla ſimili, coi intorno
Alle lucerne, la notturna cena
Cacciò volante in ſparpagliata voga.
Sode tiene, e non già piumoſe l' ali,
Quai dell' erba conila, o polveroſa;
E a cui le tocca ſembrano di cenere:
A lei ſimil ſi nutre nelle foglie
Del perſeo, e di queſto ognor s' inchina
A traverſo l' orrenda, e dura teſta,
E gra-

Ε'σκληκὸς, νηδὺς δὲ βαρύνεται· αὐτὰρ ὁ κέντρῳ
Αὐχένι τ' ἀκροτάτῳ, κεφαλῇ τ' ἀνεμάξατο[1] φωτὸς,
Ρ'εῖα δέ κεν θανάτοιο καὶ αὐτίκα μοῖραν ἐφείη.
Εἰ δ' ἄγε καὶ κέντρῳ κεκορυθμένον ἀλγινόεντι
Σκορπίον αὐδήσω, καὶ ἀεικέα τοῖο γενέθλην.
Τῶν ἤτοι λευκὸς μὲν ἀκήριος, οὐδ' ἐπιλωβής.
Πυρσὸς δ' ἐν γενύεσσι, θοὸν προσεμάξατο κεῦσον
Α'νδράσιν[2] αἰθαλόεντα. περισπαίρουσι δὲ λώβῃ
Οἷα πυρίβλητοι· κρατερὸν δ' ἐπὶ δίψος ὄρωρεν.
Αὐτὰρ ὅ γε ζοφόεις ἄραδον κακὸν ὤπασε τύψας
Α'νδρί. παραπλῆγες δὲ καὶ ἄφραστοι γελόωσιν.
Α''λλος δὲ χλοάων τε, καὶ ὁππότε γῦον ἀράξῃ,
Φρῖκας[3] ἐπιπροΐησι· κακὴ δ' ἐπὶ τοῖσι χάλαζα
Εἴδεται ἐμπλάζουσα, καὶ εἰ μέγα σείριος ἄζει[4].
Τοίη οἱ κέντροιο κόπις· τοιῷδ' ἐπὶ κέντρῳ
Σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι ὑπερτείρουσι[5] κεραίης.
Α''λλος δ' ἐμπέλιος· φορέει δέ τε βοσκάδα νηδὺν
Εὐρεῖαν· δὴ γάρ τε ποιφάγος αἰὲν ἄητος

Γυο-

[1] M. R. ἐνεμάξατο. [2] M. αὐδνάσι δ'. [3] M. R. φρῖκος.
[4] M. ἄζῃ. [5] M. R. ὑπερτεί'νυσι.

E gravaſi la pancia; e toſto all' uomo
In cima al collo, e al capo imprime l' ago,
E di leggier di morte anco repente
Il deſtino vi laſcia, e vi conficca.
Orsù l' armato ancor di doloroſo
Ago canterò io lo Scorpione,
E l' indecente ſua ſucida ſtirpe.
Di queſti è innocente, e ſenza danno
Il bianco. L' infocato nelle guance,

Im-

Et gravis eſt alvus, ſi quando haec cuſpide virus
Cervici ſummae capitique adſperſerit atrum,
Nec mora [188] *percuſſos immiti damnat Averno.*
Iam vero armatum caudae mucrone cruento
Scorpion, [189] *& dirae referam diſcrimina gentis.*
Innocuus ſtimulis, & fati candidus inſons.
Sed flammis homines rufo ſpectabilis ore
Abſumit ſubitis, ipſi, ceu febribus acti,
Vno ſtare loco nequeunt, ſitis improba ſaevit.
Qui niger [190] *eſt, ciet inſtabiles in corpore motus,*
Et facit amentes, & riſus edit ineptos.
At viridis, ſi quos petiit mucrone, repente
Horror, & hiberna ceu nimbi [191] *grandine denſi*
Corporibus crepitant, vel ſi canis ardeat aeſtu.
Talis ei ſtimulus, quem vinclis pluribus aptae
Vertebrae reddunt magis ima parte nocentem.
Lividus eſt alius, [192] *latum trahit heluo ventrem,*
Eſurit & ſemper nulla ſatiabilis herba.

Si

Imprime all' uomo acuta febbre ardente;
E palpitan dal mal, guizzando intorno;
E forte ſopra ne ruina ſete.
Ferendo, il nero, un triſto all'uom dà moto,
E delirando, non volendo, ride.
Un altro verde, allorchè membro fiede,
Mandavi ſopra brividi di freddo;
E benchè molto il ſol riſcaldi, e cuoca,
Sembra cader ſu lor triſta gragnuola.
Tale è a lui del pungiglione il taglio:
E ſovra tale pungiglion le vertebre
Di nove nodi oltre l' antenna ſono.
Un altro bigio, e livido, ed il ventre
Paſcitore ampio tragge, poichè d' erba
Mangiadore, che mai non s' empie, o ſazia,

Di

Γυροφάγος [1] βουβῶσι τυπὴν ἀλίαστον ἰάπτει·
Τοίη ἡ βούβρωστις ἐνέσκληκεν γενύεσσι.
Τὸν δ' ἕτερον δήεις ἐναλίγκιον αἰγιαλῆϊ
Καρκίνῳ, ὅς μυίαι λευκὰ ῥόκον τ' [2] ἐπιβόσκεται ἅλμης·
Ἄλλοι δ' αὖ ῥαιβοῖσιν ἰσήρεες ἄντα παγούροις
Γῦα βαρύνονται· βορεαὶ [3] δ' ἐσκλήκασι χηλαὶ,
Οἷά τε πετρήεσσιν ἐποκριόωσι [4] παγούροις.
Τῶν [5] δὴ καὶ γενεὴν ἐξείμορον, εὖτε λίπωσι
Πέτρας καὶ βρύα λεπτὰ [6] πολυῤῥοίζοιο θαλάσσης,
Τοὺς ἄλλοις ἐξερύουσι δελαστρέες ἰχθυβολῆες.
Αὐτίκα δ' ἀγρευθέντες, ἐνὶ γρώνῃσιν ἔδυσαν
Μυοδόκοις, ἵνα τέκνα κακόφθορα τῶνδε θανόντων
Σκορπίοι ἐξεγένοντο καθ' ἕρκεα λωβητῆρες [7].
Τὸν δὲ μελίχλωρον· τοῦ γὰρ προμελαίνεται ἄκρη
Σφόνδυλος, ἄσβεστον δὲ νέμει παλυκήριον ἄτην.
Ἔχθιστος δ' ὅγε ῥαιβὰ φέρει φλογὶ ἴκελα [8] γῦα
Ἀνδράσι· νηπιάχοις δὲ παραστιχεδὸν ἤγαγεν αἶσαν.

Οἷς

[1] M R. γαιοφάγος. [2] M. R. ῥόον τ'. [3] M. R. βαρέαι.
[4] R. ἐπικριόωσι. [5] verſus 791. & 792. ſunt in M. & R. tranſpoſiti. [6] M R λευκά. [7] deeſt in M. totus verſus 796.

Di membra mangiadore, all' anguinaie
Inſtancabile affigge la puntura:
Tal fame a lui nelle malcelle indura.
Un altro troverai ſimile a granchio
Di lido, che le bianche alighe, e 'l fiotto
Del mar ſi paſce. Altri conformi in villa
Alli paguri obliquo camminanti,
Van tardi colle membra; ed indurite
L' unghie ſon voratrici, quali appunto

A'

Si ferit inguinibus non evitabile vulnus
Ingeritur, tanta ingluvies [193] *conſiſtit in ore.*
Cancro alius ſimilis, qui degens littore, & algas
Paſcitur, & pelagi quaecumque reſiderit aeſtus.
Corpore ſunt alii magno [194], *duriſque rapaces*
Forcipibus, teſta ſimul aſperiore, paguris
Perſimiles varis, qui laevia ſaxa frequentant.
Quorum etiam hi ſoboles ſunt peſſima [195], *quando ſonantis*
Liquerunt ponti ſcopulos, muſcumque virentem.
Nam quum deceptos eſca piſcator ab alto
Traxit, & in praedam capti ceſſere, latebris
Condunt ſe minimis, ubi caeca morte perempti
Crudeles putri natos e ſanguine tollunt.
Adde melichlorum [196], *cui cauda nodus in ima*
Nigricat: hic flammas quas non reſtinguere poſſis
Excitat, & varus pedibus velut igne coruſcis,
Peſtis acerba virum, pueros mox funere mergit.

Quin-

A' rigidi paguri delli ſcogli,
Da' quali ancor participan la naſcita,
Quando laſcian li ſcogli, e 'l ſottil muſco
Del gorgogliante mar; queſti dal mare
Traggono d' amo i peſcadori all' eſca:
Toſto predati tuffanſi in topaie
Buche, u' di queſti morti prole naſcono
Gli ſcorpion per le ſtanze oltraggiatori.
Ed uno giallo del color del mele,
O ulivaſtro, ovver pallido-bruno;
Che di lui s' imbruniſce avanti in ſommo
La vertebra, e comparte ineſtinguibile
Di molte morti diſventura; queſti
Nimiciſſimo agli uomini le membra
Porta ſembianti a fiamma, ſghembe, e to rte
Ed agl' infanti preſſo il fato adduce;

Al-

Οἷς δὴ καὶ νώτοισι περὶ πτερὰ πυκνὰ χέονται
Μάστακι σιτοφάγῳ ἐναλίγκια, τοί θ' ὑπὲρ ἄκρων
Ἱπτάμενοι ἀθέρων, λεπυρὸν στάχυν ἐκβόσκονται,
Πήθεα [1] καὶ κισσοῖο κατὰ πτύχας ἐμβατέοντες.
Οἶδά γε μὴν φράσασθαι [2] ἀλέξια τοῖσι [3] βολάων
Οἷά περ ἐκ βέμβικος ὀρεστέρου, ἠὲ μελίσσης·
Ἥ τε καὶ ἐκ κέντρου θάνατος πέλει, εὖτε χαράξῃ [4]
Ἄνδρα πέριξ σίμβλοισι πονεύμενον, ἠὲ καὶ ἀγροῖς [5].
Κέντρον [6] γὰρ πληγῇ περικάλλιπεν ἐμματέουσα·
Κέντρον δὴ [7] ζωήν τε φέρει θάνατόν τε μελίσσης [8].
Οἶδά γε μὴν καὶ ἴουλος ἀμήδεται, ἠδ' ὁλοὸς σφήξ,
Πεμφρηδὼν ὀλίγη τε, καὶ ἀμφικαρὴς σκολόπενδρα,
Ἥ τε καὶ ἀμφοτέρωθεν ὀπάζεται ἀνδράσι κῆρα.
Νηΐα θ' ὡς σπέρχονται [9] ὑπὸ πτερὰ θηρὶ κιούσῃ,
Τυφλήν τε σμερδνήν τε βροτοῖς ἐπὶ λοιγὸν ἄγουσαν
Μυγαλέην, τροχοῇσιν [10] ἐνιθμήσκουσαν ἀμάξῃς.
Σῆμά γε μὴν πεδάνοισι δομὴν σαύροισιν ἀλύξεις [11],

Καὶ

[1] M. R. πήδασα. [2] M. φράσσασθαι. [3] M. R. τοῖο. [4] deeſt integer verſus 807. in M. & R. [5] M. R. ἀγρῷ. [6] R. κέντρῳ. [7] M. R. δὲ. [8] M. R. μελίσσαις. [9] M. ὑπίχονται. [10] M. R. τροχιῇσιν. [11] M. ἀλύξαις, ita corr. in R.

Alle cui ſpalle folte ale ſi ſpargono,
A grillo mangiagrano ſimiglianti;
Che ſull' eſtreme paglie ſorvolando
Sgranata sì ne paſcono la ſpiga
Sulle fonti montando, e ſovra l' edere.
Ben di quei colpi avviſar ſo i rimedi,
Che da montan bembice, o pur da pecchia,

A cui

Quinetiam dorſo denſis compagibus alae
Aptantur, qualeſque licet ſpectare locuſtae,
Dum ſegeti advolitat, flavaſque abſumit ariſtas,
Monte in Pedaſeo, atque hederae ſpatiata corymbis.
At vero iſtorum medicari ſpicula novi,
Et ſilveſtris item bembicis [197], apiſque maligna,
Cui tamen a ſtimulo [198] mors imminet atra, labori
Si quando intentos in agris alvearia circum
Fixit, & ardentes ſtimulos in vulnere liquit.
Ipſi adeo praeſtant apibus vitamque necemque.
Et novi quid Veſpa ferox, quid patret Iulus [199],
Parvaque Pemphredo [200], tum quid dubio Scolopendra [201]
Vertice, fine utroque movens lacrimabile fatum,
Et greſſu impulſam remis imitata carinam.
Et ſcio quam diro metuendus aranеus [202] ore,
Caecus, & immoriens ſulcis quos orbita findit.
Sepaque [203] quadrupedi ſimilem vitare lacertae,

In-

A cui dall' ago è morte, quando fere
Uom travagliato agli alveari, o a' campi:
L' ago bramoſa nella piaga laſcia;
L' ago apporta alla pecchia e vita, e morte.
Ciò che l' Iulo macchina, sò ancora,
E ciò che la mortal macchina Veſpa,
La piccola Penfredone, e bicipite
Scolopendra, che d' ambi i lati dona
Agli uomini la morte; e quali remi,
Van l' ali ſotto all' animale andante:
E la cieca ed orribil, ch' ai mortali
La fin reca, Migalea, del carro
Tralle ruote morente; e ancor la Sepe
All' umili lucerte ſomigliante
Schiferai; e la fiera morditrice

Καὶ σαλαμάνδρειον δόλιον δάκος αἰὲν ἀπεχθὲς ,
Ἣ τε καὶ ἀσβέστοιο δι' ἐκ πυρὸς οἶμον ἔχουσα ,
Ἔσσυται ἄκμηνος καὶ ἀνώδυνος . οὐδέ τί οἱ φλὸξ
Σίνεται ἀσβέστη μαγόεν δέρος , ἄκρα τε γυῖα .
Ναὶ μὴν οἶδ' ὅσα πόντος ἁλὸς ῥοθίοισιν ἐλίσσει .
Μυραίνης δ' ἔκταγλον , ἐπεὶ μυγεροὺς ἁλιῆας
Πολλάκις ἐμβρύξασα κατεπρήνιξεν ἐπάκτρων ,
Εἰς ἅλα φυζηθέντας , ἐχετλίου ἐξαναδῦτα .
Εἰ δ' [1] ἔτυμον , κείνην γε σὺν ἰοβόλοις ἐχίεσσι
Θόρνυσθαι , προλιποῦσαν ἁλὸς νομὸν ἠπείροισι .
Τρυγόνα μὴν ὀλοεργὸν , ἁλιβρώστην τε δράκοντα
Οἶδ' ἀπαλέξασθαι [2] . Φορέει γε μὲν ἄλγεα τρυγὼν ,
Ἧμος ἐν ὁλκαίοισι [3] λίνοις μεμογηκότα [4] κέντρῳ
Ἐργοπόνον τύψῃσ' [5] , ἢ ἐν πρέμνοισι [6] παγείῃ
Δενδρείου , τό γε πολλὸν ἀφαυρότερον τελέθησι·
Τῷ μὲν , ὑπὸ πληγῇσιν ἄτ' ἠελίοιο δαμέντος ,
Ῥίζαι , σὺν δέ τε φυλλὰς ἀποφθίνει · ἀνδρὶ δὲ σάρκες

Πυ-

[1] M. εἴ γ'. [2] M. ἀπαλύξασθαι. R. ὑπαλύξασθαι. [3] M. ὁλκάμισι. [4] M. R. μεμογηότα. [5] M. R. τύψησιν. [6] M. πρέμνησι .

Salamandrea , triſta , odioſa ſempre ,
Che via tenendo in non ſpegnibil fuoco ,
Paſſa ſenza travaglio , e ſenza duolo ;
Nè a lei la fiamma non ſpegnibil guaſta
La pelle diſcoſceſa , e i membri eſtremi .
Quanti anco il ſalſo mar volve trall' onde ;
Della murena ſoprattutto ; poi
Che i peſcatori ſciagurati , ſpeſſo ,

At-

Infeſtoſque dolos Salamandrae [204] *& noxia ſemper*
Vulnera, quae rapidos gradiens intacta per ignes
Non cute rimoſa, pedibus non denique ſummis
Vritur, aut flammis patitur circumfiua magnis.
Sed neque me fugiunt quae volvit gurgite pontus,
Non muraena ferox [205], *quae cella ſaepius ima*
Exſiliens, fremit ore truci, cymbiſque relictis
Piſcantes miſeros pelago ſe credere cogit.
Vipereos, undis, ſi vera eſt fama, recedens,
Fertur in amplexus, & virus concipit alvo.
Nec me Paſtinacae [206], *populantis & alta draconis*
Amuleta latent: magnos ciet illa dolores,
Si piſcatorem praedamque, & rara trahentem
Retia perſtrinxit radio, telumve feracis
Arboris impegit trunco, nam flaccida languet,
Vulnereque accepto, ceu tabida ſolibus, arbos
Radice areſcit, foliis inhonora caducis.

At

Attaccando, tirò giù dalle barche
Di caccia, mentre in mare ſpaventati
Se ne fuggian, ſcappata dal vivaio.
S' è vero, lei con venenate vipere
Dicono in terra ferma meſcolarſi
Abbandonando i paſcoli del mare.
La micidiale paſtinaca, e 'l drago
Uccidítor marino io ſo curare.
Dolori dà la paſtinaca, quando
Il lavorante affaticato in reti,
Che ſi traggono a forza, punga d' ago;
O ne' ceppi d' un arbore lo ficchi,
Queſto molto lo rende arido, e frale.
Di lui, come del ſol fuſſe da' colpi
Ucciſo, le radici, e in un la foglia

Πυθόμεναι μινύθουσι. λόγος γε μὲν ὡς ποτ' Ὀδυσσεὺς
Ἔφθιτο, λευγαλέοιο τυπεὶς ἁλίου ὑπὸ κέντρου.

Οἷσιν ἐγὼ τὰ ἕκαστα διείσομαι [1] ἄρχια νούσων.
Δὴ γὰρ ὅτ' ἀγχούσης θριδακινίδα [2] λάζεο χαίτην,
Ἄλλοτε πενταπέτηλον, ὅτ' ἄνθεα φαιὰ [3] βάτοιο,
Ἄρκτιον, ὀξαλίδας τε, καὶ ὁρμενόεντα λύκοψον [4],
Κίκαμά τ', ὄρδειλόν τε περιβρυὲς, ἐν δὲ χαμηλὴν
Ῥεῖα πίτυν, φηγοῦ τε βαθὺν [5] περὶ φλοιὸν ἀράξας,
Σὺν δ' ἄρα καυκαλίδας τε, καὶ ἐκ σταφυλίνου ἀμήτας
Σπέρματα, καὶ τριμίθοιο [6] νέον πολυειδέα καρπὸν,
Ἠέ τι καὶ φοινίστον δὴ [7] καταβάλλεο φῦκος·
Ἀχραές τ' ἀδίαντον, ὃ [8] οὐκ ὄμβροιο ῥαγέντος
Λεπταλέῃ πίπτουσα νοτὶς πετάλοισιν ἐφίζει.
Εἰ δ' ἄγε καὶ σμυρνεῖον ἀειβρυὲς, ἠὲ σὺ [9] ποίης
Λευκάδος, ἠρύγγου τε τάμοις ἀθεραΐδα [10] ῥίζαν,
Ἄμμιγα καγχρυφόρῳ λιβανώτιδι, μηδ' ἀπανήνῃ [11].

Μη-

[1] R. διοίσομαι. [2] M. ἀγχύσῃ θριδακηΐδα. R. θριδακηίδα.
[3] M. R. φοινά. [4] M. R. λύκαψον. [5] deest vox βαθὺν in M.
[6] M. R. τριμίθοιο. [7] pro δὴ est ἁλὸς in M. & R. [8] M. R. ἵν'.
[9] M. R. ἢ σύγε. [10] M. R. ἀθερηΐδα. [11] M. λιβανώτιδα, μηδ' ἀπαρίνη.

Conſumanſi, ed all' uomo putrefatte
Caſcan le carni; e fama è che già Uliſſe
Punto dal triſto ago marin mancaſſe.
Ciaſcun rimedio or dirò a queſti mali.
Prendi or d' ancuſa il lattughevol crine,
Ed ora il cinquefoglio, ora di rovo
I bigi fiori, e l' arctio, od orſina,
E l' oſſalidi, ovvero l' acetoſe,

E 'l

At putres homini carues liquuntur, Vlyſſem
Sic perhibent punctum radio cecidiſſe marino.
Nunc ego quae contra valeant medicamina dicam.
Aut folia anchuſae lactucis aemula, ſume,
Aut pentaphyllon, vel florida ſerta rubetum,
Arction, oxalidaſque, & longo caule lycopſon [207],
Cicamaque [208], *ordilumque virens: tundatur & una*
Aruga [209], *& interno fagi de corpore cortex,*
His & caucalidas, demeſſaque ſemina agreſtis
Paſtinacae, & fructum terebinthi adiunge recentem,
Puniceumve etiam qui naſcitur aequore ſucum [210];
Et numquam madidum Veneris compone capillum,
Cui non iuſidunt effuſi nubibus imbres.
Smyrniumque virens ſemper, vel leucadis herbae,
Aut etiam eryngi tundatur ſpicea radix [211].
Addere ne dubites libanotida canchry ferentem.

Sed

E 'l vegnente licapſo, e la cicama,
Ed il muſcoſo ordilo, e camomilla;
E di leggiero il pino, e la profonda
Scorza di faggio divellendo, e inſieme
Mietendo caucalidi, ed i ſemi
Di ſtafilino, ed il novello frutto
D' aſſai colori, della trementina;
E 'l roſſeggiante fuco ancor vi getta;
L' immacolato adianto, o capelvenere,
Cui non, diluvio ruinando, umore
Minimo pur ſovra le foglie poſa.
Or lo ſmirneo ognora pullulante,
Ovver dell' erba leucade, e d' eringo
La radica reſtoſa tu ne taglia,
Miſta egualmente colla libanotide,
Che porta i Cacri, ovvero bianco il nocciolo.

Μηδέτι πουλυβάτεια, περιβρίθουσά τε μήκων [1],
Θυλακὶς, ἢ ἐπιτηλὶς ἐπιχραίσμησιν ἀπείη.
Σὺν δὲ κράδης κυέουσαν [2] ἀποτμήξαι κορύνην,
Ἢ αὐτοὺς κόκκυγας ἐρινάδος, οἵ τε πρὸ ἄλλης
Γόγγυλοι ἐκφαίνουσιν ἀνοιδείοντες ὀπώρης.
Λάζεο καὶ πυράκανθαν, ἰδὲ φλόμου ἄγρενος ἄνθην,
Ἄμμιγα δ' αἰγίλωπός τε χελιδονίου τε πέτηλα,
Δαύκειον, ῥίζας τε βρυωνίδος, ἢ καὶ ἔφηλιν
Θηλυτέρης ἐχθρὴν χροιῆς ἀπεμόρξατο [3] λευκὴν.
Εἰν δὲ περιστερόεντα κατασμίξαις [4] πέτηλα,
Ἢ καὶ ἀλεξιάρης πτόρθους ἀπαμέργεο [5] ῥάμνου·
Μούνη γὰρ νήστειρα βροτῶν ἀπὸ κῆρας ἐρύκει.
Ναὶ μὴν παρθενίοιο νεοδρέπτους ὀροδάμνους,
Κόρκορον, ἢ πεταλῖτιν, ἀμέργεο πολλάκι μίλτου
Λημνίδος [6], ἢ πάτῃσι πέλει θελκτήριον ἄτης.
Δήποτε καὶ σικύοιο τάμοις ἐχεπευκέα ῥίζαν
Ἀγροτέρου. νηδὺν δὲ καὶ ἐμβρύθουσαν ἀνίης

Ἢ μυ-

[1] M. περιβρίθουσα σεμήκων. [2] M. κυσίουσαν. [3] M. R. θηλυτέρων, ἐχθρήν τε χροὸς ὠμόρξατο. [4] M. R. κατασμώξαις. [5] M. ἀπαμέργαις. [6] M. λιμνίδος.

Nè ricuſal di far; nè punto manchi
Polibatea a' rimedi, e 'l ben gravato
Pappavero, tilacide, e epitelide,
Il maggiore, e 'l minor colle ſue ſilique:
E di fico ſelvaggio una pregnante
Marza ne taglia, ed i botton medeſmi
Del caprifico, primaticci; i quali
Tondi, enfi, ſpuntan pria dell' altre frutta.
Piglia la piracanta ancora, e 'l fiore

Del

Sed neque pulybatea , ſoporiferumque papaver ,
Thylacis [212] *aut epitelis ab his ſecluſa recedant .*
Indomitae decerpe ſimul nova germina fici [213] *,*
Aut groſſos etiam quas parturit illa rotundas ,
Vlla prius quam ſe pomis conveſtiat arbos .
Et pyracanthan habe , necnon maris inlice flores
Verbaſci , & folia aegilopiſque chelidoniaeque ,
Et daucum , atque albae radicem denique viris ,
Femineo inviſam quae corpore delet ephelin.
Adde comas herbae ſacrae [214] *, gratacque columbis ,*
Accipe vel ramos arcentis noxia rhamni ,
Quae vel ſola truci ieiunos ſubtrahit Orco .
Quin & parthenii [215] *viridis decerpe flagella ,*
Corcoron aut petalitin [216] *, & haec ſimul intere rubro*
Lemniaco [217] *, cui peſtem omnem mulcere facultas ,*
Et reſecanda ferus quem terra condit amaram
Radicem cucumis : paliuri & fructus acuti

Con-

Del ſtomo maſchio , ed ugualmente meſci
Di chelidonio , e egilipe le foglie ,
Dauceo , e le radici di brionide ,
O di vitalba , che la bianca lepra
Del color femminil nimica aſciuga ;
E foglie colombari entro vi ſpicciola .
Rami cogli di quel , che i maladetti
Fantaſmi , e mali ne tien lungi , ramno ,
Che ſol , preſo a digiuno , da' mortali
Difende i fati . Del partenio cogli
Ancora i freſchi ramucelli ; corcoro ,
O petalite , ſpeſſo di rubrica
Lennia , terra ſigillata roſſa ,
Che a tutte le ſciagure è medicina .
Ancora del cocomero ſalvatico
La radice mortifera ne taglia .

Ἤμυνε καρπὸς καὶ μὴν ἀῤῥήχου [1] παλιούρου·
Σὺν καὶ ἀκανθοβόλος χαίτη, νεαλεῖς τ' ὀροβάγχοι.
Σίδης δ' ὑσγινόεντας, ἐπημύοντας ὀλόσχους
Λυχνίους, ἵνα λευκὰ [2] πέριξ ἐνερεύθεται ἄνθη.
Ἄλλοτε δ' ὕστωπός τε, καὶ ἡ πολύγωνος ὄνωνις,
Φύλλα τε τηλεφίοιο, νέον τ' ἐν βότρυσι κλῆμα,
Ἀγλῖθες [3], καὶ καρπὸς ὀρειγενέος κορίοιο,
Ἢ [4] καὶ λεπτοθρίοιο πολύθρονα φύλλα κονύζης.
Πολλάκι δ' ἢ πέπερι [5] κόψας νέον, ἢ ἀπὸ Μήδων
Κάρδαμον ἀμπίσαις [6]. σὲ δ' ἂν πολυανθὴς [7] γλήχων
Στρύχνον τ', ἠδὲ σίνηπι κακηπελέοντα σκώσαι.
Ἄγρει καὶ Στρατίης [8] χλοερὸν πρᾶτον· ἄλλοτε δ' αὐτῆς
Σπέρμ' ὁλοὸν κνίδης, ἥ θ' ἕψιη ἔπλετο κούροις.
Σὺν καί που νιφόεν σκύλλης κάρα [9], αὖά τε βολβῶν
Σπείρεα, καὶ καυλεῖον ὁμοκλήτοιο δράκοντος,
Ῥάμνου τ' ἀσπαράγους θαμνίτιδος, ἠδ' ὅσα πεῦκαι

Α'-

[1] M. R. ἤμυνεν, καὶ καρπὸς εὐῤῥήχου. [2] M. R. λεπτά. [3] M. R. ἀγλῆθες. [4] R. ἠὲ. [5] M. R. πέπεριν. [6] M. ἐμπίσχιο. [7] M. R. πολυανθέα. [8] M. R. πρασιῆς. [9] M. κάρη.

Ed il ventre aggravato da' dolori
Aiuta il frutto ancor del pruno a ſiepe
Acconcio, paliuro, e la ſpinoſa
Rigida chioma, e in un le freſche bocce.
Prendi di melagrana i chiuſi colli,
Al colore ſimili dell' iſgino,
Ove i fior bianchi intorno s' invermigliano;
Ora l' iſopo, or poligona onoſi,
Le foglie di telefio, novello

Ne'

Concepto ſolvit turgentia viſcera morbo.
Spinoſae pariter frondes [218], *tenerique orobanchi,*
Rubraque puniceae, nec hiantia germina mali,
Qua flos purpureo velamine candidus ambit,
Hyſſopus, nodiſque frequentibus aſpera ononis [219],
Telephiique comae, atque recens in palmite botrus,
Alliaque, & corii [220], *quod montibus exit in altis*
Semina, vel florens minimae coma parva conyzae [221].
Saepe recens etiam piper, aut naſturcia tunde
Medica, ſed iamiam graſſanti peſte vietum,
Puleium & ſtrychnum, mordaxque ſinapi levabit,
Et viride e Stratia [222] *porrum, urticaeque nocentis*
Semina, qua ſecum iuvenes colludere ſueti.
Adde caput ſcyllae nivcum, ſimul arida bulbi [223]
Semina, cauliculumque draconis [224] *nomine dictum,*
Et rhamni aſparagos fruticoſae, quaeque profundos

Per

Ne' grappi tralcio, capi d' aglio, e frutto
Del generato in monte coriandro:
Appreſſo, di conizza le peloſe
Molto fiorite, e ben minute foglie.
Sovente, o freſco pevere tagliando,
O naſturzio da' Medi, inſieme peſta.
Te il fiorito puleggio, e ſtricno, e ſenapa,
Stando mal, ſalverà. Orsù ancora
Prendi della milizia il verde praſo,
O porro, e tal fiata della ſteſſa
Ortica il ſeme, ch' è balocco a' putti;
E in un di ſcilla anco il nevato capo,
E delle ſue cipolle i ſecchi ſemi;
E 'l fuſto del dragon, ch' à il nome ſteſſo,
E del ramno taminzio gli ſparagi,
E tutto ciò che le ſilveſtri picee

Al-

Ἀγρότεραι στρόμβοιτιν ὑπεθρέψαντο ναπαίαις [1].
Εἰ δὲ σύ γ' ἐκ ποίης ἁβληχρέος ἔγχλοα ῥίζαν
Θηρὸς ἰσαζομένην τμήξεις [2] ἰοειδέϊ κέντρῳ
Σκορπίου, ἠὲ σίδας ψαμαθηΐδας, ἅς τρέφει αἶα,
Κωπαΐαι τε [3] λιμναῖον ὑπεθρέψαντο παρ' ὕδωρ,
Ἡΐπερ Σχοινῆός τε ῥόος Κνώποιό τε βάλλει,
Ὅσσα τ' ὑπ' Ἰνδὸν χεῦμα πολυφλοίσβοιο Χοάσπεω
Πιστάκι' ἀκρεμόνεσσιν ἀμυγδαλόεντα πέφανται,
Καυκαλίδας, σὺν δ' αἰθὰ βάλοις φιμώδεα μύρτα,
Κάρφεά θ' ὁρμίνοιο, καὶ ἐκ μαράτου βριόεντος,
Ἰάτιμόν τε [4] καὶ ἀγροτέρου σπερμεῖ' ἐρεβίνθου [5],
Σὺν χλοεροῖς θάμνοισι βάλοις βαρυώδεα ποίην.
Καὶ [6] μὴν καὶ σίσυμβρα πέλει μειλίγματα [7] νεύσων,
Σὺν δὲ μελιλώτοιο [8] νέον στέφος, ἠδ' ὅσα χαύνης
Οἰνάνθης βρύα λευκὰ καταψήχουσι [9] νομῆες,
Ὅσσα τε λιγχὶς ἔνερθεν, ἐρευθήεις τε θρυαλλὶς,
Καὶ ῥόδον, ἠὲ ἵα λεπτὸν ἀεὶ σπερμεῖον ἀέξει.

[1] M. ναπαίοις. [2] M. R. τμήξαις. [3] M. R. κῶπαί τε.
[4] M. R. εἰρύσιμόν τε. [5] M. ἐρεμίνθε. [6] M. R. ναί.
[7] M. μειλίχματα. [8] M. μελιλώτοιο, corr. μελιλλώτοιο.
[9] M. καταψίχησι.

Allevan dentro le montane pine.
Se taglierai d' ablecra, o tenera erba
La verdeggiante barba, che pareggia
Dello ſcorpion la velenoſa coda,
O ſide, e melagrane della rena,
Cui la terra nutrica, e le copee,
Ch' appreſſo la paluſtre acqua nutricanſi,
V' di Scheneo, e Cnopo il fiume getta;

Per nemorum ſaltus nucibus ſunt condita pini.
Sin viridem lenis radicem legeris herbae,
Peſtifero aequalem ſtimulo quem ſcorpius [225] *atrox*
Exerit, atque ſidas [226] *quas fert Pſamatheia tellus,*
Limoſoque lacus producunt margine copae,
Qua ſuſis Schoenus, Cnopuſque illabitur undis,
Piſtaciumque Indi quod fluminis ora Choaſpis
Gignit amygdalina pendens ex arbore forma,
Caucalidas, myrtumque ſimul miſcebis acerbam,
Hirtaſque hormini frondes, florenſque marathrum,
Iaſimon, ciceriſque agreſtis ſemen, & ipſam
Cum ramis indes graviter redolentibus [227] *herbam.*
His etiam ſiſymbra malis ſunt mite levamen,
Atque meliloti flores, albaeque tenella
Labruſcae, in ſilvis quae tundit germina paſtor:
Lycnideque inferna, rubraque thryallide natum,
Atque roſae aut violae creſcens in vertice ſemen.

Nec-

E quei che ſotto l' Indica corrente
Del ſonoro Coaſpe, ſu pe' rami
Piſtacchi mandorlevoli n' appaiono.
I guſci de' piſtacchi, caucalidi,
E tu le negre caccia inſieme coccole
Di mortine oſtruttive, e rituranti;
E i gambi dell' ormino, e del muſcoſo
Finocchio, il medichevole, ed il ſeme
Del trementin ſalvatico, co' verdi
Arbuſti la putente erba ne getta.
Anco i ſiſimbri ſon rimedi a' mali,
E in un di meliloto il freſco ſerto.
Dell' enante i paſtor ſtruſciano i bianchi
Fiori, e quanti la licnide di ſotto,
E la roſſa triallide, e la roſa,
E le viole ognor creſcon minuta

Se-

Ἢ καὶ πουλύγονον λαχείων ὑπάμηστον [1] ἰάμνων,
Ψίλωθρον, καρπόν τε πολυθρήνυ ὑακίνθου,
Ὃν Φοῖβος θρήνησεν, ἐπεί ῥ' ἀκούσιος [2] ἔκτα
Παῖδα, βαλὼν [3] προπάροιθεν ἀμυκλαίου ποταμοῖο,
Πρωθήβην Ὑάκινθον, ἐπεὶ σόλος ἔμπεσε κόρσην [4]
Πέτρου ἀφαλλόμενος νέατον δ' ἤραξε κάλυμμα.
Τὸ [5] δέ τε καὶ τριπέτηλον, ὁποῖό [6] τε δάκρυα βάλλοις
Τρισσοῖς ὀλκήεσσιν ἰσοζυγέων ὀδελοῖσιν.
Ἢ ἐ σύ γ' ἔρπυλλον κεροειδέα πολλάκι κρῆθμον,
Ἢ ποίην κυπάρισσον ἀμέργων [7], σὺν δὲ καὶ αὐτοῖς
Ἄννησον Λιβυκάς τε ποτῷ ἐνικνήθεο ῥίζας.
Ὧν σὺ τό, τ' ἀμμίγδην, τό, τε δ' ἄνδιχα πίνεο θρύψας
Ἐν κελέβῃ· κεράσαι δὲ σὺν ὄξεϊ, πολλάκι δ' οἴνῃ,
Ἢ ὕδατι. χραισμεῖ δὲ καὶ ἐνθρυφθέντα γάλακτι.
Ἢν δέ σ' ὁδοιπλανέοντα καὶ ἐν νεμέεσσιν ἀύδροις
Νύγμα [8] καταστέρχῃ βεβαρημένον, αὐτίκα ῥίζας,
Ἢ ποίας [9], ἢ σπέρμα παρ' ἀτραπιτοῖσι χλοάζον
Μαστάξειν [10] γενύεσσιν. ἀμελγόμενος δ' ἀπὸ χυλὸν

Τύμ-

[1] M. ὑπόμησον. [2] M. R. ἀεκήσιον. [3] M. R. λαβών.
[4] M. R. κέρσῃ. [5] M. R. σὺν. [6] R. ὁποιά τε. [7] M. ἀμέργεο. R. ἀμεργὲς. [8] M. νύχμα. [9] M. R. ποίην.
[10] M. βαχάζειν. R. μαχάζειν.

Semenza ; o 'l poligono dalle macchie
Mieti, il pſilotro, e 'l frutto del compianto
Iacinto, cui già Apollo pianſe,
Quando il garzone, involontario anciſe,
Prendendo avanti dell' Amicleo fiume
Iacinto garzon di primo pelo,
Poichè il diſco di pietra ſulla tempia

Cad-

Necnon pulygonum per conſita rura [228] *legendum*,
Pſilothrumque & flos hyacinthi [229] *flebilis, acres*
Qui Phoebo movit gemitus lacrimaſque dolenti,
Poſtquam apud Eurotae mactavit flumina noleus
Taenaridem impubem, cerebrumque & mollia ſaxo
Forte repercuſſus perrupit tempora diſcus.
Adde triphyllon & his, manantem & laſere ſuccum,
Tres utriuſque obolos aequali lance rependens.
Cornigerumve teras ſerpyllum, humilemve cupreſſum [230],
Saepe etiam cretbmon, miſcebis aniſon, & una
Radices Libycas [231] *medicata in pocula rades,*
Ex his multa ſimul, vel ſingula tunſa ſeorſum
In phiala vino vel aceto miſta, vel undis
Propina, ſed & ipſa iuvat diſſolvere lacte.
Sin te [232] *forte malus ſilvis ſitientibus anguis*
Errantem oppreſſit morſu, mox tramite in ipſo
Radices natas, ſemenve, herbamve virentem
Mandito, & appreſſo cum ſuccum mulxeris ore,

Re-

Cadde ſcagliato, e battè in fondo il cranio.
Anco il trifoglio, e getta d' oppio lacrime,
Il peſo pareggiando di tre oboli.
O 'l cornuto ſerpillo ſpeſſo, e 'l cretmo,
E l' erba cipariſſo tu cogliendo,
L' aniſo, e le radici Libiane
In un con eſſi ne grattugia in vino:
De' quai tu ora inſieme, ed ora a parte
Bevi, tritando in un bicchiero, e infondi
In aceto, ed in vin ſovente, o in acqua:
Giovano ancor tritati, e infuſi in latte.
Che ſe nel viaggiare, ed in paſture
Senz' acqua, il morſo te gravato preme,
Toſto radici, o erbe, o verzicante
Seme lungo le vie, maſtica in bocca;

E l'

Τύμματιν ἡμίβροτ' ἐμβάλλοις ἀπολύματα [1] δαιτὸς,
Ὄφρα δύην ὀλοὴν καὶ πότμον θηρὸς ἀλύξῃς [2].
Ναὶ μὴν καὶ σικύην χαλκήρεα λοιγέϊ τύψει
Προσμάξας, ἰόν τε καὶ ἀθρόον αἷμα κενώσεις.
Ἢὲ κράδης γλαγόεντα χέας ὀπὸν, ἠὲ σίδηρον
Καυσηρῆς [3] θαλφθεῖσαν ὑπὸ σέρνοισι καμίνου.
Ἄλλοτε φορβάδος αἰγὸς ἐνίπλειον δέρας [4] οἴνης
Χραισμήσει τημοῦτος, ἐπὴν σφυρὸν ἢ χέρα κόψῃ,
Ἀσκοῦ ἔσω βαρύθοντα μέσον διὰ πῆχυν ἐρείσας,
Ἢ σφυρόν. ἀσκοδέταις δὲ πέριξ βουβῶνας ἐλίξεις,
Εἰσόκε τοι μένος οἴνου ἀπὸ χροὸς ἄλγος ἐρύξῃ [5].
Δή ποτε καὶ βδέλλας κορέσεις [6] ἐπὶ τύμμασι βόσκων,
Ἢ ἀπὸ κρομνυόφιν σάξειν [7] ὀπὸν, ἄλλοτε δ' οἴνης
Μίγδην ἐν πυράθοισι χέας τρύγα φυρήσασθαι [8],
Ἢ ὄξους, νεαλεῖ δὲ πάτῳ περὶ τύψιν ἐλίξαις.
Ὄφρα δὲ καὶ πάσῃσιν ἀλεξητήριον ἄταις
Τευξάμενος πεπίθοιο [9], τό τοι μέγα κρήγυον ἔσαι,

Ἧμος

[1] M. R. ἡμίβρωτα ἑάλοις ἀπὸ λύγματα. [2] M. R. δύην κὴ κῆρα κατασπέρχουσαν ἀλύξῃς. [3] R. καυσιρῆς. [4] M. R. δέρος. [5] M. ἐρύξει. [6] M. R. κορίσαις. [7] M. R. κρομμυόφι σάζων. [8] R. φυράσασθαι. [9] M. πεπύθοιο.

E l' umore mugnendone, ſu i morſi,
I mezzo maſticati avanzi getta;
Acciocchè del mortifero animale
Il dolore tu ſchivi, ed il deſtino.
Ed ancora attaccando la coppetta
Di rame ſovra la mortal ferita,
Il velen voterai, con eſſo il ſangue,
Ovver docciando lattificcio, o ferro

Scal-

Retrimenta adhibe plagae ſemeſa recenti ,
Quo necem & angores valeas vitare ferinos .
Aerea quinetiam ſuffixa cucurbita [233] virus
Attrahet & largum foedata e carne cruorem .
Aut ſuccum inſtilla fici [234] lactentis , & ardens
Ferrum adige in vulnus raptum fervente camino .
Et caprinus uter [235] Lenaeo munere plenus
Auxilio eſt , ſi dente manus violata pedeſve
Tabifico , merſi medio teneantur in illo ,
Atque arcte utrinis conſtrinxeris inguina [236] vinclis ,
Dum vino cedat peſtis ſcelerata trahenti .
Vulnereque ex ipſo fugens ſaturetur hirudo ,
Aut ſuccum cepis expreſſum inſunde , ſimumve [237]
Caprillum vini vel aceti frece ſolutum
Circumpone , novoque obducito ſtercore vulnus .
Iam tibi quo valeas cunctas depellere peſtes
Egregium hoc medicamen erit , cui fidere poſſis ,

Phar-

Scaldato ſotto al petto di fornace:
Ed or di paſturevol capra , piena
Pelle di vino , gioverà allor quando
Calcagno , o braccio avrai ferito , dentro
L' otro cacciando l' aggravato braccio ,
O pianta , e le ditelle agli otri intorno
Girerai , fino a che del vin la forza
Dal corpo a te proibirà il dolore .
E le mignatte ſazierai paſcendo
Sulle fitte de' morſi ; o da cipolle
Stilla ſugo : e talora la vinaccia
Collo ſterco di capra meſcolando
Infondi , e intridi , o pure aceto ; e 'l morſo
Intorno a' freſchi cachereili volgi .
Acciò rimedio alle ſciagure tutte
Fabbricato , t' affidi , il che fia meglio ;

Al-

Ἢμος ὅτε θρύα πάντα μιῇ [1] ὑπὸ χειρὶ ταράξεις [2]
Ἐν μὲν ἀριστολόχεια, καὶ ἴριδος, ἐν δέ τε νάρδου
Ῥίζαι, χαλβανίδες τε σὺν αὐαλέαισι [3] πυρέθροις
Εἶεν, δαυκείου τε, παναλθέος ἐν [4] δὲ βρυωνης,
Σὺν δέ τε ῥιζία χαῦνα νεωρυχέος γλυκυσίδης,
Κάρφεά τ' ἐλλεβόρου μελανόχροος, ἄμμιγα δ' ἀφρὸς
Νίτρου, σὺν δὲ κύμινα χέας [5], βλαξόν τε κονύζης.
Ἄμμιγα δ' ἀγροτέρης σαφίδος λέπος, ἶσα δὲ [6] δάφνης
Σπερμεῖα, κύτισόν τε, κατακνήθην τε χαμηλιῶ·
Ἱππειον λειχῆνα, καὶ ἐν κυκλάμινον ἀγείρας.
Ἐν καὶ μήκωνος νεαρῆς [7] ὀπὸν, ἀμφὶ καὶ ἄγνου
Στέμματα, βάλσαμόν τε καὶ ἐν κινάμοιο βάλοισα
Σὺν καὶ σφονδύλειον, ἁλὸς τ' ἐμπλῆθέα κύμβην·
Ἄμμιγα καὶ τάμισον καὶ καρκίνον· ἀλλ' ὁ μὲν εἴη
Πτωκὸς, ὁ δ' ἐν ποταμοῖσι πολυσείοισι νομάζων.
Καὶ τὰ μὲν ἐν σύπει προβαλὼν πολυχανδέος ὅλμου
Νάξαι [9] λαϊνέοισιν ἐπιπλήσσων ὑπέροισιν.

Αἶ-

[1] M. R. μιῇ. [2] M. R. ταράξης. [3] M. R. αὐαλίοις τε.
[4] M.R. δαυκείου τε παναλθέος, ἐν. [5] M. R. χέιχις. [6] R. ᾗ.
[7] M. R. φιαρῆς. [8] M. R. βάλεσθαι. [9] R. μάξαι.

Allor che i fiori tutti, e medicine
Con una ſola mano dibatttendo
Andrai; iv' entro l' ariſtolochia,
E d' iride, e di nardo le radici,
Le galbanidi ſien co i ſecchi pilatri,
Dauceo, e della buona a tutti i mali
Brionia, in un le radichette rade
Di gliciſida, o dolce melagrana
Di novello sbarbata; e dell' elleboro

Ne-

Pharmaca ſi in ſolidam glomeraveris omnia maſſam [238].
Iridis haec inter radix & ariſtolochia,
Narduſque, & ſiccis ſint galbana miſta pyrethris,
Et daucus, multiſque bryonia clara medelis,
Et parva haud pridem glycyſides [239] *eruta radix,*
Aridaque bellebori nigri coma, ſpumaque nitri.
Adde cumina ſimul, ſtirpemque adiunge conyzae,
Agreſtis ſtaphidis cum cortice, & ignea lauri
Pondere grana pari, cytiſum, urticamque minorem [240].
His cyclamini orbis, lichenque [241] *revulſus equino*
Crure rigens, opiumque recens, & ſemina caſtae
Viticis accedant, & cinnamon, atque ſabaea
Balſama, ſpondylionque, ſalis quoque concha marini [242].
Vna etiam leporis compone coagula, & undis
Dulcibus innantem cancrum, fluvioſque colentem.
Arboris haec durae trunco congeſta cavato
Intere piſtillis laevi de marmore caeſis.

Quum-

Negro i gambi, ed in un miſchiatamente
L' afro, o ſpuma di nitro, ed il cumino
Infondendo, ed il germe di conizza,
Ed in un di ſelvaggia uva la buccia;
Egual ſeme d' alloro, e camomilla
Trita, e citiſo, e l' ippio lichene,
E ciclamin mettendo, e appreſſo ſugo
Di pappavero freſco, e appreſſo d' agno
Semi, balſamo, e cinnamo vi poni;
E ſfondileo, e di mar piena tazza,
E per egual porzione, e caglio, e granchio:
Quello di lepre, e queſto ſia di fiume.
In mortaro capace il tutto metti;
Gira peſtando con peſtei di pietra;
Toſto ſovra i peſtati, aridi fatti,

Αἶψα δ' ἐπ' αὐαλέοισι χέας ἀπαρινέα χυλὸν,
Ἀμμιγα συμφύρσαιο· καταρτίζοιο δὲ κύκλους
Δραχμαίους πλάσιγγι διακριδὸν ἄχθος ἐρύξας,
Οἴνης δ' ἐν δοιῇσι χαδεῖν κοτύλῃσι ταράξας.
Καί κεν Ὁμηρείοιο καὶ εἰσέτι Νικάνδροιο
Μνῆσιν ἔχοις, τὸν ἔθρεψε Κλάρου νιφόεσσα πολίχνη.

Quumque ſimul ſubiges, aparines ſaepe liquorem
Inſtilla ſiccis, & drachmae pondere panes
Fingito, ſuſpendens aequato examine lances,
Et vini heminis infuſos ſolve duabus.
Tu iam Nicandri vivas memor uſque poëtae,
Hiberna Clarii genitrix quem ſuſtulit urbe.

Spargendo ſugo d' aparine, o lappole,
Rimeſcolatamente lo dibatti,
E acconciane girelli d' una dramma,
Sulla bilancia diviſando il peſo:
E ſtemprali in due cotile di vino.
E ancora dell' Omerico Nicandro
Sovvienti, cui nutrì Claro nevoſa.

IN

IN THERIACA NICANDRI

IO. GORRHAEI

ADNOTATIONES.

THERIACA dicuntur proprie medicamenta, quibus venenatorum animalium morſus, aut vitantur, aut curantur. Ea ab Alexipharmacis putantur differre, quod haec venenis intro per os ſumptis, illa vero a morſu animalium intro ſubeuntibus medeantur. Vtraque Nicander elegantiſſime duobus libris explicavit. Eſt autem τῶν θηριακῶν, *eo auctore duplex differentia, una eorum, quibus animalium morſus praecavetur, ſive inſtratu, ſive ſuffitu, ſive illitu: altera vero, quibus morſus ipſe curatur, & innocuus evadit. Dicta ſunt* θηριακὰ ἀπὸ τῶν θηρίων, *hoc eſt a feris, & venenatis animalibus, potius quam ab ulla certa eorum ſpecie; quamquam vipera, in cuius genere mas proprie nomine* ἔχις, *femina* ἐχίδνα *appellatur, a Graecis* θηρίον κατ' ἐξοχὴν *aliquando vocetur, ſicut etiam* θὴρ *leo ipſe nonnumquam dicitur.*

1 SERPENTES. Dicit omnia ſerpentum genera a ſanguine Titanum in terram effuſo prodiiſſe. Hi ſex fuiſſe perhibentur, caeli & terrae filii, & contra Iovem bellum geſſiſſe, ſed ab eo interfectos, & praecipitatos fuiſſe fulmine, nota eſt fabula.

2 PHALANGIA. Eamdem phalangiorum originem quam & reliquorum ſerpentum ſcribit. Refert tamen Zenodotus in Attica fratres duos fuiſſe Phalangem, & Arachnen, illum militarem artem, hanc lanificium a Minerva didiciſſe; ſed propterea quod ſimul rem haberent, a Dea exoſos eſſe, & in reptilia verſos, quae a prole ſua devorarentur. Ovidius in Metamorph. aliter de Arachne ſcribit. De phalangiis poſtea agetur.

3 MELISSAEO. Locus eſt in Helicone, ſic dictus a Meliſſeo

Rege. Eſt & Permeſſus fluvius ex Helicone proveniens, Phoebo, & Muſis ſacer.

4 ASCRAEVS. Sic dictus ab Aſcra, vico Boeotiae, ad radices montis Heliconis. Sed hic nullam eiuſmodi ſerpentum originem cecinit, niſi forte id poëma perierit. Sunt qui ſcribant ſanguine Typhonis cuncta eiuſmodi genita: alii vero a guttis ſanguinis e Gorgonis capite ſtillantibus.

5 SCORPION. Originem ſcorpii peculiarem fuiſſe ſcribit. Procreatum enim a Diana in ultionem Orionis. Hic enim quum venator & ſatelles eſſet Dianae, & concubitum eius appetiiſſet, vimque etiam inferre conaretur, dicitur ea ſcorpium excitaſſe, qui eum ictu caudae perimeret. Ovidius, & Higinus cauſſam aliam referunt, nimirum quod gloriatus eſſet, nullum in terris eſſe animal quod vincere non poſſet, eamque ob rem editum ſcorpium, qui ſub ſaxo latens ex inſidiis eum feriret. ALGIFIC. Graece dicitur χαλαζήεντα, hoc eſt grandinoſum, quod ab eo percuſſi toto corpore refrigerationem ſentiant, & ſe quaſi grandine verberari, quemadmodum ipſe poſtea de ſcorpio agens explicabit.

6 SIDVS. Poſt Orionis mortem Iuppiter Scorpium inter aſtra collocavit, non quidem propter eius virtutem, ſed ut ſpecies eius hominibus documento eſſet, ne quis de re aliqua temere ſibi confideret. Idem vero beneficium etiam Orioni praeſtitit, ſed ita, ut quum ſcorpius oriatur, Orion occidat, quemadmodum Iul. Higinus ſcriptum reliquit, ex quo inter eos etiam nunc inimicitiae durare videntur, ut ille quidem adhuc inſidietur, Orion vero iam cautus ſibi caveat.

7 SED CVNCTA. Et qui iter faciunt, & qui aliquod opus in agris exercent, ſaepe coguntur, ut ſolis ardorem declinent, locum aliquem deligere, in quem ſeſſi ſuccedant, & ſomnum capiant. Sed ubique periculum a ſerpentibus imminet, ſive in ſublimi loco libet quieſcere, ſive in humili, & ad terram ipſam. Cuius decubitus qui ad terram fit, tres ponit differentias, in colle, in valle, in campo plano & aperto. Sed in colle quidem, & valle periculum fere perpetuum eſt, quod ibi venenatae animantes, & iaceant, & paſcantur: in campo vero minus periculi eſt, ſed tunc maxime quum herba in eo ſuccreſcit,

ſcit, hoc eſt verno tempore. Tunc enim ſerpentes ſenectam exuunt, & e latebris prodeunt, corpore ſegnes, & oculis hebetes, conquiruntque feniculum per campos, quo paſto, & vires corporis hiemis iniuria languentes, & effetas recipiant, & aciem oculorum.

8 DVM TEMPERET. Graece eſt ἀκρίσωτος, hoc eſt uſque ad initium ſive exortum veſperi, quem & luciferum appellant. Ruſtici vitantes ſolis ardorem in locum aliquem ſecedere ſolent, donec frigidus veſper, ut ait Maro, aëra temperet, hoc eſt diei fervor inclinet; ἄκρα enim dicitur initium cuiuſque rei. Atque hic ſenſus mihi magis placet, quam dicere ruſticos ſe ad ſomnum componere circa principium veſperae, ut videtur ſcholiaſtes intellexiſſe. Imo vero tunc ruſtici ad opus redeunt, ardore iam reſtincto, & ſomno refocillati.

9 NAM POTES. Primum Nicander explicat medicamenta, quae ſuffitu ſerpentes abigunt. Sunt enim omnium efficaciſſima. Nam praeterquam quod illae celerrime ab his replentur, & ſuffocantur, ea etiam naturali quodam diſſidio oderunt, tamquam naturae ſuae adverſiſſima. Praeterea & ſuffitus propter vaporis tenuitatem in ima ſerpentum viſcera protinus ſubeunt: itaque eiuſmodi remedia ſerpentes longiſſime fugant, quia longe etiam lateque diffunduntur. ARDENTES. Legitur apud Nicandrum θιμβρῶ: at Heſychius θίβρῳ legit, eo alphabeti ordine vocem eam explicans, ut ambigi non poſſit ſine μ ſcriptam ab eo fuiſſe, dicitque ea ſignificari apud Nicandrum τὴν ἔμπυρον ἢ καυστικήν, hoc eſt ardentem, & urentem, vel ut alii interpretantur χαλεπήν. Refertur autem ad κῆρα, cuius duo adiectiva poſuit θίβρην, & ἐπιλωβέα, more Graecorum poëtarum, Latinis inuſitato.

10 GAGATIS. Gagates tum fluvii Lyciae, tum lapidis, qui in eo invenitur, nomen eſt. Dicitur & fluvius ipſe Gages, & Gangis, unde ἐγγαγγίδα πέτρῳ Nicander vocavit. Eſt autem lapis hic bituminoſus, igni admotus ardet, ſed non conſumitur, bituminiſque odorem reddit. Strabo eum Gangitin appellavit.

11 FILICIS. Habetur Graece βλήτρυς, quod nomen alibi non reperi, ſed ſcholiaſtes Graecus adnotat ſic dici filicem, quae alio etiam nomine βλάχνον dicitur, ut habetur

etiam apud Dioſcoridem; quamquam ipſe inter filicis vires hanc non adſcripſerit, quas tamen illi ineſſe facile eſt credere, propter odoris gravitatem. Heic non omittam quum in omnibus, quae videre licuit exemplaribus legeretur χαίρτλω, me ſubſtituiſſe χαίτλω.

12 CANCHRY. Proprie ſic dicitur flos, ſive fructus roriſmarini, itaque eius radicem intelligit.

13 THREICIVM. Lapis Thracius, ſive Thracias ex genere bituminum eſt, quemadmodum & gagates. Siquidem uterque niger eſt, aqua inſperſa perinde, ac bitumen lucidius ardet, & oleo reſtinguitur, dumque ardet bituminisodorem emittit gravem atque acrem, & ſerpentibus pr pterea infeſtum, quae forte cauſla fuit, cur Plinius lib. 36. cap. 19. utriuſque notas, & vires confunderet.

14 SI GRAVIS. Docet alia remedia, quae inſterni poſſunt, a quibus ſerpentes abhorrent, vel naturali diſſidio, vel propter taetrum & gravem odorem, primamque nominat calaminthem, cuius folia impenſe ferventia ſunt, & acria, eam autem aquoſis locis legendam dicit, quod in iis multo laetior proveniat; oec tamen mignopere referre arbitror, an eam quae in montibus, campeſtribus, & aſperis provenit, decerpas. Siquidem omnium folia eamdem habent facultatem, nec dubium quin odor etiam ſimilis, & in ea maxime, quae ſiccioribus locis naſcitur. Nec vero ſubſtrata ſolum, ſed etiam accenſa, pota, aut illita ſerpentibus reſiſtit.

15 POLII. Non eſt dubium heic intelligi fruticem illum candidum, qui deſcribitur a Dioſcoride ſub nomine Polii, etiamſi videatur id in ambiguo ponere Graecus ſcholiaſtes.

16 ABROTONI. Femina praeſertim in eo genere candicat, ſed & mas quoque nonnihil, adeo ut valles in quibus abundant, videantur eſſe candidae, fugant autem ſerpentes, & ſubſtratu, & nidore: privatimque valent contra ſcorpionum, & phalangiorum venena.

17 SERPYLLI. Dicitur ſerpyllum Graecis pariter & Latinis a ſerpendo, cuius naturam heic egregie depingit Nicander.

18 AGNI. λύγον, hoc eſt viticem, ab Athenienſibus ἄγνον vocari Dioſcorides prodidit, quae ſi eadem eſſe Nicander exiſtimavit, quum ante viticem ſubſternendam conſuluerit, nunc fruſtra agnum nominat, niſi illic viticis ramos, heic

heic vero flores intelligat, βρύειν enim significat, & florere, & germinare.

19 ONOGYRON. Quid sit non mihi constat. Hesychius quidem indicat herbam quamdam eo nomine designari, sed qualis sit non explicat. Nicander ἔμπριον appellat, hoc est, ut Graecus scholiastes interpretatur ἀκανθώδη καὶ τραχύν. quam interpretationem in re ambigua sequi placuit, potius quam folia illi serrata, & incisuris divisa esse dicere.

20 LONGA CERVICE. Asphodelus caulem habet hinùm saepe cubitorum, hic cervicis instar est, ideoque libenter sequutus sum, quod scribit scholiastes in quibusdam exemplaribus legi πολυαυχένα.

21 SCYRA Oderunt ea bubulci, quod depasta agant iuvencas in venerem. Sunt qui erythrodanum interpretentur, ut scribit Scholiastes.

22 CVRVIS, quod Graece dicitur χελεύχις, Scholiastes latebras interpretatur παρὰ τὸ χεῖσθαι ἐν αὐταῖς, id est quod in iis ferae iaceant, ego adiectivum esse puto τῶ φωλευομένων, & significare curvis, & concameratis in modum testudinis, quae χέλυς, & χελώνη dicitur. Sunt autem eiusmodi ferarum latibula.

23 SIN CEDRI. Nunc remedia Nicander proponit, quae illita corporibus vetant ne serpentes mordere audeant: ac primum quidem κεδρίδας, hoc est cedri fructus, natura sua oleosos, & pingues: siquidem ex cedro pix manat, quam cedriam vocant. Itaque illi etiam per se inungi, quamquam aut adipe cervino, aut medulla etiam addita perungi corpus potest, cui & vis inest serpentibus adversa.

24 OLIVO. Quamquam simplex oleum conveniat, tamquam maxime parabile, tamen si ipsum e conyza oleum sumatur, ut interpretatur Scholiastes, multo erit efficacius.

25 LIMA. Intelligit silphii radicem lima vel scalpro deterendam esse. Sunt enim & in lima veluti dentes, de quibus hoc potius dictum videtur, quam de hominis dentibus, ut existimavit Scholiastes, scribens Nicandrum ἀντιπλώσει usum, quum dicere debuisset χνικῆρις ὀδόντες, hoc est τομεῖς, & incisorii. Ego hic χνικῆρα limam interpretor, aut aliud instrumentum non multum ab ea dissimile, quo caseus deraditur, ut explicat Galenus ἐν ταῖς γλώσσαις, neque heic ἀντίπλωσιν esse, sed Graecorum pe-

tarum phrasin, qua & usus est eo carmine Homerus, Ἀλλ' ὄκ Ἀτρεΐδη Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ, quum dicendum videretur Ἀγαμέμνονος, sic hoc loco κνιφῆρι κατατριψειαν ὀδόντες, ἀντὶ τῦ ὀδόντες κνιφήρος. Dicitur autem κνιφὴρ ἀπὸ τῦ κνίζειν, quod dividere significat.

26 ERVCAM. Graecus interpres adnotat hoc loco καμπὴν a quibusdam plantam iotelligi: ego vero ipsum aoimal designari puto, quod natum tepente caelo atque imprimis ex rore, insidet foliis brassicae, sequutus in eo auctoritatem Dioscoridis, qui lib. 2. cap. de eruca, scribit „ Erucis, quae in oleribus gignuntur cum oleo peruoctos a venenatiis bestiis non feriri„ id quod, ut pleraque alia ex hoc Nicandri loco transtulisse videtur. Apparet autem ex eo loco βάμματι oleum significare.

27 ET PILAE. Hic pastillos Theriacos componit ex duobus ramulis abrotoni, obolo uno nasturcii, & semioe dauci quantum manu comprehendi potest, vulgus pharmacopolarum pugillum appellat, in mortario tritis, & postea siccatis. In quibus adverte nasturcii exiguum poodus: obolus enim pondus est dimidii tantum scripuli, cum in drachma sex oboli contineantur. Liquandi sunt autem illi pastilli, quum usus exiger, vel oleo, vel adipe cervino, aut alio liquore eiusdem facultatis.

28 SIN AVTEM. Heic unguentum describitur constans e viperis, medulla cervina, oleo rosaceo & omphacioo, & cera simul coctis tritis & mistis. Nicander quidem viperas non nominat, sed dicens e triviis sumendas feras, videtur quaslibet intelligere: verisimile tamen est viperas potius deligendas, quam ullos alios serpentes, quod veteres medici eas, non item alias, theriacis medicamentis adhibuerint. Quum autem mistis, hoc est coëuntes, deligendas esse scribit, non ita intelligere oporter quasi in venere depreheosae plus habeant in theriacis remediis efficaciae, sed ex eo tempus designatur quo capi debent, finis scilicet verni temporis, quo io venerem feruntur, ut & Galenus lib. 1. de Antidotis adnotavit. Ac quamquam in unguenti confectione non tantum habere delectum oporteat quam in antidoto, commodius tameo fuerit capita caudasque earum praecidere, & alia observare, quae praecepit Galenus lib. de Theriaca.

29

29 CONGII. Graece legendum eſt χοὸς, non χρυς. Eſt autem χοῦς ſive χοεὺς menſura capiens cotylas duodecim, Latini congium vocant. Itaque congii roſacei, hoc eſt ῥοδίου χοὸς tertiam partem accipere oportet, hoc eſt cotylas quatuor, ſive triginta ſex uncias menſurales.

30 RHODINI. Scholiaſtes interpretatur oleum roſaceum, cujus dicit eſſe tres praeparationes, ter nimirum infuſis roſis in oleo: ac primam quidem infuſionem dici πρώτην, ſecundam dici mediam, tertiam vero μικτὴν & πολύτριπτον, quod in ea roſas vehementer contundere oporteat, quo ſuccum remittant. Heic vero ipſa media videtur vocari πολύτριπτος, niſi quis exiſtimet legendum eſſe πολύτριπτόν τι κοπεῦσι, hoc eſt multa contritione & elaboratione factam. Sed quum id quidquid ſit ῥόδινον appellet, ſuſpicio mihi aliqua eſt poſſe etiam deſignari unguenti roſacei aliquod genus, & forte paſtillos roſaceos, quos Dioſcorides ῥοδίδας ſerpoit appellari. Conſtant enim ex iis, quæ vim habent magnam in abigendis ſerpentibus, & curandis earum morſibus.

31 CRUDI. Id eſt quod ὀμφάκινον & ὠμοτριβὲς appellatur. Tale enim unguentorum compoſitionibus magis idoneum eſt.

32 QUADRANS. Congii quarta pars tres cotylae ſunt, quas Latini heminas interpretantur: ſunt enim in congio duodecim. Singulae autem cotylae novem uncias menſurales capiunt.

33 SIN NULLO. Qui praeſidiis omnibus deſtitutus eſt, quibus ſerpentes abigere poſſit, ſaltem haec documenta habeat & obſervet, quibus vel eas vitabit, vel morſus minus noxios experietur. Ac primum quidem eſt, ieiunum non petere loca ſerpentibus infeſta. Tunc enim ſi feriri a ſerpente contigerit, morſus multo perniciosior eſt, quod arteriae venaeque vacuae venenum citius combibant, & in principes corporis partes deferant, vireſque corporis minus validae ſint depellendo aut alterando veneno.

34 FEMINA. Cum in omni ſerpentum genere, tum maxime inter viperas, feminae maribus multo ſaeviores ſunt: itaque imprimis eas fugere convenit. Nec vero eas internoſcere difficile fuerit: ſunt enim & ore patentiore, & extremo corpore craſſiores. Quo fit ut earum morſus plus multo habeat periculi.

35

35 ET VITARE. Aliud etiam admonet eum qui omnibus praesidiis theriacis destitutus est, ne aestate iter faciat, quo tempore serpentes atrociores maligniores que esse consueverunt.

36 AVT VBI. Nullum aetatis tempus serpentum periculo vacat. Sunt etenim nocentissimae sive ieiunae, sive pastae, praesertim tamen ieiunae, & tum maxime quum pullos sues educant. Id quod habent commune & cetera ferarum genera.

37 SITIENS. Vel διψὰς sitibundam significat, vel, si serpentis nomen est, speciem pro genere posuit.

38 HEV TRIVIIS. Viperas hunc in modum coire perhibent, ut femina maris caput in os intromittat, quasi dentibus, in quibus venenum praecipue est, concubitum peragant. Id enim significat ὀδὰξ ἐμφῦναι. Illa autem nimia dulcedine, aut rabie percita, eius caput obtruncat, nisi ipse ocyus coitum peragat, aut alia ratione saluti suae consulat. Videtur enim heic Nicander innuere non omnes mares truncari capite, sed aliquos mortem effugere, eosque tunc ira concitatos, saevissimos exsistere.

39 AT POENAS. Cum Nicandro idem etiam Galenus videtur sensisse, erosa matris alvo fetum viperarum prodire in lucem. Sunt tamen qui aliter existiment, dicentes saepe accidere ut femina pullos suos pariat membranis adhuc obvolutos, quae tertia die rumpantur; aliquando vero nasci non amplius involutos membranis, sed iis ante intus abrosis. Tunc autem illa singulos diebus singulis parere dicitur, viginti fere numero.

40 INTESTINA. Graece habetur ἀῤῥαιὴν, quod nomen quamvis possit esse adiectivum τῆς γαστρὸς, & significare tenuem, significat tamen aliquando proprio nomine ipsa intestina, praesertim tenuia: secundum quam significationem μεσεντέριον nomen impositum est, quasi μέσον τῆς ἀῤῥαιῆς, hoc est medio inter intestina.

41 FETV GRAVIDA EST. Vipera e serpentibus una foras animal vivum in lucem edit, atque inde apud Latinos nomen habet: prius tamen intra se ovum concipit piscium ovis simile, hoc est unius coloris, nec cortice ullo, sed molli cuticula opertum, atque intra se excludit priusquam pariat. At ceterae serpentes ova pariunt, eaque contecta in terra incubant, & fetum sequente excludunt ann-

o.

42 NEC QVVM. Tota hieme ſerpentes in ſpeluncis deliteſcunt, ibique tum ex aëre, tum ex torpore veluti ſitum muccumque contrahunt, qui circum corpus concreſcens, & denſatus ſpeciem quamdam cutis exhibet, quum tamen cutis non ſit: a Graecis γῆρας, a Latinis ſenecta appellatur. Ineunte autem vere e latebris prodeuntes eam exeunt, fiuntque multo ferociores.

43 QVIN ET. Vnum & hoc conſilium eſt, ut vitentur loca, in quibus multi ſerpentes habitant, cuiuſmodi eſt Othrys mons Theſſaliae, & rupes, & abrupta loca, & montes ſilvoſi. Sed in primis cavendum eſſe a ſerpente, qui ſeps appellatur: fallit enim ſaepe incautos viatores, quod inſtar chamaeleonis colorem ſubinde mutet, & eius loci referat in quo conſederit. Eſt autem ſeps anguis longitudinis binûm cubitorum, maculis per intervalla varius, qui & alio nomine σαπηδὼν a quibuſdam vocatur, ut nonnullis placet. Eadem enim utriuſque ſymptomata recenſentur: alioqui tam malignum ſerpentem Nicander non fuiſſet praetermiſſurus, qui de ſepedone poſtea privatim diſſerit.

44 RVPIBVS. Ad maiorem viatorum ſecuritatem admonet tum ubi habitent ferae, tum varias earum figuras, & colores, ut ab his unuſquiſque ſibi caveat. Alii in rupibus, & lapidum cumulis deliteſcunt: alii multas ſpiras agentes ita ſe agglomerant, ut cochleae ſimiles appareant: alii alios orbes dueunt, figuraſque alias repraeſentant. Alii praeterea viridi colore ſunt: alii colore arenae, ut ceraſtes, ut poſtea patebit, adeo ut in mediis arenis fuſi, & iacentes vix deprehendantur, quos λευκόχροντας vocat Nicander, eo autem nomine & cutis candor, & ſcabrities deſignatur, utrumque enim τῆς λέπρας ſymptoma eſt.

45 FVNESTAM. Poſtquam explicavit ea, quae ad ſerpentes communiter pertinent, nunc de ſingulis particulatim agit, ac primum quidem docet quid cuique proprium ſit, ut abinvicem dignoſci poſſint; deinde ſympromata, quae a cuiuſque morſu ſuperveniunt, exponit. Primum autem de alpide differit, cuius tria dicuntur eſſe genera: χερσαῖαι, hoc eſt terreſtres, omnium maximae & quinque cubitorum longitudinem interdum aequantes, colore fere cinereo, aliquando vero & ſubviridi, χαλκόχροοι,

hoc

hoc eſt hirundinariae, circa ripas fluviorum & praeſertim Nili degunt, uniuſque cubiti longitudinem parumper ſuperant, & colore ſunt hirundinis. πλύαδες dicuntur cinereo colore viridique, & ad auri colorem accedente, quae collo exporrecto, veluti ratione quadam loci intervallum emenſae, venenum exſpuunt in hominum faciem, aut aliorum animalium corpora.

46 IGNAVIVS. Graece habetur ἀμυδρότατον, nomen ambiguae ſignificationis: interdum enim ſignificat χαλεπόν, quemadmodum Graecus Scholiaſtes ab Archilocho, atque ipſo etiam Nicandro aliis in libris uſurpatum eſſe, verſibus eorum citatis oſtendit. Interdum vero idem eſt quod ἀσθενὲς καὶ ἀμαιρόν, hoc eſt infirmum, & languidum: quod mihi hoc loco maxime quadrare viſum eſt, non tantum quod qui ab aſpide morſi ſunt, incidant in veternum & torporem, nulloque doloris ſenſu pereant, ſed quod ipſa etiam aſpis ſit corpore valde ſegni & pigro.

47 RECTA. Aſpis recto inceſſu ſerpit, non obliquo, ut ceraſtes, eoque diſcrimine maxime diſcernuntur.

48 NICTANS. Dicuntur aſpides viſu minime valere, & oculos habere ſemper quaſi ſomno conniventes, eoſque non in fronte, ſed in temporibus, valde hebetes, verum acri auditu eſſe, ideoque, ut ait Plinius, excitari ſaepius auditu quam viſu.

49 LONGA. Variae ſunt aſpidum differentiae non modo a colore, ſed etiam a magnitudine. Quod autem heic longitudinem ſenûm pedum tribuit, tot enim ἡ ὀργυιὰ, ſive ulna habet, de cherſaeis intelligendum eſt, quae ſunt omnium maiores, & nonnumquam quinque etiam cubitorum longitudinem aequant. Sunt autem huius generis aſpides omnium peſſimae, ut quae tribus ad ſummum horis dicantur demorſos interficere. Latitudo vero ſive craſſities tanta eſt, quanta venabuli, quo cum tauris, & leonibus homines decertant: ἔνοπὴ enim hoc loco πόλεμον καὶ μάχην, hoc eſt dimicationem ſignificat.

50 NIGRA. Aſpidum multi colores ſunt, aliae ſunt ψαφαραὶ, hoc eſt, ut interpretatur Heſychius, σκοτειναὶ καὶ νεφελώδεις, id eſt nubilo colore, & ſubatro. Aliae ſunt colore cinereo, ſive pulverulento. Aliae ſunt μελανέσσαι, hoc eſt colore fraxini, quam μελίαν Graeci vocant: habet autem

tem fraxinus folia porracei coloris. Aliae ſunt colore vario. Aliae vero ſunt αἰθαλόεσσαι, hoc eſt coloris fuligiooſi, αἰθάλη enim fuligioem ſignificat.

51 HVIC SVMMA. Omni aſpidi in fronte circa ſupercilia exſtant duo veluti calloſa tubercula cornuum inſtar, ſub quibus veluti cavea iocluſi oculi conduntur & concavi apparent: ea τύλους appellat, quo nomine noo tantum callus, ſed tuber etiam ſigoificatur.

52 COLLA TVMENT. Hoc autem de aſpide proditur, quod prae omoibus ſerpentibus cervix illi valde lata tumidaque ſit.

53 QVATVOR. Nicander nullo facto diſcrimine maris, & ſemioae, dicit aſpidi quatuor ineſſe dentes, at femina quatuor, mas duos habere dicitur. Eos autem contegit tunicula, in qua etiam aſpidum venenum continetur, & ex qua id procedit, tum quod ptyades in hominum corpora exſpuunt, & vibrant, tum quod alia aſpidum genera in partes demorſas infundunt.

54 NVLLA. Dicit nullum ab aſpidis morſu ſignum exterius apparere, non vulous, non phlegmonen, non denique dolorem. Attamen Dioſcorides & Aëtius prodidere vulnera veluti acu facta inveoiri, bina quidem ex maſculi morſu, quaterna vero ex morſu feminae, a quibus tamen nihil effluat, niſi aliquid ſanguineum, idque nigrum & perexiguum, ſcilicet ſi magna ſit aſpis, quae momorderit, ſed nullum tumorem ab illis excitari, poſtea vero advenire ſtuporem, pallorem frontis, refrigerationem, crebras oſcitationes, oculos nictare, collum ioclinari, caput gravari, torporem, & veternum accedere, ac tandem convulſionem, & mortem intra tres ad ſummum horas, ſi cherſaea momorderit: praeſeotiſſimam autem, ſi chelidonia. His autem quos ptyas conſpuerit, oculos caligare, cor dolere, faciem tumere, ſurditatem fieri, & mortem paullo tardius contiogere. Verum maxima pars horum ſymptomatum ſub veterno compreſſa eſt, ut verum hac etiam in parte Nicaoder dixiſſe videatur.

55 DOLORIS. Dioſcorides quidem ait laborem, doloremve aliquem corporis eſſe, & multiplicem, ſed omnino levem, & non expertem cuiuſdam voluptatis, ideoque Nicandrum recte ceciniſſe, hominem ſine dolore mori.

56 SOLVS. Ichneumon hic de quo agitur, nam eſt & veſpae ge-

genus hoc nomine, quod phalangia venatur, fera eſt quadrupes, parva, & forma ictidi muſtelae perſimilis, cauda oblonga, in ripis & arundinetis victitans. Hic ſolus contra aſpidem certat, notuſque eſt hac gloria maxime, in eadem natus Aegypto. Mergit ſe luto ſaepius, ſiccatque ſole: mox ubi pluribus eodem modo ſe coriis loricavit, in dimicationem pergit, in ea caudam attollens ictus irritos averſus excipit, donec obliquo capite ſpeculatus invadat in fauces.

57 ICTIDA. Ictis eſt muſtela ruſtica, quam Theodorus apud Ariſtotelem lib. 9. viverram interpretatur, magnitudine minor eſt quam parvus catellus Melitenſis, ſed pilo, forma, albedine partis inferioris, & morum aſſutia muſtelae domeſticae ſimilis, haec aves petit ut feles.

58 AST VBI. Hic ichneumonis cum aſpide pugnam explicat, quam pulcherrime deſcribunt Oppianus, Plinius, & Strabo. Nec vero cum ſola aſpide, ſed etiam cum crocodilo certamen illi eſt.

59 DENTES VNCOS. Graece habetur in aliis codicibus τεύξῃ δ' ἄγναμπτον ὀδόντα, ego reſtitui ὀδόντι dativo caſu; neque enim ichneumon dentes ſuos exacuit, aut confirmat, ſed corium tantum loricat, ne ab aſpidis dentibus vulneretur. Itaque ἄγναμπτον referri debet ad λάχνην, hoc eſt ut efficiat corium denti impenetrabile.

60 CVBITAE. Longitudine videlicet cubitali, aut trium dodrantium. Tales autem in Scironiis ſcopulis inveniuntur inter Megaram & Corinthum, & in Pammoniis montibus Megarae, & in Rhypaeo monte Achaiae, vel ut aliis placet, Aetoliae; ſimiliter & in Aſeleno monte Locrenſi. Sunt autem haec omnia montium nomina in Europa, quos ſerpentibus infames eſſe dicit, & nullius propterea nominis apud Graecorum veteres.

61 ALBAEQVE. Id eſt ſuppallidae. Hic enim color propius ad album accedit, eoque praeditas eſſe viperas Aëtius adnotavit. Albas autem & cornutas viperas intelligit ceraſtas, viperis prorſus ſimiles praeter cornua, de quibus poſtea.

62 IN VINAM. Sunt vero & in India, ut refert Strabo, quae novem cubitos ſuperent. Sunt autem Bucarterus, Aegageus, & Cercaphus, montes Aſiae.

63

63 LATIOR. Feminas intelligit, ad quas quatuor hi verſus pertinent. Habent enim caput latiuſculum, caudam brevem, & exarnem, & lquamis durioribus aſperam, nec paullatim gracileſcentem, ſed ſimul, & univerſim, itaque propter brevitatem non multas aut magnas ſpiras agentem: praeterea in ingreſſu ſumma cauda nituntur, & tardius incedunt quam mares. Sunt & iis aliae differentiae, oculi ſubruſi, colium quam ſit mari anguſtius, alvus prominula, & meatus ad caudae extrema propius accedens.

64 AT MAS. In viperarum genere mari corporis longitudo varia eſt, omnis habet caput anguſtius & acutius quam femina: eſt & collo craſſiore, & corpore univerſo tenuiore, & quodammodo proceriore: cauda illi paullatim gracileſcit, aliorum more ſerpentium, non acervatim, ut in femina: ſquamaſque habet ad extremum caudae aſperiores & velut attritas, quas iratus ſubrigit, non aliter quam canibus & erinaceis ira percitis pili rigent. Meatus etiam in cauda eſt ſuperne magis & ventri propinquior, contra quam in femina, quae meatum habet ad caudae extrema propius accedentem. Eſt & inceſſus alacrior.

65 COCYTVM. Graecus Scholiaſtes adnotat verſum hunc totum eſſe adiectitium, nec legitimum, & revera Nicandro indignus eſt, nec facile intelligi poteſt quid cocytus ſit, ſignificetne omnem marem in viperarum genere, an iratum tantum & furentem. Ego vernaculam Graecorum quorumdam fuiſſe vocem ſuſpicor, qua ſic viperam marem appellabant.

66 CARO. Poteſt hoc referri tum ad demorſum locum, tum ad univerſum corpus. Hoc Dioſcorides videtur ſentire, ſcribens ab ictu viperae corpus intumeſcere. Illud vero Aëtius, qui notas bipartito diſtinguens, tum in eas quae in adfecto loco apparent, tum in eas quae univerſo corpori accidunt, tumorem & puſtulas inter notas partis adfectae recenſet: ſimiliter & ipſa colorum diſcrimina, quae hoc loco Nicander enumerat.

67 PVTRIA. Putria ulcera & depaſcentia, quae Dioſcorides νομὰς appellat, tum in ipſa plaga exoriuntur, tum vicinas partes occupant, ea enim late ſerpunt, nec ſuperfi-

ficiem modo laesae partis exedunt, sed in intimas etiam sedes perveniunt.

68 FLAGRAT. Non mirum febrem ardentissimam excitari a veneno, quod est facultate calidum. Nam praeter auctoritatem Galeni, multae etiam rationes accedunt, quibus id persuaderi potest, quas non est necesse hoc loco inferere.

69 SINGVLTVS. Fiunt frequentes & magni laeso ore ventriculi a veneni malignitate, magnosque sonitus edunt erumpentes per guttur & collum. Sic enim κίονα scholiastes Graecus interpretatus est, quoniam columnae instar caput sustinet. Potest tamen & in propria significatione accipi pro columella, sive gargareone. Nam & hac prodeunt singultus, ipsaque ab his commovetur.

70 MEMBRA. Totum corpus brevi tempore ab hoc veneno perturbatur, ipsumque cerebrum in primis adficitur vertigine, & magna nervorum imbecillitate, a qua & membra languent, & lumbi debilitantur supra modum.

71 SITISQVE. Interdum aegri vehementer sitiunt: saepe vero horrescunt frigore, veluti grandine percussi: illud aestuante fit ventriculo, hoc vero humore bilioso & fervido per sensibiles corporis partes decurrente, quae duo symptomata saepe in febribus videmus connexa.

72 SAEPE ETIAM. Bilioſi vomitus infestant, quod omnes humores in bilem vertantur, tum veneni qualitate, tum quod iecur phlegmone tentari dicatur. His autem proprium est pallidam & decolorem cutem reddere, calore nativo introrsum se recipiente. Ad extremum vero exstincto calore nativo sudor διαφορητικὸς manat, & naturalis color corporis vividusque marcescit, & in eum vertitur, qui caloris mortificationem consequitur, nigrum videlicet, aut plumbeum, aut caeruleum, sive lividum, aut in eum qui aeris florem repraesentat, pro variis scilicet hominum naturis & temperamentis. Ceterum mors intra horas septem imminere dicitur, si vipera quae momordit femina est, si iuvenis, si venere stimulata, si ieiuna, si magna, si fortis, si in aridis locis educata, si aestas, si & homo viribus sit infirmis, aut intemperato corpore, aut si plurima ex his desunt, quum diutissime die tertia, nisi medicamentis saluti suae consulat.

73 NVNC FACILE. Ceraſtes serpens est de genere viperarum, quas

quas ante Nicander intellexit ſcribens de viperis quaſdam albas eſſe, & cornua geſtare.

74 QVVMQVE ADVERSA. Diſtinguit ceraſtena vipera inceſſu: vipera enim recta, & corpore in neutrum latus inclinato progreditur: ceraſtes vero obliique, & corpore in alteram partem vergente, in naviculae modum quae venti violentia in latus impellitur, & a contrario vento agitur rapiturque in latus oppoſitum: itaque nunc in unum, nunc in alterum latus inclinata fluctuat. Sic ceraſtes ingrediens non alteri tantum lateri innititur, ſed modo in hanc, modo in illam partem vergit, quemadmodum & claudi ſolent ambulare, quibus ipſe poſtea & haemorrhos, & ceraſtas comparabit; verum Scholiaſtes ita hunc locum videtur interpretari, quaſi uni tantum lateri ſemper inſiſtat. Arabes ſcribunt in ceraſtae corpore pro ſpinis haberi cartilagines, eamque ob cauſſam non eſſe firmo corpore, ſed in utramque partem flexibili.

75 CREPITANTIBVS Graece habetur τετριχότι, quo nomine aſperitas deſignatur ſquamarum: eas autem non in dorſo tantum, ſed etiam ſub alvo gerit, eoque fit ut ſonitum ſibilo non diſſimilem ſerpendo edat.

76 SI DENTEM. Poſt morſum ceraſtae locus tumet cum duritie, & circum puſtulae plurimae naſcuntur valde exiles, ut viſum fere fugiant. Credo id mali genus herpetem miliarem eſſe, ortum a veneni caliditate, & acrimonia. Talem enim ceraſtae qualitatem medici Arabes tribuerunt.

77 NEC TAMEN Etſi ceraſtes multa habeat cum vipera communia, non modo in notis corporis, ſed in ſymptomatis etiam, quae morſum conſequuntur, ab utroque enim puſtulae, & oculorum caligines; differentia tamen in hoc maxime eſt, quod ceraſtae venenum non ſit tam malignum, tamque praeſentaneum, quam viperae; haec enim die ad ſummum tertio interficit, ille vero ad nonum uſque diem mortem prorogat, idque ſine magno cruciatu.

78 IAM QVIBVS. Haemorrhus ſerpens eſt in petrarum cavernis fere degens, cuius longitudo pedalis eſt, craſſitudo vero a capite ad extremam uſque caudam paullatim deſinens in tenuitatem. Color illi ſplendidus eſt, quandoque obſcurior, velut ab igne uſti. Aëtius colore arenoſo eſſe

dicit. Collum habet anguſtum, & caudam ab umbilico gracileſcentem.

79 FLAMMATO. Sic dicitur propter igneum oculorum fulgorem, quem illis tribuit Aëtius.

80 CORNVA. Haemorrhus duo habet in fronte cornua νιφόεντα, ut ait Nicander, ego candida interpretatus ſum, quamquam Scholiaſtes ἀντὶ τῶν ψυχρῶν acceperit. Nam quum duo habeantur praecipua in nive, frigiditas & candor, illa quia non videtur, multo minus conducit ad agnitionem haemorrhi, quam candor qui oculis conſpicuus eſt. Oculos autem, ſive alba oculorum, quae λογάδες a Nicandro dicuntur, habet ſimiles locuſtae, quam πάρνοπα appellant, hoc eſt igneos, & fulgentes: caput vero aſperum horridumque eſt, & inceſſus veluti ceraſtae obliquus. Et femina quidem ventri incumbens per terram reptat, & greſſum inferne circa caudam firmat: mas vero circa ventrem ingreſſu nititur, & collum ſerpendo extollit. Vterque gradiens ſonitum edit, quaſi per conſtratos culmos repat, propter ſquamarum ariditatem & aſperitatem.

81 PROTINVS Haec ſymptomata morſum haemorrhi conſequuntur. Color mali coloris, & nigricans, non totius quidem corporis, ſed partis demorſae, ex qua etiam dicitur. nihil in principio effluere praeter paucum quiddam, & aquoſum. Sequitur & dolor cordis, ſive cor proprie dictum intelligamus, cui per ſe primoque eiuſmodi venena adverſa ſunt: ſive, quod eſt mihi veriſimilius, os ventriculi, ſic enim Aëtius interpretatur, & indicant vomitiones perpetuae, & vehementes, quas Dioſcorides accidere teſtatur: praeterea & alvi profluvium, id enim ſignificat quod ait Nicander γαστὴρ δ' ὑδατέσσα διέσσυτο, non autem ſicut Scholiaſtes exiſtimat, ſitim ingentem, ob quam aegri multam aquam bibere cogantur. Nam & Arabes alvi profluvium inter haemorrhi ictus ſymptomata retulerunt, quum nemo auctorum ſitis mentionem faciat.

82 PRIMA NOCTE. Praecipuum eſt ſymptoma, unde & haemorrho nomen eſt, ſanguinis effuſio per omnes corporis meatus, non magnos modo & patentes, ut nares, oculos, aures, os, haemorroidas: ſed etiam per minimos & conniventes, ut omnium venarum orificia, tam intror-

trorſum, quam extrorſum poſita, qua de cauſſa e pulmonibus ſanguinis creatio contingit, & e ventriculo vomitiones cruentae, & ex inteſtinis deiectiones ſanguinis, & ex veſica urinae ſanguinis plenae, & propterea rubentes, ſimiliter, & qua parte ora venarum ad cutem ſpectant, ibi dehiſcunt, & ulcera contingunt, ut totum pro vulnere corpus ſit, ſicut dixit Lucanus Poëta: quinetiam quacumque corporis parte cicatrix ulla fuerit, ea reciuditur, & manat ſanguine, ὠτειλαὶ non modo cicatrices, ſed ipſa etiam vulnera appellantur.

83 PER COLLA. Hoc eſt per vomitiones & ſputa: haec enim aſperam arteriam, illae per gulam feruntur, utriſque aurem per collum via eſt.

84 SED CAVE. Ut in omni ſerpentium genere feminae ſaeviores ſunt maribus, ita & haemorrhois crudelior eſt haemorrho. Nam praeter ſanguinis eruptiones, quas in haemorrho Nicander commemoravit, gingivae etiam inflammantur, atque ex iis, quemadmodum & ex unguium radicibus, atque ex oculorum etiam angulis, ſicut ait Aëtius, ſanguis manat. Adeſt praeterea dentium ſtridor, qui putri affulo ſanguine poſtea excidunt.

85 HVIC HELENE. Ferunt Menelaum ab Troia cum Helena diſcedentem, tempeſtatibus actum in Aegyptum appuliſſe, & a Thone rege Canopi hoſpitio exceptum fuiſſe. Vbi quum Canobus gubernator in littore futus iaceret, ut ſe recolligeret, ab haemorroide, quam forte oppreſſerat, demortus interiit. Eam ob cauſſam Helene indignata dicitur haemorrhoidi corpus perfregiſſe, & illa ab eo tempore obliquo, & contorto corpore repere.

86 THONEVS. Haemorrhum, ſive haemorroida hoc nomine intelligit, ſic ab Aegypti rege nuncupatum. Thon enim ille vocabatur, cuius & apud Homerum fit mentio lib. 4. Odyſſeae.

87 NVNC TIBI Sepedon ſerpens eſt haemorrho ſimilis, ſed ab eo differens: primum quidem ingreſſu, non enim in obliquum, ut haemorrhus, ſed in adverſum ſerpit, deinde vero quod cornibus careat. Eſt & colore villoſi tapetis: qualis autem is ſit, non explicat. Scholiaſtes coccineum interpretatur, quod ut plurimum tapetes ſint huius coloris. Fortaſſe vero varium colorem Nicander intel-

telligit, non ſimplicem, ſunt enim tapetes variegati, & de ſepe proditur, eum multis albis maculis diſtinctum eſſe. Eſt illi & caput magnum atque praegrave. Cauda quoque quamvis ſit ei prolixior, brevis tamen apparet, quia in multos orbes ſpiralque contorquetur. Multi dubitant an ſepedon idem ſit cum eo, qui ſeps dicitur, quem tabificum Lucanus appellavit, & cuius mentio ante facta eſt „ Qui cute diverſa, numquam unicolore, videtur Adſimilis temper ſedi quam legit in arvis „ Ego ut eumdem eſſe exiſtimem plurimum adducor, quod Aëtius alterius tantum nominis faciat mentionem, quodque de ſepe ſcribens eadem ex eius morſu ſymptomata recenſeat, quae hoc loco Nicander tribuit ſepedoni. Nec vero Plinius alium quam ſepedona nominat.

88 LETIFER HVIC. Praecipuum ſignum & veluti pathognomonicum morſus ſepedoois eſt, defluvium pilorum ex capite, ſupercilliis, & palpebris.

89 VITILIGO. Qui a ſepedone morſi ſunt, cutem habent albam, & ceu a vitiligine decolorem. Alphos, ſive vitiligo generis nomen eſt: ſpecies eius ſunt, alphos, melas, leuce, ut ſcribit Celſus. Ipſa autem leuce in iis excitat ephelidem, ut ait Nicander, hoc eſt cutem vitioſo colore inficit: hic enim non proprie ephelidem accipit, ſed generaliter pro omni coloris depravatione.

90 AT VERO. Dipſada Galenus ſcribit ſpeciem eſſe viperae, alii aſpidis eſſe volunt. Conſtat autem parvae viperae ſimilem eſſe: eſt enim quam mas vipera minor, & cubitali, ut ſcribit Aëtius, magnitudine; inter eam autem, & viperam videtur Nicander has duas differentias ſtatuere, primum quod citius interficiat quam vipera: deinde quod caudam habeat gracilem & extremis nodis nigram, a qua & μελανύρος a quibuſdam appellatur. Aëtius vero addit dipſada in locis maritimis frequentius reperiri, ex craſſa in tenuem deſinere, notas habere per omoe corpus fulvas & nigras, caput vero anguſtius.

91 COR TOTVM. Praecipuum malum, quod a dipſadis morſu excitatur, ſitis eſt, a qua & oomeo illi inditum. Tanta autem eſſe perhibetur, ut nullo umquam potu ſedari poſſit, & tamen neque per urinas, neque per vomitum, neque per ſudores quidquam vacuatur. Quo fit ut ob immo-

modicum potum venter diſtentus rumpatur, vel inſerne circa inguina, vel circa imum ventrem, ſicut in hydropicis accidit. Quod autem dicantur labra cauſo uri, ambiguum eſt, an dipſada, an febrem ardentem ſignificet, quam medici proprie καῦσον appellant. Dipſada enim a quibuſdam καῦσον appellari Dioſcorides, & Aëtius affirmant.

92 PRISCA INTER. Nicander poëma ſuum eleganti fabula condivit, quae quamvis ad omnes ſerpentes pertinere poſſit, convenit tamen praecipue dipſadi, & aliis quae vehementem ſitim inducunt.

93 PROMETHEI. Hoc eſt accuſantes Prometheum, quod non eſſent ab eo iuventa perpetua donati: quod ſi feciſſet furtum eius futurum erat omni ex parte integrum.

94 NVNC AGE. Cherſydrus ſerpens eſt, qui & ſimplici nomine hydrus appellatur. Hieme enim & vere ſtagna colit, piſcibus & ranis victitans, tuncque hydrus appellatur. Poſteaquam paludes inaruerint, in terram ſe recipit, multoque quam ante evadit nocentior, propter tum loci, tum pabuli ſiccitatem. Tunc compoſito nomine Cherſydrus appellatur. Forma ſimilis eſt aſpidi cherſaeae parvae, niſi quod cervicem non ita latam habet. Sunt qui natricem interpretantur, Lucano tamen poëta aperte diſtinguente lib. 9.

95 SIGNA. A cherſydri morſu cutis exareſcit, & diſtenta rumpitur ſaniemque & virus effundit. Eius tamen praecipua haec nota eſt, quod aeſtus magni ardoreſque per corpus univerſum diſcurrentes ſentiantur, vapore ſcilicet maligno e viſceribus erumpente, & per habitum corporis diffuſo, quemadmodum aeſtus aëris aliquando ſe habet.

96 ILLE COLENS. Serpens hic ἀμφίβιος eſt: primum enim in aquoſis degit, piſcibus & ranis victitans: deinde in aridam exſilit, ubi ſulcos, hoc eſt omnia in ſulcis naſcentia paſcitur, & maiorem ſaevitiem adquirit. Ceterum totum hunc Nicandri locum, Verg. lib. 3. Georg. elegantiſſimis verſibus reddidit, quorum hoc principium eſt „ Eſt etiam ille malus Calabris in ſaltibus anguis „ Siquidem in Calabria cherſydris frequentiſſima eſſe dicitur.

97 NVNC CAPVT. Amphisbaena parva eſt & fere lumbrici terreſtris magnitudine, colore terreo, cute denſa, & ma-

culis parvis distincta. Genae illi in tantum extuberant, ut fere caecutiat. Terete est corporis figura, & utrinque aeque crassa, ut adspectu discernere nequeas utra in parte caput sit aut cauda.

98 HANC VBI. Sola serpentium amphisbaena dicitur frigori se committere, & prima omnium procedere ante cicadarum cantum, hoc est ante vernum tempus. Ex quo eius supra ceteras calor declaratur, quemadmodum & ex pellis eius facultate. Lignatores enim, ut ait Nicander, quum amphisbaenam oleastri ramo seu palo adfixam excoriaverint, & exsiccaverint, dicitur pellis ipsa rigoribus prodesse, quos μόλυας Nicander appellavit: quo tamen nomine alii κνήμυλα, hoc est perniones intelligunt. Dicitur & valere adversus paralysin.

99 ET SCYTALEN. Scytale forma quidem est amphisbaenae: sunt enim aequalis per totum crassitudinis, neque facile discerni potest ubi cauda sit aut caput: differunt autem, quod amphisbaena in utramque partem progrediatur, scytale vero in alteram tantum: deinde quod scytale grandior & crassior sit, ut quae ligonis vel securis manubrium exaequet: amphisbaena autem magnitudine tantum sit lumbrici. Morsus eius non est letalis: aiunt tamen a scytale Chalcidica, eadem quae & a vipera mala consequi: sic dicta esse potest a scuticae similitudine.

100 VERE. Dicitur scytale hiemales exuvias prima ponere, etiam ante vernum tempus, ut scribit Lucanus „ Et scytale sparsis etiam nunc sola pruinis, Exuvias positura suas„ Sed postquam eas deposuit, non vagatur per campos aliorum serpentum more qui feniculum conquirunt, quo hebetudini oculorum medeantur, & corporis robur pristinum recipiant: sed in latebras denuo se recipit, ibique magna ex parte dormit, cibum alibi non quaerens, sed illic forte oblato contenta, neque etiam aquam ad sitim sedandam conquirens. Solinus cap. 40. scribit scytalen tanta praefulgere tergi varietate, ut notarum gratia videntes retardet, & quoniam reptando pigrior est, quos adsequi nequit, miraculo sui capiat stupentes.

101 CONTEMPLATOR. Basiliscum Nicander intelligit. Hic in Cyrenaica provincia maxime gignitur, capite acuminato, colore flavo, vel fulvo, trium palmorum longitudine.

Ma-

Malum eſt in terris ſingulare, ut qui omnia animalia praeter muſtelam, ſolo ſibilo interimat. Itaque omnia eum fugiunt, & in vacua, ut ait Lucanus, arena regnat. Ideo viribus reliquos ſerpentes longe ſuperat. Sed & eum videtur natura quodam diademate inſigniviſſe, data in capite candida macula, & eminentiis tribus, ut ſcribit Aëtius. Praeterea non flexu multiplici, ut reliqui ſerpentes, corpus impellit, ſed media quadam corporis parte ſerpit, media celſus, & erectus incedit, ut non immerito baſiliſci nomen adeptus ſit.

102 IN MEMBRA. A morſu baſiliſci praecipua ſymptomata ſunt, ardor totius corporis, & putredo tanta, ut carnes lividae defluant e corpore, ait Aëtius etiam capillos confeſtim decidere. Eraſiſtratus ſcripſit vulnus ſufflavo, & quaſi aureo colore fulgere. Dicitur autem ab eo demorſos in inſtanti perire.

103 IAM DRYINAE. Dryinas, ſive dryinus ſerpens eſt duos circiter cubitos longus, corpore obeſo, aſperrimis ſquamis undique munito: in quercuum ac fagorum cavis fere latibula habet, unde & nomen inditum. Dicitur a quibuſdam hydrus, ab aliis chelydrus: in humidis enim & paludoſis locis aliquando degit, atque ab iis recipit ſe in cava arborum, perque prata ranis & locuſtis victitat. Multum autem infeſtatur ab aſilis, quos ὄἶστρους καὶ μύωπας Graeci vocant, atque ab iis morſu petitus refugit, ſeque in latibula ſua confert. Sunt autem muſcarum genus acerrimum, & pennis aereis, ut ait Aëtius. Latitant autem & illae plerumque inter eius ſquamas, ipſumque tandem conficiunt. Idem Aëtius ſcribit hunc ſerpentem in Helleſponto frequentem eſſe.

104 ILLI. Dryinus colore eſt ſubatro, capite latiuſculo, quemadmodum & hydrus, quem antea cherſydrum appellavit: odore admodum taetro, adeo ut foetor latentem prodat. Hic eſt quem propterea gravi nidore chelydrum Vergilius 3. Georg. appellavit, & de quo Lucanus ſcribit, „Tractique via fumante chelydri„ Eſt autem odor qualis eſſe ſolet a vermibus natis in humentibus & putreſcentibus equorum tergoribus ſcalpro deraſis & ſectis: vel qualem reddere ſolent corii equini praeſegmina putrentia, quum ſcalpro abraduntur. Utrumque enim λάθαργοι ſignificant, praeſegmina videlicet, & vermes.

105 SI TALVM. Sicut dryinus graviſſimo eſt odore, ita qui ab eo percuſſi ſunt, quavis corporis parte protious male olent foetentque. Nec vero morſu modo foetorem eum inducit, ſed ſi quis etiam ipſum interficiat, olfactum illi adeo corrumpi aiunt, ut quemlibet odorem pravum eſſe iudicet, vitiata prorſus odorandi facultate. Refert vero & Galenus eum tam malignum & nocentem eſſe, ut vel calcatus pedes excoriet, totiſque cruribus tumores ingentes excitet, & quod magis mirere, manus quoque curantis medici. Sequuntur & alia ſymptomata, tumor in ipſo vulnere nigricans, animi languor, ariditas totius corporis, herpes ſive nome, & vertigines caligineſque oculorum.

106 BALARVS. Balatus ille referri poteſt vel ad delirium, quod inter dryini ſymptomata Aëtius recenſet: vel, quod mihi veriſimilius videtur, ad vocis interceptionem, quam eodem auctore demorſi a dryino patiuntur, ad quam etiam pertinet id quod ſequitur, eos ſcilicet faucibus conſtrictis angi, quamquam & ad ſitim ingentem, & ad faucium ariditatem referri poſſit. Sequuntur poſtea & alia ſymptomata, urinae ſuppreſſio, ſtupor, & veternus, ſingultus frequens, vomitiones bilioſae aut cruentae, & ad extremum veneno magnam inducente ſitim tremor languorque totius corporis.

107 NEC VERO AVRATVM. Graece habetur χλοάοντα, ſignificat autem idem quod τὸ χλωρὸν, hoc eſt, ut multis in locis ait Galenus, tum viride, tum ſufflavum ſive pallidum. Poſterior ſignificatio mihi magis placuit, quod eam etiam Lucano placuiſſe video lib. 9. „Et vos aurato nitidi fulgore dracones„ Sunt enim flavi rufive, nec reperi colore viridi deſcriptos a quoquam fuiſſe. Sunt & caerulei, hoc eſt caeli fulgore, ſeu colore. Reperiuntur & nigri & cinerei coloris.

108 PHOEBEIA PROLES. Quum plura dicantur eſſe draconum genera, unum tamen eſt, ut refert Pauſanias, quod ſola fert Epidaurus, manſuetum, & colore ſufflavum, quod Aeſculapio ſacrum erat. Anguis a Plinio vocatur, carens veneno, niſi per menſem luna inſtigatus: ſed & ineſſe ei remedia multa creduntur, ideoque Aeſculapio dicatus eſt. Hic quondam Epidauro Romam advectus eſt,

ad

ad reprimendam peſtilentiam, vulgoque paſcebatur & in domibus, ac niſi incendiis ſemina exurerentur, non erat fecunditati eorum reſiſtere. Feſtivus de eo habetur apud Lucianum dialogus, qui ψευδόμαντις appellatur. Eum in valle Pelethronia, quae ſita eſt ad radicem Pelii montis, Aeſculapius dicitur educaſſe.

109 PRAESTANTI FORMA. Graece eſt ἄγριωλος, quo nomine ſolus Graecus Scholiaſtes indicat pulcrum & formoſum deſignari. Heſychius vero praeter cetera, etiam καπυρὸν interpretatur, hoc eſt uſtum ſive nigrum.

110 MAGNA. Dicitur draco eſſe oculis praegrandibus, fronte autem & ſuperciliis tam craſſis, ut umbraculorum vice oculis eſſe poſſint, quae ſignificantur ἐπισκυνίων nomine. Ac quamquam πίονα proprie pinguia ſignificent, tamen quia nemo veterum id in draconibus adnotavit, magna verti, accedente Heſychii auctoritate, qui πίονος interpretatur μεγάλης, quae enim pinguia ſunt, eadem craſſa, magnaque eſſe ſolent.

111 BARBAQVE. Sub draconis mento veluti palearia dependent ſubflava ſubviridiave, quae barbae ſpeciem referunt.

112 ILLE VEL. Draco non habet venena, proindeque morſu non tantum laedit quantum ceteri ſerpentes. Eſt enim illi os parvum & ad morſus non dehiſcens, ſed arctae fiſtulae ſimile, per quam & trahit ſpiritum & linguam exerit. Itaque morſus eius non excitat dolorem magnum, etiam ſi vehementi ira percitus conetur mordere, ſed plaga eius eſt qualis a morſu muris: quippe non in dentibus vim, ſed in caudis dracones habent, & verbere magis quam rictu nocent.

113 ARMIGER HVNC. Deſcribitur naturale diſſidium inter draconem & aquilam, ſed ea draconem volatu facile ſuperat, multiſque ſpatiis anteit. Eſt enim vaſtiore corpore, quam ut poſſit diu ſublimis volare, praeſertim in Phrygia, ubi dracones ad magnitudinem quadragenûm pedum naſci ferunt: & in Arabia, ubi tricenûm cubitorum ſunt, quum reliqui quinque aut decem cubitos non excedant.

114 HIBERNAM. Cenchrenes ſerpens invenitur potiſſimum in Samothracia, & Lemno, quarum utraque inſula eſt in mari Mediterraneo, ad oram Thraciam ſita, ex adverſo Rheſcynthi & Zonaeonorum montium. Rheſcynthum

au-

autem oppidum eſt Thraciae maritimum, in quo Iunoni templum ſacrum habetur, ſimiliter & Hebrus fluvius, & Zonaei montes, & quercus Orphei, quas ille dicitur lyrae cantu moviſſe, & ſpecus Zerynthia in eadem Thracia ſunt. Ceterum κιγχρήνη, vel ut quidam ſcribunt, κιγχρίτης, ſerpens eſt peſſimus, ſic dictus a milio, quod κίγχρον Graeci appellant: ſive quod colore viridi ſit & milium referente, ſive quod aiunt eum ferociorem fieri dum milium floret. Alii λέοντα, hoc eſt leonem a feritate ſaevitiaque nuncupant: alii vero ἀκοντίαν, quod ſe veluti iaculum in corpora vibret, quae poſtea ſpiris involuta, verbere caudae rumpat, & a quibus adacto in claviculas & thoracem vulnere, ſanguinem exſugat.

115 CORPORIS HAVD. Serpens hic traditur eſſe cubitorum fere binûm longitudine, & corpore toto a craſſitudine in exilitatem deſinente. Sed ut ait Nicander, varia eſt & longitudine, & craſſitie, & maiores minoreſque reperiuntur. Ab eius morſu graviſſima ſequuntur mala, putrefactiones & ulcera toto corpore ſerpentia, praeterea hydrops alvum eiuſque nodum, hoc eſt umbilicum comprimens, & dolore excrucians.

116 ILLE VBI. Saum olim dictam fuiſſe Samothraciam, & Moſyclum montem eſſe Lemni inſulae, Graecus Scholiaſtes adnotavit, quae tamen nomina neque apud geographos, neque apud poëtas Latinos reperi. Plinius Saoce monte Samothraciam attolli dicit, qui an idem ſit cum Sao, viderint geographiae & antiquitatis peritiores.

117 TE NVLLA. Dum cenchrenes fugitur, diſcedere oportet a recta & plana via, quoniam per eam concitatiſſimo curſu fertur, adeo ut viginti cubitorum ſpatium uno ſaltu ſuperare dicatur: ſed fugere oportet obliqua via per ſentes, & ſpinas, quod iis offendatur & retardetur. Ex hoc autem ſuſpicio mihi eſt cenchrenem non eſſe ἀκοντίαν, ſive iaculum: hic enim ex arborum ramis vibratur, & miſſili, ut ait Plinius, volat tormento, quo fit ut vepribus vix poſſit eius impetus cohiberi. Subeunt enim iaculi arbores, e quibus vi maxima turbinati penetrant animal quodcumque obvium fortuna fecerit. Praeterea & ἀκοντίας privatim poſtea Nicander commemorat.

118 STELLIO. Quem Graeci ἀσκάλαβον, ἢ ἀσκυλαβώτην, ἢ

κρο-

κολώτην, ἢ γαλεώτην appellant, Latini ſtellionem dicunt. Animal eſt lacertae ſimile, ſenectutem quoque exuens ut angues. Temporibus ſtatis ſe condit, latetque in cavernis menſibus quatuor frigidiſſimis.

119 PRAETEREA ET. Nullae harum ſerpentium notae a veteribus explicatae reperiuntur, quod vel omnibus cognitae eſſent, vel nullius periculi.

120 ELOPES. Sunt qui non elopas, ſed elapas ſcribant.

121 LIBYAS. Eo nomine Scholiaſtes Graecus exiſtimat deſignari τοὺς ἀμμώδεις vocatos, quod plurimi in Libya ſint.

122 MYAGROS. Serpens hic eſt idem cum ſpathiuro, aut ab eo non valde diſſimilis. Plures dicitur habere in capite coronas ſive lineas, unde πολυζωνὴς a Nicandro dictus eſt: muribus veſcitur.

123 IACVLOS. Ἀκοντίας hic, ſive iaculus, qui a Nicandro recenſetur inter innoxias feras, non poteſt idem videri cum eo, quem Lucanus lib. 9. ſcribit per caput Paulli transactaque tempora fugiſſe: nihil enim eo ſerpente pernicioſius. Iſte autem forte non a tanta celeritate & rapacitate, ſed a formae ſimilitudine dictus eſt, quaſi ſagittae in modum longus ſit & teres.

124 TYPHLOPES. Iidem & τυφλίναι appellantur: caeci ſerpentes a Plinio, ab aliis caeciliae. Dicuntur, etiam ſi calcentur, non mordere.

125 AST EGO. Remedia nunc explicantur, quae venenatis morſibus convenit adhibere. Primum autem duo communia praecepta proponit: unum quidem, ut protinus atque morſus acceptus eſt, & plaga recens eſt, pharmaca admoveantur: ubi enim venenum in venas & arterias ſubiit, atque in principes partes penetravit, omne remedium ſerum eſt & inefficax. Pervadit autem facile exiguoque tempore in interna corporis ſpatia, propter ſui tenuitatem. Alterum eſt, ut ſive flores, ſive folia, ſive radices ad diſcutiendum affectum ſumantur, ſint quam recentiſſimae.

126 RADICEM. Panaces Chironium intelligit, non Centaurium. Id quod ex ipſo Dioſcoride notum eſſe poteſt, qui eadem, quae & Nicander ſcripſit. Naſcitur, inquit, in Pelio monte praecipue, folio amaraci eſt, aureos habet flores, radicem gracilem nec profundam, & in guſtu acrem. Bibitur

tur contra ſerpentium venena radix, & frondes in eumdem uſum eadem utilitate emplaſtri modo imponuntur. Dictum e t Chironium a Chirone inventore, qui eam longa cervice, hoc eſt longo caule eminentem primus animadvertit, & in uſum dedit. Eſt enim panacis caulis multorum cubitorum.

127 AVT VMBROSA. Heic ſcite depingitur ariſtolochia, folio periclymeni hederaceo, floribus purpureis, graveolentibus, in quibus bacculae pyro ſilveſtri conformes, radicibus in femina quidem rotundis & in orbem conglobatis rapi modo, unde & rotundae nomen illi datum eſt: in maſcula vero longis: utriſque colore intus buxeo. Eadem prorſus Dioſcorides, Nicandrum heic quoque, ut in aliis pleriſque ſequutus, prodidit: niſi quod Dioſcorides maſculae radices ſcribit dodrantis longitudinem implere, & nonnumquam paullo maiores videri, quum his Nicander cubitalem tantum longitudinem tribuat.

128 HYSGINO. Non herba eſt, ut ait Scholiaſtes, cuius nec Theophraſtus, nec Dioſcorides, nec Plinius fecere mentionem, ſed tincturae quoddam genus, ut ſcripſit Heſychius: ex quo Plinius inquit purpuriſſum infectum praeſtantiſſimum fieri: πορφυροῦν in hac ipſa ariſtolochia dixit Dioſcorides.

129 MYRTEA. ἀχράς, μυρτὰς, ὄχνη, βάχχη dicuntur eſſe pyrorum ſilveſtrium ſpecies, nec ſatis intelligo quid inter ſe diſcrepent. Suſpicio ergo quaedam mihi eſt legendum μυρτάδος, ἢ ὄχνης, aut μυρτάδος adiectivum erit τῆς ὄχνης, & ſignificabit myrteam, hoc eſt immaturam, acerbam, & adſtringentem. Id quod mihi magis placuit, etiamſi Scholiaſtes praeteriens τὴν ὄχνην, adnotet μυρτάδα ſpeciem eſſe pyri, praeſertim quum Macrobius Cloacium ſequutus, inter pyrorum genera myrteum recenſeat.

130 NEC MINVS. Triphyllon a Latinis trifolium appellatur: frutex eſt foliis arbori loto ſimilibus, quibus tenellis odor rutae ineſt: quum vero adoleverint, bituminis, ſicut ſcribit Dioſcorides Nicandrum hoc loco ſequutus. Ea in ſingulis germinibus habentur terna, a quibus & nomen inditum eſt, decoro adſpectu, quae propterea Nicander ποικίλα, hoc eſt πεποικιλμένα ἢ κεκαλλωπισμένα appellavit.

131

131 MINYANTHES. Sic appellatum eſt triphyllon a Dionyſio ἐν τοῖς ῥιζοτομικοῖς, ut ſcribit Graecus Scholiaſtes, eiuſque appellationis meminit & Dioſcorides, non ἀπὸ τῦ μηνύειν, quod ſignificat oſtendere, quaſi flore ſuo ſe indicet: neque enim id fert ratio carminis: errantque propterea qui Latine menyantes ſcribunt: ſed ἀπὸ τοῦ μινύθ, hoc eſt a minyo; flores enim illi purpurei ſunt: vocatur & alio nomine τριπέτηλον a tribus foliis, quae πετηλα & πέτηλα dicuntur.

132 NVNC AGE. Enumeravit ante ſimplicia quaedam medicamenta, quae conuenirent medendis venenatorum ictibus, Panaces Chironium, ariſtolochiam & trifolium: nunc multa docet compoſita, e quibus tamen ſingula magnam etiam in medendo vim habent.

133 NERIN. Genus eſt nardi montani, quod Galenus πυρέτιν, alii, inter quos Nicander ipſe eſt in Alexiphar. τυλλκίτιν appellant.

134 IV QVOQVE FLORENTIS. Graece habetur διανθέος, quod ſignificat ſimpliciter ἀνθοῦντος, non autem δὶς ἀνθοῦντες, ut exiſtimavit Scholiaſtes: neque enim bis floret aſphodelus. Eius caulis ἀνθερικὸς a Graecis peculiari nomine dicitur, qui ſaepe binûm cubitorum eſt. Radix rotunda in napi vel glandis modum: ſemen orbiculari folliculo, qui flori ſubiectus eſt, continetur.

135 ALCIBII RADICEM. Echium planta eſt folia habens aſpera, & aculeos breves foliis adiacentes, flores iuxta folia ἰώδεις hoc eſt purpureos, radicem gracilem, & profundam, quam Nicander ῥαδινὴν appellavit, hoc eſt λεπτὴν καὶ ἰσχνήν. Eſt enim, ut ait Dioſcorides, digito gracilior. Graecus tamen Scholiaſtes ῥαδαμνώδη, hoc eſt multifidam, & in varias propagines diviſam interpretatur. Planta ipſa ἀλκιβιάδιος dicta eſt ab inventore: ἔχιος autem ab effectu, quod viperarum morſibus medeatur, ſive epota, ſive foris etiam vulneri admota.

136 MARRVBII. Conſulit praeter marrubium, etiam meliphyllon, ſive meliſſophyllon vino dilutum bibere. Video tamen dubitari poſſe, an hi verſus de ipſo praſio, hoc eſt marrubio, intelligendi ſint, quaſi Nicander praſium dicat etiam meliphyllon & melittaenam appellari, eique facultatem tribuat lactis generandi, tum quod ita viſum

ſit

ſic Graeco Scholiaſtae, tum quod ipſe Nicander in Alexipharmacis agens de aconiti curatione, πράσιον & μελίφυλλον pro eodem accipiat hoc verſu, ἠ χλοιροῦ πρασίοιο τὸ δὴ μελίφυλλον ὑδρῦσι. Attamen Dioſcorides aperte a praſio meliphyllon & melittaenam diſtinguit, quibus duobus nominibus a pleriſque τὸ μελισσόφυλλον appellari auctor eſt, cui & ego adsentior.

137 PARVA MEMBRANA. μήνιγξ proprie quidem ſignificat membranam, quae cerebrum involvit: ſignificat vero ipſum etiam cerebrum, ut Heſychius adnotavit, in qua ſignificatione ipſe quoque Dioſcorides μήνιγγα videtur accepiſſe lib. 2. ſcribens gallinae cerebrum in vino bibendum dari contra ſerpentium morſus.

138 TRAPEZA. Τράπεζα, πύλαι, μάχαιρα, ὄνυξ, nomina ſunt quarumdam partium iecinoris, aruſpicibus olim nota, & uſitata: quae & in hominis iecinore, inquit Rufus, etiam habentur, ſed obſcurae ſunt, & non conſpicuae, & ad medicinam inutiles. Verum πύλας, hoc eſt portas intelligere poſſumus magnum illud orificium venae, quam anatomici etiam nunc portam appellant, ſive a portando alimento in iecur, ſive quod per eam tamquam portam omnia in iecur ingrediantur.

139 ET FOLIVM. Caſtoris vel hippopotami teſtes magna utilitate exhibentur demorſis ab animalibus venenatis. Eſt autem hippopotamus, ut heic ait Nicander, ambiguae vitae animal. Nam & in Nilo degit, praeſertim ſupra Sain, quae Aegypti urbs eſt, ſita ad unum Nili oſtium, & fluvio nonnumquam egrediens, depaſcitur maturas ſegetes, ſeſeque poſtea in fluvium recipit. Eius teſtes exſiccandos & terendos Dioſcorides monet, & ita contra ſerpentium morſus bibendos. Nec dubium quin caſtoris etiam teſtes eodem modo praeparare conveniat. Eos Nicander οὐλοὺς appellavit, hoc eſt mortiferos & perniciosos ipſi caſtori, quod eorum cauſſa peti & occidi ſolet. Dioſcorides vanum eſſe exiſtimavit quod traditur, teſtes ab ipſo evelli, & ab ſeſe abiici, quum venatu urgetur, quia, ut ait, tangi nequeunt, ita, ut in ſue, ſubſtricti.

140 LAVRI TENVIS. Id eſt eius, quae eſt folio tenuiore. Eſt enim & alia latiore folio.

141 AREAS. Πράσιαι dicuntur in hortis τετράγωνοι λαχανίαι, hoc

hoc eſt quadrata quaedam ſpatia, in quibus olera ſeruntur, quaſi περαστί. In iis amaracus cultura laetus provenit, & per fluviorum ripas.

141 ECHINVM. Animalia, quae ruminant, quaternos habent ventris ſinus, γόμφον, κεκρύφαλον, ἐχῖνον, ὦμον, id eſt gulam, reticulum, omaſum, & abomaſum. Gula incipiens ab ore deorſum tendit ad pulmonem ſeptumque tranſverſum: hinc ſe ad ventrem applicat maiorem, qui parte inferiore aſper eſt & interceptus, ac prope gulae commiſſuram ſinum ſibi adnexum habet, quem ex argumento κεκρυφαλον, hoc eſt reticulum vocant. Eſt enim ventri extrinſecus ſimilis, intus reticulis, capillis mulierum implexis, quae & vittas & diſcriminalia appellant, magnitudine multo quam venter minor: hunc excipit omaſum, parte interiore aſperum, cancellatum, cruſtatum, magnitudine reticuli. Abomaſum venter ab eo alius iungitur, omaſo magnitudine amplior, forma oblongior, cancellis intus & cruſtis magnis, multis & levibus inornatus, mox inteſtinum ſequitur.

143 IVNIPERVM. ἄρκευθος iuniperum ſignificat & eius baccam, quae etiam ἀρκεύθις dicitur. Graecus Scholiaſtes cenſet ἄρκευθον heic ſignificare baccam cedri, ut ſine diſtinctione legatur apud Nicandrum κέδροιο ἄρκευθος, ſcribitque ipſam etiam cedrum ἄρκευθον appellari. Habet quidem cedrus multa cum iunipero communia, ab eo tamen diſſidet, ut apparet ex Dioſcoride. Itaque ego malui ſeparare, & iuniperum interpretari, quem & Dioſcorides contra viperarum morſus ſalubriter bibi teſtatur, non minus quam cedrum.

144 HEMINAM. Quam Graeci κοτύλην vocant, Latini heminam interpretantur. Nullam enim Latini habent quae propius ad κοτύλιον accedat. Nec tamen eaedem prorſus menſurae ſunt. Κοτύλη enim uncias Italicas novem capit, hemina unam praeterea continet. Dimidium eſt ſextarii, unde ἡμίξεστον etiam appellatur. Eſt autem & κύαθος menſura ſeſcunciam capiens, ſive drachmas duodecim. Itaque in hoc potu theriaco, triplo plus ptiſanae eſt quam vini.

145 SESCVNCIAM. Id eſt cyathum, unciam ſcilicet unam & dimidiam, quod quidem Nicander dixit ἑξάμορον κοτύλης.

Si

Si quidem ἡ κοτύλη, ut ante dictum est, capit novem uncias Italicas, itaque sexta eius pars unciae unius, & dimidiae est.

146 OXYBAPHI. Mensura est cyathum unum & dimidium capiens.

147 EQVINI. Hipposelinum intelligit, quod ita dictum est vel a magnitudine, vel quod equorum morbis privatim medeatur.

148 PICEAM. Graece habetur ἐχιτευκία, hoc est vel amaram instar piceae, vel picei coloris, quaedam enim myrrha eiusmodi a Dioscoride proditur.

149 TVM NARDI. Intelligit irin Illyricam, quam veteres praecipue in usu medicinae commendarunt. Nam & Naron & Drilo, quorum heic meminit, fluvii sunt Illyriae sive Dalmatiae, circa quos Cadmus & Harmonia habitasse dicuntur, ubi & in dracones eos conversos fuisse narrant, qui per vicinos agros pascantur.

150 FATIDICVM. Traditur in myrice, quam tamaricem Latini vocant, vis inesse vaticinandi, adeo ut qui ramum eius manibus teneret, futura praesagiret. Sic magi, & Scythae, ut scribit Graecus Scholiastes, ad vaticinia sua myrices virgis utebantur, eamque ob causam tradit Herodotus Apollinem Myricaeum quondam dictum fuisse, qui hoc loco a Nicandro vocatur Corypaeus a Corype civitate Thessaliae, in qua colebatur.

151 DECIES. Vini modus esto decima pars congii, χοῦς autem, quem Plinius congium interpretatus est, capit κοτύλας duodecim, sive libras novem, sive sextarios sex. Heic ergo vini mensura, quam sumendam Nicander dicit, est unciarum decem, & drachmarum sex, & praeterea dimidiae fere drachmae. Haec enim decies in uno congio continetur.

152 ET GERYNON. Ranae pariunt minimas veluti carnes nigras, oculis tamen & cauda insignes, quibus mox pedes figurantur, cauda findente se in posteriores: γέρυνοι a Graecis appellantur, nec aliud apud Latinos nomen sortitae sunt. Itaque heic maiores ranae intelliguntur: idem remedium etiam Dioscorides habet, scribens contra omnium serpentium venena pro antidoto esse ranas, si ex sale & oleo decoctae edantur, iusque earum itidem sorbea-

beatur, ex quo loco βάμμα oleum dici patet, quemadmodum & ſupra adnotavimus.

153 FERAE. Vipera κατ' ἐξοχὴν intelligi poteſt, cui primam laudem in remediorum theriacorum compoſitione veteres tribuerunt, cuius tum iecur, tum caput ex vino, aut aqua potum morſibus ſuis medetur. Poteſt tamen & generaliter de omni ſerpente dictum intelligi. Neque enim vipera modo ſibi remedio eſt, ſed & ſcorpius, & reliqui fere ſerpentes.

154 CONILA. De origano & eius appellationibus variis magna eſt apud antiquos ſententiarum diverſitas. Haec quidem fuit Nicandri opinio, panaciam cunilam a quibuſdam Heraclion origanon vocari. Eſt & alia origani ſpecies, quam ipſe onopetalion, vel metri cauſſa, diviſis nominibus ὄνου πετάλιον nuncupat, quod aſinis pabulo gratum ſit. Dicitur & ab eodem ὀνίτις, eadem de cauſsa, cuius meminit & in Alexipharmacis in curatione aconiti.

155 PARVA ETIAM. Dixit Dioſcorides rhamno folia eſſe mollia & ſuppinguia. Quod arbitror Nicandrum indicare voluiſſe, appellantem rhamnum ἐρσομένην, hoc eſt veluti rore madentem. Eam dicit in Lydia philetaerin appellari. Tmolus enim Lydiae mons eſt, cui Gyges olim imperavit. Parthenium ſimiliter Lydiae promontorium.

156 NVNC AGE. Nicander hoc loco duas echios deſcribit, alteram humilem folio anchuſae, ſpinis horrido, ſed exili, & brevi radice, alteram vero altiorem, maiore folio, flore parvo vel pauco, purpureo, capitulis viperae, cacumine aſpero vel adſtricto. Dioſcorides tamen, qui non temere ſolet diſcedere a Nicandro, unum dumtaxat facit genus echii, non geminum.

157 ADSTRICTO. Σφιδανὸν ſignificat tum aſperum, tum adſtrictum ſive compreſſum. Poſtremum magis placuit. Nam ut ſcribit Dioſcorides, folia, quae in imo caule utrinque expanſa ſunt, in ſummo fiunt minuſcula, & continuo ad cacumen uſque breviora, ita ut caput compreſſius adſtrictiuſque videatur.

158 SALVBRIS. Ἀλθήεντος ambiguam habet ſignificationem: ἀλθαίνειν enim & αὐξειν & ὑγιαίνειν ſignificat, utrumque convenit: nam acanthus caulem habet longum, & folia magna.

159 ERINVM. Non eſt capſicus, ſed herba a quibuſdam ὠκιμοειδὲς dicta, & a Romanis ocimum aquaticum, nam ſecus amnes fonteſque naſcitur ocimi ſimilitudine.

160 NEMEAEVM. Σέλινον, ſive apium dicitur Nemeaeum, vel quod in Nemaea ſilva praeſtantiſſimum naſceretur, vel quia in Nemeaeis certaminibus victores apio coronabantur.

161 OBOLOS. Terni oboli pendent dimidiam drachmam. In drachma enim ſex oboli ſunt. Itaque obolus pondus eſt dimidii ſcripuli.

162 MONTANVM. Qui χαμαιλέων dicitur, a Nicandro χαμαίλεος dictus eſt. Eius duo genera habentur, unus niger eſt, folio ſcolymi, ſed rotundiore, hoc eſt breviore, & minus acuto (ſic enim προχέλων χαίτην interpretor: alius forte intelliget ex eo deſignari umbellam, quae in eius faſtigio cernitur) radice denſa, craſſa & nigra, naſcitur in ſentibus, aſperis & opacis ſaltibus. Alter vero albus eſt, ſed folia habet aſperiora, acutiora, & validiora, e quorum medio ſinu prope terram, caulem enim non habet, caput depreſſum & humile enaſcitur. Radix illi dulcis eſt & candida, a qua albi nigrique differentia deſumitur. Neque enim in folio, quod uterque habet ſcolymo ſimile, diſcrimen eſt, ſed in radice. Ceterum in theriaces uſu candidum deligendum, non nigrum, quia venenatum ſit, nullhiuſque uſus, niſi foris admotum.

163 EST ALIA. Per Alcibii plantam intelligit anchuſam alteram, quam aliqui, ut ſcribit Dioſcorides ἀλκιβιάδιον, aut ὀνοχειλὲς vocaverunt. Nam de Alcibiadio, quod echium eſt, ſupra Nicander dixit, nec bis eadem de re verba facienda erant. Ceterum huius anchuſae folia, & radices, tam praeſenti remedio ſunt adverſus venenatorum, praeſertimque viperarum morſus, ſive edantur, ſive bibantur, ſive etiam alligentur, ut ſi quis commanducata expuerit in os venenati animalis, protinus id mori ferant.

164 PHALACRAE. Anchuſa haec naſcitur ſabuloſis & incultis locis, plurimaque in Phrygia provenit circa Troiam, cuius Phalacra promontorium eſt. Crymne autem & Graſus campi ſunt, in quibus equus ille ligneus Minervae ſacer fabricatus dicitur.

165 PINGVIA. Ita dicuntur, quia laevia: id enim magis placet, quam oleae ſimilia dicere.

166

166 MELISSOBOTI. Intelligit meliſſophyllon, quod quia metri ratio non admittit, meliſſoboton, quaſi ab apibus depaſtum appellavit. Sunt autem hirſuta eius folia.

167 CONVERSIO. Intelligit ἡλιοτρόπιον herbam ſic dictam ἀπὸ τῶν ἡλίου τροπων, hoc eſt a ſolſtitiis. Nam per ſolſtitium circumagit ſe cum ſole, eiuſque ortum mane ſpectans, eius iter ad occaſum uſque perſequitur.

168 TVMORES. Hoc eſt perniones, quae χίμετλα Graecis dicuntur. Sunt autem ulcera ex frigore hiberno in digitis manuum, praeſertim vero in talis contracta, dicta ἀπὸ τῦ χειμῶνος, unde & per diphthongum ω a quibuſdam ſcribuntur.

169 PYRETHRI. Πυρέτιδα Graecus Scholiaſtes pyrethrum interpretatus eſt, a quo temere nolui diſcedere, certus pyrethrum etiam theriacis medicamentis convenire, & Dioſcoridem inter alias pyrethri nomenclaturas πύρινον, & πύρωτον, & πυρίτην adſcribere.

170 PHLEGYAEVM, Id eſt Aſclepium, dictum ita ab inventore Aeſculapio. Invenit autem, ut ait Nicander, ad ripas fluvii Boeotiae, qui Melas dicitur. Inde ergo & Aſclepiou & Phlegyaeum dictum eſt, fertur enim Aeſculapius natus eſſe matre Coronide, cuius pater Phlegyas vocabatur. Eam autem herbam quum reperiſſet, Iolaum Iphicli filium ſanaſſe perhibetur ab hydra laeſum, quem una cum Hercule occidit & concremavit.

171 MVSTELAE. Muſtela κατοικίδιος dicta, hoc eſt domeſtica, fertur naturali quodam diſſidio ſerpentes perſequi. Iude remedium ab ea etiam mortua ſumitur adverſus eorum venena. Primum amburi debet, & flamma depilari, tum exemptis omnibus interaneis, ſale inveterari, & in umbra ſiccari.

172 VELLERE. Hoc eſt pilis: ſic enim potius interpretandum iudico, quam δέρμα, hoc eſt cutem, ut Graecus Scholiaſtes: cuius tamen opinionem videtur ſequutus eſſe Hermolaus Barbarus apud Dioſcoridem, dicens muſtelam eſſe inaſſandam. Ita enim vertit quod Dioſcorides dixit περιφλεχθεῖσαν, quo tamen nomine, muſtelae pilos potius amburendos, quemadmodum in inveterandis porcis, & ſuibus facimus, quam muſtelam ipſam, eiuſque pellem torrendam eſſe deſignavit.

173 LASER. Sicut later tenerum, & friabile, aut caseus iam durior cultello deraditur, ita debet ex ipsis mustelae inveteratae carnibus abradi portio quaedam, & bibi in vino. Pondus autem & mensura debet esse secundum Dioscoridem, drachmarum duarum, vel ut ait Plinius, denarii unius.

174 NVNC AGE. Heic alia antidotus describitur e marinae testudinis sanguine. Is exceptus fictili, sinitur in grumos concrescere, serumque omne quod ab eo manat, effunditur: deinde ubi reliccatus fuerit, in quatuor eius drachmas adduntur cumini silvestris drachmae duae, & leporini coaguli drachma dimidia. Haec omnia simul miscentur, quumque usus postulabit ex ea ipsa antidoto drachma una ex vino bibenda est. Ceterum ex testudinum generibus Nicander marinam praefert, indicibili quidem, ut mihi videtur, ratione, sed sola naturae proprietate per experimentum cognita. Est autem notandum eam a Nicandro βροτολοιγὸν, hoc est homini exitialem dici. Siquidem ea est de qua fertur proverbium, Testudinis carnes edendas, vel non edendas esse, quod longe praestet largo esu ventris perturbationem delectionemque moliri, quam parce vescendo recipere intra venas succum nimio lentore gravem, & pernicioſum.

175 NVNC ATTENDE. Φάλαγξ, sive φαλάγγιον species est aranei. Phalangia enim in eo genere appellantur, quorum sunt noxii morsus. Sic dicuntur ab internodiis, quae omnibus teroa sunt in cruribus. Eorum species septem hoc loco a Nicandro describuntur, ῥώξ sive ῥάγιον, ἀσπάλιον, κυάνεον, ἀγρωστης, δύσδηρι, sive σφηκεῖον, μυρμήκειον, τὸ ἐν τοῖς ὀσπρίοις.

176 RHOX. Solus Nicander videtur nomen hoc usurpasse in ea phalangii specie designanda, quam omnes ῥάγιον appellarunt. Siquidem, ut ait Aëtius, quod ῥάγιον vocatur, figura est rotunda, colore nigro, uvae nigrae acino, a quo inditum nomen est, simile, pedibus utrinque brevissimis & frequentibus, incessu tamen velocissimo, habetque os sub medio ventre.

177 ARRIGIT. Legebatur apud Nicandrum, tam in Aldino, quam in Germanico codice, οὐδέτε κυλὸς, quo significabatur penem ipsum non extendi, nec promitti, sed po-

potius flaccidum esse & elanguidum Me tamen duo potissimum impulerunt, ut id ipsum in contrarium sensum verterem, & pro οὐδὲ reponerem ἠδὲ, quod significat *atque*: primum quidem quod qui notas morsus phalangiorum prodiderunt, tam Graeci, quam Arabes, inter ceteras pudendi tensionem numerant. Ex morsu rutelae vuaeae, inquit Avicenna, sic appellans φάγιον, accidit tensio in virga, & pectine. Aëtius vero lib. 13. „ Adest, ait, & urinae difficultas cum pudendi tentigine & dolore„ Ac in aquam quidem calidam demissi, a dolore levati sibi videntur, post vero contente dolent pudendum. Senioribus vero pudendum plurimum laxatur, ac minime intenditur. Sed & ipse Graecus Scholiastes non videtur per negationem locum hunc legisse, scribens ἡ τὰ ἑαυτῶν αἰδοῖα ἐξορθοῖ. Addidit vero & Nicander una cum pudendi tensione etiam feminis involuntarium profluvium, ut nemo iam dubitare possit de iuvenibus, non etiam de senibus hoc symptoma intelligendum esse.

178 AT VERO ASTERION. Hoc est stellatum, sic dictum est a maculis albis & stellarum instar splendentibus, quibus solis a rhagio differre Plinius prodidit. Eius symptomata sunt cum rhagio communia, nisi quod in hoc veternum Nicander non connumeravit: perfacile tamen sequitur ad tantam totius corporis frigiditatem. Arabes medici omnium phalangiorum venenum frigidum, & siccum esse pronunciant.

179 CAERVLEVS GRADITVR. Tertia phalangii species est, quam praecedentibus peiorem esse Plinius scribit, quod celerius mortem adferat. Id lanuginosum est, & pedibus longioribus, habetque hoc praecipuum symptoma, quod ab eius morsu vomitiones aranearum telis persimiles excitentur, quasi & in alieno corpore virus eius, etiam fila texendi, & stamina ducendi vim habeat.

180 EST ETIAM. Ἀγρώστης dicitur ἀπὸ τῆς ἄγρας, quasi venator, nam muscas, culices, & apes venatur, similis est lupo. Hunc autem lupum Graecus Scholiastes muscae speciem dicit, nigrae, magnae, duorum, sed ingentium pedum. Aëtius vero agrosten non lupo similem dicit, sed ipsum lupum appellat, eum enumerans inter phalangii species, & describens corpore lato & volubili, parti-

bus circa collum inciſuram habentibus, & tribus circa os tuberculis.

181 DYSDERI. Apud nullum alium auctorem reperitur vocabulum hoc, quo fit ut vulgi fuiſſe ſuſpicer. Nam proprium eſt σφηκῖον, quaſi dicas veſpale, a veſpae ſimilitudine. Morſum eius conſequuntur haec ſymptomata, tumor in ipſo vulnere maior & abſceſſus, & praeter alia multa quae ſunt reliquis phalangiis communia, genuum tremor vel ſumma imbecillitas, ac tandem veternus mortem inducens.

182 FORMICAE OBSERVA. Myrmecion ſic dictum eſt ἀπὸ τῆς μύρμηκος, quaſi formicarium. Eſt enim praegrandi formicae ſimillimum. Plinius non toto corpore, ſed capite ſimile formicae eſſe ſcribit, multoque formica maius, rufo capite, reliqua parte corporis nigra, albis intercurſantibus reſperſum guttis, & maxime circa furnos, & molas vivere. Addit acerbiorem huius quam veſpae ictum eſſe, alibi vero veſparum dolore torquere. Ex quibus ſuſpicio aliqua eſſe poteſt, Plinium κνῶπας veſpas interpretatum eſſe. Sed nemo, quod ſciam, κνῶπας ita reddidit, aut in veſparum crabronumve genere recenſuit. Sic enim ſimpliciter dicuntur τὰ θηρία, ut prius apud Nicandrum ἵνα κνῶπες τραφερὴν βόσκονται ἂν ὕλην. Itaque placuit potius Graecum Scholiaſtem ſequi, qui eo nomine phalangia deſignari exiſtimavit.

183 AGRICOLAM. Hoc ſeptimum genus phalangii eſt, carens proprio nomine, ſed phalangium leguminum appellatum. Id videtur mihi eſſe de quo ait Plinius„ Naſcitur in eruo phalangius, beſtiola aranei generis, ſi hiems aquoſa ſit„ Poſtremi medici rutelam herbinam, ſeu potius eruinam appellant: invenitur meſſis tempore in leguminibus, atque ſi nudis manibus ea colligantur, plerumque mordet. A morſu excitantur puſtulae, mens perturbatur & abalienatur, quo fit ut laborantes multa loquantur abſurda & ridicula: oculi praeterea, ut phreniticis ſubvertuntur.

184 PHALAENAE. Species eſt papilionis, qui noctu accenſis lucernis circum earum flammas volitat. Alio nomine ψυχὴν appellari Graecus Scholiaſtes tradit. Alas habet membranoſas, tenues, ſiccas, & quae tangenti veluti cinere adſperſae apparent. A quibuſdam alio nomine ψώ-

ρα

ρα nuncupatur, & a posterioribus corrupto vocabulo καλοβηλοσβέσης.

185 CONILAE. Sic dicitur a Nicandro silvestre origanum, ut testatur Dioscorides: folio est sicco & minime viridi, eiusque colorem, huius papilionis alae referunt, sed adverte heic ἴγχλοον non intelligi simpliciter viride, sed potius siccum, hoc est sine humore, & viriditate, quale est folium aridum.

186 PERSEIDE. Quod in perseae foliis animal educari Nicander scribit, nomine non exprimit. Verum Dioscorides de persea scribens, κρανοκολάπτην appellari dicit, & phalangium vocat, quemadmodum & Aëtius, qui ipsum describit corpore sublongo, viridi colore, & stimulo iuxta collum, quo caput maxime petit. Itaque id octavum genus phalangii fuerit. Alii κεφαλοκρύφην appellant. Vtriusque nominis haec ratio est, quod caput maxime feriat, tamquam partem in homine nudam, & externis iniuriis facile expositam.

187 EDVRVM. Ἐσκληκώς, pro quo edurum reddidi, dicitur quod prae siccitate durum est. Itaque potest dubitari an hoc phalangii genus idem sit cum eo quod σκληροκέφαλον appellatur, & ab Aëtio dicitur habere caput saxi duritie, & totius corporis lineamenta animalibus illis similia, quae circum lucernas volitant.

188 NEC MORA. Non addit alias notas, quam mortem certam & subitam. Addit tamen Aëtius dolorem praesertim capitis, & vertigines, perpetuum frigus, deliria, corporis iactationem, & stomachi punctiones.

189 SCORPION. Scorpio animal est de genere insectorum, aculeo noxium, quem foris prominentem gerit. Vnus enim scorpio inter insecta eum in cauda habet longum & perforatum, quo venenum effundit. Hic quibusdam geminus est. Sunt autem plures scorpionum species & differentiae, sed a colore maxime sumptae, a quibus tamen diversae in corporibus adfectiones excitantur. Nicander octo enumerat: ac primam quidem candidorum, quos innocuos esse dicit: secundam ruforum, a quorum morsu febres ardentes & inrequieta corporis iactatio, qua solent conflictari, qui febribus laborant, & vehemens sitis.

190 QVI NIGER. Scorpio niger non adficit morte, gignit tan-

tum corporis inquietudinem, & mentem abalienat, ſed cum riſu, ex quo delirii ſpecies indicatur mitioris, quam ſi coniunctum haberet furorem. Porro inquietudinem Nicander vocavit ἄρμδον, κακὸν, hoc eſt ἀλυκὴν, ſignificat enim ἄρμδος apud Hippocratem multis in locis motum, agitationem & perturbationem, quae in quavis parte oboritur, ſed maxime in ventriculo a cibis diverſarum qualitatum, ut Galenus adnotavit.

191 CEV NIMBI. Quos ſcorpio viridis percuſſit, videntur ſibi quaſi grandine verberari & obrui, tantus horror eſt totius corporis, inde Nicander initio operis ſcorpionem χαλαζήεντα appellavit. Dicuntur illi eſſe ſeptem in cauda internodia, quum reliquis ſena tantum ſint, nec umquam plura: ex quibus efficitur ut nocentior ſit. Eſt enim ob id cauda valde flexili, quum reliquo corpore rigidus ſit. Conſtat autem, ut ait Plinius, eos quibus ſeptena caudae internodia, ſaeviores eſſe. Itaque quod ea idem praeſtent in cauda, quod vertebrae in dorſo, Nicander σφονδύλους appellavit. Cohaerent autem haec internodia inter ſe vinculis, & ligamentis: ideo vertebras eas ἐντεδεσμους vocavit, hoc eſt multis vinculis cohaerentes, finitum numerum pro indefinito uſurpans. Nam ſaepe apud Graecos ἑννέα ſignificat idem quod οἱ πολλοί.

192 LIVIDVS EST. Quinta ſcorpionum differentia colore livido notatur: diſtinguitur tamen & aliis ſignis, ut ventre lato diſtentoque, gula inexplebili & nulla herba ſatiabili: praeterea & ſymptomatis morſum conſequentibus, hoc enim illi proprium eſt, quod in inguinibus bubonas excitet. Non ſic tamen Arabes medici ſimpliciter pronunciant, ſed adhibita diſtinctione, ſcribentes, ſi in partibus quidem infernis acceptum vulnus eſt, bubonas excitari, penem intendi, & ventrem flatu tumeſcere: ſi vero in partibus ſuperis, tumores ſub alis fieri, & crebros e ventriculo ructus.

193 TANTA INGLVVIES. Nicander notat praeſertim huius animalis voracitatem, id enim ſignificat βέβρωσις. Poteſt & ad huius ſcorpionis venenum referri, quaſi dicat, morſus eius gignit bubonas, adeo venenum edax ſerpit, & voracitatem ſcorpionis imitatur: vel poteſt ad hominem qui punctus ſit referri, tamquam unum e ſymptomatis,

ut

ut intelligamus hominem ab eo percuſſum ſimili edacitate laborare, quamquam nemo eorum qui de venenatorum morſibus ſcripſerunt, id teſtatus ſit. Adfert & Graecus Scholiaſtes alium ſenſum.

194 CORPORE SVNT. Pagurus ſpecies eſt cancri, poſt maeam maximi, chelis grandioribus. Sunt autem chelae, brachia biſulcis dentata forcipibus, quibus illi obvia quaeque apprehendunt. Sunt & teſta minime laevi, ſed aſpera & aculeis parvis conſperſa. Eodem modo & ſcorpiones iſti exaſperantur. Id enim ſignificat ἐποχρίωσι verbum. Graecus Scholiaſtes explicat, quaſi ſcriptum ſit Graece ἐπωχρίωσι, & participium facit, & interpretatur φοβεμένοις.

195 QVORVM ETIAM. Quum paguri capti ſunt, & mari extracti, fallunt interdum piſcatorem, quum in ſicco poſiti ſunt, in terrae foramina ſe condentes, ubi ſi eos mori contingat, naſcuntur ſcorpiones, quemadmodum & Ovidius cecinit his verſibus:

Concava littoreo ſi demas brachia cancro,
Cetera ſupponas terrae, de parte ſepulta
Scorpius exibit, caudaque minabitur unca.

196 ADDE MELICHLORVM. Octavum hoc ſcorpionis genus a Nicandro deſcribitur, poſtremo caudae internodio nigro, pedibus varis & flammae ſimilibus, alis denſis & duris, & locuſtae ſimilibus, melleo etiam corporis colore. Eſt enim toto corpore flavus, mellis inſtar vel ignis. Hic quum ſit viris infeſtiſſimus, nullumque remedium punctura eius admittat, pueris tamen & virginibus fertur eſſe tam peſtifer, ut eos intra paucas horas e vita tollat. Excitat autem febrem ardentiſſimam.

197 BEMBICIS. Inſectum eſt ex eorum genere, quae cellulas ſibi parant & mellificant. Aculeo ferit ut veſpa. Non habet Latinum nomen, a quibuſdam bombylius & bombys appellatur.

198 CVI TAMEN. Quamvis apes aculeo noceant iis quos pupugerint, ipſae tamen ſibi mortem accerſunt. Relicto enim in vulnere aculeo moriuntur. Itaque ſtimulus iis vitam tuetur, quamdiu in earum corpore remanet: mortem vero adfert, quando eum amiſerunt.

199 IVLVS. Inſecti genus eſt praelongum, & multipes arcuatim

tim repens, tactuque contrahens se: alio nomine ἐνίσκος dicitur.

200 PEMPHREDO. Non potui nomen hoc apud alium auctorem reperire: forte id insecti genus significat quod Aristoteli τενθρηδών vocatur. Est autem non absimilis crabronibus, sed varia, & latitudine similis apibus. Gaza teredinem convertit.

201 SCOLOPENDRA. Insectum est oblongum, pedibus multis, & pilosis, & qui ex utraque corporis parte in ingressu remorum instar moventur. Ea vivit vel in plures dissecta partes, & si pars aliqua a reliquo corpore abscindatur, in utrumque se movet extremum. Nam & caput versus ingreditur, & in caudam, & ferit utraque fine, ideoque a nonnullis existimatur biceps. Si morsum intulit, locus per ambitum livore fugillatur, & computrescit: interdumque, licet raro, faeculentus atque ruber cernitur: a morsu ipso exulcerari locus incipit: ulcus id negotium exhibet, fere remediis invictum. Praeterea toto corpore prurigo sentitur.

202 MVS ARANEVS. A Graecis μυγαλὴ dicitur, magnitudine muri aequalis est, colore mustelae similis & specie, unde & illi nomen μυγαλῆς. Os oblongum, cauda parva, dentes exigui, & utraque maxilla duplici ordine digesti. Testes magna ex parte impetit, non hominis modo, sed cuiuslvis alterius animalis. Eum Nicander ait caecum esse, quo fit ut rotarum orbitam transire non possit, sed si forte in eam conciderit, ibidem emoriatur.

203 SEPAQVE. Seps nomen est duobus animantibus commune. Nam & ita serpens dicitur, cuius mentionem initio fecit Nicander, dicens eum numquam unicolore cute videri, sed colorem in eorum quae contingit similitudinem subinde mutare, quem multi eumdem esse cum sepedone existimant. Hoc autem loco significat lacertae parvae speciem, atque ob id lacertis πιδανοῖσιν, hoc est pedes habentibus, comparatur. Est enim lacerta quadrupes ovipara, & crura habens a latere adiuncta. Hic ab aliis χαλκὶς, ab aliis σαῦρα χαλκιδικὴ appellatur, a virgulis, quas in dorso habet aerei coloris.

204 SALAMANDRAE. Lacerti species est, ut Dioscoridi placet, sed alpera magis & scabra. Ignava est, & punctis ve-

veluti ſtellis variegata: numquam niſi magnis imbribus provenit, & ſerenitate deficit. Nihil gignit, neque eſt in iis genus maſculinum, femineumve, ſicut neque in anguillis. Tantus autem illi rigor ineſſe perhibetur, ut in igne diutius verſari poſſit illaeſa, ipſumque etiam exſtinguere, perinde atque glacies. Effluit enim ex eius cute muccoſus quidam & frigidus humor, qui eam exuri prohibet. Eſt autem cutis ei ῥαγόεις, hoc eſt rimola, atque ex his rimis humor ille defluit. Ubi vero totus effluxerit, & fuerit abſumptus, ſi diutius in igne perſiſtat, poſtea conflagrat. Inter omnia venenata ſcelus eius maximum eſt. Singula enim, ait Plinius, ſingulos feriunt, nec plures pariter interimunt: ſalamandra populos pariter necare improvidos poteſt. Nam ſi arbori inrepſerit, omnia poma inficit veneno, & eos qui ederint necat frigida vi, nihil aconito diſtans; quinimo ſi contacto vel pede ab ea ligno cruſta panis incoquatur, idem veneficium eſt, vel ſi in puteum cadat. Ceterum eius maleficia aperte ab ipſo Nicandro explicantur in Alexipharmacis.

205 MVRAENA. Muraena piſcis eſt praelongus, anguillae ſimilis, ſed latior, magno oris rictu, in quo dentes ſunt acutiſſimi, & venenati, quorum morſum eadem quae & viperae ſymptomata conſequuntur. Dicitur aliquando in rabiem agi perinde atque canes: ob id piſcatoribus formidabilis eſt, & ſi quando e cellula piſcatoria, in qua praeda reponi ſolet, erumpat, tantum metum iis incutit, ut e cymbis in mare ſeſe praecipitent. Dicitur etiam aliquando cum vipera coire, unde muraenae pernicioſae, teretes, minores, & variae gignantur, quod tamen quidam fabuloſum exiſtimant, ſed ita tantum videri, propter ſimilitudinem myri & muraenae: ſic autem vocant marem qui generat.

206 NEC ME. Paſtinaca piſcis eſt planus, chartilagineus, laevis, nullis in toto corpore aculeis, praeterquam in cauda, in cuius fere medio aculeum longum, acutum, & utrinque ſerratum gerit, quem Plinius radium appellat, & pro telo eſſe dicit, nihilque uſquam eo eſſe exſecrabilius. Neque enim viva tantum paſtinaca venenatus eſt, ſed ea etiam mortua peſtifer eſt, non animalia ſolum a ſe puncta interimens, ſed etiam herbas & arbores. Si-

qui-

quidem non multo poſtea folia decidunt, totaque ipſa arbor exareſcit, tamquam peruſta ſolibus Oppianus lib. 2. τῶν ἁλιευτικῶν ſcribit Circen filio Telegono, quem ex Vlyſſe ſuſceperat, dediſſe paſtinacae radium, ut eo cum hoſtibus dimicaret, ſed quum Ithacam perveniſſet, & patris ſui, quem non agnoſcebat, armenta abigeret, occurrentem, atque auxilium ferentem patrem eo vulneraſſe & occidiſſe: eam ob rem ab Horatio Telegonus parricida appellatur.

207 LYCOPSON. Sic dicitur a Galeno & Paullo herba, quae apud Dioſcoridem λύκοψις vocatur. Species eſt anchuſae, & in altum valde excreſcit, unde ἑρμινέντα Nicander appellavit: ἕρμινος enim caulem ſignificat.

208 CICAMA. Heſychius ſcribit eſſe olus non diſſimile τῷ λαχάνῳ καυλίδι.

209 AIVGA. Ea eſt quam χαμαιπίτυν appellant, quam Nicander diviſis nominibus χαμηλὴν πίτυν dixit.

210 FVCVM. Frutex eſt lactucae ſimilis, in mari naſcens, unde φύκος θαλάττιον ab omnibus appellatur. Huius quum ſint plura genera, puniceum, ait Dioſcorides, adverſus ſerpentes Nicander dedit.

211 SPICEA. Quid per ἀθηραίδα Nicander ſignificet, non ſatis mihi liquet. Spiceam reddidi propter radicis longitudinem, quaſi in modum ſpicae prolixa ſit: forte vero hoc nomine vilitatem eius deſignavit: id enim ſignificat ἀθηρίζειν.

212 THYLACIS. Duo feruntur papaveris genera, quorum quod calycibus eſt maioribus dicitur θυλακὶς, quaſi ſacculatum, quia in ſaccis deferretur: quod vero minoribus eſt, ἐπιτηλίς.

213 FICI. Graecus Scholiaſtes dicit hoc loco τῆς κράδης nomine deſignari ficum agreſtem: poteſt vero & ſilveſtris: utraque enim antidotis theriacis convenit auctore Dioſcoride. Significat ἡ κράδη apud Hippocratem τὸν ἀκρεμόνα τῆς συκῆς, ut adnotavit Galenus, quod & huic loco quadrat, in quo Nicander monet, ſumma ramorum ficus germina decerpenda eſſe.

214 HERBAE SACRAE. Verbenacam intelligit, Graeci appellant περιστερεῶνα, quod columbae ea delectentur, ut ſcribit Dioſcorides.

215 PARTHENII. Vox haec ambigua eſt: nam eo nomine plantae

tae duae deſignantur, una coriandri foliis, a Latinis ſolis oculus dicta: altera foliis mercurialis, quam ἑλξίνην, ſive muralem herbam appellant: utram Nicander heic ſignificet, nondum liquere arbitror, quamvis Graecus Scholiaſtes ſcribat parthenion hoc ab aliis ἑλξίνην, ab aliis vero περδίκιον intelligi.

216 PETALITIN. Haec apud Dioſcoridem φυλλῖτις appellatur: ſunt enim φύλλον & πέταλον idem.

217 RVBRO LEMNIACO. Hoc eſt Iphragidi Lemniae, quam vulgo terram ſigillatam vocant, cuius praecipua laus in antidotis eſt.

218 SPINOSAE. Quid intelligat Nicander incertum eſt, malone punici, an vero τῆς ἀκάνθης ſimpliciter dictae. Nec certo ſimiliter conſtat, quid orobanchos appellet, an eam herbam, quam ὀροβάγχην Dioſcorides appellat, complexu ſuo cicer & eruum enecantem, cui tamen nemo veterum vim tribuit adverſus venena: an potius germina mali punicae, ut Graecus Scholiaſtes interpretatur: cuius ſententiae videtur etiam Heſychius accedere, ſcribens ὀροβάγχην a quibuſdam κύτινον appellari.

219 ONONIS. Haec eſt ἄνωνις, quam & ὀνώνιδα a quibuſdam vocari Dioſcorides auctor eſt. Ramos habet frequentibus geniculis cinctos, ideo πολύγωνος a Nicandro dicta.

220 CORII. Κορίον & κορίανδρον Graecis dicitur quod Latinis coriandrum. Cuius montani, ſive agreſtis ſemen conſulit legendum adverſus ſerpentium venena, quamvis Plinius lib. 20. cap. 20. ſcribat, coriandrum inter ſilveſtria non reperiri.

221 CONYZAE. Ea duorum generum eſt, maioris minoriſque. Heic minorem deligendam eſſe dicit, cui ſunt folia minora & arctiora, ſicut & caulis.

222 STRATIA. Civitas eſt Arcadiae, in qua natum porrum praecipue commendabatur, ſicut apud Romanos aricinum. Poteſt tamen alia eſſe interpretatio, ſi στρατιὴν pro exercitu & expeditione intelligamus, ut porrum militiae dicatur gratum aptumque militibus. Prior interpretatio magis placuit, quod in omnibus exemplaribus στρατίης legerim accentu in penultima, quomodo obſervavi ab omnibus ſcriptum eſſe huius urbis nomen.

223 BVLBI. Sive proprie dicti, ſive ipſius etiam ſcillae, ut Scholiaſtes interpretatur: ea enim bulboſa eſt.

224 DRACONIS. Intelligit dracunculum, cuius caulis verſicolor eſt, & maculis reſperſus purpureis, ita ut anguem plane referat.

225 SCORPIVS. Pluribus plantis ſcorpius nomen dedit: una eſt foliis parvis, & ſemine ſimili caudae ſcorpionis, unde & nomen habet. Alia eſt eiuſdem nominis, radice ſingulari & brevi, ex qua nullum folium erumpit, ſed vice eius habet aculeum in cacumine. Eſt & alia, licet valde ab iis differens, quae graminis modo naſcitur, cauliculis geniculatis, cyclamini folio, radice leniter hirſuta, ſcorpionis effigie, quae arida paullum incurvatur ſcorpionum modo, quare ſcorpium eam aliqui vocavere. Hanc loco iſto Nicander manifeſte intelligit, conſulens deligendam eſſe eiuſmodi radicem. Dicitur & Heliotropium σκορπιοειδὲς, ſive σκορπιῶδες, ab effigie ſcorpionis caudae, quae in eius floribus apparet.

226 SIDAS. Sida herba eſt lacuſtris in Orchomenio lacu Boeotio frequens, quam heic procul dubio Nicander intelligit. Id quod indicant urbium & fluminum nomina quae heic uſurpat. Nam Pſamathe, a qua σίδας ψαμαθηίδας appellavit, fons eſt apud Thebas Boeotias. Copae autem ſunt urbs Boeotiae, ad ingentem lacum ſitae, quem Copacidem Strabo appellat. Schoeneus autem & Cnopus fluvii ſunt qui in eum lacum influunt.

227 REDOLENTIBVS. Scholiaſtes exiſtimat βαρυώδια nomen eſſe proprium alicuius herbae, quam βαρύοδμον appellari dicit, ſed quaenam haec ſit non explicat. Certe nullum tale herbae nomen legitur. Itaque ipſum cicer ſilveſtre intelligendum exiſtimo, quod revera acri odore eſt, ut ait Dioſcorides. Quare non ſolum Nicander ipſius ſilveſtris ciceris ſemen commendat, ſed ipſius etiam virides ramos, & totam denique plantam gravi odore praeditam.

228 CONSITA RVRA. Per ἀμνὺς hortos intelligere oportet, & loca arboribus conſita, quae Graeci ἄμπελον appellaot, quae λάσια, hoc eſt hirſuta dici poſſunt, propter herbarum fruticumque copiam in iis naſcentium: metaphora a pilis animalium ſumpta, quorum vicem in agris germina, & herbae praeſtant.

229 HYACINTHI. Patria Spartanus hic fuit, eumque Apollo valde dilexit. Quum autem ad Eurotam, quem Nicander flu-

fluvium Amyclaeum, hoc eſt Lacedaemonium appellat, diſcum ſimul ludentes iacerent, accidit ut in terram decidens diſcus, quem Apollo in ſublime iecerat, ſaxi repercuſſu reſilierit in Hyacinthi caput, eumque occiderit.

230 CVPRESSVM. Humilis haec cupreſſus χαμαικυπάρισσος eſt Graecis dicta, quam Plinius lib. 24 cap. 15. inter herbas recenſet atque ex vino potam contra venena ſerpentium omnium ſcorpionumque pollere ſcribit. Sunt tamen qui inter frutices potius referant. Addidit autem Nicander πολιὴ, ut eam diſtingueret ab arbore.

231 RADICES LIBYCAS. Silphium, ſive laſerpitium intelligit, quod praecipuum in Libya, maxime autem Cyrenis naſcitur.

232 SIN TE. Proponit Nicander alia ab herbis, earumque radicibus & ſeminibus iam commemoratis remedia, paratu admodum facilia, quibus morſus ſerpentium curemus, ut nihil ad perfectam curationem deſit.

233 CVCVRBITA. Prodeſt eam ob cauſam, quod venenum intro lubiens revocet, & colore ſuo temperet & reſolvat. Nec dubium eſt quin cum copioſa flamma admoveri debeat.

234 FICI. Succus lacteus fici, tam ſilveſtris quam ſativae, aperit meatus, & exulcerat corpora, ob id attrahit venenum, eique exitum per cutem molitur: facit idem & ferrum candens protinus a plaga adhibitum.

235 VTER. Hoc remedii genus convenit, quum vulnus in pedibus aut manibus acceptum eſt: neque enim commode corporis trunco adhiberi poteſt. Vinum vires habet concoquendi, temperandi, mitigandi, attrahendi, digerendi per halitum, & dolorem ſedandi: ad haec naturali quadam proprietate vim habet venenis adverſam. Nec tamen ea tam eſt efficax & praeſentanea, ut protinus medeatur, ſed temporis ſpatio venenum attrahit atque digerit. Quare interea oportet artus ipſos laeſos, atque in utrem immerſos ſupra vulnus arcte deligare iiſdem vinculis quibus uter ipſe deligatur, non tantum ne vinum ab utre fluat, ſed ut prohibeatur intercipiaturque veneni curſus in partes alias principes.

236 INGVINA. Si in pede morſus eſt, oportet pedem in utrem vino plenum demittere, & ſupernam pedis partem verſus inguina deligare ipſius utri vinculis. Nec dubium quin

quin ſi in manibus plaga accepta eſt, idem oporteat in manu moliri, eamque ad axillam vincire. Sic ex uno alterum intellige.

237 FIMVMVE. Πύραθος fimum quidem omnem ſignifi at, ſed proprie caprillum, cui peculiariter eas vires Dioſcorides tribuit, ut in aceto decoctus, & impoſitus ſerpentium morſibus medeatur.

238 MASSAM. Apud Graecos χεὶρ non modo manum, ſed etiam quidquid manu comprehenditur, ſignificat. Hoc loco dicitur maſſa, quae ex multis radicibus, herbis, ſeminibus, floribuſque ſimul miſtis coaleſcit.

239 GLYCYSIDES. Sic vocari paeoniam Dioſcorides auctor eſt, & tenuem eſſe mari radicem.

240 VRTICAM. Eius duo genera ſunt, unum maius, alterum minus, quod ego heic deſignari arbitror Nec tamen reperi urticam ab alio auctore κνιδάκνηθην dici. Coniectura vero facilis eſt, quod eadem ſit huius nominis ratio, quae & τῆς κνίδης, facto videlicet a pruritu nomine. Eam autem χαμηλὴν vocat, non quod humi ſerpat, ſed ad maioris ſolum differentiam.

241 LICHEN. Eſt callus in equorum genibus, & ſupra ungulas in flexu earum partium duratus.

242 MARINI. Vult ſalinum ſalis plenum addi huic theriacae. Heic enim ἅλα non pro aqua marina, ſed pro ſale accipere oportet, quem & reliquis omnibus theriacis medici immiſcent.

IN THERIACA NICANDRI ADNOTATIONES IO. GORRHAEI MEDICI PARISIENSIS CELEBERRIMI EXPLICIVNT.

NI-

ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ

ΑΛΕΞΙΦΑΡΜΑΚΑ

NICANDRI

ALEXIPHARMACA

OVVERO

DE' CONTRAVVELENI.

ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ

ΑΛΕΞΙΦΑΡΜΑΚΑ.

Εἰ καὶ μὴ σύγκληρα κατ' Ἀσίδα τείχεα δῆμοι
Τύρσεσιν ἐσήσαντο, τέων ἀνεδέγμεθα βλάστας
Πρωταγόρη, δολιχὸς δὲ διάπροθι χῶρος ἔεργει,
Ῥεῖά κέ τοι ποσίεσσιν ἀλέξια φαρμακόεσσαις
Αἰδήσαιμ', ἄτε φῶτας ἐνιχριμφθέντα δαμάζει.
Ἦ γὰρ δὴ σὺ μὲν ἄγχι πολυκρήβοιο θαλάσσης
Ἄρκτον ὑπ' ὀμφαλόεσσαν ἐνάσσαο [2], ἦχί τε Ῥείης
Λοβρίνης θαλάμαι τε καὶ ὀργασήριον Ἄττεω·
Αὐτὰρ ἐγὼ τόθι παῖδες ἐϋζήλοιο Κρεούσης
Πιστάτην ἐδάσαντο γεωμορίην Ἠπείρου,
Ἑζόμενος [3] τριπόδεσσι παρὰ Κλαρίοις Ἑκάτοιο.

Ἀλλ'

[1] M. τεύχεα. [2] R. ἐνάσσατο. [3] M. R. ἑζόμενοι.

GLI ALESSIFARMACHI

OVVERO

I CONTRAVVELENI.

BEnchè muraglie colle torri a noi,
Donde i germogli ricevemmo, d' una Sor-

NICANDRI

ALEXIPHARMACA.

Sint quamvis [1] *Aſiae procul a ſe diſſita latae*
Moenia, queis urbes noſtri cinxere parentes,
Protagora, atque illas ſpatium diſterminet ingens,
At facile ipſe tibi poti amuleta veneni,
Quo miſeri pereunt mortales, carmine dicam.
Tu prope ventoſum pelagus, mediaque ſub Arcto
Cyzicios [2]*, ubi ſacra Rheae ſpecus, incolis agros,*
Infelixque Attes [3] *magna Iovis occidit ira.*
Aſt ego ubi Epiri pinguiſſima rura, Creuſae
Progenies [4] *partita fuit, Phoeboque ſacratos*
Fatidicos habito ad tripodas, Clariique lacunam,

Fel-

Sorte non ſien, per l' Aſia, Protagora,
Ma lungo ſpazio le divida, e parta,
Pure a bevande velenoſe, lieve
Io narrerotti medicine forti,
E ciò che gli uomini attaccato uccide;
Poichè tu preſſo al rivoltoſo mare,
Torni ſotto la colma umbilicata
Orſa, u' le ſtanze ſon di Rea, ed' Atti,
Di Rea Lobrina, e l' orgaſterio d' Atti.
Ma io, laddove i figli di Creuſa
Continente graſſiſſima partiro,
D' Ecato aſſiſi ſovra i Clarii tripodi.

Α'λλ' ἤτοι χολόεν μὲν, ἰδὲ σομίοιτι δυσαλθὲς
Πυθείης ἀκόνιτον, ὃ δή ῥ' Ἀχερωίδες [1] ὄχθαι
Φύουσιν, τίθι χάτμα δυσέκδρομον εὐβουλῆος,
Ἄ"ψυρά τε Πριόλαο καταστρεφθέντα δέδουπε.
Τοῖο δὲ πάντα χαλινὰ καὶ οἰρανόεσσαν ὑπήνην,
Οἷλά θ' ὑποστύφει χολόεν ποτόν· ἀμφὶ δὲ πρώτοις
Εἰλύεται στέρνοισι, κακῇ ἀλάλυγγι βαρῦνον,
Φῶτ' ἐπικαρδιόωντα. δύῃ δ' ἐπιδάκνεται ἄκρον
Νειαίρης, ἄκλειστον ἀειρόμενον στόμα γαστρός.
Τεύχεος ἦν κραδίην ἐπιδόρπιον, οἱ δὲ δοχαίην
Κλείουσι στομάχοιο· πύλη δ' ἐπικέκλιται ἀρχαῖς
Πρῶτα κόλων, ὅθι πᾶσα βροτῶν ἅλις ἐμφέρεται δαῖς.
Αἰεὶ δ' ἐκ φαέων νοτέων ὑπολείβεται ἱδρώς·
Ἡ δὲ ταρασσομένη, τὰ μὲν ἔβρασεν ἤλιθα νηδὺς
Πνεύματα, πολλὰ δ' ἔνερθεν [2] ὑπὲρ [3] μεσον ὀμφαλὸν ἵζει.
Κράατι δ' ἐν βάρος ἐχθρὸν, ὑπὸ κροτάφοισι δὲ παλμὸς
Πυκνὸς ἐπεμφέρεται· τὰ δὲ διπλόα δέρκεται ὄσσοις·

Οἷα

[1] M. ἀχερωΐδες. [2] M. R. ἔνερθε. [3] M. κατὰ, in R. eſt in lacuna ὑπὲρ.

Il felleo impara amaro, e per gli effluvi
Aconito ſanabile a fatica;
Cui producon le rive d' Acheronte,
U' di quel benvogliente è la voragine,
Che chi v' incappa non ne può ſcappare;
E l' Aſſire, o città di Priolao
Sovvertite, e ſconvolte fracaſſarſi.
Tutti i denti, il palato, e le gengie
L' amaro beveraggio ne riſerra;
E ſi ravvolge primamente al petto

Con

Fellea ſed primum variſque evicta medelis
Cognoſcas aconita [5], *cavo quae littore ſaevus*
Fert Acheron [6], *Priolai* [7] *ubi diruta moenia quondam*
Conſtiterant, vaſtoque patet via Ditis hiatu.
Illa quidem os totum, gingivarumque locellos,
Et teſtudineum conſtringunt [8] *hauſta palatum:*
Graſſantur circum praecordia ſumma, gravique
Errore infeſtant: morſus in corde moleſtos
Oreque ventriculi pariunt ſublata patenti,
Quod cor ventriculi quidam cellamque vocarunt.
Craſſaque clauduntur magno inteſtina dolore,
In quae praecipites potuſque cibique feruntur.
Perpetuo ex oculis madidus delabitur humor:
Ipſe etiam venter flatus modo ructat ab ore
Innumeros, media clauſos modo detinet alvo.
Eſt capitis gravitas, tempus vehementer utrumque
Palpitat, apparet geminum quodcumque videtur:

Sicut

Con malvagio ſingulto caricando
L' uom, ch' a duol cardiaco, e quella peſte
Morde l' eſtremitadi: dell' eſtremo
Ventre alla aperta bocca ſi ſolleva;
Cui, cuore poſmenſale dell' arredo,
Altri doccione dicon dello ſtomaco,
E primier uſcio, è poſto d' inteſtini
Alle bocche, ove tutto de' mortali
Il mangiare in gran copia entro ſi porta.
Sudor da' lumi ognor grondante ſtilla;
Turbato il ventre parte in fiati poco
Sbolle, e giù ſotto ſopra il mezzo molti
Poſan dell' umbilico: nella teſta
Odioſa gravezza, e ſulle tempie
Polſo frequente portaſi, e le coſe
Doppie con gli occhi ſcorge, qual notturno

Οἷα χαλικραίη νύχιος δεδαμασμένος οἴνῃ.
Ὡς δ' ὁπότ' ἀγριόεσσαν ὑποθλίψαντες ὀπώρην
Σιληνοὶ κεραοῖο Διωνύσσοιο [1] τιθηνοὶ,
Πρῶτον ἐπ' ἀφρίζοντι ποτῷ φρένα θωρηχθέντες,
Ὅμμασι [2] δινήθησαν, ἐπὶ σφαλεροῖσι δε κώλοις
Νυσσαίην [3] ἀνὰ κλιτὺν ὑπέδραμον ἀφρικίοντες.
Ὡς οἵ γε σκοτόωσι κακῇ βεβαρηκότες [4] ἄτῃ.
Τὴν μέν τε κλείουσι μυοκτόνον· ἦ γὰρ ἀνιγρούς
Παμπήγην [5] ὕρακας λιχμήρεας ἠρήμωσεν·
Οἱ δέ τε πορδαλιαγχὲς, ἐπεὶ [6] θήρεσσι πελώροις
Πότμον βουπελάται τε καὶ αἰγονομῆες ἔθεντο,
Ἴδῃς ἐν κνημοῖσι, Φαλακρικίης ἐνὶ βήσσῃς [7].
Πολλάκι θηλυφόνον καὶ κάμμορον· ἐν δ' ἀκοναίοις [8]
Θηλείην ἀκόνιτον ἀνεβλάστησεν ὀρόγκοις·
Τῷ καί που τιτάνοιο χερὸς βάρος ἔσσεται ἄλκαρ [9]
Πιμπλαμένης· ὅτε νέκταρ ἐΰτριβι κιρνὸν ἀφύσσαι [10]
Μετρηδόν· κοτύλη δὲ πέλει [11] καταμέστιος οἴνης·

Σὺν

[1] M. R. Διωνύσοιο. [2] M. Ἴθμασι, corr. Ὄμμασι. [3] M. R. νυσαίην. [4] M. R. βεβαρηκότες. [5] M. R. παμπηδην. [6] M. ἐπί. [7] M. R. βήσσαις. [8] M. ἀκοναίῃ. [9] M. ἄρκος. [10] M. R. ἀφύσσης. [11] M. πέλοι.

Uomo domo dal vin, che ſenno toglie.
Come allorchè, pigiata la villana
Frutta, i Sileni aii del cornuto Bacco,
Per la bevanda ſpumeggiante, pria
La mente armati, van girando gli occhi,
E colle membra lubriche ne ſcorrono
Per la Niſea collina vaneggiando;
Così queſti non veggiono più lume

Gra-

Sicut nocte ſolent qui vina bibere meraca :
Aut veluti expreſſis Sileni agreſtibus uvis
Cornibus inſignem qui nutrivere Lyaeum ,
Poſtquam tentarunt ſpumantia pocula mentem ,
Primum oculis variant , titubantes inde per imas
Incedunt Nyſſae malefidis greſſibus oras :
Talis eos premit epoto vertigo veneno .
Hoc etiam quidam dixere myoctonon , omnes
Quod perimat qui ſint auſi delingere mures :
Pardalianches & huic nomen poſuere , quod illo
Paſtorum inſidiis infecta carne veneno
Pantherae pereant celſis in collibus Idae .
Mors quoque thelyphononque [9] & cammoron indidit atrox
Feminei ſexus , duris in cautibus , altos
Per montes naſcuntur , & hinc aconita vocamus .
Accipe ſed calcem [10] , quantum comprendere pugno
Ipſe potes , fulvi cotulamque infunde falerni :

Sic

Gravati dalla triſta peſtilenza ,
Cui chiaman topicida , poichè quella
I doloroſi ſorci leccatori
Diſerta ſperperando dalle barbe ;
Altri pordalianche , o ſtrozzapardi ;
Poich' alle vaſte belve pongon morte
I bifolchi , e i paſtori delle capre ,
D' Ida alle falde , e in Falacree colline .
Sovente il micidiale della femmina
E l' affatto mortale ; ma ne' poggi
Aconei , ovvero delle Coti ,
L' Ida aconito femmina produce .
Di calcina una man ben piena a queſto ,
Rimedio fia , allorachè il verdetto
Nettare ben pigiato attignerai ,
E una cotila è piena di vino .

Σὺν δὲ καὶ ἀβροτόνοιο ταμὼν ἀπὸ καυλέα θάμνου,
Καὶ [1] χλοεροῦ πρασίοιο, τὸ δὴ μελίφυλλον ὀνεῦσι,
Καί τε σὺ ποιήεντος ἀειθαλέος χαμελαίης
Βλάστην, πηγανίου τε πίοις ἐνὶ βάμμασι σίμβλων.
Σβεννύς τ' [2] αἰθαλόεντα μύδρον γενύεσσι πυράγρης,
Ἠὲ σιδηρήεσσαν ἀπὸ τρύγα, τήν τε καμίνων
Ἔντοσθεν χοάνοιο διχὴ πυρὸς ἤλασε λιγνύς.
Ἄλλοτε δὲ [3] χρυσοῖο νέον βάρος ἐν πυρὶ θάλψας,
Ἠὲ καὶ ἀργύρεον, θολερῷ ἐνὶ πώματι βάπτοις·
Πολλάκι δ' ἡμιδαὲς χειρὸς βάρος αἴνυσο θρίων,
Πχῦρα χαμαιπίτυος, τό, τ' ὀνίτιδος αὖον ὀρείης,
Ἠὲ νέον ῥάδικα πολυκνήμοιο κολούτας,
Τέτρασιν ἐν κυάθοισι χαδεῖν μελιηδέος οἴνου·
Ἠέ τι [4] μυελόεντα χαλικρότερον ποτὸν ἴσχεις [5],
Ὄρνιθος στρουθοῖο κατοικάδος, εὖθ' ὑτὸ χύτρῳ
Γῦα καταθρύπτῃσι βιαζομένης πυρὸς αὐγῆς.
Καί τε βοὸς νεαγένται περιφλιδόωντος [6] ἀλοιφῇ

Τη-

[1] M. R. ἧ. [2] Deeſt τ' in M. [3] M. δὴ. [4] M. R. ἢ ἔτι.
[5] M. R. ἴσχοις. [6] M. R. περιφλίοντος.

E d' abrotono frutice tagliando
Appreſſo, i gambi, e in un del verde praſio,
Cui melifillo appellano; e tu il germe
D' erboſa, ſempre verde camelea,
E la ruta ne bevi, d' alveari
In bolliture, e ferrea maſſa acceſa
Spegnendo con maſcelle di tenaglia;
O fondata di ferro, ch' entro a' forni
Nel colatoio ſeparò del fuoco

La

Sic mortem effugies, diraeque medebere peſti.
Nec minus abrotoni [11] *ramoſum abſcindito thyrſum,*
Marrubiique, meliphyllon dixere, virentis,
Atque chamaelaei [12] *fruticis frondentia ſemper*
Germina, vel rutam cum dulci combibe mulſa.
Forcipibus prenſum candens extinguito ferrum,
Aut ferri faecem rigidi, quam ardente camino
Separat impuram, pellitque acerrimus ignis.
Quinetiam argenti fuit utile pondus, & auri,
Ignibus accenſum & merſum ſtridentibus undis.
Quod ſi dimidium foliorum ſumere pugnum
Terreſtris piceae [13] *cupias, & onitida ſiccam* [14]*,*
Sive polycnemi radicem legeris: iſta
Profuerint, cyathis cum vini exhauſta quaternis.
Tuque cohortali praeſtans medicamen habebis
Ex gallo [15]*, quem urens, & abeno ſubditus ignis*
Coxerit, in tenuemque liquarit membra medullam.

Po-

La fummea ; talor , d' oro un novello
Peſo ſcaldando , o pure argenteo , in torbido
Fuoco , nella bevanda tu ne tigni .
Sovente mezza man togli di poche
Foglie di camepiti , od umil pino ;
E 'l ſecco dell' onitide di monte ;
O mozzando la giovine radice
Di policnemo , in bicchier quattro infondi
Di dolce vino ; o midolloſa tieni
Prettiſſima bevanda di gallina ,
Augello caſalingo ; allorchè ſotto
Il pentolo , forzandolo la fiamma
Del fuoco , macerate avrà le membra ;
E di vitello ſcoppiante di graſſo
Liquefacendo la capace pancia ,

Del

Τηξάμενος κορέσαιο ποτῷ ἐγχανδί[1]α νηδύν.
Ναὶ μὴν καὶ βλαστάμοιο[2], τότ' ἐν σταγόνεσι γάλακτος
Θηλυτερῆς πώλοιο χέας ὀπὸν, ἄλλοτε νύμφαις,
Εὖτ' ἂν ὑπ' ἐκ φάρυγος χεύῃ πανεργέα δόρτον.
Πολλάκι δὴ σκίναπος δερκευνέος, ἢ ἀπὸ νεβροῦ
Πυετίην τμήξαιο· πόροις δ' ἐνὶ[3] νέκταρι φυρσας·
Ἄλλοτε καὶ μερέης ἀπὸ ῥιζία φοινικοέσσης
Ὄλμῳ[4] ἐνὶ στύπεϊ πρηλαὼν καὶ ὁμήρεα κόψας
Οἴνῳ ἐνεψηθέντα[5] πόροις καμάτοισι μελίστης[6].
Καί κεν ἐπικρατέουταν ἐπαχθέα νοῦτον ἀλάλκοις[7]
Φωτός. ὃ δ' ἀτφαλέεσσι πάλιν μετὰ ποσσὶν ὁδεύοι.
Δεύτερα δ' αἰγλήεντος ἐπιφράζευ πόσιν ἐχθρὰν[8],
Κιρναμένην ὁλοοῦ ψιμυθίου·[9] ἣ τε γάλακτι
Πάντοθεν ἀφρίζοντι, νέην εἰδήνατο χροιήν,
Πελλίσιν ἐν γρώνεσιν[10], ὅτ' εἴαρι πιῶν ἀμέλξαις.
Τοῦ μὲν ὑπὲρ γένυός τε, καὶ ἣ ῥυσσαίνεται[11] οὖλα
Ἀφρὸς ἐπιστύφων ἐμπάσσεται[12]. ἀμφὶ δὲ[13] ὀλκὸς

Τέ-

[1] M. ἐγχανίᾳ. [2] M. R. μὴν βαλσάμοιο. [3] M. R. ἐν.
[4] M. R. ὅλμου. [5] M. R. ἐνιψηθέντα. [6] M. R. μελίσσαις.
[7] M. R. ἀλάλκης. [8] M R. ἐχθρὴν. [9] M. ψιμιθίῳ. R. ψιμυθίῳ. [10] M. R. γρώνησιν. [11] M. R. ῥυσαίνεται.
[12] M. ἐμφράσσεται. R. ἐμπλάσσεται, corr. ut M. [13] M. R. ᾗ.

Del brodo t' empirai ; e ancor verſando
Del ballamo il liquore diſtillante,
Ora in gocce di latte di puledra,
Ed ora in linfe, quando dalle fauci
Buttata avrai la non ſmaltita cena.
Speſſo da animal, che dorme a occhi
Aperti, o da cerviatto, e cavriuolo
Il caglio taglia, e dallo in vino infuſo;

Or

Pocula ſint etiam quibus exſaturere, liquamen
Excocti vituli atque in pinguia iura ſoluti.
Lacte etiam liquidum quem ſudant balſama [16] *ſuccum*
Femineo, aut unda fluviali dilue, poſtquam
Compuleris vomitu crudum decedere virus.
Eximere & lepori timidove coagula damae
Expedit, & tenui reſoluta bibiſſe ſalerno.
Vel tu ſanguineae radices accipe mori [17],
Ictibus & crebris in robore pinſe cavato,
Atque mero incoctas, cum lento porrige melle,
Pellere ſic poteris graſſantem in viſcera morbum
Quique bibit, pedibus rurſum conſiſtere firmis.
Nunc ad ceruſſae [18] *lethalia pocula mentem*
Adverte, illa alba niveoque ſimillima lacti,
Quod ſpumam late attollit, quum tempore verno
Rure revertentes implent mulctralia vaccae.
Gingivae rugis, & totis undique malis
Inſidet, adſtringitque: hinc lingua eſt aſpera, & iſthmus Fau-

Or del moro vermiglio le radici
Gettando dentro ad un mortar di legno
Peſtate in uno, e cotte in vino, dalle
A' dolori di pecchia, e l' affannoſo
Mal, che 'l poſſiede, caccerai dall' uomo,
E riviaggerà con franco piede.
Secondamente, avviſa la bevanda
Nimica del lucente, meſcolata
Di tutta biacca, o vogliam dir pſimmitio,
Che nel freſco color raſſembra latte
Da per tutto ſchiumante in ben capaci
Secchi, allorchè di primavera graſſo
Il mugni. Ora di quel, ſulle maſcelle
E dove ſi corrugan le gengive,
La ſchiuma coſtrettiva si s' aſperge.

Del-

Τέτριχε γλώτσης, νέατος δ' ὑποκάρφεται [1] ἰσθμός.
Ξηρὰ δ' ἐπιλλίζων ὀλοῇ χελλύσσεται ἄτῃ.
Ἀβλεμὲς ἦ γὰρ ἐκεῖνο [2] πέλει κάρος· [3] αὐτὰρ ὁ θυμῷ
Ναυτιόεις [4] ὀλοοῖσιν ὑποτρύει καμάτοισι,
Πολλάκι δ' ἐν φαέεσσιν ἄλην ἑτερειδέα λεύσσων·
Ἄλλοτε δ' ὑπναλέος [5] ψύχει δέμας, οὐδέ τι γυῖα
Ὡς τοπάρος δονέει, καμάτῳ δ' ὑποδάμναται, εἴκων.
Τῷ καὶ πρημαδίης [6], ἢ ὀρχάδος εἶαρ ἐλαίης,
Ἢ ἔτι μυρτίνης σχεδίην δεπάεσσιν ὀρέξαις.
Ὄφρ' ἂν ὀλισθήνασα [7] χέῃ κακὰ φάρμακα νηδύς.
Ἢὲ σύ γ' οὐθατόεντα διοιδέα [8] μαζὸν ἀμέλξας
Ῥεῖα πόροις [9]. φιαρὴν δὲ ποτοῦ ἀποκίνυτο γρηῢν.
Καὶ σὺ δέ γ' [10] ἢ μαλάχης ῥαδάμνους, ἢ φυλλάδα τήξας [11]
Χυλῷ ἐνὶ κλώθοντι, κακηπελέοντα κορέσσαις.
Πολλάκι σήσαμα κόπτε· πόροις δ' ἐν νέκταρι καὶ τά.
Ἢὲ σὺ κλιματόεσσαν ἐν ὕδατι πλύνεο τέφρην

Θαλ-

[1] M. ὑπὸ κάρφιος. [2] M. κεῖνο. [3] M. R. βάρος. [4] M ναυσιόεις. [5] M δειπναλέος. [6] M. R. πρημαδίην. [7] M. ἀνολισθήνασα. [8] διειδία. [9] M. φέροις, ita corr. in R. [10] M. ἠ δέ σύ γ'. R. ἠδὲ σύ γ'. [11] M. πήξας.

Della lingua lo ſtraſcico s' inaſpra;
S' inaridiſce ſotto in fondo l' iſmo;
Con arido ſingulto, e ſecca toſſe,
Facendo arco di ſtomaco, e aſciugando
Di corpo a guiſa di leuto, il petto,
Poſciachè quello è cavo, o ſonnolenza.
Or ei col cuor, nauſeabondo, ſtride
Sotto immortali ambaſce, e ben ſovente
Colle luci ſcorgendo ſtrane forme;

Or

Faucibus extremis aret, morboque fatiſcens
Aeger inexpletum tuſſit, nec ſputa ſequuntur.
Huic caput infirmum mutat, tum nauſea triſtis
Urget, & extremo franguntur membra labore.
Falſa modo [19] *ante oculos rerum ſimulacra videntur,*
Nunc ſopor algentes multum complectitur artus,
Robore defectos, nec corpus, ut ante, moventes.
At praebe [20] *ſubito pinguem quem myrtea ſuccum,*
Premadia [21]*, aut orchas compreſſa emittit oliva,*
Lubrica ut obſcenum virus labatur ab alvo:
Aut lac quod pingui tumidoque ex ubere vaccae
Mulſiſti, nudum rugis [22] *concede revulſis:*
Aut malvae excoctis ramis foliiſque tenellae,
Exple ceruſſata tenaci viſcera potu:
Tritaque Lenaeo confundas ſeſama [23] *dulci.*
Nec non ſarmenti calidis perfundito lymphis,

Et

Or aſſonnato, ne raffredda il corpo;
Nè le membra, qual pria, punto commove;
E cedendo all' affanno, reſta domo.
Però, o di premadia uliva, o d' orcade
Sangue, o d' uliva mortine, liquore
Vergine porgi a bere ne' bicchieri,
Acciocchè il ventre lubricato verſi
I malvagi veleni; o tu mugnendo
Di latte colma sbonzolante poppa,
Agevolmente dà: ſolo ne togli
Della bevanda la rugoſa ſpuma;
E tu fuſti di malva, o foglia in ſugo,
Che fa le fila, dileguando, quello
Sazierai, ch' è dal male travagliato.
Speſſo ſeſami trita, e dà anco queſti
In nettare; o la cenere tu lava
Di ſermenti ſcaldata entro dell' acqua;

E nel

Θαλτομένην. τὸ δὲ ῥύμμα νεοπλεκέος καλάθοιο
Κόλπις ἰκμήνειας· ὁ γάρ τ' ἀναδέξεται ἰλύν.
Καί τε κατατριφθέντα μετ' ἀργήεντος ἐλαίου,
Σκλῆρ' ἀπὸ περσείης καρυα βλάβος [1] οἷον ἐρύξει [2],
Περσεῦ· ἦν ποτε [3] ποσσὶ λιπὼν Κηφηΐδα γαῖαν,
Λύχνὴν ἀτοτμήξας ἁρπηγονόεντα [4] Μεδούσης,
Ῥεῖα Μυκηναίῃσιν ἐνηέξησεν ἀρούρῃς [5],
Κηφῆος νέα δῶρα, μύκης ὅθι κάππεσεν ἅρπης,
Ἄκρον ὑπαὶ [6] πρηῶνα Μελανθίδος· ἔνθα τε νύμφη
Λαγγείη [7] πόμα κεῖνο Διὸς τεκμήρατο παιδί.
Πολλάκι δ' ἐνθρύψειας ἐν ὀπταλέῃσιν [8] ἀκοστοῖς,
Γερραίης λιβάνοιο χύσιν περιπηγέα θάμνοις,
Καί τε σύ γ' ἢ καρύης ἀποδακρυον, ἢ ἀταλύμνου,
Ἢ πτελέης, ὅτε πολλὸν ἀεὶ καλλείπεται [9] ὄσχαις
Κόμμι, τὰ δὲ χλιόεντι [10] ποτῷ ἐπαρωγέα τῆξον [11].
Οὖφα τὰ μέν τ' ἐρίγηισι, τὰ δ' ἕψητοῖσι δαμασθεὶς,
Ἀλθήσῃ ὑδάτεσσιν, ὅτ' ἐκμήνῃ [12] δέμας ἰδρώς.

Καί

[1] M. βάρος. [2] M. ἐρύξοι. ita corr. in R. [3] M. ἦν ἵτε.
[4] M. R. ἅρπῃ γενέντα. [5] M. R. ἀρέρωις. [6] M. ὑπὸ.
[7] M. R. λαγγείνης. [8] M. ἀσαλέῃσιν. R. αὐαλέῃσι.
[9] M. καταλείπεται R. καταλείβεται. [10] M. R. χλιόωντι.
[11] M. πήξαις. R. τήξαις. [12] M. R. ἐκμήνῃ.

E nel ſeno di pevera novella
Il granno cola, ch' ella il ceneraccio
Riceverà, Della perſea le dure
Noci, con olio candido ſchiacciate,
Fia, come ſe teneſſer lungi il danno.
Quella, Perſeo già co' piè laſſando
La Cefeide terra, dopo avere
Tagliato colla ſcimitarra il collo

Fe-

Et per vimineum, cinerem colato caniſtrum,
Ut nitida excluſo fiat lixivia [24] *limo.*
Tunſa quoque interdum quae Perſea [25] *protulit oſſa,*
Palladio noxam depellent mixta liquori.
Hanc olim Perſeus poſtquam Cepheia liquit
Arva, & fecundae praecidit colla Meduſae,
Cephei nova dona, Mycenis intulit agris,
Enſis ubi capulus [26] *cecidit, quem Graeca Mycetem*
Lingua vocat, ſuper alta Melanthidis, hunc ubi potum
Langia inventum nato monſtravit Abantis.
Illam etiam in ptiſana perſaepe liquato, Sabaei,
Quae libani ramos concreſcit lacrima circum.
Aut cape gummoſam quae ſtillat de nuce, guttam:
Vel quae ulmi patulis in ramis, aut atalymni [27]
Plurima ineſt, tepidoque humore ſoluta iuvabit,
Ut partem vomitu, partemque cadentibus undis [28]
Pellat, ubi expreſſus manarit corpore ſudor.

Quin

Fecondo di Meduſa, di leggiero
Creſcer la feo in Micenee campagne,
Nuovo don di Cefeo, ove il Micete,
O pomo cadde della ſcimitarra;
Di Melantide ſotto il ſommo poggio,
U' la ninfa Langea, la ſua bevanda,
Di Giove additò al figlio; ſpeſſo trita
In toſtato orzo, di gerreo incenſo
Spargimento rappreſo intorno a' rami;
O lagrima di noce, o d' atalimno,
O d' olmo; allorchè molta per li rami
Gomma ne vien laſciata. Or queſte coſe
Buone al mal, ſtempra in tiepida bevanda;
Acciocchè parte vomiti, e dall' acque
Calde parte domato, ne guariſca,
Quando il ſudore bagneranne il corpo;

Καί κεν, ὅ γ' [1] ἄλλοτε δόρπα δεδεγμένος, ἄλλοτε δ' οἴνῳ
Πιοτέρῃ: κορέοιτο [2], καὶ ἀλκέα πότμον ἀλύξαι.
Μὴ μὲν καυθαρίδος σιτηφάγου [3] εὖτ' ἂν ὀδώδῃ,
Κεῖνο ποτὸν δέξαιο χυτῇ ἐναλίγκια πίσσῃ.
Πίσσῃ: γὰρ ῥώθωσιν ἄγει βάρος. ἐν δὲ χαλινοῖς
Οἷά τε δὴ καρφεῖα νέον βεβρωμένα κέδρου.
Αἳ δ' ὅτε μὲν πλαδόωντι ποτῷ ἐπὶ χείλεϊ δηγμὸν [4]
Τεύχουσιν, τότε δ' αὖ τε περὶ στόμα νείατα γαστρός.
Ἄλλοτε καὶ μεσάτῃ ἐπιδάκνεται ἄλγεσι νηδύς,
Ἠ κύσις βρωθεῖσα· περιψαύουσι δ' ἀνίαι
Θώρηκος· τύθι χόνδρος ὑπὲρ κύτος ἕζετο γαστρός.
Αὐτοὶ δ' ἀσχαλόωσ', ἄλλη [5] δέ φιν ἤθεα φωτὸς
Ἄψυχος πεδάει, ὁ δ' ἀελπέα δάμναται ἄταις·
Οἷά τε δὴ γήρεια νέον τεθρυμμένα πάππου,
Ἠέρ' ἐπιπλάζονται δικψαίρουσιν ἀέλλαις.
Τῷ δὲ σὺ πολλάκι μὲν γληχὼ [6] ποταμηΐσι νύπφαις,
Ἐμπλήδην κυκεῶνα πόροις ἐν κυμβέσι τεύξας,

Νη-

[1] R. ὅ τ'. [2] R. κορέσαιτο, corr. [3] M. R. σιτηβόρῳ. [4] M. δηχμὲν. [5] M. R. ἀσχαλόωσιν, ἄλλη. [6] M. γληχὺν. R. γληχὼ, corr. γληχήν.

E prendendo così talora cena,
Talor di vin più pingue si riempia,
Ed il destino poderoso scampi.
Per mangiagran cantaridi, allor quando
Putono, a pece liquida simili,
Non ricevere tu quella bevanda;
Che alle nari di pece la gravezza
Apportano, e ne' denti, come bucce
Di cedro, pure allora masticate.

Que-

Quin ſatur [29] *ille cibis, hic laeti munere Bacchi,*
Vitabit poti metuenda pericla veneni.
Heus fuge cantharidum [30]*, ſi quando olfeceris, hauſtum.*
Ille picis [31] *liquidae taetrum diffundit odorem*
Naribus, & cedro ſimilis verſatur in ipſo
Ore ſapor, quum quis mandit virgulta virentis.
Qui bibit hunc multo perfuſum humore, moleſtos
In labiis [32] *morſus, atque ima ſentit in alvo.*
Nec minor exercet mediam dolor: horrida ſurgunt
Vlcera [33] *veſicae, compreſſum pectus* [34] *anhelat,*
Qua ſuper oſſa cavo incumbunt molliſſima ventri.
Ira [35] *venit vehemens, & pandiculatio* [36] *corpus*
Diſtendit defectum animo: vis dira veneni
Praevalet, & miſeros, praeter ſpem, paſcitur artus.
Ac veluti excuſſi volitant per inania pappi,
Et vento dreverſi abeunt: ſic mente feruntur [17].
Sed tu puleium [38] *miſce fluvialibus undis,*
Atque imple triſti [39]*, quae ſicces cymbia, potu,*

Ie-

Queſte talor ſul labbro dal ber, molle,
Formano il morſo; e intorno anco talora
Alle bocche del ventre ultime, ed ora
La pancia a mezzo, da' dolori è morſa;
O la veſcica eſulcerata, e roſa,
E l' angoſce ricercano il torace.
Allora il condro ſopra il ventre poſa,
Ed eſſi via ſi gettan dal dolore.
Un' altra, lega i moti d' uomo, eſanime.
Dal fato domo è quel ſenza ſperanza:
Qual da ſpini, di fiori erranti peli
Spazzan per aria procelloſi venti.
A coſtui tu ſovente dà puleggio,
Colle ninfe del fiume, pienamente
Un beveron facendone in bicchieri,

Νηξείρης Δηοῦς μορόεν ποτόν· ᾧ ποτε Δηὼ
Λευκανίην ἔβρεξεν ἀν' ἄστυρον Ἱππoθόωντος
Θρηΐστης ἀθύροισιν ὑπαὶ ῥήτρῃσιν [1] Ἰάμβης.
Δήποτε δ' ἢ [2] σικάλοιο καρήατος, ἠὲ καὶ ἀμνοῦ
Ἀμμίγδην σποράδεσσιν [3] εὐτροχάλοιο λίνοιο [4].
Ἠὲ νέον κορσεῖκα ταμὼν κερκεντα χιμαίρης,
Ἠέ τι [5] που χηνὸς μορόεν ποτὸν αἴνυτο χύτρου.
Ἐς δ' ἔμετον κορέσαιο. τὰ δ' ἀθρόα νειόθι βράττοις [6],
Ἐμματέων, ἔτ' ἄπεπτα πύλῃ μεμιασμένα δόρπα.
Πολλάκι δ' ἐν κλυσῆρι νέον γλάγος οἷος ἀμέλξας,
Κλύζε· τὰ δ' ἤλιθα γαστρὸς ἀφόρδια κεινώσειας.
Ἄλλοτ' ἀλυσθαίνοντι ποθὲν γάλα πῖον ἀρήξει.
Ἠὲ σύ γ' ἀμπελόεντα γλύκει ἐνὶ καυλέα κόψας [7]
Χλωρὰ νέον πεταλοισι περιβρίθοντα κολούτας,
Ἠὲ μελισσάων καμάτῳ ἐνὶ παῦρα μορύξαις,
Σκορπιόεντα ταμὼν ψαφαρῆς ἐκ ῥίζεα γαίης,
Αἰὲν κεντρήεντα· πόη γε μὲν ὕψι τέθηλεν,

Οἵη

[1] M. ὑπὸ ῥήτροισιν. [2] M. δὴ. [3] M R. σπειράδεσσιν.
[4] M. R. σελίνου. [5] M. R. ἢ ἔτι. [6] M. R. βράσσαις.
[7] M, R. κόψαις.

Di Cerere digiuna alma bevanda;
Onde Cerere già bagnò le fauci,
Per lo caſtel d' Ippotoonte, moſſa
Di Tracia Iamba da' giocoſi motti.
Anco capo di porco, ovver d' agnello,
Miſto con ſemi di girevol lino,
O di capra tagliando, di novello
Cornuta teſta, o d' oca, tò in bevanda
Di pentola fatale; e sì ti ſazia

Fi-

Ieiunae Cereris, quo quondam fertur inanem
Ventriculum ſatiaſſe, pii Hippothoontis in urbe,
Quum de Threiciae ſalibus rideret Iambes.
Pinguia nonnumquam porci cerebella [40]*, vel agni*
Cocta diu ſumas teretis cum ſemine lini,
Tempora vel caprae quae vix dum cornua geſſit,
Divide, percoctove ex anſere confice potum.
Quae tu multa vota, dum crudo in ventre [41] *morantes*
Impuraſque dapes cogas exire vomendo.
Saepe etiam ventrem, tenerae perfunde capellae
Lacte novo, ut ſordes multas, faecemque remittat.
Sin bibere [42] *hoc mavis, nihil eſt praeſtantius illo.*
Aut virides vitis ramos [43] *decerpe, recenter*
Indutos foliis, miti quos intere paſſo.
Aſperaque [44] *& ſemper ſpinis horrentia duris*
Infunde in flavo radicis fruſtula melle,
Quae caulem in ſicca ſublimem tollit arena

Aſpho-

Fino al vomito, e tutta tu di fondo
Venire in capo fa, mettendo giuſo
Le dita, dalla porta dello ſtomaco,
La non ſmaltita ancora impura cena.
Speſſo in cliſtere, o lavativo infondi
Latte d' agnella, allora allora munto:
Vota del ventre i piccioli eſcrementi;
Il freſco pecorin latte bevuto
Darà talora al paziente aita.
O tu di vite i pampinoſi giovani
Verdi tralci potando rigoglioſi;
Trinciando in moſto, o in lavoro d' api;
Tagliando da terren ſaſſoſo poche
Radiche, a ſcorpione affigurate,
Partirai, ſempre pungiglioſe, e acute.

Οἵη περ μολόθουρος, ἔνισχνα δὲ κωλέα βάλλει.
Καὶ δὲ σὺ δραχμάων πισύρων βάρος αἴνυτο γαίης
Παρθενίης, ἣν Φυλλὶς ὑπὸ κνημοῖσιν ἀνῆκεν
Ἰμβρασίδος [1] γαίης [2] χιονώδεος, ἥν τε κεράσσης
Ἀμνὸς Χηταίδεσσι νέον τημήνατο νύμφαις,
Κερκετέῳ νιφόεντος ὑπὸ σχοινώδεσιν ὄχθαις,
Ἧ καὶ σηραίοισι [3] πόσιν διπληθέα [4] τεύξαις.
Σὺν δέ τε πηγανόεντας ἐνιθρύψειας ὀράμνους,
Ὀργάζων λίπτεϊ ῥοδέῳ, θρόνα πολλάκι χραίνοις
Ἡρινέῳ· [5] τό, τε πολλὸν ἐπαλθέα νοῦτον ἔτευξεν.
Ἢν γε μὲν οὐλόμενόν γε ποτὸν κορίοιο δυσαλθὲς
Ἀφραδέως [6] δεπάεσσιν ἀπεχθομένοισι πάσηται [7],
Οἱ μέν τ' ἀφροσύνῃ ἐμπλῃγέες, οἷά γε [8] μάργοι
Δήμια λαβράζουσι, παραπλῆγές θ' ἅτε Βάκχαι,
Ὀξὺ μέλος βοόωσιν ἀτρεμύκτῳ φρένας οἴστρῳ.
Τῷ μή τ' ἐξ ἑδανοῖο [9] πόροις δέπας ἔμπλεον οἴνης,
Πρόμνιον αὐτοχρηὲς, ὅπως ὑπετύψατο ληνοῦ.
Ἢ νύμφαις τήξαιο βαλὼν ἁλὸς ἔμπλεα κύμβην.

Πολ-

[1] M. Ἰμβρασίδης. [2] M. R. αἴγης. [3] M. σειραίοις. R. σειραίοιο. [4] R. διπλήρεα. [5] M. ἰρινέα. [6] M. ἀφραδέος. [7] M. R. πάσωντσι. [8] M. τε. [9] M. R. τῷ μέν τ' ἐξεδανοῖο.

Pullula l' erba in alto, quale appunto
La moloturo, e gracil gambi getta.
E tu di dramme quattro un peſo togli
Della terra Partenia, cui produce
Fillide ſotto a' poggi della terra
Imbraſide, nevoſa; e cui cornuto
Agnel ſcoprio alle Cheſiadi ninfe,
Del Cercete nevato alle giuncoſe

Ri-

Aſphodelo ſimilem, graciliſque excreſcit in altum.
Vel tu Partheniae [45] drachmarum pondera terrae
Quatuor accipias, quam Phyllis collibus altis
Imbraſiae profert, & quam quae cornua geſtat
Fertur Cheſiadis pecus oſtendiſſe puellis
Iuxta Cercetii iuncoſa fluenta nivoſi.
Purpureamve ſapam [46] geminato pondere ſumes,
Atque intrita ſimul miſcebis germina rutae,
Sed prius irino, prius & perfuſa roſato.
Et morbi facilis reddetur cura maligni.
Si quiſquam [47] imprudens graviter [48] redolentia taetri,
Et vix cedentis coriandri pocula cepit,
Ille amens, ſtupiduſque, inſani more pudenda
Paſſim deblaterat, furiali & percitus oeſtro
Aſper, acerba tonans, Baccharum imitatur Erinnyn.
At contra ſuavi carcheſia plena falerno
Exhibe, ut hoc primum fuderunt torcula purum:
Aut ſolves maſſam ſalis humectantibus undis.

Sic-

Rive, e bevanda doppia formerai;
E triterai in un, rutali rami
Con unguento roſato meſcolando;
Unta ſpeſſo le foglie di ſelvaggio
Fico, che il mal rende ſanabil molto.
Che s' uno la mortifera bevanda
Del corio, o aconito in triſte tazze
Beva ſenza conſiglio, queſti, tocchi
Da follia, quai matti, alla ſcoperta
Sclamano, e quali forſennate Bacche,
Da intrepido furor preſe, ſenz' occhio
Battere. Or tu non dare a queſto, tazza
Piena di vin ſtraniero; Pramnia pretta,
Come dal torcolar pigiato fue.
O ſtruggi con le ninfe, ſu gettandole,
Un vaſel pien di ſalſa acqua marina.

Speſ-

Πολλάκι δ' ὀρταλίχων ἀπαλλὼ ὠδῖνα κενώσας,
Ἀφρὸν ἐπεγκεράτκιο, θοοῦ δορτῆῖα κέπφου.
Τῷ γὰρ δὴ ζωήν τε σαοῖ καὶ πότμον ἐπισπεῖ.
Εὖτε δόλοις νήχοντα κακοφθόρα τέκν' ἁλιήων
Οἰωνὸν χραίνωσιν. ὁ δ' ἐς χέρας ἔμπεσε παίδων,
Θηρεύων ἀφρῷο νέην κλύδα λευκαίνουσαν.
Καί τε σύ γ' ἀγλεύκην βάψαις ἰόεντα θάλουσαν [2],
Ἤν τε καὶ ἀτμεύειν ἀνέμοις πόρεν ἐννοσίγαιος
Σὺν πυρί. καὶ γὰρ δὴ τὸ, πνοιαῖς [3] συνδάμνηται ἐχθραῖς.
Πῦρ μὲν ἀείζωον καὶ ἀχύνετον ἔτρεσεν ὕδωρ
Ἀργέσας, καί ῥ' ἡ μὲν, ἀκοτμήεσσα φιλοργὸς [4],
Δεσπόζει νηῶν τε καὶ ἐμφορέων [5] αἰζηῶν [6],
Γῆλη δ' ἐχθομένοιο πυρὸς κατὰ θεσμὸν ἀκούει.
Ναὶ μὴν, ἀτμενιόν τε κεραιόμενον λίπος οἴνῃ,
Ἢ χίονι γλυκέος μίγδην πόσις, ἄλγος ἐρύξει.
Ἤμος ὑπὸ ζάγκλῃσι [7] περιβρίθουσαν ὀπώρην
Ῥυσαλέην [8] ἐδανοῖο καὶ ἐκ ψιθίης ἐλίνοιο

Κεί-

[2] R. ἐπισπογ. [2] M. R. θάλασσαν. [3] R. δὴ πνοιαῖς.
[4] M.R. φιλοργὴς. [5] M R. ἐμφορίων [6] R. ἁλιήων. [7] M. ζάγχῃσι. [8] M. R. ῥυσσαλέην.

Speſſo delle galline il freſco parto
Votando, dentro meſcivi la ſpuma,
Eſca del preſto ceſſo augel di mare,
Ch' a lui la vita campa, e morte porge;
Quando con frodi, de' peſcanti i figli
Malvagi, ſtruggitori, aſſalgon quello
Notante augello; ed ei de' figli incappa
Nelle mani, cacciando della ſpuma
La novella ondicciuola, che s' imbianca.
E tu ancora intigni il violaceo

Non

Siccum etiam ovorum [49] miſcebis ſaepe putamen
Candenti ſpumae : fulicae gratiſſima longe
Eſca illa eſt , cui mortem adfert , vitamque tuetur .
Namque hac inſidias piſcator fraude volucri
Molitur miſerae , quae dum comprendere tentat
Ore avido ſpumam fluitantem , in retia fertur .
Necnon & pelagi ſalſis immerge fluentis
Qui corion biberit : pontum Neptunus [50] & ignem
Ventorum levibus voluit ſervire procellis ,
In parteſque rapi varias metuentia ventos .
At maris imperio tumidi , longaeque carinae ,
Et iuvenes parent qui per vada caeca feruntur ,
Silva inimico igni naturae ſubdita lege eſt .
Vinum etiam liquido permiſtum tollet olivo
Omne malum , atque nivis [51] cum muſto potio dulci .
Quando falce gravem & maturam vinitor uvam
Incurvus reſecat , pſithiaque e vite racemos

Con-

Non dolce mare , il quale a' venti feo
Servir , col fuoco inſieme , Ennoſigeo ;
Ovver Nettunno , che la terra ſcuote ,
Ch' ei domo vien dagl' inimici venti .
Il fuoco ſempre vivo ; e lei che mai
Non ſi verſa acqua , aggion timor de' venti .
Il mar diſordinato , furibondo
Signoreggia le navi , e gl' uomin ſopra ;
Fa le comandamenta del nimico
Fuoco la ſelva , e ſua ragione aſcolta .
Certo ſervendo al vino olio , e miſchiatoſi
O di moſto con neve meſcolato
Bevanda , caccerà il dolore , quando
Toſato ſotto falci il carco Autunno ,
E le gravide pigne di rugoſe
Uve , da tralcio di moſtoſa pſitia ,

Le

Κείροντες θλίβουσιν [1], ὅτε ῥοιζηδὰ μέλισται
Πεμφρηδὼν σφῆκές τε, καὶ ἐκ βέμβικες [2] ὄρειαι,
Γλεῦκος ἄλις δαίνυνται ἐπιῤῥαγέεσσι πεσοῦσαι,
Πιοτέρην ὅτε βότρυν ἐτίνατο κηκὰς ἀλώπηξ.
Καί τε σὺ κωνείου βλαβόεν τεκμαίρεο πῶμα.
Κεῖνο ποτὸν δὴ γάρ τε καρήατι φοινὸν ἰάπτει,
Νύκτα φέρον [3] σκοτόεσσαν· ἐδίνησεν δὲ καὶ ὄσσε.
Ἴχνεσι δὲ σφαλεροί τε καὶ ἐμπάζοντες [4] ἀγυιᾶς,
Χερσὶν ἐφερπύζουσι· κακὸς δ' ὑπὸ νείατα πνιγμὸς
Ἴσθμια καὶ φάρυγος ξεινὴν ἐμφράτσεται οἶμον.
Ἄκρα δέ τοι ψύχει [5]. περὶ δὲ φλέβες ἔνδοθι γυῖων
Ῥωμαλέαι σέλλονται. ὁ δ' ἠέρα παῦρον ἀτίζει [6],
Οἷα κατηβολέων· ψυχὴ δ' ἀϊδωνέα λεύτσει.
Τὸν μέν τ' ἢ λίπεος κορέοις, ἢ ἀμισγέος [7] οἴνης,
Ὄφρα κεν ἐξερύγῃσι κακὴν καὶ ἐπώδυνον ἄτην.
Ἢ ἐὰ σύ γε κλυσῆρος ἐνεὶς ὁπλίζεο τεῦχος.
Πολλάκι δ' ἢ οἴνης ἀμιγῆ πόσιν, ἢ ἀπὸ δάφνης
Τεμπίδος, ἢ δαύκοιο [8] φέροις ἐκ καυλία [9] κόψας,

Ἢ

[1] M. R. θλίβωσιν. [2] M. βίβικες. [3] M. R. φέρων.
[4] M. R. ἐμπλάζοντες. [5] R. δ' ἐπιψύχει. [6] M. ἀλύξει.
[7] M. ἢ ἀναμισγέος. [8] M. R. ἠδ' αὐχμοῖο. [9] M. R. καυλέα.

Le pigeranno ; allora , che le pecchie ,
Penfredon , veſpe , e bembici di monte
Mangiano il moſto a ſazietà , cadendo
Su i granelli dell' uva ; e allorchè il grappolo
Più graſſo guaſta la maligna volpe .
Dell' Aconito tu , a queſti ſegni
La bevanda nocevole diſcuopri .
Poichè queſta bevanda micidiale

Ster-

Conculcat pedibus , quum ſuci ignavaque veſpa ,
Vvarumque bibunt crabronum examina ſuccum ,
Atque maligna nocet plenae vulpecula viti .
Tu quoque [52] *ſigna malae iam contemplere cicutae .*
Haec primum tentat capiti , & caligine denſa
Involvit mentes : oculi vertuntur in orbem :
Genva labant , quod ſi cupit ocyus ire , caducum
Suſtentant palmae corpus : fauceſque premuntur
Obſeſſae , & colli tenuis praecluditur iſthmus .
Extremi frigent artus , latet abditus imis
In venis pulſus , nihil inſpiratur ab ore .
Fata inſtant , Ditemque miſer iamiam adſpicit atrum .
Aſt oleo [53] *hunc ſatura , nec vino parce meraco ,*
Vt vomitu redeat demiſſum in pectora virus :
Clyſteremque pares , quem ventris in ima recondas .
Saepe merum per ſe , vel quam Peneia Tempe
Producunt laurum [54] *, qua primum pulcer Apollo*

Di-

Sterminio al capo imprime , ſcura notte
Recando , e fa girare anco le luci ;
E mettendo il piè in fallo , ed inciampando
Nelle vie , colle man van brancolando .
Ed un cattivo affogamento ſotto
Le gangole , il camin ſtretto di gola
Ne tura , e ancor l' eſtremitadi fredda ;
E le vene robuſte entro le membra
Stringonſi ; e poco aere va rendendo ;
Come giù poſto , e l' alma Pluto ſcorge ;
Coſtui o d' olio ſazia , o di vin pretto ,
Finchè ributti il malo e triſto fato ;
O del criſtero tu n' arma l' arneſe ,
Infondendo , o di vigna il liquor puro
Sovente , o pur di dafne delle Tempe ,
O tagliando di dauco i gambi , arreca ,
Che la Delfica chioma , la primiera

In-

Ἢ πρώτη Φοίβοιο κατέςεφε Δελφίδα χαίτην.
Ἢ πέπερι κνιδης τε μέγα ι σπερμεῖα λεήνας,
Νείμειας, τό, τε νέκταρ ὀπῷ μπευκέϊ χρόνας.
Δή ποτε δ' ἰρινέου θυέος μετρηδὸν ὀρέξις,
Σίλφιά τ' ἐνθρυφθέντα μετ' ἀργήεντος ἐλαίου.
Ἐν δὲ μελιζώρου γλυκέος πόσιν, ἐν δὲ γάλακτος
Ἀφριόεν νέμε τεῦχος ὑπὲρ πυρὸς ἠρέμα πίνειν [3].
Καί κεν λοιγήεντι παρὰ σχεδὸν ἄχθος ἀμύνοις [4]
Τοξικῷ, εὖτ' ἀχέεσσι βαρύνηται ποτῷ ἀνήρ.
Τοῦ καὶ ἔνερθε [5] γλῶσσα παχύνεται· ἀμφὶ δὲ χείλη
Οἰδαλέα βρίθοντα περὶ στόμάτεστι βαρύνει,
Ξηρὰ δ' ἀνάπτύει, νεόθεν δ' ἐκρήγνυται οὖλα.
Πολλάκι δ' ἐς κραδίην πτοίην βάλε, πᾶν δὲ νόημα
Ἔμπληκτον μεμόρηκε, κακῇ ἐσφαλμένον ἄτῃ.
Αὐτὰρ ὃ μηκάζει, μανίης ὕπο μυρία φλύζων.
Δηθάκι δ' ἀχθόμενος βοάᾳ ἄ τις ἐμπελάδλω φὼς
Ἀμφιβρότην κώδειαν ὑπὸ [6] ξιφέεσσιν ἀμηθείς.
Ἢ ἅ τε [7] κερνοφόρος ζάκορος βωμίςρια Ῥείης,

Ei-

[3] M. R. μίγα. [4] M. ἐν πεύκει. [3] M. R. θάλψας.
[4] M. ἀμύνης. [5] M. νέρθε. [6] M. R. ἀπὸ. [7] M. οἵά τε.

Inghirlandò di Febo : e pepe, e ſemi
Fortemente d' ortica diſpianando,
Diſtribuiſci, il nettare intridendo
Col negro amaro ſugo ; e del profumo
Trino, ovver di ghiaggiuol, porgi a miſura.
E i ſilfii triti con bianco olio, ed entro,
Beva di dolce mulſo, ed entro danne
A ber, forma ſpumante dolcemente
Sovra 'l fuoco, di latte ; ed al mortale

Saet-

Dicitur intorta crines cinxiſſe decoros :
Aut dabis exſectum dauci conſumere caulem ,
Vel piperi urticae ſemen miſcebis acuto ,
Et vinum ſucco quem Cyrenaica [55] *mittit .*
Irinique parum , gratum ſpirantis odorem
Praebe , & cum claro calidum tere laſer olivo .
Mulſa [56] *quoque expediet , necnon ſpumantia lacte*
Cymbia , ſi modico tepefacta calore bibantur .
Toxica [57] *ſi potu ſaevum fecere dolorem ,*
Protinus immiti properes ſuccurrere noxae .
Lingua homini inflatur , diſtentaque labra tumorem
Circum ora attollunt , & magna mole gravantur .
Ore ſpuit ſicco , rimis gingiva fatiſcit .
Horror ſaepe quatit trepidantia corda : furore
Exundat diro mens exagitata veneno .
Balantes imitatur oves , & mille furores
Concipit , exclamat ferventi ut concitus ira ;
Cui vitale caput violentus ademerit enſis [58] *:*
Aut veluti cui templa Rheae & libamina curae

Ae-

Saettume , il dolor curerai toſto ,
Colla bevanda ; allorchè l' uomo aggrava :
Di cui in fondo , la lingua ingroſſa , e intorno ,
Gravan la bocca le gonfiate labbra ,
E ſecco ſputa , e ſcoppian le gengive .
Speſſo nel cuore abbattimento getta ,
Ed ogni ſenno sbigottito uccide ,
Smarrito dall' orribile deſtino .
Ei bela , per la ſmania delirando ;
Continuo dolendo , grida , quale
Uomo preſſo con ſpade ſmozzicato ,
O qual miniſtra dell' altar di Rea ,
Che i miſtici crateri vien portando ,

Il

Εἰναίδι λειοφόρτιν ἐνχρίμπτουσα κελεύθοις [1],
Μακρὸν ἐπερβοάα γλώσσῃ θροον· οἱ δὲ τρέουσιν [2],
Ἰδαίης ῥιγηλὸν ὅτ' εἰσαΐωσιν ὑλαγμόν·
Ὡς ὃ νόον λήσσῃ · ἐσφαλμένα βρυχανάχται [4]
Ὠμηδὸν, λοξαῖς δὲ κόραις ταυρώδεα λεύσσων·
Θήγει λευκὸν ὀδόντα, παφοφριζει δὲ χαλινῆς.
Τὸν μὲν καὶ δεσμοῖσι πολυπλεκτοισι [5] πιέξας,
Νέκταρι θωρήξαιο, καὶ οὐ χατέοντα κορέσκων,
Ἦκα [6] βιησάμενος. διὰ δὲ στόμα βρυκὸν ὀχλίζοις
Ὄφρ' ἂν ὑπεξερύγῃσι [7] δαμαζόμενος χερὶ λοβὴν.
Ἢ ἐ σὺ βοσκαδίης χηνὸς νέον ὀρταλιχῆα
Τ'δασιν ἐντήξαιο πυρὸς μεμορημένον αὐγαῖς.
Καί τε σὺ μηλείης ῥηχώδεος ἄγρια κάρφη
Οὔρεσιν ἐνθρεφθέντα, πόροις ἀπὸ σίνεα κόψας.
Ἢ ἐ τι καὶ κλήροισιν ἐπήβολα, τοῖά περ ὧραι
Εἰαριναὶ φορέουσιν ἐνεψιήματα κούραις [8].
Ἄλλοτε δὲ σρούθεια, τοτὲ βλοσυροῖο κυδῶνος,
Κεῖνο φυτὸν Κρήτηθεν, ὃ δή ῥ' ἐκόμισαν ἄρουραι [9]. 235

Πολ-

[1] M. κελεύθους. [2] M. ῥέουσιν. [3] M. R. λύσσῃ. [4] R ἐσφαλμένος, corr. βραυχαναάται. [5] R. πολυσρέπτοισι. [6] M. ἦϊ. [7] M. R. ὑπιξιρύῃσι. [8] M. κύροις. [9] M. ἐκόμισσαν ἄρυραν. R. ἐκόμισσαν ἄναυροι.

Il nono dì piegando nelle vie
Comunali, con lingua in lungo ſtrepito
Gridando ſe ne va; treman le genti,
Il latrar dell' Idea rigido udendo:
Così quegli arrabbiato, forſennato
Rugge ululando, e con pupille oblique
Mira a foggia di toro, arruota il bianco
Dente, e la ſchiuma fa larga per bocca. In-

Aeditua, in plateas, nona quando luna revertit,
Fertur, & Idaeos campos ululatibus implet:
Tum trepidi horrescunt audita voce bubulci.
Sic miser in rabiem versus fremit ille, rugitque,
Et torva, in morem taurorum, lumina torquens,
Exacuit dentes, & spumam fundit ab ore.
Quem [59] *primum manicis strictum vinclisque teneto,*
Tum vi non magna deductas nectare fauces
Imple, atque immissis stridentia protinus ora
Irrita digitis, vomat ut virosa coactus.
Aut pullum quem nuper edax excluserit anser,
Merge in aquam, & flammis elixa undantis aheni.
Et virgulta [60] *rudis prosunt silvestria mali,*
Sed purgata prius, quae crescunt montibus altis;
Quaeque per aestatem nostris nascuntur in hortis
Mala, quibus ludunt delectanturque puellae.
Struthiaque interdum, vel quae devecta Cydone
Arbore in austera crescunt, edisse iuvabit.

Sed

In robuste ritorte or lui premendo,
Di nettare tu l' arma, ancorchè d' uopo
Non n' abbia, empiendol dolcemente a forza;
E la bocca serrata a leva poni,
Acciò, dalla man domo, il mal ributti:
O tu d' oca ingrassata un giovin papero
Struggi nell' acque, di buon fuoco a fiamma;
O tu di melo alpro selvagge scorze
Nodrite in monti dà, spine troncando,
O quelle de' nostrali ereditaggi,
Quai la bella stagion di primavera
Per trastullo produce alle donzelle;
Ed ora le strutee, o passerine,
E talora del rigido Cidone
Quella pianta, che a noi venne di Creta,

Am-

Πολλάκι δὴ σφύρηϛιν ἅλις ἐναελλέα κόψας,
Τ'δατιν ἐμβρέξαιο, νέην δ' ὁσμήρεα γληχὼ [1],
Σπέρμασι μηλείοισι βάλοις, ἐνομήρεα φύρων.
Καί τε σύ γ' ἢ ῥοδέοις θυίεν μαλλοῖϛιν ἀφύστων,
Παῦρα λίπος στάξειας ἀνοιγομένοις στομάτεσσιν,
Ἠὲ καὶ ἰρινέοιο· μόγις δέ γε [2] μυρί' ἐπιτλὰς
Ἥμασιν ἐν πολέεσσιν ἀκροσφαλὲς ἴχνος ἰῆλαι.
Ἀτρεφαλέως πτυιητὸν ἔχων ἑτεροπλανὲς ὄμμα
Τῷ μὲν Γερραῖοι Νομάδες χαλκήρεας αἴχμας,
Οἵ τε [4] παρ' Εὐφρήταο ῥόον πωλέοντες, ἀρούρας
Χραίνουσιν. τὰ δὲ πολλὸν ἀναλθέα τραύματα τεύχει,
Σάρκα μελαινομένην. πικρὸς δ' ὑποσήπεται [5] ὕδρης
Ἰὸς. σηπόμενον δὲ μυδῶ ἐκρήγνυται ἕρφος.
Ἢν δὲ τὸ Μηδείης Κολχηΐδος ἐχθόμενον πῦρ
Κεῖνο [6] ποτὸν δέξηται ἐφήμερον, οὗ παρὰ [7] χείλη
Δευομένου δυσάλυκτος ἰάπτεται ἔνδοθι κνησμός·
Οἷά τ' ὀπῶ νιφόεντι κράδης, ἢ τρηχεῖ κνίδη

Χρῶ-

[1] M. γληχήν. [2] M σύγε ῥοδέης, [3] M R. δί κε. [4] Deeſt in M. verſ. 243. ac deinde a verſ. 245. ad verſ. 275 incluſive, qui quidem defectus adnotatus fuit in margine verbis λείπεσι ςίχοι λά. deſunt verſus 31. [5] R. ὑποβόσκεται. [6] R. κεῖνό τις ἐνδέξηται. [7] R. περί.

Ammaccando ſovente in copia inſieme,
Nell' acque imbagna, e l' odorato, freſco
Puleggio, in ſemi getta tu di melo,
Tutto in uno meſcendo, e ſtemperando.
E 'l fragrante roſato olio con fiocchi
Attignendo di lana, poche gocce
Diſtilla giuſo nell' aperta bocca,
O d' irino; e a gran pena dopo avere

Sof-

Sed contuſa ſimul, liquidiſque madentia lymphis
Miſtaque pulvio, gratum quod ſpiret odorem:
Quodque roſam [61] redolet, vel quod ſapit irin olivum,
Ori, cum lana, poſſis inſtillare recluſo.
Plurima ſed tandem perpeſſus tempore longo,
Vix umquam [62] poterit greſſus firmare labantes,
Sed trahet attonitus oculis fallentibus aevum.
Iſto Gerraei Nomades, populuſque rapacem
Qui colit Euphraten, armant ſua tela veneno:
Quae poſtquam haeſerunt, & non ſanabile vulnus
Inflixere, caro livet, virusque putreſcit
Vipereum, atque cutis ſe tabo feta reſolvit.
Si quiſquam [63] infeſtos Medeae Colchidis ignes
Incautus guſtarit ephemeron, ille repente
Uritur [64] internis ſaeva prurigine labris.
Ut cui vel ſici ſucco candente, vel acri

Vr-

Sofferte bene diecimila coſe,
In molti di alzerà la lubric' orma,
Sicuramente ſtupido tenendo
L' occhio, e in diverſa parte ſtralunando.
Con queſto i Gerrei Nomadi, e coloro,
Che lungo Eufrate giran la campagna,
Intridon l' aſte, che an di rame punta;
Queſte fanne inſanabili ferite;
La carne nera, e amaro ſotto infracida
Veneno d' Idra, e dalla marcia ſcoppia
L' infracidata pelle. Che ſe quella
Bevanda della Colchide Medea
Prenderà l' uom, ch' efimera ſi noma,
Alle labbra di lui mentre è bagnato,
Difficile prurito entro s' appiglia,
Come di fico da nevato ſugo,

Χρῶτα μιαινόμενος, ἢ καὶ σπειράδεϊ κόρσῃ
Σκιλλης, ἤ τ' ἔκπαγλα νεὴν φοινίξατο σάρκα.
Τοῦ καὶ ἐπιτχομένοιο περὶ στόμαχον βαρος ἴζει
Πρῶτ' ἀνερεπτόμενον, μετέπειτα δὲ λοιγέϊ συρμῷ,
Ῥιζόθεν ἑλκωθέντα, κακὸν δ' ἀποήρυγε δειρῆς.
Ὡσεί τε κρεάων θολερὸν πλύμα χεύατα [1] δαιτρός·
Συὴν δέ τε καὶ νηδὺς μεμιασμένα λύματα βάλλει.
Ἀλλὰ σὺ πολλάκι μὲν χαίτην δρυὸς οὐλάδα κόψας,
Πολλάκι καὶ φηγοῖο πόροις ακύλοισιν ὁμηρῃ,
Ἠὲ σύ γε βδήλαιο νέον γλάγον [2] ἔνδοθι πέλλης.
Λύταρ ὃ τοῦ κωρέοιτο καὶ ἐν στομάτεσσιν ἐρύξαι [3],
Ἢ μὴν πευλυγνοιο τότε βλαστήματ' ἀρήξοι.
Ἄλλοτε δὲ ῥιζεῖα κατακψηχθέντα γάλακτι,
Σὺν δὲ καὶ ἀμπελόεις ἕλικας ἐνθρύπτεο νύμφαις·
Ἴσως καὶ βατόεντα περιπτορθεῖα κολούσαις.
Καί τε σὺ γυμνώτειας ἐϋτρεφέος νίκα τέρφῃ
Καστανῆ [4] κηρύοιο ταχυφλοίσιο [5] κάλυμμα,

Νεί-

[1] R. χεύατο. [2] R. γλάγος. [3] R. ἐρύξει. [4] R. καςήνε.
[5] R. ταχυφλοίσιο.

O macchiato da aſpra ortica ei foſſe
Il corpo, o da ſpiral capo di ſcilla;
Che forte arroſſa la novella carne.
E di quella avvallata, la gravezza
Siede intorno allo ſtomaco, da prima
Divorandolo, e poſcia con mortale
Raſchiar dalle radici eſulcerando,
Il mal viene eruttato dalle fauci,
Qual lavatura torbida di carni
Il cuoco ſparge, e il ventre ancora inſieme,

Mac-

Vrtica, aut ſcillae perfrictum vertice corpus,
Horrendum in tenera quae tollit carne ruborem.
Hoc ubi ſuſceptum eſt [65]*, ſtomacho grave pondus in ipſo*
Inſidet; is ructat primum, poſt ulcera diro
Contrahit ex vomitu, foeduſque e gutture fertur,
Carnibus ablutis qualem coquus abiicit, humor:
Alvuſque impuras effundit ſordida faeces.
Saepe [66] *ſalutiferam quercus fagique virentis*
Caede comam, glandemque ſimul quae pendet in illis.
Et lac [67] *in mulctram ſubducito, coctaque mande*
Dum ſtomachum ſaties, & pleno contine in ore.
Herbae etiam ramos, cui ductum a ſanguine [68] *nomen,*
Vel modo radicem lacti incoxiſſe iuvabit.
Viteus [69] *& palmes tenera molleſcat in unda,*
Atque rubi horrentis pariter virgulta terantur.
Hirſutamque nucem [70]*, quae laeto provenit agris*
Vbere Caſtaneis, exempto cortice nuda:

Et

Macchiati ſcioglimenti ne ributta.
Tagliando or tu ſovente della querce
La creſpa chioma, e dà ſovente ancora
Quella del faggio colla ghianda inſieme.
O tu entro a lecchio, freſco latte mugni,
Ed ei s' empia di queſto, e tenga in bocca.
Del poligono certo ora i germogli
Gioveranno, or le barbe in latte trite.
Tralci di vite ancor tritane in linfe;
E pota ancora ramucci di pruno.
Tu ignuda ancora le novelle ſfoglie,
Velame della groſſa nodritiva
Noce caſtagna di ſpinoſo riccio,
Ove l' ultima polpa, arida ſpoglia
Circonda, della noce d' aſpra ſcorza,

Νείαιραν τόθι σάρκα περὶ σκύλος αὖον ὀπάζει
Δυτλεπέος καρύοιο, τὸ Καστανὶς ἔτρεφεν αἶα.
Ῥεῖα δὲ νάρθηκος νεάτῃσι ἐξαίνυτο νηδὺν,
Οἵ τε Προμηθείοιο κλοπὴν ἀνεδέξατο φώρης·
Σὺν δὲ καὶ ἐρτύλλοιο φιλοζώοιο πέτηλα,
Εὐφήμου τ' ἀπὸ καρπὸν ἅλις κατάβαλλεο μύρτου.
Ἦ καί που σιδοεντος ἀτοβρέξαιο κάλυμμα
Καρπείου, μίγδην δὲ βαλὼν ἐμπίτνεο μύρτοις [1],
Ὄφρ' ἂν ἐπὶς ἴφθοντι ποτῷ, νοῦσον δὲ κεδάσσαις.
Ἰξιόεν δέ σε μή τι δόλῳ παρὰ χείλεσι πῶμα
Οὐλοφύνου λήσειεν, ὅ, τ' ὠκιμοειδὲς [2] ὄδωδε.
Τοῦ μὲν ὑπὸ γλώσσης νέατος τρηχύνεται ὀλκὸς,
Νέρθεν ὑποφλεγέθων· τὸ [3] δέ οἱ ἐμπάζεται [4] ἦτορ
Λυσσητῆς, γλῶσσαν δὲ κατατρίει κυνόδοντι.
Δὴ γὰρ ὅ γ' ἔμπληκτος φρένα δάμνεται [5], ἀμφὶ δὲ δοιοὺς
Εἴκῃ ἐπιφράττουσα [6] πόρους τυφλώσατο νηδὺς
Ὑγρῶν τε, βρωτῶν τε, καταπνίγουσα δὲ πνεῦμα
Ἐντὸς ὑποβρομέει, ὀλίγῳ δ' ἐνελίσσεται ὀλκῷ [7].

Πολ-

[1] M. ἐμπίσσειο μύρτης. [2] M. λύσειεν ὅτῳ κυμοειδες.
[3] R. ὃ. [4] M R ἐμπλάζεται. [5] M. R. δάμναται.
[6] M. ἐπιφρίσσουσα. [7] M. ὁλμῳ.

Cui la terra Caſtanide nodrio.
Della ferula ancora agevolmente
Diſmidollane tu l' eſtremo ventre,
Del furto Prometeo l' involatrice.
Del ſerpillo le foglie a vita amico;
E 'l frutto in copia getta giù di mortine,
Da nominarſi con riguardo, e cura.
Di melagrana, o bagnane la ſcorza,

E co'

Et cape qui carnem ſiccus liber implicat imam.
Exime & interno ferulae de ventre medullam,
Quae quondam furtivo incanauit igne Promethei.
Et folia expedient numquam morientia olentis
Serpylli [71], *& quas fert baccas aſperrima myrtus.* [72]
Punica cum myrto quod geſtant mala putamen
Excoque, & infectum, decocto prolue ventrem,
Vt tandem auſtero vincas medicamine morbum.
Ne vero [73] *admotum labris fallare bibendo*
Viſcoſum ulophonon, quod praefert ocima guſtu.
Mox tumor [74] *& ſummam gravis inflammatio linguam*
Accendit, cordis vires animuſque recedunt.
Tum linguam rabido laceratam dente remordet,
Et ſtupet attonitus qui viſcum exhauſit, & ambo
In caeco obſtructi connivent ventre meatus
Potus atque cibi: flatus ubi carcere clauſi
Dant ſtrepitum, & circum ſpatiis volvuntur iniquis.

Hor-

E co' mirti in confuſo tu la prendi;
Acciocchè con iſtitica aſtringente
Bevanda, il morbo ne diſperga, e cacci.
Nè dell' iſſia ti sfugga la bevanda,
Con frode, appreſſo al labbro, micidiale,
Che all' odore il baſſilico ſomiglia,
Che a par del viſchio le budella impania.
Incorrentiſce a lui ſotto la lingua
Infiammata, nell' ultima ſua coda.
Il cuore ſi divora dalla rabbia,
E col dente canin taglia la lingua,
Or ei folle, domato è nella mente;
Così a caſo turando i due condotti
De' mangiari, e degli umidi, s' accieca
Il corpo, e ſoffogando il vento, dentro
Bolle, e con poco tratto ſi ravvolge;

Πολλάκι δ' ἐν βροντῇσιν [1] ἀνομβρήεντος ὀλύμπου
Εἰδόμενος, τότε [2] δ' αὖτε κακοῖς ῥόχθοισι θαλάσσης,
Οἷος πετρίῃσιν ὑποβρέμεται σπιλάδεσσι.
Τῷ καὶ σρευγομένῳ περ ἀνήλυθεν ἐκ καμάτοιο,
Πνεῦμα μόλις, πότιες [3] δὲ παρυτίκα λύμματ' [4] ἔχευαν
Φαρμακόεις ὠοῖσιν ἀλίγκια, τοῖά τε βοσκὰς
Ὀρταλὶς αἰχμητοῖσιν ὑπευνηθεῖσα νεοσσοῖς.
Ἄλλοτε μὲν πλαγῇσι νέον θρομβήϊα γαστρὸς
Ἔκβαλεν ἐν μήνιγξιν ἀνόστεα [5], πολλάκι νώτῳ
Μαρναμένη δύσπεπτον ὑπὲκ γόνον ἔκχεε γαίῃ.
Τῷ μέν τ' εὐβρεχέως [6] ἀψινθίου ἄλγος ἀρήξει [7],
Ἔνσυφον πόμα κεῖνο νεοτρίπτῳ ὑπὸ γλεύκει.
Καὶ δ' ἀπὸ [8] ῥητίνην τερμινθίδα [9] πολλάκι πεύκης,
Πολλάκι καὶ πίτυος γεραῆς ἀπὸ δάκρυα τμῆξαι,
Μαρσύου [10] ἦχί τε Φοῖβος ἀπὸ φλοὸς δεύσατο [11] γῆων.
Ἡ δὲ, μόρον πολύπυσον ἀπ' αἰάζουσα [12] κατ' ἄγκη,
Οἴη, συνεχέως ἀδινὸν ἀναβάλλεται ἠχώ.

Α".

[1] M. R. δὲ βροντῇσιν. [2] M. ποτὲ. [3] M. πόσσοις. [4] M. λύμματ'. [5] M. ἐν μήνιγξιν ἔβαλλεν ἀν' ἑφέα. [6] M. R. εὐβρεχέος. [7] R. ἐρύξει. R. καί ποτε. [9] M. σπερμινθίδα. [10] M. μυρσίυ. [11] M. R. δύσατο. [12] M. R. ἐπαιαζουσα.

Spesso simile a' tuoni del sereno
Olimpo, ed or del mare a' tristi fiotti,
Qual bolle sotto a dirupati scogli.
Per questo al travagliato suso ascende
Il vento appena, e tosto le bevande
Medicinali, l' immondezze spargono
All' uova simiglianti, quai nodrita

Gal-

Horriſono veluti caelum tonat omne fragore ,
Aut celeres duris illiſae rupibus undae
Clamorem attollunt inter cava ſaxa , fremuntque :
Sic miſere afflictus vix tandem [75] ducere preſſo
Ore poteſt animam , ac ſi quis medicata [76] propinet
Pocula , mox ſordes ſimilis profunditur ovis ,
Qualia concepit contu gallina frequenti ,
Et pugnans crebris contuſo corpore plagis
Abiicit , informe & crudum ſine tegmine ſemen .
Sed tantos [77] pellent abſinthia cana dolores ,
Et morbo expedient , muſto diluta recenti .
Et piceae reſina [78] vel Oriciae terebinthi
Danda , aut quae triſti de pinu lacrima venit ,
Marſya ubi a Phoebo nudatus pelle pependit .
Interitum cuius deplorans illa , gemitque ,
Perpetuo , & maeſtis implet iuga ſola querelis .

Con-

Gallina , che ſi giacque ſotto a' galli
Giovani battaglieri , a ſprone armati ;
Talora per le piaghe rilevate
Di freſco nella pugna , ſconciature
D' utero , e veſce malmature , e vane
In terra ſverſa . A lui l' amara , ed afra
Aſtrettiva d' aſſenzio bevanda ,
Infuſo in moſto di novel pigiato ,
Il duolo curerà , e trementina
Ragia ; ſpeſſo di picea , e ſpeſſo ancora
Di pin gemente lagrime ne taglia ,
Di Marſia u' Febo diſpogliò la ſcorza ;
E quella pianta , la famoſa morte
Piangendo , per le valli , ſola un ſpeſſo
Fa di continuo riſonar lamento .
Sazia del fior del topicida maſchio

Ἄ"σαι δὴ πολίοιο μυοκτόνου ἄ"ρσενος [1] ἄνθω
Ἠ'έ τι καὶ ῥυτῆς πεδιὰς [2] ἀπαμέργεο [3] βλάστας,
Νάρδον λιμναίου τε χαδῶν ἄ"πο κάσυρος ὄ"ρχιν.
Ἢ" ὀδελὸν κνηςῇρι κατατρίψαις χαράκτρῳ
Σιλφίου, ἄ"λλοτ' ὄ"λιζον [4] ἀποτμήξειας ὀπτοῦ [5].
Πολλάκι δ' αὐαλέης τραγοριγάνου, ἠὲ γάλακτος
Πηγνυμένου κορέοιτο ῥεμμέλκτῃ [6] ἐνὶ πέλλῃ.

Ἢ"ν δέ τις ἀφροσύνῃ ταύρου μέλαν αἷμα πάσηται,
Στρευγεδόνι προδέδουπε δαμαζόμενος καμάτοισιν,
Ἢ"μος πιλνάμενον, ςέρνοις κρυςαίνεται εἶαρ
Ῥεῖα, θρομβῦται δὲ μέσῳ ἐνὶ τεύχεϊ γαςρός.
Φράσσονται δὲ πόροι, τὸ δὲ θλίβεται ἔνδοθι πνεῦμα
Αὐχένος ἐμπλασθέντος. ὁ δὲ σπαδόνεσσιν [7] ἀλύων,
Δηθάκις ἐν γαίῃ σπαίρει [8] μεμορυγμένος [9] ἀφρῷ.
Τῷ μέν τ' ἢ ὀπόεντας ἀποκραδίσειας [10] ἐρινοὺς,
Ὄ"ξει δ' ἐμπίσαιο, τὸ δ' ἀθρόον ὕδασι μίξας
Συγκεράων νύμφας τε καὶ ἔνυφον ποτὸν ὄ"ξους.
Ἢ'ὲ καὶ ἐκφλοίοιο καταχθέος ἔ"ρματα [11] γαςρὸς,

Καί

[1] M. R. ἄργεος. [2] K. πέδνας. [3] M. R. ἀναμέργεο.
[4] R. ἄλλοτε δ' ἴσον. [5] M. ἄλλοτε δ' ἀποτμήξειας ὁποῖον.
[6] M. R. νεμμέλκτῃ. [7] R. σποδόνισσιν. [8] M. R. σκαίρει.
[9] M. μεμορυχμένος. [10] M. ἀποκραδήσειας. [11] M. ἔργματα.

Polio, e di ruta gli umili germogli
Cogline ancora, e nardo, e del paluſtre
Bevero sì il teſticolo ne prendi.
O con grattugiator coltello raſchia,
Un obolo di ſilfio, ed ora un poco
Taglia del ſugo, e ſpeſſo dell' aſciutto
Tragorigan ſi ſazzi, o di rappreſo

Lat-

Convenit [79] *& polii redolentem mandere florem,*
Parvaque ferventis dezerpere germina rutae [80],
Et nardum, & teſtem fluviali e caſtore caeſum.
Laſeris aut radix obolum quae pendeat unum
Secta iuvat, modicuſque liquor qui fluxit ab illo.
Siccum etiam origanon hirci de nomine dictum:
Hauſtaque profuerit concreti copia lactis [81].
At ſi quis [82] *tauri nigrantem forte cruorem*
Sorbuit, affictus ſaevo iacet ille dolore.
Namque cruor ſubiens penetralia corporis alta
Concreſcit, mediaque coit glaciatus in alvo.
Aëris arcta via eſt, preſſo quem guttare clauſum
Intus pulmo tenet: convulſus [83] *at ille, frequenter*
Concutitur ſaliens, & ſpumis oblitus ora.
Sed tu [84] *lacte graves ficorum collige groſſos,*
inque mero mergas acido, mox omnia lymphis
Confundes, mordax ut acetum temperet unda:
Et vacua tumidum tendentia pondera ventrem.

Quin-

Latte in un ſecchio freſcamente munto.
Che s' alcun per follia, di toro il negro
Sangue paſciuto avrà, e per l' ambaſcia
Fia ſtramazzato, domo da' dolori;
Caduto allor nel petto, indura il ſangue
Rappreſo agevolmente, e ſi fa mola
In mezzo dell' arneſe della pancia:
Turanſi i pori; entro ſi ſchiaccia il fiato,
Chiuſa la gola; e quel convulſo, lungo
Tempo, ſparnazza al ſuol, ſozzo di ſpuma.
Scoſcendi a lui ſucchioſi agreſti fichi,
Ed in aceto infondi, e tutto quanto
In acqua meſcolando, ſtemperando
Linfe, e bevanda ſtitica d' aceto:
O del peſante ventre i fondamenti

Καί τε σὺ πυετίην ὀθόνης πολυωπέϊ κίλπῳ
Φύρσιμον ἠθήσαιο τοτὲ [1] πρηὸς, ἄλλοτε νευροῦς [2],
Ἢ ἐρίφου· τότε δ' ἂν σὺ καὶ εὐσκάρθμοιο λαγωῶ
Λινύμενος, μογέοντι φέροις εὐαλθέ' [3] ἀρωγήν.
Ἢὲ νίτρου σήθλῳ ὀδελοῦ πόρε τριπλόον ἄχθος
Εὐτριβέος· κίρνα δὲ ποτῷ ἐνὶ δεύκεϊ [4] βάκχου,
Ἐν καὶ σιλφιόεσσαν ὁποῖό τε μοιρίδα λίτρῳ,
Καὶ σπέρados κραμβῆεν ἁλὶς μεμορυγμένον [5] ὄξει.
Ἀῖσαι δὴ [6] ῥάδικα κακκοφλοίοιο κονύζης,
Ἢ πέπερι, βλάστας τε καταρμόξαιο [7] βότοιο,
Καί κεν πηγνυμένοιο χύσιν διὰ ῥεῖα κεδάσσαις,
Ἢὲ διαθρύψειας ἐν ἄγγεσιν ἑστηκυῖαν [8].
Μὴ μὲν ἐπαλγύνουσα [9] πόσις βουπρήστιδος ἐχθρῆς
Λήσειεν, σὺ δὲ φῶτα δαμαζόμενον πεπυθοῖο.
Ἢ δ' ἤτοι λίτρῳ μὲν ἐπιχριώζουτα χαλινὰ
Εἴδεται ἐμβρυχθεῖσα βαρύπνοος· ὀμφὶ δὲ γαστρὸς
Ἄλγεα δινεύοντα περὶ στομάτεσσιν ὄρωρεν.

Οὖ-

[1] R. ποτὲ. [2] M. νεβροῦ. [3] M. εὐαλθὲς, mox vero pro νίτρῳ habet λίτρῳ. [4] M ἐν τεύχει. [5] M. μεμορυχμένῳ. [6] M. δὲ. [7] M R. ἢ πέπεριν, ἢ βλάστα καταρμώξαιο. [8] M. R. ἐσηῶαν. [9] M. R. ἀπαλγύνουσα.

Striſcerai giuſo, e rete or tu di daino,
Or di caprio togliendo, o di cerbiatto,
O di capretto, o pur di ſnella lepre,
Cola nel ſen di lino a molti fori,
E al paziente recherai ſoccorſo.
O di nitro acciaccato, a peſo danne
Tre oboli, e diſtempera in bevanda
Di bacco antica, generoſa, bruſca.

Den-

Quinetiam capreae , imbelliſve coagula [85] *damae ,*
Aut haedi , aut agili leporis de corpore rapta
Liquida per tenuis anguſta foramina veli
Colanda : & facilem dabit haec tibi cura ſalutem .
Aut nitri [86] *dones obolorum pondera ternum*
Laevis & intriti , quae miti dilue Baccho .
Laſeris & iuſtam , ſuccique fluentis ab illo
Libram adde , & crambes madefactum ſemen aceto .
Tuque olidae exſatura ſtomachum radice conyzae ,
Cui piper , & duri ſint germina mixta rubeti [87] *.*
Sic facile incides glomeratum , in fruſta , cruorem ,
Atque alte medio franges in viſcere fixum .
Sed neque [88] *te lateat ſi quis bupreſtida tactram*
Hauſerit : epotam ſigna haud obſcura ſequentur .
Illa quidem nitro [89] *ſimili mox ora colore*
Inficit , ingratamque exhalat manſa mephitin :
Et ſtomachum , tumidumque exercent tormina ventrem .

Vri-

Dentro , di ſilfio , e d' opo , parti eguali
E di ſeme di cavol , quanto ſerve ,
In aceto ſtemprato , in tutto libbra ;
Sazia della radice di conizza
Ch' à triſta ſcorza , o pur di pepe , e trita
I germogli di pruno , e di leggiero
Sciogliendo , verſerai ciò ch' è rappreſo ,
O ſtriterai , mentr' egli ſta ne' vaſi .
L' accorgimento tuo non fugga quella
Bevanda doloroſa di nimica
Bupreſte : e l' uom domatone comprendi .
Queſta a ſalnitro s' aſſimiglia , a' denti
Attaccata , il ſuo morſo avendo fatto ,
Di grave odore ; e ſorgono d' intorno
Alla bocca del ventre rigiranti

Do-

Οὖρα δὲ τυφλοῦται, νεατὴ δ' ὑπο κύστις ὀρεχθεῖ.
Πκτα δέ οἱ νηδὺς διαπίμπραται. ὡς δ' [1] ὁπόθ' ὕδρωψ
Τυμπανόεις ἀνὰ μέστον ἀφυσγετὸν [2] ὀμφαλὸν ἴζει,
Ἀμφὶ δέ οἱ γύῃσι τετανὸν περιφαίνεται ἔρφος.
Ἠ καί που δαμάλεις, ἐριγάστορας ἄλλοτε μόσχους
Πίμπρκται, ὁππότε θῆρα νομαζόμενοι δατέονται [3],
Τοὔνεκα [4] τῳ, βεύπρηστιν ἐπικλείουσι νομῆες.
Τῷ καὶ εὐκραδίης τριπετεῖ [5] ἐν νέκταρι μίξις,
Σίκων αὐκνθεῖσαν ἁλὶς πόσιν ὀμφαλόεσσαν.
Ἠέ τι [6] καὶ σφύρῃ μιγάδην τεθλασμένα κόψας,
Ἐν πυρὶ τηξάμενος πυρετῶν [7] ἀλκτήρια [8] νούσων.
Καί κε μελιζώροιο νέον κερέσκιο ποτοῖο
Ἀνέρα λαιμώσσοντα [9], τοτὲ γλάγος εἰν ἑνὶ χεύαις,
Πολλάκι φοίνικος ψαφαρὸν καταμίσγεο καρπόν.
Ἄλλοτε δ' αὐαλέης δὴν ἀχράδος, ἢ ἀπὸ βάκχης,
Ἢ ἀπὸ μυρσίνης [10], ὁτὲ μυρτίδας οἰνάδι βάλλων.

Ἢ

[1] In M. et R. deeſt δ'. [2] M. R. ἀφυσγετὲς. [3] R. πίμπραται ἐσχατιήσιν ὅταν καυλεία Φάγωσι. [4] M. σὔνεκα.
[5] M R. εὐκραδίης τριπετῆ. [6] M R ἤ ἔτι. [7] M. R. πορέειν.
[8] M. ἀλιτήρια. [9] M. μαιμώσσοντα. [10] M R. μυρτίνης.

Dolori, e sì s' acciecano l' urine.
Gorgoglia ſotto l' ultima veſcica.
Tutto gonfia, qual vela, incelo il ventre:
Come quando l' idrope timpanite
Poſa il pattume all' umbilico in mezzo;
Ed intorno alle membra teſa appare
La pelle. Or queſta incende, or le vitelle,
Facendole gonfiare, ora i panciuti
Giovenchi, allor che paſcolando partono

L'

Vrina [90] *adſtricta eſt, magno veſica dolore*
Ingemit, & ſa vis ardoribus aeſtuat alvus.
Tum quaſi tympanicus [91] *ſordentem corporis hydrops*
Obſidet umbonem, & diſtenta cuticula totis
Contrahitur membris: fortes nunc illa iuvencos,
Nunc vitulos inflat [92], *ſi quando paſcua laeta*
Carpentes avido lacerarint ore latentem:
Vnde illam Graio bupreſtida nomine dicunt.
Sed tamen [93] *auxilium feret is, qui nectare ſiccas*
Miſcuerit trimo, ficus dederitque bibendas:
Aut ſimul in pila tunſas qui macerat igne,
Egregium adverſus febres medicamen, & inde
Propinat pleno mellitum gutture potum:
Quique ubi lac [94] *pendenti expreſſerit ubere vaccae,*
Saepe levem haud dubitat palmae [95] *coniungere fructum,*
Achradis [96] *aut durae, vel quae pyra Bacchica multi*
Myrteaque appellant Lenaeo immergere dono.

Ma-

L' animale; e però quella, bupreſte,
O bruciabovi appellano i paſtori.
A lui di fichi di buon fico in copia,
Secchi, colmi, bevanda miſchierai
In nettar di tre anni; o in combutto,
Con un maglio ſchiacciati, e peſti, in fuoco
Liquefacendo, di febbroſi ardenti
Mali, rimedi; e del melato pretto
Liquor novellamente ſazia l' uomo
Famelico; e ancor latte in uno meſci.
Sovente miſchia il fral di palma frutto,
Or di ſecca ſalvatica peruzza,
O bacca, o mortea, ed ora coccole
Di mortella infondendo dentro al vino.

Ed

Ἢ ὅ γε καὶ θηλῆς [1] ἄτε δὴ βρέφος ἐμπελάοιτο
Ἀρτιγενὲς, μαστοῦ δὲ ποτὸν μετχηδὸν ἀμέλγοι·
Οἵη τ' ἐξ ὑμέων νεαλὴς ὑπὸ οὔθατι μόσχος
Βράττει ἀνακρούουσα χύσιν μενοεικέα θηλῆς.
Ἄλλοτε παλαιὴς πόστεος [3] χλιαροῖο κορέστοις [4], 360
Ἐς δ' ἔμετον βιάοιο, καὶ οὐ χατέοντά περ ἔμπης
Χειρὶ βιαζόμενος, ἢ καὶ πτερῷ, ἢ ἀπὸ βίβλου [5]
Στρεπτὸν ἐπιγναμψαιο κακῶν ἐρυτῆρα φάρυγγος.
Ἢν δ' ἐτιθρομβωθῇ νεαλὲς γάλα τεύχει γαστρὸς,
Δή ποτε τὸν δέ τε πνιγμὸς ἀθροιζομένοιο δαμάζει. 365
Τῷ δή τοι τρισσὰς πόσιας πόρε, μέσσα μὲν ὄξευς,
Δοιὰς δὲ γλυκέος, στεγανὴν δ' ὑποσύρεο νηδύν.
Ἢέ τι [6] καὶ Λιβύηθε ποτῷ ἐγκνήθεο [7] ῥίζας
Σιλφίου, ἄλλοτ' ὀποῖο, νέμοις δ' ἐν βάμματι τήξας.
Πολλάκι δὲ θρύπτειραν ἐπεγκεράσαιο κονίλην, 370
Ἢὲ νέον βρυόεντα [8] θύμου στάχυν· ἄλλοτ' ἀμύνει
Βότρυς εὐκνήμοιο [9] μίγα βρεχθέντος ἐν οἴνῃ.

Ἐν

[1] M. θηλῇ. [2] M. ἐπ' ὕθατα, R. ἐπὶ ὕθατα. [3] M. R. πόοιος. [4] M. R. κορίσκοις. [5] M. βίβλα. [6] M R. ἤ ἔτι. [7] M. ἐνινηθεο, R. ἐνικνήθεο. [8] R. κρυόεντα. [9] M. R. ἐϋκνήμοιο.

Ed or come di freſco nato infante;
Al capezzol s' accoſti; e della poppa
Munga il liquore, di giovenca a guiſa,
La qual ſotto la poppa, giù tirando
Dalle membrane, ſcuote del capezzolo
L' amabile diluvio: ed or ne ſazia
Della graſſa bevanda d' olio tiepido;
Al vomito coſtrigni anco malgrado,

Pro-

Maternam ille etiam, pueri de more, papillam,
Voeraque, ut vitulus fugat diſtenta iuvencae.
Qui petulans primum ut caepit prodire ſecundis,
Elicit e mammis quadrantem viribus undam.
Pinguis & interdum tepefacti potus olivi
Provocet ad vomitum [97]*, atque immiſſis ora laceſſens,*
Coge recuſantem digitis, pennaque, recurvoque
Et modice intorto fauces purgante papyro [98].
Sin lac [99] *in grumos gravida glomeratur in alvo,*
Praecluditque animam, & pectus ſuffocat anhelum:
At potum praebe, cuius pars acris aceti
Vna ſit, & paſſi geminae: ventremque repurga
Clyſtere, & Libycis devectum laſer ab oris
Intere, vel ſuccum, dilutaque combibe poſca.
Saepe etiam incidens [100] *lixivia danda, thymique* [101]
Semine ſpica gravis, ſarmentoſaeque racemus [102]
Vitis opem tulerit, Bacchi madefactus in imbre.

Poto

Provocandol con mano, o pur con penna:
O cordicella di papiro attorci,
Che i mali tragga fuſo dalle fauci.
Se farà cacità il freſco latte
Nell' arneſe del ventre, e allor lui doma
Soffogamento del rappreſo umore.
Per queſto tre allora da' bevande,
D' aceto in mezzo, e l' altre due di moſto.
E traggi ſotto, l' indurito ventre.
O di Libia di ſilfio le radici
Raſchia, or dell' opo, ſovra la bevanda,
E dallo in infuſione ſtemperandolo.
E ſpeſſo meſci ancor trita conila,
O del timo il novello germogliante
Spigo; e giova talor dell' eucnemo
Il grappol meſcolato, e infuſo in vino.

Del

Ἐν καί που ταμίσοιο ποτὸν διεχεύατο θρόμβους,
Καὶ χλωρὰ μίνθης ἀποφυλλάδες [1], ἠὲ μελίσσης,
Ἠὲ καὶ ἐν στύφοντι ποτῷ μεμυγμέναι ὄξεος.
Ἀλλ' ἄγε δὴ φράζεο δωρύκνιον, οὔτε γάλακτι
Ὠπή τε βρῶσίς τε περὶ στομάτεσσιν ἔϊκται.
Τῷ δ' ἤδη λυγμοὶ μὲν ἀηθέοντες ὁμαρτῇ
Αὐχένα ἀνακρούουσιν· ὁ δ' ἀχθόμενος στόμα γαστρός
Πολλάκι μὲν δαίτην ἀτερεύγεται αἱματόεσσαν,
Ἄλλοτε ἰηδύων [3] θολερὴν μυξώδεα χεύει.
Τηνεσμῷ δ' [4] ὡσεί τε δυσεντερος ἀχθομένοιο
Δή ποτε τειρόμενος καμάτοις κάρφουσι δέδουπε
Γῦπ' δαμείς, οὐ [5] μὲν πυθέει ξυρὸν στόμα βρέξαι [6].
Τῷ δὲ σὺ πολλάκι μὲν γλάγεος πόσιν, ἄλλοτε μίγδην
Ῥεῖα γλυκὺν [7] νείμειας ἁλυκώτερον [8] δετάσσι.
Καί τε καὶ Ἴρηθος φιχρῆς [9] πυρὶ τηκομένη σὰρξ,
Θωρήκων ἤμυνεν εὐτρεφίων βρωθεῖσα,
Ἤμυνεν καὶ χυλὸς ἅλις κύμβῃσι ῥοφηθείς.

Ὅσ-

[1] M. R. ἄπο φυλλάδες. [2] M. R. τῇ δ' ἤτοι. [3] M. R. νηδυίων. [4] In M. et R. deest δ'. [5] M. pro οὐ habet ἐ. [6] M. ῥρύξαι. [7] M. R. γλυκὺ. [8] M. R. ἁλυκρότερον. [9] M. R. φιαρῷ.

Del caglio il ber, le cacità ancò ſcioglie.
Verdi foglie di menta, o di meliſſa,
Miſte in bevanda ſtitica d' aceto.
Orsù impara il doricnio, di cui
La viſta, ed il mangiare nella bocca
A latte è ſimigliante. A queſto omai
Diſuſati ſinghiozzi vengon dietro,

Dan-

Pota quoque interdum ſolvere coagula [101] *grumos ,*
Et viridis nepetae ſtillantia germina mulſa ,
Aut perfuſa amni linguam mordentis aceti .
Nunc age contempla dorycnion [104] *, adſpice primum*
Quam color & guſtus niveo ſunt proxima lacti .
Et mox ſingultus naſcentes colla frequenter
Comprimere , inſuetos , ſtomachumque indigna ferentem
Saepe cibos vomitu , reſperſos ſanguine , ſurſum
Pellere , nunc infra [105] *caenoſum effundere mucum :*
Vt quem tenaſmus , miſerandaque tormina vexant .
Qui ſaevo cruciatu , exhauſtis viribus aeger
Stratus humi iacet , atque arentia negligit ora
Colluere : at contra poti vis maxima lactis ,
Et tepidi ſi quis miſcebit pocula paſſi .
Quinetiam elixi flammis caro candida galli
Profuerit , quae armos robuſtaque pectora veſtit ,
Nec minus expreſſum iuvat abſorbere liquorem ,

Et

Dando alle ſcoſſe fauci aſpre sbrigliate :
Sulla bocca del ventre , ei caricato ,
Speſſo ributta inſanguinata cena ;
Ponzando or ſparge torbida , muccoſa ,
E quaſi da tenelmo , o mal di pondi
Gravato l' uomo , e da ſeccanti pene
Afflitto , calca giù , le membra domo ;
Nè di bagnar deſia l' aſciutta bocca .
A queſto ſpeſſo tu da' latte a bere ,
Talor miſchiatamente , di leggiero
Da' moſto ne' bicchieri un po bruſchetto .
E di graſſa gallina , macerata
Dal fuoco carne del ben pingue petto ,
Giovò mangiata ; giovò anco il brodo
Sorbito in buone tazze ; e quanti ſopra

L' on-

Ο'σσα τε πετρήεσσιν [1] ὑπερ [2] ῥοχθοισι θαλάσσης
Κνώδαλα φυκιόεντας ἀεὶ περιβόσκεται [3] ἀγμούς,
Ω'ν τὰ μεν ὠμὰ πάσαιτο, τὰ δ' ἑφθέα, πολλάκι θάλψας
Ε'ν φλογιῇ, στρόμβων δὲ πολὺ πλέον, ἠέ τι κάλχης [4]
Κηραφίδος, πίννης δε [5] καὶ αἰθήεντος ἐχίνου
Δαῖτες ἑταλθήσουσιν, ἰδὲ κτένες, ὐδέ τι κήρυξ
Δὴν ἔσεται, τηθή τε γεραιόμενα [6] μυίοισι.

Μηδέ σέ γ' ἐχθομένη λήθῃ πόσις, οὐ γὰρ ἄϊδρις,
Φαρμακοῦ, ἢ γναθμοῖσιν ἐπὶ βαρὺν ὦπασε μόχθον,
Τὴν ἤτοι γευθμῷ [7] μὲν ἰσαιομένην μάζῃ νάρδῳ [8].
Η'νυσε καὶ [9] σφαλερούς, ὁτὲ δ' ἄφρονας. ἐν δὲ μονήρει
Ρῃϊδίως ἀκτῖνι βαρὺν κατεναίρεται ἄνδρα.
Α'λλὰ σὺ πυλλάκι μὲν σταδίην εὐανθέα νάρδου
Ρ'ιζίδα θυλακόεσσαν [10] ὀπάζεο, τήν τε Κίλισσαι
Πρηόνες ἀλδαίνουσι περὶ [11] πλημμυρίδα Κέστρου·
Α'λλοτε δὲ σμύρνειον ἐϋτριβές. αἴ'νυσο [12] δ' αὐτὴν
Ι'ριδα λειριόεν τε κόμην, τότ' ἀπέστυγεν Α'φρὼ,

Οὔ-

[1] M. R. πετρηέντος. [2] R. ὑπὸ [3] M R. περιβρίμεται. [4] M R. χάλκης. [5] M. πίννης τε. R τε. [6] M. γραιόμενα. [7] M γευθῶ. [8] M. μάθεν αρδῷ. [9] M. R. δὲ. [10] M. ῥιζίδα φυλακέσσαν. [11] M. πρηώνες. [12] M. K. παρὰ. [13] M. ἄλλοτε.

L' onde del mar, pietroſe ognor, viventi
Paſcono intorno l' aligoſe rupi.
Di queſti, parte crudi egli ſi mangi,
Parte leſſi, ſovente riſcaldando
Alla fiamma; e di ſtrombi più aſſai,
Che di calca cerafide; e di pinna,
E dell' acceſo marin riccio i cibi
Guariranno, ed i pettini; nè il cerice,
O la buccina già troppo fia lunge,

E

Et quotquot petras inter ſcopuloſque ſonantes,
Algoſa & circum paſcuntur littora piſces [106].
Hos crudos, vel ſi prunis libet indere, toſtos
Mande: ſed in primis proſunt conchylia, murex,
Et carabi, & pinnae: dabit & rubicundus echinus
Auxilium, & pecten, nec poſtponenda medelis
Buccina, & in muſco quae degunt oſtrea vili.
Nec vero pharici [107] *potus (tam certa videntur*
Signa) latere poteſt, quod ſenſu torquet acerbo [108]
Maxillas, nulloque ſapit diſcrimine nardum.
Perturbat mentem [109], *tremebundaque membra reſolvit,*
Et patitur miſeros lucem non amplius unam
Vivere: ſed iuſto radicem pondere nardi
Thylacitis [110] *praebe, Cilicum quae montibus altis*
Creſcit, ubi undoſi labuntur flumina Ceſtri.
Smyrnion [111] *terito interdum, ſimul irida ſumas,*
Lirineumque caput, dea quod Cytherea peroſa,

De

E l' oſtriche mammoſe, ed orecchiute,
Regalate co' muſcoli, o topetti.
Nè l' odioſa sfuggati bevanda,
Che non ſei inſciente, detta farica,
Che dà gravoſa pena alle maſcelle.
Nel guſto impara lei ſimile al nardo.
Barcollanti, e talor fa deliranti.
E in unico ſole, agevolmente
Un uomo groſſo uccide. Or tu ben ſpeſſo
Peſata porgi la fiorita barba,
Baccelloſa di nardo; e cui gli ſcogli
Nutrono di Cilicia intorno al fluſſo,
E rifluſſo del Ceſtro; or lo ſmirneo
Ben ſoppeſto, e la ſteſſa iride togli,
E la gigliata ſollevata teſta,
Cui Venere ebbe in odio, ed in diſpetto,

Οὕνεκ' ἐριδμαίνεσκε [1] χροῆς ὕπερ, ἐν δέ νυ θρίοις
Ἀργαλέην μεσάτοισιν ὀνειδίην [2] ἐπέλαστε,
Δεινὴν βρωμήεντος ἐναλδήστατα κορήνην,
Κέρσας εὐήκει νεόθεν ξυρῷ. ἐν δέ νυ θάλψεις [3]
Ἠΐα κριθάων νεοθηλέα, φυλλάδα τ' ἰσχνήν [4].
Πελλάκι δὲ σκύλακιο χάρη, περὶ δ' αἴνυσο λάχνην
Πηγάνου, ἣν τ' ὤκισα βορὴ ἐπεσίνατο κάμπη,
Βάμματι [5] δ' ἐνδεύσαιο, καὶ εὖ περὶ κόρτεα πλάστοις.
Μὴ μὲν ὑοσκυάμῳ τις ἀϊδρήεντα κορέστοι
Νηδὺν, οἷά τε πολλὰ παρασφαλέες σπέρχονται.
Ἡ δὲ νέρν σπείρημα καὶ ἀμφικάρηνα κομάων,
Κοῦροι [6] ἀπειπάμενοι, ὁλοὴν θ' ἑρπηδόνα γυίων,
Ὀρθόποδες βαίνοντες ἄνις μογεροῖο [7] τιθήνης.
Ἀλοσύνη [8] βρύκωσι κακανθήεντας [9] ὀράμνους.
Οἷα νέον βρωτῆρας ὑπὸ γναθμοῖσιν ὀδόντας
Φαίνοντες, τότε κνηθμὸς ἐνοιδέα δάμναται ὕλα.
Τῷ δ' ὁτὲ μὲν καθαρὼ γλάγεος πόσιν ἤλιθα πίνειν,

Ἄλ-

[1] M. ἐριδαίνεσκε. [2] M R. ὀνειδείην. [3] M.R. θάλψαις.
[4] M. νεοηλέα, φυλλάδας ἰσχνήν. R. νεοηλέα φυλλάδα τ' ἰσχνήν. [5] M. R. βάμματα. [6] M. κοῖροι. [7] M. μοιροῖο. [8] M. R. ἠλοσύνη. [9] M. R. κάκ' ἀνθήσαντας.

Perchè contendea ſeco del colore;
Forte vergogna in tralle frondi poſe,
Di rugghiante allevando orribil clava
Toſa dal ceppo con raſoio acuto.
E freſca ſcalderai farina d' orzo,
E ſecca foglia; e ſpeſſo ancor la teſta
Spoglia, e di ruta taglia anco lanugine,
Cui preſtiſſimo guaſta ingordo brucio;

E nel-

De forma quoniam ſecum contendere vellet,
Illius in mediis, probro ceſſura perenni
Impreſſit foliis pudibunda [112] rudentis aſelli.
Saepe caput rade [113], & demptam quam fervida geſtat
Ruta comam, virideſque ſolent erodere campae,
Exſciſam cultro ſumma ab radice, levemque
Hordea quam primum fuderunt trita farinam
Perſundas poſca: gemina & line tempora circum.
Nullus byoſcyamo [114] male prudens expleat alvum,
Vt faciunt queis caeca animum dementia verſat:
Aut pueri quando lanugo vertice prima
Decidit, & pedibus poſſunt incedere rectis
Repere iam obliti, nec adhuc nutricis egentes,
Flore malo inſignes qui gaudent mandere ramos.
Vt modo quum primos coeperunt edere dentes,
Prurituque tumens illis gingiva doleret.
At uoxam [115] exbauſti curabit copia lactis,

Aut

E nella bollitura entro ne bagna,
Ed intorno alle tempia unta ben bene.
Nè col giuſquiamo alcuno ignaro, il ventre
Empia; come ſovente ruinandoſi
Gli uomin ſi ſtudian verſo il lor periglio;
E la freſca ſemenza, ch' à diſdette
Le chiome intorno al capo, e'l periglioſo
Serpeggiar delle membra, i giovinetti,
Che camminano dritti in piedi, ſenza
La travaglioſa balia, per errore
Rodono i rami malfioriti; e come
Novellamente diſcoprendo i denti
Divoratori ſotto alle maſcella,
Prurito allor l' enfie gengive doma.
Dagli alquanto da ber, pura di latte

Α"λλοτε βουκέρως σιτηγένου, ὄρρα κερκίας [1]
Εὐκαμπεῖς πετάλοισιν ὑπηνεμίοισιν ἀέξει,
Α'τμενίῳ μέγ' ὄνειαρ ὅτ' ἐμπλώῃσιν ἐλαίῳ.
Η'ὲ σύ γ' αὐαλέην κνίδης [2] στόρον, ἄλλοτε δ' αὖτιὼ
Νείμαις ὠμόβρωτον ἄδην ἀνὰ, φύλλα τ' [3] ἀμέλξας [4],
Κίχορα καρδαμίδας τε, καὶ ἰὼ περτεῖον ἔπουτιν.
Εἰν δε τε νάπειαν [5], ῥάφανόν θ' ἅλις, ἐν δέ τε λεπτὰς
Α"μμιγα κρομμύων γαθυλλίδας· [6] ἤρκεσε δ' αὐτὴν
Εὐαγλὶς κώδεια νέον σκορόδοιο ποθεῖσα.

Καὶ σὺ δὲ [7] μήκωνος κεβληγόνου ὁππότε δάκρυ
Πίνωσιν πεπύθοιο καθυπνέας. ἀμφὶ γὰρ [8] ἄκραν
Γῦα κατψύχουσι· τὰ δ' οὐκ ἀναπίτναται ὅσσε.
Α'λλ' αὖτως βλεφάροισιν ἀκινήεντα δέδηεν.
Α'μφὶ δὲ [9] ὀδμῆες καμάτῳ περιλείβεται ἱδρὼς
Α'θρόος, ὠχραίνει [10] δὲ ῥέθος, πίμπρησι δὲ χείλη,
Δεσμὰ δ' ἐπεγχαλάουσι γενειάδος. ἐκ δέ τε παῦρον
Αὐχένος ἑλκόμενον ψυχρὸν διανίσσεται [11] ἄσθμα·

Πολ-

[1] M. κεραίαις. [2] M. αὐαλεοκνίδης. [3] M. R. φυλλαὶδ'.
[4] M R. ἀμέλξαι. [5] M. R ναπειον. [6] M. R. γηθυλλίδας.
[7] M. R. δι συ. [8] M R ἄκρα. [9] M. R. καὶ.
[10] R. ἀχραίνει. [11] R. διανείσσεται.

Bevanda; ed or del bucero, a mangiare
Buono, che tralle moſſe al vento foglie
Le ben attorte corna alleva, e creſce,
Gran buona coſa, allor che in olio nuota.
O tu l' aſciutto dell' ortica ſeme,
Or la ſteſſa comparti a ſofficienza,
A mangiar così cruda, e la ſua foglia
Succhiare, e la cicoria, e le cardamidi,

E quel-

Aut veſcae ſiliquae [116], *ſolitae proferre recurvos*
Sub levibus foliis, referentes cornua, fructus,
Vi magna expreſſo ſi perfundatur olivo.
Crudam etiam urticam [117] *vel ſemina ſicca comeſſe,*
Compreſſum & labiis foliorum exſugere ſuccum
Convenit, intybaque [118] *& naſturcia, perſeaque arbos,*
Et napy, & raphanus, tenuiſque cacumina porri,
Et caput auxilio eſt, quod iunctis ordine granis
Allia compactum geſtant, potuque medetur.
Fecundi lacrimam quicumque papaveris [119] *hauſit,*
Hunc ſopor altus habet, glaciali frigore ſummi
Torpeſcunt artus, nec lumina caeca recludit,
Commiſſis ſed vincta genis immota tenentur.
Vndique permulto corpus ſudore [120] *gravique*
Exſtillat, pallet facies, ſunt fervida labra [121]*:*
Vincula malarum ſolvuntur: anhelitus imo
Exiguum frigenſque ſimul ſpiratur ab ore.

Sae-

E quella cui perſeo dicono, e metti
Napea, e rafano a baſtanza; e metti
Sottili inſieme capi di cipolle,
E baſta ancor bevuto un freſco capo
D' aglio, di ſpicchi aſſai ben corredato.
E tu quando uom la lagrima ſi beva
Di papavero, ch' à ſeme nel capo,
Oppreſſo l' udirai da grave ſonno;
Che nell' eſtremità fredde à le membra;
Nè gli occhi giù ricaſcano, ma fermi
Così nelle palpebre avvinti ſtanno:
Fetido per l' affanno il ſudor gronda,
Gonfian le labbra, impallidiſce il corpo;
Delle maſcelle allentanſi i legami;
E poco, tratto ſu dal collo, freddo

Πολλάκι δ' ἠὲ πελιδνὸς ὄνυξ μόρον, ἠέ τι μυκτὴρ
Στρεβλὸς [1] ἀπαγγέλλει· ὁτὲ δ' αὖ [2] κοιλωπέες αὐγαί.
Α''σσα σὺ μὴ δείδιθι, μέλοιο δέ πάμπαν ἀρωγῆς,
Οἰνάδι καὶ γλυκέεντι ποτῷ κεκαφηότα πιμπλὰς
Τινθαλέῳ· ποτὲ δ' ἔργα διαθρύπτοιο [3] μελίσσης
Α''μμιγα ποιπνύων Τμμήττιδος· [4] αἵ τ' ἀπὸ μόσχου
Σκήνεος ἐξεγένοντο δεδουπότος ἐν νεμέεσσιν.
Ε''νθα δὲ καὶ κοίλοιο κατὰ δρυὸς ἑκτίσσαντο
Πρῶτόν που θαλάμους συνομήρεες· [5] ἀμφὶ καὶ ἔργων
Μνησάμενοι [6] Δηοῖ πολυωπέας ὤπασαν [7] ὄμπας [8],
Βοσκόμεναι θύμα ποσσὶ καὶ ἀνθεμόεσσαν ἐρείκην.
Δή ποτε δ' ἢ [9] ῥοδέοιο νέον θύος εὔτριχι λίνῳ [10]
Οἰχλίζων κυνόδοντα, τότ' [11] ἠμύουσι [12] χαλινοῖς [13]
Ἐνθλίβοις, μᾶλλον δὲ βαθὺν κεκορεσμένος [14] ἕλκοις,
Ἠὲ καὶ ἰρινέου· ποτὲ [15] δ' αὖ μορέεντος ἐλαίης [16].
Αἶψα δὲ τόνδ' [17] ἑκάτερθε διὰ ῥέθος ἔγρεο πλήσσων,
Α''λλοτε δ' ἐμβοόων· ὁτὲ δὲ κνώσσοντα μαλάσσων [18],

Ο''φρα

[1] M. στεβλὸς. [2] M. ὅτε μέν. [3] M R. διατρέψαιο. [4] M. ὑμήττιδος. [5] M. θαλάμας συνομήρεας. R. θαλάμους συνομήρεας. [6] M. μνησάμενοι, ita corr. in R. [7] R. ἤνυσαν. [8] M. R. ὅμπας. [9] M. R. δὴ. [10] M λήνει. [11] R. κ̓. [12] R. τιμούσι corr. [13] M. R. χαλινοὺς. [14] M. R. κεκορεσμένον. [15] R. τότε. [16] M. ἐλαίου. [17] M. R. τὸν γ̓. [18] M. κνώσσοντας ἀλάσσων.

Fiato paſſa; e ſovente o livida ugna
La morte avviſa, od iſcontorto naſo,
E talor anco l' affoſſate luci.
Tu non temer, ti ſia 'l rimedio a cuore;
E con calda di vin dolce bevanda
Empiendo lo ſpirante, e moribondo,
Ora appreſtando in un miſchiatamente

Del-

Saepe etiam obtortae nares [122] *vel lividus unguis ,*
Aut oculi ſunt certa cavi praeſagia mortis .
Tu ne cede metu , ſed curae accingere morbi ,
Dulcia propinans , & fervida vina trahenti
Vix animam , nonnumquam & Hymettia mella remiſcens
Ex apium deprompta favis , quarum agmina denſis
In ſilvis tauri liquefacto corpore nata ,
Confertim ſedes antiquo in robore quercus
Condita legêre , atque operam navantia melli ,
Paſta thymum pedibus , floremque virentis erices ,
Multifidos partus Cereri [123] *atque opſonia praebent .*
Velleraque [124] *interdum redolenti imbuta roſato*
Inſtilles clauſo , reſeratis dentibus , ori ,
Aut ſatura irino fauces mittantur in imas :
Vel ſolo interdum torta quod fluxit oliva .
Hinc atque hinc faciem palmis , clamoribus aures
Tundito , dum excieas , & torpens concute corpus ,

Fu-

Dell' ape infuſa Imettide i lavori ,
Le quai dalla carogna di vitello ,
Ne' paſcoli caduto , fuor n' uſciro ;
Ove anco in cava quercia fabbricaro
Pria ſtando inſieme , i talami ; e dell' opre
Rammentandoſi , a Cerere ne diero
I bucherati lor favi , e creſpelli ;
Paſcendo , ſvolazzando , e ſu poſandoſi
I timi , e la fiorita erice , ed anco
La novella fragranza di roſato ,
O d' irino , e di moria uliva , allora ,
Sbarrando il canin dente , ne' ſerrati
Denti con lino morbido ne ſpremi ;
Anzi il profondo , ſaziando , traggi .
Toſto quello battendo quinci , e quindi
Il corpo , deſta : ora gridando addoſſogli ,

Ὄφρα κατηβολέων ὁλοὸν διὰ πῶμα νεδάσσῃ·
Τῆμος δ' ἐξερύγητιν ἀλεξόμενος κακὸν ἄλγος.
Σπεῖρα δ' ἐνὶ χλοερῷ λίπεϊ, πρὸ δὲ νέκταρι βάπτων
Τρῖβε, καὶ ἐκθέρμαινε ποτῷ ἐψυγμένα γυῖα.
Ἄλλοτε δ' ἐν δροίτῃ κεραίων ἐμβάπτεο [1] σάρκα.
Αἶψα δὲ τινθαλέοισιν ἐπαιονάασσο [2] λοετροῖς,
Αἶμ' ἀναλυόμενος, τέτανόν τ' ἐσκληκότα [3] ῥινόν.
Εἰδείης δὲ λαγοῖο [4] κακοφθορέος πόσιν ἔμπης
Οὐλομένην, τὸν κῦμα πολυσείου τέκεν ἅλμης·
Τοῦ δή τοι λεπίδων [5] μὲν, ἰδὲ πλύματος πέλει ὀδμὴ,
Γευθμὸς δ' ἰχθυόεις νεπόδων ἅτε σαπρυνθέντων,
Ἠὲ καὶ ἀπλύντων, ὁπόταν λεπὶς [6] αὐξίδα χραίνῃ.
Ὅς δή τοι ῥυπόεις μὲν ὑπ' ὀστλίγγεσσιν [7] ἀραιαῖς
Τευθίδος ἐμφέρεται νεαλὴς γόνος· ἢ ἅτε τεύθου,
Ἢ ἅτε σηπιάδος φυξηλίδος, ἤ τε μελαίνει
Οἶδμα χολῇ, δολόεντα μαθοῦτ' ἀγρώστορος ὁρμιῇ.
Τῶν ἤτοι ζοφόεις μὲν ἐπίχλοος ἕδραμε γήοις

Ἰχτε-

[1] M. R. ἐμβάλλεο. [2] M. R. ἐπαινάασθαι, sed in R. corr. ἐπαιονάασθαι. [3] M. R. ἐσκλήότα. [4] M. λαγωοῖο. [5] M. λοπίδων. [6] M. R. λέπις. [7] M. ὑπὸ σίλγισσιν.

Ed ora ſonnocchioſo riſcotendolo,
Acciò la triſta diſſipi caſcaggine;
Recia allora, cacciando il mal malvagio;
E panni lini in graſſo olio verde,
Ed avanti nel nettare intignendo,
Frega, e riſcalda col bagnuol le membra.
Or la carne, meſcendo, immergi in trogolo,
E toſto ne lo cura in caldi bagni;
Il ſangue riſolvendo, e l' indurita

Pel-

Funeſtum ut ſatis inſtantibus ille veternum
Excutiat, ſumptoque vomat medicamine virus.
Tum molli madidas oleo vinoque lacernas [115]
Induat, & potu frigentia membra caleſcant.
Nunc tepidam affundens aegrum demergito corpus
In ſolium, calidiſque laveiur & innatet undis:
Sic denſata cutis rubiduſque liquabitur humor.
Diſce venenatos leporis [116] *cognoſcere potus*
Peſtiferi, mediis peperit quem fluctibus aequor:
Viroſi ſquamas & purgamenta marini
Piſcis olet, piſcemque ſapit qui putridus, & quem
Non perpurgatum ſquamae infecere relictae.
Ille quidem ſordens tenues lolliginis inter
Defertur pendetque comas, quaſi natus ab illa.
Aut quae piſcantis vi paene oppreſſa doliſque
Diffugiens atro perturbat ſepia fluctus.
His color ictericus [117], *viridi nigroque remiſtis,*

Cor-

Pelle incordata. Or vò che ſappi ancora
Il veleno mortal della maligna
Lepre micidial, cui partorio
L' onda del mar ſaſſoſo; a cui l' odore,
Di ſcaglie, e lavatura; ed è il ſapore
Peſcioſo, qual di peſce putrefatto,
O non lavato; allorachè la ſcaglia
Il corpo, non levata, intride, e guaſta;
Che ſucido quand' è parto novello,
Agli radi riccetti s' aſſimiglia
Di totana, o di totano, o di ſeppia
Fuggiaſca, che col fiel neriſce l' onda
Del mar, quando il diſegno à penetrato
Doloſo del predante. Ora di queſti
Spargeſi verde per le membra il fiele;

See-

Ἰκτερόεις, σάρκες δὲ περιστολάδην μινύθουσι·
Τηκόμεναι· τὰ δὲ [1] δύρπα κατέστυγεν· ἄλλοτε ῥινὸς
Ἄκρον ἐποιδαίνων σφυρὰ πίμπραται. ἀμφὶ δὲ μύλοις [2]
Ἀνθεά τε βρυόεντα κυλοιδιόωντος ἐφίζει.
Δὴ γὰρ ἐφωμάρτησεν ὀλιζοτέρη κρίσις οὔρων,
Ἄλλοτε πορφυρέη, τότ' ἐπιπλέον αἱμάτσουσα.
Πᾶς δὲ παρὰ δρακέεσσι φανεὶς ἐχθαίρεται ἕλλοψ.
Αὐτὰρ ὁ ναυσιόεις ἁλίην [3] ἐμυδάξατο δαῖτα.
Τῶν [4] μὲν, φοινήεσσαν ἅλις πόσιν ἐλλεβόροιο
Νείμειας, τοτὲ δάκρυ νεοβδάλτοιο [5] κάμωνος,
Ὄφρα ποτὸν νέποδός τε κακοῦ ἐκφύρματα χεύῃ·
Ἄλλοτε βρωμήεντος ἀμελγόμενος γάλα πίνοι.
Ἢ ἐὲ χύτρῳ τήξας μαλάχης ῥυπόωντας [6] ὀράμνους.
Καὶ τότε [7] κεδρινέης πελάνου βάρος ἔμμορε πίσσης.
Βρύκοι δ' ἄλλοτε καρπὸν ἅλις φοινώδεα σίδης
Κρησίδος, οἰνωπῆς τε, καὶ ἢν προμένειον ἔπουσι,
Σὺν δὲ καὶ Αἰγινῆτιν [8], ὅσαι τὰ σκληρέα κάρφη,

Φοί-

[1] M. R. ὁ δὲ. [2] M. R. μήλοις. [3] M. μιαρὴν. [4] M. R. τῷ.
[5] M. R. νεοβλάστοιο. [6] M. R. λιπόωντας [7] M R. καί ποτε.
[8] M. σὺν καὶ αἰγινίτιν. R. σὺν καὶ αἰγυνίτιν.

Sceman le carni dileguate, e ſmunte,
Anno in odio le cene, ed or la pelle
Nell' eſtremo gonfiando ſi ſolleva,
Ed alle piante fa venir veſciche.
Ed intorno alle poma delle guance
Poſa fior rigoglioſi, e gonfian gli occhi;
Poca ſeparagion d' urine ſegue,
Talor vermiglia, e più talor ſanguigna;

Ogni

Corpore fit toto, carnes tabeſcere [128] *ſenſim*
Incipiunt, odere cibos, cutis alta [129] *tumore*
Tollitur, inflanturque pedes, mox undique malas,
Ceu flos exoriens, tumidas rubor occupat ambas.
Vrinae [130] *exiguum veſica excernit, & illa*
Vel modo purpurea eſt, vel ſanguine tincta rubeſcit.
Omnem averſatur piſcem [131], *viſoque repente*
Nauſeat, atque dapes quas mittit pontus, abhorret.
His contra bellebori [132] *miſceto pocula nigri,*
Aut quam preſſa recens lacrimam ſcammonia fundit,
Piſcis ut obſceni pellatur corpore virus.
Aut aſini interdum multram bibat ipſe, vel olla
Incocta abſumat viſcoſae vimina malvae [133]
Concretamque picem [134] *quae cedri caudice manat,*
Vel modo granati [135] *fructus Cretenſis abunde*
Mandat & oenopes, tum quae promenea vocantur,
Quaeque ferax Aegina tulit, tum cuncta rubentes

Ac

Ogni peſce alle luci comparito
E' in odio, e marin cibo abborre, e ſchifa.
La roſſa dell' elleboro bevanda
A coſtui porgi in copia; ed or la lagrima
Di freſca ſcamonea; acciocchè queſta
Bevanda, del mal peſce ſparga fuora
La bozzima nel ſuo veleno intriſa.
Beva talora di rugghiante il latte,
O in pentolo di malva i ſozzi rami
Disfacendo, e or danne un peſo d' obolo
Della pece del cedro, ed or ne morda
Di melagrano il roſſo frutto in copia,
Del creſſio, e del vinoſo, ovvero enope,
E di quello, cui dicon promeneo,
E inſieme ancor del melagran d' Egina,

Quan-

Φοίνι' ἀραχνήεντι διαφράσσουσι καλύπτρῃ.
Ἄλλοτε δ' οἰνοβρῶτα βορὴν ἐν κυρτίδι θλίψας,
Ὥσπερ νοττεύουσαν [1] ὑπὸ τριπτῆρσιν [2] ἐλαίην.
Ἤν δέ τις αὐαλέῃ πεπιεσμένος αὐχένα δίψῃ,
Ἐκ ποταμοῦ ταυρηδὸν ἐπιπροπεσὼν [3] ποτὸν ἴσχῃ,
Λεπτὰ διαξείλας παλάμῃ μνιώδεα θρῖα,
Τοῦ μέν τε ῥοιζηδὰ φιλαίματος ἐμπελάουτα
Ῥύμῃ, ἄλις προῦτυψε ποτοῦ μετὰ χείλεϊ βρώμης
Βδέλλα. παρὰ λαπάρῃ τε καὶ ἰμείρουτα φόνοιο.
Ἤ ὅθ' ὑπὸ ζοφέης νυκτὸς κεκαλυμμένος αὐγὰς
Ἀφραδέως πρωσσοῖο καταπλίνας ποτὸν ἴσχῃ,
Χείλεσι πρὸς χείλη πιέσας, τὸ δὲ λαιμὸν ἀμείψῃ
Κνώδαλον ἀκροτάτοισιν ἐπιπλῶον ὑδάτεσσι·
Τὰς μὲν ἵνα πρώτιστον ὀχλιζομένας ῥόος ὦσῃ,
Ἀθρόα προσφύονται ἀμελγόμεναι χροὸς αἷμα.
Ἄλλοτε μέν τε πύλαισιν [4] ἐφήμεναι, ἔνθά τε πνεῦμα
Αἰὲν ἀθροιζόμενον, σεινοῦ διανίσσεται [5] ἰσθμοῦ.

Ἄλ-

[1] M. ὡσεί τε νοτίσσαν. R. ὡσεί πιρ νοτίσσαν. [2] R. τριπλῆσιν. [3] M. προπεσὼν ἐπιταυρηδόν. [4] M. R. πύλῃσιν. [5] M. R. διανίσσεται.

Quanti mai le vermiglie dure grana
Con ſottil velo cuoprono ſpartite.
Il vinoſo mangiare ora dell' uve
In pevera di vimini premendo,
Qual giovinetta ſotto i torchi uliva.
Se alcun le fauci d' arſa ſete oppreſſo
A un fiume, a bue, giù dechinato, beve,
Colla man le ſottili alghe levando,
Di coſtui, che ſciacquando fa romore

A ſe-

Ac duros acinos tenui quae cortice condunt.
Nunc vero in quallum conjecta prematur edulis
Uva [136], *velut pra'is udae ſtringuntur olivae.*
Si quiſquam [137] *multum ſitiens e flumine, vultu*
Ceu taurus prono liquidas potaverit undas,
Seponens manibus ſordes, algamque natantem,
Illius in fauces accedens impete magno,
Longa, fame crepitans, quae ſanguine gaudet hirudo
In labra cum petu, poſt ventrem fertur in altum.
Sive ſub obſcura quum lumina nocte teguntur,
Ora, levare ſitim cupiens, male providus urnae
Admoris, fluitans tunc ſumma vermis in unda
Irruit, & fauces ſubiens invadit apertas:
Quoque illum varie iactatum curſus aquai
Pertulit, haeretque & combibit ore cruorem.
Nunc tenet obſeſſos animae vociſque canales
Aër anguſtum qua praeterlabitur iſthmum:

Nunc

A ſeconda dell' acqua, per mangiare,
Sanguiſuga mignatta in copia, al bordo
Accoſtandoſi, fuor ne ſpiccia, appreſſo
Alla coſcia, bramando e ſangue, e ſtrage.
O allorchè da tenebroſa notte
Le luci ricoperto, d' una brocca,
Diſconſigliatamente giù chinato
Avvalli la bevanda, labbra a labbra
Premendo, e giuſo valichi la gola
Il ſerpentel notante all' acque in cima.
Queſte, u' da prima la corrente portale,
Ed affollate le ſoſpigne, ed urta,
Il ſangue tutte a mugnere s' attaccano
Dal corpo, ed or ſi poſan ſulla porta,
V' ſempre accolto viene, e vanne il fiato,
Per iſmo anguſto, ed or ſi colma quella,

L' uom

Ἄλλοτε δὲ σομίοισι πέριξ ἐπενήνοθε γαστρὸς,
Ἀνέρα πημαίνουσα, νέην δ' ἐπενείματο δαῖτα.
Καὶ σὺ τότ' ἐν δεπάεσσι κεραιόμενον ποτὸν ὄξευς
Νείμειας, ποτὲ δαῖτα συνήρεα χιονόεσσαν,
Πολλάκι κρυσάλλοιο νέον βορέησι παγέντος.
Ἢ ἐὸ σὺ γυμώσαιο καθαλμέα βώλακα γαίης
Ναιομένην, θαλερὴν δὲ πόσιν μενοεικέα τεύξαις,
Ἢ αὐτὴν ἄλα βάπτε, τότ' ἠελίοισι δαμάζων,
Εἴθαρ ὀπωρινοῖσι, τότ' ἠνεκὲς ἐν πυρὶ θάλψας.
Πολλάκι δ' ἢ ἄλα πηκτὸν ὁμιλαδὸν, ἢ ἁλὸς ἄχνην
Ἐμπίτναις, τήν τ' αἰὲν ἀνὴρ ἁλοπηγὸς ἀγείρει
Νειόθ' ὑφισχμένην, ὅπόθ' ὕδασιν ὕδατα μίξῃ.

Μὴ μὲν δὴ ζύμωμα κακὸν χθονὸς ἀνέρα κήδοι,
Πολλάκι μὲν σέρνοισιν ἀνοιδέον, ἄλλοτε δ' ἄγχον,
Εὖτ' ἐπὶ φωλεύοντα τραφῇ βαθὺν ὀλκὸν ἐχίδνης
Ἰὸν ἀποπνεῖον· σομίων δ' ἀποφώλιον ἄσθμα,
Κεῖνο ποτὸν ζύμωμα, τὸ δή ῥ' ὑδέουσι μύκητας
Παμπήδην. ἄλλῳ γὰρ ἐπ' οὔνομα κέκριται ἄλλο.

Ἀλ-

[1] M. τόδ'. [2] M. ἑωλαδα, ita corr. in R. [3] M. φλογὶ.

L' uom danneggiando, in ſulla bocca al ventre,
E parti a ſe di nuova cena face.
Tu allor ne' bicchier meſciuto aceto
Danne a bere, e talor nevato cibo
Inſieme porgi, e ſpeſſo ancor di gelo,
Che ſia alle tramontane or or ghiacciato.
Scava, o di terra una ſalmaſtra zolla
Battuta dalla gente, ed abitata,
E copioſa fa ricca bevanda;
O la ſteſſa da' a bere acqua di mare,

Ora

Nunc vero medii circumſedet oſcula ventris,
Atque hominem excrucians ingeſta cibaria paſcit.
Hanc autem urentis qui pocula miſcet aceti [138],
Quique nivem [139] *adiungit, Boreae vel frigore duro*
Adſtrictam praebet glaciem, decedere cogit:
Aut ſalſam [140] *terrae perfoſſam vomere glebam*
Accipias, largoque bibas humore madentem.
Mox etiam pelago ex ipſo ſalis unda [141] *petatur*
Solibus autumni vel multis fervida flammis.
Effoſſique ſales pariter vel miſta iuvabit
Spuma ſalis [142], *fundo demerſam quam legit imo*
Confundens undis ſalſamentarius undas.
Ne mala te vexent terrae fermenta [143], *caveto.*
Illis ſaepe tument praecordia, collaque duro
Vt laqueo arctantur, latebris ſi proxima creſcunt
Vipereis, taetrum quibus exit virus, & ipſum
Concipiunt caeco qui mittitur halitus antro.
Quiſque vocat fungos, ſed plurima nomina paſſim [144].

Tu

Ora domata dagli eſtivi ſoli,
Ed or continuo a fuoco riſcaldata.
E ſpeſſo, o ſal rappreſo, o di ſal ſpuma
Meſci, cui ſempre, uom che rappiglia il ſale,
Accoglie, e giù nel fondo ella ſi poſa,
Quando l' acque rimeſcola con acque.
L' uom non offenda il lievito malvagio
Della terra. Sovente eſſi nel petto
Rigonfiano, e talor ſoffogan, quando
Creſciuti ſian ſovra il profondo ſtraſcico
Di vipera intanata: indi veleno
Spirando: ora del fiato della bocca,
E del covil bevanda è quel fermento:
Queſto chiamano funghi in generale,
Che ad altro è altro aggiudicato nome.

Or

Ἀλλὰ σύ γ' ἢ ῥαφάνοιο πόροις σπειρώδεα κόρσην,
Ἢ ῥυτῆς κλώθοντα περὶ σπάδικα κολούσας,
Πολλάκι καὶ χαλκοῖο πάλαι μεμογηότος ἄνθην.
Ἄλλοτε κλημακτόεσσαν ἐν ὄξει ῥύπτεο [1] τέφρην.
Δή ποτε ῥιζίδα [2] τρίβε πυρίτιδα βάμματι ῥαίνων,
Ἢὲ λίτρον, ποτὲ [3] φύλλον ἐναλδόμενον πρασιῇσι
Καρδαμίδος, μῆδόν τε, καὶ ἐμπριόεντα σινήπι [4].
Σὺν δὲ καὶ οἰνηρὴν φλογιῇ τρύγα τεφρώσαιο,
Ἢὲ πάτον φρουθοῖο κατοικάδος. ἐκ δὲ βαρεῖαν
Χεῖρα κατεμματέων [5] ἐρύκοις λωβήτορα κῆρα.
Ἢν δὲ λιποῤῥίνοιο ποτὸν δυσάλυκτον ἰάψῃ
Φαρμακίδος σαύρης πολυκηδέος, ἣν σαλαμάνδρην
Κλείουσιν, τὴν οὐδὲ πυρὸς λωβήσατο λιγνύς,
Αἶψα μὲν ἐπρήσθη γλώσσης βάθος· ἄψ δ' ὑπὸ μάλκης [6].
Δάμναται, ἐμβαρύθων δὲ κακὸς τρόμος ἄψεα λύει.
Οἱ δὲ περισφαλέοντες, ἅτε βρέφος ἑρπύζουσι,
Τετράποδες· νοεραὶ γὰρ ἀπὸ φρένες ἀμβλύνονται.

Σάρ-

[1] M. θρύπτεο. [2] M R. ῥίζάδα. [3] M. R. τότε. [4] M. R. ἐμπρίοντα σίνηπυν. [5] M. κατεμβατέων. R. κατιμματέον. [6] M. κἶψα δὶ (corr. ὑπὸ) μάλκης. R. κἶψ' ἄπο μάλκης.

Or tu da ſeminal capo di rafano,
O di ruta potando un verde ramo,
O fior di rame, che patì ab antico.
Cenere tal fiata di ſermenti
Getta in aceto, e sì ne trita, e in quello
La barbicciuola pilatrina intingi,
O nitro, e talor foglia di naſturzio,
Che creſce ſu ne' verdi ſpartimenti;
E 'l medo, e l' aſpra ſegatrice ſenapa,

E la

Tu contra raphani [145] *ſinuoſum corpus, & acris*
Concede exciſum rutae de ceſpite ramum,
Chalcanthumque vetus [146]*, natum ſutoris in uſus.*
Vel modo clematidis [147] *cinerem miſcebis aceto,*
Nunc vero in poſcam nitrum, tritamque pyrethri
Radicem infundes, vel quae naſcuntur in hortis
Cardamaque & Medum malum [148]*, exurenſque ſinapi.*
In cinerem pariter vini convertere fecem
Gallinaeque ſimum [149] *ne ſpreveris, inque profundum*
Guttur, ut evites fatum, demittere dextram.
Sin quis viſcoſi triſtiſque venena lacerti
Mortifera ebiberit, vero Salamandra [150] *vocatur*
Nomine, damnoſus quam non violaverit ignis,
Extemplo ardentem vexant incendia linguam:
Torpeſcunt [151]*, proprioque trementia pondere membra*
Solvuntur, non firmi errant, pedibuſque quaternis
Vt pueri incedunt: nam mens obtuſa vacillat.

Plu.

E la vinaccia incenera alla fiamma.
O lo ſterco d' augello caſalingo,
Ed a tutto poter la man gagliarda
Mettendo giù, tranne il nocevol fato,
Se poi l' inevitabile veleno
Offenderà di quella, che non ave
Pelle, lucerta velenoſa, triſta,
Che cagion' è di molti pianti, e morti,
Cui ſalamandra appellan, cui nè meno
Del fuoco la fuligine l' offende;
Ingroſſa toſto della lingua il fondo,
E vien da freddo rattrappito, e cotto.
Scioglie aggravando un rio tremor le membra;
Non reggendoſi quei, ſerpon qual putto,
Quadrupedi animali; che la mente,
E l' intelletto ottuſi fanſi, e morti.

Σάρκα δ' ἐπιτροχόωσιν ἀσλλέες ἄκρα πελιδναὶ
Σμώδιγγες σάζουσι κεδαιομένης κακότητος.
Τῷ δὲ σὺ πολλάκι μὲν πεύκης ἀπὸ δάκρυα μόρξας [1],
Τευθρήνη, ἀναμίγδα πόροις ἐν πίοσιν ἔργοις·
Ἢ ἐ χαμαιπίτυος βλασήμονος ἄμμιγα κώνοις
Φύλλα καθεψήσειας, ὅσους ἕψητατο [2] πεύκη.
Ἄλλοτε δὲ σπέρδος κνίδης μυλοεργεῖ μίσγων,
Τερσαίνοις ὀρόβοιο παλήματι. [3] καί ποτε κνίδην
Ἑψαλέην κρίμνοισι παλυνάμενος [4] ψαφαροῖσιν,
Ἐν [5] λίπεϊ χραίνοιο· βορῆς δ' ἀέκοντα κορέσκοις.
Ναὶ μὴν ῥητίνη τε καὶ ἱερὰ ἔργα μελίσσης,
Ῥίζα τε χαλβανόεσσα, καὶ ὠεὰ θιβρὰ χελώνης
Ἀλθαίνει [6], καὶ γέντα συὸς φλιδόωντος ἀλοιφῇ,
Ἀμμίγδην ἁλίοιο καθεψηθέντα χελώνης
Γήϊος, ἢ ταχινῇσι διαπλώει πτερύγεσσιν.
Ἄλλοτε δ' ὑρείης κυτισηνόμου, ἰῷ τ' ἀκάκητα [7]
Αὐδήεσσαν ἔθηκεν, ἀναύδητόν περ ἐοῦσαν

Ἐρ-

[1] M. τμήξαις, R. μόρξαις. [2] M. R. ὅσας τ' ἐθρέψατο.
[3] M. παλήατι. [4] M. κρίνοισι παλυνόμενος. [5] M. σὺν.
[6] ἀλθαίνει τότ' ἔνερθε πυρὸς ζαφελοῖο κεραίης ἀλθαίνει, M. R. in quo ζαφελοῖο corr. ζαφλιγοῖο. [7] M. ἀκαάκητος.

La carne in cima ſcorrono gremite
Livide macchie, e gemon, diſſipata
La peſtilenza. Però tu ſovente
Della picea le lagrime aſciugando,
Colle graſſe opre della pecchia dalle,
O della camepiti, od umil pino
Germogliante le foglie in un commiſte,
Tu leſſa colle pine quante mai

La

Plurima perque cutem vibex [152] *liveſcit in orbem,*
Et ſaniem exſtillat, multum tardante veneno.
Huic vero lacrima [153] *celſae medicabere pinus,*
Si lento cupias fuſam componere melli.
Necnon cum piceae [154] *terreſtris germine, pini*
Incoque maturum qui pendet in arbore conum.
Atque mola decuſſae erui miſcere farinae
Expedit, & ſiccare urticae ſemen, & ipſam
Vrticam [155] *tenui conſperſam polline, coctam*
Ex oleo ediſſe, invitoque obtrudere ventri.
Quin reſina tenax & apis fetura ſacratae
Radix galbanea, & tenerum teſtudinis ovum,
Diſtentaeque ſuum multa pinguedine carnes
Cum curva auxilio veniunt teſtudine coctae
Quae pelagi fluctus velocibus innatat alis.
Aut montana etiam, cytiſo quae veſcitur, & quam
Reddidit e muta [156] *modulanti voce canoram*

Mer-

La picea alleva, e tal fiata ancora
Di ſemenza d' urtica meſcolando,
Con ſpolvero di cece dalla macine
Lavorato, verrai ſciugando, ed ora
La leſſa ortica, di farina d' orzo
Infarinando, intriderai nell' unto,
E daraila a mangiar, benchè ei non voglia.
Ragia, di vero, e ſacre opre di pecchia,
E radica galbanica, e calde uova
Di teſtuggine giovano, e di porco
Graſſo bracato, e gl' inteſtini, e 'l graſſo,
Della marina tartaruga inſieme
Colle membra leſſati, che con preſte
Ali naviga il mare, ora di quella
Di monte, paſci-citiſo, cui il ſemplice
Favellante rendeo, quantunque muta,

Ἑρμείης. σαρκὸς γὰρ ἀπουνόσφισε [1] χέλειον
Αἰόλον· ἀγκῶνας δὲ δύω παρετείνατο πέζαις.
Καί τε σύ γ' ἢ γερύνων λαιθροὺς δαμάσαιο τοκῆας.
Ἄμμιγα δὲ ῥίζας ἢ ῥυγγίδας [2] ἐν δὲ ἑπαρχὲς
Θάλπε βαλὼν χύτρῳ σκαμμωνιον· οἷσι κορέσκων
Ἀνέρα, καὶ θανάτοιο πέλας βεβαῶτα, σαώσεις.
Ἢν γε μὲν ἐκ φρύνοιο θερειομένου ποτὸν ἴσχῃς,
Ἠέ τι καὶ κωφοῖο λαχειδέος [3], ὅς τ' ἐνὶ θάμνοις
Εἴαρι προσφύεται [4] μορόεις λιχμώμενος ἕρσην [5],
Τῶν ἤτοι θερόεις μὲν ἄγει χλόον ἠΰτε θάψου,
Γῦα δὲ πίμπρησιν. τὸ δὲ, συνεχὲς ἀθρόον ἄσθμα
Δύσπνοον ἐκφέρεται, παρὰ χείλεσι δ' ἐχθρὸν ὄδωδεν.
Ἀλλὰ σὺ τῷ, βατράχοιο καθεψέος, ἠὲ καὶ [6] ὀπτὴν
Σάρκα πόρις. ὁτὲ πίσσαν ἐν ἡδεῖ μίγμενος οἴνῃ,
Καί τε σπλῆν' ὁλοοῖο κακὸν βάρος ἤρκεσε φρύνης,
Λιμναίης φρύνης πολυηχέος, ἥ τ' ἐπὶ φύκει
Πρῶτον ἀπαγγέλλουσα βοᾷ θυμάρμενον εἶαρ.

Αὐ-

[1] M R. ἀπὸν νόσφισε. [2] M. ἠρυγγίδας, ita corr. in R.
[3] M. R. λιχειδέος. [4] M. προσφύρεται. [5] M. ὅρσην.
[6] M. καθεψίοιο ἦ.

Mercurio, poi ch' ei ſceverò da carne
La vaia coccia, ed alle ſpalle due
Braccia diſteſe, o tu di ranocchietti
Uccidi gli sfacciati genitori;
E radici, o pur rungidi in un meſci;
E in pentola gittando copioſo
Scammonio cuoci; onde tu l' uom ſaziando,
Salverai, preſſo a morte anco venuto.
Che ſe di roſpo, o riſcaldata al ſole

Eſti-

Mercurius, picto inſontis qui cortice carnem
Exemit, geminumque ancona intendit in oris.
Dede neci turpes ranas [157], *ſtirpemque remiſce*
Spinoſae erynges, ſimul & ſcammonia iuſto
Pondere ferueſcat, ſaturumque a morte reduces
Hoo potu, inferni ſubeuntem limina Ditis.
Pocula [158] *ſi quiſquam aeſtivis medicata rubetis*
Ebibit, aut ranis, quae mutae hirtaeque cohaerent
Vere novo arbuſtis, rorantemque aëra fugunt,
Illa quidem thapſo [159] *ſimilem per membra virorem*
Molemque [160] *ingenerant, confertaque pectore anhelo*
Ducitur aegre anima, & foetor gravis inſidet ori.
Praeſidio tamen [161] *eſt ranarum torrida flammis*
Aut elixa caro, vel pix [162] *infuſa falerno.*
Splen quoque letiferae pondus crudele rubetae
Profuit, in ſtagnis glauca quae degit in ulva,
Garrulaque optati praedicit tempora veris.

Mu-

Eſtivo rana avrai preſo veleno,
O pur di muta irſuta, che mortale,
La primavera, entro le macchie naſce,
Ed a leccare ſtaffi la rugiada;
Di queſte, quella eſtiva fa pallore
Qual di tapſo, e le membra incende, ed enfia,
E continovo anelito frequente,
Malagevole, triſto n' eſce fuori,
Con odioſo dalle labbra odore.
Or tu di rana alleſſo, oppure arroſto
Carne dà, ora pece meſcolando
In dolce vino, e milza giova al triſto
Pondo di quel mortal venen, di rana,
Paluſtre rana, ſtrepitoſa molto,
Che ſul muſco, e ſull' aliga, la prima
Grida avviſando primavera amica.

Αὐτὰρ ὅ γ' ἄφθογγός τε καὶ ἐν δονάκεσσι θαμίζων,
Πολλάκι μὲν πύξοιο χλόον κατεχεύατο γύοις·
Ἄλλοτε δ' ὑγραίνει χολόεν στόμα· καί ποτε λυγμοὶ
Ἀνέρα καρδιόωντα θαμινότεροι [1] κλονέουσι.
Δὴν δὲ κατικμάζων ἄγονον σπόρον ἄλλοτε φωτὸς,
Πολλάκι θηλυτέρης σκεδάων γύοισι τελέσκει.
Ναὶ μὴν τοῖς ὅτε νέκταρ ἀφυσσετὸν ἐν δεπάεσσι
Χεύοις [3], εἰς ἔμετον δὲ καὶ οὐ χατέοντα πελάζεις [4].
Ἠὲ πίθου φλογιῇ θάλψας κύτος αἰὲν ἐναλθῇ [5]
Ἀνέρα θερμάσαιο· [6] χέαι δ' ἀπὸ νήχυτον ἱδρῶ.
Καί τε καὶ αὖ ξηρῶν δονάκων ἀπὸ ῥίζεα κόψας,
Οἴνῳ ἐπεγκεράσαιο· τὰ δή ῥ' ὑποτέτροφε λίμνη
Οἰκείῃ· τόθι λεπτὰ δι' ἐκ ποσὶν ἕρπετὰ νήχει.
Ἠὲ φιλοζώοιο [7] κυπείριδος, ἠὲ κυπείρου.
Αὐτόν τ' ἠνεκέεσσι τρίβοις παντάπασον ἐδωδῆς
Καὶ πόσιος ξήραινε, καθαιρύσαιο δὲ γῦα.
Ἐχθομένη δέ σε μή τι λιθάργυρος ἀλγινόεσσα
Λή-

[1] M. R. θαμιώτεροι. [2] M. R. τελίσκει. [3] M. R. χεύαις.
[4] M. R. πιλάζοις. [5] M. ἀνιαλθῇ. [6] M. R. θερμάσσαιο.
[7] M. φιλιζώοιο.

Ma quella muta, e che abita tra canne
Sparge ſpeſſo color buſſeo alle membra,
Ed or la bocca bilioſa ammolla;
E talora ſinghiozzi più frequenti
Turban l' uomo che pate mal di ſtomaco.
Lungo tempo talor, dell' uom ſcolando
Infeconda ſemenza, diſſipandola,
Con femminili membra la compiſce.

A

Muta autem [163] *& longa latitans ſub arundine, buxi*
Diffundit viridem per languida membra colorem.
Os quoque bile madet [164]*: morſus aliquando moleſti*
Corda premunt, crebris ſingultibus ilia ſaltant [165].
Irviti ſtillant, tam vir quam foemina, multo
Semine [166]*, nec ſupereſt ſobolis ſpes ulla futurae.*
Sed tu funde merum pateris [167]*, teſtaque repoſtum*
Promito, & ad vomitum cogas ſi forte recuſet.
Illum etiam in labro [168] *quod ſubdita flamma fovebit,*
Calfacias, fuſoque cutis ſudore madeſcat.
Quin & arundineam [169] *ſiccam caeſamque, lyaeo*
Radicem miſce illarum quae plurima ſtagnis
Creſcit, ubi immundas gaudent innare per undas:
Vel quam iuncus habet grati quadratus odoris.
Aſſiduo, vacuum potuſque cibique, labore
Exerce [170]*, tumidumque reſicca & digere corpus.*
Argenti [171] *ſi te crudelis ſpuma laceſſit,*

Pro-

A queſti or quando nettare in buondato,
Ne' bicchier meſci, a vomito, malgrado
Suo ne l' adduci; o 'l corpo ognor malſano
Riſcaldando alla fiamma di fornace,
L' uomo ſcalda; ſudore ei verſi immenſo.
Di ſecche canne ancor barbe tagliando,
Che la propia palude ne nutrio,
Ove tra' piè ſottili beſtie nuotano,
Meſcola in vino, o dell' amica a vivere
Ciperide, o cipero: quel, digiuno
Affatto d' ogni cibo, e di bevanda
Con paſſeggi continovi raſciuga,
E gracili le membra, e ſmunte rendi.
Non ti sfugga il litargiro odioſo
Doloroſo, allor cade al ventre peſo;

Λήσειεν· τότε γαςρὶ πέσῃ βάρος· ἀμφὶ δὲ μέσσον [1]
Πνεῦμά τ' ἀνειλίσσοντα κατ' ἐμφάλιον βρομέῃσι [2].
Οἷά περ εἰλίγγοιο δυσκλθέος, ὅς τε [3] δαμάζει
Ἄνδρας ἀπροσφώτοισιν ἐνιπλήσσων [4] ὀδύνῃσιν.
Οὐ μὲν τῶν γ' [5] οὖρων ἄνυται ῥύσις· ἀμφὶ δὲ γῆρα
Πίμπραται. αὐτάρ που μολίβδῳ [6] εἰδήνατο χροιήν.
Τῷ δ' ὁτὲ μὲν σμύρνης ὀδελοῦ πόρε διπλόον ἄχθος,
Ἄλλοτε δ' ὁρμίνοιο [7] νέην χύσιν, ἄλλοτε κόψαις
Οὐρείην ὑπέρεικον, ὅθ' ὑσσώπου ὀροδάμνους·
Πολλάκι δ' ἀγριόεντα κράδην σπέραδός τε [8] σελίνου
Ἴσθμιον. ᾧ θ' ὑποκοῦρον ἁλίβαπτον Μελικέρτην [9]
Σισυφίδαι κτερίσαντες ἐπηέξηταν ἀέθλους [10].
Ἠὲ σύ γ' ἐν πέπερι [11] ῥυσίμῳ ἐνομήρεα κόψας,
Οἴνῳ δ' ἐντρίψαιό· [12] κακῆς δ' ἀπερύκεο νούσου.
Κύπρου τε βλαστεῖα νεανθέα [13] πολλάκι σίδης,
Πρωτόγονον κυτίνοιο πόροις ἀνθήμονα καρπόν.

Μὴ

[1] M. μέσσων, ita corr. in R. [2] M. κατεμφάλιον βρομέησιν. R. ὀμφάλιον. βρομέῃσιν. [3] M. R. ὅτε. [4] M. ἀνίρα-ἀπροφάτοισιν ἐπαΐσσων, R. ἀνίρας ἀπροφάτοισιν ἐνις πλήσσων. [5] Deeſt γ' in M. [6] M. R. μολίβῳ. [7] M. R. ὁρμίνθοιό. [8] M. σποράδος τε. [9] Verba ἁλίβαπτον Μελικέρτην, ſunt in lacuna in R. [10] M R. ἀέθλοις. [11] M. ἐμπίπτειν, R. πέπτειν. [12] M. R. οἴνῳ ἐντρύψαιο. [13] M. R. βλαςτιαν εὐανθία, in R. tamen corr.

Ed al mezzo al bellico rivolgentiſi
Fremono i flati, e gorgogliando vanno,
Qual d' inſanabil volvolo, che uccide
Con iſcuri dolor gli uomin battendo.
Non ſi compie lo ſcolo dell' urine,
Enfian le membra, e piombo ſembra il viſo.

Or

Proſpice, tunc alvus gravis eſt [172], *flatuſque rotati* [173]
Volvuntur, medioque cient umbone tumultus.
Ileon infeſtare putes, qui caeca volutans
Murmura diſtorquet ſaevis cruciatibus aegros.
Siſtitur urinae curſus [174], *tumor undique corpus*
Occupat: & vultum ſpecies plumbi [175] *aemula foedat.*
Aſt obolos [176] *myrrhae binos largire Sabaeae;*
Poculaque hormini, aut creſcens hypericon in altis
Montibus, hyſſopi vel germina caede Ciliſſae.
Saepe etiam agreſtem ficum, Iſthmiacumque [177] *ſelini*
Semen, quod merſo Melicertae funus agentes
Siſyphidae puero, victori praemia donant:
Ruzoſumque [178] *piper ſimul intere, cumque liquore*
Leneo exhauri, & triſtem medicabere morbum.
Germinaque interdum florentis parva liguſtri [179]
Puniceique novos granati collige fructus.

595 600 605 610

Par-

Or a coſtui di mirra doppia doſe
D' obolo dà, ed or d' ormino freſca
Spruzzaglia, or peſta la montana iperico;
E talora le ramora d' iſopo:
Speſſo il fico ſelvaggio, e d' apio il ſeme
Iſmio, onde al fanciullo Melicerte
Immerſo in mar l' eſſequie celebrando,
I premi ne nutriſcano i Siſifidi,
O peſtando con pepe, e in un con ruſimo,
Trita nel vino, ed il reo morbo caccia;
E di cipro i germogli novamente
Fioriti, e ſpeſſo ancor di melagrano,
Il primiero di citino, fiorito
Frutto tu dà, ovver di balauſto. Ma

Μὴ μὲν δὴ σμῖλαν σὺ κακὴν ἐλατηΐδα μάρψαις
Οἰταίην, θανάτοιο πολυκλαύτοιο δότειραν.
Ἣν τε καὶ ἐμπλείουσα [2] χαλικροτέρῃ πότις οἴνης
Οἴη ἐπιλθήσειε [3] παρὰ χρέος, ἠνίκα φωτὸς
Ἴσθμια καὶ φάρυγος [4] στεινὴν ἐμφράττεται οἶμον.
Καὶ τὰ μὲν οὖν Νίκανδρος ἐῇ ἐγκάθετο [5] βίβλῳ
Μοχθήεντα μύκητα παρ' ἀνέρι φαρμακόεντα.
Πρὸς δέ τι σοι δίκτυννα τεὰς [6] ἐχθήρατο κλῶνας,
Ἥρης τ' [7] Ἰμβρασίης μούνης [8] στέφος οὐχ ὑπέδεκτο,
Κάλλεος οὕνεκα Κύπριν ὅτ' εἰς ἔριν ἠρέθησαν [9]
Λήθαναι [10], κόσμησεν ἐν Ἰδαίοισιν ὄρεσσι.
Τῆς σύ γ' ἀπ' εὐύδροιο νάπης εὐαλθὲς ὄνειαρ
Καρπὸν πορφυρόεντα συναλδέα χειμερίῃσιν
Ἠελίου θαλφθέντα βολῇς [11] δοίδυκι λεήνας
Χυλὸν ὑπὲρ λεπτῆς ὑθόνης, ἢ σχοίνιδι κύρτῃ
Ἐκβλίψαντα πορεῖν κυάθου κοτυληδόνα πλήρη,

Ἢ

[1] M. R. πολυκλαύσοιο. [2] M. ἐμπλείᾳ. [3] M εὐκλθήσειε. [4] M. φάρυγγος. [5] M. R. ἐνικάτθετο. [6] M. δίκτυνα τεῆς, R τεὴς. [7] Deeſt τ' in M. [8] M. R. μούνη. [9] M. ἠέρθησαν. [10] R. ἀθάνατοι. [11] M. R. βολαῖς.

Ma non coglier la rea ſmilo abetina
Etea, datrice d' aſſai triſta morte;
La qual, piena bevanda di vin puro
Sola riſanerà, oltre al dovere,
Quando dell' uomo il gorgozzul ſi tura,
Ed il ſentiero anguſto delle fauci.
Queſte coſe Nicandro adunque poſe
Affaticate, nel ſuo proprio libro;

Il

Parce venenata taxo [180] *quae ſurgit in Oeta*
Abietibus ſimilis, letoque abſumit acerbo,
Ni praeter morem pleno cratere meraca
Fundere vina pares, quum primum ſentiet aeger
Arctari obſtructas fauces animaeque canalem.
Ille ego [181] *Nicander qui libro multa notavi*
Deſcripſique meo infeſti medicamina fungi,
Praeterea moneo ramos quos invida Pallas
Odit, Iunoni nec conceſſere coronam,
Sed Venerem, quum eſſent formae certamina divis,
Victricem ornarunt frondoſae in collibus Idae,
Atraque ſtagnoſo decerpere ſemina ſaltu,
Cocta atque hiberno matureſcentia ſole,
Egregium auxilium cochleari intrita, levique
Linteolo, aut curvo tranſmittere vimine ſuccum,
Et pleno expreſſum cyatho praebere bibendum:

Aut

Il fungo velenoſo, appreſſo all' uomo.
E giova quella di cui ebbe a ſdegno
Dittinna i rami, e dell' Imbraſia Giuno
Sola, non ricevette la corona;
Perocchè per cagion della bellezza,
Venere, quando in lite le Immortali
Levaronſi, adornò ſu i colli Idei.
Di queſta tu or l' utile rimedio
Da poggio acquoſo il bel purpureo frutto
Da' vernini di ſol raggi ſcaldato
Col cucchiaro ſpianando, il ſugo ſopra
Sottil ſtamigna, o pevera di giunchi,
Spremendo dà, cotila in pieno ciato;

O più

Ἢ πλεῖον· πλεῖον γὰρ ὀνήϊον. ἠὲ γὰρ ἀνιγρὸν
Πῶμα βροτοῖς. τότε γάρ τε καὶ ἔρκιον ἦκε [1] πίησθα.

Καί κ' ἔνθ' ὑμνοπόλοιο καὶ εἰσέτι Νικάνδροιο
Μνῆστιν ἔχοις, θεσμὸν δὲ Διὸς ξενίοιο φυλάσσοις. 630

[1] M. R. αἶκε. [2] M. καίκειν ἴθ'. R. καίκειν θ'.

Aut multis, ſi plus cupias prodeſſe, ſaporis
Nil habet ingrati, & certam hinc ſperare ſalutem.

Iam te Nicandri memorem precor eſſe poëtae,
Atque Iovem iura hoſpitibus reverebere dantem. 630

O più che più, è miglior; perciocch' all' uomo
Diſguſtoſa non è queſta bevanda.
E queſto ſe tu 'l bevi, è ſofficiente.

Sovvengati del vate ancor Nicandro,
E di Giove oſpital la legge guarda.

In fine al teſto originale del Salvini ſi legge la ſeguente poſtilla

Finito, lode a Dio, il dì 13. di Gennaio 1701. giorno del Perdono di S. Giovanni di Firenze, e giorno della mia naſcita da me Anton Maria Salvini con grande mia fatica.
Lode a Dio.

IN ALEXIPHARMACA NICANDRI

IO. GORRHAEI

ADNOTATIONES.

ALEXIPHARMACA propriè appellantur à medicis medicamenta, quae deleteriis pharmacis medentur, non extrinsecus quidem corpori impoſita, ſed intro aſſumpta. Haec & alio nomine Alexiteria vocantur, quamquam ſunt qui hoc tantum nomine ea quae venenatarum beſtiarum ictus ſanant, nuncupanda cenſent. Ambo communi nomine Antidota dicuntur à Galeno qui & diſcrimen hoc quod retulimus inter Alexipharmaca & Alexiteria parvi facit. Venit utrumque ἀπὸ τῦ ἀλέξειν, quod ex veneno nexam arceat, eadem ratione qua & Amuleta ab amoliendo Latinis dicta ſunt.

1 SINT QVAMVIS. Scribit Nicander Colophonius ad Protagoram Cyzicenum, illique Alexipharmaca ſua nuncupat. Sunt autem Colophon & Cyzicus civitates duae in Aſia, longo a ſe intervallo diſtantes. Illa enim in Ionia, haec in Bithynia ad Helleſpontum eſt.

2 CYZICIOS. Protagoras incolebat Cyzicum, quae civitas eſt maritima, vel verius Helleſponti inſula, quae cootinenti, non aggeſtu quidem terrae, ſed pontibus, ut inquit Strabo, iuncta fuit. Eadem antea Arctooneſos vocitata eſt, Plinio Stephanoque auctoribus, propterea quod monti ſubiacet ἄρκτων, id eſt, urſorum vocato. Hioc factum eſt ut dixerit Nicander Protagoram ſub Arcto habitare. Eſtque id multo veriſimilius quam dicere per Arcton urſam Septentrionemque deſignari, quod tamen Graeco Scholiaſtae video placere, etiamſi Cyzicus multo propius quam Colophoo ad Septentrionem accedat.

3 ATTES. Fabula eiuſmodi fertur, Rheam deûm matrem Attem paſtorem valde amaſſe, eamque ob cauſſam indigna-

gnatum Iovem immiſſo apro, ut clam id faceret quod palam committere matris pudor vetabat, Attem morti dediſſe. Sepultum autem eum a Rhea, atque in eius honorem ſacra illi ab incolis verno tempore inſtituta fuiſſe.

4 CREVSAE PROGENIES. Ex Xutho Aeoli filio & Creuſa Erechthei filia nati ſunt duo filii Ion & Achaeus. Quorum hic Theſſaliam ſe contulit & Achaeos a ſe dixit. Ille vero Athenas dicitur condidiſſe & Ioniam ex ſuo nomine nuncupaſſe. In Ionia autem Colophon eſt & iuxta Colophonem Claros Apollinis oraculo nobilis, & lacuna cuius potu oracula reddebantur, ſed breviore, ut ait Plinius, vita bibentium.

5 ACONITVM. Quid ſit Dioſcorides declaravit. Cuius duo genera deſcribit, e quibus unum Pandectarum auctor idem facit cum napello apud Arabas celebri, ſed manifeſto, ut mihi videtur, errore. Illum ego longiſſime diſtare ab aconito, & hellebori nigri ſpeciem quamdam eſſe exiſtimo; quod facile is intelliget, qui ſcripta Avicennae expenderit, & noverit helleborum homini acerrimum eſſe, ut ait Lucretius, venenum: at capris adipes, & coturnicibus augere.

6 ACHERON. Narrant aconitum ex Cerberi procreatum vomitu, poſtquam ipſum Hercules ab inferis extraxit per ſpecum Acheruſiam, ad manes, ut aiunt, perviam, Heracleae civitati vicinam. Ideoque plurimum aconitum in Ponto naſci iuxta ripas Acherontis fluvii.

7 PRIOLAI. Priolaus filius fuit Lyci, regis Maryandinorum. Hunc Hercules devicit, & oppida eius ſubvertit: erat autem condita prope Heracleam.

8 CONSTRINGVNT. Dioſcorides de aconito, a potu, inquit, ſtatim cum adſtrictione aliqua dulcedinem linguae inducit aconitum. Ceterum quod ego verti teſtudineum palatum, dicitur Graece οὐρανίσσαν ὑπήνην, nec dubium eſt palatum, non barbam & extimam faciem intelligi, quod recte dicitur οὐρανόειν, id eſt in caeli formam cameratum.

9 THELYPHONON. Aconitum θηλύφονον dicitur, quod, ut Theophraſtus & Plinius ſcribunt, radix eius genitalibus omnium quadrupedum feminini ſexus indita, mortem eo-

dem

dem die inferat, eoque modo interemptas a Calphurnio Beſtia dormientes uxores proditur. Sunt autem quibus haec vox corrupta videatur, & aconitum non θηλύφονον, ſed θηρίφονον dici, quod feras, ſi ab his guſtentur, occidat. Verum illi apte utraque adpellatio congruit, uti & Cammori ſive etiam Cammari cognomen. Video enim controverſum hoc eſſe, an Cammoron vel Cammaron dici debeat. Plinius, eumque ſequuti Ruellius & Marcellus Cammaron legunt ſcribuntque, quod radicem modicam inflexam, & Cammaro, eſt autem quaedam cancrorum ſpecies, ſimilem marino aconitum habeat, quam tamen Dioſcorides non Cammaro, ſed ſcorpionis caudae aſſimilavit. Reperi tamen omnia exemplaria tum Nicandri, tum Dioſcoridis Cammoron habere, atque ita legendum vetus Nicandri interpres plane innuit, κάμμορον explicans κακῷ μέρῳ ἀναιροῦν, hoc eſt ſaeva morte perimens.

10 CALCEM. Medicamentum hoc eſt valde exſiccans redundantem ex aconito humiditatem, uti & ſcoria ferri, cuius poſtea faciet mentionem.

11 ABROTONI. Abrotonum & marrubium calida ſunt, & ſiccant tertio exceſſu, item & ruta, quae praeterea tota ſubſtantia venenis adverſatur.

12 CHAMAELAEI. Chamaelaea ſurculoſa eſt & de fruticum genere, multum deterget; nam & multum habet amaritudinis, ſed praeterea bilem pituitamque purgatione educit.

13 PICEAE. Scribit Dioſcorides chamaepityn herbam, quae terreſtris picea eſt, exiſtimari privatim contra aconitum remedio eſſe, & in Heraclea Ponti, quo loco etiam naſcitur aconitum, provenire. Quamquam & manifeſta qualitate prodeſſe poteſt, abſtergendo, expurgandoque viſcera, & valenter ſiccando.

14 ONITIDA. Onitis ſpecies eſt origani, ſed origano aliquanto inefficacior. Calfacit & ſiccat, & peculiarem adverſus venena vim poſſidet. Sic & polycnemon, cui magna eſt cum origano ſimilitudo.

15 EX GALLO. Galenus ſecundo Antidotôn, pinguis gallinae iure utitur. Sed nihil vetat etiam antiqui gallinacei ius exhibere, quod venenum internis partibus adhaerens maxime detergeat. Ceterum tum pinguis gallinae, tum vi-

vituli elixi liquamentum, non tam ad curationem, quam εἰς τὴν ἀνάληψιν facere videtur. Nam poſt tam vehementer ſiccantia, exhibere eiuſmodi ἐπιτιτρωσκὰ rationi conſentaneum eſt. Niſi quis & illa ad curationem conducere hac ratione exiſtimet, quod pinguedine ſua meatus occludant ne facile venenum in venas tranſeat, & ventriculum reſolventia faciliorem ad deiectiones efficiant.

16 BALSAMA. Balſamum excalfacit & ſiccat, ideo putredini ab aconito inductae medetur. Sed & vim quamdam habet adverſus omnia venena peculiarem, praeſertim ſuccus eius qui opobalſamum dicitur.

17 MORI. Radix mori, praeſertim autem eius cortex, purgat alvum, & modice adſtringit, ac purgatione quidem aconitum educit, adſtrictione vero iter illi ad venas praecludit. Hoc medicamentum etiam Dioſcorides libro primo commendat.

18 CERVSSA. Multas quidem ad res utilis eſt, ſed intro aſſumpta, veneni maleficium habet. Conficitur ex plumbo acris aceti vapore ſoluto: nec tamen acris eſt aut mordax, ſed refrigerat & ſiccat, atque ideo emplaſticam vim obtinet, eam ob cauſſam quum primum ſumpta eſt, palato, linguae, gingivis, dentibus, & faucibus inhaeret, unde candor partibus illis inducitur.

19 FALSA MODO. Id fit vaporibus frigiditate denſatis & convolutis.

20 AT PRAEBE. Primum moliri oportet ceruſſae vacuationem tum per vomitus, tum per deiectiones: ad utrumque pinguia ſunt efficaciſſima. Nam & in ventriculo ſupernatant, & inteſtina quodammodo inungunt, & efficiunt lubrica. Quare oleum, lac, & malvae decoctum conveniunt: nec has quidem tantum ob cauſſas, ſunt enim reliquis omnibus venenis communes, ſed etiam quod ceruſſae qualitatibus contrarias qualitates ſortita ſunt.

21 PREMADIA. Plures ſunt olivarum differentiae, quarum unam eſſe Premadiam vocatam non eſt dubitandum, de qua tamen non potui quidquam ab alio ſcriptum reperire.

22 RVGIS. Rugae lactis ſunt pellicula illa quae lacti ſuperinducitur, a Graecis γραῦς appellata: propterea quod manifeſtas rugas, inſtar vetulae, habeat. Hanc a lacte credo eximendam, quoniam ſiccitatis quodammodo particeps

ticeps eſt, & ori faucibuſque ceruſſa adhuc imbutis adfigitur & inhaeret.

23 SESAMA. Seſamum multum viſcidum & pingue eſt, modice calfacit & emollit. Quare ſiccitati ceruſſae reſiſtit, nec patitur eam intra corpus reſiccari & concreſcere.

24 LIXIVIA. Lixivia haec incidit & abſterget ceruſsam, interniſque gulae, ventriculi, & ceterorum vaſorum ſpatiis adfixam, avellit. Itaque non modo ea colluendum os gargarizandumque, ſed etiam bibere ipſam expedit, ſicut & aquam mulſam, quam Dioſcorides his qui ceruſſam hauſere praeterea bibendam conſulit.

25 PERSEA. Perſicorum oſsa ſive nuclei evidentem habent amaritudinem. Proinde calfaciunt & detergent. Eſt autem perſea arbor a Perſeo dicta, quam ille primus Mycenis, ut ait Nicander, plantavit, dono ſibi datam a Cepheo, poſtea quam Meduſae collum amputaſſet, quod ſecundum Nicander vocat, quoniam ex eo Chryſaor & Pegaſus nati ſunt, ut ſcribit Heſiodus in Theogonia.

26 CAPVLVS. Ferunt Mercurium Perſeo ex fatis denunciaſſe & praecepiſse, ut ibi gladii manubrium excideret, illic urbem conderet, quod quum eveniſſet, urbem Mycenen, ſive Mycenas appellavit. Eſt autem in Peloponneſo condita.

27 ATALYMNI. Ego prunum eſſe ſuſpicor, quod quum Dioſcorides omnia fere e Nicandro in librum ſuum ſextum tranſtulerit, & magna ex parte verbum verbo reddiderit, commendet prunorum gummi contra ceruſſam.

28 CALENTIBVS VNDIS. (ita enim legendum pro *cadentibus undis*) Poſt maiorem ceruſſae partem vomitibus & deiectionibus redditam, quod reliquum eſt, & iam in venas corpuſque receptum, id balneo digerere haud inutile fuerit, a quo non hoc tantum commodi, ſed etiam intemperiei per ceruſſam inductae alteratio ſperatur.

29 SATVR. Ciborum & vini copia non modo ceruſsae, verum aliorum etiam omnium venenorum maleficia temperat, & nonnumquam vomitus aut deiectionis alvi occaſionem praebet.

30 CANTHARIDVM. Cantharides omnibus notae ſunt. Calfaciunt & ſiccant exceſsu quarto, urunt, erodunt, mordicant, putrefaciunt, ſed maxime infeſtae ſunt renibus, & veſicae, cumque his ex profeſso inimicitias exercere viden-

tur. Accidunt autem ab eorum potu aſperrima omnium & difficillima ſymptomata.

31 PICIS. Non tantum odore, ſed & guſtu gravis eſt cantharidum potio, etiam ſi guſtus modo mentionem feciſſe Dioſcorides videatur.

32 IN LABIIS. Hauſtis cantharidibus cuncta fere ab ore uſque ad veſicam erodi ſentiuntur, quae in tres partes diſtinxit Nicander, labra, ventriculum medium, & imam alvum.

33 VLCERA. Veſica maxime inflammatur, inde δυσουρία ſupervenit, & ſaepiſſime ſanguinis mictus.

34 PECTVS ANHELAT. Inflammatio & febris ardentiſſima difficilem inducunt reſpirationem, ut ea parte compreſsus eſse thorax videatur, qua chartilagineus eſt.

35 IRA. Propenſiſſimi ſunt ad iracundiam, ſpiritu vitali inflammato, & circa cor ebulliente.

36 PANDICVLATIO. Id fit ad extremum fractis & exſolutis viribus, quibus corpus humanum confirmatur.

37 MENTE FERVNTVR. Phrenitis tandem ſequitur tam vehementes inflammationes ſpirituum, & humorum, neque ulla menti requies datur, quod calore, bileque divexetur.

38 PVLEIVM. Pulegium acre & ſubamarum eſt plurimumque tum excalfacit, tum extenuat. Quamobrem non poteſt manifeſta qualitate contra cantharidas prodeſse, ſed vi totius ſubſtantiae alexipharmaca, cuius nemo poſſit, ut ait Galenus, rationem aſſignare. Nec vero tantum cantharidibus, ſed omnium etiam venenatorum morſibus cum vino potum ſubvenire Dioſcorides docet.

39 TRISTI. Ferunt Cererem quum filiam raptam quaereret, luctu fameque afflictam, ab Hippothoonte hoſpitio exceptam fuiſſe & illic puleium cum aqua bibiſse, interea dum Iambe famula multis ſalibus dicteriiſque luderet, ut Cererem etiam quamvis triſtem, ridere compulerit.

40 CEREBELLA. Omne cerebrum pituitoſum eſt, difficulter recipit concoctionem, tarde digeritur, craſſum ſuccum generat, & praeter alia movet nauſeam. Itaque ciendis vomitibus accommodatiſſimum eſt, multoque magis cum lini ſemine quod flatuoſum eſt, nec facile a ſtomacho, propter levitatem, poteſt comprehendi.

41 CRVDO IN VENTRE. Cogendus ad vomitum aeger eſt, dum adhuc venenum in ventriculo continetur, necdum ab eo tranſ-

transiit in maiores venas: tantumque praedicti cibi offerendum, donec ventriculus nimio humore redundans evomat.

42 BIBERE. Lac serosa substantia refrigerat & deterget, & internum aestum a cantharidibus excitatum compescit, potum magis quam per clysterem intromissum.

43 VITIS RAMOS. Vitium teneri palmites extergendi vim habent, & aliquam simul refrigerandi.

44 ASPERAQVE. Non possum facile divinare quam heic herbam Nicander depingat asphodelo similem, quum nec eius interpres hanc proprio nomine appellet, nec eius mentionem Dioscorides libro sexto fecisse videatur.

45 PARTHENIAE. Samium astera intelligit, qui & mediocriter refrigerare, & sanguinis profluvia, quae fere cantharidas consequuntur, sistere, tum dysentericis exulcerationibus mederi potest, & vim praeterea habet toti substantiae insitam adversus omnis generis venena. Hanc aries invenisse dicitur in Phyllide, quod nomen sodinae est in qua terra illa legitur.

46 SAPAM. Sapa medicamentum est καρηγορικόν. Ruta tota substantia venenis resistit. Expedit igitur rutam conterere, eamque miscere cum sapa seu passo, & unguento irino rosaceoque.

47 SI QVISQVAM. De coriano sive coriandro non convenit inter Dioscoridem, & Galenum; ille frigidum credidit, hic calidum esse magnis rationibus aseverat.

48 GRAVITER. Tam gravis est sumpti coriandri odor, ut toto corpore illius qui id hauserit, sentiatur. Quod quidem non omni coriano accidere dicit Graecus Nicandri interpres, sed agresti modo, quod ab eo describitur foliis latioribus, & procerioribus, multis adnatis, numerosa radice, & plurimis ornatum floribus. Alterum enim quod sativum est, ait suave esse, & odoris non ingrati.

49 OVORVM. Galenus coriandri facultates exponens, haud parum illi ineesse dixit humiditatis. Quamobrem ovorum putamina ttita cum sale aut muria, ipsaque per se muria, salsaque omnia contra coriandrum auxilio sunt. Illa enim valde exsiccant. Ego vero non tam siccitate, quam naturali & occulta antipathia salem, salsaque sumpto coriandro mederi puto.

50 NEPTVNVS. Digreſſio eſt poëtica, minime quidem ad coriandri curationem conducens, ſed medico & philoſopho non indigna, per quam maximarum in orbe rerum, quarum in hac vita praecipuus uſus eſt, naturam exponit.

51 NIVIS. Si frigidum coriandrum eſt, haud recte nix videtur exhiberi. Verum refrigerandae bili accommodatiſſima eſt, cuius fervore, maxima phrenitis oboritur hauſto coriandro. Adde quod eam non omni tempore, ſed oporae ferveribus exhibendam Nicander praecipit, quam ipſe elegantiſſime per vindemiam deſcribit.

52 TV QVOQVE. Cicutam maxime refrigerare omnes norunt, ut Averroëm, vel eius interpretem, & conciliatorem noſtrum pudere debeat, eam calidam & ſiccam tertio gradu ſcripſiſſe: id enim hauſtae cicutae ſymptomata evidentiſſime oſtendunt: capitis gravitas, vertigines, caligo oculorum, mentis abalienatio, motus maxima imbecillitas, intercepta reſpiratio, ſuffocatio, extremarum corporis partium perfrictiones, nullus pulſus arteriarum, Graeci ἀσφυξίαν vocant. Haec enim omnia ex frigiditate, tamquam prima cauſa naſcuntur.

53 OLEO. Adhibetur oleum ad ciendos vomitus: poſt quos clyſteres injiciendi, & purgantia medicamenta propinanda ſunt, quae delapſam in inteſtina eius portionem exturbent: poſtea vero ad efficaciſſimum remedium, meracas vini potiones, tranſeundum.

54 LAVRVM. Laurus vehementer calefacit: daucus item & piper. Sed ſemen urticae minus, tamen maximam partium tenuitatem obtinet, per quam facile cicutae craſſities incidi tenuarique poteſt: quia autem non tam calidum eſt quam fortaſſe expedit, ideo cum pipere miſceri debet.

55 CYRENAICA. Succus Cyrenaicus, qui & ſilphii & laſeris liquor aliter dicitur, etiam atque etiam calfacit. Irinum quoque unguentum oleumque calidum eſt, & praeterea vomitum ſicut diximus, facit.

56 MVLSA. Et mulſa, & lac non tam ad cicutae curationem conducunt, quam pertinent ad analepticen, ſimulque prohibent ne tam calida medicamenta quibus uſi ſumus, corpori noceant. Itaque per intervalla debet lac ſive aſininum ſive etiam vaccinum exhiberi, quod & medicamen-

tu-

torum acrimoniam obtundit, & aliquam praeterea vitiosi humoris partem, aeque ac mulsa deterget.

57 TOXICVM. Quid sit, incertum adhuc est. Plinius falso putavit a taxo, arbore venenata, dictum. Sunt enim utriusque veneni accidentia multum inter se diversa, & a Nicandro atque Dioscoride manifesto distincta. Est autem toxicum veneni certa quaedam species, quo barbari sagittas suas olim tingebant, quae Graecis τόξα vocantur. Nec tamen venenum omne, quo illae tingebantur, hoc nomine appellabant. Nam & dorycnio inficiebantur aliquando, de quo postea suo loco dicemus. Dioscorides toxicum plantae genus esse innuit lib. 5. ipsumque Asclepiades & Galenus inter simplicia venena adnumerant, libro secundo Antidotôn. Quorum sententiae accedit & Lucanus poëta lib. 9. agens de aspide, quae solo veterno interficit.

Non tam, inquit, *veloci corrumpunt pocula leto*
Stipite quae diro virgas mentita Sabaeas,
Toxica fatilegi carpunt matura Sabaei.

Nec poenitendum quidem est veneni tam pernicioſi notitiam periisse, sed seculo potius nostro gratulandum, id genus deleterii taeterrimi, quod prioribus seculis tam notum erat, & usitatum, ut aliquam ipsius descriptionem adferre antiquos pigeret, nunc prorsus ignotum esse.

58 ENSIS. Exclamat, inquit, veluti is cui aliquis ense minatur exitium, aut velut Rheae aeditua & sacerdos nona luna, hoc est, nono die mensis, quo die Rheae deûm matri sacrificia fieri solebant apud antiquos.

59 QVEM. Primum oportet vinculis arcte deligatos compescere. Est enim illis tam vehemens phrenitis, ut nisi illata vi & necessitate cogantur, medico non obediant. Deinde vinum plurimum in os infunde, donec evomant, nisi consultius agere Dioscorides videatur, qui non vino in tanta phrenitide, sed passo & oleo rosaceo utitur. Ad vomitum quoque conducit anseris ius decocti, simulque immensam toxici siccitatem emendat.

60 ET VIRGVLTA. Omnia malorum genera exhausto toxico conveniunt, nec earum modo fructus, sed virgulta etiam cortice suo nudata: quae ego puto decoquenda in aqua simul cum puleio, & postea bibendum ipsorum decoctum,

ctum. Mala autem ipſa etiam citra coctura eſitaſse prodeſt. Cuncta equidem hanc ob cauſsam utilia eſse arbitror, quod frigida ſint & humida, quibus duabus qualitatibus toxici intemperies refrenatur. Sed potiſſimum ſtruthia cotoneaque, quae Cydonia, a Cydone Cretae oppido, unde primum advecta ſunt, Graecis nuncupantur, iuvant: quia praeterea adſtringant, & ventriculum roborantia, vaporum partem qui feruntur in cerebrum, reprimant.

61 QVODQVE ROSAM. Oleum roſaceum & irinum adhibentur ad ciendas vomitiones. Sed roſaceum privatim fervorem atque incendia toxici reſtinguit. Ea vero per lanam inſtillare intra fauces oportet, quod inſania furorque aegrum divexet.

62 VIX VMQVAM. Tantum eſt toxici ſcelus, ut non niſi difficillima curatione, rariſſimeque incolumes evadant qui id hauſerint. Quod ſi qui extra periculum redditi ſunt, non niſi poſt longum tempus e ſtratis ſurgunt, & quum ſurrexerint, attoniti reliquo tempore vitam agunt.

63 SI QVISQVAM. Ephemerum duplex eſt Galeno, unum quod folia caulemque lilio ſimilem habet, & radicem oblongam, alioque nomine iris agreſtis dicitur: alterum vero deleterium & letale, quod aliter Colchicum, quoniam in Colchide regione Ponto vicina enaſcitur, & a Romanis bulbus agreſtis appellatur. Radicem hoc habet rotundam, vulgo Hermodactylon eſse creditur. Theophraſtus ſcripſit ephemeron venenatum, de quo hoc agitur, hellebori folio eſse, eamque ob cauſsam ita dictum, quod eodem die iugulet. Quum autem multis rebus commune ſit ephemeri nomen, ut ambiguitatem tolleret Nicander, addidit infeſtos Medeae Colchidis ignes, quod forte eo Medea in veneficiis uteretur, aut ipſum prima invenerit. Graecus interpres male putat ephemerum veneni genus eſse non ſimplex, ſed compoſitum.

64 VRITVR. Erodendi vim ineſse ephemero patet ex ſymptomatis, & propterea toto genere deleterium eſse.

65 HOC VBI. Suffocationes & ponderoſae ventriculi gravitates fiunt adſumpto Colchico, quales a fungis ſentiuntur.

66 SAEPE. Praecipua mala, quae Colchico inferuntur, ſunt, inteſtinorum laevitas, & tormina. Quare non abs re quer-

quercus & glandes ſic affectis devorantur. Sunt enim partes omnes quercus adſtringentis facultatis participes. Adſtringit etiam fagus, & omnes imbecillas partes corroborat. Itaque ſunt haec non Colchici quidem, ſed eius ſymptomatum remedia.

67 LAC. Ad mitigandos dolores, & ardores reſtinguendos adhibetur, nec dubium eſt quin non ſolum bibi, ſed etiam per clyſterem iniici poſſit, quomodo in omnibus dyſentericis medici iniiciunt, ſed praeſertim bubulum, quod tam praeſenti ope dicitur his, qui Colchicum biberint, mederi, ut ubi id ſit, nullum aliud efficacius remedium quaerere oporteat.

68 A SANGVINE. Herba haec eſt, quae a Romanis ſanguinalis dicitur, a Graecis autem polygonos. Adſtringit fluentem alvum, ſtomachi ardores refrigerat, & internis partibus Colchico debilitatis robur addit.

69 VITEVS. Extrema vitis germina modice poſſunt ſordes inteſtinis adhaerentes detergere, ſimulque haud obſcuram habent adſtrictionem. Quod autem & tota rubus adſtringat, manifeſtiſſimum eſt.

70 NVCEM. Caſtaneam nucem appellat Nicander, quam tamen inter glandes Dioſcorides recenſet. Sic dicta eſt a Caſtano Magneſiae oppido, vel, ut alii volunt, Apuleiae, non procul a Tarento. Adſtringentis eſt facultatis, praeſertim vero, quae inter corium, & carnem earum ſubiecta membrana eſt. Nec vero illa tantum, ſed etiam eius caro privatim his, qui ephemerum hauſerint, utiliſſima eſſe proditur.

71 SERPYLLI. Serpyllum cum lacte decoctum exhibendum eſſe puto, priuſquam mala ex Colchico invaleſcant. Hic enim ſuffocationibus medetur, craſſitiem veneni & flatuum ab eo prodeuntium incidens diſcutienſque. Eſt enim ſerpylli facultas acris, & excalfactoria, eamque ob cauſam ubi oborta iam dyſenteria eſt, ſerpyllo videtur eſſe abſtinendum.

72 MYRTVS. Haec guſtu aſperrima eſt, aeque & mali punici putamen, quod malicorium dicitur. Proinde lienteriam & tormina ex potu ephemeri contracta ſanant.

73 NE VERO. Ixias, ſive ulophonum chamaeleonis ſpecies eſt viſcum ferentis. Neque enim ſimpliciter chamaeleo exi-

ſtimari debet, etiamſi huius quoque radix venenoſa eſt, & canes, ſues mureſque occidat. Nam & Paullus Aegineta ſeorſum de ixia deque chamaeleone ſcripſit, multumque differentia utriuſque ſymptomata enumeravit. Ipſeque Dioſcorides in prooemio lib. 6. venena in ſuas quaeque claſses digerens, inter radices chamaeleonem, & ixiam ſeparatim recenſet. Ex quo apparet non viſcum quidem ipſum chamaeleonis, ſed eius radicem deleteriam eſse, maximeque ſi verum eſt quod proditur, Cretenſes mulieres chamaeleonis viſcum mandere ſolitas eſse lucubrationum gratia, ne ſomnum ineant in opere. Ceterum a viſco ixias nomen factum eſt, quaſi viſcariam plantam dicas. Namque viſco redundat, tam tenaci & pernicioſo, ut non niſi interaneorum conglutinatu interitum adferre videatur. Vnde & οὐλοφόνον nuncupatum puto, quaſi οὖλον φόνον φέρων, hoc eſt pernicioſam mortem inferens.

74 MOX TVMOR. Notae quibus ixiam deprehendas ſunt, ocimi ſapor, lingua tumens, & inflammata, defectus animi, mentis abalienatio, meatuum omnium obſtructio, viſcerum inteſtinorumque tumultus & ſtrepitus, & ſuppreſsa corporis excrementa.

75 VIX TANDEM. Afflatuum copia comprimitur diaphragma, unde difficillima omnino reſpiratio eſt.

76 MEDICATA. Exhibito purgante medicamento, pituita craſsa & inviſcata deiicitur, ſimilis ovorum albumini, quod ſaepiſſime gallinae nondum maturum perfectumque, & ſine teſta abortiunt.

77 SED TANTOS. Poſt vomitus, & alvi deiectiones peractas, remedio eſt abſinthii dilutum cum muſto, aut vino copioſo, aut aceto mulſo exhauſtum: valet enim ad reſerandas obſtructiones, & diſcutiendos nimium craſsos flatus.

78 RESINA. Reſinae omnes deſiccant & calefaciunt, viribus tamen imparibus, atque ideo digerunt & detergent, ſimulque partium ſortitae ſunt tenuitatem. Quare his proſunt qui ulophonum deglutierint, ſed praecipue terebinthina, ut quae minimum habeat acrimoniae, & poſt hanc picea, deinde pinea.

79 CONVENIT. Quamvis ulophonum calidum ſit, & ſiccum, quia tamen viſcoſum eſt, eaque de cauſsa noxium, inciden-

dentia, & detergentia poſtulat medicamenta. Itaque polium recte adminiſtratur, quod & viſceribus omnibus obſtructiones eximat, & ſuppreſſis ab ulophono excrementis vacuationem liberam reſtituat.

80 RVTAE. Ruta craſsos lentoſque humores valenter incidit, unde urinas movet. Eſt & tenuium partium: quare flatus maxime compeſcit. Habet etiam nardus vires eaſdem, licet imbecilliores. Idem poteſt & caſtorium celeberrimum facultatibus iſtis medicamentum, & a Galeno in libris ſimplicium maxime praedicatum: laſer aeque & liquor eius, qui κατ' ἐξοχὴν ſuccus appellatur.

81 LACTIS. Lac omnibus fere venenis competit, tum quod temperatiſſimum ſit, tum quod eorum acrimoniam reprimat, quodque praeter cetera, analepticum ſit.

82 AT SI. Credo frequentius quondam epoti taurini ſanguinis periculum fuiſse inter ſacrificia, multis, quum tauros immolarent, & parum propitia exta intuerentur, in ſummam rerum deſperationem adductis. Hoc modo fertur Themiſtocles olim periiſse in Ioniae Magneſia, quum poculo exceptum tauri ſanguinem repente hauſiſset. Magnam habet is craſſitiem, ideoque celerrime coët & dureſcit in ventriculo, magiſque quam alius quilibet ſanguis. Omnis enim protinus ut extra vaſa ſua effuſus eſt, concreſcit, & in grumos glomeratur. Inde adſtrictio gutturis, & intercepto anhelitu ſuffocatio.

83 CONVVLSVS. Non eſt dubium quin ſanguis ille in ventriculo grumoſus, & haud facilis ſolutu, neque per vomitum reddi poſſit, neque in alvum deſcendere, eamque ob rem corrumpatur, & malignos vapores in cerebrum mittat, & graviter os ventriculi offendat, ut ex eo ſymptomata epilepticorum ſimilia, convulſiones, concuſſiones univerſi corporis, & ſpuma circa os proveniant.

84 SED TV. Vnum eſt in taurino ſanguine totius curationis praecipuum caput, ut coëuntem dureſcentemque ſanguinem ſolvamus, perque alvum praecipitemus. Vomitum enim in hoc Dioſcorides improbat, vitandumque monet, quod eo conatu ſanguinis grumi magis ſe denſant. Sunt autem ficorum cradae, ſive groſſi ad eam rem accommodatiſſimi, qui adeo calidi ſunt, & tenuium partium, ut ſi cum carnibus bubulis vel duriſſimis incoquantur,

tur, eas friabiles, & teneras efficiant. Eas Nicander non cum aceto ſincero, ſed cum poſca ſumendas conſulit, quae etiam vim habet incidendi, & attenuandi.

85 COAGVLA. Coagulum omne digerentis eſt facultatis, nec leporinum tantum, ſed etiam omnium aliorum animalium. Lac tamen in ventre coagulatum diſſolvit efficacius quam cetera, & concretum ſimili modo ſanguinem. Eſt autem cum aceto eliquandum percolandumque.

86 NITRI. Nitrum tenuium partium eſt, introque ſumptum ſecat & extenuat craſsos lentoſque ſuccos potentius multo quam ſal. Eaſdem fere vires habent ſilphium, ſuccus Cyrenaicus, braſſicae ſemen in aceto infuſum, & conyzae utrumque genus.

87 RVBETI. Rubi folia, germina, flos, fructus, radix, denique totus ipſe rubus leviter adſtringit, unde & ventris profluvia ſtrenue ſiſtit. Ex quo mirum videri poteſt, ipſum in hoc affectu contrariam poſcente curationem exhiberi. Verum ille diſſimilium partium eſt, habetque, ſed praeſertim radix eius, praeter adſtrictionem, non paucam tenuem ſubſtantiam, per quam & lapides renum comminuit. Dioſcorides non germina, ſed ſuccum eius ex aceto propinat.

88 SED NEQVE. Bupreſtis animal quoddam eſt cantharidi, & ſpecie, & viribus adſimile, ut ait Galenus, vel ut Plinius ſcarabaeo longipedi; ſed & Nicander, & Dioſcorides bupreſtidem manifeſte inter animalia recenſent. Plinius tamen alterius bupreſtidis, oleris cuiuſdam agreſtis, mentionem facit, quam & boum venenum dicit, eaque deguſtata boves proſilire, & a veteribus contra eam remedia, tamquam contra venenum prodita fuiſse. Idem ſcripſit & Etymologici auctor, niſi quod in hoc nomine βοῦν non animalis ſpeciem, ſed magnitudinem ſignificare arbitratur.

89 NITRO. Dioſcorides guſtu tantum nitri bupreſtidem prodi dixit. Nicander vero, & guſtu, & odore graveolentiam nitri ſentiri cecinit.

90 VRINA. Vt eſt bupreſtis viribus cantharidi ſimilis, ita ſimiles notas habet, de quibus ante diximus.

91 TYMPANICVS. Flatibus ſcatet corpus univerſum, adeo ut, & umbilicus, qui ſordidus eſt, & veluti ſentina corporis intumeſcat ſupra modum, ſicut ſolet per hydropas tym-

tympanicos fieri, ipſaque cutis extima velut contractior facta diſtendatur.

92 INFLAT. Verbum πρήσσειν, ſive πρίσσειν, a quo βούπρησις dicitur, & inflammare, & inflare ſignificat.

93 SED TAMEN. Hauſtae bupreſtidi conveniunt quaecumque contra cantharidas opitulantur: privatim autem ficus aridae, quae proprie caricae appellaotur, in vino intritae, aut etiam decoctae. Sunt enim moderate calidae, & anodynae: habentque aliquam partium tenuitatem, per quam ad flatus diſcutiendos valent. Quas etiam ob facultates febribus conferre poſsunt, humorem concoquentes, incidentes, & detergentes. Id quod ſiccae magis quam virides efficiunt. Sed & hac ratione forte convenient, quod alvum adſtrictam ſubducunt.

94 LAC. Interea dum flatibus diſtenduntur hypochondria, lac dare malum eſt. Itaque in hoc affectu non niſi inclinato decedenteque iam periculo propinari debet.

95 PALMAE. Diſtinxit aperte Dioſcorides tempus exhibendi fructus palmarum, ſcilicet quando iam bupreſtidis ſymptomata deſierunt, & tumor fere totus reſedit. Tunc enim non levi adſtrictione roborat interna viſcera, exſiccat humoris vitioſi reliquias, ſuoque calore non pauco noſtrum auget.

96 ACHRADIS. Achras pirus eſt ſilveſtris. Bacchea & myrtea pirorum ſunt ſpecies. Sunt autem pira omnia frigida, & adſtringentia, ac frigiditate quidem calidam bupreſtidis intemperiem emendant, adſtrictione vero ſtomacho grata ſunt, ipſumque roborant.

97 AD VOMITVM. Non oportet remediorum ordinem in poëta requirere. Ecce enim quod primo fieri debuit, poſtremum adſcripſit, omnibus modis aegro vomitum provocandum eſſe.

98 PAPYRO. Vult charta intorta inflexaque gulam irritari. Quod autem papyrum fauces purgare dicit, non ita accipiendum eſt, quaſi propria vis illi ad eam rem inſit, ſed quod gula ab eo laceſſita, per fauces noxius humor effundatur, non aliter quam a digitis, & penna, aut alio quovis alte in os demiſſo. Nicander Graece vocat κακῶν ἐρυτῆρα φάρυγος.

99 SIN. Lac non eſt natura ſua venenoſum, ſed per errorem tan-

tantum veneni mala invehit. Error autem in lactis uſu maximus eſt, ipſum ſtatim ut inditum coagulum eſt, haurire. Nam quia priusquam concreverit, editur, poſtea in ventriculo concreſcit, & intra priores etiam venas, quae per initia ipſum exceperint: factaque obſtructione ſuffocationis pericula eveniunt. Quod ſane non eveniret, ſi admixto coagulo interpoſitaque mora ipſum in vaſculo ſuo concreſcere pateremur. Sic enim devoratum in ventriculo manet, dum concoquatur, & ex craſso tenuatum in venas tranſſumitur. Illud autem contra liquidum, ſicut erat, in venas recipitur, una cum coagulo ſuo, cui adhuc vires integrae ſunt, illicque glomeratur, neque prius inde diſcedit quam concoctum tenuatumque. Ex quo manifeſte patet, quae ſit lactis in caſeum recens concreti a propoſito nunc lacte differentia.

100 INCIDENS. Lixivia omnis tenuium partium eſt & incidit. Hanc Nicander θρύπλιραν cognominavit, ex quo patet non quamlibet, ſed maxime incidentem deligendam eſſe. Dioſcorides hoc Nicandri carmen, ſicut reliqua fere omnia proſa reddens, ἀντὶ τῆς θρυπλίρας πιλοποιητικὴν κονίαν dixit, id eſt lixiviam quam parant hi qui τοὺς πίλους, hoc eſt pileos coactis lanis concinnant, cui lana ſuccida quae in ea madet, partium tenuitatem indit. Ea Galenus uſus eſt libro ſexto Methodi medendi ad nervum punctum, inque penuria alterius medicamenti, quum forte aegro vicinum πιλοποιὸν vidiſset (ſic enim lego, non ut Linacer πηλοποιὸν, quod verbum omnino nullum in lingua Graeca eſt) aquam ab eo lixiviam popoſcit. Namque digerendi & incidendi vim habet maximam: praeſertim ſi illi additum ſit acetum: quod quamvis noſtri pileorum artifices non admiſceant, quondam tamen addere ſolitos Plinius commemorat, lib. 8. Naturalis hiſtoriae cap. 48. ubi de lanarum generibus ediſſerit. Haec autem potiſſimum libuit adnotaſſe, ut Marcello Dioſcoridis interpreti ſcrupulum, quo mirum in modum torquetur, libro ſexto capite de Lacte cui mixtum coagulum eſt, eximerem.

101 THYMI. Incidit & calefacit vehementer, omneſque fere ſuppreſſas vacuationes reſtituit.

102 RACEMVS. Remedium hoc parum admodum efficax eſt, nec temere a Dioſcoride neglectum praetermiſſumque.

103 COAGVLA. Nemo miretur, coagula ad curationem adhiberi, quum tamen ab his omne malum prodierit. Siquidem tam valenter digerunt & extenuant, ut non aliud ſit praeſtantius in hoc affectu praeſidium, maxime ſi cum aceto ſoluta bibantur. Hoc etiam ſe expertum fuiſſe non ſolum in leporino, ſed etiam in aliorum omnium animalium coagulo Galenus memoriae prodidit. NEPETAE. Nepeta quae Graecis calamintha dicitur, eſſentia eſt multum tenui, & calida, quare maxime incidit. Bibenda autem eſt cum muſſa aut aceto.

104 DORYCNION Dorycnium idem eſſe cum ſolano furioſo Dioſcorides in prooemio lib. 6. prodidit. Similiter & Plinius, qui praeterea dorycnium vocari dixit, quod olim eius ſucco lancearum, quae δόρατα dicuntur a Graecis, cuſpides tingerentur: aliter quam Demophon, qui hanc nominis adſignat rationem, quod ad inferendam mortem pares τῷ δόρατι vires habeat. De eo praeterea Theophraſtus ſcripſit, eum qui drachmae pondere id biberit, ſibi placere ac ſe pulcerrimum exiſtimare, mente nimirum iam tentari coepta: qui vero duplicato pondere, magis inſanire, ſpectris animo obverſantibus: ſi vero triplicato, iam perfecte & iugiter inſanire: quod ſi quid ponderi adiiciatur, repente mori. Sed inſaniam quidem inter eius notas Nicander omiſit, ut manifeſtam. Eſt autem temperie frigidum naturaque ſomniferum. Qua quidem qualitate inſaniam excitare non poteſt, quam intemperies veterno contraria parere conſuevit. Ex quo ſequitur id veneni genus vel diſſimiles partes continere, vel occulta quadam proprietate hoc efficere.

105 NVNC INFRA. Teneſmo vexantur qui dorycnium hauſerint, eumque humorum putreſcentium acrimonia parit. Quibus malis omnibus vires intantum proſternuntur, ut aeger quamvis maxime ſitiens, tamen bibere negligat.

106 PISCES. Teſtacei fere ſunt omnes hi piſces, eorumque alii facile, alii difficilius concoquuntur, aut etiam corrumpuntur. Itaque vis potius occulta in his, quam manifeſta ratio eſt, niſi quis ſubducendae alvi gratia exhibendos arbitretur.

107 PHARICI. Quid ſit Pharicum non certo conſtat. Nemo enim eorum qui de venenis ſcripſere, de eo quidquam prae-

praeter notas & curationem tradiderunt. Apparet hoc tantum ex Dioſcoridis procemio in libro ſexto, arborem, fruticem, aut herbam eſſe, & proinde ſimplex deleterium fuiſſe. Sed & Galenus libro ſecundo Antidotôn ipſum inter ſimplicia venena recenſet. Quidam credidere nardi ſpeciem eſſe, aut aliquid in nardo oaſcens, quod nardum ſapiat, quodque nonnihil veneni vicem gerens in nardo gigni ſcriptum legeriot, ex quo Piſon illud vulgo nuncupatum, tamque celebre, ut iam omnia venenorum genera uno eius nomine deſignentur, Indi conficiant, exitiale non potu modo, ſed & in ſudore corporibus admotum. Nec repugnat quidem hoc pharicum eſſe, & tamen illi nardum aut nardi ſpicas adverſari. Multa oamque venena produxit natura, quae ſecum ſuas ferunt antidotos.

108 ACERBO. Id eſt moleſto, nequis putet heic propriam ſaporis differentiam eſſe. Graece dicitur, ἢ γναθμοισιν ἐπὶ βαρὺν ὤπασε μόχθον, hoc eſt, quod gravem maxillis inſert dolorem.

109 PERTVRBAT. Pharicum in furorem agit, nervorum reſolutionem, & convulſiones inducit, ſive id fiat ab eius ſiccitate, ſive a multitudine vitioſi humoris in cerebrum confluentis.

110 THYLACITIS. Hoc eſt montanae nardi cognomen, ſcriptum etiam a Dioſcoride libro primo. Sic autem nardus dicta eſt, non omnis quidem, ſed quae in Ciliciae montibus naſcitur, propterea quod ex Cilicia a mercatoribus in Graeciam ſaccults concluſa venalis adferretur: θύλαξ enim ſaccolum ex corio factum utremque ſignificat, & θυλακοφόρους Heſychius interpretatur θυλάκοις περιφέροντας τὰ ἀμώματα καὶ πήρας.

111 SMYRNION. Quod quidam hippoſelinum agreſte cognominant, & Iris, calida ſunt & ſicca. Quare nervorum reſolutionibus auxiliantur, quas pharicum accerſit. Reſiſtunt autem & putredini pharici, quod ego inter deleteria, quae Graecis σηπεδονώδη a putrefactione dicuntur, adnumerandum puto.

112 PVDIBVNDA. Credo luteos illos apices intelligi, qui ex fundo calycis emicant, qui pudendis aſini ſimiles aliquo modo videri poſſunt. Non potui autem fabulam hanc ab

alio

alio ſcriptam reperire, mirorque id io Nicandro, qui alibi lilium Veneris χάρμα, hoc eſt delicias appellavit.

113 RADE. Heic capiti remedia Nicander admovet, quae & phreoitidem demulceant, & humorum a quibus coovulſio fit & paralyſis, portionem digerant & ſiccent. Hoc ruta praeſtat; illud poſca & hordeacea farioa efficitur.

114 HYOSCYAMO. Quem hyoſcyamum Graeci dicunt, Latini Apollinarem herbam & altercum nuocupant: ſic autem Graece dicitur, quod paſtu eius coovellantur ſues, & in ſummum periculum adducantur, niſi protious aqua ſe copioſa intus foriſque proluerint. Galenus tria facit eius diſcrimioa, uni ſemen atrum, alteri modice flavum, tertio album tribuit. Sed primum quidem deterrimum eſt, potumque, ebrietati ſimilem amentiam, & ſoporem inducit: poſtremom vero in medicina minime aſpernandum eſt, tertio fere exceſſu refrigerans. Itaque primo nullus utitor, niſi qui mentis male ſanae eſt: aut puer, qui pulcritudioe floris captus, eum aliquando mandit.

115 AT NOXAM. Facillime omnium curantur, qui hyoſcyamum biberint, ſi copioſam aquam mulſam, aut lac, praeſertimque aſininum, ſin minus, caprinum aut bubulum exhauriant. Haec enim hyoſcyami ſiccitatem, a qua amentia eſt, emendant.

116 SILIQVAE. Siliqua arboris genus eſt, ſiliquas pro fructu ferens falcatas, & cornibus ſimiles, qua de cauſsa eam Graeci κεράτιον appellant. Credo hanc ad irritandum vomitum inſtitui, praedulcis enim eſt: proinde facile oauſeam movet, ſumpta praeſertim cum oleo, ſicut Nicaoder conſulit.

117 VRTICAM. Cuncta fere remedia haec pugnant contra hyoſcyami frigiditatem, & craſſos vapores qui meotem turbant, incidunt. Ioter quae urtica primum habet locum, cuius tum fructus, tum folia, tum ſemen, quod praeſertim ſiccum eſt, maximam habent partium tenuitatem, & non mioimum caloris. Praeterea abſtergent, & quadam veluti titillatione alvum ſubducunt. Sunt vero & io napy & in naſturcio maiores ad eadem vires.

118 INTYBA. Cichorium omne frigidum eſt, ſed non omne ſiccum. Hortenſe enim in humiditate, & ſiccitate temperatum eſt. Quare neutrum videtur temperie ſua hyoſcya-

ſcyamo adverſari : eamque ob rem arbitror a Dioſcoride conſulto praetermiſsum, ſicut & perſeam arborem. Reliqua autem omnia ab eo referuntur, magna calfaciendi & incidendi facultate praedita.

119 PAPAVERIS. Opium dicitur liquor papaveris, eius praeſertim, quod longiorem reliquis papaverum generibus calycem habet, & totum procerius ſqualidiuſque eſt. Nam quamvis alia quoque refrigerent, & ſoporifera ſint, hoc tamen excellit, atque in refrigerando quartum ultimumque locum obtinet, ſomnumque ideo inducit, qui ſtupor verius quam ſopor dicatur, & exſtincto calore nativo ſaepe mortem adfert. Namque omnium fere ſymptomatum cauſsa quae epoto liquore papaveris exoriuntur, ad ſummam illam frigiditatem refertur.

120 SVDORE. Id fieri poteſt vel a virium ſola imbecillitate, vel calore nativo ad cutem, frigore veneni propulſo & exſpirante, & ſpiritibus per poros reſolutis, quos tenues humores, qui frigore denſari non potuere, conſequuntur. Gravis autem ille ſudor eſt, ut qui opium redoleat.

121 FERVIDA LABRA. Graece eſt πίμπρησι δὲ χείλη. Eſt autem ambigua huius verbi ſignificatio, ut ante diximus, quod & urere, & inflare ſignificet. Quorum utrumque etſi poteſt opio ſuccedere, mihi tamen videtur fervorem potius deſignare.

122 OBTORTAE NARES. Iſta letalis eſt facies, quam Hippocrates in Prognoſtico depingit, & quam Galenus exſtincto calore nativo fieri poſse demonſtravit.

123 CERERI. Ideſt praebent apes mella, cum quibus panem opſonii vice edamus. Nicander Graece dixit, Δηοῖ πολυωπίας ὤπασαν ὄμπνας. Sunt autem proprie ὄμπνα, πυροὶ μέλιτι βεβρεγμένοι, hoc eſt panis melle adſperſus, & conditus.

124 VELLERAQVE. Qui opium bibere, iacent velut mortui & omnibus naturae officiis deſtituti. Itaque quum ex ſeipſis nihil agant, cogendi ſunt ea devorare quae ſalutis cauſsa imperantur. In primis autem ad vomitum compellendi ſunt, per lanam inſtillato in fauces oleo roſaceo, vel irino, vel etiam ſimplici, quale primum ex praelo profluxit. Sed irinum videtur accommodatiſſimum, quia praeterquamquod vomitorium eſt, etiam calfacit & craſſitiem

ſitiem frigidorum humorum flatuumque extenuat. Non eſt autem dubium quin praeterea acerrimis clyſteribus alvum reſolvere oporteat.

125 LACERNAS. Ab opii frigiditate univerſus etiam corporis habitus refrigeratur, humores denſantur, cutis adſtringitur. Contra haec Nicander duo praeſidia adhibet, vellles oleo, vinoque imbutas & madentes, & aquae tepidae balneum, in quo calfacientia quaedam medicamenta incoxiſſe, non dubito quin ſit optimum. Sic enim corpus concaleſcet, ſanguis, quem ego Lucretium imitatus, rubidum humorem appellavi, liquabitur, & cutis adſtricta laxior evadet.

126 DISCE VENENATOS. Lepus marinus ex lacertorum genere eſt, parvaeque lolligini ſimilis, informis magis offa quam piſcis: ſolo colore leporem refert, veneno exitiabilis, ſive in potu, ſive in cibo datus, aliis autem etiam viſus. Siquidem gravidae ſi omnino adſpexerint ſeminam ex eo genere, ſtatim nauſea & redundatione ſtomachi vitium fatentur, deinde abortum faciunt. Cetero homines quibus in paſtu datus eſt, dicuntur mori totidem diebus quot vixerit lepus. Hi autem piſcem putridum olent: hoc primo argumento veneficium id deprehenditur.

127 ICTERICVS. Non eſt leporis marini venenum praeſentaneum, ſed ſenſim hominem conficit, & ſaeviſſima adfert ſymptomata, inter quae icterus eſt, & viridi nigroque miſtus color. Fit autem hoc a putredine humorum. Nam & leporis venenum putrefactione eroſioneque deleterium eſt.

128 TABESCERE. Corpus nutriri deſinit, vel quod corruptos a lepore humores non poſſit ſibi adſimilare, vel propterea quod pulmones malo quodam leporini veneni occulto tandem exulcerentur, unde febris & tabes fiunt. Quod quidem ulcerati pulmonis malum Nicander aperte indicavit, ſcribens genas illis rubere, & velut roſeo colore pictas videri. Hoc enim fit humorum in pulmonibus putreſcentium calore in faciem ſublato.

129 CVTIS ALTA. Credo hydropem ſignificari, etiamſi nec Dioſcorides, nec alius quiſquam eum inter notas recenſuerit. Sed ratio facile id perſuadet.

130 VRINAE. Supprimitur urina non multo poſt epotum leporis venenum ab inflammatione renes & veſicam obturan-

te, vel ab immodico calore ſerum omne ſanguinis abſorbente. Quod ſi quid urinae reddatur, initio ſanguinea eſt & rubra propter inflammationem: procedente autem invaleſcenteque malo purpurea evadit, humore magis putreſcente, & calore nativo paullatim pereunte.

131 AVERSATVR PISCEM. Non eſt mirum eos qui, in tanto periculo ob piſcem verſantur, piſces odiſſe. Sed hoc occultam aliam cauſſam habere exiſtimo: maxime autem, quod quum omnes alios piſces averſentur & oderint, & viſis etiam illis terreantur, ſolos fluviales cancros libenter comedant, & admiſto vino tritos bibant, eoſque magna cum utilitate concoquant. Tunc autem indicium & ſpes ſalutis magna eſt, quum piſces amare & in cibos admittere coeperint.

132 HELLEBORI. Poſt vomitus & alvum ſolutam, purgans medicamentum ex helleboro nigro & ſcammonia compoſitum exhibere oportet, quo radicitus quidquid adſumptum eſt veneni, evellatur. Huic autem Avicenna etiam agaricum & ſuccum glycyrizae adiicit, atque ſecundo tantum die a quo ſymptomata exorta ſunt, dandum eſſe monet.

133 MALVAE. Valet malva contra inflammationes internas, dolores ſedat, ſuoque lentore internas partes inungit, ne facile leporini veneni acrimonia erodantur. Eadem ad vomitus & alvi deiectiones conducit. Sunt & in lactis aſinini potu paria fere commoda.

134 PICEM. Lacrima cedri ab aliis plx, ab aliis reſina, a Galeno cedri oleum, ab omnibus fere Cedria dicitur. Calfacit & ſiccat: abſumptaque humiditate corpora praeſertim mortua praeſervat a putredine.

135 GRANATI. Mala punica, ſive granata refrigerant, adſtringunt, & ſiccant: quare humores a leporis putredine poſſunt vindicare. Alii non integris malis, ſed acinis tantum utuntur, in quibus viſcidi aliquid ineſt, quo poteſt commode roſio impediri. Sunt autem & oenope, & promeneum, & aeginenſe punicorum ſpecies.

136 VVA. Paſſum videtur heic parare Nicander, quod dandum continue his eſt, qui leporem marinum hauſerint.

137 SI QVISQVAM. Hirudo vermis eſt in aquis degens, qui & ſanguiſuga appellatur. Eius duo genera reperiuntur, unum caput habens magnum, coloris ruſſi, variis diſtinctum

ſum filamentis, & quodammodo lanuginoſum. His multum virus ineſt, idque alicui adfixae parti invehunt. Id quod vel ex aquis, in quibus degunt facile deprehendas. Alterum eſt tenuius, & a cauda muris non multum diverſum, cui & breve caput eſt, & venter rubet, atque in aquis puris habitat. Sed hae quoque venenoſae ſunt. Quare ſi non ante purgatae, & probe deterſae corpori adhigantur, vulnera aliquando inſanabilia faciunt, tum quod etiam plerumque adfixa relinquunt capita, qua de cauſa multi intereunt, ſicut Meſſalinus olim e conſularibus patriciis, quum ad genua admiſiſſet. Verum partibus externis adfixae multo facilius deciduut, vulneraque curantur, quam ubi vel naribus, vel ori, vel ventriculo inhaeſerint. Adde quod & aegrum, & medicos plerumque latent. Nec tamen quibus eas notis poſſis diſcernere, Nicander & Dioſcorides explicarunt, quum tamen cognitu plane neceſſariae videantur, ne qui earum occaſione vel ſcreat, vel emungit ſanguinem, alia de cauſſa laborare exiſtimetur. Ergo ſi quis pluribus deinceps diebus cruorem evomuerit, ſcreaverit, vel emunxerit, quem nec dolor aut gravitas capitis, nec ictus etiam expreſſerit, magna hirudinis ſuſpicio eſt, maxime ſi aeger ſuctionis ſenſum aliquem percipiat. Eſt autem ſanguis qui excernitur tenuis, & qualem Graeci ἰχῶρα vocant, niſi forte hirudo in maioris alicuius venae oriſicium impegerit, ex qua ſanguis affatim erumpat.

138 ACETI. Acetum non modo cogit hirudinem loco cui adhaeſit, excidere, ſed etiam ipſam interficit.

139 NIVEM. Monent plerique, & nivem, & glaciem in ore continendam eſse, nec bibendum, ut hirudo, quae frigidis in aquis degere conſuevit, humoris frigiditatem ſentiens, & appetens, ad eam feratur, ſicque facile reiici poſſit.

140 AVT SALSAM. Sal omnis ad avellendam hirudinem utiliſſimus eſt. Id quod externis in partibus facile licet experiri. Illa enim quamvis avidiſſime ſanguinem exſugens, protinus decidet, ſi ſalem, vel cinerem etiam ori ipſius inſperſerimus. Sunt autem ſalis geminae differentiae: nam aut foſſilis eſt, aut marinus: foſſilis e terra effoditur, qualis in Cappadocia eſſe dicitur, & in Oromeno Indiae monte, in quo lapidicinarum modo caeditur renaſcens: marinus ex aqua maris efficitur ſiccata aeſtivis ſolibus.

141 SALIS VNDA. Dicit praebendam esse aquam marinam, vel a sole, vel ab igne calidam.

142 SPVMA SALIS. Multis in regionibus qui salem faciunt aquam dulcem marinae affundunt: nisi imbres plurimi e caelo decidant, ut sal incundior sit, & minus acris, quam dum miscent, spuma gignitur, quam dandam Nicander consulit, & ἄχνιω vocat, ut etiam Homerus vocavit.

143 FERMENTA. Fungorum duplex est differentia. Aut enim edendo sunt, aut letales. Omnibus origo eadem. Nam e limo, & acescente succo madentis terrae excitantur, quam ob caussam arbitror a Nicandro terrae fermenta nuncupatos. Est enim fermentum aciditatis cuiusdam frigidae particeps, habetque tantam cum fungis naturae similitudinem, ut si caudice populi nigrae iuxta terram concisо, aqua resolutum infundatur, ilico fungi enascantur, quos proprie aegiritas vocant. Vitiantur autem fungi multis de caussis, & evadunt venenati. Si enim rubiginosus clavus, si putridus aliquis pannus, si arbor noxia, si serpentis caverna iuxta fuerit, & patescentes primum adhalaverit, perniciales fiunt. Namque strangulationes laqueis similes inducunt, & animi deliquia, & sudores frigidos, si quis vel crudiusculos, vel maiore copia ingesserit, ore ventriculi angustia pondereque oppresso, & maligna putrescentium fungorum qualitate vexato: iidemque putrescentes malum id saepe invehunt, quod Graeci χολιρὰν appellant.

144 NOMINA PASSIM. Sunt inter fungorum genera boleti, quibus Paullus Aegineta principatum dedit: sunt & Amanitae dicti, quibus secundum adsignat locum. Dicuntur etiam alii aegiritae, laciniae, & ab ovorum similitudine, ovati, sicut & a spongia spongioli. Graeci quoque poëtae fungos γηγενεῖς, hoc est natos terrae cognominarunt. Sunt praeterea multae fungorum differentiae, quae variis in locis, variis etiam nominibus designantur.

145 RAPHANI. Fungus frigida humidaque admodum planta est: crassos humores flatusque gignit. Quare calidis siccisque medicamentis, & incidentibus expugnari debet, si quando molesta est. Vim autem eiusmodi habent raphanus, & ruta.

146

146 CHALCANTHVMQVE. Atramentum ſutorium deſiccat, non inſtrenue calfacit, & adſtrictione quam poſſidet vehementiſſimam, humiditatem exprimit ſuperfluam. Ex aceto autem dandum eſt, quo tenuius evadat.

147 CLEMATIDIS. Foliis clematidis (herbarii volubilem appellant) acris & adurens facultas ineſt, nec dubium quin & eorum cioeri. Sed vis illa cauſtica miſto aceto temperatur, quod etiam non leviter fungorum ſuccum craſſum incidit. Vires etiam clematidi ſimiles habent pyrethrum, naſturcium, ſinapi, & faex vini uſta.

148 MEDVM MALVM. Medicum malum, quod & Citrium dicitur, partium habet tenuitatem: praeterea veneficii cuiuslibet optimum ſcribitur eſſe amuletum

149 GALLINAEQVE. Stercus gallinaceum ſiccum eſt, & calidum, & apprime his qui ab eſu fungorum ſuffocantur, utile, ſi minutiſſime contritum ex poſca, aut oxymelite bibatur. Namque aegri non multo poſt humorem craſſiſſimum, crudiſſimumque vomunt, unde ſuffocationis periculum plane tollitur. Id ſe in multis expertum fuiſſe Galenus ſcripto teſtatus eſt.

150 SALAMANDRA. Haec in lacertarum genere eſt, ignavum animal, ſtellatum, coloris varii, numquam niſi magnis imbribus proveniens, & ſerenitate deficiens.

151 TORPESCVNT. Torpor, nervorum reſolutio, tremorque ſequuntur hauſtam ſalamandram, liquatis a calore praeter naturam humoribus cerebri, vel in caput aliunde ſublatis, & per nervos ſparſis eoſque obturantibus, ad eumdem modum, quo febribus ardentibus, & apoplexias, & letargos, & paralyſes ſuccedere videmus, nec mirum ſi deliria inde fiant.

152 VIBEX. Partes in quas plus veneni confluit, aut quae ſunt ad putredinem magis proclives circumquaque liveſcunt, putrefacta iam carne, & calore nativo pereunte, ex quibus ſanies quaedam viroſa diffluit, tandemque illae emoriuntur, & corruptae decidunt.

153 LACRIMA. Pini reſina acris eſt, ſiccat, & calfacit, & craſſos humores incidit, & digerit.

154 PICEAE. Eadem eſt in picea terreſtri, ſive triſſagine, Graeci χαμαίπιτυν dicunt, quae in reſina pini ratio. Expurgat enim abſtergitque, & obſtructa aperit, & ſic-

cando, putrescentem absumit saniem hausta salamandra emanantem: ea autem tritis simul nucleis pineis decoquenda est.

155 VRTICAM. Haec tenuium admodum partium est. Dicit autem Nicander cum erui polline, & tenui farina in oleo coquendam, quo magis incidat, detergat, & obstructiones expediat.

156 E MVTA. Puer adhuc Mercurius spelunca egrediens in qua natus erat, obviam primum habuit testudinem, quam quum exinaniisset, septem in ea tetendit chordas, duabusque extremitatibus alligavit, quas ἀγκῶνας, id est cubitos Nicander vocavit, propterea quod cubiti in modum inflexae sunt, atque ita citharam ex testudine confecit, quam & Graeci χέλυν ἀπὸ τῆς χελώνης appellant. Fabula scripta est in hymno Homeri in Mercurium, & multis illic versibus decantata.

157 RANAS STIRPEMQVE. Hoc vere tota substantia alexipharmacum est, temperie quodammodo medium inter salamandrae virus & corporis nostri naturam, & venenositate aliqua, sicut omnia quae toto genere deleteriis adversantur, participans, quam non est dubium inesse ranis. Est & eryngium commune venenorum omnium remedium. Porro antidotus haec solis duobus istis eryngii radice, & ranis constare potest, quo modo etiam Dioscorides consulit, aut scammoniae portiuncula aliquando adiicienda est, ut corpus universum a putridis humoribus expurgetur, & venenum paullatim deiiciat. Avicenna non modo antidotum istam, sed omnia etiam Theriaces, & Mithrydatii genera exhibenda consulit.

158 ROCVLA. Duae summae ranarum differentiae. Nam aut in aqua degunt, aut in sicco. Illae geminae dicuntur, palustres, quae virides sunt, & marinae magna ex parte rubeae. Hae similiter duplices perhibentur: aliae enim per apertos campos vagantur, aliae in vepribus tantum degunt, & sub rubis latitant, ob id rubetarum nomine donatae, grandissimae cunctarum, geminis veluti cornibus, plenae veneficiorum: has Graeci φρύνους vocant, deque his primum Nicander differit. Has autem ipse Θερισμένους, hoc est aestivas appellat, quod vel aestate potissimum appareant, vel id temporis venefici puncta

cta multis in locis earum cute ſaniem inde promanantem colligant, & adſervent cibis inficiendis deterrimam.

159 THAPSO. Quid ſit thapſus, anne idem cum thapſia, non conſtat. Graecus Scholiaſtes dicit eſſe εἶδος βοτάνης χλωρᾶς, eſtque veriſimile illam nunc herbam intelligi, quae in Theocrito pcëta legitur tingendis lanis utilis, qua & capillus flavus efficitur.

160 MOLEMQVE. Graece ſcriptum γυῖα δὲ πίμπρησιν, quo verbo tumorem inflationemque corporis ſignificari patet ex Dioſcor. qui pro eo reddidit ἐπιφέρει οἰδήματα σώματος.

161 PRAESIDIO TAMEN. Plinius ſcripſit lib. 32. cap. 5. ranarum marinarum ex aceto decoctarum ſuccum contra venena bibi, & contra ranae rubetae venenum, & contra ſalamandras. Quod ſi verum eſt, remedium plane hoc fuerit tota ſubſtantia alexipharmacum, cuius & eadem ratio eſt, quae ſanguinis ſcorpionis contra ſuum venenum, quod morſu infuderit.

162 PIX. Pugnat pix contra ranas manifeſtis qualitatibus. Siccat enim & calefacit, habetque evidentem partium tenuitatem, qua craſſos flatus incidit, & digerit.

163 MVTA AVTEM. Etſi variae ſunt ranarum differentiae, unum tamen eſt earum temperamentum. Sunt enim omnes frigidae atque humidae, nec earum notas & curationem Dioſcorides eam ob cauſſam diſtinxit. Omnibus enim pallorem ſuccedere dixit, ut buxo ſimiles colore videantur, qui quamlibet hauſerint.

164 BILE MADET. Ab obſtructione ſymptoma hoc poteſt proficiſci, per quam bilis, & in corpus univerſum, unde buxeus color, & in os, unde calidum bilioſumque ſentitur, regurgitat.

165 SINGVLTIBVS. Affectus eſt ventriculi ſingultus, qui & ilia & muſculos epigaſtri exagitat. Naſcitur in his a copia, frigidi & pituitoſi humoris, ventriculi os convellentis.

166 SEMINE. Sequitur involuntaria ſeminis excretio ranarum potum, ſed habet, ut mihi quidem videtur, cauſſam latentem, qualem & cantharides ad ulcerandos renes, & lepus marinus ad erodendum pulmonem habent. Quod enim vaſa potiſſimum ſpermatica, non item diuretica, aut ſphincteris muſculus, reſolvantur, alia omnino eſt praeter frigidam ranarum intemperiem, alioqui & opio, & cicutae, & hyoſcyamo id eſſet commune.

167 SED TV FVNDE MERVM. Poſt vomitiones multa vini meraci potio utiliſſima eſt, frigidos craſſosque humores, & flatus calefaciens, atque incidens.

168 IN LABRO. Lavari quotidie debent, & in aquae calidae ſolium deſcendere, quó humor flatuſque digerantur.

169 ARVNDINEAM. Arundo calfacit, ſiccat, deterget, incidit, extenuat, digerit, quae omnia unanimiter in veneni iſtius medelam conſpirant. Paribus fere facultatibus praeditus eſt cyperus, qui Latinis iuncus quadratus dicitur.

170 EXERCE. Scopus unus eſt in exhibendis veneni ranarum antidotis, corpus nimia humiditate frigiditateque tumidum ſiccare, & digerere. Quamobrem non eſt negligenda exercitatio, ſed maxima celeritate currere, & ſpaciari oportet. Sic enim nativus calor augebitur, humores craſſi tenues fient, ſuperflui vacuabuntur, & exuſto corpore, qui hoc in malo praecipue moleſtus eſt, priſtinus corporis vigor redibit.

171 ARGENTI. In argenti fodinis lithargyros, & hydrargyros reperiuntur, quorum illud argenti ſpumam, hoc argentum vivum Latini, mobilitatem eius contemplati, appellarunt, ſicut & Graeci, quod aquae modo fluere videretur, hydrargyron. Plura ſunt utriuſque genera.

172 ALVVS GRAVIS. Spuma argenti, & argentum vivum pondere ſuo inteſtina exedunt & perforant. Eſt enim lapidea terrenaque eorum ſubſtantia, nec parum aquea, qua de cauſſa gravia ſunt.

173 FLATVS. Frigiditas flatus hos parit, hi tormina & inteſtinorum dolores: quorum tamen potiſſima cauſſa eſt eroſio.

174 SISTITVR. Hoc fit ab inflammatione, & influxu humoris in imum ventrem tantopere diſcruciatum. Dolor enim fluxionem commovet.

175 PLVMBI. Non eſt mirum ſi ſpuma argenti ex plumbo conflata, plumbique naturae particeps, ubi humores corporis infecerit, plumbeum colorem inducat.

176 AST OBOLOS. Duo ſunt praecipui in curando hoc veneno ſcopi: roſionem impedire, & corporis tumorem digerere. Itaque poſt vomitus lac prodeſt, cibi item pingues & viſcidi, de quibus nihil hoc loco Nicander: namque illa modo remedia perſequitur, quae flatus diſcutiant, urinas retentas provocent, ſudorem moveant, & tandem corporis tumorem ſiccando reſolvant.

177 ISTHMIACVMQVE. Melicerta qui & Palaemon & Portunus dicitur, filius fuit Athamantis & Inus, cum quo mater in mare ſe praecipitem dedit, quod Athamanta maritum ſuum furere videret. Addit Pauſanias Melicertae corpus a delphine poſtea evectum fuiſſe in Iſthmum Peloponneſi, inter Aegaeum & Ionium mare, cuius fauces Corinthus obſidet, & a Siſypho repertum illicque ſepultum, & in eius honorem Iſthmiacum certamen inſtitutum, quod Corinthii celebrarent, in quo qui vincebat, ſelino, hoc eſt apio donabatur.

178 RVGOSVMQVE. Habetur Graece ῥυσίμῳ, quo nomine Graecus Scholiaſtes male putat rutam ſignificari. Eſt enim piperis epitheton, & rugoſum ſignificat, ῥυσὸς enim dicitur ὁ ῥυτίδας ἔχων. Iſto etiam Perſius ſatyra quinta uſus eſt.

179 LIGVSTRI. Abſque morſu & acrimonia liguſtrum digerit & ſiccat.

180 VENENATA TAXO. Smilos, ſmilax, thymion Graecis, taxus Latinis, arbor eſt venenata, non potu modo, ſed ſola etiam umbra, ſiqui ſub ea dormiant cibumve capiant; quo potiſſimum tempore flores edit. Eſt autem veneni tam praeſentis, ut ſint qui taeterrima venena taxica ab ea vocata fuiſſe exiſtiment, quae nunc toxica dicimus. Adfert ſuffocationes, & totius corporis refrigerationem, & alvi profluvia, & celerem mortem, niſi protinus calidis ſuccurratur. Solum merum Nicander heic exhibet, efficaciſſimum ſane remedium, ſed praeterea commode reliqua omnia poſſunt imperari quae contra cicutam prodeſſe ſcripta ſunt.

181 ILLE EGO. Nicander quaſi oblitus quo loco de fungis egit, remedium ex myrto ceteris adiungere, id nunc addit. Sed myrtum quidem non nominat, deſcribit tamen ſatis aperte. Nam quum Venus Iunonem & Palladem ſecum de forma contendentes viciſſet, praeter aureum pomum, myrtea etiam corona ornata eſt, quo factum eſt ut ſemper fuerit Veneri gratiſſima myrtus, & eius dicata numini. Sunt & baccae nigrae myrto. Praeterea litoribus & aquoſis locis maxime provenit, & non niſi hiberno ſole, hoc eſt tarde admodum matureſcit. Quae omnia non parum cum Nicandri verſibus conveniunt. Sed nemo medicorum quod ſciam, remedium hoc fungis adhibuit, &

pri-

prima fronte videri poteſt ad fungorum curationem inutile. Nam quum illi calefacientia incidentiaque medicamenta poſtulent, quis audeat myrtum, cui maxima ineſt adſtrictio, exhibere? Solus Plinius poſt Nicandrum ſcripſit lib. 23. cap. 9. Myrtum ſativam candidam, minus utilem eſſe medicinae quam nigram: ſemen eius fungis mederi in vino potum, paulloque poſtea, folia ipſa fungis adverſari trita ex vino. Nec id quidem caret probabili aliqua ratione: myrtus enim contrariis conſtat ſubſtantiis: nam etſi vincit in ea frigidum terrenum, habet tamen etiam tenue quiddam calidum. Quapropter valenter exſiccat, & quum alvum ſiſtat, urinas promovet. Iam ergo tolerabilius hoc remedium contra fungos videatur, quam pira, quae tamen praeſentiſſima ope dicuntur his qui ab eorum eſu male habent, ſubvenire, & maxime ſilveſtria, in quibus tamen ſuperflui crudique humoris ingens vis redundat, a quo etiam ſolo magnae ſtomachi anguſtiae excitantur.

AVVISO AL LETTORE.

La Metafraſi di Entocnio, che quì ne ſegue, è ſtata da me traſcritta dal Cod. VIII. Pl. LXXXIV. della Laurenziana Biblioteca, ed è procurato di ſupplirla nelle ſue mancanze coll' aiuto del Cod. di Vienna, ſcritto unitamente col Dioſcoride in caratteri maiuſcoli nel ſecolo V. di Criſto, la deſcrizione del quale ſi può vedere nella Paleografia dell' incomparabile Montfaucon Lib. III. p. 202. Si trova nel mentovato Codice l' effigie di Nicandro con quelle di altri illuſtri Medici, in atto di tenere colla ſiniſtra un volume, e d' irritare colla deſtra diſteſa un ſerpente.

L' eruditiſſimo Sig. Dottore Gian Lodovico Bianconi, Conſigliere e Medico primario della Corte Elettorale di Dreſda, ed ora deſtinato dalla medeſima ſuo Miniſtro reſidente in Roma, mi à gentilmente traſmeſſa la copia della Metafraſi di Entocnio, che dal Codice di Vienna per la ſua privata nobiliſſima Biblioteca ſi procurò fino dall' A. 1760. Coll' aiuto di queſta è potuto riempiere, dove è ſtato poſſibile gli ſpazzi vuoti del Codice Mediceo, e foggiungerti dell' altro la varie lezioni, mantenendo l' iſteſſa ortografia, e collocazione di accenti, i quali benchè da antica mano, pure eſſere ſtati ivi poſteriormente aggiunti ſi oſſerva.

ET-

ΕΥΤΕΚΝΙΟΥ ΤΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ

Τῶν Νικάνδρου Θηριακῶν

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ.

Η' Υ'πόθεσις.

Νικανδρος ὁ ποιητης εγραψεν ποιηματα δυο ὧν το μεν πρωτον επιγραφεται Θηριακα ὁ προσ- fic.
φωνει ερμησιανακτι εκυτου φιλω και συγγενι· τό δε δευτερον επιγεγραπται αλεξιφαρμακα ο προσφωνει πρωταγορα ἰατρω τινι των επ' αὐτου. περιεχει δε το μεν πρωτον ταυτε των ερπετων ειδη. και τας απο τουτων γιγνομενας τοις ανθρωποις βλαβας ετι μην και βοτανας και τας ονομασιας και τα ειδη τουτων. και ποια βοτάνη ποιου θηρίου θεραπεύει πληγὴν. το δὲ μετὰ τοῦτα τάς τε των θηλητηρίων διαφορας και τινες ἐκ τε ριζων καὶ λιθων παρ' ἀνθρώπων ἐξευρεθήσαν πονηρων. καὶ τὰς ἐφ' ἑκάστου θηλητηριου βλαβη ἰατρικας βοηθείας. καὶ ἀντιπαθις θεραπειας. ὁ δὲ κόπος ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ποιήμασι πρὸς σωτηρίαν των ἀνθρώπων καὶ ὠφέλειων ἐξεύρηται.

Η' Ε'ρμηνεία.

Τῶν ἑρπετῶν θηριων. οποσα ἐσιν ἐν εἴδεσιν κα' pag.
τας γινομένας ἀπὸ τούτων βλαβὰς αις περιπιπτουσιν 18.
απροσδοκητως καὶ ἀπαραφυλακτως ανθρωποι. ετι γε μην και τας εφ ἑκαστω πληγματι αλεξικακους τε και σωτηριωδεις βοηθειας ω φιλτατε ἑρμησιαναξ σαφεσατα ως οιον τε σοι καὶ αληθεσατα απαγγελω. δηλον γαρ ως εκδιδαχθεντα σε, καὶ εκμελετήσαντα τα τοις ανθρω-

θρωποις ονησιμα . οὐ γεωργος , ουχ υλοτομος , οὐ βουκολος , οὐχ οσις ουν των εργαζομενων καὶ πονουντων την γῆν φροντιδος τε ἀποξερησειεν , και προσετι τιμης αλλ' αγαπησειεν τε και θαυματος αξιως ειεν εις πειραν ἐρχόμενος . οσις ουν των βοηθημάτων των παρα σου . η μεν δη των θανατηφορων καὶ αλλως ανιαροτατων ερπετων φαλαγγιων τε και εχιδνων φυσις επι τα μεν τοι και των αλλων οποσα εσι τοις ἀνθρωποις ἐπαχθεσατα τε και συμφορων παμπολλων αιτια γένεσιν τε εδεξατο και αρχην του ειναι απο τουτων τιτηνων
pag. αἵματος εκεινου καὶ φονου ηνικα του προς τους θεους ως
20. φησιν ησιοδος ο απο της ἀσκρης πολεμου ηρχοντο .

Ει δε γε τι και χρη των αὐτων λεγοντι πιστευειν ποιητη ὁτι δη εν μελιτη που και τῶ ἑλικωνι παρα τον ποταμον τον περμησσον ἀνηκεν σκορπιον η αρτεμις ειθ' ὁτι κεκεντρωμενον και μαλα ἐναργως και ὁ'τι λέγεται χαλαζηεὶς ο σκορπιος ουτος ο αὐτος δη λεγι . ἐπι δη γαρ φησιν η διος καὶ λητους θυγατηρ προς ωριωνα χαλεπῶς τον ἐκ βοιωτίας διετέθη . οτι αυτης ἐκεῖνος των αδικων οιμαι και καθαρων ου παρετησατο προσαψασθαι ιματιων χειρι πληγηναι τον ωριωνα . υπ αυτου διεκελευσατο . και ο μεν την πληγην επενηνοχως ετυγχανεν και κατα του σφυρου ὑπελθων δηλαδη τοῦ λίθου υφ ου εκρυπτετο . ο δε προει-
[1] sic. δομεν [1] υ θρασους ταυτην την ο ωριων εδεδωκει δικην . ενεσι δη ουν ταυτα . και τα περι τουτων τῶ ουρανῶ και εν τη των απλανων φαινεται περιφανῶς σφαι-

[1] Desunt novem , credo , litterae , cum particula pergameni , scalpello exsectae .

σφαιρα. και οια δη θηραν μετιοντ@ τιν@ ενεργως δικνυται [1] τουτο και παυ μεν τοι το σχημα δια των [1] sic.
αερων οπωτουν αν συ δυνηθης εκ παντος τουτο μεν χωριου πασης δε ανθρωπων διαγωγης αποτροπην τινα των ερπετων τουτων θηρειων εύρασθαι. προφυλαξάμεν@ τω παρα σφων δεινων. ωστε μητε εν καλυβη τινι σοι μητε ἐν ἐπαύλει. οια ποιμενων και βουκολων ταυτα αγαπητα οικητηρια εατει ποτε προσελθειν θηρειον αδεως γε μην. ἀλλως τε και κινδυνων ανευ επι του ἐδαφους κατακλινεις ευδοις του θερους. και της ωρας εκεινης παραγενομενης ενητο κκθευδειν ουτως φιλουτιν ανθρωποι. Την τε της θερμης ὑπερβολην και την χαλεποτητα ετημην του πνιγους εκτρεπεσθαι πειρωμενοι και αποφευγοντες. ζεφυρου τε αυραις μκλακαις και πνοιαις ανεμων ηδυταταις επιθυμουντες εντυγχανειν ερχομενοι πρὸς τον υπνον δια της εσπερας.

Οιχηται δε ουδεν ηττον τα τοιαυτα διωχθεντα τα θηρεια καὶ αποχωρησει ου μονον χαμευνουντ@ οὐδε διατριβοντ@ εν υπαιθρω σοι κκι ἐν τη επαυλει. αλλα και απο των τοπων οπωσων διαρρει το υδωρ και εις ιν [2] αι υλαι κκι τα αλση και οι λιμωνες και ενθα- [2] sic
δε εσιν η θρεμματων νομη. αφεξεται δε ομοιως της βλαβης και τουτων των ζωων αποχωρησει δε ουδεν ηττον και της εσχατιας αυτης και ενθα γιγνεται και τρεφεται ταυτι τα θηρεια ου προσελευσεται δεοντι γε pag. σοι οὐδε εν τη αλω καθευδοντι ουδεν τκις αρτι φυο- 22.
μεναις [3] εαρος υποφαινομενου.

ΜΑ-

[3] Inter verba φυομεναις & εαρος ſupraſcripta eſt vox ἐστρης.

ΜΑΡΑΘΟΝ ΕΧΙC ΑΠΟΔΤΟΜΕΝΗ.

Εν ω δη συμβαινει καιρω τους οφις εαρι του γηρως αλλως αποτιθεμενους την φροντιδα. νεους μεν γιγνεσθαι και απαλους. του δε οξεως μεν οραν κεινεισθαι δε θαττον ενδεως εχοντας ποιηταμενους δη κατα σχολην σφας το μαραθον τροφην. του τε οξυβλεπειν και του κινεισθαι μη βραδιον την ισχυν δεχεσθαι.

Οφις δη ουν οιμαι κ᾽ την απο τουτων των θηριων γιγνομενην απελασαι κηρα περιεσεσθαι σοι ην βουληθης. επιθεις πυριθυμια.

ΕΛΑΦΟΥ ΚΕΦΑΛΗ.

Τουτο μεν κερας ελαφου του τας πλειστας ακμας τε και φυας ἔχοντος.

ΛΙΘΟC ΓΑΓΑΤΗC.

Τουτον δε και λιθον ου γαγατην προσαγορευουσι. ος κεομενος μεν επι πλειστον οσον και τω πυρι προσομιλων αναλωτος μενει δαπανηθηναι γαρ υπο πυρος. επι μη φυσιν εδεξατο ταυτην ουτος ουδεμια θεμις.

ΒΛΑΧΝΟΝ.

Και την της βοτανης δε εκεινης κομην. ην καλουσι βλαχνον ενιοι δε πτερην επιβαλλομενην τω πυρι. και θυμιωμενην τοις ερπετοις αιτιον φυγης θηριοις γιγνεσθαι.

ΛΙΒΑΝΩΤΙC.

Γιγνεσθαι δε ουδεν ηττον τα αυτα θυμιωμενης τοις ερπετοις της λιβανωτιδος ην οι πωλλοι μεν καχρυ προσαγορευουσι. απ αυτης της ριζης θεμενοι την επωνυμιαν. εσι γαρ παραπλησια η ταυτης ριζα της κριθης ρειζη.

ΚΑΡ-

ΚΑΡΔΑΜΟΝ.

Ταυτη μεν τοι λιβανωτιδι καρδαμου τε ἐπιμειξαι νεαρου. και δορκιου το ισον κερατος προφυλακτικον των ερπετων ἐναποτελεσης θυμιαμα.

ΜΕΛΑΝΘΙΟΝ.

Ομοιως δε και το μελανθιον ἡ βοτανη ασφαλτου και θειᾳ κατα το ισον συμμιγεντων αυτω. θυμιωμενον τη δυσχερεια διωκειν της οδμης τα θηρεια δυναται.

Δυναται δε τα αυτα τις και θρακι@ λιθ@ θυμιωμεν@ ἀποτελεσειν ος εαν μεν πυρι παραδοθη προτερον ὕδατι λουσαμεν@ πλεον επαγεται προς εαυτον το πυρ. ελεου δε ουκ ανεχεται κεομεν@ ουδ αν ολως ειδοις ετι περι αυτον το πυρ ην σοι τω λιθω κεομενω τουτω προσοισης ελαιον. και μεν φυσις ωσπερ εφην τουτου τοιαυτη του λιθου. φερει δε τουτον μεν τον λιθον ποταμος εν θρακη. και εστιν ονομα μεν ποντος τῶ ποταμω τουτω. εὑρισκεται δε εν αυτω και θυμιωμενος διωκει τη της αποφορας βαρύτητι τα γενη τουτων των ερπετων υποχωρης ειδε οὐδεν ηττον ταυτι τα θηρεια και ἐκ ποδῶν στήσεται επιτιθεμενης μεν τω πυρι χαλβανης και θυμιωμενης. μετα δε ταυτης χρωμεναις τω καπνω των κεδρινων ξυλων και της ακανθιδος δύσεται τοι γαρ ουν κατα της γης τα μεν αυτων κατω. τα δε εις υλας φευξειται που τα δ' εἰς ἐρημιαν. αδια δε τῶ βουλομένω καθεύδειν ἔνθα δ' αν ελητai. κατα ταυτα περιεσαι πολλη και τοις μεν εὐπορειν δυναμενοις των βοτανων τουτων τοσαυτα εἰρησθω. οποσοις δε εσιν εργωδες και καματον φερει δια το μη εχειν αρα αυταις εν καιρῶ κεχρῆσθαι τον ἀπο των ερπητῶν βουλόμενοι

φυ-

φυγειν περιγιγνομενον κινδυνον χρηςεον τη λεγομενη καλαμίνθη. τοτε υποςορηται την βοτανην αυτοις. βουληθεις δ' ανευροις την βοτανην ταυτην· ελθων που πλησιον η ποταμου η ελωδους τόπου.

ΑΓΝΟΣ.

Ου μην αλλα και τον αυτον ον αγνον λεγουσι
pag. 26. και τουτον υποςορνυμενον τον κατακλιθεντα. καθαπερ και την βοτανην ην πολιον φασιν απημονα φυλαττει. και τουτον παρα της πειρας εσχηκαμεν. εστι δε δυτωδες τουτο και φορτικον τοις ερπετοις το πολειον λειαν. Υποτεθεν δε τη ςρωμνη το τε εχιϊον και ο νομεος ερπυλλος. ος το αει θαλλειν οιμαι παρα της φυσεως εδεξατο.

ΟΡΙΓΑΝΟΝ.

Το τε οριγανον ωσαυτως δη και το αβροτονον ο
1 lic. χαιρει γιγνομενον τοις οριοις τοποις. δικνυται 1 δε της αυτης ὄντα δυναμεως. και ταδε.

ΟΝΟΓΥΡΟΝ.

Το τε του αγνου βρυον. και το ονογυρον ετι μην και ἡ κονυζα ἰσχυει τα αυτα και ροιας δε ομοιως καλαβοι.

ΑΣΦΟΔΕΛΟΣ.

Καὶ ο ασφοδελος χλωρος ων και ουτος ην τυχη.

ΣΤΡΥΧΝΟΣ ΕΡΥΘΡΟΔΑΝΟΝ.

Τοτε στρυχνος και ον τινες μεν σκυρα ετεροι δε ερυθροδανον επονομαζουσιν. την ισην εις το διατωζειν παρεχεται τους ανθρωπους δυναμιν ἀπο των θηριων ην υποστορησασθαι τις αυτα βουληθη. τα μεν τοις χυρατοις βουκολοις ἐστιν εχθρα οτι αυτοις ουκ
2 lic. ανεχονται αι βοαις 2 φαγουσαι ησυχιαν αγειν. αλλα εξοιστρωσι.

ΠΕΤ-

ΠΕΤΚΕΔΑΝΟΝ.

Ἱκανον δε εστιν εκδιωκειν και το πευκεδανον τα θηρεια ταυτα. της γουν αποφορας ουκ αν ποτε ανασχεσθαι υπομεινιεν [1] κακν ἡ θρασυτατον των ερπετῶν. ουτω κομιδη πονηρον και λειαν δυσχερες η ταυτης φαινεται τοις ερπετοις της βοταυης τυον. και ταυτα μεν ωφελιμώτατα επι καταχλινομενοις σφισι τοις ανθρώποις γίγνεται παρ αυτα και ἐν ερημιαις. η καὶ προ των χηραμων. η καταδυσεων τιθεμενα ουκ εα προσελθεῖν.

[1] sic.

Και οὕτως ἄρα τοις ανθρωποις τα των βοτανων των τοιουτων ηδη εξευρηται τε παρα της φυσεως καὶ προς σωτηρειαν.

Οποσα δε αλιψαμενους ουκ εα φοβεισθαι την εκ των θηρειων ἐπιβουλὴν αλλα αναχωρειν επι ποδα καταναγκα δηπου ταυτα καταπαρασκευαζειν. χρηστεον ἐπὶ τα και τουτοις εἰς την σωτηρειαν. του της κεδρου καρπον. και το πευκεδανον. και οριον την βοταυην ουτω καλουμενην εμβαλων ελαιω ξηρανθεντα. κοπεντα μεν τοι και ταυτα μετα των φυλλων της κονυζης ειτα αλιψαμενῷ ου προσοισεται την βλαβην οὐδε αναμενει παρ εκεινων κακον τι πισεσθαι. pag. 28.

ΣΙΛΦΙΟΝ.

Και η ριζα δε του σιλφιου και ελελισφακῷ εμβληθεντα και ταυτας λαιω ομοιως βοηθει. ιδοις δ' αν αποστραφεν οιμαι. και ολιγωρησαν προσπτυσθεν ερπετον. βαρυνεται γαρ ικανως και ανατρέπεται το θηριον ην ανθρωπιου αν τυχη οδμη που σιαλου.

ΜΑΛΑΧΗ ΑΓΡΙΑ.

Εςι δε δη και το δια καμπης απηχθημενον βοη-

θημα τοις ερπετοις λιαν . μετα γαρ της λεγομενης αγρειας μαλαχης του καρπου εμβληθεισαι ελαιω καμπαι και ἀνατριφθεισαι ικανωτατα τους χρησαμενους ονινησιν . ωστε ατρωτους τον ἅπαντα και ανεπιβουλευτους των θηριων τουτων διαβιουν χρονον .

Ην δε και δύο κλωνες κοπωσιν . και πανυ εἰς λεπτον . μετα γε μην καρδαμου την ολκην αγοντ@ . εις οβολον . και δαυκου της βοτανης . του καρπου . μηπω ξηρανθεντ@ . ωστε μη πλέον ειναι . συμπαν η οποσον ανδρος δυνατη δέχεσθαι . ειτα τροχια γενομενα σμικρα ἐν ανηλιω μεν αλλως προσημειω δε χωριω ξηρανθεν σφοδρα . των τροχιων μετὰ ταυτα τουτων ανιεμενων εις ελκιον . ουδεις μηποτε μεμψει νοσον . τη τοις χρωμενοις τῶ ελαιω τουτω παραγιγνομενη βοηθεια .

ΕΧΕΙC ΚΑΙ ΕΧΙΔΝΑ .

pag. 30. 1 sic. Οὐ μην αλλ ει και δυο ευροι τις θηρια αλληλοις εγτυγχανοντα [1] και συνπεπλεγμενα δια της μιξεως . ειτα λαβων . εμβαλων ζωντα ταυτα συμπεπλεγμενα . και ἐν ειδεσιν τισιν εις τι δηλαδη σκευος προεψησαι χρησιμως ταυτα κατεσκευασμενον εψεσθαι . ποιειτω . δυναμενον ρυεσθαι γαρ και προανεχειν πανυ σφοδρα ποιησει φαρμακον των απο των ερπετων περιγιγνομενον τοις ανθρωποις ολεθρον . ου μηποτε συγχωρουν εις εργον προελθειν . συνεψισθω δε τοις θηριοις τουτοις αρτι που τυθεντος αυτοις . μυελος ελαφου δραχμαι δε ἕξωταν μεν περι τας τριακοντα ο σταθμ@ τουτο του μυελου ροδινου δε ελαιου τὸ εμβαλλομενον εις ταυτα . τριτη μοριον εξω χοος εξω δε απο του ροδινου του εικη μεν ουδεν απλως [2] κατεσκευασμενου . αλλο φασι τους

[2] Inter ουδεν & απλως superscriptum est ουδε .

τους μυροπωλας ονομαζειν τριπτον ναι μην και ωμο-
τριβους εδεμου μετρον ισον τω ροδινω εμβαλλεσθαι κα-
λον κατα ταυτα δε και τον κηρον τεταρτον τουτων
τριακοντα ελκοντος δη σαθμονεσταν δε περιρυωτι . εψο-
μενον αι σαρκες τουτων των ὀφεων και συντακωσιν επι-
μελως εξαιρειν μεν χρη φροντιζοντα και αποχωρι-
ζειν σφων τας ακανθας . ειναι γαρ ιον [1] τινα εις αυ-
τας και κακιαν πολλην · επιμελες δε γιγνεσθω κει-
νειν [2] ταυτα σοι του λοιπου παντα και αμα παντα μι- [2] sic.
γνυναι και ως οτι μαλιστα αποτελειν εις εν . ην γαρ
ουν τις ολως ποτε καθολων τυχη η και τα του θε-
ρους εργα μετα χειρας εχων οποτε αυτα εαυτων χα-
λεπωτερα τυγχανει και βλαβερωτερα τοις ανθρωποις .
η τυχον αλοωνος τις ουν η λικμων τον σιτον η υπ-
νων η παιων τι ουν αχριστος δε μη ειη τουτου . μηδε pag.
ανηλιψος του φαρμακου μακραν απαιστι του ανθρω- 32.
που ταυτα τουτων καν εγγυς ων τυχη . ει δε προσ-
αψεται μη προαληψαμενω η τροφης μη μετειληφοτι αν-
θρωπω θηριον οποτε μαλλον αναλισκεται και ενεργοτε-
ραν ο πληγεις δεχεται την βλαβην ουδεν ηττον επα-
μυναι και τουτοις δυησει τοις λεγεσθαι μελλουσιν
περι τουτων υπ εμου χρωμενω . ερχομαι δε λεξων
οποσα εστιν των βλαβερων τεως κατ ειδος θηρειων .

ΔΙΨΑΣ.

Η διψας το μεν παχω επιπλεον του αρρενω
αυτη . και το μηκω δοκει . τον δε θυμον δυσχερης πανυ
τις τυγχανει και ανυποστατος . ο δε θανατος οξυτερον

[1] Heic ab eadem, quae codicem scripsit, librarii manu in margine adiectum est μακραν.

τοις υπ αυτης διχθεισιν απαντα ουκ αν ποτε τις ραδιως πληγεις υπ αυτης το καθ εαυτον διαφυγοι . εξι δε ωρα του ετους και ανιτχουσιν αι πλειαδες μολις αν ειδοις αυτας υποφαινομενας πλησιον του ταυρου . Εντυθα δη θερμενομενη . και ων ετεκνωτατο της ανατροφης φροντιζουσα δεινοτερα προσελθειν ανερω πω γιγνεται ποτε μεν εξω της ευνης και επι τας νομας ερχομενη ποτε δε επανιουσα επι τον φωλεον εκ της νομης και τροφης κεχορεσμενη και υπνου ποτε μετασχειν θελουσα .

ΕΧΙΔΝΑΙ .

Εκτρεπεσθαι δε χρη και προορων διαφυγοντ@ εχεως τον επι τη συνουσια παρα της θηλειας αυτω περιγιγνομενον θανατον η εν οδω ποτε . η εν αλλω
1 lic. τω χωριω περιπεσειν [1] τινα . η μεν γαρ θηλεια συνπλακεντ@ αρα αυτη και συμμιγνουμενου του αρρεν@ εμφυτα τους οδοντας κατα του αυχεν@ αποκοπτει αυτου την κεφαλην [2] σ απ εκεινου εν τη γαστρι την υπερ φων του ρος δικην βουλομενοι λαβειν ηκιστα μεν ωραν ως αυτους αποκτηνθηναι εκδεχονται . διαφαγοντες δε την γαστεραν αλλ@ αλλαχοθι γιγνονται μεν ασινεις και εξω τουτου τοκου τοδε
3 lic. μη την απο των τεκνων επ αυτηνεεειν [3] διαφθοραν αμηχανον φυγειν . μονη δε των αλλων ερπετων η εχις εγκυμων γινεται τοδε αλλα τουτον μεν ουδαμως πεφυκε γιγνεσθαι τον τροπον . τικτουσι δε ωα και θαλπουσι αυτα επι τα μεν τοι εντευθεν γιγνεσθαι φιλει τα τουτων

* Heic una littera evanuit , in ſequenti lacuna diſciſſae ſunt tres , in tertia vero quatuor litterae .

των και την ταξιν του ειναι δει διαφυλαττειν ακεραιον. αλλα μην οποταν και τυχη ανεβωσα τε και επανιουσα εις την νεοτητα εκ του γηρους τη τε ακμη χαιρουσα και αυτω τω ταχει εν οφθαλμοις ελθοις τουτου μη συγ εναντιος ελθοις τουτω τω θηρειω μηδ' οτ ανιμησασθαι αυτην επιχειρησαντος ελαφου τον θανατον διαφυγουσα ανθρωπου προσψαυσειεν ελθουσα μελεσι. ου δε γαρ αν ποτε περιεσται ο τω χολω τω ταυτης και τη αναγκη περιπεσων. απηχθημεναι δε εισι δεινως αυται ταις δε ελαφοις και τοις νεβροις και πανταχου περιοστουσι τα δε δυσβατα των χωρειων και τας αιμασιας οι ελαφοι την δια της σφων αναπνοης επαγειν τοις ερπετοις βουλομενοι μορον.

CHΨ.

Εστι δε ουτω τις τοπ@ οθρυς [1] καλουμενος τατε αλλα δυσχιμερος ων και κομιδη τραχυς ευφορος δε εστιν ο δε των ερπετων αει αν και αυτα εχουσι αι φαραγγες. και οσοι δε εισιν αλλαχοσε τραχεις και δασωδις [2] τοποι πληθ@ τουτων βοσκει των θηριων. [2] sic.

Μορφας δε αμειβειμενο σηψ πανυ πλειστας οσας μεταβαλλεται δε την ειδεαν. και δοκει φαινεσθαι τοις ορωσι χωριον η τι του χωριου ινατερ ποιειται την διαιταν. τουτων δε οσοι μεν των θηρειων συλλιθους τε και ερημοτερους των τοπων νεμονται. ολιγοι μεν εις το μεγεθος αγριοι δε δεινως την δε ορμην εισι διακαυροι και συντονως οξεις. το δε δηγμα ουχ οιον τε αυτων ποτε μη και διαφθειρειν. Επαν δει δε ενιοις η χροια. τοις μεν οποιον δη λιθ@ ; τοις δε χλωρον οιον και pag. 36.

ομοιον

[1] In margine habetur: Οθρυς τοποι θεσσαλιας.

ομοιον ιω αλλοις δε οιον η εν ψαμμω διαυτα χρωμα περιπλει.

ΑΣΠΙΣ ΦΟΙΝΙΣΣΑ.

Οραν εξεστι και ταυτην απο του ειδους σοι την ασπιδα και καταμανθανειν ως τοτε ονομα Φοινισσα απο του σχηματος εδεξατο. φιβερα τε γερ εστιν ηδε και υπερ τας αλλας και δη και εναυσαι ανθρωπου σωματι χαλεπη πεφυκεν. συνσπειρωμενη τοιγαρουν και αγουσα εαυτην επι την γαστερα εναντιαν τω ταχει ποιειται την οδον. μεγιστη δε ουσα νωδης εστιν η κεινησις[1] αυτη γιγνεται μεταραθυμιας. βαρυνομενης δε εοικεν εχειν τες οφθαλμους υπνω και σφας συμμεμυκεν. ως τα πολλα. ὅταν τις κτυπον τινα αλλως η ψοφον ποιήση. και θεασηται φως ποτε εφνιδιως[2] φανεν. αυτικα ωσπερ και εξ υπνου διανισταμένην αὐτην ὄψει και γοργον βλεπουσαν συναγουσαν τε αὐτην και συνσπιρωμενην[3] ειτα ἐκ μεσης της συστροφης ορθουμενην τε την κεφαλην ἴδοις αν και οργη ζεουσαν.

[1] sic.
[2] sic.
[3] sic.

ΑΣΠΙΣ.

Διαφερει δε κατα πολυ ου μονον ηδε τω μεγεθει των αλλων ασπιδων αλλα και τω ειδει. μηκους μεν γαρ μετρον παρέχεται πλεον η οσον ἔχειν μετρον οργηατω δοκει. τοδε δη παχος τω εαυτης παντως αναλογουν μηκει θηρωντας λεοντας και καπρους τινος οιον ανιλοις ακοντιον τιθει δη την χροιαν η αυτη παντοτε αλλα υπαλλαττει και ποτε μεν ποικιλλομενη ποτε δε ως τεφρα γιγνομενη, και αὖθις μηλινοεδης, και ἄλλοτε μελενομενη[4], και αλλοτε εις αψυ αγει τους ορωντας εαυτην τη χροια μιμουμενη ζοφον οαν δε ο νειλος χροιαν

pag. 38.

[4] sic.

αν εξ αιθιοπιας εχων επισυρομενος την γην ερχεται το ἐντευθεν επι την θαλασσαν μαλιστα εμφερης εστιν. ἡ δε ταυτη τη ειδεα εχι [1] δε ενερθε του μετωπου σημεια δη τινα. οιον δυο οφρυων δυναμενα διατώζειν σχημα υπο τουτοις κινουμενους τοις τυλοις πυρωδες εξιν ιδιν τους ὀφθαλμους αυτης και γοργον βλεποντας ει δυστρωμενη δεως τα πολλα. και μητ' αγχιν εκτινομενη μητε την σπειραν συνηγμενην παντελως ἔχουσα αλλ οιον εικη και μετριως αμφοτερων εν ταυτω το σχημα σωζουσα. εις υψος αἰρεται μεν τον αυχενα. ενορα δε δεινον τι, και αυθαδες λιαν. οιδενομενη [2] και σπευδουσα πταιδουναι τον πλησιαζοντα υφ' ἁυτης ανημερω μοιρα. [3] εχει δε του [3] εξεχοντας οδοντας τεσσαρας. χειλοι δε πως εισιν. οἱ δε μᾶλλον αγκυλοι. ο δε ιος παρακειται τοις οδουσι εγγυς. καλυπτονται δε ὁμως ουτοι και οσω ζωνη τὸ σχημα τουτο εστιν αυτοις υμιν. ουκ αν διαφυγοι τον θανατον τι οτε ο δηχθεις υπ αυτης τας ουν απηχθημενοις πταρ ημιων εμπεσοιεν αιδε. ου γαρ οιονται τον αλοντα τω θηρειω ποτε τουτων οιδησιν τινα υπομιναι [4] η φλεγμονης ογκον. αλλ οιον οινωθεις και κατεσχημενοι.

1 sic.

2 sic.

3 sic.

pag. 40.

4 sic.

Ομοιον δε το ειδος τω εχει ο κεραστης εχει. παρατον ο μεν αυτοιν τυγχανει κερατων αμοιρος ο δε δη τουνομα εδεξατο απο του πραγματος [5].

ΚΕΡΑΣΤΗΣ ΔΙΚΕΡΑΤΟΣ.

pag. 48. v. 6.

Μορφαι δε τουτων εισιν αυτων ερπετων δυο. και το μεν αυτοιν τεσσαρα θατερω δε ανεχει κερατα της

5 Hoc loco deeſt Metaphraſis eorum quae leguntur a verſ. 190. uſque ad verſ. 257. inclusive.

της κεφαλης δυο. εισι δε την χροιαν. αι δε καθαπερ η τε-
φρα των οδων δε εισιν αι τουτων εγγυς διατριβαι και
μην και παρα την ψαμμον ηδεως ερχονται. διαλλαττει
τοινυν κατα πολυ ο κεραστης του εχεως τη πορεια ταυ-
τη. ὅτι ταχειαν μεν μαλλον κ᾽ κατ ευθυ ο εχεις ποιε-
ται την οδον. ο δε ου μονον σκολειαν και ταις αποκλει-
σεσι κεχρημενος πλειοσιν βραδιον ερχεται εφ ο περ ἂν
σπευδη. αλλ οιον ολκας επιπεσοντος αυτη εναντιου κ᾽
δυσχερους καθαπαξ πνευματος επὶ τον ετερον των το-
χων πλειν αναγκης εχει. και η τουτου τις πορεια τοι-
αυτη φαινεται. το δε δηγμα του θηριου τουδε πελιδ-
νον ποιει τον τοπον και επ αυτω ογκος εγειρεται.
ιβ c. φλυκτεναι δε και μαλλον ταις απο των ομβρων
παρεοικυιαι πομφολυξιν επιγιγνομεναι τω πληγματι
τας οδυνας αμβλυτερως παρασκευαζουσι γιγνεσθαι. η
περ το δηγμα του εχεως παρεχειν τοις εξ αυτων πλη-
γεισιν ωδυνην πεφυκεν. ου παραχρημα δε του κερα-
στου το πληγμα αναιρει αλλα και εις ενα την ημεραν
τον τρωθεντα αγει. βουβωνες δε και οσφυς τους τοι-
ουτους επιτριβουσι και λειαν κακμινουσι, δυσθυμιαι τε
ενοχλουσι και τα απο ταυτης τον πασχοντα συνε-
χει δυσχερη. μολις τε και δυσχερως την ψυχην απ-
αλλαττομενην του σωματος εστι θεασασθαι κ᾽ θρηνων ου
μακραν.

ΑΙΜΟΡΡΟΥΣ.

Το μεν δη ονομα αιμορρους απο του ειδους του
κατ αυτον την προσηγορειαν εδεξατο. αυθις δε η κλη-
σις παρα τοις εξ αυτου γιγνομενοις των εργων ελεγ-
χος γιγνεται. Την μεν ουν διαιταν ποιειται, κ᾽

τας

τας καταδυσεις ο αιμορρους αυτος ἐν δαπεδοις τε ἡ τραχεσιν ικανως χωριοις θαμνωδεσι τε ουχη κακιστα και οριοις τοποις. ομως εν τουτοις καταδυομενῳ μετα κορον αναπαυλης τε ως τα πολλα και υπνου λαγχανει. εσι δε αυτω το μεν μηκῳ ουδεν μαλλον ποδῳ. παχῳ δε αρχεται μεν αυτω ειναι και εσι της κεφαλης απο τοιουτος πλησιον. απολεπτυνεται δε εις την ουραν. και ἐστιν μυουρος. εσι δε αυτου το μεν pag.
χρωμα ουκ αει μεν μελας. εσιν γαρ οτε και φλογω- 52.
δης γιγνεται. μεσῳ δε επι τον αυχενα των κατω μερων εις λεπτοτητα ικανως αποτελευτων. κερατα δε φορι [1] δυο κατα του μετωπου. λεπτα μεν τοι [1] sic.
ταυτα και αφανη. και τα των ακριδων μιμουμενα. ο αυτῳ δε και σχεδον κατα τους οφθαλμους τη ακριδι εσιν. ὁρα δ' ουν φοβερον και πυρ εκλαμπουσιν οι οφθαλμοι. αλλως τε και η κεφαλη φρικωδες τι εσι. υποκινουμενον γαρ το κατω δικνυσι [2] γενιον. και σκειαν [3] παρεχον εν τε τοις λιγμοις και καμπαις. οποταν [2] sic. [3] sic.
οιχεσθαι. απιον που δεησειεν αυτο. την μεν τοι κινησιν ο αιμορρους εσιν καθ εαυτον βραδυς και παραπλησιῳ τω κεραξη. διεξισι γε μην αψοφητι και οιον επινεμομενῳ τοις καλαμων φυλλοις βραχυτατον ψοφον αποτελει. αλλα γαρ και τον τρωθεντα υπ αυτου συμβαινει εκ παντῳ τοιουτοις αρα συσχεθηναι κακοις. και οιοις αν τις περιπεσων ποτε ουκ ἂν διαφυγοι. πρωτον μεν γαρ [4] sic.
οιδενεται [4]. μετα δε ὀ πολυ την χροιαν κυανην δικνυσιν [5]. [5] sic.
οδυνατται περι την καρδιαν. ωγκωμενην εχει την γαστερα. αυθις εκκρινομενην αυτην και διαχωρουσαν. νυκτος δε επιγενομενης εξισι [6] μεν αιμα δια ρινων. εξισι δε ομοιως [6] sic.

αυτου και δια των ωτων. φερεται δε και δια του στοματος ομοιως αιμα μεμιγμενον χολη. αλλα τοι και μετα των ουρων ατακτως καταφερομενον αιμα ρυΐσκεται. ἡ το δερμα ρηξεις υπομενει εξω χωρειν επιγομενου· και δι αυτων τουτων του αιματος.

Maxima pars ſequentis folii, quod in Codice eſt 404. abſciſſa eſt, nec reſtat ex pagina priori niſi caput ſerpentis, & verba, quae ſequuntur.

Heic debet eſse nomen & effigies ſerpentis.

γενοιτο μεν
της θηλεως
μη δ ευποι
μεν αμηχαν
μεν τουτου
τεμφθειεν
ως υπο του
ταν υπολυ
θης ο λογος
χως ειπειν
λαττετο ει
νης ανεμο
αιγυπτο
ο τοτε βα
εξελθον
τινος κα
τοτε δη

Altera pagina, quae ſequuntur, ita ſupererant.

. προσθλειβεν ης
. . . .

. σ οδουτιν αυτου
. μεν ουν χαν ω
. ολλυται υπο του
. εια τη ελενη δι
. θρανεται τοϊ γαρ
. ακανθης μεσω
. ων διαρραγεν
. οιον μεσης κ̣ῆ
. μετα ταυτα
. οις τουτοις
. ωζειν ουκ αν
. και κεραςην
. και του κι
. υς .

Heic picta fuit ſerpentis effigies, cuius adhuc caput ſupereſt.

Παρεοικεν δε ο σηπεδων αλλο μεν ουδεν τω αιμορ- pag. 56.
ρω το δε ειδ⊙ μονον . τα μεν τοι αλλα ουχολυτ⊙ εςι . εοικεν γαρ ουτ⊙ εν μεν ταις πορειαις προσπτεοντι . κατα παντ⊙ δε παρεχεται του σωματ⊙ τριχας . και μην αλλα και ταπητος ευανθους ο δε που δικτυσι την χροιαν και του μετριου μειζονα μεν την κεφαλην φορει αποδεουσαν δε του λοιπου σωματ⊙ και σκολιαν αλλως εφελκεται ουραν . ὁ μεν δη δηχθεις υπ αυτου προς τω λιαν αυτον οδυνασθαι ουδε τον θανατον διαφευγει . νεμεται δε ο ιος τουτου και κομιδη χωρει κατα παντ⊙ του πληγεντ⊙ υπ αυτου σωματ⊙ περιρυεται . ισχνενεται δε αυανθεισα καθαπερ εκ πυρ⊙ ἡ κεφαλη των

ἐν αυτη τριχων. ωσε μηδεν απεοικεναι δοκειν μαραυθισι τω γηρα ακανθων ανθεσιν. αλλα μην και τας των οφρυων αυτων τριχας και τας των βλεφαρων αλισκομένας τω καπω και μαραινομενας εν τουτω εσαι σοι θεασθαι. μελη δε εκεινα του δηχθεντος τριχων. ἔρημα γιγνομενα λεπραν και εφιλεν και αλφους ταυτ' εξει επακολουθουντα.

ΔΙΨΑΣ.

Τη εχιδνη κατα πολλα εοικεν η δψας. τα μεν μηκος εχουσα εκεινης ελαττον. ενεργοτερα δε αποκτειναι ως οτι μαλιστα υφ εαυτης τον πληγεντα θαττον. εχει δε την μεν ουραν μελαινομενην ακριβως η δε κατ αυτην την ακραν. το δε δηγμα αυτης δεινως αιδει την καρδιαν και εντευθεν αρχεται το κακον. και μεταδιδωσι τω παντι δηλαδη σωματι. pag. 58.

Γιγνεται δε αμηχανος περι τε το σωμα και τα χειλη αὐτμος του τρωθεντος λειαν. ιασασθαι τε τον πονον τον απο του δψους επιτιθεμενον αυτω ουχ οιος τε εστιν του λοιπου ουδε μην την ταλαιπωρειαν.

Απαγορευων γουν τοις παρουσι και ουκ εχων οτω χρησηται ελθων επι πηγην τινα η αυτου φρεατος πλησιον. ταυρος ως τις δψων και ουτος ερχεται επι τον ποταμον επα απλησως εχων του ὕδατος τουτου εμφορειται πολλου και ουκ ανιησιν εις τοσουτον ες οσον ου της γαστρος ραγισης εξω τα εν αυτη παντα μετα του υδατος ενεχθειη. φερεται γε μην κατ αυταπουν τοιοσδε τις λογος οτι οπηνικα φησιν διενει ο ζευς μα το [1] την αρχην μετα των αδελφων και ειχεν εκαστος την εαυτου. δι' δε εμελεν του ουρανου και εβασιλευεν δοξαν δε ουτω τους ανθρωπους αυτω της νεοτητος εσεμνυνεν περιφανως δωρω

[1] sic.

οτι

οτι αυτω κατεμηνυσαν την κλοπην του πυρ. αλλ οι μεν την νεοτητα εκ δι. λαβοντες ινα αυτη χρωντο. α. βουλιας τε και αφροσυνης ἔργον εργασαντο. οὐ γαρ δη μη μεθεντες απωναντο αυτης. επισαξαντες δε ονον επεθεσαν αυτην. μετα δε ουτ. μεν απηε την οδον ο ονος. καταλαμβανομενος δε υπο δίψης πικρως και πνεους τι ων λιαν ερχεται επι τον φωλεον. ως ο λογ. τοτε του θηριου τουτου εκ νυμφων δε ην επιτραπεν τουτο κρηνης ειναι φυλαξ εδ' το [1] ουν ελθων ευθεως του θηριου τουτου ακεσιν παρ αυτου δεξασθαι των δη πουν των αυτον και απαλλαγηναι υπισχνειται. παρεξιν ταυτα το θηριον ην και ον. αφ ων περ εχων ερχεται φορτιων παρασχειν βουληθη. κ) δια τουτο εξ εκεινου τα μεν θηρεια αποτιθεμενα το γηρας αυθις επανερχεται εις την νεότητα. το δε των ανθρωπων επικηρον γεν. ανεχεται περιμενοντα του γηρως κακα. οὐδε αποξυσασθαι δυναται. εντευθεν μεν ουν το δίψην τουτω προσετεθη και καλειται δίψας το θηριον. θανατον δε οξύτερον επαγει. οις αν υπαρξειεν πληγηναι παρ αυτου. οτι και φλεγεσθαι. υπο δίψης τους τρωθεντας ποιει.

[1] sic. pag. 60.

. ΧΕΡΣΥΔΡΟΣ.

Ουδεν ο χερσυδρος απεοικεναι δοκει το ειδ. ασπιδ. ουδε ουκ αναπιμπλησι το σωμα δυσχερειας τινος ην προσφαυση μονον ταις οδουσι. πρωτον μεν γαρ βαρυτατη τις οδμη. και δυσ. δης. λιαν αυτου δια παντ. χωρει. επιτα [2] δια του βαθους ἴον το στου δεινου και ως οτι μαλιστα τρεπαντ. ἰσχουσι τε αλγηδονες τον πληγεντα απαυστοι. συχναι τε επι τουτοις ζεσεις και φλυκτεναι. [3] επι παντι φλυουται. γιγνεται δε τω χερσυδρω τουτω διαιτα πρωτα μεν εν λιμνη ποιουμενω

[2] sic.

[3] sic.

τους

τους εν ταυτησι βχτραχους . μετα δε τχυτα ξηραυθεισης ως εν θερι της λιμνης υπο του ηλιου και σφοδρα φευγιστης ερχεται επι την εν χερτω μονην αυτικα και ποιει δικτυαν . αυαινομενω μεν λιαν υπο του ηλιου διψων δε και δυσφορουμενος εισω την γλωτταν των γναθων εχειν υχ
[1] lic. οιος τε εστι . ὑποδικνυσι [1] δε ως φοβερον τοτε μεν προβε-
[2] lic. βλημενην εχων αυτην τοτε δε ουκ εχων . και παλιν υποκειμενην [2] και αλλοτε υπερκυπτουσαν του δεοντω πλεον . ελαχεν δε αρα αυτω καλεισθαι χερτυδρω οτι καταλιπων εκεινας τας εν τω υδατι διατριβας αντηλλαξατο και εχει το της γης χωριον . ἕνεκα δὲ της χροιας φιλοτατω εσι προς τοις αλλοις .

ΑΜΦΙCΒΑΙΝΑ.

Folium plus dimidia parte in longitudinem eſt abſciſſum , nec reſtant niſi ea , quae ſequuntur . Pagina prima folii 407.

pag. 62. Και το μεγεθος ελ
βραδυτεραν την αμ
ως εσιν μανθανε
και ταυτην ονομαζ
μη παραιτου οτι
την εσι τας κε
ρατης ετερας κεφ
μηκω του θηρειο
αλλ' αμαυρον και ας
πει εχει δε ισχυρο
και εσι παν αλλω
το δερμα κατα την

το

το θηριον τουτο
φωλεου και εξιν
το κακκυ . . . ων γεν
ξηται μετα τον χε
το απο δειρ
βανε. ειτα επαγω
ουτως απο δερ
φυλαττων αυτο ε
βοηθειας οποτα
ρας κακως η τα
νοσου δια τε θη

ΣΚΥΤΑΛΗ.

Altera pagina folii 407.

. λησια την ἰδεαν
. η αλλ ουν τω τε ογ-
. οσουτον εκεινης
. ιας παχ© πλεον ης
. οις δυγροις τρε
. σ ευλεων [1] εντερα
. ους .
. μη εξελθοντ© με
. υχ . . . ωνος . επιλαμ
. επι το μαραθον ρα
. τα πλησιον επι τη
. τη τα λοιπα θηρεια
. αποδυσηται αλλε
. . .

[1] Legi poteſt etiam ευδιων.

. σβατοις τοποις
. τυχουση γη χρω
. εκα δε του πιειν
. εφ' υδωρ ερχεται.

ΒΑCΙΛΙCΚΟC.

. Ου μην αλλα και αυτου σοι του βασιλεως των ερ-
pag. 64 πετων περι εθελω διελθειν. και ως το μεν ιδειν αυ-
ver. 9. των βραχυτατον εστιν. υπεραιρει δε τη δυναμι των αλ-
λων ουτος και ισχυει πλεον. ξανθον μεν ουν εστι την ιδε-
αν. την μεν τοι κεφαλην οξυτεραν φορει. μηκος δε περι
που παρεχεται παλεσων εννεα. την σπειραν ουκ εχι συν-
ηγμενον αλλα εφηπλωται δια παντος. φοβερως δε δο-
κει τοις αλλοις ειναι πως και εστιν ερπετοις ουκ αν υπο-
μινειεν αυτου της φωνης τον ηχον επι νομην η ποτον αλ-
λως παραγιγνομενου η αυθις επανερχομενου εκ κοιτην πε-
ρι μεσημβρειαν. αλλ επι φυγην τα θηρια ην μονον ακου-
ση της φωνης εκεινου παρ αυτα τρεψεται. τρωσας δε ην
τινα και τυχη. ο δε ονομαζουσι βασιλισκον. απορρειν
μεν τας σαρκας διαλυεσθαι δε και τα μελη του τρωθεν-
τος ποιει. ουκουν ουδε παρ ορνιθων ιδοις αν τουτον τον
νεκρον κατεσθιομενον ουδε υπο κυνων εσαυθις. ουδε υπ
αλλων ελκομενον αγριων και σπαραττομενον θηριων επι
πονηρον το σωμα και δυσχερες λιαν αποπνεν αυτο. δη
τουτο τοις πλησιαζουσι προσετεθη. ην δε καταληφθεις
υπ αναγκης τινος οιονος οιον μενη κιων τω νεκρω τουτω
προσελθων της απ αυτου τυχη και μεταση βορας αυ-
του που κειεται παραχρημα και παρα του νεκρον ελ-
θων ο τοιουτος νεκρος.

ΔΡΥ-

ΔΡΥΙΝΑC Η ΤΔΡΟC.

Τον μεν τοι δρυνχν επιστω σαφως ουτως ετι μην κ᾽ pag. 66.
την τουτου φυσιν. χερσυδρον μεν γαρ αυτον οι πολλοι
καλουσιν. οτι απολιπων τους υδρηλους και λιμνωδεις το- ver. 6
πους παρ᾽ οἷς εποιετο την διαιταν. επι τους ξηρους ερ-
χεται και αυχμωδεις λιχν. μετα δε ετεροι δρμαιαν
τον αυτον λεγουσι. διοτι και ταυτης υπεριδων ηπερ
ετυγχανεν ελομενος ἐν ταις αισχατιαις [1]. και τοις αλ- [1] sic.
λως [2] τοποις τραχυτεροις ουτως διαιταν και μονην διωκο- [2] sic.
μενος υπο οιστρου και κεντουμενος επι τε τας δρυς κα-
ταφευγων ερχεται. και επι τας φηγους. και χρηται
τουτοις προς οικησιν. ον τροπον χρηται και ταις θα-
μνοις προς το ενκαθευδειν. υδρω δε εοικως το καθαρον.
και ἐπὶ τω νωτου το μελας ειναι ωσπερ εκεινος, διασω-
ζων τραχυτεραν εχει την κεφαλην. οδμὴν δε βαρειαν
ικανως και ανυποστατον το παν αυτου σωμα παρεχεται.
και οιον η ιππου δορα εξοζει χαλεπον σαπισα και δυ-
αναστχετον οποταν τχις των σκυτοδεψων παραδοθη χερσιν
σηψιν υπομινασα πολλην και διαμυδησιν τοιουτον οι πλη-
γεντες υπο τυ δρυϊνα η κατ αυτης οιον της αγκυλης η τυ pag.
ποδος κατω χαλεπην οιον κ᾽ μοχθηραν δια παντος αγυστι 68.
τυ σωματος πυον. κ᾽ περι μεν το τεθρωμενον μερος υπο
τυ θηριυ ογκος αμηχανος εγειρεται. ερευθος γε μην εκ ετι
ουδε αιματωδες τι επανθει τη χροια. αλλα μελενεται [3]. [3] sic.
παραφροσυνη τοινυν επι τουτοις και σφοδρα της φωνης
παραλυσις επιλαμβανει τον πασχοντα. αι τε γαρ οδυ-
ναι συνεχουσι και επι τουταις τα δυσχερη εν οφθαλμοις
τυγχανοντα της κακοπαθειας. αιτια γιγνεται παντασα-
σι της παραφροσυνης ξηροτης τε αυν ουχ ολιγη και σηψις

των σαρκων ταχεια και ακμαζουσα νεμομενου κατα ταυτα πανταχη του ἰοῦ εξ αναγκης επιλαμβανει. ολιγωριαι τε ως πλειςαι και σκοτος φερεται κατ' οφθαλμων. χασμη τε προς τουτοις κ᾽ βαρυτης αλληλοις επισυμβαινοντα την των ουρων εποχην εργαζεται σφοδρα. υπνος τε αμα τω ρεγχειν και λυγμος καρτερὸς επισυναφθεντα προς τω ποτε μεν χολωδεις ποτε δε αιματωδεις εμετους γιγνεσθαι. διψα δε αμηχανος και τρομος ισχυρος επ αυτον υστερον ενελθοντα κομιδη πονηρον αυτω κατασκευαζουσι τον θανατον.

ΔΡΑΚΩΝ.

Εσει τοινυν ηγνοηκως ουδε τον δρακοντα τον κατα σε ουδε σε λησεται ην προσειδης μονον αυτον απο του σχηματος το μεν ουν μηκος τω θηρειω εις πληθος εξηπται την δε χροιαν ανθουσαν δικνυσι κυανου. εν ασκληπιου τετραφθαι λεγεται τυτονι παρα το πηλιον. πελεθρονιον μεν τοι τον τοπον τουτον οι ταυτη καλουσιν. και δρυες περιεστασι πληθος αυτων πολυ. και εστιν ο τοπος κατηρεφης ουπερ τον δρακοντα της κομιδης τουτον ηξιωσθαι λογος. ιλαρος εστιν αλλως και γαυρειαν δοκει. κ᾽ τριστοιχοι
pag. 70. μεν εισιν οι οδοντες αυτω. οφθαλμοι δε ιλαρον βλεπουσι. και ο πωγων επανθει του χρυσου. οντινα δ᾽ αν κατεπελθων ουτος ποτε γενηται του πληξαι καν οργητων τυχη
1 fic. ανεπλεως λυμενεται 1 ουδεν. η τοσουτον μονον εις ὀδυνην υπ αυτου τον πληγεντα αγει εις οσηνπερ αν κ᾽ μυς εκεινον ενδακνων ηνεγκεν. και αιματος φοραν τοσαυτην οσην περ αν εκ του τραυματος του παρ εκεινου συμβαν ουτως επακολουθησῃ.

Εξι γε μην εχθρος τω αετω και μισειται λιαν οτι αυ-

αυτου διαφθειρειν ουκ απεχεται τα εγγονα. αλλ επι την καλιαν ελθων επιτιθεται μεν ηι τυχη τοις ωοις επιτιθεται δε τοις νεοττοις πλημμελειας ειδος αφιεις ουδενι τα κατεσθιει. πολλακις δε καὶ αυτω εκεινω τω αετω εχοντι θηραν λαγωου η βοραν προβατου τιθεμενω ποθεν εξερπυσας επισιν ο δρακων. ο δε εσθιειν μεν επελθοντος ουκετ' ανεχεται. τρεπονται δε επ' αλληλους οιδε καὶ διαμενουσι. μαχομενοι προκειμενης αμφοτεροις της θοινης εις φιλονικιαν. επιλαμβανεσθαι δε περιιπταμενου του αετου αραμενος ο δρακων την κεφαλην ανω περιβλεπων πανταχου προθυμος γιγνεται και ορμα δρατεσθαι.

ΚΕΓΧΡΙΝΑC.

Οι την λημνον επισταμενοι. νησος δε εστιν η λημνος ανακειμενη τω ηφαιστω και την δυσχιμερον σαμοθρακην. ανεχουσι δε αυται μεν εκ του προκειμενου πελαγους της θρακης κατ αυτα της αινου ιε [1] και την της ηρας λεγουσι. ποταμος μεν τοι ταυτην διαρρει την αινον. και εστιν ονομα τω ποταμω αιβρος. εστι δε δη και ζωνεον ο..λος καλουμενον. ενθα Ορφευς εκιθαριζεν κα.... εν αντρον η εκατη. καὶ οι γιγνωσκοντες τα χωρεια ουχ ἡκιστα επιστανται τουτο το θηριον. οτι ποτε εστιν ο κεγχρινας εν γαρ τοις τας νομας τοις τοποις ποιειται. προσετεθη δ' ουν τω αυτω ονομα ερπετω και καλειται λεων. οτι των αλλων ουτος εοικεν ερπετων διενηνοχεναι μη μονον ταχει και μεγεθει αλλα και αυτω τω ειδη και αυτη ἰσχυει. επε- pag. 72.

[1] Sex heic circiter litterae videntur deeſſe, cum ipſa pergameni particula abſciſſae. In ſequentibus vero lacunis ſcias totidem videri litteras abeſſe, quot ibi puncta apposuimus.

ται τοινυν τω πληγεντι αυτικα δη και παραχρημα το σωμα τρεπεσθαι ιοντος τε εις βαθος του ἰου και το παν επινεμομενου υδερον τε ευθυς επιλαμβανειν την γαστερα βαρειας τε αλγηδονας εξ αυτης γιγνεσθαι και τον θανατον ηκειν και διαλυσεσθαι. ναι μην αλλα κὴ καυματος οντος σφοδρου ισταμενου θερους πιεζουμενος υπο λιμου ανα τα ορη πορευεται ζητων εξ αιγων η προβατων αυτω τινα πορισασθαι τροφην. οι δε ηγουμενοι των προβατων τυγχανουσι ψυχαξοντες περι μεσημβριαν. υπηνεμον γαρ τι χωριον εξευροντες οιδε και σκειαν παρεχειν οποταν η καυμα δυναμενον την απο των φυτων ολιγων αποσησαντες της νομης ταχιστην η ενταυθ' ἀπαγαγοντες προσαναπαυουσιν. ταυτα μεν ουν περι λημνον κὴ την σαμοθρακην ο κεγχρινας απεργαζεται επιων και
[1] sic. λυμενομενος [1] τοις εκει θρεμμασι. μηδε . . δε αυτως εστω θρασυς μηδε μην ασκνος εκ λογισμου οστις εναντιος ελθων ποτε βουληθηναι εχει. τω θηρειω τουτω χωρισται προς μαχην. Ο..... μη ου πρωτον μεν εξ αυτης της θεας
[2] sic. επιτα [2] μεν τοι και της αλλης αυτου μανειας τε αμα και θρασυτητος του θηριου καταληφθεις αλω. μετα ταῦτα δε περιπλακεις οιον αυτικα υπ' αυτου που και περι-
pag. 74. εληθεις μυζηθεις τε αμα και χωρησας ολος δια του στοματος καταποθη. αλλ ου χρη τα δεινα περιμενειν. απαλλαττομενον δε αμα ταχυτητι του κινδυνου την μεν κατ ιθυ πορειαν λαμβανειν ουδαμως συμφερον. εκτρεπεσθαι δ ... υτην ωφελιμωτατον ως τα πολλα. και ποτε μεν χρη βαδειζειν την επι δεξιαν ποτε δε την επι θατερα αποκλινειν μερη ξοδους τε και υποσροφας ποιουμενω συνεχεις και επαναζευξεις παραιρουμενω

ευρεα

ευρεχ θησει τουτον δη της ορμης τον θηρα. ταχυτατος γαρ ων το κατ' ευθυ εν ταις των καμψεων περιτροφαις ευρισκεται βραδυς. οδυνωμενω γουν τους σφονδυλους και αυτην απασαν την ακανθαν ελαττοι του δρομου. τοιουτον αρα τον κεγχρειναν τουτον ειναι αι προς θρακην νησοι παρεχονται.

ΕΛΩΠΟΣ ΤΥΦΛΙΝΟΣ

ΑΣΚΑΛΑΒΩΤΗΣ

ΑΚΟΝΤΙΟΣ ΛΙΒΥΣ

ΜΟΛΟΥΡΟΣ ΜΥΟΘΗΡΟΣ.

Εξι μεν ταπινω [1] την προσωψιν ο ασκαλαβωτης. το δε δημμα ουκ εξη [2] ταπινος. διηγγελλει δε η φημη περι αυτου ταυτα οτι η δημητερ αχθεσθεισα αυτω θινως ενεμεσησε και αμυνομενη τριπτολεμον γαρ δη τον εκ μεταγειρας γενομενον η οινη βερκπενις [3] του καλλιχορου πλησιον ελθων εν τη ελευσινι παρ αυτο το φρεαρ ο ασκαλαβωτης ως ο λογω τον τριπτολεμον λεγει ενταυθα επληξεν. Εξι μην ερπετων γενη αλλων και αλλων. πλην ησσον εξι πονηρων και λειαν αβλαβων. χωριοις δε ενδιαταται διαφοροις οντα διαφορα. εχει δε προσηγοριας τα γενη και καλειται απ αυτων. ελοπες τοινυν οι μεν αυτων και αλλοι λιβυες κεκληνται.

[1] sic.

[2] sic.

[3] sic.

Μυοθηραι τε επι τουτοις αλλοι και οι την κλησιν εχοντες απο του πραγματω ακοντιαι. και μολουροι εισιν ετεροι και τυφλιναι αλλοι.

Αλλα και βοτανων αυτικα και ριζων τοι περι ης pag. 76. της απ αυτων δη τουτων πορισομενης ωφελειας ου μην αλλα και της ωρας καθ' ην δει λαμβανειν τας βοτανας στοιμως αφηγησομαι σοι και συν ακριβεια. ιν' εαν

πο-

ποτε τινϕ ολως το σωμα βουληθηση πληγη κατεσχημενον η αλλως οδυνη παραμυθησασθαι βαρουμενον η του εκσωζειν δια τουτων δυναμις σοι παρη. χρη δε ου μονον αρτι λαμβανοντα και εκ του ευθεος τας βοτανας φερειν την ιασιν τοις την απο των ερπετων πληγην παραδεξαμενοις. αλλα και ευγεων απο χωριων και βαθεων
1 sic. αλλως. εν οις κωνωπες[1] γιγνοντε απο της ενυπαρχουσης νοτιδος τοις χωριοις τουτοις.

ΚΕΝΤΑΥΡΙΟΝ
ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΟΛΟΧΙΑ.

Εξω δη πρωτη σοι των ριζων εις αφηγησιν ερχομενη και ων ενεκα παρεχεται θεραπιας χαριν ηδε η λεγομενη χειρωνιϕ.

Ο δε χειρων ουτϕ αφ ου περ εσχεν και η ριζα την επωνυμιαν κενταυρος ην και πατρος γεγονεν εκ τυ
2 sic. κρονου. εν δη τω ορι[2] της θετταλιας τω πηλιω επειδη ηδε ην η ριζα ουκ ελαθεν αυτον αλλα εξευρισκει. και καλει τογε εντευθεν χειρωνιον αυτην οτι αυτϕ αυτης ο χειρων ευρετης γεγονεν.

Και το μεν ειδϕ αυτης τυγχανει τοιονδε. εμφερης εςι κατα φυλλα αμαρακι. το δε ανθϕ παρεχεται χροιαν την απο του χρυσου. η ριζα γε μην ουκ εις βα-
3 sic. θϕ αλλα επι πολλης[3] εςι και γης εν ολιγω. δυναται δε διδομενη παντι τω πληγεντι υπ' ερπετου. υφ οιου δ' αν τυχη ρυεσθαι και υπεξαγειν ολιγου δειν τον τω θανατω προσομιληκοτα. εμβαλλων τοινυν εις οινον τοσουτον απ αυτης της ριζης οποσον αυταρκες εςι και προς θεραπειαν εις κοτυλην οινου. προτερον μεν τοι κοψας ειτα τον οινον επιχεας διδου τηνικαυτα πινειν τω εγγυς. και παρα το δεινον εκινϕ
4 sic. ελθοντι[4].

Ε'αν τε τοινυν ουσαν ξηραν εαν τε και ανελομενος εκ της γης αυτικα μαλα παρα χειρας εχης ουδεν τουτο σοι διοιστι θεραπιας χαριν.

Εμοι μεν ουν δοκει δια τουτο και το πανακιον προσειρησθαι. επιλεγεται γαρ και τουτω τουτο το ονομα πανακιον. διοτι ακεσιν επιφερει. και διαδραντες απιχσι πολλοι α περιμενειν αναγκη θεραπιας σχη τι τους ταις απο των ερπετων συμφοραις και κακοις αμηχανοις περιπεπτωκοτας. εχομενη δε εσι της βοτανης ταυτης αριστολοχεια και ταυτην εγω καλουμενην οιδα. και αυτη μετ οινου πινομενη ποιειν τα αυτα τη προτερα βοτανη δυναται. φυεσθαι δε εν συσκιοις ως επι παν φιλει. και απο του συλλαμβανεσθαι προς ευτοκειαν ταις τικτουσαις αυτην γυναιξιν ουτως αριστολοχια κεκληται. φυλλα δε φερει μεν κισσοειδη και σχεδον τα αυτα δικνουσα[1] τη περικλυμενη. ανθει δε ερυθρον και οιον η υσγινος. ταυτη δε κεχρηνται προς τας βαφας των οιαπερ αυτη την χροιαν η υσγινος τυγχανει. αποπνει δε δεινον αρα και λειαν δυσχεραις[2] και τον καρπον παρεοικοτα ταις αχρασιν φερι και μυρταδος αντικρυς τω καρπω και βακχης και του των απιων. pag. 78. [1] sic. [2] sic.

ΑΡΙΣΤΟΛΟΧΙΑ ΣΤΡΟΝΓΥΛΗ[3] ΚΑΙ ΤΡΙΦΥΛΛΟΣ. [3] sic.

Α'λλα μην αρσενος τε και θηλεως η ταυτης παρεχεται της βοτανης φυσις διαφορας. της μεν γαρ αρρενος αριστολοχειας εσι υπομηκης τε ἡ ριζα και χωρει προς βαθος και εστιν περι τι ου πηχυεκ. η θηλεια δε εσιν ουχ ομοιως μακρα αλλα ευστρογγυλος εις μεγεθος. και εις το βαθος ου λειαν η ριζα κατισιν. πυξω δε τη

ἐν

ἐν ωριχω το ειδ@ εοικεν και εστι . της κρητης το χωριον εν ω αι πυξοι τοιαυται φυονται . πινομενη τοινυν οινου μετὰ και τουτου μελαν@ εις δρχχμην τοις υπο εχιδνων η εχεων διχθισιν [1] ικχνως βοηθει . Και το λεγομενον τριφυλλον ουδεν εκ παθειν τον δηχθεντα ουδε υπομειναι βλαβην τινα πληξαντ@ ερπετου . ειναι μεν τοι την βοτανην ως οτι μαλιστα επιζητει ταυτην ορινων ατο και αποκρημνων και τραχεων τόπων εκλεγεσθαι . ετει [2] γε μην το [3] τριφυλλον τουτο παρα μεν ενιων μανιανθες τριπετηλον δε παρ ετερων προταγορευεσθαι . εχει δ' ουν τα μεν φυλλα παρεοικοτα τοις του λωτου οδμην δε την αυτην τη ρυτη . ο πηγανον λακεδαιμονιοι ρυτην τη επιχωριω κεχρημενοι λεγουσι του φωνη . οποταν δε δη της βοτανης ταυτης μαρανθη μεν το ανθ@ τα δε φυλλα σιζηται δοξης ας αν αποφορας ασφαλτου μετεχειν εσθανομενος [4] της οδμης του τριφυλλου τούτου . χρησιμον δε εφι τηνικαυτα συναγειν το σπερμα οποταν επακμαζαν εχυτου γηρειον γενηται . στρογγυλον μην εσι το σπέρμα . ϗ κυμβαλου σωζομενον επ αυτου δικνυται το σχημα . υπο οφεων δε τὰς δηχθεντας αμα οινω τοδε διασωζει ποθεν .

1 sic.

2 sic.

4 sic.

ΘΑΨΙΑ
ΚΑΙ ΕΛΞΙΝΗ.

pag. 80. Αλλα σοι και ταυτας εγω τας συνθετους αρα και θεραπευτικας βοηθειας ωσαν οιοσθε ω διεξελευσομαι . εσι τις νησ@ σικελεια εν η θαψ@ τις λεγομενη γιγνεται βοτανη . ταυτης της θαψου την ριζαν τριψας ως μαλιστα επιμελως . μετα μεν τοι του αγνου του καρπου νη-

ριν

[3] Inter voces μην & το ſuperadditum eſt verbum αξιοι .

ριν τε προς τουτοις την βοτανην και πηγανιον επιβαλων. θυμβρης τε ομοιως κλωνας αλλ ου της ορεου αλλα της εν τοις τοποις τοις ημερωτερους φυομενης. η γαρ δη ορεα αυτη θυμβρα εις υψος αιρεται καθαπερ ερπυλλος. ανθουντος τε δη το σφοδρον ασφοδελου ριζαν τοτε καυλιον αλλοτε μεν αλλοτε σπερμα. ετι μεν τοιαυτο φερουτος του ασφοδελου και εχοντος εν εαυτω το σπερμα του λοβου ταις ουσαις προστιθει. ελξινη δε εστι βοτανη και λεγεται τουτο απο του μηδεν αυτην συγχωρειν πλησιον εαυτης φυεσθαι. αυτη που τον μεν χυμον ιξωδης τυγχανει. κλυβασις η δε δια τουτο προς των πολλων ονομαζεται.

Χαιρει δε εν τω ελει γιγνεσθαι και μαλλον εν ευυδροις τοποις. κοψας δε ταυτην αμα ταις ρηθεισαις την βοτανην επιμελως παταις μαλιστα τα μεν οξει προσχρωμενος και διαμιγνυς ταις αλλαις συναναλαμβανε. ει δε μη παρειη οξος οινω προσκεχρησο. ει δε αποστερη και τουτου ειθι σοι την επι το υδωρ και ουτως ανειρου παντα δια του υδατος. αντιζωον γαρ τω θανατω κατασκευασις βοηθημα και σωτηριωδες αντικρυς απο των ερπετων.

Hactenus ex Codice Vindobonenſi, Medicei defectus ſuppletus: quae ſequuntur, ex Mediceo deſcripſimus, alterius variis lectionibus in calce paginarum adiectis.

ΠΕΡΙ ΑΛΚΙΒΙΟΥ ΚΑΙ ΠΡΑΣΙΟΥ [1].

Καὶ ἡ ῥίζα δὲ ἀγαθόν τί ἐστιν ἄρα ἐπίστασθαι pag. αὐτήν, ἣ πρότερον μὲν ἔχει ἰόν [2]· ὕστερον δ' ἀλκίβιον 80. προσαγορευθεῖσα [3]. ἔστι δ' οὖν τὰ μὲν φύλλα ἐξ αὐτῶν [4] v. 541

[1] Cod. Vindob. αλκιβιον και πρασιον. [2] εχιον. [3] προσαγορευθισα. [4] εαυτων. οἷον

οἷον ἀκάνθας ὁρᾷν περιβεβλημένα τὰ ταύτης καὶ περικείμενα, τὸ δὲ ἄνθος αὐτῆς οἷόν περ καὶ ἰῷ, τὴν ῥίζαν δὲ οὐκ ἔχει πάχειαν, ἀλλὰ ἐτὶ μῆκος ἐκτέταται[1]. λέ-
pag. 82. γει δὲ λόγος τις[2] περὶ ἀλκιβίου, ὡς ἦν καὶ κίβιός[3] τις καὶ ἐκάθευδε πλησίον, καὶ πάρ' αὐτὴν ἐλθών ποτε τὴν ἄλω, τὸ δὲ γιγνόμενον ἦν ἐν θέρει· ἔρχεται οὖν τὸν ἀλκίβιον καὶ τιτρώσκει ἔχις εἰς τὸν μηρόν· ὁ δὲ διαστὰς[4] ἐκ τοῦ ὕπνου, καὶ ὀδυνώμενος[5], γίγνεται μὲν εὐθέως ἑαυτοῦ, λαβὼν δὲ πλησίον οὖσης ῥίζαν[6] τῆς βοτάνης ταύτης, εἶτα ἀνασπάσας ἀπὸ τῆς γῆς ταχὺ, κατακόπτειν παραδίδοσιν[7] αὐτοῦ ταύτην τοῖς ὀδοῦσι· καὶ ὁ[8] μὲν ὑγρὸν ὅσον ἦν τοῖς ἐντὸς, διὰ τοῦ λαιμοῦ χωρηγεῖ[9] χωρίοις, τὸ δὲ ἄλλο τῆς ῥίζης ὅθεν ἦν τὸ ὑγρὸν ἐκμυζηθὲν, τοῦ στόματος ἐξαγαγὼν κατακλήττει[10] τὸ ἕλκος.

Ἀλκίβιον τοίνυν ἡ βοτάνη μετὰ ταῦτα διὰ τοῦτο κέκληται, πρόσθεν ἐχιὸς[11] λεγομένη, ὅτι τε ὁ εὑρὼν τοπρῶτον, εἴτε ὁ χρησάμενος περισωθεὶς Ἀλκίβιος ἦν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι καὶ τῆς πρασίου χλωρᾶς οὔσης, κόψας ὁμοῦ κλῶνας πάνυ σφόδρα, καὶ λευκῷ ἐν οἴνῳ ἀναλαβὼν, τοὺς ὑπὸ ὄφεων πληγέντας, ἔξεις διὰ τοῦ[12] δύναμιν τοῦ κινδύνου ῥύεσθαι· ἡ γὰρ δὴ πράσιος αὕτη καὶ τὰς πρωτοτόκους λέγεται τῶν βοῶν, ὁπόταν ἦεν[13] αὖται βαρυνόμεναι τῷ γάλακτι, ἥκιστα πάντων ἐπὶ τούτοις μεταποιούμεναι τῶν νεογνῶν περιτεθεῖσα τοῖς μαζοῖς, στέρ-

γειν

[1] εκτεταχται. [2] τις ταυτα. [3] ην αλκιβιος. [4] διανεσας. [5] οδυνωμενος. [6] ρειζαν. Quum promiſcue ι pro ει, & ει pro ι Codex Vindob. uſurpet, nullam deinceps huius variae lectionis rationem habebimus. [7] παραδιδωσιν. [8] και το. [9] χορηγει. [10] καταπλαττει. [11] εχειειον. [12] τουτου. [13] ειεν.

γειν ἀναγκάζει τὰ ἔγγονα, προχεομένου μεταταῦτα πολλοῦ καὶ ἀπορρέοντος τοῦ γάλακτος. ἥδονται δὲ καὶ μέλιτται τῇ πρασίῳ ταύτῃ, ἡ μελίφυλλον μὲν παρ' ἐνίων, μελίκταινον δὲ διὰ τούτου παρ' ἐνίων προσαγορεύεται. αἱ γὰρ δὴ μέλιτται τῶν κατὰ σφᾶς ἐπιλαβόμεναι χωρίων, καὶ ὧν ἐργάζονται[1] κηρίων, καὶ οὗπερ ἐποιοῦντο μέλιτος[2] παρὰ ταύτην ἴασιν[3] καὶ βομβοῦσιν ἐρχόμεναι, καὶ ταύτης[4] φύλλα τῆς πρασίου ἐχόμεναι ὑπ' εὐωδίας καὶ τῶν ταύτης καλῶν[5].

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΣΤΕΡΙΟΥ[6].

Τοῦ δὲ ἀστερίου τὸ εἶδός ἐστι που τοιόνδε· πορ- pag. 102. v. 11.
κίλαι κατὰ τοῦ νώτου παντὸς αὐτοῦ διήκουσι γραμμαί· ἔπειτα ἐὰν προσάψηται ἀνθρώπου σώματι, φρίκην τε καὶ ταύτην λεπτὴν καὶ καρυβαρείαν[7], ἅμα τούτῳ καὶ παράλυσιν τῶν γονάτων ὁ ἀστέριος οὗτος φάλαγξ εἴληχεν ἐμποιεῖν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΥΑΝΕΟΥ ΦΑΛΑΓΓΙΟΥ[8].

Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ κυάνεον οὕτω καλούμενον φαλάγ-

[1] ειργαζοντο. [2] μελιττος. [3] ιασι. Hanc quoque variantem lectionem, & huiusmodi alias, in quibus litterae ν ἐφελκυσμὸς in alterutro Codicum occurrat, omittendas in posterum censuimus. [4] τα ταυτης. [5] Quae heic in Nicandri Theriacis sequuntur, a versu nimirum 557. usque ad versum 725. eorum metaphrasin suo loco Codices omittunt, restituunt autem inferius post versum 827. ubi ipsam quaere: nos enim mss. lectionem sequi utcumque voluimus. [6] OPNIC. Qui quidem titulus ad ea potius, quae sequi debuerant iuxta Nicandri Carmen, quam ad ea, quae de asterio modo enarrantur, pertinere videtur: ex quo colligas, hanc metaphraseos inversionem ex praeposteto quaternionis situ in vetustissimo alio exemplari, unde reliqua profluxere, repetendam esse.
[7] καρηΒαρειαν. [8] ΚΥΑΝΕΟΝ.

γιον, τοιοῦτόν ἐστι τὸ εἶδος, οἷον καὶ τὸ χρῶμα κυάνεον, παρέχεται δὲ μέγεθος μὲν οὐδὲν τοῦτο, οὐδὲ ἔστιν βραδὺ, καὶ πεφύκασι τρίχες ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἐὰν πλή-
pag. ξῃ, τὴν καρδίαν τοῦτο ὀδυνᾶσθαι ποιεῖ, καὶ ὡς νύκτα
104. ὁρᾶν, καὶ ἐπιγίγνεται τοῦ πληγέντος τοῖς κροτάφοις βάρος, συνεχεῖς τε ἔμμετοι[1] καὶ λεπτοὶ, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὁ θάνατος τὸν πληγέντα ἴσχει.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΡΩΣΤΟΥ[2].

Ὁ μέν τοι ἀγρώστης οὗτος ἔοικε τὴν μορφὴν τῷ λύκῳ, ὁ δέ γε λύκος οὗτος οὐδὲν πλὴν μιᾶς ἀναιρεῖ, ὁ δὲ ἀγρώστης μέλιτας[3], ψήνας, καὶ μύωπας, καὶ ὅσα τούτων ἀδελφὰ διόλλυσιν[4]. δρᾷ δὲ[5] οὐδὲν δεινὸν ὑπ' αὐτοῦ τὸν πληγέντα ὁ ἀγρώστης οὗτος.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΦΗΚΙΟΥ[6].

Σφήκιον τὸ καὶ καλούμενον δυσδηρίτην, τὴν[7] μὲν χροιὰν πυῤῥόν ἐστι, καὶ ὡς σφηκὸς φέρει· εἰσὶ δὲ οἱ σφῆκες θρασεῖς, καὶ τῶν γειναμένων αὐτοὺς σιπῶν[8] ἐπαγομένην ἔχουσι τὴν ἀλκὴν ζονείαν· ἐξ ἱππίων μὲν γὰρ σφῆκες σωμάτων γίγνονται· τὰς δὲ μελίττας ὁμοίως τὰ τῶν μόσχων ποιεῖ, τὰ δὲ ἔργα ἑκατέρων τῶν γερανῶν[9] εἰς ἑκάτερον αὐτοῖν ὁρατὸν[10] γεννησαμένοιν. τὸ μέν τοι δῆγμα τοῦ σφηκίου τούτου φλεγμονὴν γεννικὴν[11] ἐπιφέρει[12], εἶτα τρόμον, ἐπὶ τούτοις καὶ ὀλιγορίαν[13], ᾗ τὸ μηδὲν ἰσχύειν ἔτι ἐπ' αὐτὸν ἔρχεται, ὅτε ὕπνος αὐτῶν καταβραχὺ πρὸς ἑαυτὸν ἕλκων, τῷ θανάτῳ παραδίδωσι λελησθότως ἄγειν.

ΠΕ-

[1] εμετοι. [2] ΑΓΡΩΣΤΗΣ ΟΙ ΔΕ ΛΥΚΟΣ. [3] μελιττας. [4] διολλυσιν γενη. [5] δε ουδεποτε ουδεν. [6] ΣΦΗΚΙΟΝ. [7] abeſt την. [8] ιππων. [9] γενων. [10] ορατοιν. [11] γενικην. [12] ολιγωρειαν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΤΕΡΟΥ ΦΑΛΑΓΓΙΟΥ [1].

Ἐχόμενον δὲ δὴ τούτων ἐστὶν ἄλλο φαλάγγιον, καὶ καλοῦσιν αὐτὸ μυρμήκιον, διότι ἐστὶ παρεοικὸς τῷ μύρμηκι τούτῳ [2]· πυῤῥὸν δὲ ἔχει μὲν τὸν αὐχένα· τὸ δὲ ἄλλο αὐτοῦ σῶμα ἅπαν [3] ζοφῶδες τυγχάνει, καὶ δείκνυνται ἀφέρες ἐπ' αὐτοῦ· κεφαλὴ δὲ ἄνευ τῶν ἀφέρων, ἐοικυῖα δείκνυται τῷ λοιπῷ σώματι. ἔστι μέν τοι αὐτοῦ τὸ δῆγμα ἐπαλγὲς, καὶ παραπλήσιον τοῖς τῶν ἄλλων. pag. 106.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΑΛΑΓΓΟΕΙΔΟΥΣ Η ΚΑΝΘΑΡΟΕΙΔΟΥΣ [4].

Ἐπὶ τούτοις ἐστὶ φαλάγγιον, τὸ μὲν χρῶμα καθάρου παρέχον, ἄλλως δὲ οὐ μέγα· ἐν τῇ Αἰγύπτῳ [5] περὶ τὰ σπέρματα τούτων πλῆθός ἐστι πολὺ, καὶ τοῖς θερίζουσιν ἐμφύεται, καὶ ὀδύνην παρέχει τὸ δῆγμα. φλυκταινῶν τε γὰρ ἐπαναστάσεις τὸν δηχθέντα ἴσχουσιν ἰσχυραὶ, καὶ ἡ καρδία πηδᾷ καὶ φρονεῖ ἀλλοῖα, καὶ φθέγγεται μανικὸν, καὶ οὐ μόνον ἡ γλῶττα τοῦτο, ἀλλὰ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑπόθερμόν τι καὶ μανικὸν τοιοῦτον βλέπουσι.

ΚΕΦΑΛΟΚΡΟΥΣΤΑΙ [6].

Τοὺς λεγομένους κεφαλοκρούστας ἡ Αἴγυπτος τρέφει· εἰσὶ δὲ παραπλήσιοι τῇ φαλαίνῃ. αὕτη δὲ μεταδιαίτιος μὲν ἀεὶ τὸ τοῦ λύχνου φέγγος, ἔρχεται δὲ δειπνούντων. οἱ δὲ καὶ κατὰ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ περ ὁ δρόμος ἄρχεται τῆς νυκτός. ἔχει δὲ ὁ κεφαλοκρούστης τὰ μὲν πτε-

[1] ΜΥΡΜΗΚΙΟΝ. [2] τυτο. [3] παν. [4] ΦΑΛΑΓΓΟΕΙΔΕΣ Η ΚΑΝΘΑΡΟΕΙΔΕΣ. [5] αιγυπτου. [6] Deest hic titulus. Caput vero inc. Τους κεφαλοκρυσας οι λιγονται η αιγυπτος τρεφει. εισι δε οι κεφαλοκρουσαι παραπλησιοι τη φαλλαινη κ. λ.

πτερὰ, ξενὰ, καὶ χλωρὰ, καὶ οἷα κεκονιαμένην [1] τὴν χροιὰν ἔχοντα. τοιγαροῦν τὰς χεῖρας ἴδοις ἂν πολλάκις τοῦ προσαψαμένου τοῦ κρανοκολάπτου. οὕτω γὰρ αὐτὸν καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι. γεννᾶται μὲν οὖν οὗτος ὑπὸ ταῖς περτίαις, τὴν δὲ κεφαλὴν κεκλιμένην ὡς ἑτέρως
Pag. 108. ἔχει, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀνέχη [3] τὸ κέντρον, καὶ κρύπτειν αὐτὸ πειρᾶται ὑπὸ τὸν αὐχένα. βαρύνεται μέντοι τὴν γαστέρα, καὶ τὸ πλῆγμα αὐτοῦ εὐπετῶς εἰς θάνατον φέρει.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΙΔΟΥΣ ΤΩΝ ΣΚΟΡΠΙΩΝ [4].

Τὰ δὲ δὴ κατὰ τοὺς σκορπίους λεκτέον εἴδη [5] ἄττά ἐστι, κέντρα ἔχουσιν, οἷς παίουσι· καὶ λίαν ἀλγοῦσιν οἱ πληγέντες· ἔπειτα δὴ τούτων ὁ μέν ἐστι λευκὸς, βλαβερὸς δὲ ἧσσον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΥΡΡΟΥ ΣΚΟΡΠΙΟΥ [6].

Ὁ δέ γέ τοι πυῤῥὸς, ὡσεί τι [7] μάλιστα ἐπώδυνος. τὸ γὰρ πλῆγμα οἷον ἀπὸ τοῦ πυρὸς καιόμενον [8] τὸν πληγέντα εἰς αἴσθησιν ἄγει, καὶ φλεγόμενόν τε ἐστὶν ἰδεῖν δεινῶς ὑπὸ δίψους αὐτὸν καὶ ἀπολλύμενον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΖΟΦΟΕΙΔΟΥΣ [9].

Ὁ δὲ δὴ τρίτος, ὃν ζοφόεντα κεκλήκασιν, οἶμαι, ἐστὶ [10] τοιοῦτος. μεγάλων ἐμπίμπλησι τοὺς πληγέντας κακῶν. ὀδυνῶνται [11] γὰρ πάνυ σφόδρα, καὶ παραπαίουσιν οἱ τοιοῦτοι, καὶ γελῶσι πλατύ.

ΠΕ-

[1] κεκονιμενην. [2] κεκονιμενας τοιγαρουν. [3] ανεχει.
[4] ΣΚΟΡΠΙΟΣ ΛΕΥΚΟΣ. [5] pro λεκτέον εἴδη habet λεκτιον γαρ ηδη περι αυτων τοιαυτα. [6] Abeſt hic titulus.
[7] ως οτι. [8] κτομενον. pro diphthongo enim αι ſaepe ε adhibet, quod ſemel adnotaſse ſufficiat. [9] ΖΟΦΟΕΙΣ.
[10] ϛι γαρ. [11] οδυνωνται τε.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΛΩΡΟΕΙΔΟΥΣ [1].

Ε'ὰν δὲ ὁ χλωρὸς οὗτος πλήξας τύχῃ τινὰ, ὄψει δὴ καὶ τοῦτον ἐχόμενον μεγάλῃ μὲν φρίκῃ, καὶ οἷον ἀπὸ χαλκοῦ [2] ἐπεωρηθήσει [3]. ἢν δὲ κ᾽ ὅταν ὁ ἥλιος αὐτὸς ὢν οὗτος ἑαυτοῦ θερμότερος, τύχῃ ὑπὸ τοῦ [4] σκορπίου τις τῷ τούτου πλήγματι γένηται, οὐκ ἂν μὴ ῥιγῶντα καὶ τοῦτον ὄψει ὡς χειμῶνος [5]. τὸ μέν τοι κέντρον αὐτοῦ κοπίδι ἔοικεν, καὶ ἐννέα εἰσὶ τοῦ νώτου ἄχρι τῆς ἄκρας οἱ σφόνδυλοι [6].

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΕΛΙΟΥ ΣΚΟΡΠΙΟΥ [7].

Ὁ δὲ ἐμπέλιος τῶν σκορπίων γαστέρα μὲν μεγάλην ἔχει, ποηφάγος δέ ἐστιν ἄλλως, καὶ σιτεῖται τὴν γῆν, τὸ δὲ τοῦ πλήγματος αὐτῷ λοιμὸν [8] ἐμποιῆσαι, ὁτωοῦν βαρύτατόν ἐστιν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΡΚΙΝΟΕΙΔΟΥΣ [9].

Σκέψαι δὴ καὶ τοῦτον τὸν σκορπίον, ὡς προσφερής ἐστι τῷ καρκίνῳ, οὗ τὴν νομὴν ἵστασιν ὑποδεχόμενοι αὐτὸν πολλοὶ τῆς θαλάττης αἰγιαλοί. pag. 110.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΓΟΥΡΟΕΙΔΟΥΣ [10].

Παγούρῳ δὲ ἔοικεν ὅδε, τῷ καὶ πετράγῳ καρκίνῳ προσαγορευθέντι ὁ σκορπίος [11]. βαρεῖται δ᾽ οὖν οὗτος ὑπὸ σαρκῶν, καὶ ἐστὶ ταῖς χηλαῖς κατάσκληρος, καθάπερ ἐκεῖνος ὁ καρκῖνος. μεταβαλεῖν [12] γὰρ οὗτος αὐτὸν, καὶ σκορπίον ἐκ καρκίνου γίγνεσθαι, ἁλιέων παῖδες ἡμᾶς διδάσκουσι ταῦτα. ἐπειδὰν γάρ, φασιν, οἱ καρκῖνοι ἐναλ-

[1] ΧΛΩΡΟΣ. [2] χαλαζης. [3] επιωρηθεισι. [4] τω τυ. [5] ως χειμωνος οψει. [6] σφονδολοι. [7] ΕΜΠΕΛΙΟΣ. [8] αυτου λιμον. [9] ΟΜΟΙΟΣ ΑΙΓΙΑΛΗΙ ΣΚΟΡΠΙΩ. [10] ΠΑΓΟΥΡΟΕΙΔΕΣ. [11] σκορπιος παντη. [12] μεταβαλλειν.

ἐναλλάξωσι τὴν δίαιταν, καὶ τῆς θαλάττης καὶ πετρῶν καὶ βρύων τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ ἀναγκασθῶσιν ἐκχωρῆσαι, πάσχουσι δὲ αὐτὸ δικτύοις περιβαλλόμενοι, καὶ ἔξω φέρονται βίᾳ ὑπὸ τῶν ἰχθύων [1], δεῦρο ποιουμένων θήραν, ἐνταῦθα ἔξω γενόμενοι, καὶ μεταιχόντες τῶν ἐν τῇ γῇ, ἔπειτα κατά τινων ἐλθόντες φωλεῶν, καὶ δύντες ἀποθανόντες, οὐκ εἰς μακρὰν πιοῦ [2] ἐκ τῶν ἑλύτρων ἀνῆκαν φέρεσθαι τῶν ἑαυτοῦ [3]. λωβῶνται μέν τοι τὸ σῶμα, ἤν τινος ψαύωσιν [4] ἠρκότες τὸ κέντρον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΛΙΧΛΩΡΟΥ [5].

Μελίχλωρός ἐστι σκορπίος, καὶ ὀνομάζεται ἀπὸ τούτου. ἔχει γὰρ τὴν χροιὰν κηρίνην, καὶ τὸ ἄκρον μελαίνεται τῆς οὐρᾶς. ἔστι δὲ τὸ δῆγμα χαλεπὸν μὲν πᾶσιν οὗτος, μάλιστα δὲ πυκτὶ, καὶ εἰς τὸν θάνατον τοὺς παῖδας παραμικρὸν ἄγει. οὗτος οὖν ὁ σκορπίος καὶ γὰρ πτερὰ ἔχει, καθίπταται τῶν πυρῶν, καὶ
pag. 112. νέμεται τούτους, καθάπερ ἡ ἀκρίς. τῆς δὲ καρίας ἐμπηδᾷ σοι [6] ὁ σκορπίος οὗτος, καὶ παρὰ τὸν κιστὸν ταύτῃ που γίνεται τὸ χωρίον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΕΜΒΗΚΟΣ.

Ἐπίτηδες δὲ κἀκεῖνο, ὅπως ἂν ἀπέλθῃ [7] θεραπευθεὶς, καὶ ὁ πληγεὶς ὑπὸ τοῦ βέμβηκος, ὁ γὰρ βέμβηξ οὗτος τυγχάνει μὲν τὸ πλῆγμα ὡς ὅτι μάλιστα ἐπώδυνος, ἀποθνήσκει δὲ παραυτίκα, ὅτι τὸ κέντρον ἐξερύσαι πλήξας ἔτι οὐχ οἷός τέ ἐστιν, ὥσπερ οὖν οὐδὲ αἱ μέλιτται διαφυγγάνουσι τὸν θάνατον, ἀποβαλοῦσαι τὸ κέντρον, αὐτίκα· τοῦ πλῆξαι ἀμύνασθαί σφιτι

τὸν

[1] τον ιχθυν. [2] σκορπιους. [3] ταυτων. [4] ψαυσωσι.
[5] Absunt, & huius, & sequentis Capitis tituli. [6] εμπηδωσις. [7] απιλθοι.

τὸν μελιττουργὸν αὐταῖς. ἐπειδὰν δέ εἰσιν [1] οὕτως, οὐδὲ ὁ βέμβηξ ἄρα τοῦ κέντρου στερηθεὶς ἔτι ζῆν δύναται, ἀνώλεθρος μὲν γὰρ διαμένει περισώζων αὐτό. ἄκεντρος δὲ ἐπειδὰν γένηται, ὁ θάνατος ἐπιλαμβάνει αὐτόν τε ὁμοίως καὶ μελίττας ἀποβαλούσας ἐν τῷ πλήττειν καὶ ταύτας τῷ κέντρῳ [2].

Sequens Caput deerat in Mediceo.

ΙΟΥΛΟΣ, ΣΦΗΞ, ΤΕΝΘΡΗΔΩΝ, ΣΚΟΛΟΠΕΝΔΡΑ.

Οιδα δε ωσαυτως εγω και ο ιουλος μεν οπως πλητ-τει. οπως δε γε ο σφηξ και ιασαιτ αν τις οπως αυτα και τ̣ə της τενθρηδονος κεντρον και το της αμφικεφαλου σκολοπενδρης δηγμα η καθ οποτερα ιν αν τρωσας τυ-χηται κεφαλαιν πολλακις αναιρει. εχει δε συνεχεις τους ποδας και εοικεν ερεττομενη πολλων υπο κωπων η δ' εκεινου μενηνηει.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΥΓΑΛΗΣ [3].

Τυφλὴ δέ ἐστιν ἡ μυγαλῆ φύσει, ὀλέθριόν τε τὸ ταύτης τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶ, καὶ ἀναιρεῖ δῆγμα. λόγος δὲ καὶ ταύτην ἀπόλλυσθαι ἁμάξης, ἣν τύχῃ παρελθούσης ἐπιστῇ τοῦ ἴχνους ἡ μυγαλῆ, ὁπόθεν ὁ τροχὸς διέρχεται.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΗΠΙΟΣ ΚΑΙ ΣΑΥΡΑΣ [4].

Περὶ δὲ τῆς σηπίος, ἣν οὕτω λέγουσιν, ὑπόχαλκός ἐστι τὴν ἰδέαν. σαύρας δὲ οἷον ἂν ἴδοις τῆς μικρᾶς [5] ἐστι τὸ μέγεθος αὐτῆς, καὶ τὸ δῆγμα ὁμοίως πονηρόν.

[6] Χαλεπὸν δέ ἐστι θηρίον καὶ ἡ καλουμένη σαλαμάνδρα. pag.
ἀδικεῖται δ' οὖν ὑπὸ πυρὸς οὐδέν, ἀλλὰ ἐν τούτῳ διαι- 114.

[1] ηση. [2] το κεντρον. [3] ΜΥΓΑΛΗ. [4] ΣΗΨ, ΣΑΥΡΟΣ.
[5] σμικρας. [6] Praefigitur huic Capiti titulus ΣΑΛΑΜΑΝΔΡΑ.

τᾶται, καὶ μένει παρὰ τῷ πυρὶ, καὶ διέρχεται ἀβλαβῶς, καὶ τὸ δέρμα ἡ σαλαμάνδρα πᾶν κατάστικτον ἔχει.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗι ΘΑΛΑΤΤΗι ΖΩΩΝ [1].

Καὶ ὁ βυθὸς τρέφει τῆς θαλάττης ζῶα, καὶ λιμαίνεται τῶν ζώων τούτων. τοῖς ἀνθρώποις τοίνυν [2] ἡ σμύραινα τοῖς ὀδοῦσι κακὰ ἐργάζεται, καὶ οἱ πάσχοντες ὑπ' αὐτῆς εἰσιν οἱ ἁλιεῖς τὰ δεινά. μετὰ γὰρ τὴν θήραν ἐξορμῶσα, καὶ οὗ περ ἐτάχθη πολλάκις κατὰ χώραν πλοιαρίου μένειν, ἐμφύει τοὺς ὀδόντας τοῦ ἀσπαλιεύτου τῷ σώματι, ἵνα περ ἂν τύχῃ. λέγεται μέντοι περὶ τῆς σμυραίνης ἆρα καὶ ὅδε λόγος [3], ὅτι δὴ τὰς ἐν τῇ θαλάττῃ καταλιμπάνουσα διατριβὰς, ἐπὶ τῆς γῆς ἔξω [4] ἔρχεταί τε εἰς ὁμιλίαν, καὶ φοιτᾷ [5] παρὰ τὸν ἔχιν, οἷον ἐρωμένη πρὸς ἐραστήν.

ΠΕΡΙ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΔΡΑΚΟΝΤΟΣ, ΚΑΙ ΤΡΙΓΩΝΟΣ [6].

pag. 82. v. 14. [7] Καὶ μὴν καὶ ὄρνιθος τῆς ἐν ποσὶν καὶ ἐν οἴκῳ οὔσης ὁ περιελὼν μετὰ τὸν τοῦ ὀστέου ὡς οἷόν τε αὐτοῦ τὸ τοῦ ἐγκεφάλου τὸν ὑμένα, πολύκνημόν τε ἐπὶ τούτοις λεπτὸν, ἔτι μὴν καὶ ὀρίγανον, καὶ ὕπατος κάπρου τὸ ἄκρον τοῦ λοβοῦ, τοῦτο δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς λεγομένης τραπέζης ἀνέχειν πέφυκε τὸ ἄκρον τοῦ λοβοῦ ἐνταῦθα συνενένευκεν [8] ἡ τοῦ ζώου χολὴ, καὶ εἰσὶ σχεδὸν πλησίον pag. 84. ἐκείνου τοῦ λοβοῦ αἱ αὐταί που λεγόμεναι τοῦ ὕπατος πύλαι. ἰδίᾳ τοίνυν ἕκαστον τρίψας ἐπιμελῶς, τόν τε ἐγκέ-

[1] Hic vero titulus deeſt. [2] τινα [3] οδε ο λογος. [4] Inter ἔξω & ἔρχεται haec leguntur, και τα της γης παλιν χωρια πριπεται. [5] φυτα. [6] ΔΡΑΚΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ. [7] Reſtituuntur heic omiſsa ſuperius, nimirum a verſu 557. ad verſ. 725. [8] συνενευκεν.

κέφαλον αὐτὸν καθαρὸν ποιήσας τοῦ ὑμένος, καὶ τὰ ἄλλα πάντα συναγαγὼν δίδου ἅμα ὄξει πιεῖν τῷ πληγέντι. ἄμεινον δὲ ποιήσει μετ' οἴνου.

ΚΥΠΑΡΙΣΣΟΣ, ΠΑΝΑΚΙΟΝ, ΚΑΣΤΟΡΙΟΝ.

Θαῤῥοῦντα δὲ δὴ προσήκει κἀκεῖνο[1] κεχρῆσθαι, ὃ πινόμενον μὲν ὀνίνησι καὶ ἀσινῆ διαφυλάττει, ἢν ὑπὸ θηρίου τις ὢν τετρωμένος τύχῃ, ἄλλως δέ ἐστιν αὐτὸ οὐ χαλεπὸν δρᾶσαι. κυπαρίττου τοίνυν ἔστω φύλλα καὶ πανάκιον ἡ βοτάνη, κάστορός τε ὁμοίως τοῦ ζώου οἱ λεγόμενοι κρεμαςῆρες, καὶ ἵππου, ὃν ὁ Νεῖλος ἐπὶ κακῷ τοῖς ἐν Σάει φέρει. ἐξελθὼν γὰρ οὗτος τοῦ ποταμοῦ λυμαίνεται αὐτῶν τὰ σπέρματα, κείρων τοῖς ὀδοῦσιν ἐπὶ πολὺ, κἄ αὖθις ἐπανερχόμενος ἐν τῷ Νείλῳ, εἴ τις ἀφελόμενος πρὸ τῆς[2] ὥρας σαείτας τοῦ θέρους. ἕκαστον τοίνυν τούτων ἔστω τὸ βάρος εἰς δραχμὴν ἕλκοντος, εἶτα ἢν ἐνίῃς ταῦτα κόψας ὡς χρὴ διδόναι, τετρωμένῳ δίδου πιεῖν[3] μεθ' ὕδατος μέντοι.

ΑΒΡΟΤΟΝΟΝ, ΑΜΑΡΑΚΟΝ, ΠΟΛΙΟΝ.

Οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι χρὴ λήθην ὑμᾶς μηδὲ τούτων ἄγειν, ἀλλ' οἷόν τι δὴ τότε ἀβρότονον ἐμβάλλοντας καὶ δάφνης τῆς ἄῤῥενος ἔτι μὴν τὸν καρπὸν, διακρίνοις δ' ἂν αὐτὴν[4] ἀπὸ τῆς θηλείας τὴν ἄῤῥενα, εἴπερ ἐπισκεψάμενος εἰς[5] φύλλα τὰ παρ' ἀμφοτέρχις. μαθὼν γὰρ δὴ[6] τὰ ταύτης, ὡς που τυγχάνει στενώτερα τὴν[7] φύσιν, μετὰ μὲν δὴ τούτων τῶν βοτανῶν, ἡ ἀμάρακος ἐμβαλέσθω. φέρουσι δὲ αὐτὴν κῆποι, καὶ τῶν ἀνθήρων οἱ πλείονες, πυτία τε ἀρτιτόκου πρὸς τούτοις λαγωοῦ καὶ δορκάδος

[1] κακεινω. [2] πρωτης. [3] πιειν ωδε. [4] αυτην ταυτην. [5] εις. [6] δηλαδη. [7] σενοτερα του την, in margine vero leguntur haec: αγνον σεσουκετι του λοιπου του.

pag. 86. καὶ ταύτης νεογνοῦ, καὶ ναρῶν [1] τὰ περιττώματα, καὶ ἐχῖνον ἐλάφου μέρος ἐστὶν ἐχῖνος ἐλάφου τῆς γαστρὸς, καὶ ὑπ' ἄλλων κεκρύφλος αὐτῷ ὄνομα τέθηται. ἀφ' ἑκάστου δὴ τούτων ἀνὰ δραχμὰς β' οἴνου μὴν κεχρημένος [2] τέτρασι κοτύλαις, καὶ τούτου δὴ λευκοῦ, διδόναι χρὴ πίνειν τοῖς ἐν χρείᾳ καθεστηκόσι μετὰ τὸ δηχθῆναι. ἐχόμεθα [3] δὲ καὶ τῆς ὠφελείας, ἧς περ παρέχεται τὸ πολιόν. ὅτε γὰρ καρπὸς ὁ τῆς κέδρου, καὶ ὁ τῆς ἀρκεύθου ἅμα δὴ τοῖς ἀπὸ τοῦ [4] πλατάνου γιγνομένοις σφαιρίοις, ὡς ἔστι κατιδεῖν, καὶ τῷ σπέρματι τοῦ βουπλήρου [5], καὶ τῆς κυπαρίττου τῷ καρπῷ, καὶ ἐλάφου πρὸς τούτοις διδύμοις ὁμοῦ συμβληθέντα, ἐκσώζειν [6] ἰσχύῃ πινόμενα, κἂν ὁπωσοῦν ἔχειν πονηρῶς ὁ δηχθεὶς δόξειεν ἀπὸ τοῦ θηρίου.

ΚΟΛΥΜΒΑΛΙΟΝ, ΙΠΠΟΜΑΡΑΘΟΝ.

Θεραπεία δὲ τοῦ κινδυνεύοντος ἐκ πληγῆς θηρίου πρὸς ταῖς ἤδη ῥηθείσαις ἔστω τις καὶ ἥδε [7] ἡ βοτάνη ἡ λεγομένη κολυμβατία. κομίζων τις ἐμβαλλέτω θυΐᾳ, εἶτα λεαίνων πάνυ σφόδρα, πτίσον εἰς [8] κοτύλην χυλοῦ καὶ οἴνου κυάθους παλαιοῦ [9] β', καὶ ἐλαίου β', καὶ τύτου καθαροῦ, εἶτα ἐπιβαλὼν [10] καὶ διδοὺς ἀπώσεται τὸν ἰὸν, καὶ οὐκ ἐάσει τὸν πληγέντα τοῦτον ἀπολέσθαι κακῶς. καὶ μὴν καὶ ἱππομαράθου ῥίζαν, καὶ κέδρου καρπὸν καὶ πίσσης ἔτι μὴν τῆς ὑγρᾶς, ὡς κοτύλης ἕκτον, καὶ χλωροῦ νάρθηκος κωλία, καὶ ἱπποσελίνου σπέρμα, ὀξυβάφου μέτρον ἐχέτω τὸ ἱπποσέλινον, σμύρνης τε τῆς πικρᾶς, δραχμὰς μετὰ πάντων β', καὶ κυμί-

pag. 88.

νου

[1] νεβρων. [2] κεχρημενους. [3] εχωμεθα. [4] της. [5] βουπλευρου. [6] εξωζειν. [7] ηδε κολυμβατικην την βοτανην την λεγομενην κομιζων, κ. λ. [8] πτισκνης. [9] του παλαιου. [10] επιβαλλων.

νου τὸ ἀρκοῦν προστρίψας τούτων τὸ αὔταρκες ἐμβαλὼν εἰς οἴνου κύαθον, ἀπνευστὶ παρεχέτω πληγέντι πιεῖν.

ΝΑΡΔΟΣ, ΚΑΡΚΙΝΟΣ ΠΟΤΑΜΙΟΣ, ΜΥΡΙΚΗ, ΚΟΝΥΖΑ.

Νάρδος ἐστὶ βοτάνη, ὁ σταθμὸς ἔστω ταύτης, δραχμή. καὶ ποτάμιος καρκῖνος ἐν νεαρῷ πάνυ καὶ προσφάτῳ χάλακτι τριβέσθω λίαν ἐπιμελῶς, ἶρις τε ἡ παρὰ Ῥίδωνα καὶ Νάρωνα γεωργουμένη τοὺς ποταμοὺς, οὗπερ δὴ Κάδμον ἀφίκεσθαι τὸν Σιδόνιον πεποίηκε, κἠ Ἁρμονίαν ἐνταῦθα ὁ λόγος λέγεσθαι, καὶ ὅτι δράκοντες ἐγένοντο, καὶ νέμονται ταύτην, καὶ ταῦτα ὁμοίως ὁμολογεῖ. ἄνθη τε ἐρίνης[1] ἐμβαλέσθω, ἃ τοῖς μελίτταις εἶναι δοκεῖ κομιδῇ ποθεινὰ, μυρίκη τε, ἧς ἡ φύσις ἐδέξατο κλῆρον, τοῦ μὴ φέρειν καρτόν. λέγεται μέν τοι καὶ ὡς ἥδε παρὰ[2] πολλῶν ἐν τῷ ὡρωπῷ τιμῆς ἠξιώθη, τούς τε δὴ οὖν μάντεις καὶ προφήτας ἐστεφανωμένους αὐτῶν τὰς κεφαλὰς κλάδοις προλέγειν ὅτια τοῖς ἀνθρώποις, ἵνα φρονεῖν καὶ δίκαια. ἥ τε δὴ κόνυζα, καὶ οἱ τῆς ἀκτέας κλάδοι ὁμοῦ τοῖς ἄνθεσι καὶ τοῖς φύλλοις αὐτοῖς, σάμψουχόν τε καὶ κύτισσον ἅμα τιθυμάλλῳ, καὶ ταῦτα ἐμβαλέσθω θυΐᾳ, εἶτα μιγνύμενα λιούσθω σφόδρα ἐπιμελῶς, μετὰ δὲ ταῦτα ἐν σκαφίδι οἴνου προσπλεκομένου συνανακιρνάσθω, ὁ δὲ οἶνος μέτρον ἔστω δέκατόν που χοός. pag. 90.

ΒΑΘΡΑΞ, ΕΛΙΧΡΥΣΟΣ, ΜΥΟΓΛΗΣ.

Ἀμείνους τῶν νέων βατράχων εἰσὶν εἰς θεραπείαν οἱ παλαιοὶ, καὶ μεγάλα ὀνίνησι τοὺς πληγέντας ὑπὸ θηρίου, ἢν μέντοι εἰς ὄξος αὐτούς τις καθεψήσας πάνυ πί-

[1] ερικης. [2] παρα πολλων ως η μυρικη του εν τω, κ. λ.

πίνειν ἐπιδίδοι τῷ κάμνοντι. σὺ μὲν ἀλλὰ καὶ καθ' αὑτὸ ἥπαρ βατράχου διδόμενον, οὐχ ἧττον ὠφελεῖ. ὠφελεῖ δὲ τοῦτο ὧδε οἴνῳ[1] ποθὲν, σὺν οἴνῳ δὲ οὐχ ἁπλῶς πινόμενον[2], ἔτι μὲν καὶ ἡ τοῦ τρώγοντος ὄφεως κεφαλὴ τὸν ὑπ' αὐτοῦ τετρωμένον ἀπαλλάττειν κακῶν ὕδατι μὲν ἀποπλυθεῖσα πάνυ ἐπιμελῶς, εἰς οἶνον δὲ ἀποβαχεῖσα, ἤν τις πίῃ αὐτοῦ οὐδενὸς μεθέξει τῶν δυσχερῶν. ἀτὰρ οὖν καὶ τῆς ἑλιχρύσου βοτάνης ἐπιμελῶς ἔχε, καὶ τοῦ ἄνθους αὐτῆς τοῖ γλυκέος τὴν θεραπείαν ἐπίστασθαι μηδαμῶς παραιτοῦ, κορχόρου τε δὴ καὶ τῆς μύου[3] ὀνομαζομένης. λέγεται γὰρ οὖν[4] μυόνη ἡ βοτάνη τῆς κατὰ τὰς ἀκτὰς κονίλης που λεγομένης φύεσθαι ἡρακλέως[5] ὑπό τινων ὀνομαζομένη[6], ὑπὸ δὲ ἄλλων ὀρίγανον προσαγορεύεται. ἔστι δέ τις καλουμένη ὄνου[7] πέταλα, βοτάνη καὶ αὐτὴ, καὶ τὸ ὀρίγανον, καὶ τὰ στρόμβια τῆς θύμβρης, ἃ[8] κάλλιστον εἰδέναι, καὶ οὐκ ἂν μήποτε ὑγιὴς ὁ τούτῳ χρώμενος τῷ φαρμάκῳ διὰ παντὸς ὀφθῇ.

ΡΑΜΝΟΣ, ΠΑΡΘΕΝΙΟΝ.

Pag. 92. Ἐπίστασο δὲ καὶ τὴν ταῖς μικραῖς μικρωνίσιν[9] ἐοικυῖαν ῥάμνον, τὸ λευκόν τε καὶ εὔανθες παρέχουσαν ἄνθος, ἣν που φιλέτερον μὲν ἄλλοι, φιλάλληλον δὲ ἄλλοι προσονομάζουσι, Λυδῶν εἰσι παῖδες οἱ τοῦτο λέγοντες, τοῦ Τμώλου δέ εἰσι μὲν Λυδοὶ[10] πρόσοικοι, δείκνυνται δὲ ὡς ἐστι παρ' αὐτοῖς τὸ Γύγου σῆμα, καὶ οἱ τὸ Παρθένιον ἔτι μὴν οἰκοῦντες καὶ Κίλβιον ὄρος, ἔνθα εἰ-

[1] αμα οινω. [2] πινομενον αλλα εξ αιγυπτου ετι, κ. λ. [3] της και μυου. [4] ϑν και μυονη η δε βοτανη, ἡ της, κ. λ. [5] τις υπο. [6] Deeſt ὀνομαζομένη. [7] βοτανη ονου πεταλεια ἡ το, κ. λ. [8] Deeſt ἃ. [9] μηκωνισιν. [10] οι Λυδοι.

εἰσὶν ἵππων ἀγέλαι καὶ νέμονται πολλαὶ, καὶ μέν τοι καὶ τοῦ Καϋστρου πυγαὶ ἐντεῦθεν ἄρχονται.

ΕΧΙΟΝ, ΑΓΧΟΓΣΑ.

Ἀλλά τοι καὶ ῥίζαι τυγχάνουσιν, αἳ τοὺς πληγέντας ὀνίνησιν, ἢν ὑπο ὄφεων δηχθῶσιν, καὶ περισώζονται [1] τοῦ κινδύνου, ἃς χρή σε παρ' ἐμοῦ μαθοντα, δυνάμενον τε δὴ τὰς τούτων καὶ τὰς θεραπείας ἔπειτα εἰδέναι, καὶ πρῶτον μὲν τὴν ἔχιον [2] βοτάνην οὕτω καλουμένην. εἶδος δὲ οὐχ ἓν ἐστι τοῦ ταύτης, ἀλλ' ὑπάρχει βʹ. ἡ μὲν οὖν ἑτέρα τούτων ἀγχούσῃ εἴκασαι. ἔστι γὰρ τὰ φύλλα τραχύτερα, καὶ οὐδὲ ἀνέχει πολὺ τῆς γῆς, οὐδε τοὺς κλάδους εἰς πάχος αἰρουμένους ἔχει, ἡ μέντοι ῥίζα ἐκτέταται, καὶ ἐπιπολὺ διήκει κατὰ τῆς γῆς κάτω. δασεῖα δὲ ἡ ἑτέρα καὶ σφόδρα ἄφυλλος, αἰρομένη τε εἰς ὕψος ϗ ἀδρὰς τρέφουσα τὰς κλάδους. ἀνθεῖ δὲ οἷον ἡ πορφύρα, ϗ ἔστιν αὐτὴν ἰδεῖν οὐ πόρρω ἀνθοῦσαν τῆς βοτάνης, ἧς ἐστι χαλκῆς τὸ ὄνομα, τὸ δὲ πρέμνον διασῴζον ἂν κατίδοις αὐτὴν, τῆς [3] ἐχίδνης μορφήν. τούτων ἀμφοτέρων λαβὼν ἰσόσταθμον μοῖραν, ἢ [4] ῥίζης ἀκάνθου, καὶ τοῦ ἠρυγγίου τὸν αὐτὸν ἐκείναις παρεχόμενος σταθμὸν, ἐμβαλὼν εἰς θυΐαν, ποίει λεπτά. τοῦ μὲν δὴ συνάγειν ὁ καιρὸς τὰς ῥίζας ταύτας, τὸ ἔαρ ἔστω σοι. ὁ δὲ κομίζων αὐτάς τις τραχὺς ὑπαρχέτω τόπος. ἐπιτήδειον κατασκευάσεις ἐκ τούτων φάρμακον τοῖς ὑπὸ ὄφεων δηχθεῖσιν, ἢ ἄλλων ἑρπετῶν.

ΣΕΛΙΝΟΝ ΟΡΙΟΝ, ΧΑΜΑΙΛΕΩΝ ΛΕΥΚΟΣ, ΚΑΙ ΜΕΛΑΣ.

Ἔτι [5] δὲ τὸ ὀρινόν ἐστί τις βοτάνη, ὑπάρχει δὲ pag. 94.

[1] περισωζῃ σι. [2] εχειῖον. [3] αυτης την. [4] ϗ. [5] Οτι.

δὲ [1] τραχεῖα, καὶ [2] φύλλων τῇδε ἐπίκειται πλῆθος, γινώσκειν μοι δοκεῖ αὐτὴν [3] τὴν βοτάνην, καὶ τὸ σπειρόμενον, ὧδε πρὸς τουτοις σέλινον, ὃ γίγνεσθαι μὲν ἐν Νεμέᾳ τοτρῶτον ἤρξατο, οὐδὲ πώποτε [4] τῶν ἑαυτοῦ ἔρημον ἀφεθῆναι [5] φυλλων. τοῦτο τὸ σέλινον δὲ δύνηται καὶ διπλάσιον ἀννήσου σὺν αὐταῖς ταῖς ῥίζαις τούτων τὴν ὁλκὴν παρέχοντος. ὁ δυνάμενος κατὰ λόγον συναγαγεῖν ταυτας ὁμοῦ πάσας, καὶ κατασκευάσαι, ἔξει μὲν τοῖς ὑπὸ ἔχεων δηχθεῖσιν εὐπετῶς βοηθεῖν, ἔξει δὲ καὶ τοῖς πληγεῖσιν ὑπὸ τῶν σκορπίων, καὶ τοῖς τῶν φαλαγγίων ἁλῶναι πάθεσιν οὐ πραχωρήσει, ἢν μόνον κατασευαζόμενον ἐπιμελῶς τυχῃ τοῦτο τὸ φάρμακον. ἔστω δὲ ὁ ποτὸς οἶνος, ὀβολοῦ σταθμὸς τὸ διδόμενον τῷ δηχθέντι, καὶ εἰς οἶνον πιεῖν.

ΧΑΜΑΙΛΕΩΝ [6].

Χαμαιλέων βοτάνη λέγεται, καὶ ἐστὶ γένη δύο τῆς βοτάνης ταύτης, καὶ ὁ μὲν τοῦ μέλανος χαμαιλέων γένους ἐς ἴσον ἔρχεται, τά τε φύλλα καὶ τὴν τραχύτητα ἐν αὐτῷ τοῦ σκολύμου φέρων, ῥίζαν δὲ μεγάλην ἅμα καὶ μελαίνην ἔχει. γίγνεται δὲ ἐν ἀηλίοις χωρίοις καὶ δυσβάτοις ἄλλως. ὁ δὲ ἕτερος τοῦ λευκοῦ χαμαιλέων γένους, ὑψηλὸς μὲν ὀρθὸς, καὶ ἄνω τῆς γῆς οὗτος ὑπερέχων πολὺ, ὡς ἑτέρως [7] δὲ κλινομένην καὶ βριθυσαν δι' ἀτθένειαν κάτω τὴν κεφαλὴν ἔχει. γλυκείαν δὲ παρέχει ἑαυτὴν ἡ ῥίζα γεύσασθαι, καὶ οὐ πάνυ λευκήν. ὠφελεῖ δὲ ὁ μὲν μέλας ἥκιστα χαμαιλέων,

ὁ δὲ

[1] δε δη. [2] κ᾽ ως. [3] αυτην τοινυν ταυτην την βοτανην, κ. λ. [4] πωποτε δι. [5] οφθηναι. [6] Omittitur hic titulus; quae vero sequuntur, sine ulla distinctione adiuncta sunt antecedentibus. [7] ετερος.

ὁ δὲ λευκὸς πάνυ, ἢν τά τε φύλλα καὶ τὸν φλοιὸν τῆς ῥίζης ὡς εἰς δραχμὴν κόψας ἐπιχέας ὕδατι δοίης οὕτω πιεῖν. pag. 96.

ΑΛΚΙΒΙΟΝ.

Ἀλκίβιον ἄλλη τις ἐνταῦθα κέκληται βοτάνη, ἣ τοὔνομα μὲν ἐτέθη ἀπὸ τοῦ εὑρόντος. δίδοται δὲ [2] αὐτῆς τοσοῦτον μετ' οἴνου, ἢν τις δηχθῇ πιεῖν, ὁπόσον χεὶρ ἀνδρὸς δύναται δεξαμένη χωρεῖν. περὶ δὲ ἀλκιβίου τὰ λεγόμενα ταῦτά ἐστιν, ὡς ἦν, φησιν, ἀνὴρ Ἀλκίβιος, καὶ ἐφίλει θήραν. περὶ δὲ τό τε Φαλάκρεον ὄρος, καὶ Κρύμνην, καὶ Γράστον, ἅπερ ἐστὶν ἄπεδα χωρία τῆς Τροίας, ὁ Ἀλκίβιος οὗτος ἐκυνηγέτει, φιλοχωρῶν ἐνταῦθα, ὡς [2] λέγουσι, καὶ λειμῶνα δείκνυσθαι τοῦ δουρίου ἵππου. κυνηγετοῦντος δ' οὖν αὐτοῦ, καὶ ἐπικελεύοντος τὴν λάκαιναν ἐλθεῖν κύνα κατ' αἰγὸς ἀγρίου, προσελθούσης ὀλίγον τῆς κυνὸς, καὶ κατὰ σίβον ἐρχομένης ἧς μετήει θήρας, οἷα δὴ γίγνεται ἡ λάκαινα, οὐ γὰρ δὴ μεθίει τῆς ἄγρας ἑαυτὴν, παίεται ὑπ' ἐχίδνης κατὰ τὸ [3] ῥαντῆρος, ὡς τοῦ τε ὀφθαλμοῦ μεταξὺ τυγχάνει, καὶ τῆς ῥινός. κλάγξασα μὲν οὖν ἥδε ἀποσείεται τοῦ θηρίου [4], προσδραμοῦσα δὲ βοτάνης [5] μασᾶται τῶν φύλλων [6], καὶ διαστώζεται. Ἀλκίβιος δ' οὖν ἐπὶ τούτοις ἐλθὼν, καὶ γνοὺς ἅπερ ἴδει [7] γενόμενα, τῇ βοτάνῃ ἀφ' ἑαυτοῦ δίδωσι τὴν προσηγορίαν, καὶ [8] ἀγνοουμένην αὐτὴν θεραπείας χάριν εἰς μέσον [9] ἤγαγεν.

[1] διδοτε δε ται δε. [2] Deest ὡς. [3] τα τυ. [4] το θηριον. [5] βοτανη. [6] φυλλων της βοτανης. [7] ηδει. [8] οτι. [9] αυτοις εις μεσον.

Heic desinit Theriacorum Paraphrasis in Codice Mediceo: igitur quae sequuntur ex Vindobonensi supplevimus.

ΚΡΟΤΩΝ.

Αλλα και φυτον εστι κροτων ουτω λεγομενον ο τον μεν καρπον ως ελεαν φερει. κικι δε ονομαζεσθαι προς των πολλων κρατι. τουτου δη ουν τον φλοιον χλωρον του κροτωνος, μελιστοφυλλου τε συν τοις φυλλοις ο και μελιλωτον λεγεται, αμ' ηλιοτροπιου της βοτανης κλαδοις. ετεον δη ηλιοτροπιον ταυτη τη βοτανη το ονομα οτι δη προς την του ηλιου τρεπεται δια παντος φοραν. και οιον ερωτα της ακτινος προς αυτην εκεινην την ακτινα τοις τη δε φυλλοις νενευκεν. καθαπερ και την ελεαν εμπαλιν θερους μεν τα φυλλα του χιμωνος εχειν. εμπαλιν δε τα του χειμωνος εν τω θερι σρεφειν. πεπισευται γε μην και την ριζαν της κοτυληδονος μαλισα ωφελειν τους
pag. 98. παιδας οποταν υπο χειμωνος ρηξις τινας υπομεινωσιν, η χειμεθλα επωδυνα την βοτανην αυτους τοτε διαφορειν ταυτην. ετι μην και της πυριτιδος τα φυλλα οποταν η χλωρα. και ην σκολοπενδριον προσαγορευουσι βοτανην. ο καυλος ο ταυτης ωφελιμωτατον. αθρει δη και ταυτην την βοτανην ης εστιν ευρετης ασκληπιος. ονομα δε επιλεγεται το ταυτης πανακες. εν γαρ δη τη χωρα τη Φλεγυων πλησιον μελανος του ποταμου και παρα το χειλος διαγωνιζομενου του της αλκμηνης προς την υδραν παιδος παρων τιτρωσκεται αμ' αυτω υπο της υδρας ο ιφικλος, και ο ασκληπιος αυτοθεν λαβων την βοτανην σταμυει αυτω βεβλημενω και ουτως ιατται.

Εξω

Εχω σοι που δη βοηθειν καθαπαξ θελοντι και τοδε ειδεναι, τα της γαλης δηπου σκυλακια η αυτην εκεινην την μητερα ην αγρευσας τυχης ως ετι νεαρα τυγχανει τας τριχας αφαιρου δια πυρος. ειτα καθηρας επιμελως το σωμα ταριχεια δίδου. μετα δε ταυτα αυτο εν σκια ξηραινε και ανευ ηλιου φυλαττομενος οφθηναι μη ποτε της γαλης το σωμα υπο της ακτινος, αμεινον γαρ ουτως. Ου μην αλλ' εαν περ τινος θεραπειας εις χρειαν καταςης και καμνοντος αντιλαβεσθαι θελησειας αυτον ποτε πληξαντος ερπετου της ταριχευθεισης εκεινης και ψυγεισης γαλης αποξεσας τοσουτον εις οινον δίδοθι τω δηχθεντι πιειν, οποσον αν τις αποξεσας τυρου η σιλφιου γονος [1] επιβαλοι ποτω. μακρω γαρ αριςον τουτο και παντος.... pag. θερον [2] ικανον φυλαξαι κινδυνου. 100.

Ικανον δε επαλεξησαι και το της χελωνης αιμα. χελωνης δε νυν της θαλασσιας ου της αλλης λεγω. και αναριπισαι του κινδυνου ουπερ ἰωθεν επιφερειν τω θνητω γενει των ανθρωπων τα θανατηφορα των ερπετων κατα δη ουν ταυτα χρη πραττειν το ταυτης και λαμβανειν αιμα. την χελωνην το μεν πρωτον εκβαλλειν δει της θαλαττης εξω. επιτα τους θαλαττουργους αυτην εκβαλοντας επι της γονος αναςραιφοντας [3] μανθανειν οπου ποτε εχοι [3] sic. την κεφαλην αυτη. χαλκεω δε ξιφι κεχρημενους κατα δη του λαιμου του ταυτης ωδε επαγειν την σφαγην. εχω δε το υποδεχομενον αγγιον το ταυτης αιμα κεραμεον κενον [4]. [4] sic.

[1] Primas duas litteras vocis γονος ex coniectura ſupplevimus: nam propemodum evanuerant. [2] Vbi puncta illa appoſuimus, trium tantummodo litterarum veſtigia ſuperſunt, ſed ita evanida, ut eas minime adſequi potuerimus.

του τοινυν αιματος της χελωνης το μεν τι τουδε πηγνυται, το δε ου πηγνυται αλλα υδατωδες ευρισκεται. τουτου τοινυν το μεν υδατωδες ουκ εστι χρηστιμον. το δε παχυ εαν ξηρανθεη ως τεσσαρων ολκην δραχμων τη σκευαστεια προσβαλλειν δει. αγριου μετα κυμινου δραχμων δηπου δυο. πυτιας τε λαγωου δραχμης το ημισυ. μιγεντα γαρ ταυτα εις οινον ωφελι[1] διδομενα. και η ποσοτης του καθμου υπαρχετω δραχμη. και ταυτα μεν του προς τους υπο οφεων δηχθεντας ωφελιμωτατα.

[1] sic.

ΦΑΛΑΓΓΙΟΝ.

pag. 102.

Ως δε και το των φαλαγγιων εστιν επιβλαβες γενος και το δηγμα αυτων ουχ οιον τε ειναι μη πονηρον ειδοτι σοι και ταυτα διεξελευσομαι[2]. εστι δ' ουν ο φαλαγξ την χροιαν ποτε μεν ζοφωδης καθ εαυτον, ποτε δε ραγος την χροιαν καφυλης επανθουσαν φερει την γαστερα, εχων εν τω μεσω τους οδοντας αυτης πλησιον που και τραχειης της γαστρος προκειμενους φαινει επ αλληλοις μεν χρηται βαδιζων τοις ποσιν. το δε δηγμα αυτου οδυνην ου ποιει. ουδε ισχυος η πληγη δικνυσιν. του μεν τοι δηχθεντος υπο φαλαγγιου φοινισσονται μεν αι παρειαι. φριξη δε κατα παντος αυτου του σωματος χωρει. σπασμοι δε περι τα αιδοια συντονοι γιγνονται. και αιμα απουρει πολλακις. ναρκα τε επι τουτοις ισχει τα περι τα σκελη. και απο των ισχειων τουτο αρχεται το δεινον.

[2] sic.

ΑΣΤΕΡΙΟΝ.

pag. 114. v. 11.

[3] Και μεν δη τον πληγεντα εις θανατον υπο της τρυγονος επισταμε σωζειν. επισταμε και δρακοντος εξαρπαζειν υπο τον τυπεντα δεινως. αλλ ουκ εκεινου εν τη

[3] Vide ſupra pag. 315. in notis num. 5. & 6.

τη γη λεγω δρακοντος αλλα του ενυδρου. πληττουσι δε ενσχεθεντων επιδαν τοις δικτυοις απαραφυλακτως τινες ποτε προσαψονται τοις ενυδροις. αυανθειη μεν τ' αν και φυτον και φυλλων ερημον κατασαιη, καν παυ ευθχλλη τρυγονος αυτου κατα του πρεμνου ενπαγεντος κεντρου, υπο του ηλιου πιεζευσειεν αν τις αυτο γεγονεναι ξηρον ενορων τοις κλαδοις. τον αυτον δη τροπον και του τυπεντος σαρκες υπο της τρυγονος ουκ εις μακραν διαφθειρονται. εχι δε τις λογος ωδε και τον του λαερτου πλη- pag. γεντα τρυγονος υπο θχλαττιας κεντρω υπο πηλεγονου 116. αποθανειν.

ΑΓΧΟΥΣΑ ΒΑΤΟΣ ΑΡΚΤΑΙΟΝ ΚΑΙ ΑΙ ΛΟΙΠΑΙ.

Καθεκτεον τοινυν ως οιον τε των προς ταυτα βοηθη- 1 fic.
ματων τουντευθεν λεκταιον [1]των δυσχερων. ειη δ' αν εχουσα η αγχουσα οικειως προς την των λεχθεντων βοηθειαν η τα φυλλα τοις φυλλοις της θριδακινης μιμουμενη, ει μετα της πενταφυλλου επιλεγομενης λαμβανοιτο, και του ερυθρου της βατου γιγνομενου καρπου, αρκτεον τε η βοτανη και οξαλλις, η δε και η το ορμενον φερουσα προς τουτοις λυκαψος. κιχαμος τε εν αυταις και το οριδαλλον. και η χαμεπιτυς της τε δρυος ο φλοιος αμα ταις ρηθειτκις ει μιγειη. και κυκαλις ετι μην και σπερμα ομοιως εχφυλλινου και καρπος τερμινθου χλωρος και φυκος αβροχον θαλαττιον και το αδιαντον καθαρον, τουτο δε εν ω μη υει συμβαλλοις καιρω, υοντος δε το αδιαντον απεχου συναγειν επι τοις φυλλοις ενιζανειν τουτο δε ο ομβρος πεφυκεν.

Αλλα γαρ τοι και το σμυρνιον ανθουν διηνεκως οικειως εχον ευροις αν εις την τουτων χρειαν και την αει θερε-

ρεσθαι υπο του ηλιου φλεγομενην ηριγγιου ριζαν. ετι μην και η καχρυφορος λιβανωτις ωσαυτως ωφελε, και απαριγη συν ταις αλλαις και η κολυβατια και μηκων. Ομοιως η βοταν και αλλη βυλακις λεγομενη και πεπαιτις αλλη βοηθειν ικαναι.

pag. 118.

Κλωνες τε δη κραδης αρτιφυεις ολοι ολυνθοι τε ερινεου οι πρωτης οπωρας πεπαινονται εισιν επωφελεις.

ΠΕΠΕΡΙΤΙC ΚΡΑΔΗ ΠΥΡΑΚΑΝΘΟC.

Παραληφθειη δ' αν υπο σου εις ταυτα και η πυρακανθος τ... δ.....[1] φλομου της βοτανης αιγιλοπος τε μετα τουτων και χελιδονιον. δαυκος τε ομοιως. ειτα προς ταισδε δη βρυωνιας ριζα η την τε εφιλειν[2] και τας λευκας τας απηχθημενας ταις γυναιξιν, οτι μην του καλλους παραιρουνται φυσεως ελαχεν απαλλαττειν.

[2] fic.

Περιστερεων δε τις κεκληται βοταν και ραμνος ουτω φυτον τι προσαγορευεται τους κλαδους αμα τη δε βοταν της ραμνου λαμβανε. αγαθη γαρ εξιν ου μονον αρηγειν τοις δηχθεισιν αλλα και παντοιας ασης σχεδον απαλλαττειν εστι ραμνος ανθρωπους ικανη. Ετι μην και η παρθενιος επιδαν εναυθειουσης αυτης τοις κλαδοις προσχρηση προσφορον γιγνεται εις το σωζειν. και κηχορον αλλη και μιλτος ετερα τις κεκληται βοταν. φυεται δε εις πληθος η μιλτος παρα τοις βοιωτοις. και ονομα τηδε επιτεθικασι νηπενθης, οτι περιραν ουχ οια τε εσαν ανθρωπους ολως κρατουμενους λυπη, αλλα υπεξαγει της μνη-

[1] Litterae ſunt perforatae.

μνημης των δεινων εις ληθην ελκουσα κατα μικρον, επειτα την ψυχην εις το της ευφροσυνης αγαγουσα εστησεν παρ αυτα χαιρυσαν χωριον. ο δε γε αγριος σικυος πικραν μεν την ριζαν τοις γευομενοις παρεχεται, τοις δε διαχωρουσαν μηδαμα εχουσι την γαστερα παυυ επωφελης. ὑπεκλυει γουν επιδοθεισα η ριζα και διακαθηρας τον κακοπαθουντα επι το κατα φυσιν αυτον παντελως ηγαγεν. και ο καρπος του παλιουρου αλλα του τραχε© νεωστι pag. 120. ανθουντος συν αυτοις της ροιας τοις ανθεσιν και αυτοις τοις φυλλοις. κ᾽ υστινος[1] η βοτανη υστωτον τε επι τουτοις και ονωνις παλιν. πολυκλων© δε εστιν ικανως η ονωνις η δε και ... δεσθαι τους ... ων υτ.. ν... το[2] τουτου ποιει. [1] sic.

ΤΗΛΕΦΙΟΝ ΑΜΠΕΛΙΟΣ ΚΟΡΔΟΝ ΚΑΙ ΑΙ ΛΟΙΠΑΙ.

Εστω δη και φυλλα τηλεφιου και νεωστι πεφυτευμενης εν βοτρυσι η μεριδ© κλημα σπερμα τε κοριου της αγρειας και ο κορδον και η τα φυλλα τα λεπτα εχουσα κονυζα και καρδαμον τε επι τουτοις περτικον πινε. πινων γαρ πιση φλυαρον ουδεν. εστι δε πεπερινου το φυτον αφ ου το πεπερι. τα φυλλα τουτου κοψας μετα παντων σωζε. γληχων δε η πλιστα τα ανθη φερουσα και σινηπι επι τε τουτοις και η στρυχνος ομοιως διασωζειν ικανα και ταυτα τους τρωθεντας εξι. αγε δη και το εν τοις κηποις αυθις γιγνομενον πρασον και σπερμα κνεδων νυν εγω της βοτανης λεγω, εκεινης αρα της βοτανης ης οι παιδες επειδαν παιζωσι κατ᾽ αλληλων ερχομενοι σφας παιουσι τοις φυλλοις. και γελωτα δη το εντευθεν αυ-

[2] Vbi puncta appoſuimus, litterae ſunt perforatae.

αυτοι τε εχουσιν οι παιζοντες, και σφας τοις ορωσι παρεχουσι. οτι προσαψαμενης αυτοις οπωτουν οι παιδες της βοτανης ταυτης γελωντες ανιωνται δηθεν.

Και μεν τοι και λευκοτατη κεφαλη της κιλλης και των βολβων τα ξηρα και ης το ονομα δρακοντιας βοτανης καυλεια και ασπαραγος η φυεται πλησιον της ραμνου και αυτης της ραμνου ασπαραγ☉. ειτα και ο καρπ☉ της πευκης ως εξιν ουτος νεαρος και συνεσραμμεν☉ επεωρουμενος τοις κλαδοις.

ΣΚΟΡΠΙΟΤΡΟΣ ΣΙΔΗ ΚΑΙ ΑΙ ΛΟΙΠΑΙ.

pag. 122. [1] sic.

Τυγχανει μεν τοι τις βοτανη και τω κεντρω παρεοικεν η ταυτης του σκορπιου ριζα [1] η σκορπιου μεν υπο τους τρωβεντας ουκ εασιν εσθαι αλλα θεραπευει. καλουσι γε μην σκορπιουρον την βοτανην τηνδε οτι του θηριου τουτου τω κεντρω εοικε την ριζαν.

Ετερα δε παλιν τυγχανει καυταυθα βοτανη και καλειται σιδη. ο καρπ☉ ο ταυτης κοκκοι εισι υπαρχουσι δε ερυθροι. και γιγνεται η βοτανη η της βοιωτιας μεν εν ψαμαθη παρα δε ποταμον, προτερον μεν σχοινεον οι παλαι εκαλουν, σμηνον δε οι επιχωριοι μετα ταυτα αυτω ονομα εθετο. παρα τουτον φυεται πολλη τον σμηνον η σειδη μην και η ινοπ☉ [2] αγει και ο χοασπης ποταμ☉ αρωματα φερει. συν ταυταις μιγνυε κ̀ι πιστακιωνα κρεμονας. ταις σμικραις αμυγδαλαις ο των πιστακιων πως παρεοικε καρπος. καυκαλιδες τε και μυρτα και αρμινθ☉ η βοτανη και μαραθον χλωρον. ετι μην τοιτδε παρεστω σοι και ερυσιμ☉ βοτανη, και των

αγριων

[2] Inter η & ινοπος superscriptum est δων.

αγριων ερεβινθων ο καρπ@ βαλλεσθω συν αυτοις τοις κλαδοις. οδμην δε βαρειαν ο αγρι@ ουτ@ ερεβινθ@ εχει και εσιν επαχθης. σισυμβριον τε δη και τουτο επιδαν [1] εν τη ωρα του ανθους γενηται. ωφελιμωτατον γαρ τοις τρωθισιν καθισαται λειων. αταρ ουν δη και το μελιλωτον εξ υπογυου συνκομισθεν. και η οινανθη δε του ανθειν επειδαν και η δε εντ@ η του της ωρας ανθος. βοταν δε εσιν η οινανθη και φιλειται υπο των αιπολων οτι τους αιγας ος [2] οιμαι πιαινειν ικανη εις τροφην. παραβαλλομενη τοις κτηνεσι τουτοις η οινανθη αυτη λυχνις τε αμ αυταις, και θρυαλλις βοτανη δε..... φω [3]. ροδον τε δη και την τον πλειον κ.... δη καρπον κομιζουσαν ην ονομα..... λευκοϊον μεν λεγω υπο σου γιγνεσθω. αλλα γαρ ταττεσθω προς ταις ουσαις και η λεγομενη ψιλωθρον παρ ενιων ποα. και η το ονομα υακινθος ετεθη βοτανη ανθουσα τοις εν τη χρεια τη τουτων τυγχανει προσφερης. φιλοθρηνης δε υπ ενιων η αυτη λεγεται. και τινος ενεκα λεγεται ηδε η αιτια βοα.

[1] sic.

[2] sic.

pag. 124.

Οτι υακινθον ο απολλων παιζοντα παρα τον ευρωταν δισκω απεκτεινεν, αλλα ουχ εχω νυ τον τοι γαρ ουν θρηνειται υπ εκεινου πολλα και φιλοθρηνης προς των πολλων ως ο λογος λεγει εξ εκεινου τη βοτανη τουνομα ετεθη.

ΤΡΙΦΥΛΛΟΝ ΟΠΙΟΝ ΕΡΠΥΛΛΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΛΟΙΠΑΙ.

Αγε δη μετα των λεχθεντων τιθει και το καλουμενον τριφυλλον και τον του οπιου χυλον, ο σταθμος

[3] Aliquot heic litterae cum pergameni particula ablatae, ut et paullo poſt.

τρις οβολους ελκων υπαρχετω του οπιου τουτου. και τον εοικοτα τω κροκω ερπυλλον ομοιως και κρηθμον και χαμεκυπαριτσον [1] αμα αννησω και σιλφιου ριζη τριβον εις ποτον τοις δηχθειτιν διδου. διδου δε ποτε μεν αυτα μετ αλληλων μιγνυς. ποτε δε εκαςον και καθ αυτο πινειν.

[1] sic.

Και αλλοτε μεν μεθ υδατος, αλλοτε συν οινω, ποτε δε συν οξει, κ̀ αλλοτε παλιν συν γαλακτι. οπως γαρ αν κ̀ μεθ ουτινοτουν τουτων ο λαμβανων εσται εξει το ασφαλες.

Οδοιπορουντι δε η θηρωντι η εν ορι διατριβοντι σοι που και η εν ερημειαις η αλλως εν ανυδροις ευρεθεντι τοποις ην τυχη τι των θηρειων τουτων προσψαυσαν νυγματι, τας παρατυχουσας διαμασω [2] λαμβανων βοτανας. εἰτα τον μεν χυλον αποπτυε, τα δε μασηθεντα επιτιθειη δη και κατα του τοπου το θηριον ηνεγκεν ενταυθοι την πληγην.

pag. 126.

Παυλα τε γαρ το απο τουτου σοι των οδυνων εςαι. και παντελης καταληψεται σε των λυμαινομενων απ αλλα.

ΑΡΙΣΤΟΛΟΧΙΑ ΙΡΙΣ ΝΑΡΔΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΛΟΙΠΑΙ.

Αποφυγοι δ αν και ουτως εστις ουν υπο θηριου πληγεις και θεραπευθειη, ει ταις υπο των ιατρων λεγομεναις σικυαις ταις χαλκαις χρησαιτο. ειτα αθροισας δια τουτων το αιμα κενωσης το δεινον. και μεν τοι κ̀ τω της συκης η περσεως οπω χρωμενος επι του πληγματος μεγαλα ονησεις τουτω καταχριων αυτο και σιδηρον πεπυρωμενον επιτιθεις κατα του νυγματος. και ασκου αιγιου πεπισσωμενου ποδεων το σφυρον οποταν η την

[2] Olim tamen legebatur διασω. Syllaba μα addita eſt ſupra ſequiori aevo.

η την χειρα αλλοτι μερος η κνεισθεν υπο του θηριου περιδεσμων τουτω παντως απαλλαξει της ανειας. εξ οινηρου τυγχανετω ο ποδεων ασκου. και ο δεσμος γενεσθω προτερον του ασκου γιγνεσθω τηνικαυτα δεσμος του τρωθεντος αερους εκμυζηθειη δ' αν το δεινον καυταυθα υπο βδελλων ει προστεθειεν αυται γε τω τυπεντι τουτω. ωφελησειε δ αν και χυμος κρομιου και αιγων ομοιως τον τρωθεντα τα περιττωματα. επιχρεισθεις μεν δη αρα ο χυμος τω ελκι, τα περιττωματα δε μετ' οινου τρυγιας φυρασθεντα η οξους και επιπλασθεντα. ινα δη πασης αμυντικον γ ασης μαθων προς ταυτα κατασκευασης βοηθημα. λαμβανων βοτανας ειτα μιγνυς προσαγης ταις εκιναις αναιρου αρισολοχειαν και την ιριν. pag. 128. επι δε ταυταις και την ναρδον. εστι γαρ βοτανη ναρδος ουτω καλουμενη. χαλβανης τε δη ριζας και πυραιθρον ξηρον δαυκον τε ωσαυτως και βρυωνιαν. επι ταυταις γλυκυσιδην τε την βοτανην και ελλεβορον τοι τον μελανα, και τουτον επιδαν [1] κατασταιη ξηρος. το τε αφρονιτρον κ) κυμινον κονυζαν τε δη και την ονομαζομενην αγριοσταφιδα και δαφνης ετι μην τον καρπον και ης το ονομα βοτανης κυτισσος, και ταυτην μιγνυε συν εκειναις βαλλων. ιπολιχην δε λεγεται τις ουτω βοτανη. και η κλησις των ιππων οτι τους λιχηνας ηδε θεραπευειν δοκει. το δ' ουν μεγεθος εσιν αυτης ουχ οια πολυ της γης υπερεχειν ανω και ου λια [2] μιον ετερα. μετ εκεινων αρα και [2] sic. ταυταις κεχρησο. ειτα και μηκωνος οπον και αγνου μην σπερμα βαλσαμον τε δη και το καλουμενον κινναμωμον κ) σφονδυλιον αμα αλοι οξυβαφον. οι αλες εστωσαν εις μετρον οι εμβαλλομενοι ταις βοταναις. προς τουτοις κ) λαγου-

τυτια [1] και ο ποταμιος και καρκινος εμβαλλομενα εις ολ-
μον ταυτα συγκοπτεσθω [2] παντα κ̀ μιγνυσθω καλως. υπε-
ρον δε εστω λειῖνον ωδε κοπτεσθαι τας βοτανας. τω τε
χυλω της απαρινης εις κυκλων μεγεθος δραχμιαιων ανα-
λαμβανεσθαι. ο δε σταθμος ωσαυτως τουτων τυγχανετω
δραχμης. η μεν τοι χρεια διδασκετω το μετρον οσον
εφ εκαςω της δοσεως προσηκει τυγχανειν. πινειν δε δει
τουτο και ταυτα εις οινον. καθ' ἑκαςον δε εκλυειν δει
των τροχισκων αρα οινου εις κοτυλας των χρωμενων δυο.
επη δε ταυτα των ομηρου νικανδρου του κολοφωνιου
εν τω της μνημης αποτεθηνκι παρα σοι χωριω μη χει-
ρον εχον τα δευρο νομισθειη ποτε ω ερμηϊκαναξ.

[1] sic.
[2] sic.

ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΕΥΤΕΚΝΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ ΘΗΡΙΑΚΩΝ.

ΤΩΝ ΔΕ ΑΝΤΙΦΑΡΜΑΚΩΝ ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ.

Περὶ ἀκονίτου.
Περὶ δορυκνίου.
Περὶ ψιμιθίου.
Περὶ φαρικοῦ.
Περὶ κανθάριδος.
Περὶ ὑοσκυάμου.
Περὶ κορίου.
Περὶ λαγωοῦ θαλαστίου.
Περὶ τοξικοῦ.
Περὶ ἰξίας.
Περὶ ψιμιθίου.
Περὶ ὑοσκυάμου.
Περὶ κωνίου.
Περὶ μύκητος.
Περὶ φρύνου.
Περὶ σμύλου.
Περὶ φαρικοῦ.
Περὶ κορίου.
Περὶ βδέλλης.
Περὶ κολχικοῦ.
Περὶ ταυρείου αἵματος.
Περὶ γάλακτος.
Περὶ σαλαμάνδρας.
Περὶ λιθαργύρου.
Περὶ μήκωνος [2].

ΑΛΕ-

[2] Vindobonenſis Codex pauciotibus titulis hunc capitum elenchum comprehendit; poſt octavum enim reliqui ita habent: Περι κωνιϑ. Περι βδελλης. Περι μυκητος. Περι κολχικου. Περι σαλαμανδρας. Περι ἰξιας. Περι φρυνου. Περι ταυριου αιματος. Περι λιθαργυρου. Περι βουπρηϛεως. Περι σμιλου. Περι γαλακτος. Περι μηκωνος.

ΑΛΕΞΙΦΑΡΜΑΚΑ.

pag. 178.

Εἰ καὶ μὴ τῆς αὐτῆς εἶναι πόλεως, μηδ' ἔθνους, ὦ Πρωταγόρα, τοῦ αὐτοῦ διεκληρώθημεν, οἴκου τε δὴ καὶ συγγενείας οὐδαμᾶ, καθάπερ ἄλλοις ἔξεστι τῶν τ' αὐτῶν ἀπολαύειν ἡμῖν. οὐ γὰρ δή ἐστί τις ὀλίγη κατὰ τὴν Ἀσίαν ἢ τὰς πατρίδας ἡμῶν κομιδῇ διεργουσα χώρα. οἷον [1] οἴκου τέ σοι καὶ πατρίδος ἦν τῆς αὐτῆς μετεσχηκὼς ἐγὼ περὶ τῶν βοηθημάτων τῶν [2] φαρμασσομένων τοῖς ἀνθρώποις εἰς ἐπικουρίαν παρὰ τῆς φύσεως ἐξηύρηται, οὐδὲ ὑποχειρίους συγχωρεῖ τῷ θανάτῳ τις [3] γνοὺς ὁπωσῦν λανθάνειν, διεξελεύσεσθαί εἰμί σοι [4] πάσης σαφῶς προθυμίας ἐντός. Οὐκοῦν οἰκεῖα μὲν τὰ σὰ ταῦτα, καὶ ἐν οἷς δίαιτα κατὰ τὸ μεσαίτατον τῆς Ἄρκτου κείμενα τυγχάνει. ἀπέχει δὲ ἐν οἷς ταῦτα οὐ πολὺ θαλάσσης, ἀλλ' ἔστι πλησίον, καὶ τὰ τῆς Ῥέας ὄργια παρὰ τούτοις μένει, ὅτε τοῦ Ἄττεω γάμος καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις ὅσα παρά σφι τελεῖται. τὸ δὲ ἐμὸν οἰκητήριον ἡ πόλις Κολοφὼν τυγχάνει. Ἀπόλλωνος δέ ἐστιν ἄρα παρ' αὐτὴν ἱερὸν Κλαρίου, καὶ τὸ ὄνομα Κλάρου ἐτέθη τούτῳ τῷ μαντείῳ, ὅτι δὲ ὁ χῶρος οὗτος, κλῆρος ἐγένετο τῶν Κρεούσης παίδων Ῥαχίου καὶ Κλάρου, οἱ περὶ τούτων ἡμᾶς σαφέστατα διαγγέλλοντες διδάσκουσι λόγοι.

ΠΕΡΙ ΑΚΟΝΙΤΟΥ [5].

pag. 180.

Ἐπιγνώσῃ [6] δὲ τὴν βοτάνην αὐτίκα δὴ μάλα προσενεχθεῖσαν τῷ στόματι τὴν ἀκόνιτον οὕτως ὀνομαζομένην. πικρά τε γάρ ἐστιν ἱκανῶς, καὶ κίνδυνον οὐ τὸν [7] τυχόντα ἐπάγει, ἤν τινι δῶς πιεῖν. παρὰ μέν τοι τὸν Ἀ-

χέ-

[1] οιον αν ειπερ. [2] ων. [3] τί. [4] ημισυ. [5] ΑΚΟΝΙΤΟΝ. [6] επιγνωσει. [7] Deeſt τὸν.

χέροντα αὐτὴ φύεται ποταμὸν, αὐτόθι δήπου καὶ πλησίον κατὰ τοῦ χάσματος, ὅθεν πέρ φασι τὰς ψυχὰς διαπορθμεύειν τὸν θάνατον, καὶ ὁ θεσμὸς τὴν ὑπεισελθοῦσαν καθάπαξ τὸ σῶμιον λέγει πάλιν χωρεῖν μηδέν. δείκνυνται δέ γε παρὰ ταῦτα καὶ αἱ τοῦ Λύκου παιδὸς Περιολάου πόλεις ὡς εἰσιν ἔρημοι, καὶ οἶκοι, παρ' οὓς ἀκόνιτος ἡ βοτάνη ἐνταῦθα φυομένη ἐςίν. δῆσαι δὲ 'καινὴ τὰ χαλινὰ, τό τε πᾶν στόμα γίγνεται ὁμοίως ἥδε τοῦ πιεῖν λαχόντος. στύψις τε τὰ οὖλα καρτερὰ πρὸς τούτοις κ᾽ ἅμα τῇ γλώττῃ τὸν οὐρανὸν σφοδρῶς ἐμπεσοῦσα λυπεῖ. ἐπειδὰν δὲ καὶ τῶν ἐντὸς τοῦ στήθους τὸ δεινὸν ἅψηται, τὸ μὲν πρῶτον λυγμὸν ποιεῖ, καὶ ἀμηχανίαν, εἰς τὸ ἀλύειν τε αὖ καὶ ἀδημονεῖν οὐχ ἁπλῶς ἄγει τὸν πάσχοντα, ὅ τε δὴ στόμαχος ὀδυνᾶται, καὶ μάλιστα δὴ ἔνθα εἰσὶν αἱ τούτου λεγόμεναι παρὰ πάντων πύλαι. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ λοιπὸν ὅθεν περ δίεισιν ἡ τροφὴ, ἄκλειστον ὡς φησι χωρίον διὰ παντὸς μένον, τῶν πόνων ἐπιτριβόντων αὐτὸ, κ᾽ τῶν ἀλγηδόνων τῇ [1] γαςρὶ τὴν ἄτην [2], κ᾽ τῷ κάτω παρέχειν ἑντέρῳ φλεγμονὴν πέφυκεν. τινὲς τοῦτο κῶλον προσαγορεύουσι τὸ ἔντερον. ἀρχὴ δέ ἐστι μὲν τοῦτο τῶν κάτω τοῦ ἀνθρώπου μερῶν. ἔχει δὲ ὁμοίως καὶ τοῦτο πύλας τὸ μόριον. ἀρχὴ μέν τοι τῆς δοχαίης ταύτης, καὶ γὰρ οὕτως οἶμαι τόδε ὀνομαζόμενον ἐπίστασθαι, ὁ στόμαχός ἐστιν, ὅτι δέ γέ ἐστι καθάπαξ ἥδε δεκτικὴ σιτίων καὶ παρὰ ταύτην φέρεται τὰ ἐσθιόμενα, αὐτὴ τοῦ ὀνόματος ἡ κλῆσις μαρτυρεῖ. ἀλλὰ γὰρ ἑπακολουθεῖ τῆς ἀκονίτου τοῖς πιοῦσιν, ἀπὸ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν φέρεσθαι καὶ ἀποστάζειν ὑγρὸν πλῆθος αὐ-

[1] αὐτῇ τε. [2] ασιν.

αὐτῶν πολὺ, ῥέεσθαι δὲ καὶ τὴν γαστέρα, πνευμάτων τε ἐν αὐτῇ γίγνεσθαι διαδρομὰς συχνὰς, ἃ καὶ στηρίξαντα πολλάκις περὶ τὸν ὀμφαλὸν αὐτὸν, ἀσχέτους τοὺς ὀδύνας πέφυκεν ἐμποιεῖν. βαρύτης τε δεινὴ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τούτοις, καὶ τῶν κροτάφων παλμὸς ἀνύποιστος κρατεῖ, ὁρᾶν τε οἱ τῶν τοιούτων ὀφθαλμοὶ δοκοῦσιν οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ, οὐδ' εἴπερ [1] προσήκει τοῖς ὁρῶσιν, ἀλλ' ἐνηλλαγμένως. τὸ γοῦν αὐτὸ καθ' αὐτὸ πολλαπλοῦν νομίζει, καὶ τὰ δύο ὁρῶν οἴεται τέσσαρα, ὥσπερ ἂν ἔξοινός τις pag. 182.
οὗτος ὢν, καὶ κραιπαλῶν τύχῃ. οἷα μὲν λέγουσι τοὺς τῷ Διονύσῳ στρατεύοντας τοὺς Σιληνοὺς δῆτα ἐπιτελεῖν τρυγῶντας καὶ ἐμφορουμένους οἴνου, καὶ ὑπαφρίζοντας, ἔπειτα διαλυομένους οἷον καὶ λιγυζομένους τὸν αὐχένα, καὶ παρασυρομένους τὴν φωνὴν, μεθυσθέντας τε αὐτοὺς, ὑπόθερμον βλέπειν, καὶ κεῖσθαι οὐκ ἐν κόσμῳ ἐπὶ τῇ ἐδάφους ὄντας τῶν φρενῶν ἔρημον [2]. τοιαῦτα ἅττα καταλαμβάνεσθαι ποιοῦντας τοὺς τῇ βλάβῃ περιτυχόντας εὕροις ἂν τῇ τοῦ ἀκονίτου. λέγεται δ' οὖν ἡ αὐτὴ καὶ μυοκτόνος [3] ἡ βοτάνη. διότι δὲ λέγεται καὶ τοῦτο, ἡ αἰτία δηλοῖ, ὅτι τοὺς ἀχρειοτάτους ἀνιρεῖν δοκεῖ καὶ λίχνους καὶ δυσεργοὺς μύας, ἢν αὐτῆς γεύσωνται. ἀλλὰ μὲν δὴ καὶ παρδάλη, ἀγχέσῃ δὲ παρ' ἐνίων προσαγορεύεται, ἐπεί τοι καὶ ταύτῃ τῇ βοτάνῃ πρὸς ἀναίρεσιν τῶν θηρίων οἵ τ' ἂν αἰπόλοι καὶ ποιμένες καὶ νομεῖς [4] τῶν βοῶν ἔν τε τῇ Φαλάκρᾳ καὶ τῇ Ἴδῃ τοῖς ὄρεσιν κεχρῆσθαι δοκοῦσιν. ἄλλως τε δὴ καὶ παντὸς θήλεος, καὶ δὲ ἐντεθεῖσα μορίῳ ζώου ἀποθνήσκειν ποιεῖ ἡ βοτάνη αὕτη, ἧς ἐστι τοὔνομα ἀκόνιτον.

τὸν

[1] ηπερ. [2] ερημους. [3] μυοκτονον. [4] νομης.

τὸν τοίνυν ἀντίδοτος [1] πονήρως ποτὲ ἐκ ταύτης ἔχοντα ἰάσῃ μεστὴ κονίας μὲν ποιήσας μέτρῳ τὴν σεαυτοῦ χεῖρα ὡς οἷόν τε [2] δέ γε μάλιστα καταλιωθείσης κοτύλῃ οἴνου, καὶ ταῦτα μέλανος ἐπίμεστος [3], εἴσω τὴν χεῖρα τῆς κονίας ταύτης ἐπιβαλεῖν [4] σε χρὴ, ἀβροτόνου τε δὴ καυλία ἐν θάμνοις ἐπιτυγχανούσης, πρασίου τε ὁμοίως τῆς καὶ μελιφύλλου καλουμένης, ἀλλὰ [5] καὶ τῆς ἀγήρω καὶ ἀειθαλοῦς [6] χαμελαίας βλαστοὺς, καὶ πήγανον σὺν [7] πᾶσι τούτοις κομίζων ἔμβαλε. αὐτὰρ οὖν δὴ διάπυρον πάνυ σφόδρα ἐμβαλὼν μέλιτι σβέννυε σίδηρον, καὶ τὴν ἐν ταῖς καμίνοις τῶν σιδηρέων γιγνομένην τρύγα, ἣ σκωρία κέκληται, φέρων δὴ σὺν τούτοις, καὶ ταύτῃ [8] μίγνυε χρυσόν τε αὖ πεπυρωμένον ἄργυρον [9] ἀφρόδ [10] τῷ πυρὶ καὶ τοῦτον προσομιλήκοτα ἐμβαλὼν σβέννυε τῷ μέλιτι, εἶτα δὴ τὴν χεῖρα εἰς ἥμισυ τῶν φύλλων ποιήσας τῆς συκῆς, χαμαιπιτύος τε τῆς ὀρίας, καὶ ταύτης τὰ φύλλα αὐανθείσης μέν τοι, τῆς τ' αὐονίτιδος ὁμοίως, καὶ πολυκνήμου τῆς βοτάνης τοὺς κλῶνας, εἰσὶ νεαροὶ, τετράδι κυάθων οἴνου γλυκέος ἀναιροῦ. ἄγε δὲ καὶ καθεψηθείσης πάνυ σφόδρα σχεδὸν, ταχὺ διαλυομένης ὑπὸ πυρὸς τὸ ὕδωρ ὄρνιθος τῶν ἐν ποσὶ δήπου καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις ἀναστρεφομένων, ἤτοι νεοττῶν γε ὧν τρέφουσιν αὗται, ἑψηθέντων καὶ τούτων

pag. 184.

τῶν

[1] Deest ἀντίδοτος in contextu Vindobon., scriptum tamen est in marg. a recenti manu. [2] οιονται. επιμιστος μιτρον. υπαρχετω. [4] επιβαλλειν, & sic infra ter cum duplici λλ. [5] αλλα μην. [6] χειθαλλους. [7] συμ. [8] ταυτην. [9] και αργυρον. [10] In Vindob. σφοδρα. In Mediceo vero per quasdam figlas effertur, unde praeter dictas litteras nil aliud valeas exculpere.

των τὸ ὕδωρ χιρνῶνται δεῖ πίνειν μετὰ τοῦ μέλιτος. ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν βοΐων καθεψηθέντων [1] κρεῶν, αὐτῇ πιμελῇ τὸ ὕδωρ ἄδην πινόμενον τοῖς ἄλλοις ὁμοίως ὠφελεῖ.

Δύναται δὲ δὴ ταῦτα καὶ μιγὲν βάλσαμον γάλα- pag.
κτι, νῦν μέν τοι τετοκυίας πώλου ὑπαρχέτω γάλα. ἀλλ' 186.
ἤν τις αὐτῷ [2] πιεῖν μὴ παραιτήσηται, ὀνίνησι σφόδρα. δεῖ δὲ καὶ ὕδατος ἐπιπίνειν εἰς τοσοῦτον τούτοις, εἰς ὅσον ἂν πᾶσαν ἀπεμέσας τις τὴν τροφὴν, τὸ δεινὸν δυνηθῇ διαφυγεῖν. ἀλλὰ γὰρ καὶ ἡ πιτύα πρὸς τούτοις χρήσιμα [3] τοῦ λαγωοῦ, καὶ μετὰ [4] ταύτην ἡ τοῦ νεβροῦ, ἀμφότεραι μέν τοι φυραθεῖσαι οἴνῳ, ἑκατέρα κῆ καθ' αὐτὴν ὑπάρχει χρήσιμος. ἀλλ' οὖν καὶ ἡ ῥίζα τῆς μορέας πρότερον ἐν ὄλμῳ συμβριβεῖσα, εἶτα ἐψηθεῖσα ἐφ' ὅσον οἷόν τε μετ' οἴνου δίδοσθαι, μέλιτος προσπλακέντος αὐτῇ, τοῖς πάσχουσιν ὠφελεῖ. ὅπως γὰρ ἂν δάξῃ τις οὖν ὑπὸ τοῦ δεινοῦ κεκρατῆσθαι, χρησάμενος τοῖσδε δὴ τοῖς βοηθήμασι τὸ [5] ἀσφαλὲς ἕξει, κῆ σῶος ἀπελεύσεται χρώμενος οἷσδε τοῖς ἑαυτοῦ ποσίν.

ΠΕΡΙ ΨΙΜΙΘΙΟΥ.

Μεταταῦτα ταίνυν λέγεσθαι χρὴ καὶ περὶ ἧς ἐναπομόργνυται τὸ ψιμίθιον τοῖς ἀνθρώποις πινόμενον βλάβης. λωβᾶται γὰρ αὐτῶν τὴν ὑγιείαν, καὶ τοῦ βαδίζειν ἄρα αὐτοὺς ἐμποδὼν ἵσταται. ἔοικε δὲ δή που τὴν [6] χροιὰν ἐν ὥρᾳ ἔαρος φαινομένῳ γάλακτι τὸ ψιμίθιον δὲ [7] τοῦτο καὶ ἐπαφρίζοντι, ὁπόταν ἡ κατὰ ἄλλας ἐν τῇδε δείκνυται τῇ ὥρᾳ τροφιμώτερόν τε ὄνομα

[1] καταιψηθεντων. [2] αυτο. [3] χρησιμος. [4] μετα τοι. [5] ωρα το. [6] την γονν. [7] δη.

καὶ διαυγέστερον ἑαυτοῦ [1]. τοῦτο δὴ τὸ ψιμύθιόν ἐστι προσφερὲς τὸ εἶδος. ἀλλ' οὖν ἐνταῦθα τοῦ πιόντος τὸ μὲν πρῶτον ῥυποῦται τὰ οὖλα, ὁπὸς δέ τις κατὰ τῶν γενύων οἷον συνίσταται, πολὺς ἐπὶ τούτοις ἀφρὸς ἐπιπεπλασμένος. ὥσπερ οὖν καὶ οὗτος δακνώδης κατ' αὐτῶν ὁρᾶται τῶν στομίων, ἥ τε γλῶττα ὑποφλεγομένη ξηρὰ καθίσταται, καὶ τὸ φθέγμα πρόεισι τετριγὸς καὶ βαρύ. τά τε λεγόμενα παρίσθμια αὐαινόμενα καταπολὺ τῇ κατὰ φύσιν ἐνεργεῖν εἰς λήθην ἔρχεται, βήξ τε ἐπιγιγνομένη [2] καρτερὰ, καὶ οὔτε ἠρεμεῖν συγχωροῦσα τῷ κακοπαθοῦντι διὰ τὴν κατὰ τοῦ στήθους στηριχθεῖσαν ἐκ τῆς βηχὸς ὀδύνην ἄσχετον, οὔτε ἀναφορὰν τοῦ φλέγματος λεπτοτάτου λίαν καὶ σχεδὸν ἀποίου τυγχάνοντος ῥᾳδίαν συγχωρούσης γίγνεσθαι ἐπίτασιν πότου [3] ἐμεῖν μὲν δοκεῖν ταλαιπωρίαν, μηδὲν δὲ καὶ κακοπάθειαν τῶν ἀνθρώπων [4] ἄγειν. Ἄγει [5] οὖν ἐπ' αὐτοῖς τὸ φάρμακον καὶ τοῦτο πρὸς ὕπνον, καὶ ἀποψύχεται ὁ μετασχὼν αὐτοῦ, καὶ τὰ μέλη τοῦ κινεῖσθαι ὥσπερ τὸ πρότερον ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν ἀφαιρεῖται, καὶ τὸ ἐντεῦθεν ὁ θάνατος τὸν κάμνοντα ἄγει. Παραχρῆμα τοίνυν τῷ βληθέντι τῇ ἀπὸ τοῦ ψιμυθίου ἐπιβουλῇ ἐνταῦθ' ἀεί τις ἐπιπίνειν ἔλαιον διδότω. τὸ δὲ ἔλαιον ἐξ ὀρχάδος, ἢ πρημαδίας ἐλαίας ὑπαρχέτω [6]. εἰς τοσοῦτον μέν τοι πινέτω τὸ ἔλαιον οὗτος, ἐς ὅσον [7] ἡ γαστὴρ ὑπομείνασα, ἐξελάσαι τῶν ἐντέρων τὸ συσραφὲν δυνήσεται κακόν. καὶ μὴν καὶ γάλακτος ἡ πόσις, ἀλ-

pag. 188.

[1] Inter verba ἑαυτοῦ & τοῦτο, haec alia leguntur: καὶ ἐν τῷ αγγει ετι περ... ενω αν ο βαλλων αυτο εκ του παραχρημα δεξαμενος. [2] επιγενομενη. [3] επι την απο του. & quidem melius. [4] τον ανθρωπον. [5] αγει δ' ουν κ. λ. [6] υπαρχετω τουτο. [7] οσον ολισθον.

ἀλλὰ τοῦ προσφάτου, πρὸς τόδε ὠφελεῖν [1]. ἡ γὰρ δὴ τοῦ παλαιοτέρου ἐστὶν, οἶμαι, λαμπρῶς ἀφελής. καὶ τὸν χυλὸν ναὶ μὴν τῆς μαλάχης παρεγγύα πίνειν ὡς πλεῖστον τοῖς φλαύρως ἔχουσι, καὶ κατειλημμένοις ὑπὸ τούτου ἀκέσεις [3] ἅμα κατακόψας καὶ λιήνας, αὐτὰ δίδοθι μετ' οἴνου. καὶ γὰρ πινόμενα τυγχάνει λυσιτελέστατα πρὸς ὑγιείαν.

Ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ τῶν κλημάτων τῆς ἀμπέλου τέφρα ἐστὶν ἐπωφελὴς θερμῷ μὲν ὕδατι ποθεῖσα [4], διυλι- pag. θεῖσα [5] δὲ ἐπιμελῶς ὡς ὅτι μάλιστα. καλαθίσκος δὲ 190. ὑπαρχέτω, ὁ ταύτην διηθῶν τὴν τέφραν καὶ ἀποκαθαίρων, ἤ τις ἰθμὸς τυχὼν, ὅς τις ἐπισχεῖν τὴν ὕλην τὴν ἀπὸ ταύτης δυνήτεται, καί σφι μετ' ἐλαίου τὴν ἰλὺν συναναμιγνύων κέχρησο πρὸς τὰ προκείμενα. ῥύεται τοῦ κακοῦ τούτου καὶ ὁ ξηρὸς δὴ τοῦ τῆς περσέας [6] καρπὸς, περσέας [7] ἐκείνης, ἣν καὶ [8] ὁ Περσεὺς ἐξ Αἰθιοπίας μετὰ τὸ τὴν τῆς Μεδούσης ἐκτεμεῖν κεφαλὴν τῇ χρυσῇ ἅρπῃ χρησάμενος ἤγαγεν εἰς Μυκήνας, καὶ κατεφύτευσε Κηφέως δωρησαμένου, ὃς τότε βασιλεὺς ὢν [9] Αἰθιόπων ἐτύγχανε τῷ Περσεῖ τὸ φυτόν. πλησίον τοίνυν ἐστὶ τῶν Μυκητῶν ὄρος, ὃ καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι Μέλανθον, καὶ κρήνη ἐν αὐταῖς Μυκήναις. ἀλλὰ καὶ ταύτην τοι Λαγγίαν ἐπονομάζουσι τὴν πηγὴν, ἔνθα δὴ καὶ τὸ τῆς θήβης [10] ἄκρον [11] μύκην καλοῦσιν, αὐτὸς ἧς ἔφερεν ἅρπης ὁ Περσεὺς, ἐκπεσεῖν λέγεται, γενέσθαι μέν τοι λέγου-

[1] ωφελεν. [2] ωφελης. [3] ειχεσεις. [4] πλυθεισα. [5] διητηθεισα. [6] περσιας. [7] περσειας. [8] abeſt καὶ. [9] των. [10] θηκης. [11] Poſtremis litteris huius vocis adſcriptum eſt ον, ut legi poſſit etiam ἄκρονον, quae Vindobonenſis etiam eſt lectio.

σι τὸ κατατρετὸν μύκην, πλίς τε τῆς δυνάμης πρὸς τροφὴν μέλλοντος. ὠφελήσειε δ' ἂν τὸ [1] τοιοῦτον καὶ τοῦ ἐν Γέρρῃ τῇ Ἀράβων χώρᾳ γεωργουμένου λιβανωτοῦ ἐπιπασθέντος δηλαδὴ ὀπτηθείσῃ τροφῇ, καὶ δοθείσῃ ταχύ. ναὶ μὴν ἀλλὰ καὶ δάκρυον καρύκης τοῦ φυτοῦ, καὶ μέν τοι καὶ τοῦ ἀταλύμου [2], οὕτω δὴ τοῦτο τὸ φυτὸν ἀτάλυμνον προσαγορεύεται, ἀτὰρ δὴ καὶ τὸ τῆς πτελέας ἐπιβάλλον [3] ὑγρὸν, ὃ δὴ καταῤῥεόντων ὀχέων αὐτῆς οὐκ ἔστι χαλεπὸν θεάτασθαι, ἐπιφέρων ταῦτα τῷ κάμνοντι πίνειν ἐπίτρεπε. ἐμῶν γὰρ οὗτος ἀπὸ μὲν ἐνίων τῶν τοιούτων, ἀπὸ δὲ τούτοις ἐψητοῖς ἐντυγχάνειν ὑδατίοις καὶ πίνειν ἔξει διαφορούμενος τὸ ἀσφαλὲς, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐσθίων καὶ ἰδρῶν, ἄλλοτε δὲ πίνων, τὸν δυσώνυμον ἂν οὕτω [4] καὶ ἄδοξον διαφύγοι [5] ῥᾳδίως θάνατον.

pag. 192.

ΠΕΡΙ ΚΑΝΘΑΡΙΔΟΣ [6].

Κάνθαρίς ἐστι σιτοφάγος, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῇ ἐπίκειται ἀπὸ τοῦ πράγματος. ὄδωδε δὲ βαρὺ μὲν αὐτη, καὶ οἱονεὶ πίσσα. οἷα δὲ τὰ τῆς κέδρου κάρφη φαίνεται τῷ μασηταμένῳ, τοιαύτη καὶ ἡ τῆς κανθάριδος ποιότης ὁτωοῦν ἁπαντᾷ. τῷ δὲ [7] ἐκ ταύτης μήποτε γένοιτο πόματι κατεσκευασμένῳ [8] ἐντυχεῖν ἀνθρώπῳ. ἅμα τε γὰρ προσενεχθῆναι [9] τὸ ἐξ αὐτοῦ [10] ποτὸν κατεσκευασμένον ἀνθρώπου χείλεσιν, αὐτίκα δὴ καὶ παραχρῆμα δριμυτάτης ὀδύνης ἐμπίμπλησιν αὐτὰ, προϊὸν δὲ ἐπὶ τὰ εἴσω κατεσθίει πάντα, τὸ στῆθος, τὴν γαστέ-

[1] τον. [2] αταλυμινου. [3] επιβαλλων. [4] τουτο. [5] διαφυτοι. [6] ΚΑΝΘΑΡΙΔΕΣ. [7] abeſt δὲ. [8] κατεσκευομενω. [9] προσενεχθη. [10] αυτων.

στέρα, καὶ τὰ τῆς κύστεως χωρῆσαν εὐθὺς ἐκβιβρώσκει αὐτήν. ἐκ τούτου ἵστανται ὀδύναι πολλαὶ καὶ χαλεπαὶ περὶ τὸν χόνδρον. ἔστι δὲ ἕντερον ὁ χόνδρος, ὃ πλησίον μὲν αὐτῷ πυτῷ βώρακος κεῖται, πρὸς αὐτῷ[1] κύτει τῆς γαστρὸς ἡμισυῷ. λύει δ' οὖν τὸ ἐντεῦθεν ὑπό τε ἀμηχανίας καὶ φροντίδων ἀπροσδοκήτων οὐ συγχωρούμενος ἡσυχάζειν. ἀλλ' εἶδός[2] φασι τῶν κικαρῶν τὰς ἐκγήρους καὶ παλαιὰς γεγενημένας ἐφ' αὑτῶν γηρία κομίζειν, καλοῦσιν, οἶμαι, αὐτὰ πάππους ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὗτοι πανταχοῦ ὁρῶνται κινούμενοί τε οἱ πάπποι καὶ ῥιπιζόμενοι τοῦ ἀέρος. τοιαῦτα ἄττα μοι δοκεῖ κῆ ἡ γνώμη διακοπτομένη τοῦ ἀνθρώπου τοῦ πιόντος πάσχειν, καὶ μεριζομένη τὸ φάρμακον ὑπὸ τῶν φροντίδων. πληρεστάτην τοίνυν κύλικα ποιήσας τοῦ λεγομένου κυκεῶνος δίδοθι πιεῖν ἀσίτῳ ταύτης ἐντὸς γενέσθαι λαχόντι τῆς κακοπαθείας. ἔστι δὲ ὁ κυκεὼν γλήχους ποταμίας μίξις καὶ ἀλφίτων ὁμοῦ μεθ' ὕδατος. ὁ μὲν οὖν δὴ κυκεὼν οὗτος γενέσθαι γὰρ οὖν λέγεται τῆς Δήμητρος ποτὸν τρόπῳ τοιῷδε[3]. Ὡς ἀφίκετο[4] Δημήτηρ εἰς Ἐλευσῖνα τῆς Ἀττικῆς μετὰ τὴν πολλὴν ἐκείνην πλάνην καὶ κακοπάθειαν, ἣν ἁρπασθείσης τῆς θυγατρὸς ἔδοξε πλανᾶσθαι, ξενίοις ὑποδέχεται Μετάνειρα αὐτήν. γυνὴ δὲ ἦν ἄρα, οἶμαι, ἡ Μετάνειρα τοῦ Κελέου. οὐ γὰρ δὴ παρὰ τῇ τυροῖ[5] τῇ Ἱπποθόωντος κατήγετο. βαρυνομένην γοῦν τῷ πάθει, καὶ ἐν συνοίᾳ καθημένην, αἰσχρορρήμονήσασα[6] ἡ Ἰάμβη μεταβάλλει αὐτήν. ἡ δὲ τέρπεται μὲν καὶ σφόδρα ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσιν, ἡ δὲ μὴ-

pag. 194.

[5] sic.

[1] αυτω δε τω. [2] αλλ οια δη. [3] τοιουτω. [4] αφικετο δε. [6] αισχορρημονησασα.

μήτηρ [1] παρὰ τῆς Ἰάμβης γελάσασα δὲ ἐπιθυμεῖ πιεῖν, καὶ τὸ ἐντεῦθεν γίγνεται τῆς Δήμητρος οὗτος [2] ὁ κυκεὼν ποτόν. ἔστω δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις εἰς τὴν περὶ τούτων θεραπείαν ἐγκέφαλος συὸς εὐτραφοῦς μετὰ τῆς βοτάνης ἀμνοῦ καὶ τοῦ λεγομένου λινοσπέρμου. χρησιμώτατός σοι καὶ νέας αἰγὸς ἐγκέφαλος καὶ καθεψηθέντος ὕδωρ χηνὸς, ὡς πλεῖστον εἰς ποτὸν διδόμενον. ἄχρι μέν τοι τοσούτου τὸ ὕδωρ ἐστὶ πινόμενον, ἄχρις οὗ κορεσθεὶς ὁ πίνων εἰς ἔμετον τραπῇ. καθιέτω δὲ δὴ τοὺς δακτύλους διὰ τοῦ στόματος, ἵνα μηδέπω τῆς τροφῆς εἰς πέψιν ἐλθούσης ἀποβληθείη τὰ σιτία. πάντως γὰρ τῇ τροφῇ τὸ φάρμακον συμπλακὲν [3] δήπου συνεξελεύσεται. ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐνιέσθαι τὸν τοιοῦτον προσήκει γάλακτι. ὑπαγομένη γὰρ ῥᾷον [4] ἂν ἡ γαστὴρ τούτῳ καθάπαξ κομίζει.

Οὐ μὴν ἀλλά τοι καὶ δεινοπαθοῦντι καὶ ἐκλυομένῳ τὸ γάλα ἐπωφελέστατον, ἢν πίνῃ τις αὐτὸ τῶν πεφαρμαγμένον, καὶ τὰ τῆς ἀμπέλου φύλλα, σὺν αὐτοῖς ὁμοίως τοῖς κλήμασι μετ' οἴνου κοπέντα τοῦ γλυκέος, ἀπεριόπτως ἐκσώζει τὸν κακοπαθοῦντα, ἐπειδάν τις πίῃ αὐτοῦ εὐπετῶς δύναται. ἀτὰρ δὴ καὶ ἡ λεγομένη σκορπίουρος μετὰ μέλιτος, ὥστε πίνειν αὐτὴν ἔστιν ἐπιτήδεια [5]. εἰς ὕψος [6] αἴρεται καὶ βάλλει ἡ σκορπίουρος
pag. αὐτὴ καὶ τὰ καυλία φέρει λεπτὰ, καὶ ἡ μολόθουρος
196. διὰ ταῦτα προσέοικεν αὐτῇ. ἐν Σάμῳ δὲ τῇ νήσῳ [7] γίγνεται [8], ἣν οἱ τὴν νῆσον οἰκοῦντες καλοῦσιν ἀστέρα.

τε-

1 ρηθεισιν η δημητηρ. 2 ητως. 3 συν πλαχειν. 4 ραςων. 5 επιτηδεια λαμβανεσθαι. 6 υψος δι. 7 ω. 8 γιγνεται γη.

τετράδραχμόν τοι χρὴ τῆς γῆς ταύτης εἰς τὴν περὶ τούτων θεραπείαν ἐμβαλεῖν [1] φέροντα.

Παρθένιον δὲ ἐκαλεῖτο Σάμος, καὶ Φυλλίδα αὐτὴν ἐπὶ τούτοις οὐκ ἄκνησαν καλεῖν, καὶ ἀπὸ Ἰμβράσου τοῦ ποταμοῦ αὖθις τὸ ὄνομα ἔσχεν Ἰμβρασίας. χριὸς δὲ τῆς γῆς, ἧς ἀστὴρ ἐστὶν ἡ προσηγορία, ταύτης γέγονεν [2]. τοίνυν τοῦ γλυκέος οἴνου τὸ διπλάσιον τοῦ ῥηθέντος μέτρου διδόμενον ποτόν. τούτῳ μέν τοι τῷ οἴνῳ, εἴτουν ἐψήματι πηγάνου κλωνία συνεκλύου [3], καὶ ῥόδινον μῦρον ἐπίβαλε, εἶτα συνταράττε ἐπιπολύ. οὐ γὰρ μὴ τοῦ δεινοῦ περιγενόμενον διοίσει, καὶ περισώσει τοῦ κινδύνου τὸν πλημμεληθέντα.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΟΡΙΟΥ [4].

Τό γε μὴν οὕτω καλούμενον κόριόν ἐστι μὲν δυσαλθὲς ποθὲν τοῦτο δὴ καὶ δυσθεράπευτον. τῶν γὰρ μετασχόντων αὐτοῦ, καὶ πιόντων ὅλως, οἱ μὲν ἔκφρονες καὶ φλύαροι [5] αὐτίκα γίγνονται, καὶ ὁ λόγος αὐτοῖς οὐ σώζει τὴν τάξιν, οἱ δὲ παραπλῆγές τε ἄλλως καὶ ἐκμανεῖς, καὶ βοῶσιν ὀξύ περ οὗτοι, καθάπερ αἱ Βάκχαι οἰστρηθεῖσαι. ἀλλὰ τούτοις μὲν βοηθεῖ οἶνος ὁ παλαιὸς ἄκρατος, καὶ οὗτος εἰς πλῆθος πινόμενος. ὠφελιμώτατος δὲ καὶ ὁ πράμνιος, ἔτι μέν τοι καὶ ἅλμη πρὸς τούτοις ποθεῖσα δριμεῖα, ἐπίκουρος γίγνεται τῇ συνενεχθείσῃ τῷ ἀνθρώπῳ τῇ ἀπὸ τοῦ κορίου τούτου κα-

[1] εμβαλλειν. [2] Hic locus mutilus in Mediceo, integer ex Vindobonenſi reſtituitur hoc pacto: γιγονεν ιυριτης. χησιον δε ο τοπος καλειται, εν ω περ υκ ιυρεθηναι ταυτην την γην λογος. το δε ορος εν ω το χησιον κιρκειτιον. επιδεξιον τοινυν, κ. λ. [3] συνικλειου. [4] ΚΟΡΙΟΝ.
[5] Φλοιαροι.

κακοδαιμονίᾳ, καὶ ὡὰ ὄρνιθος κενωθέντα καὶ θαλάττης
pag. 158. ἀφρῷ συναφυρέντα ζωὴν περιποιεῖ τῷ τοιούτῳ, τὸν [1] θάνατον ἐπιόντα προστελθεῖν οὐκ ἐᾷ. τούτῳ τοι ἁλισκόμενόν ἐστι καὶ τὸ κέπφος ἰδεῖν. ἔστι δὲ ὄρνεον θαλάττιον, ὃ καλοῦσι κέπφος. θηρῶσι δ' οὖν τὸ ὄρνιον τοῦτο, ἀφρὸν συναναμιγνύντες τοῖς ὠοῖς ἁλιέων παῖδες. ἐπειδὴ γὰρ δεῖπνον ἀφρὸς ὀρνέῳ [2] γιγνόμενός ἐστι, καὶ ζωῆς αἴτιον τὸ αὐτὸ, καὶ θανάτου πρόξενον γίγνεται. οὗτοι δὴ οὖν οἱ [3] ταύτην ἐπιμελῶς [4] τὴν ἄγρην [5] εἰδότες [6] κατὰ σμικρὸν τὸν ἀφρὸν μετὰ τοῦ ὠοῦ μίξαντες πέμπουσιν εἰς δέλεαρ τούτοις τοῖς ὀρνέοις. οἱ δὲ ἑπόμενοι τῇ τούτων ἁπάτῃ καταβραχὺ, καὶ μεταποιούμενοι, καὶ κατεσθιόντες, ἐνίσχνανται μὲν δὴ τῇ ἄγρᾳ, δολερᾷ τε οὔσῃ καὶ ὑπούλῳ, οὐ δὴ [7] διαφυγγάνουσι γὰρ οὖν τῶν ἁπαλιευτῶν ἐπιμόχθους χεῖρας. ἀλλὰ γὰρ σύ γε τὴν ἀγλαυκῆ καὶ μελάνην ἐπὶ τούτοις λάμβανε [8] θάλασσαν, ἣν ὑποτάττεσθαι, καὶ δουλεύειν ὁ τοῦ Ποσειδῶνος ἐθέσπισε τοῖς ἀνέμοις νόμος. ἐθέσπισε δὲ ἄρχειν ἄρα καὶ τοῦ πυρὸς ὁ Ποσειδὼν τοὺς ἀνέμους δεῦρο. ἡ μὲν οὖν θάλασσα ταραχώδης οὖσα καὶ χαλεπὴ δεσπόζει τῶν νηῶν [9] καὶ τῶν διαφθειρομένων ἀνθρώπων ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῶν ἀνέμων αὖτη βασιλευομένη. τὸ δὲ δὴ πῦρ ἄρχει μὲν τῆς ὕλης ἀρὰ, καὶ ἀπηχθημένον ἐστὶν αὐτῇ, δεσποζόμενον δὲ ἀνέχεται πάλιν ὑπὸ τῶν πνευμάτων. ἔτι μὴν καὶ ἔλαιον, ἀλλὰ σὺν οἴνῳ διδόμενον, τοῦτο ἐπωφελέστατον τῷ κάμνοντι, καὶ χιὼν

με-

[1] ὦ τον. [2] τω ορνεω. [3] οις. [4] επιμελεις.
[5] αγραν των ορνεων. [6] ειδεναι. [7] δι. [8] λαμβανι ενταυθα. [9] νεων.

μετὰ δὴ γλεύκους πινομένη ἀπαλλάττει τόνον. ψιθίας δὲ ἔχω τῆς ἀμπέλου παραχρῆμα ὁ τρυγηθεὶς οἶνος, καὶ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, καθ' ὃν οἱ τρυγήσαντες πατοῦντες θλίβουτι τοὺς βότρυς, ὅτι τε δὲ [1] αἵ τε μέλιτται καὶ σφῆκες καὶ αἱ τεθριδόνες [2] περιπετομεναι, καὶ ἐφιζάνουσαι τοῖς σταφυλαῖς μάλιστα εὐλογοῦνται [3] τοῦ γλεύκους, ταὶ τῷ τῶν ἀμπέλων ἀλώπεκες λυμαίνονται καρπῷ. pag. 200.

ΚΩΝΙΟΝ.

Ὑπάρχει δὲ πιόντι κώνιον βλάπτεσθαι μάλιστα τὴν κεφαλὴν, φοινίττεσθαι δὲ ὡς ὅτι μάλιστα τὸ σῶμα, ἀχλύν τε τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπικεῖσθαι πολλὴν, καὶ οὖν καὶ ὁρᾶν σφαλερὸν τοῦτῳ δὴ συμβαίνει, καὶ περιδινεῖσθαι δοκεῖ τὰ ἐν ὄψει πάντα, πόδες τε οὐκ ἔτι δύνανται αὐτοῖς τὸν χρώμενον φέρειν, καὶ αἱ χεῖρες, ὡς ἀετῶν σκότῳ [4] βαδιζόντων ἀνὰ τοὺς ξενωτοὺς πλανώμεναί εἰσι, καὶ ἐπαφωμένων τὸν ἀέρα. ὑπολαμβάνει τοιγαροῦν αὐτὸν ἐπὶ τούτοις πνιγμὸς, καὶ στενουμένης τῆς φάρυγγος [5] ἐμφράττεσθαι δοκεῖ. ἀλλὰ γὰρ καὶ τῶν ἄρθρων ἐκψυχομένων, οὐκ ἔτι σωφρονεῖ, ἀλλὰ σκοτούμενος ὡς τὰ πολλὰ κατὰ τῆς γῆς πίπτει, καὶ καθάπαξ πρὸς τὸν θάνατον ὁρᾶν ὁ τοιοῦτος δοκεῖ. δόξαις μέν τ' ἂν βοηθεῖν τῷ κάμνοντι ταύτῃ, καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ φαρμάκου αὐτὸν ἐξείργειν συμφορᾶς, εἰ διδοὺς ἔλαιον καθ' ἑαυτὸ καὶ οἶνον [6] ὥστε πίνειν θερμὸν καὶ ἄκρατον τούτῳ, ἵνα δὴ τοῦτο τὸ φάρμακον μετά τε τοῦ οἴνου καὶ ἐλαίου ἀναμιγνύ-

[1] δη. [2] τενθρηδονες. [3] ευωχουνται. [4] ως αι των εν σκοτω. [5] φαρυγος. [6] οινον εις χορον.

μενον ἔνδον, εἶτα ἀποβλυσθὲν ἀπαθῆ τὸν μετεσχηκότα αὐτοῦ φυλάξῃ τῶν ἐξ αὐτοῦ κακῶν. ἔνιοι δὲ καὶ τὴν γαςέρα ἐλκίῳ πρότερον ὑπέχριον. καθκίρων γὰρ αὐτὴν διὰ τοῦ κλυστῆρος εἰς ῥαστώνην ἄξεις. ἀλλὰ μὴν καὶ οἴνου μετὰ καὶ τούτου ἀκράτου, δαύκου τε ὁμοίως τῆς βοτάνης τὰ ἀπαλώτατα καυλία, ἢ δάφνης τὰ φύλλα, ἧν τὰ Θεσσαλίας μὲν τὸ πρῶτον ἐκόμισε Τέμπη, ἐστεφανώσατο δὲ ὁ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλων τὴν κε-
pag. 201. φαλὴν τοῖς ἐκείνοις κλάδοις, πέπερί τε καὶ κνίδης σπέρμα ἅμα τρίψας συναλάμβανε, προσεπιβάλλων δηλαδὴ καὶ ὀποῦ καὶ ἰρίνου μύρου, σίλφιόν τε μετ' ἐλαίου λευκοῦ λειώσας, τὸν νοσοῦντα πίνειν ἁπλείστως κέλευε. ἀλλά τε καὶ γλυκέος οἴνου μετὰ γάλακτος ἐψῶν ἠρεμαίῳ πυρὶ, δίδοθι καὶ τοῦτο ὥστε πίνειν αὐτῷ[1].

ΤΟΞΙΚΟΝ.

Παραχρῆμα δ' ἂν ἐπαμύνειν ἔχοις τῷ πεπωκότι τὸ τοξικὸν, ἢν θεασάμενος τὸν ἄνθρωπον εὕροις μὲν πρῶτον βαρυνόμενον καὶ πεφορτισμένον ὥσπερ αὐτὸν, ἔπειτα κάτωθεν μὲν παχείαν τὴν γλῶτταν ἔχοντα, ξηρὰ δὲ τὰ χείλη. καὶ τὰ στόμια οἰδαίνεται, ἥ τε δὴ φάρυγξ τὰ αὐτὰ ὑπομείνασα τοῖς χείλεσι, φλέγμα λεπτὸν καὶ ξηρὸν ἀναπέμπει σφόδρα. ἔπειτα ἐκ βάθρων αὐτοῦ τὰ μὲν οὖλα ῥῆξιν ὑπομένει, ἡ δὲ διάνοια ταράττεται, βοᾷ τέως ὑπ' ἐκπλήξεως γεγονὼς κάτοχος δειλίᾳ, φωνῇ τε αἰγὸς ἐοικυίᾳ χρῆται, κὴ ὥσπερ οἱ μισανθρωποῦντες μοχθηρὸν φθέγγεται, καὶ ἁπλῶς οἷον αἱ τῶν ἀποκοπτομένων τὰς κεφαλὰς κεφαλαὶ παρασύρει τὴν γλῶτταν, οἷα δὴ τῆς κερνοφόρου Ῥέας ἡ ὑποζά-

[1] αυτον.

ζάκορος, ἀνά τε δὴ τὰς ὁδοὺς καὶ τὰ χωρία στρεφο- pag. 204.
μένη, ἐμμανής τε οὖσα καὶ ἔνθεος, ἀθρόᾳ κέχρηται καὶ μακρᾷ τῇ φωνῇ. οἱ δὲ ἀκούσαντες εὐλαβοῦνται τῆς Ἰδέας Ῥέας τὸ φοβερώτατον ὕλαγμα, οἷον καὶ μανίας πλῆρες. τοιαῦτα καὶ οὗτος ἐσφαλμένα καὶ λύσσης γέμοντα φθέγγεται, καὶ ὥσπερ οἱ παῖδες τὰ πολλὰ κλαυθμυριζόμενος καὶ ὠρυόμενος διατελεῖ, ταυρηδόν τε ὑποβλέπεται, καὶ ὑπαφρίζει τῷ στόματι, καὶ τοὺς ὀδόντας παρατρίβων ἦχον ἀποτελεῖ [1], ὥστε χρὴ τοῦτον μὲν φυλάττειν τοπρῶτον δείσαντα, ἔπειτα οἶνον ἐγχεῖν τούτῳ πολὺν καὶ μὴ βουλομένῳ, κἂν [2] συνηγμένους τοὺς ὀδόντας ἔχων, ἐνήθει [3] τὸν οἶνον διεπαίρων αὐτοὺς, ὅπως ἂν ἐξέμῃ, ἵν' ἐξεμόντος μετὰ βίας αὐτοῦ τῆς ἐκ τῶν δακτύλων, συνεξέλθῃ τὸ δεινὸν ἐκεῖνο φάρμακον θανατηφόρον [4]. ἀλλά τοι καὶ καθεψηθέντος νεογνοῦ που χηνὸς, καὶ διατακέντος τὸ ὕδωρ πρὸς ἴασιν ἄγει πινόμενον σφόδρα, τῆς τε μηλέας τῆς ἐν ὄρει ὁμοίως ὁ καρπὸς, καὶ ὁ φλοιὸς τῆς αὐτῆς μηλέας δεῦρο κοπεὶς, ἄριστα ἰᾶται, καὶ τῆς ἐν κήποις δὲ τραφείσης μηλέας ὁ καρπὸς πρόσφορος. ἔστω δὲ τὰ μῆλα εἰαρινά. εἰ δὲ μὴ παρείη ταῦτα, τοῖς λεγομένοις ἐνταῦθα κέχρησο στρουθίοις, οἷοις [5] ἐκόμισεν ἡ Κρήτη, στύφου [6] τὰ Κυδώνια μῆλα. πάντα τοίνυν σφύρῃ ταῦ- pag.
τα συγκόψας [7] εἰς ὕδωρ ἔμβαλε [8], τὸ δὲ ὕδωρ ἐχέτω 206.
καὶ γλήχους. διανοιγομένου δὲ τὸ στόμα, ἐνταξέτω τις τοῦ ἀνθρώπου τούτου τὸ ῥόδινον μύρον, ἢ ἴρινον, ποιῶν τε τοῦτο συνεχῶς, καὶ ἐν ἡμέραις πάνυ πολλαῖς

[1] απολει. [2] κατ η. [3] ενιθι. [4] και θαναται. [5] η οις. [6] συφουσι. [7] συνκοψας. [8] εμβαλλε.

ῥύεσθαι τῆς τε μανίας καὶ πλάνης καὶ κακοπαθείας τῆς ἐκ τοῦ τοξικοῦ τοῦτον δυνήσεται τὸν ἄνθρωπον. ἐπαλείφουσι δὲ τούτῳ μὲν τὰς αἰχμὰς τῷ φαρμάκῳ Ἀράβων Νομάδες, παταχρίουσι δὲ τὰς ἀπίδας τῶν βελῶν οἱ τὴν παρὰ τὸν ποταμὸν κειμένην τὸν Εὐφράτην γεωργοῦντες χώραν. ἔστι δὲ ὡς ἐπίπαν τοῖς τιτρωσκομένοις τοῦτο τὸ [1] τοξικὸν πολέμιον. ἐμπεσὸν μὲν γὰρ τῷ σώματι, καὶ γευσάμενον καθάπαξ ἀνθρωπίνου χροὸς, μελανὸν μὲν τὸ σῶμα πρῶτον κατεργάζεται τοῦ τρωθέντος, ἔπειτα τρέπει αὐτὸ, καὶ νεκρώδες ποιεῖ, καὶ διαδέχεται αὐτὸ ἐκ τούτου ὑδαρὸν [2], ὁ δὲ ἰὸς τοῦ ἀνθρώπου κατασηπομένου, καὶ ῥήξεις ὑπομένοντος τούτου, κατὰ παντὸς μέρους ἐξωχωρεῖν βιάζεται σὺν ὕδατι πάνυ πολλῷ καὶ ἀναθαρσίᾳ.

ΠΕΡΙ ΚΟΛΧΙΚΟΥ.

Ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῦ τῆς Μηδείας ἐπειδὴν ὅλως τις μετειληφὼς εὑρεθῇ φαρμάκου, ὀλεθρίου τε δὴ τούτου καὶ καυστικωτάτου τυγχάνοντος, ἐφημέρου τε πρὸς πάντων ἐπονομαζομένου, πρῶτον μὲν ἔνδοθεν ἐγείρεται, ἢ περὶ τὰ χείλη τοῦ πιόντος ἀμήχανος κνησμός. καὶ οἷος δὴ τοὺς χριομένους τῷ ὀπῷ τῆς κράδης κνησμὸς κατέχειν πέφυκεν, ἢ τοὺς γε τῇ τραχύτητι τῶν κνιδῶν
pag. 208. ἐντετυχηκότας, ἢ οἷος ἀπὸ τῆς σκίλλης προστριβείσης κνησμὸς ἐγγενέσθαι [3] μετ' ἐρυθήματος τοῖς σώμασι φιλεῖ, τοιοῦτος ἐνδεῖ [4] τοῦ πιόντος τῷ στόματι δακνώδης καὶ βαρὺς καθάπαξ εὑρίσκεται κνησμός. καταποθὲν μὲν οὖν τὸ φάρμακον τοῦτο, τὸν στόμαχον εὐθὺς εἰς ἕλκωσιν τοῦ ἀνθρώπου φέρει. ἐμεῖ δ' οὖν πονηρὸν ὁ τοιοῦ-

[1] Deest τὸ. [2] ὑδαρος. [3] ἐγγιγνεσθαι. [4] ἐνδη.

δῦτος καὶ ὕφαιμον. τέως δόξειεν ἄν τις χροῆς [1] τὸ ὕδωρ τοῦτο εἶναι ὕδωρ πλυθέντων ἐν αὐτῷ. ἔπειτα τῆς θεραπείας ἀφυστεριζούσης ἐπίτασιν ἡ χροιὰ δέχεται, καὶ τὸ προϊὸν διὰ τοῦ στόματος τοῦ πάσχοντος αἷμα, τοὐντεῦθεν [2] τοῖς ὁρῶσι δείκνυται καθαρὸν, πολλάκις τε δὴ καὶ τῶν ἐντέρων οἷον ἀφρὸς αὐτῷ ἀναμεμιγμένος συνέξεισιν, καὶ τὰ περιττώματα ὁμοίως τῆς γαστρὸς συναναφυρέντα τῇ ἔξω διὰ τοῦ στόματος πορεύεται. τοσαῦτα μὲν δὴ τὸ κολχικὸν κακὰ ἐργάζεται τὸν πιόντα αὐτόν. ἐπειδὰν δέ τις βουληθῇ τὸν δεινοπαθοῦντα ἰάσασθαι, ἐπεῖνα ποιείτω. φύλλα τοῦτο μὲν δὴ κόπτων [3] ὁ τοιοῦτος δρυὸς, τοῦτο δὲ καὶ φηγοῦ, ἀλλὰ σὺν αὐτοῖς φύλλοις κοπτέτω τὸν καρπὸν τῆς φηγοῦ, ἐμβαλὼν [4] μέν τοι τῷ γάλακτι ταῦτα, πινέτω τὸ γάλα. ἐπειδὰν δὲ πλῆθος [5] μετάσχῃ τούτου τοῦ [6] γάλακτος, καὶ αὐτῇ προσάγων τῇ θηλῇ τὸ στόμα τοῦ ζώου πινέτω τὸ γάλα. βοηθήσει δὲ [7] καὶ τὸ πολύγονον ἡ βοτάνη, καὶ αὖθις [8] ταύτης τὰ ῥίζια τούτῳ, ἢν ἑψηθῇ ταῦτα ἐν γάλακτι. καὶ ἀμπελῶνος ἕλικες ὡσαύτως ἰάσαιντ' ἂν βλάβος ἐναποβραχέντες ὕδατι, καὶ πάσταναι τὸν φλοιὸν περιαιρεθεῖσαι, ἃς ἡ λεγομένη Καστανέα τὸ τῆς Θεσσαλίας ὄρος ἐκόμιτέν ποτε, pag. 210.
νάρθηκός τε τὸ ἐντὸς δὴ τῇ τοῦ Προμηθέως ἐπὶ τῷ πυρὶ λέγεται γενομένῃ συλλαβέσθαι κλοπῇ, κῆ ἔρπυλλος ἡ βοτάνη, καὶ μύρτα ὁμοίως, ὅ τε τῆς σίδης ἐπὶ τούτοις ἀποβρεχθεὶς ἐν ὕδατι σὺν τοῖς ἄλλοις φλοιὸς ὠφελεῖν

[1] χροιας. [2] το εντευθεν. [3] κοπτιτω. [4] ενβαλλων.
[5] εις πληθος. [6] Deest τοῦ. [7] βοηθησεις δ' αν.
[8] Pro αὖθις habes αλλοτε.

λεῖν δύναται. μάλιστα δὲ πάντων ὠφελιμώτατον πινόμενόν ἐστι τοῦτο [1] τὸ ἐκ πάντων ὕδωρ.

ΠΕΡΙ ΙΞΙΑΣ.

Μήποτε οὖν [2] σε τῆς ἰξίας τὸ δολερὸν [3] ὅλως διαλάθοι ποτὲ, μηδέ γε ἔλθοιεν τοῦ [4] τινος στόματος πλησίον δεινὸν ὂν φάρμακον. τὴν μὲν γὰρ ὀλκὴν [5] προσηδεῖναι τούτῳ τῷ ὠχίμῳ δοκεῖ. πιθεῖσα δὲ τραχύνει τὴν γλῶτταν, καὶ ἐξελκοῖ σφόδρα. ἔπειτα τοῦ πιόντος ἡ ψυχὴ πεπλανεῖσθαι δοκεῖ, καὶ κατεσθίεσθαι [6] μὲν τὴν γλῶτταν ὑπὸ τῶν ὀδόντων. ἔμπληκτος δέ ἐστι, καὶ ὡς ἀπολωλεκὼς τὰς φρένας μετεωρίζεται. ἀμφοτέρους τοίνυν τοὺς πόρους ἐκ τούτου στένωσις λαμβάνει, ὥστε μήτε τὰ οὖρα προχεῖσθαι τοῦ λοιποῦ, μήτε τὴν γαστέρα κατὰ τὴν ἑαυτῆς ἐκκρίνεσθαι φύσιν συγχωρεῖσθαι. ἀλλά τοι τὸ πνεῦμα διαδρομὰς μὲν ἔνδον ἀποκλεισθὲν ἀπεργάζεται, ἠχεῖ δὲ μένον ἐν ταὐτῷ, καὶ
pag. βορβορύσσεται, ὁτὲ μὲν βροντῆς ἦχον ἀπεργαζόμενον,
212. ὃν ἠχεῖν τὴν βροντὴν ἐν [7] Ὀλύμπῳ λόγος, ὁτὲ δὲ τὸν ἐκ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης περὶ τὰς πέτρας γινόμενον ἐκμιμεῖσθαι κτύπον. ἀλλά τε καὶ μετὰ κινδύνου τὸ πνεῦμα ἄνεισι πολλάκις τῷδε, ἀτὰρ οὖν καὶ μόλις. τὰ τοίνυν φαρμάκων δὴ ταῦτα ἐπειδὰν καὶ πιθῇ, ἐκκρίσεις ἀπεργάζεται τῆς γαστρὸς χαλεπὰς, καὶ οἷα τῶν ὠῶν τυγχάνει τῶν διεφθαρμένων [8], ὅτ' ἂν αὐτοῖς αἱ κατ' οἶκον ὄρνιθες ἐπικαθήμεναι ἐποίσωσι βλάβας [9], ἢ καὶ ἄνευ τῶν κελύφων οὐκ ἐν ὥρᾳ τεχθῇ, ἢ πληγῆς αἰτίαν παρατχούσης, ἢ νόσου συνεπιλαβούσης εἰς τὴν

[1] τουτων. [2] Μη μεν ουν ποτε. [3] δολερον ποτε. [4] τουτο.
[5] ολμην, melius tamen ὀδμήν. [6] κατεσθεισθαι.
[7] την εν. [8] τα διεφθαρμενα. [9] Ελαίοις.

τὴν τούτων φθοράν. θεραπευθείη μέν τ' ἂν ὁ βλαβεὶς ὑπὸ τῆς ἰξίας, ἢν πίνῃ γλεῦκος ἐναποβραχέντος ἀψινθίου. ἢ τερεβινθίνης ῥητίνης, ἢ πευκίνης ἐπιλαμβάνει, τῆς τε θρηνώδους ἐπὶ τούτοις δάκρυον πίτυος, παρ' ἣν ἀπέδειρεν [1] ἐρίζοντα Μαρσύαν ὁ Ἀπόλλων ἐλθὼν, ἡ δὲ ἀπ' ἐκείνου ὀδύρεται κατά τε ἄγκη [2] καὶ τοὺς δρυμοὺς, τὸν παρὰ πάντων ἀδόμενον μόρον τοῦ Φρυγὸς p g. ἐκείνου. λαμβάνων τοίνυν τοῦ πολιοῦ τοῦ λευκοῦ πρὸς 214. τούτοις τὰ ἄνθη, βοτάνη δέ ἐστι τὸ πολιὸν, ᾗ καλοῦσιν αὐτὸ μυκτόνον, πηγάνου τε βλαστοὺς, καὶ νάρδου, καὶ κάστορος τοὺς κρεμαστῆρας, ὀβολὸς δὲ δὴ τοῦ καστορίου τυγχανέτω σταθμὸς, καὶ σίλφιον, ὁ δὲ σταθμὸς ὑπαρχέτω καὶ τούτου ὀβολὸς, τραγοριγάνου τε τοσοῦτον, ὅσον περ χεὶρ χωρεῖ. ὠφελεῖ σὺν οἴνῳ πινόμενα, καὶ τηρος ἔτι μὴν ἁπαλὸς, προβάτιος ἐσθιόμενος.

ΠΕΡΙ ΤΑΥΡΕΙΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ.

Ἀβουλήτως [3] πταίσας τῷ αἵματι τῷ ταυρείῳ πρὸς [4] ποτὸν, τῇ ἀπὸ τούτου περιπίπτει κακώσει, τοιάδε ἐμπεσοῦσα τοῖς στέρνοις ἡ τροφὴ πήγνυται, ἔπειτα διὰ τῆς γαστρὸς χωρῆσαν θρομβοῦται τὸ αἷμα, ἐμφράσσονται δὲ οἱ πόροι οἱ τῆς ἀναπνοῆς. εἶτα τοῦ πνεύματος ἔνδον ἀπῶσθαι [5] βουλομένου, ἐπὶ θάτερα μὲν ὁ αὐχὴν ἀποκλίνει μέρη, ὑπό τε ἀδημονίας καὶ σπασμῶν συνεχόμενος, ἀδύνατός τε ὢν ἀντέχειν, κατὰ τῆς γῆς πίπτει, καὶ οὐδὲ ἁπλῶς, ἀλλὰ ὑπαφρίζων καὶ σπαίρων, καὶ ὅσα τοιαῦτα ὑπομένων, οὕτως [6] ἀπαλλάσ-

[1] επεδειρεν. [2] τε τα αγκη. [3] Επειδαν δε τις αβουλητως. [4] χρησηται προς. [5] αποθλαι, legi potest etiam αποθαι. [6] ουτος.

λάσσει κακῶς. τῷ μέν τοι ταῦτα ἀποστάντι ἐπειδὴν θελήσῃς βοηθῆσαι, ἀμύναι τοιῶσδε. τὸν τῆς ἀγρίας συκῆς ἀπόκοπτε καρπὸν, ἐμβαλὼν δὲ ὄξει τοῦτον ἄρα πλεῖστον ὅσον μεθ' ὕδατος, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ὄξους δίδοθι τῷ τοιούτῳ πίνειν. τῇ τε καταγαγεῖν πεπληρωμέ-
pag. νην τὴν γαστέρα, καὶ κενῶν ἐνιέντα αὐτὴν, τούτῳ κε-
216. χρημένον τὰ περιττώματα ποιεῖσθαι χρὴ λόγον. αὖθις δὲ ὀθόνης δι' ἀραιᾶς διηθῶν πυτίαν ἄλλοτε μὲν νεβρῷ, ἄλλοτε δὲ ἐρίφου, τοτὲ δ' αὖ λαγωῷ, μετευωχεῖσθαι [1] ἐπιδιδοὺς, οἵσεις [2] πρὸς ὑγιείαν τὸν κάμνοντα [3]. λάμβανε δὲ καὶ ὀπὸν τὸν ἱστοτάσιον τῇ σιλφίου σταθμὸν, ᾗ κράμβης ἐν ὄξει τὸ σπέρμα ἐναποβραχείσης, καὶ κονύζης ἔτι μὴν τοὺς κλῶνας τῆς βοτάνης κόπτων καὶ πέπερι, ἥκιστα μὲν τὸν καρπὸν λέγω, ἀφ' ἧ δὲ γίνεται [4] τὸ πέπερι, τὰ φύλλα δὲ λέγω τῇ φυτῇ, μετὰ [5] δὴ τῶνδε καὶ βλαστοὺς σύγκοπτε [6] τῆς βάτου. τοῖσδε γὰρ οἷς εἶπον χρησάμενος ὧδε τό τε ταγὲν ἔνδον ἤδη καὶ θρομβωθὲν αἷμα διαλύσαι καὶ ἀποσμῆξαι ῥᾳδίως δυνήσῃ.

ΠΕΡΙ ΒΟΤΡΗΣΤΕΩΣ.

Μὴ διαλάθῃ δέ σε μηδὲ ἡ βότρηττις, καὶ τὸ ἐκ ταύτης ὑπό σου περιγιγνόμενον ἀγνοηθῇ τοῖς ἀνθρώποις κακόν. πεύσῃ γὰρ πρῶτον μὲν ὡς ἄρχεται ὀδύνας παρέχειν τοῦτο τοῖς ποιοῦσιν αὐτὸ, λιτρώδης τέ τις αὐτίκα πε-

[1] ευωχεῖσθαι. [2] οισεις. [3] Heic quoque pauca desunt in Mediceo. Sed praesto est Vindobonensis, ex quo defectum ita supplemus: ναι μην και λιτρου κομιδην λιωθεντος καλως τριων υπαρχοντος οβολων, και τουτω δηλαδη τω σαθμω εχω μετ' οινου δη τω πασχοντι διδομεν πεειν.
[4] γιγνεται. [5] μετα δε. [6] συνκοπτε.

περί τε τὰ χείλη καὶ τὸ στόμα, καὶ οἷά πέρ ἐστιν ἡ γεῦσις τοῦ μάκου [1] τούτου ποιότης. ἵσταται ἐπὶ τὰ κάτω γιγνόμενον [2], ἀλγεῖν μὲν τὴν γαστέρα τὸ φάρμακον ποιεῖ [3] ταύτης, καὶ ὡς ἐπίπαν πονηρὸν τῷ [4] στόματι γίγνεται, ἐμφράσσεται δὲ τῶν [5] οὔρων πόρος, pag. 218.
ἡ γε μὴν κύστις ὑπὸ πνευμάτων ὀχλουμένη ὑπομένει ψόφους, καὶ οὖν καὶ ὄγκος περὶ τὴν γαστέρα τούτου ἐγείρεται πολὺς, καὶ τοῖς ὑδέρῳ περιπεπτωκόσιν ἔοικε τὴν χροιάν. ὥσπερ οὖν καὶ διωδυμένοις συρρέοντος εἰς αὐτὴν παντὸς δήπου τοῦ κακοῦ τῶν ἔνδον συνισαμένου [6], τὸ δ' οὖν δέρμα ἐκτέτατται, καὶ τοῦτο ἐπὶ πάντων ὡς ἐστιν τῶν μελῶν δείκνυται. πάλιν δ' αὖ ὥσπερ τὰς δαμάλεις καὶ τοὺς μόσχους ἐμπίπλασθαι [7] καυλίας φαγόντας ἐκ παντὸς συμβαίνει, οὕτω δὴ τῶν [8] ὑπὸ τούτου κατεσχημένων τοῦ φαρμάκου ὀγκοῦσθαι συμβαίνει τὴν γαστέρα, διά τοι τοῦτο καὶ λέγουσιν οἶμαι, οἱ νομεῖς παρ' ἐφ' ὧν τὸ ζῶον, βούπρηστιν. ἀλλὰ σὺ μὲν ξηρὰ σύκα μετ' οἴνου ἑψήσας πίνειν ἐπίτρεπε τῷ τῆς θεραπείας δεομένῳ ταύτης. ὡσαύτως δὲ σφύρη κόψας πάλιν [9], καὶ ἑψήσας [10] σύκα ξηρὰ, ἄριστον ἔξεις δὴ τῷ νοσοῦντι βοήθημα τοῦτο, ὥστε χρὴ πίνειν ἐπιτρέπειν εἰς κόρον [11]. ἄμεινον γὰρ ἕξει. ἐπὶ τούτοις μὲν δὴ ξηρὸν τὸν φοινίκων καρπὸν ἐνεκποβρέχειν ἄρα προσῆκον γάλακτι, εἶτά που διδόναι τὸ γάλα πίνειν τούτῳ [12] δὴ τῷ πεφαρμαγμένῳ. ξηρανθεισῶν τε

[1] Sic in utroque Codice, forte tamen φαρμάκου. [2] γενομενον. [3] ποιει· τω δε δη ταυτης ως, κ. λ. [4] Deeſt τῷ. [5] ο των. [6] και συνισαμενου. [7] εμπιμπρασθαι. [8] και των. [9] πινυ. [10] ειψησας παλιν. [11] Inter κόρον & ἄμεινον haec habet: απ αυτου σοι τω κακοπαθουντι. [12] τουτο.

ἀπίων ὡσαύτως ϗ ἀποβραχεισῶν ἐν οἴνῳ τὸ πόμα λυσιτελέστατον, ἥν τε τῆς βάκχης λεγομένης ὁ καρπὸς, ἥν τε τῆς μυρτάδος ᾖ, ἥν τε τῆς σύριγδος [1]. πίνειν τε αὖ ϗ γάλα γυναικὸς ἐπωφελέστατον, ᾧ πίνειν ὁ λόγος ἐπι-
pag. τρέπει παραιρούμενός σφι τῆς συμφορᾶς. ὥσπερ μέν τοι
220. τὰ βρέφη προσάγοντα αὐτὸν τῇ θηλῇ τὸ στόμα, τῆς γυναικὸς τὸ γάλα χρὴ πίνειν. καθάπερ δὲ τῶν μόσχων οἱ ἄρτι τεχθέντες [2] θηλάζοντες ἀνακρούουσι τῷ στόματι τοὺς μητρῴους μαζοὺς, ἵνα δὴ αὐτοῖς τὸ ῥεῖθρον ἐπιδίδοι πλέον τοῦ γάλακτος, οὕτω καὶ τῇ τῆς γυναικὸς χρὴ τότε τὸν κακοπαθοῦντα προσφέρεσθαι θηλῇ. ναὶ μὴν ϗ ἔλαιον τὸ θερμὸν ἐπιτρεπτέον ὥστε πίνειν, εἶτα πρὸς ἔμετον ἄγειν δεῖ καὶ μὴ βουλόμενον, καὶ [3] τοὺς δακτύλους ἐμβάλλοντα, ἢ πτερῷ χρώμενον, ἢ βιβλίον [4] καθιέντας τρίψαντα [5] δι' αὐτοῦ τοῦ λαιμοῦ. ἐὰν δὲ τὸ γάλα ἐν τῇ γαστρὶ παγὲν μὴ ἀποβλύξηται, ὁ δὲ πνιγμὸς ἐπιβέμενος ἀναιρεῖ τὸν ἐν τῇ συμφορᾷ, πάλιν ἐπ' ἐκεῖνα ἴεσο τῶν βοηθημάτων, καὶ πρῶτον μὲν οἶνον γλυκὺν ὥστε πίνειν δίδου, εἶτα τὸ δεύτερον ὄξους μετὰ δὴ τοῦτο τυγχανέτω, καὶ ὁ τρίτος πάλιν οἴνου πινέσθω ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τούτοις κρατήρ. πάντως γὰρ ἡ γαστὴρ ὑπαχθήσεται τοῦ πιόντος. οὕτως γὰρ ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Λιβύης ῥιζῶν ἀποισῇ τὸ κέρδος, ἐναποβρέχων δηλαδὴ τῷ ποτῷ ταῦτα τῶν δεινοπαθούντων. τοῦτο δὴ σιλφίου καὶ ὑποῦ πρὸς τοῖς ἄλλοις λέγω. καὶ μέν τοι καὶ νίτρον [6] προσμιγνὺς τῇ πόσει ὀνήσεις τοῦ πεφαρμαγμένου [7]. ἀτὰρ οὖν καὶ θύ-

μου

[1] συριδος. [2] τυχθεντες. [3] η. [4] βιβλινον. [5] τρυψαντα. [6] λιτρον. [7] τον πεφαρμαγμενον.

μου σχῖνον συμβαλλόμενον εὑρήσεις πρὸς τὴν βοήθειαν. καὶ βότρυς ἐν οἴνῳ βεβρεγμένος μετὰ εὐκνήμου τῆς βοτάνης βρωθεὶς, οὐκ ἔστι βοηθεῖν ἀδόκιμος. καὶ τάμισον δὲ πινόμενον διαλύει τὸ ἐντέροις [1] ἀναπεπηγμένον [2] κακὸν, καὶ ἡδύσμιον ἐπὶ τούτοις, καὶ ὃ λέγουσι μελισσόφυλλον. καὶ γὰρ δὴ ταῦτα οἴνου μετὰ στύφοντος ὠφελεῖν δύνανται τοὺς δεομένους πινόμενα. pag. 222.

ΠΕΡΙ ΔΟΡΥΚΝΙΟΥ.

Τὸ δορύκνιον γάλακτι μὲν ἔοικεν τὴν χροιὰν, γάλακτι δὲ ἔοικεν ὁμοίως τὴν γεῦσιν. ὁ μέν τοι τοῦ δορυκνίου τούτου τῆς κακῆς πόσεως μετεσχηκὼς ὑπομενεῖ τοιάδε. λυγμῷ συνέχεται χαλεπῷ, ὑπανακρούεταί τε τὸν αὐχένα. δυσφορεῖται δὲ [3] αὐτοῦ τῆς γαστρὸς τὸ στόμα. ἐμεῖ σὺν αἵματι τὴν τροφήν. αἱ διὰ τῶν χωρίων κάτω ἐκκρίσεις μυξώδεις γίγνονται. τηνεσμὸς δέ ἐστιν αὐτῷ [4], ᾧ κατεχόμενος ἀνιᾶται, καλοῦσι δὲ [5] δυσεντέριον τηνεσμὸν οἱ ἐξ Ἱπποκράτους. ἀνιώμενος τοιγαροῦν ἐπὶ τούτῳ σφόδρα, κάμνων τε τὸ σῶμα ὑπὸ ξηρότητος, ἔφεσιν οὐδεμίαν ἔχει μεταλαβεῖν ποτοῦ. ἀλλὰ σὺ τούτῳ μὲν εἰς πλῆθος γάλα ἐπίτρεψον πίνειν, καὶ ποτὲ μὲν μίξας δίδου, ποτὲ δὲ καθ' αὑτὸ, ἔπειτα χλιανθὲν ταῦτο, οὐ γὰρ ἄλλως κρεῖσσον. ναὶ μὴν καὶ ὄρνιθος καθεψηθείσης πρόθεν ἐπαμύνει τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ στῆθος ἀδρυνθείσης κατεσθιόμενον ἐπωφελέστατον, καὶ χυλὸς πτισάνης ῥοφούμενος πρὸς τούτῳ [6] χρήτιμον. ἀλλ' [7] οὐδὲ τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ τρεφομένων πρὸς ταῦτα ἐπιεικῶς ἀφεκτέον ζώων, pag. 224.

[1] εν τοις εντεροις. [2] αρα πεπιγμενον. [3] δυσφορει τε λιαν. [4] αυτος. [5] τι. [6] τουτο. [7] ουδεν δη αλλ'.

ὧν τὰ μὲν ὠμὰ, τὰ δὲ ὀπτηθέντα, καὶ ἄλλα ἑψηθέντα κατεσθιόμενα, παρέχει τῷ κακοπαθοῦντι [1] χορηγίαν ζωῆς. οἵ τε δὴ κοχλίαι πολὺ πλέον, καὶ αἱ κυραφίδες πίνονται [2] ὁμοίως, κἠ ἔχινοι, κἠ τῶν κτενῶν γένος. οἱ γὰρ δὴ κήρυκες οὐχ ὁμοίως τοῖς τοιούτοις δύνανται βοηθεῖν. αὔξεται δὲ ἄρα καὶ τρέφεται ἐν τοῖς βρύοις ταῦτα. ἄπεστι δὲ τοῦ βοηθεῖν τοῖς ὑπὸ τοῦ δορυκνίου κακουργημένοις [3], οἱ δὲ τὰ ὄστρεα [4].

ΠΕΡΙ ΤΟΥ [5] ΦΑΡΙΚΟΥ.

Τὸ δέ γε ἐκ τοῦ φαρικοῦ γιγνόμενον ποτὸν, θανάσιμον ὂν [6] μηδεὶς ἀγνοείτω. διατίθησι [7] μὲν κάκιστα τὸ στόμα, ὀδμὴν δὲ παρέχεται εἰς ταὐτὸ τῇ νάρδῳ. ποιεῖ δὲ ἐπισφαλῶς τὸ βκθίζειν χρῆσθαι, ἔκφρονα πρὸς τούτοις καθίστησιν, ἐν μιᾷ τὸν πιόντα αὐτὸ ἡμέρᾳ ἀναιρεῖ. χρῆσθαι τοίνυν ἀναγκαῖον εἰς τὴν βοήθειαν τῆς ῥᾳδίως πρὸς τὴν ὑγιείαν νάρδους πεφυκήκης καλεῖν νάρδου τοῖς ῥιζίοις σταθμῷ. φέρει δὲ ταῦτα μὲν τὰ ῥιζία, τὰ Κιλίκων ὄρη, ὅθεν περ ὁ Κέστρος δεῦρο τοῦ ῥεῖν ἄρχεται ποταμός. σμύρνιον δὲ, καὶ γὰρ τοῦτό ἐστιν ἐπωφελέστατον πρὸς ταῦτα, λάμβανε, καὶ ἶριν ὁμοίως, καὶ λίριον. ἔστι δὲ βοτάνη τὸ λίριον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτῆς ὡς ὄνου δείκνυται τὸ μόριον. ἐρίσαι γὰρ οὖν τῇ Ἀφροδίτῃ περὶ λευ-
pag. 226. κότητος ἡ φήμη, καὶ τοῦτο διαγγέλλει, τὴν τοίνυν Διώνης καὶ Διὸς νεμεσήσαν ἐπὶ τούτῳ μεταξὺ τῶν φύλλων τοῦ [8] λιρίου ἀνέχειν, ὥσπερ τὴν τοῦ ζώου κορύνην ἔδωκεν. ἀλλὰ [9] καὶ τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας ξυρῷ περι-

[1] κακωταθ... [2] πινατται. [3] κεκακουργ... [4] οσρια.
[5] deeſt τοῦ. [6] deeſt ὄν. [7] οιον πευ διατιθ. [8] της.
[9] αλλα μην.

ριαιρούμενος, καταπλαττε αὐτὴν, ἄρτι μὲν ἀλεσθεισῶν κριθῶν τῷ ἀλεύρῳ, ἄρτι δὲ πηγάνου συναχθέντος φύλλοις ὁμοῦ συναναφυρέντων προστάγε τῇ χρείᾳ, πρότερον μέν τοι ποτίζων τὴν κεφαλὴν νάρδῳ, εἶθ' οὕτως θάλπειν αὐτὴν ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐπίτρεπε.

ΠΕΡΙ ΥΟΣΚΥΑΜΟΥ.

Ὡ'ς ἐστι χαλεπὸν καὶ λίαν ὁ ὑοσκύαμος, δεῖ τε ἀπέχεσθαι αὐτοῦ, καὶ μὴ δι' ἄγνοιαν φαγόντα, τοῖς ἀπ' αὐτοῦ γιγνομένοις ὁμιλῆσαι κακοῖς, μηδεὶς ἀγνοήσει [1] νηπίων. ἔνιοι γὰρ δίκην ἀγνοοῦντες περιπίπτουσιν ἐσθίοντες αὐτοῦ, εἶτα τὸ σπέρμα ἀπέχοντα, ἢ τἀπικείμενα τῇ κόμῃ τῶν ἄρτι ἀπαγορευσάντων μὲν νηπίων τοῦ τετραποδίζειν, πρὸς δὲ τὴν ὀρθὴν χωρησάντων ἐξ ἀνάγκης βάσιν, τοῖς τε συνσπασμοῖς ἐκείνοις, καὶ τοῖς κνησμοῖς περιτυγχάνουσιν οἱ τοιοῦτοι, οἵοις περ οὖν καὶ τὰ παιδία, ὁπότ' ἂν ὑποφύεσθαι αὐτοῖς τὸ πρῶτον οἱ ὀδόντες ἄρχονται [2]. ἀλλὰ τούτῳ μὲν πίνειν γάλα χρὴ διδόναι. ἔστι δὲ βουκέρως τις βοτάνη, ἣ διὰ τοῦτο βουκέρως προσαγορεύεται [3], διότι τοῖς κέρασι τὸ σπέρμα ἔοικε τοῦ βοός. εἶναι δὲ καὶ ἄλλως ἀγαθὴ πέφυκεν ἥδε πρὸς τροφὴν τοῖς ζώοις. αὕτη τοίνυν ἡ βοτάνη [4] ἀμ' ελαιω εψηθεισα τους απο του υοσκυαμου βλαβεντας εστι περισωζειν δεινη. pag. 228.

Ου μην αλλα και το σπερμα της κνιδης ξηρανθεν ωφελει και αυτα της κνιδης τα καυλεια τον μα-

[1] αγνοησει. [2] αρχωνται. [3] προσαγορευται.

[4] Quae sequuntur, a vocibus ἀμ' ελαιω εψηθεισα, usque ad verba ὑπὸ της σηπειας pag. 368. vers. 7. inclus. ex Vindobonensi descripta proferimus, quum in Mediceo, unius folii abscissione, deessent.

σησαμενον αρα και απομυζησαντα τον χυμον. πλιν δη και τουτο το τε δη καρδαμον ϗ χιχορον, αγρεια δε γε ταυτα τυγχανει λαχανα. ετι μην και το λεγομενον καρυον περσικον και ραφανον παλιν την αγρειαν. ναπυ τε ομοιως σωζει. και αι λεγομεναι γηθυλλιδες, κρομυα δε γε τα λεπτα γηθυλλιδες εισι. και αγλιθες αι των σκορδων σ' αρκεσαι δυνανται. ταυτα παντα την [1] του υοσκυαμου διωσασθαι βλαβην....

ΠΕΡΙ ΜΗΚΩΝΟC.

Μηκων δε της εν κεφαλη φερουσης το σπερμα οι του οπου πεπωκοτες πιπτουσι τοιαδε. καθυπνουσι πολλα. επισι τα αρθρα αυτων ψυγμος. τους οφθαλμους κεκλεινους εχουσι. ιδρουσιν αθροον και δυτωδες. οποιαν της μηκωνος οπος αφιησιν οδμην, τοιαυτην τουτων ιδρως παρεχεται πνοην. ωχροι τα προσωπα τυγχανουσι. τα γενεια ανεχειν ουχ οιοι τε εισιν των επι τουτοις σφισι χαλασθεντων δεσμων. κεχηνασι δ' ουν δια παντος, και τα χειλη την προτεραν αυτων ου φυλαττει ταξιν. ψυχρον δε δια του αυχενος σφων διερχεται πνευμα. πελιδνωθεντων δε των ονυχων, διαστροφου φανεισης οποτουν της ρεινος παραποδας ο θανατος εφισταται τουτοις. αλλα συ ταυτα μεν ορων καταπληγης μηδενα. αλλ επαμυνε και μετα του καρπου των μελιττων οινον μιγνυς παραποδας τω πασχοντι διδου. το δε τουτων γενος των μελιττων εκ μοσχου σκηνους μεν την αρχην ειναι κατα φυσιν εδεξατο. εγενοντο δ' ουν αι μελιτται εν νεμεα πρωτον

pag. 230.

και

[1] Heic abſciſſae aliquot litterae cum pergameni particula, id quod & paullo poſt factum eſt.

και αι ταυτη δρυες ειχον αυτας. μιμουμεναι γαρ δη την δημητρα ανα μεσον τουτων δρυων και των εν ταυταις τυγχανοντων κοιλων εργαζοντο δη που τα κηρεια και εποιουν μελι, την τε δη ερικην και τον θυμον αιδε ποιωμεναι τροφην. αταρ δη και ροδα αποθλειβων αυτου το υγρον ενεχαζε δια των χαλινων [1], μαλλον δε εριον αποβρεχων εις εν [2] ροδων επιτιθει πληρες το στο ποτε μεν εξανισταν τις αυτον ποτε δε ενβοαν αυτω και διασι υδοντα, ινα τον ονται και δοκουντα της καρηβαρειας υπνον αποθε- pag.
μενος διασωθη εξεμεσας το εν αυτω δηλαδη φαρμακον. 232.
προσαγεσθω δε κ᾽ ραχεια ελαιω προτερον κ᾽ οινω βρεχεντα κατα παντος μελους ιν᾽ αποψυγεντα εκθερμανθη ταυτι. αποβρεχεσθαι δε εν πυελω και λουειν το σωμα αυτου καθαπαξ προσηκει ωστε το μεν αιμα υγρανθηναι, το δε δερμα κατεσκληκος το τουτου κατεχαλασθηναι.

ΠΕΡΙ ΛΑΓΩΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ.

Κατ᾽ αυτα δε και του λαγωου γιγνωσκειν περι δη σε γε που χρη του εν τη θαλασση ος δη τυγχανει μεν την φυσιν των παντων ολεθριωτατος. οδμην δε τοιανδε παρεχεται οιαν περ αν το υδωρ οιμαι πλυθεντων ιχθυων. την δε γευσιν απ᾽ αυτων ως οντων αυτων και διεφθαρμενων. μελας δε εστιν την ειδεαν κ᾽ υπο ταις της τευθιδος η τευθου πλεκταναις φερεται. υποφερεται δε γε ομοιως και ταις της σηπιας, ηπερ δι᾽ λειας εινεκα που αφιησι θολον ω το υδωρ θολοι. ο γαρ

[1] Priores quatuor litteras, ſcilicet χαλι utpote prorſus fere detritas, ita reſtituendas cenſuimus.

[2] Aliquot litterae abſciſſae cum pergameni particula, quod & de ſequentibus lacunis obſervandum eſt.

δη ταυτης της σηπιας λεγομενου θολου δια το φο-
βεισθαι τους αλιεις και την γιγνομενην εις αυτας παρ
εκεινων θηρην αφιεται υπο της σηπειας κατα του
υδατος, και ουκ ενεχονται παρα σφιν εκ τουτου τη
αγρα, αλλα διαφυγγανουσιν ουτως τοις παρ' αυτων
δολους. χολη μεν τοι παρ' ενιων ο εξ αυτων ωνομα-
σται γιγνομενος θολος. αλλ' ουν ζοφωδης μεν του αν-
θρωπου επανθει τοις μελεσι και δυσαλθεις χροια, ι-
pag. κτερος δε επινεμεται παντι τω προσωπω, τηκομεναι δε
234. κατ' ολιγον αι σαρκες αι τουτου φθειρονται, και το
εντευθεν ευρισκεται συμπας [1] διατακεις. τροφης τοι-
γαρουν το παραπαν ουτος ετι προσοιεται ουδεν, ουδε
ανεχεται. οιδεται [2] τε το δερμα, και υποπιμπρα-
ται τα των κνημων, και επανθει ταις παρειαις ερευ-
θος, και βραχεια μεν των ουρων εκκρισις γιγνεται,
την δε χροιαν τα μεν ουρα εοικε πορφυρα, εκκρισις δε
ενταυθα τις αυτων αυθις ως πλειστη γιγνεται. ανε-
χεται μεν ουν παντων [3] ταυτα, ουδε οραν ιχθυν, ου-
δε τροφης μεταλαμβανειν, ναυτιων δε οιος εστι και
μυσαττομενος. αλλα τουτω μεν εξ ελλεβορου φωκικου
μετατοιητεον δε [4] και σκιμμωνιας αυτω νεωστι και
προσφατου [5] αυτης επισκευασθεισης, ωστε τον εκ λα-
γωου [6] ποτον ουτω ολεθριον τυγχανοντα αμα δη τοις
εκκρινομενοις εκβληθεντα εξω του λοιπου μετα των ζων-
των αδεως διαγειν, του θανατου παρκιτηταμενον την
μελαιναν ψηφον. και μην προσχρηστεον τω τοιουτω κ
ονου γαλακτι, και μαλαχης αφεψηθεισης [7] ικανως τω

χυ-

[1] συνπας. [2] οιδενεται. [3] ο πασχων. [4] δοτεον δε.
[5] προσφατος. [6] εκ του λαγω. [7] απεψηθεισης.

χυλῷ [1] τῆς ἴσης τὸν σαθμὸν ἕλκοντος εἰς ὀβολόν. πί-
νοντι μέν τοι αὐτὰ [2] προσχρηστέον τούτοις. ῥοιᾶς τε
πρὸς τούτοις ἐσθιέτω, τῆς τε δὴ πραμνίου οὕτως ὀνο-
μαζομένης, καὶ ἄλλης Κρησίδος, καὶ οἰνώπης ἄλλης,
ἃς οἱ τῶν Μεγαρέων δήπου γεωργοῦσι κῆποι. εἰσὶ
δὲ ἀπαλαὶ, καὶ καλοῦσιν αὐτὰς ἀτυρήνους. ναὶ μὴν pag. 236.
καὶ τὸν τῆς ἀμπέλου καρπὸν ὑποβαλὼν κυρτοῖς, ἐν
οἷς ὁ τῆς ἐλαίας καὶ δῆτα ἐκθλίβεται καρπὸς, τούς
τε δὴ μεταξὺ τῶν κόκκων ὑμένας γιγνομένους τῆς ῥοι-
ᾶς τῷ τῆς ἀμπέλου συνέκθλιβε καρπῷ, ἔπειτα καὶ
καθ' αὑτοὺς τῆς ῥοιᾶς τοὺς κόκκους ἀποβλίβων, τῷ ἐξ
αὐτῶν πρὸς ταῦτα κέχρησο πόματι.

ΠΕΡΙ ΒΔΕΛΛΗΣ.

Εἰ δέ τις εἴη γεγονὼς ἐν ἐπιθυμίᾳ τοῦ πιεῖν,
εἶτα βουλόμενος ἄκεσιν παρ' αὐτὰ τῆς δίψης εὔρασθαι
ἐλθών που πλησίον οὗτος, καὶ παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ
ποταμοῦ, καθάπερ ταῦρος ἐπιπεσὼν πίνει τοῦ ὕδατος,
τὰ λεπτὰ τῶν μυιῶν [3] τῇ χειρὶ τοῦ ὕδατος διασέλ-
λων φύλλα. φερομένη δὲ ὑπὸ τοῦ ῥοῦ βδέλλα ἐμπε-
σοῦσα [4] τῇ τοῦ πίνοντος κατὰ ποδὴ ῥώμῃ [5] προσφύ-
σα ἔνθα περ ἂν τύχῃ ἐκμυζᾷ τοῦ ἀνθρώπου τὸ αἷμα
ἐφέσει τῆς τροφῆς. ἔστι γὰρ ἡ βδέλλα λαγαρή τε
καὶ αἵματος ἐπαυρᾶσθαι διαπαντὸς θέλει. ὁ τοίνυν
καταπιὼν τὸ θηρίον τοῦτο, οὐκ ἂν ποιεῖ καλῶς εἰ
πίνοι χλιαρόν. ἐπινηχόμενον γὰρ δὴ τῷ χλιαρῷ τούτῳ
ἄλλοτε ἀλλαχοῦ, καὶ δὴ τοῖς ἔνδον χωρίοις ἐμφυόμε-
νον προσπελάζει καὶ ἀμέλγει τοῦ ἀνθρώπου τὸ αἷμα.

καὶ.

[1] τω χυλω και κεδρινης πισσης τον σαθμον, κ. λ.
[2] αυτω. [3] μνειων. [4] ενπαισουσα. [5] ρυμη.

καὶ ποτὲ μὲν ἥδε δι' ὄχλου γίνεται τῇ φάρυγγι, ὅθεν περ τοῦ πνεύματος ἡ ὁρμὴ προχωρεῖ, ποτὲ δὲ ἐν τῇ γαστρὸς τῷ στόματι κεῖται, λυμαινομένη τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ τῆς τροφῆς οὕτως αὐτῷ σύννομος γίγνεται. ἀλ-
pag. 238. λὰ τούτῳ μέν ποτε ὄξος τῷ ἀνθρώπῳ τό τε χιονοφαγητέον δ' αὖ, καὶ πάλιν κρύσταλλον μασητέον. καὶ λήτρου γενομένου διύγρου λίαν, ὡς ποτὸν πρόσφερε, ἢ ἁλῶν ἐκλυομένων καὶ τούτων τὸ ὕδωρ, ἢ αὐτοὺς τοὺς ἅλας αὐτὸν μασᾶσθαι κέλευε. καὶ μέν τοι καὶ τὴν ὑπὸ τῶν πηγνύντων τοὺς ἅλας συνεχομένην γῆν, εἰς ὕδωρ ἐκλύων, πίνειν ἐπίτρεπε τῷ κακῶς ὑπὸ τῆς βδέλλης διατιθεμένῳ. ἁλοσάχνην δὲ τὴν γῆν ταύτην προσαγορεύουσιν οἱ μιγνῦντες πρὸς τὴν πῆξιν τῶν ἁλῶν ὕδατι τὸ ὕδωρ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΥΚΗΤΩΝ[1].

Οἱ δὲ μετὰ τὴν βρῶσιν λυπηροὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀνακφαινόμενοι πολλάκις μύκητες[2]. ἀνοιδοῦνται γὰρ οὖν ἐν τῇ γαστρὶ, καὶ ὀδύνας σφοδρὰς τοῖς αὐτοὺς φαγοῦσι παρέχουσιν, ὅτ' ἂν[3] ἐκ τοῦ τῆς ἐχίδνης ἰώδους ἄσθματος ἐφυπνωσάσης αὐτοὶ μεταλαβόντες εὑρεθῶσιν. ἄλλοι γὰρ[4] ἄλλως ὀνομαζόμενοι εὑρίσκονται. οὗτοι δή τοι[5] πονηρὸν οὐκ ἂν δράσαιεν τὸν φαγόντα,
pag. 240. εἴπερ ἔχει[6] κατεσθίειν οὗτος τοὺς τῆς κράμβης καυλοὺς, καὶ τοῦ πηγάνου τὰ κλωνία[7] τυγχάνοντα, καὶ τὸ λεγόμενον χαλκοῦ ἄνθος. προσταττέσθω πίνειν ἐπὶ τούτοις ἀμπέλινον τέφραν ὄξει φυραθεῖσαν. λαμβανέτω καὶ μέν τοι τοῦ καλουμένου πυραίθρου τὰς ῥίζας συγ-

[1] ΠΕΡΙ ΜΥΚΗΤΟΣ. [2] In marg. Vindob. Cod. ſcriptum heic eſt ξωληται. [3] οποταν. [4] παρ. [5] τι. [6] ἴχοι. [7] κλωνια χλωρα.

συγκόπτων [1], καὶ σὺν λήτρῳ λείων. πράσον τε πρὸς τούτοις, καὶ ὡσαύτως μῆλον, σίνηπί τε ὁμοίως, καὶ τὴν λεγομένην καρδαμίδα, καὶ πεφρυγμένην οἴνου τρύγα, καὶ ὄρνιθος τῆς ἐν ποσὶ τὰ περιττώματα διαφόρως λαμβανέτω. εἶτα καθιεὶς τοὺς δακτύλους τὸν ἐκ τοῦ μύκητος τῷ φαγόντι κατασκευαζόμενον ἀποβλύζειν ἐῶν παραυτοῦ θάνατον.

ΠΕΡΙ ΣΑΛΑΜΑΝΔΡΑΣ.

Τοῦ ἐκ τῆς σαλαμάνδρας κατασκευαζομένου θανατικοῦ, οὗ ῥᾳδίως οὐκ ἄν τις ὑπερέλθοι πιών, ἐπειδάν τις λάβῃ, τὴν μὲν γλῶσσαν παχύνεται, καὶ μάλα ἱκανῶς. αὕτη δὲ ἡ σαλαμάνδρα τὸ μὲν εἶδος παρέχεται οἷόν περ ἡ σκῦρα, δέρμα δὲ λιπαρὲν ἔχει, ἐν πυρὶ δὲ οὖσα πάσχει οὐδέν. τῶν μέν τοι πεφαρμαγμένων, παρκῶδες γίγνεται τὸ σῶμα, καὶ ὅλον ἀσθενὲς, καὶ κομιδῇ τρέμειν, οἵ τε πολλίες [2] φέρειν σφαλλόμενοι τοῦτο ἥκιστα δύνανται. καὶ ἁπλῶς ἔοικεν ἀεὶ μέλλοντι τῷ πίπτειν παιδίῳ, ἄν τις εἰκάσειεν αὐτὸν ἄρτι τοῦ βαδίζειν ἀρχομένῳ. τὰ δέ γε τῆς διανοίας καὶ ταῦτα ἐξησθενηκότα, καὶ παραπολὺ τυγχάνει τοῦ φρονεῖν ὑγιεινά, ἡ ἄρτια. καὶ οὐ πᾶν ἐρυθρὸν, ἀλλὰ κατὰ τόπους τὸ σῶμα γίγνεται, καὶ μώλωπας ἔχει, καὶ ζοφώδης αὖθις αὐτοῖς ἐπιτρέχει χροιά. pag. 242.
ναὶ μὴν ἀλλὰ σὺ τούτῳ [3] φέρων μέλι τενθρηδόνος μετὰ πίσσης λαμβάνειν κέλευε, χαμαιπίτυός τε βλαστοὺς, καὶ κώνους, ὅσους πεύκαι φέρουσι, ἑψηθέντας ὁμοῦ καὶ πωθέντας οὐκ οἴονται μὴ ἐπαλεξῆσαι, ὥςε τούτῳ σὺ χρῷ, ἀλεύροις τε ὀρόβων ἅμα ἑψῶν κνίδης

σπερ-

[1] συγκοπτων. [2] πολες. [3] τουτω μιν.

σπέρμα, ἐσθίειν εἰς κόρον δίδου καὶ μὴ βουλομένῳ τῷ κάμνοντι τούτῳ, ἐλαίου δὲ ἐχέτω, οὐ γὰρ μὴ οὐκ ἔσται εἰς τόδε κάλλιστον ἰσχύται, καὶ παριδέσθαι τοῦ κινδύνου τὸν ἐπὶ [1] τῇ συμφορᾷ. ῥητίνην τοίνυν ἐπὶ τούτοις καὶ μέλι καὶ χαλβάνης ῥίζας καὶ ὠὰ χελώνης ἐψημένα, συμμίξαντα ταῦτα πάντα διδόναι προσήκει τῷ κάμνοντι. ἔτι μὴν καὶ συὸς θεραπεύει τὰ ἔκγονα, χελώνης τε αὖ μετὰ τούτων ἑψηθέντα κρέα. ἡ μὲν οὖν χελώνη αὕτη θαλαττία ἔστω. κέχρηται δὲ οἷον πτεροῖς τέμνουσα τὸ ὕδωρ ἥδε τοῖς ἑαυτῆς ποσί, καθάπερ τὸν ἀέρα τοῖς πτεροῖς τέμνει τὸ τῶν πτηνῶν γένος. ἔστι δὲ καὶ τῆς [2] ἐν ὄρει τρεφομένης χελώνης τὰ κρέα χρήσιμα. ταύτης δὲ νομὴ μὲν ἡ βοτάνη κύτισος γίνεται. λέγει δὲ ὁ λόγος τῆς χελώνης, ὡς αὐτὴν ὁ Διὸς καὶ Μαίας οὐ πρότερον οὖσαν Μούσαις
pag. 244. φίλην, ἐποίησε φίλην. τῶν γὰρ δὴ σαρκῶν τὴν χέλυν αὐτῆς ἀποφαίνει γυμνὴν, καὶ προσχησάμενος ἀγκῶτι, καὶ τούτους αὐτὸς [3] ἐπιθεὶς τοῖς ἄκροις πρώτοις, ἐποίησε κιθάραν, καὶ ἐκιθάρισεν. καὶ μὲν δὴ βατράχους τῶν παλαιῶν, καὶ ἠρυγγίου δὴ τὰς ῥίζας εἰς ταὐτὸ [4] ἅμα τῇ [5] σκαμμωνίᾳ ἑψῆσθαι πάρεχε, εἶτα εἰς κόρον πίνειν δίδου τῷ πεφαρμαγμένῳ. ἀνώλεθρον γὰρ τοῦτόν πως διαφυλάξαι δυνήσῃ [6], κἂν ἡ πρὸς αὐταῖς ὡς εἰπεῖν τοῦ ᾅδου ταῖς πύλαις.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΡΥΝΟΥ.

Ἐπειδὰν δέ πίῃ τις ἐκ φρύνου φάρμακον κατεσκευασμένον, ἄφωνος δέ ἐστιν ὁ φρύνος, καὶ τῶν λι-

[1] εν. [2] τησδε. [3] αυτης. [4] ταυτο συμβαλλων.
[5] Deeſt τῇ. [6] δυνησει.

λιμναίων εἰς μέγεθος βατράχων, ἀπολιμπάνεται κατὰ πολύ. ἔστι δ' οὖν ὡς ἔπος εἰπεῖν οὗτος χερσαῖος βάτραχος, βόσκεται μέν τοι τὴν δρόσον, καὶ τῷ θέρει διηνεκῶς τὰς θάμνους δρώσκει. ὠχροὶ δ' οὖν οἱ πιόντες μάλιστα ἐκ τούτου γίγνονται, καὶ τῇ θαψίᾳ τὴν χροιὰν [1] ἔοικυῖαι, τὰ μέλη ὑποπιμπράμενα αὐτῶν ἐστιν, ἀσθμαίνουσι πολὺ καὶ συνεχὲς, ἐχθυδαπὸν [2] δέ ἐστιν αὐτοῖς ὅπερ ἀσθμαίνουσι, διότι χλεπτὸν ἐξόζει καὶ χωρεῖ διὰ τῶ στόματος αὐτῶν βαρεῖά τις ὀδμή. ἀλλὰ τούτοις μὲν ὠφελιμώτατον τυγχάνει ἑψηθεὶς βάτραχος, γένοιτο δ' ἂν εἰς τροφὴν κάλλιστον καὶ ὀπτὸς, καί [3] πού τισιν δοθῇ. καὶ πίσσα σὺν οἴνῳ ἑψηθεῖσα πωθεῖσα μέγιστα ὠφελεῖ. αὔταρκες δὲ πρὸς σωτηρίαν καὶ σπλὴν ἂν γένοιτο τῷ λαβόντι εἰς ὀβολὸν σταθμοῦ λιμναίου βατράχου τοῦ ἐτὶ τῶν βρύων ἀνιόντος, ἢ προαγγέλλοντος τὴν ἔαρος ὥραν, καὶ ὡς οὐδὲν ἄρα τοῦ ἔαρος τυγχάνει κάλλιον. ὁ δέ γε ἕτερος pag. 246.
τῶν βατράχων, ὁ τὰς θάμνους ἐπιὼν τῷ θέρει, φωνὴν δὲ οὐκ ἔχων, ποιεῖ ποτε μὲν ὡς πύξου γίγνεσθαι τοῦ βλαβέντος τὸ χρῶμα, ποτὲ δὲ μοχθηρᾶς τὸ στόμα ἐμπίμπλησιν ὀδμῆς, λυγμούς τε ἐπιγίγνεσθαι ἢ σπασμοὺς συνεχεῖς παρέχει. ἔτι μὴν ἀγόνους ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἀντικρὺ [4] καὶ δεινὸν τίθησιν. ἐξασθενούντων γὰρ τῶν μορίων καὶ ἐλαττουμένων τῆς σφῶν κατὰ φύσιν δυνάμεως, τὸ σπέρμα προχωρεῖ ἀτάκτως καὶ ὐ κατὰ λόγον. καὶ τούτοις τοίνυν οἶνον πολὺν ἐγχέων καὶ παρέχων πίνειν αὐτοῦ, σφόδρα ἐμεῖν ἀνάγκαζε. ὡσαύτως καὶ τὰς δι' ὀστράκων πίθου τῷ παθοῦντι [5] πυρίας πρόσφερε. καὶ γὰρ ἦν λίαν ἀνιάτως φαίνοιτο καὶ

[1] την χροιαν την αυτην. [2] εχθοαπον. [3] ην. [4] αντικρυς το δεινον, κ. λ. [5] κακοπαθουντι.

καὶ ποιήρως ἔχων ἱδρώτας, οὐκ ἂν μὴ ῥᾷον διατεθήσεται. ἀλλὰ γὰρ [1] καὶ τῶν μεγάλων καλάμων τὰς ῥίζας ἀποτεμὼν, εἰς οἶνον ἐμβαλὼν ἀπόβρεχε. τρέφουτι δὲ τοὺς καλάμους οἱ ὕδυγροι [2] τούτους πάντως καὶ λιμνώδεις τόποι. ἆρ' [3] οὖν καὶ ταῖς κυπερίσι κέχρησο πρὸς τὸν τούτου ποτόν. ἄλλως δὲ ἀπότρεπε τῦ πίνειν ἢ ἐσθίειν ὅλως, ἐκ τυχῶν δὲ αὐτὸν ὠφελήσεις [4] προσπίνειν ἀναπμάζων ὡς οἷόν τε συχνοῖς περιπάτοις χρῆσθαι.

ΠΕΡΙ ΛΙΘΑΡΓΥΡΟΥ.

Οὐκ ἂν λιθάργυρος ποθεῖσά τινα διαλάθοι ποτέ. pag. 248. αὕτη γὰρ πρῶτον μὲν βαρύτητα προστρίβεται τῇ γαστρὶ ποθεῖσα. ἔπειτά πυ περὶ τὰ σπλάγχνα πνευμάτων τε κινήσεις ἰσχυρὰς καὶ ἤχους οἷον δή τινας περὶ τὸν ὀμφαλὸν ἐργάζεται, εἰλιγγιαῖον [5] παρασκευάζει, τὰ ὦρα προχεῖσθαι ὑ συγχωρεῖ, ὑποπίμπρησι δὲ καὶ τὰ μέλη, τῷ μολίβδῳ τὸ χρῶμα ἔοικεν [6], καὶ ποιεῖ πάντα ταῦτα. ἀλλὰ καὶ [7] θεραπεύει [8] σμύρνα σταθμιζομένη τὴν ὁλκὴν εἰς ὀβολὸς δύο, καὶ ὄρμινον ἡ βοτάνη, ὑπερικόν τε δὴ τὸ ἐν τοῖς ὄρεσι τρεφομένη [9], καὶ ὑσσώπου χλῶναι, κράδη τε πρὸς τούτοις, καὶ μέν τοι καὶ τὸ τοῦ σελίνου ἐπὶ πᾶσι σπέρμα, ὃ δὴ ἐν Ἰσθμῷ τοπρῶτον λόγος ἔχει φῦναι. ἔχει δὲ ὁ αὐτὸς περὶ αὐτῦ ὧδε διαγγέλλων λόγος, ὡς οἱ Σισίφυ ἀπόγονοι τὸν ἐπὶ τῇ Μελικέρτυ ταφῇ ἐν Ἰσθμῷ ἄγοντες ἀγῶνα, ἐχρήσαντό τε τῷ σελίνῳ πρῶτοι, καὶ ἐστεφανώσαντο. πρὸς τούτοις ἢν δὴ πένευιν [10] προσαγορεύουσι τοῦ φυτῦ χλωνία καὶ ἐρύσιμον τὴν βοτάνην, ἅμα κόπτων

9 sic.

10 sic

[1] γαρ δη. [2] διοιγροι. [3] κταρ. [4] ωφελησις προσαναγκαζων ως, κ. λ. [5] ιλιγγιαν. [6] εοικεναι ποιει, κ. λ. [7] Deest καὶ. [8] θερατευει ταυτα παντα.

πτων ταῦτα, τῷ κακῶς ὑπὸ τοῦ φαρμάκου διακειμένῳ ἐπάμυνε, δίδους οἴνου μέν τοι. ἀλλὰ μὴν καὶ κύπρου τῆς βοτάνης βλάστους, καὶ τὰ πρῶτον [1] ῥοιῶν ἄνθη ἐπ' αὐτοῦ γιγνόμενα τοῦ φυτοῦ τῆς ῥοᾶς, καὶ τοῦ κυτίνου τοῦ εὐκνθοῦς καρπὸν σὺν οἴνῳ, καὶ ταῦτα τῷ νοσοῦντι δίδου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΜΙΛΟΥ.

Σμῖλός [2] ἐςι φυτὸν, καὶ παρέοικε τῇ ἐλάτῃ. θανάσιμον δὲ γίγνεται τοῦτο τοῖς αὐτοῦ λαβοῦσι, καὶ ἀκράτου πόσις οἴνου αὐτὸ ὂν ἐξ κακουργεῖν. ἰᾶται δὲ ὁ οἶνος αὐτὸ ἐκ τοῦ παραχρῆμα, ἢν μὴ φθάσῃ ἀποφαγεῖν [3] ὅ τε λαιμὸς καὶ τὰ παρίσθμια. ἐναποτίθεται γὰρ τὸ δεινὸν ἡ σμῖλος τοῖς μορίοις τοῦ ἀνθρώπου, οὕτερ ἂν καὶ ἡ πόσις ἡ τχύτης γένηται [4]. pag. 250.

Ἀλλά σέ γε, ὦ Πρωταγόρα, τῶν παρ' ἐμοῦ ῥηθέντων ὅλως ἡ μνήμη τῶν ἐπῶν μήποτε παρέλθοι, φυλάττεσθαι [5] ὑπό σου κ) τοὺς τοῦ ξενίου Διὸς εἰς ἐμὲ καθήκοι διαπαντὸς θεσμούς τε κ) νόμους. pag. 252.

[6] Τέλος τῆς παραφράτεως Εὐτεκνίου τοῦ σοφιςοῦ.

[1] προ των. [2] λιγομενος, corr. λιγομενον, σμιλος.
[3] αποφραγηναι. [4] Vltimi paragraphi, in quo aliud contra fungorum venena remedium proponitur, deeſt in utroque Codice Metaphraſis. [5] φυλαττεσθαι δε.
[6] ΠΑΡΑΦΡΑCIC ΕΙC ΤΑ ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ ΛΛΕΞΙΦΑΡΜΑΚΑ ΕΥΤΕΚΝΙΟΥ CΟΦΙCΤΟΥ. Inde ſequitur idem fragmentum, Eutecnianae credo Paraphraſeos in Oppiani de Piſcatione libros, quod in Florentino etiam occurrit, huic tamen Metaphraſi praemiſſum.

QVAE IN HOC VOLVMINE CONTINENTVR HAEC SVNT.

I. *Operis Dedicatio.* III.

II. *Praefatio editoris.* VII.

III. *Nicandri Vita ex Bibliotheca Graeca Io. Alberti Fabricii.* 1.

IV. *Eadem Graece, vetere Scholiaste Auctore.* 12.

V. *Adriani Turnebi, & Io. Ant. Baifii Carmina in laudem Io. Gorrhaei, Nicandri Theriacon interpretis.* 15.

VI. *Nicandri Theriaca, Graece, Latine, & Italice.* 18.

VII. *Io. Gorrhaei Medici Parisiensis celeberrimi in eadem Adnotationes.* 131.

VIII. *Nicandri Alexipharmaca, Graece, Latine, & Italice.* 179.

IX. *Io. Gorrhaei in eadem Adnotationes.* 253.

X. *Eutecnii Sophistae in Nicandri Theriaca, & Alexipharmaca Metaphrasis, quae nunc primum in lucem prodit.* 283.

IMPRESSVM FLORENTIAE
QVAM DILIGENTISSIME
IN AEDIBVS MOVCKIANIS
ANNO CIↃ. IↃ. CC. LXIIII.
DIE VI. MENSIS SEPTEMBRIS
IN PERVIGILIO NATIVITATIS DEIPARAE
FELICITER.

ILLVSTRISS. ET . CLARISS. VIRO
GERARDO . LIBERO . BARONI
VANSWIETEN
MAGNI . BOERHAVI . COMMENTATORI
MORVM . INTEGRITATE . PRVDENTIA . COMITATE
IN . EXEMPLVM . SPECTATISSIMO
AVGVSTORVM . ARCHIATRO . ET . BIBLIOTHECARIO
DE . ARTE . HVMANAE . SALVTI . SACRA
DEQ. LITTERATIS . HOMINIBVS
OB . EXIMIVM . IN . EOS . FAVOREM . ET . BENEVOLENTIAM
OPTIME . ET . PRAECLARE . MERITO
IN . PROMOVENDA . VINDOBONENSIS . ACADEMIAE . GLORIA
QVAE . VETERI . DETERSO . SQVALORE
ELEGANTIORA . STVDIA
GVSTAT . ORNAT . AMPLIFICAT
SEMPER . ADSIDVO
QVOD . CAESAREAM . BIBLIOTH . RARIORVM . LIBRORVM
SVPELLECTILE . LOCVPLETARIT
ATQ. AD . STVDIA . AMPLIFICANDA
INGENS . PROMTVARIVM . CONSTITVERIT
ET . OMNI . CVLTV . EXORNARIT
QVOD . LOCVPLETISSIMVM . EIVSDEM . BIBLIOTHECAE
CATALOGVM . MAXIMO . LITTERARVM . INCREMENTO
CVRET . EXCVDI
NOMINIS . IMMORTALITATEM . ADEPTO
EVTECNI . SOPHISTAE
IN . NICANDRI . THERIACA . ET . ALEXIPHARMACA
NVNC . ELEGANTISSIMIS . TYPIS . EXPRESSA . METAPHRASIM
EX . ANTIQVISSIMO . ET . CELEBERRIMO . CODICE
CAESAREAE . VINDOB. BIBLIOTHECAE
DESCRIPTAM . ET . A . SE . PRIMVM . EDITAM
ANG. MAR. BANDINIVS
IN . PERENNE . SVI . CVLTVS . AMORIS . ET . AMICITIAE
EXOPTATISSIMVM . MONVMENTVM
OFFERT . DICAT . DEDICAT .

00567000S

KONSERVIERT DURCH
ÖSTERREICHISCHE FLORENZHILFE
WIEN

